

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ
**Εθνικόν και Καποδιστριακόν
Πανεπιστήμιον Αθηνών**
— ΙΔΡΥΘΕΝ ΤΟ 1837 —

ΝΟΜΙΚΗ ΣΧΟΛΗ

Ιωάννα Ν.Ξυντάρα
Α.Μ.: 1609

**Η ΑΝΑΓΝΩΡΙΣΗ ΤΩΝ ΕΝΝΟΜΩΝ ΣΥΝΕΠΕΙΩΝ ΤΩΝ ΑΛΛΟΔΑΠΩΝ ΔΙΚΑΣΤΙΚΩΝ
ΑΠΟΦΑΣΕΩΝ, ΙΔΙΩΣ ΥΠΟ ΤΟ ΠΡΙΣΜΑ ΤΩΝ ΑΝΤΙΚΕΙΜΕΝΙΚΩΝ ΚΑΙ ΥΠΟΚΕΙΜΕΝΙΚΩΝ
ΤΟΥΣ ΟΡΙΩΝ**

ΔΙΔΑΚΤΟΡΙΚΗ ΔΙΑΤΡΙΒΗ
ΑΘΗΝΑ, 2020

Ιωάννα Ν.Ξυντάρα

**Η ΑΝΑΓΝΩΡΙΣΗ ΤΩΝ ΕΝΝΟΜΩΝ ΣΥΝΕΠΕΙΩΝ ΤΩΝ ΑΛΛΟΔΑΠΩΝ ΔΙΚΑΣΤΙΚΩΝ
ΑΠΟΦΑΣΕΩΝ, ΙΔΙΩΣ ΥΠΟ ΤΟ ΠΡΙΣΜΑ ΤΩΝ ΑΝΤΙΚΕΙΜΕΝΙΚΩΝ ΚΑΙ ΥΠΟΚΕΙΜΕΝΙΚΩΝ
ΤΟΥΣ ΟΡΙΩΝ**

ΔΙΔΑΚΤΟΡΙΚΗ ΔΙΑΤΡΙΒΗ

ΕΠΙΒΛΕΠΩΝ: Δημήτριος Τσικρικάς	
ΤΡΙΜΕΛΗΣ ΣΥΜΒΟΥΛΕΥΤΙΚΗ ΕΠΙΤΡΟΠΗ: Δημήτριος Τσικρικάς, Καθηγητής Γεώργιος Ορφανίδης, Καθηγητής Νικόλαος Κατηφόρης, Επίκουρος Καθηγητής	
ΕΠΤΑΜΕΛΗΣ ΕΞΕΤΑΣΤΙΚΗ ΕΠΙΤΡΟΠΗ	
Γεώργιος Ορφανίδης, Καθηγητής	Στέφανος-Σπυρίδων Πανταζόπουλος Καθηγητής
Τσικρικάς Δημήτριος Καθηγητής	Νικόλαος Κατηφόρης Επίκουρος Καθηγητής
Φλώρα Τριανταφύλλου-Αλμπανίδου Επίκουρη Καθηγήτρια	Χρυσafώ Τσούκα Αναπληρώτρια Καθηγήτρια
Ιωάννης Δεληκωστόπουλος Επίκουρος Καθηγητής	

Copyright © [Ιωάννα Ν.Ξυντάρα,2020]

Με επιφύλαξη παντός δικαιώματος. All rights reserved.

Απαγορεύεται η αντιγραφή, αποθήκευση και διανομή της παρούσας εργασίας, εξ ολοκλήρου ή τμήματος αυτής, για εμπορικό σκοπό. Επιτρέπεται η ανατύπωση, αποθήκευση και διανομή για σκοπό μη κερδοσκοπικό, εκπαιδευτικής ή ερευνητικής φύσης, υπό την προϋπόθεση να αναφέρεται η πηγή προέλευσης και να διατηρείται το παρόν μήνυμα.

Οι απόψεις και θέσεις που περιέχονται σε αυτήν την εργασία εκφράζουν τον συγγραφέα και δεν πρέπει να ερμηνευθεί ότι αντιπροσωπεύουν τις επίσημες θέσεις του Εθνικού και Καποδιστριακού Πανεπιστημίου Αθηνών.

Πίνακας περιεχομένων

I.Εισαγωγή	10
II. Μεθοδολογική προσέγγιση της έρευνας	12
III. Συγκριτική θεώρηση των κύριων εννόμων συνεπειών των αποφάσεων στο αγγλικό, το γαλλικό και το γερμανικό δίκαιο με βάση τα αντικειμενικά και υποκειμενικά τους όρια.....	16
A. Αγγλικό δίκαιο	16
1. Χαρακτηριστικά γνωρίσματα της αγγλικής δίκης.....	16
2.Δεδικασμένο της αγγλικής δικαστικής απόφασης (‘ estoppel by res judicata’).....	23
2.1 Ιστορική εξέλιξη του δεδικασμένου (estoppel by record και estoppel by res judicata).....	23
2.2 Το δεδικασμένο των αγγλικών δικαστικών αποφάσεων-estoppel by res judicata- και η λειτουργία του.	27
2.3 Οι αποφάσεις που αναπτύσσουν estoppel by Res judicata και οι εξαιρέσεις τους	29
2.4 Αντικειμενικά όρια του estoppel by res judicata	31
2.4.1. cause of action estoppel	32
2.4.2 issue estoppel	35
2.4.3. abuse of process	36
2.5 Υποκειμενικά όρια του estoppel by res judicata.....	38
2.6 Ειδικότερες περιπτώσεις υποκειμενικά σύνθετων δικών και συμμετοχής τρίτων προσώπων στη δίκη.	41
2.6.1. Αντιπροσώπευση(‘Representatives’).....	42
2.6.2. Ομαδική συνεκδίκαση(‘Group litigation’).	42
2.6.3. Συμμετοχή τρίτων προσώπων στη δίκη(με ‘additional claims’ CPR Part 20 ή με ‘Intervention’ CPR.19.2.2).....	44
3. Παρατηρήσεις	44
B. Γαλλικό δίκαιο	45
1. Ιστορική εξέλιξη του δεδικασμένου στη γαλλική έννομη τάξη. Η επίδραση του φυσικού δικαίου στην πρόσληψη του ρωμαϊκού δικαίου και των θεσμών του, μεταξύ δε αυτών και του δεδικασμένου. Η εξέλιξη του θεσμού διαχρονικά με αφετηρία το κανονικό δίκαιο του μεσαίωνα μέχρι και την σύγχρονη ρύθμιση του θεσμού.	45

1.1 Η πρόσληψη του ρωμαϊκού δικαίου στη γαλλική έννομη τάξη. Η συναίρεση του μεσαιωνικού κανονικού δικαίου με το ρωμαϊκό δίκαιο	45
1.2 Η εξέλιξη του θεσμού του δεδικασμένου στο πλαίσιο της συμπίεσης κανονικού και ρωμαϊκού δικαίου και η σύγχρονη διαμόρφωσή του	46
2. Το δεδικασμένο των γαλλικών δικαστικών αποφάσεων(<i>autorité de la chose jugée</i>).	49
2.1 Λειτουργία του γαλλικού δεδικασμένου.....	49
2.2 Αποφάσεις που καταλαμβάνονται από το δεδικασμένο	51
2.2.1 Οριστικές αποφάσεις(<i>Jugements définitifs</i>)	51
2.2.2 Προσωρινές αποφάσεις (<i>Jugements dits provisoires et Jugements par leur nature provisoire ou jugements avant-dire droit</i>).....	52
2.2.3 Αποφάσεις εν μέρει οριστικές(<i>Jugements mixtes</i>)	53
2.3 Τα αντικειμενικά όρια του δεδικασμένου της απόφασης.	54
2.3.1. Η προϋπόθεση της ταυτότητας του αιτήματος της αγωγής(<i>la demande</i>) και ο ρόλος των αιτιολογιών (<i>motifs décisifs, motifs décisives</i>) στη διαμόρφωση και επέκταση των αντικειμενικών ορίων.	54
2.3.2 Ο ρόλος των αιτιολογιών (<i>motifs décisifs, motifs décisives</i>) της δικαστικής απόφασης για τον καθορισμό του εύρους των αντικειμενικών ορίων του δεδικασμένου.	56
2.3.3 Η ‘ <i>cause juridique</i> ’ ως συστατικό στοιχείο του αντικειμένου της δίκης και η λειτουργία της ως στοιχείου αυτοδύναμου για τον προσδιορισμό του εύρους των αντικειμενικών ορίων του δεδικασμένου.	57
2.4 Υποκειμενικά όρια της <i>autorité de la chose jugée</i>	63
2.4.1 Διάδικοι και ειδικοί και καθολικοί διάδοχοι.....	63
2.4.2 Η αντιταξιμότητα- <i>opposabilité</i> των οριστικών δικαστικών αποφάσεων	65
2.4.3 Η αντιταξιμότητα- <i>opposabilité</i> των οριστικών δικαστικών αποφάσεων που εκδίδονται επί συλλογικής αγωγής.	66
3. Τελικές Παρατηρήσεις.....	67
3.1 Το δεδικασμένο ως θεσμός του γαλλικού δικονομικού δικαίου	67
3.2 Η διευρυμένη αντίληψη των αντικειμενικών ορίων του δεδικασμένου	68
Γ. Γερμανικό δίκαιο	69
1. Ιστορική εξέλιξη του γερμανικού δεδικασμένου. Ο θεσμός της ρωμαϊκής <i>res judicata</i> ως βάση του δεδικασμένου των αποφάσεων της γερμανικής διαγνωστικής δίκης.....	69
2. Αποφάσεις που αναπτύσσουν δεδικασμένο.....	78
3. Η αρνητική και θετική λειτουργία του δεδικασμένου	83
3.1 Εισαγωγή	83
3.2 Θετική λειτουργία του ουσιαστικού δεδικασμένου.....	84
3.3 Αρνητική λειτουργία του ουσιαστικού δεδικασμένου.....	85
4. Αντικειμενικά όρια του δεδικασμένου	85

5. Η ενέργεια αποκλεισμού των ενστάσεων ως έκφραση της χρονικής διάστασης του ουσιαστικού δεδικασμένου και η σημασία της κατά την αναγκαστική εκτέλεση.....	91
6. Διαφορά μεταξύ της ένστασης συμψηφισμού της §767παρ.2ΖΡΟ και της απόφασης για συμψηφισμό της §322εδ.2ΖΡΟ.....	96
7. Υποκειμενικά όρια του δεδικασμένου.....	97
8. Υποκειμενικά όρια του δεδικασμένου. Η σχέση της αντιταξιμότητας(<i>l'opposabilité</i>) των αποφάσεων του γαλλικού δικαίου με την τριτενέργεια και την διαπλαστική ενέργεια των αποφάσεων.....	102
Δ. Ελληνικό δίκαιο.....	107
1. Η ιστορική εξέλιξη του δεδικασμένου στο ελληνικό δικονομικό δίκαιο από την έκδοση του πρώτου κώδικα ελληνικής πολιτικής δικονομίας του 1835.....	107
2. Αποφάσεις που παράγουν δεδικασμένο.....	109
3. Λειτουργία του δεδικασμένου κατά τον ΚΠολΔ.....	111
4. Αντικειμενικά όρια του δεδικασμένου.....	112
5. Χρονικά όρια του δεδικασμένου και η κάλυψη ενστάσεων του εναγομένου κατά το ά.330ΚΠολΔ.....	122
6. Υποκειμενικά όρια του δεδικασμένου.....	125
IV) Συμπεράσματα της συγκριτικής μελέτης για το δεδικασμένο και τις επιμέρους ενέργειες που αναπτύσσουν οι αποφάσεις της διαγνωστικής δίκης.....	139
V) Κριτική θέση στη δέσμευση τρίτων από το δεδικασμένο.....	149
VI) Παρατηρήσεις για τη σχέση του αντικειμένου δίκης με το αντικείμενο της απόφασης και το αντικείμενο του δεδικασμένου στις εθνικές έννομες τάξεις και στον Καν1215/2012(ΚανΒρυξΙα).....	152
VII) Η αναγνώριση των αποφάσεων κατά τον Καν1215/2012(ΚανΒρυξΙα).....	155
1. Το ισχύον σύστημα της ευρωπαϊκής δικονομικής ενοποίησης και η μεθοδολογική προσέγγιση της ερμηνείας του Καν1215/2012(ΚανΒρυξΙα)(αυτόνομη ερμηνεία)...	155
2. Η αυτόνομη ερμηνεία των διατάξεων του Καν44/2001, καθώς και του Καν1215/2012(ΚανΒρυξΙα) και η ειδικότερη εφαρμογή στην αναγνώριση των αποφάσεων.....	157
3. Η έννοια της αναγνώρισης κατά την αυτόνομη ερμηνεία του ΔΕΕ.....	159
3.1 Η κρατούσα στο ευρωπαϊκό δικονομικό δίκαιο θεωρία της επέκτασης των εννόμων συνεπειών της αλλοδαπής δικαστικής απόφασης- 'Wirkungserstreckungstheorie'-.....	160
3.2 Η θεωρία της ισότιμης μεταχείρισης των εννόμων συνεπειών της αλλοδαπής απόφασης με την αντίστοιχη είδους απόφαση του κράτους αναγνώρισης- 'Wirkungsgleichstellungstheorie'-.....	162
3.3 Η θεωρία της σωρευτικής αναγνώρισης των εννόμων συνεπειών της αλλοδαπής απόφασης μέχρι τα όρια των εννόμων συνεπειών της ίδιας ή αντίστοιχης απόφασης του κράτους αναγνώρισης- 'Kumulationstheorie'-.....	163
4. Ποιες δικαστικές αποφάσεις μπορούν να αποτελέσουν αντικείμενο αναγνώρισης και εκτέλεσης κατά τον Καν 44/2001 και τον Καν1215/2012(ΚανΒρυξΙα).....	165

4.1 Η απόφαση δεν απαιτείται να προέρχεται από το αρμόδιο δικαστήριο, εφόσον εμπίπτει στο καθ' ύλην πεδίο εφαρμογής του Καν1215/2012(ΚανΒρυξία), καθώς και του Καν44/2001.	165
4.2 Η ειδικότερη περίπτωση της απόφασης που διατάσσει ασφαλιστικά μέτρα. Η διαφοροποίηση της ρύθμισης της αναγνώρισής τους κατά τον Καν44/2001 σε σχέση με τον νεότερο Καν1215/2012(ΚανΒρυξία).	168
4.2.1 Αναγνώριση της απόφασης των ασφαλιστικών μέτρων σύμφωνα με τον Καν44/2001. Προγενέστερη ρύθμιση.	168
4.2.2 Αναγνώριση της απόφασης των ασφαλιστικών μέτρων σύμφωνα με τον Καν1215/2012(ΚανΒρυξία)	170
5. Ποιες από τις κύριες έννομες συνέπειες τους αναγνωρίζονται.	172
5.1 Ο ρόλος του βαθμού της δικονομικής ωριμότητας των αποφάσεων στην αναγνώριση των αποφάσεων.	172
5.2 Η αναγνώριση των εννόμων συνεπειών του δεδικασμένου, της ενέργειας αποκλεισμού των ενστάσεων και της διαπλαστικής ενέργειας	173
5.2.1 Η αναγνώριση του δεδικασμένου της απόφασης.	174
5.2.2 Η αναγνώριση της ενέργειας αποκλεισμού των ενστάσεων.	175
5.2.3 Η αναγνώριση της διαπλαστικής ενέργειας.	175
5.3 Η εκτελεστότητα ως έννομη συνέπεια που εξακολουθεί και μετά την καθιέρωση της άμεσης εκτέλεσης με τον Καν1215/2012(ΚανΒρυξία) να μην καθίσταται αντικείμενο αναγνώρισης.	176
6. Η λειτουργία της διασυνοριακής αναγνώρισης των αποφάσεων υπό το πρίσμα των προϋποθέσεων της άμεσης εκτέλεσης των αποφάσεων κατά τον Καν1215/2012(ΚανΒρυξία) και τον Καν805/2004.	177
7. Η αυτοδίκαιη αναγνώριση των αλλοδαπών δικαστικών αποφάσεων.	180
8. Τα κωλύματα αναγνώρισης και εκτέλεσης κατά τον Καν44/2001, καθώς και κατά τον Καν1215/2012(ΚανΒρυξία).	180
8.1 Αντίθεση στη δημόσια τάξη του κράτους αναγνώρισης.	182
8.1.1. Η έννοια της δημόσιας τάξης κατά τον Κανονισμό	182
8.1.2. Παραδείγματα παραβίασης της δικονομικού και ουσιαστικού δικαίου δημόσιας τάξης	184
8.1.3. Οι περιορισμοί των θεμελιωδών δικαιωμάτων.	185
8.1.4. Η περίπτωση των anti-suit injunctions, των αντιαγωγικών διαταγών.	187
8.1.5. Έννοια της ' πρόδηλης ή προφανούς παραβίασης της δημόσιας τάξης'	188
8.1.6. Κριτική στη θεμελίωση της προσβολής της δημόσιας τάξης ως κωλύματος αναγνώρισης και εκτέλεσης.	189
8.1.7. Η αντιμετώπιση της αντίθεσης στη δημόσια τάξη από το εθνικό δικονομικό δίκαιο των κρατών-μελών.	191
8.1.8. Τελικές παρατηρήσεις.	192
8.2 Προσβολή του δικαιώματος δικαστικής ακρόασης του εναγόμενου κατά την επίδοση του εισαγωγικού της δίκης δικογράφου.	194

8.2.1. Τελολογία του κωλύματος παραβίασης του δικαιώματος δικαστικής ακρόασης.	194
8.2.2. Η προϋπόθεση της ερημοδικίας του εναγομένου λόγω μη επίδοσης του εισαγωγικού της δίκης δικογράφου.	195
8.2.3. Η διατήρηση της απαλοιφής του όρου για το ‘υποστατό και το έγκυρο’ της επίδοσης της, όπως προβλεπόταν στη Σύμβαση των Βρυξελλών.	197
8.2.4. Η σημασία της επίδοσης, πραγματική, πλασματική επίδοση.	198
8.2.5. Πρόσθετες προϋποθέσεις εφαρμογής του ά.45.1 ^β του Καν1215/2012(ΚανΒρυξΙα), καθώς και του ά.34.2 του Καν44/2001.....	201
8.3 Η αντιφατικότητα των αποφάσεων.....	202
8.3.1. Η αυτόνομη ερμηνεία της έννοιας της αντιφατικότητας κατά το ά.45.1 ^γ του Καν1215/2012(ΚανΒρυξΙα), καθώς και του ά.34.3 του Καν44/2001.....	202
8.3.2 Οι αποφάσεις που εμπίπτουν στο ρυθμιστικό πεδίο του ά.45.1 ^γ του Καν1215/2012(ΚανΒρυξΙα), καθώς και του ά.34.3 του Καν44/2001.....	206
8.3.2.1 Οι αλλοδαπές δικαστικές αποφάσεις της διαγνωστικής δίκης και της προσωρινής δικαστικής προστασίας.....	206
8.3.2.2 Θεμελιώδης προϋπόθεση εφαρμογής της διάταξης του ά.45.1 ^γ του Καν1215/2012(ΚανΒρυξΙα), καθώς και του ά.34.3 του Καν44/2001, η έτερη αντιφατική απόφαση να έχει εκδοθεί στο κράτος αναγνώρισης και εκτέλεσης.....	211
8.3.2.3 Η κατάφαση της αντιφατικότητας, ακόμα και όταν η απόφαση του κράτους αναγνώρισης που έρχεται σε αντίφαση με την αλλοδαπή δικαστική απόφαση εξαιρείται από το πεδίο εφαρμογής του κανονισμού.....	211
8.3.2.4 Η διάγνωση της αντιφατικότητας στην περίπτωση των προσωρινά εκτελεστών δικαστικών αποφάσεων. Η σημασία του αντικειμένου της δίκης για την κρίση της αντιφατικότητας αποφάσεων, όταν με την ανακοπή κατά της εκτέλεσης γίνεται επίκληση της αντιφατικότητας του εκτελεστού τίτλου.	211
8.3.2.5 Αποφάσεις εκ των οποίων η μία υπάγεται στο ρυθμιστικό πεδίο εφαρμογής του Κανονισμού και η έτερη εκδίδεται σε άλλο κράτος-μέλος ή τρίτο κράτος σύμφωνα με το ά.45.1 ^δ του Καν1215/2012, καθώς και με το ά.34.4 του Καν44/2001.	212
8.3.3 Κριτική αξιολόγηση της αυτόνομης ερμηνείας των στοιχείων της αντιφατικότητας.....	217
VIII) Η δογματική προσέγγιση της σχέσης της εκκρεμοδικίας και δεδικασμένου και η χρησιμότητα της ορθής οριοθέτησης της για την κατανόηση της λειτουργίας της ευρωπαϊκής εκκρεμοδικίας και του κωλύματος της αντιφατικότητας των αποφάσεων.	220
IX) Η αποδοχή από το ΔΕΕ του δεδικασμένου ως θεσμού που εντάσσεται στον πυρήνα του κυρίαρχου εθνικού δικονομικού δικαίου.	232
X) Προβλήματα αναγνώρισης του δεδικασμένου των αποφάσεων των κρατών μελών. Δυνατότητα εφαρμογής των επιμέρους κωλυμάτων αναγνώρισης.	234
1. Η αντίθεση στη δημόσια τάξη	237
1.1 Εισαγωγή	237
1.2 Το δεδικασμένο, θεσμός δημόσιας τάξης ως προς την τελολογία του.....	239

1.3 Το δεδικασμένο ως θεσμός της δημόσιας τάξης στο αγγλικό δίκαιο.	240
1.4 Το δεδικασμένο ως θεσμός της δημόσιας τάξης στο γαλλικό δίκαιο.	241
1.5 Το δεδικασμένο ως θεσμός της δημόσιας τάξης στο γερμανικό δίκαιο.	242
1.6 Το δεδικασμένο ως θεσμός δημόσιας τάξης στο ελληνικό δίκαιο.	244
2. Ενδεχόμενη προσβολή του δικαιώματος δικαστικής ακρόασης και κατά αποτέλεσμα της δημόσιας τάξης λόγω διευρυμένων υποκειμενικών ορίων του ουσιαστικού δεδικασμένου.	246
3. Ενδεχόμενη προσβολή της δημόσιας τάξης του κράτους αναγνώρισης λόγω διευρυμένων αντικειμενικών και υποκειμενικών ορίων του δεδικασμένου της αλλοδαπής απόφασης.	251
4. Η προσβολή του δικαιώματος δικαστικής ακρόασης στο στάδιο έναρξης της δίκης κατά το ά.45.1 ^β του κΚαν1215/2012(ΚανΒρυξία) και η σημασία του για την άρνηση της αναγνώρισης του δεδικασμένου της απόφασης.	253
5. Η αντιφατικότητα των αποφάσεων κατά το ά.45.1 ^γ του Καν1215/2012(ΚανΒρυξία).	254
5.1 Εισαγωγή.	254
5.2 Η έλλειψη ενός ευρωπαϊκού αντικειμένου δίκης και δη στενά ερμηνευμένου. ...	255
5.3 Αντικείμενο δίκης κατά την αυτόνομη ερμηνεία του ά.21 Συμβρυξ, καθώς και του α.27 του Καν44/2001 και του 29 του Καν1215/2012(ΚανΒρυξία) στην εκκρεμοδικία και το αντικείμενο της απόφασης.	255
5.4 Κριτική στη θεωρία του πυρήνα.	258
5.5 Συμπερασματικές Παρατηρήσεις.	262
6. Η προσπάθεια προσέγγισης του δεδικασμένου υπό το πρίσμα της απόφασης C- 456/11 Gothaer/Samskip και των κανόνων του διεθνούς δικονομικού δικαίου- ALI/Unidroit.	266
6.1 Κριτική αποτίμηση της απόφασης C-456/11 Gothaer/Samskip της 15.11.2012 για το εύρος της δεσμευτικής ισχύος της απόφασης του δικαστηρίου που κρίνει ότι στερείται διεθνούς δικαιοδοσίας λόγω ύπαρξης ρήτρας παρέκτασης.	266
6.2. Η ρύθμιση του δεδικασμένου στους ενοποιημένους κανόνες διασυνοριακής διαδικασίας στις εμπορικές διαφορές του ALI/Unidroit.	271
XI) Πρόταση αντιμετώπισης των προβλημάτων για την ουσιαστική διευκόλυνση της διασυνοριακής αναγνώρισης και εκτέλεσης των δικαστικών αποφάσεων.	272
XII) Συμπεράσματα από την αυτόνομη ερμηνεία των κωλυμάτων αναγνώρισης και εκτέλεσης από το ΔΕΕ.	275
1. Πρόταση για συσταλτική ερμηνεία των α.45 και 29 του Καν1215/2012(ΚανΒρυξία), εφόσον το ΔΕΕ προκρίνει την ενιαία ερμηνευτική τους αντιμετώπιση.	276
2. Η ανασφάλεια δικαίου λόγω της νομολογιακής διαμόρφωσης του δικονομικού δικαίου.	278
3. Το δεδικασμένο ως θεσμός της εθνικής εννόμου τάξεως.	278
4. Η εφαρμογή της αρχής της επέκτασης των εννόμων συνεπειών των αλλοδαπών δικαστικών αποφάσεων.	280

5. Η δυσχερής εφαρμογή του κωλύματος της αντίθεσης στη δημόσια τάξη, καθώς και της προσβολής του δικαιώματος δικαστικής ακρόασης. Ειδικότερα η περίπτωση των διευρυμένων υποκειμενικών ορίων του αλλοδαπού δεδिकाσμένου.	281
6. Η ανάγκη αυτόνομης ερμηνείας των όρων προσδιορισμού της αντιφατικότητας των αποφάσεων κατά την αναγνώριση του αλλοδαπού δεδिकाσμένου.	282
Βιβλιογραφία Ξενόγλωσση.....	283
Βιβλιογραφία Ελληνική.....	296

I.Εισαγωγή

Η έκδοση μιας δικαστικής απόφασης μπορεί είτε να επιφέρει μεταβολές στις έννομες σχέσεις των διαδίκων μεταξύ τους ή με τρίτα πρόσωπα είτε να βεβαιώσει την ύπαρξη μιας έννομης σχέσης. Ανάλογα με το περιεχόμενο και τις έννομες συνέπειες που αναπτύσσουν οι δικαστικές αποφάσεις¹, επιβάλλουν υποχρεώσεις, διαγιγνώσκουν έννομες σχέσεις ή διαμορφώνουν μια νέα έννομη κατάσταση δεσμεύοντας(*binding effect of the judgment*) τα διάδικα μέρη ή και τρίτα πρόσωπα². Κυρίαρχο ρόλο στη διαμόρφωση του περιεχομένου της απόφασης και της συναγωγής εννόμων συνεπειών κατέχει το αντικείμενο της δίκης³, καθώς στην απόφαση καταρχήν διατυπώνεται η δικανική κρίση για την καθολική ή μερική παραδοχή ή την απόρριψη του αιτήματος παροχής δικαστικής προστασίας.

Ωστόσο, από την ευθεία και διαλεκτική σύνδεση του αντικειμένου της δίκης με το αντικείμενο της απόφασης δεν θα πρέπει να καταλήξει κανείς στο συμπέρασμα της απόλυτης μεταξύ τους ταύτισης. Στην αντίθετη περίπτωση, η εξέταση του αντικειμένου της δίκης θα επαρκούσε για τον προσδιορισμό των εννόμων συνεπειών της απόφασης αναλόγως με την θετικά ή αρνητικά εκφερόμενη δικαστική κρίση ως προς αυτό. Η δικαστική απόφαση έχει τη δική της αυτοτέλεια, τα δικά της ξεχωριστά από το αντικείμενο της δίκης όρια, παρόλο που οφείλει να διαρθρώνεται κατά κανόνα εντός του εύρους του αντικειμένου της δίκης και να μην αφηνδιάζει τους διαδίκους ή τρίτα πρόσωπα ως προς το εύρος των αντικειμενικών και υποκειμενικών ορίων της δεσμευτικής της ενέργειας. Η αξιολόγηση της σχέσης του δεδिकाσμένου ως κύριας

¹ Zeuner, Rechtliches Gehör, materielles Recht und Urteilswirkungen, σ.22. Τσικριάς, Προϋποθέσεις ισχύος των παρεπόμενων συνεπειών αλλοδαπών δικαστικών αποφάσεων στην ημεδαπή έννομη τάξη, ΕλλΔικ τομ.43(2002),σ.980επ..

² Calavros, Urteilswirkungen zu Lasten Dritter,σ.169επ..

³ Βλ.σχ.Beys, Zum Problem des Streitgegenstandes im Zivilprozess und den(gegebenfalls national) zu ziehenden Folgerungen, insbesondere für die Rechtskraft,ZZP 105(1992),σ.145επ..

συνέπειας της δικαστικής απόφασης με το αντικείμενο της δίκης είναι σημαντική για την συνολική αξιολόγηση του δικονομικού συστήματος μιας έννομης τάξης, την τελολογία του και τελικά την έκταση της παρεχόμενης δικαστικής προστασίας.

Όπως θα διαπιστωθεί από τη συγκριτική μελέτη του δεδουλευμένου στα δικονομικά συστήματα του αγγλικού κοινοδικαίου και του ηπειρωτικού δικαίου, οι έννομες τάξεις των εν λόγω συγκρινόμενων κρατών δεν αποδίδουν όλες την ίδια σημασία στο αντικείμενο της δίκης και πολλώ μάλλον στη συσχέτιση του με τη βασικότερη έννομη συνέπεια των δικαστικών αποφάσεων, το δεδουλευμένο. Αυτή η τελευταία διαπίστωση για την διάκριση μεταξύ εννόμων τάξεων όπου το αντικείμενο της δίκης είναι σημαντικό για τη διάρθρωση του δικονομικού συστήματος και εκείνων όπου αυτό δεν συμβάλλει καθοριστικά στη λειτουργία των θεσμών του δικονομικού δικαίου, θα πρέπει να καθορίσει τα τελικά συμπεράσματα για το ευρωπαϊκό δικονομικό σύστημα. Πιθανότατα μπορεί επίσης να δώσει απάντηση στο ερώτημα, για το εάν πράγματι υφίσταται η ανάγκη για δογματική σαφήνεια στη διάκριση του ρόλου των θεσμών των δικονομικών συστημάτων, από την στιγμή όπου η επίλυση των διαφορών σε δικονομικά συστήματα, που λειτουργούν κυρίως βάσει της νομολογιακής διαμόρφωσης του δικαίου χωρίς την συμμόρφωση σε ένα αυστηρό δογματικό κανονιστικό πλαίσιο, είναι επιτυχημένη.

Αντικείμενο της παρούσας διατριβής συνιστά η επισήμανση των πιθανών προβλημάτων που ανακύπτουν κατά τη διασυνοριακή αναγνώριση και εκτέλεση των δικαστικών αποφάσεων στον ενιαίο ευρωπαϊκό δικαιοτικό χώρο, υπό το καθεστώς της άμεσης αναγνώρισης και πλέον κατά τον Καν1215/2012(ΚανΒρυξΙα) της άμεσης εκτέλεσης, και την αναζήτηση τρόπων επίλυσής τους. Η διασυνοριακή αναγνώριση και εκτέλεση των αλλοδαπών δικαστικών αποφάσεων εντός της Ευρωπαϊκής Ένωσης εμφορείται από το σκοπό της ελεύθερης κυκλοφορίας των δικαστικών αποφάσεων, με την αναγνώριση να σηματοδοτείται από την επέκταση των εννόμων συνεπειών των αλλοδαπών δικαστικών αποφάσεων, κυρίως δε του αλλοδαπού δεδουλευμένου στις λοιπές έννομες τάξεις των κρατών μελών. Η συγκριτική μελέτη καλείται να αναδείξει το γεγονός ότι το δεδουλευμένο της αλλοδαπής δικαστικής απόφασης μπορεί να λειτουργήσει χωρίς ιδιαίτερα προσκόμματα στο κράτος αναγνώρισης, καθώς τα διαφορετικά αντικειμενικά και υποκειμενικά του όρια δεν αποτελούν καταρχήν και κατ' ουσίαν φραγμό στην αναγνώριση. Υπό την έποψη αυτή η παρούσα διατριβή μελετά το δόγμα χωρίς να αφήνει στο περιθώριο την νομολογιακή διαμόρφωση του δικαίου και αποζητά την ανάδειξη λύσεων που θα εξυπηρετούν την τελολογία των

ευρωπαϊκών κανονισμών και συγχρόνως δεν θα θίγουν τον σκληρό πυρήνα του εθνικού δικονομικού δικαίου των διαφορετικών εννόμων τάξεων που συναρμολογούν την ενιαία ευρωπαϊκή έννομη τάξη.

II. Μεθοδολογική προσέγγιση της έρευνας

“If I may state a personal experience, I never completely understood the French Law before coming to the United States and studying another system”⁴.

Η δικαιοσύγκριση αποτελεί ίσως τη μοναδική ερμηνευτική μέθοδο που δείχνει όχι μόνο τη διαλεκτική αλληλεπίδραση των εννόμων τάξεων με κοινές δικαιοτικές παραδόσεις, αλλά επιτρέπει πρωτίστως, μέσα και από την διαπίστωση των διαφορών, την αναζήτηση των γενεσιουργών αιτιών που διαμορφώνουν τους θεσμούς στο κάθε δικαιοσύστημα. Έτσι, ιδίως στο πλαίσιο των διασυνοριακών διαφορών, όπου τα δικαιοσύστημα αλληλοεπιδρούν, η δικαιοσύγκριση είναι η μόνη κατάλληλη ερμηνευτική μέθοδος για την αξιολόγηση της λειτουργικότητας των εναρμονισμένων κανόνων των διεθνών συμβάσεων ή των ευρωπαϊκών κανονισμών, αφού συντελεί στην κατανόηση των διαφορών και των σημείων σύγκλισης των διάφορων κανονιστικών συστημάτων.

Η θεματική της αναγνώρισης των εννόμων συνεπειών των αλλοδαπών δικαστικών αποφάσεων διαμερίζεται σε τρία βασικά μέρη, τη συγκριτική παράθεση και αντί-παράθεση του θεσμού του ουσιαστικού δεδικασμένου σε τέσσερις έννομες τάξεις, την κριτική παρουσίαση των κωλυμάτων αναγνώρισης και εκτέλεσης σύμφωνα με τον ευρωπαϊκό Καν44/2001, καθώς και τον Καν1215/2012(ΚανΒρυξία) και την αξιοποίηση των συμπερασμάτων της συγκριτικής έρευνας για την ανάδειξη των προβλημάτων κατά την εφαρμογή των κωλυμάτων αναγνώρισης και την διατύπωση ορισμένων προτάσεων για την αντιμετώπισή τους.

Η σύγκριση της λειτουργίας και της αντικειμενικής και υποκειμενικής υπόστασης του θεσμού του δεδικασμένου επικεντρώνεται σε τέσσερις έννομες τάξεις, τρεις του ηπειρωτικού δικαίου και μία του κοινοδικαίου, καθώς επιδιώκεται να αναδειχθούν οι διαφορές και οι ομοιότητες αρχικά όχι μόνον κατά την εφαρμογή του θεσμού μεταξύ των εννόμων τάξεων της ίδιας νομικής οικογένειας, αλλά και μεταξύ μιας σημαντικής έννομης τάξης του κοινοδικαίου και των εννόμων τάξεων του ηπειρωτικού δικαίου,

---

⁴ Le Paille, The function of comparative law with a critique of sociological jurisprudence: Harvard Law Review Vol.35 No.7, σ.858.

μιας σύγκρισης μεταξύ *prima facie* ετερόκλητων δικαικών συστημάτων. Έτσι, τηρείται κατά το μάλλον ή ήττον ο κατά κρατούσα θέση αποδεκτός κανόνας που πρέπει να διέπει μια συγκριτική μελέτη, η οποία έχει συγκεκριμένη και σαφώς προσδιορισμένη τελολογική κατεύθυνση, ο κανόνας *multum non multa*⁵, δηλαδή σύγκριση τόσων εννόμων τάξεων, όσες είναι αναγκαίες για την εξυπηρέτηση των στόχων της μελέτης και συνεπώς για τη συναγωγή τεκμηριωμένων συμπερασμάτων της. Η τελολογία των ενωσιακών κανονιστικών ρυθμίσεων για την ελεύθερη αναγνώριση και την εκτέλεση των αλλοδαπών δικαστικών αποφάσεων αποτελεί το τρίτο στοιχείο της σύγκρισης, το *tertium comparationis*, το κοινό δηλαδή στοιχείο το οποίο πρέπει, παρά τις όποιες διαφορές τους, να υπηρετούν οι εθνικές ρυθμίσεις για το δεδουλευμένο.

Η λειτουργική δε χρησιμοποίηση των συμπερασμάτων, που προκύπτουν από την συγκριτική ανάλυση του δεδουλευμένου των εθνικών εννόμων τάξεων, κατά τη διερεύνηση των κωλυμάτων αναγνώρισης συνιστά το πρωτότυπο στοιχείο της μελέτης αυτής.

Στο πρώτο τμήμα της σύγκρισης του δεδουλευμένου των εθνικών εννόμων τάξεων χρησιμοποιείται τόσο η μέθοδος της μακρο- όσο και η μέθοδος της μικρο-σύγκρισης⁶. Η μακροσύγκριση αναφέρεται την σύγκριση μεταξύ διαφορετικών εννόμων τάξεων ως προς τη δομή και την τελολογική τους συνεκτικότητα. Η μικροσύγκριση, από την άλλη πλευρά, περιορίζεται στη σύγκριση επιμέρους δικαικών θεσμών και νομικών προβλημάτων κατά κανόνα εντός της ίδιας δικαικής οικογένειας, δηλαδή στην προκειμένη περίπτωση, είτε εντός των εννόμων τάξεων του κοινοδικαίου είτε εντός των εννόμων τάξεων του ηπειρωτικού δικαίου. Το δεδουλευμένο όμως δεν εξετάζεται μόνο δικαιοσυγκριτικά υπό την έννοια της ισχύος και του περιεχομένου του θεσμού στις υπό κρίση τέσσερες έννομες τάξεις, αγγλική, γαλλική, γερμανική και ελληνική, δηλαδή μόνον εντός των ορίων των δύο διακριτών δικαικών οικογενειών. Η σύγκριση του θεσμού υπερβαίνει τα όρια της απλής μικροσύγκρισης και ανάγεται σε καθολική σύγκριση του θεσμού μεταξύ των εννόμων τάξεων του κοινοδικαίου και του ηπειρωτικού δικαίου. Για παράδειγμα, η διαμόρφωση, η λειτουργία και το εύρος των ορίων της αγγλικής *Res judicata* αντιπαραβάλλεται με το δεδουλευμένο του ελληνικού δικαίου που ανήκει στην οικογένεια του ηπειρωτικού δικαίου. Η συγκριτική

⁵ Constantinesco, Rechtsvergleichung, Bd.II, Die rechtsvergleichende Methode, σ.22επ..

⁶ Zweigert/Kötz, Einführung in die Rechtsvergleichung³, σ.3 Koch/Magnus/von Mohrenfels, IPR und Rechtsvergleichung³, σ.280.

μελέτη του δεδικασμένου μεταξύ των εθνικών εννόμων τάξεων εμπλουτίζεται με αναφορές στα στοιχεία των δικονομικών τους συστημάτων, ώστε να γίνεται αντιληπτός ο λόγος για τον οποίο διαμορφώθηκε συσταλτικά ή διασταλτικά το αντικειμενικό και υποκειμενικό εύρος του θεσμού, όπως επίσης προκειμένου να κατανοηθεί, μέσα από την ιστορική εξέλιξη του δικονομικού δικαίου, η λειτουργία και η φύση του θεσμού. Συγκρίνονται δηλαδή τελικά όχι απλώς η αντικειμενική και η υποκειμενική υπόσταση του θεσμού του δεδικασμένου μεταξύ των ευρωπαϊκών εννόμων τάξεων, αλλά και τα ίδια τα δικαιικά συστήματα μέσα από τους θεσμούς που αυτά υπηρετούν. Προς αυτή λοιπόν την κατεύθυνση, η μακροσύγκριση συνεπικουρεί τη μικροσύγκριση και συντελεί στην καλύτερη κατανόηση της διαμόρφωσης του θεσμού του δεδικασμένου στην κάθε έννομη τάξη, καθώς επίσης στην κατανόηση της διαμόρφωσης του θεσμού βάσει των επιδράσεων των δικαιοικών αρχών και της τελολογίας των ρυθμίσεων της δικονομικής έννομης τάξης, όπου ο θεσμός ανήκει. Έτσι, επιτυγχάνεται η αναγκαία για την ορθή ερμηνεία και εφαρμογή των κωλυμάτων αναγνώρισης και εκτέλεσης σαφής δογματική αποτύπωση του θεσμού του δεδικασμένου.

Η συγκριτική διερεύνηση του θεσμού του δεδικασμένου των τεσσάρων εννόμων τάξεων δεν αποβλέπει στην υπόδειξη της έννομης εκείνης τάξης, η οποία προσφέρει τις καταλληλότερες δικονομικές ρυθμίσεις για το εύρος και τη λειτουργία του θεσμού σε ό,τι αφορά την επιρροή των αντικειμενικών και υποκειμενικών ορίων του ουσιαστικού δεδικασμένου αλλοδαπών δικαστικών αποφάσεων στη λειτουργία των κωλυμάτων αναγνώρισης και εκτέλεσης. Η κάθε έννομη τάξη διαμορφώνει τους θεσμούς της μέσα σε συγκεκριμένο ιστορικοκοινωνικό πλαίσιο, το οποίο είναι μοναδικό για αυτήν. Οι δικαιοικοί θεσμοί και εν προκειμένω το δεδικασμένο, υπό την συγκριτική έποψη των τεσσάρων εννόμων τάξεων, έχει και διαφορετικό και όμοιο περιεχόμενο, καθώς για την κάθε μία από αυτές θεωρείται θεσμός που διαμορφώνεται στο πλαίσιο του ιδιαίτερου εθνικού δικονομικού συστήματος, έστω κι αν η τελολογία του θεσμού είναι κοινή.

Επομένως, η αξιοποίηση των συμπερασμάτων που προκύπτουν, δείχνουν σε ποιο βαθμό τα αντικειμενικά και υποκειμενικά όρια του ουσιαστικού δεδικασμένου επηρεάζουν ή δεν επηρεάζουν τη λειτουργία των κωλυμάτων αναγνώρισης και εκτέλεσης. Στο πλαίσιο της τελολογίας του κανονισμού για την ελεύθερη κυκλοφορία των δικαστικών αποφάσεων επιδιώκεται, λοιπόν, να αναδειχθούν προτάσεις για την αρμονική συνύπαρξη, και ως εκ τούτου την ακώλυτη αναγνώριση και εκτέλεση, των αλλοδαπών δικαστικών αποφάσεων που έχουν αποκλίνοντα αντικειμενικά και

υποκειμενικά όρια δεδικασμένου, χωρίς να υπάρχει προκατάληψη υπέρ ή κατά της υιοθέτησης μιας εθνικού δίκαιου οπτικής, παρά διατύπωση σκέψεων για την βέλτιστη λειτουργία και κυκλοφορία των αποφάσεων στον αυτόνομο ενωσιακό δικαιοχώρο με την ταυτόχρονη διατήρηση των αντικειμενικών και υποκειμενικών ορίων τους, όπως αυτά τίθενται από το εθνικό δικονομικό δίκαιο.

Η αναγκαιότητα και η σημασία της συγκριτικής έρευνας για την ανεύρεση νομικά δόκιμων λύσεων, που θα εξυπηρετούν την τελολογία της δικονομικής ενοποίησης σε ευρωπαϊκό επίπεδο, αναδεικνύεται ιδιαίτερα στο στάδιο της αναγνώρισης και εκτέλεσης των δικαστικών αποφάσεων και ιδιαιτέρως σε ζητήματα που προκύπτουν από την διαφορετική εθνικού δικαίου οπτική σε σχέση με την αυτόνομη ερμηνεία των θεσμών του ευρωπαϊκού δικονομικού δικαίου. Θεμέλιο της αναγνώρισης των αλλοδαπών δικαστικών αποφάσεων δεν είναι άλλωστε αναγκαία η εναρμόνιση των εθνικών δικαίων, αλλά η αμοιβαία εμπιστοσύνη που αναπτύσσουν τα κράτη-μέλη μεταξύ τους για την απονομή της δικαιοσύνης, η οποία μεταλλάσσεται σε αμοιβαίο σεβασμό της διαφορετικότητας των εθνικών δικονομικών συστημάτων και κατ' αποτέλεσμα σε ισότιμη θεώρησή τους στον ενιαίο ευρωπαϊκό χώρο. Οι περιορισμοί στην αναγνώριση και στην εκτέλεση των αλλοδαπών δικαστικών αποφάσεων τίθενται πλέον μόνο από το κοινό για τα κράτη μέλη ευρωπαϊκό κανονιστικό πλαίσιο.

Η καθ' υπέρβαση του εθνικού δικαίου εφαρμογή των νομολογιακά διαμορφωμένων ενωσιακών ρυθμίσεων δεν είναι ούτε αυτονόητη ούτε τόσο απλή όσο μπορεί να εμφανίζεται. Από την άλλη πλευρά, το νομολογιακά διαρθρωμένο ενωσιακό δίκαιο με τις όποιες αδύναμες και ευάλωτες στην κριτική του δικονομικού δόγματός πλευρές του, πρέπει να λαμβάνει υπόψη την λειτουργία των θεσμών στο εκάστοτε εθνικό δικονομικό δίκαιο, καθώς το ενωσιακό δίκαιο αποτελεί και για τα εθνικά δικονομικά συστήματα των κρατών-μελών ισχύον δίκαιο⁷.

Η συγκριτική μελέτη αποκαλύπτει ουσιαστικά τον τρόπο με τον οποίο μπορούν οι ενωσιακές ρυθμίσεις να λειτουργούν εύρυθμα και να διαμορφώνουν το πλαίσιο όχι μόνο της εναρμόνισης των εθνικών δικαίων προς το ενωσιακό, αλλά και να επιτρέπουν μία ερμηνευτική προσέγγιση του τελευταίου, η οποία θα υπηρετεί την ενότητα του ενιαίου δικαιοχώρου, μέσα στον οποίο τα εθνικά δικονομικά δίκαια διατηρούν τις δομές και τους θεσμούς τους και ως εκ τούτου μέσω των ενωσιακών ρυθμίσεων

---

⁷ Πρβλ.για παράδειγμα το εγχειρίδιο της αυστριακής πολιτικής δικονομίας *Rechberger/Simotta, Zivilprozessrecht*⁸,παρ.265, όπου στις θεωρίες για το αντικείμενο της δίκης περιλαμβάνουν και την νομολογιακά διαμορφωμένη για την διαπίστωση της ευρωπαϊκής εκκρεμοδικίας αυτόνομη θεωρία του πυρήνα.

καθίσταται δυνατή η ελεύθερη κυκλοφορία των δικαστικών αποφάσεων, ήτοι η ακώλυτη αναγνώριση και εκτέλεσή τους.

III. Συγκριτική θεώρηση των κύριων εννόμων συνεπειών των αποφάσεων στο αγγλικό, το γαλλικό και το γερμανικό δίκαιο με βάση τα αντικειμενικά και υποκειμενικά τους όρια

A. Αγγλικό δίκαιο

1. Χαρακτηριστικά γνωρίσματα της αγγλικής δίκης

1.1 Η κατανόηση της λειτουργίας του θεσμού του δεδικασμένου στην αγγλική έννομη τάξη προϋποθέτει την παρουσίαση της δομής και της λειτουργίας του συστήματος της αγγλικής πολιτικής δίκης, καθώς στην αγγλική έννομη τάξη η ιδιαιτερότητα στη σχέση δικαστή και διαδίκων σε συνδυασμό με την υπεροχή της πρωτοβουλίας των διαδίκων να χειραγωγούν τη δίκη από την αρχή μέχρι την περάτωσή της, επηρεάζει τη διαμόρφωση και την εξέλιξη συναφών με την απονομή της δικαιοσύνης θεσμών.

Η αγγλική διαγνωστική δίκη είχε διαμορφωθεί, ως προς τη δομή και τη λειτουργία της, αποκλειστικά και μόνον με βάση τις ανάγκες των μερών ως προς τη διευθέτηση της μεταξύ τους διαφοράς, διότι αποκλειστικά και μόνον τα διάδικα μέρη καθόριζαν την έναρξη, την εξέλιξη και την περάτωση της δίκης⁸. Όσες καταρχήν ρυθμίσεις διατυπώνονταν, επέτρεπαν την αντιδικία μεταξύ των μερών, χωρίς η διαδικασία της δίκης και ο ρόλος του δικαστή να υπόκεινται σε οποιοδήποτε νομικό φορμαλισμό, που θα επέβαλε στους διαδίκους περιορισμούς ως προς τη διενέργεια των διαδικαστικών πράξεων. Το πλέον χαρακτηριστικό και ουσιώδες στοιχείο που καθόριζε το αποτέλεσμα της διαδικασίας και αναδείκνυε τον νικητή-διάδικο ήταν η πληρέστερη-σε σχέση με εκείνη του ηττημένου διαδίκου- θεμελίωση των εννόμων αξιώσεών του και όχι η υποκειμενική δικαστική κρίση⁹.

---

⁸ Gerland, Englische Rechtsprobleme und die deutsche Zivilprozessreform, σ.12.

⁹ Cohn, Zur Ideologie des Zivilprozessrechts, Erinnerungsgabe für Grünhut, σ.31.

Έτσι, είχε αναπτυχθεί με πληρότητα θεωρία για την προβολή των πραγματικών ισχυρισμών των μερών ('pleadings')¹⁰, καθώς και το δίκαιο της απόδειξης, ενώ η απόφαση εκδιδόταν πάντα βάσει των προτεινόμενων από τα μέρη πραγματικών ισχυρισμών χωρίς ο δικαστής να παρεμβαίνει. Ο τελευταίος έκρινε τη διαφορά με βάση τις δικαιοκτές ρυθμίσεις και κυρίως με βάση τους νομολογιακά διαμορφωμένους κανόνες στους οποίους στηριζόταν η αγγλική έννομη τάξη (*common law*). Δογματική θεώρηση του δικονομικού δικαίου, όπως διαμορφώθηκε και ισχύει στην ηπειρωτική Ευρώπη, σύμφωνα με την οποία η δομή της διαδικασίας, διαρθρώνεται και προσδιορίζεται από δικονομικούς κανόνες, κατά το μάλλον ή ήττον, και ο δικαστής έχει κυρίαρχο ρόλο στην απονομή του δικαίου, δεν απαντάται στο αγγλικό δίκαιο, ακόμα και μετά τη θέση σε ισχύ των δικονομικών κανόνων (Civil Procedural Rules 1999) και την προσπάθεια για την οργάνωση του δικονομικού δικαίου σε σύστημα επιμέρους δικονομικών αρχών και κανόνων.

1.2 Το αγγλικό αστικό δικονομικό δίκαιο γνωρίζει δύο δικονομικά συστήματα, τα οποία είναι δυνατόν να διέπουν την διαδικασία στο δικαστήριο. Το ονομαζόμενο ως *adversary system*, που συνιστά ένα αυτοτελές σύστημα, μόρφωμα της δικανικής παράδοσης του αγγλικού κοινοδικαίου¹¹, που συνδυάζει χαρακτηριστικά τόσο του συζητητικού συστήματος όσο και της αρχής της διαθέσεως και αποτελεί ήδη από τον 13^ο αιώνα μέχρι σήμερα, το ισχύον σύστημα που διέπει την αγγλική πολιτική δίκη με χαρακτηριστικό γνώρισμα την απόλυτη κυριαρχία των μερών στη διαδικασία¹². Το έτερο δικονομικό σύστημα που είναι δυνατόν να εφαρμόζεται στην πολιτική δίκη είναι το *inquisitorial system*¹³ το οποίο αντιστοιχεί στο ανακριτικό σύστημα και βρίσκεται στους αντίποδες του *adversary system*.

Σύμφωνα με το *adversary system*¹⁴, όπως αυτό ίσχυε πριν την εισαγωγή των κανόνων της αγγλικής πολιτικής δικονομίας (Civil Procedure Rules 1999-CPR), τα

¹⁰Baker, An introduction to English legal history⁴, σ.85επ. Odgers, The common law of England³, Vol.I, σ.1211επ..

¹¹ Στην παρούσα διατριβή δεν θα γίνει χρήση του όρου 'αγγλοσαξονικό δίκαιο' παρά 'αγγλικό κοινοδικαίο', καθώς το αγγλοσαξονικό δίκαιο καλύπτει την περίοδο του δικαίου, όπως αυτό διαμορφώθηκε το 1066 με την κατάκτηση της Μ.Βρετανίας από τους Νορμανδούς και διήρκεσε μέχρι και την φεουδαρχική περίοδο οπότε και διαμορφώθηκε το αγγλικό κοινοδικαίο (*common law*). Το αγγλοσαξονικό δίκαιο επομένως ως όρος αντιπροσωπεύει το παλαιότερο αγγλικό δίκαιο του 11^{ου} αιώνα. Πρβλ. σχετικά ορθά David, Introduction à l'étude du droit privé de l'Angleterre, σ.16.

¹²Herb, Eüropaisches Gemeinschaftsrecht und nationaler Zivilprozess σ.80 Πρβλ. Jacob, The fabric of english legal procedure, σ.6επ., για την ιστορική καταγωγή του *adversary system* στη Magna Charta (1215) με την πρόβλεψη σ' αυτήν της δίκης από ενόρκους.

¹³Yuill v. Yuill (1945), All ER 1 σ.183, 'A judge who himself conducts the investigation descends into the arena and is liable to have his vision clouded by the dust of the conflict'.

¹⁴ Βλ. σχ. Jolowicz, On civil procedure, σ.177, για την μη αυτοτέλεια του *adversary system* σε σχέση με τη γαλλική αντίστοιχη αρχή της *principe du contradictoire* Πρβλ. συγκριτική μελέτη της Ferrand, Le principe contradictoire et l'expertise en droit compare europeen, R.I.D.C. Vol.52(2000), σ.345επ..

διάδικα μέρη έχουν την απόλυτη κυριαρχία στην πολιτική δίκη¹⁵. Έχουν την ευχέρεια να καθορίζουν την έναρξη, την εξέλιξη, την περάτωση της δίκης, το αντικείμενο της δίκης, να εισφέρουν τους πραγματικούς ισχυρισμούς¹⁶ και τα αποδεικτικά μέσα, ενώ επίσης οφείλουν, να προσδιορίζουν και την θεμελίωση των αξιώσεών τους στους ουσιαστικού δικαίου κανόνες. Παρόλο που στο φιλελεύθερο δικονομικό αυτό σύστημα της *adversary procedure* τα μέρη εμφανίζονται να έχουν μόνο δικαιώματα, διαδικαστικές ελευθερίες και μια απεριόριστη διακριτική ευχέρεια εκπλήρωσής τους, η ιδιωτική αυτονομία οριοθετείται από ορισμένες ελάχιστες υποχρεώσεις τους, οι οποίες περιορίζονται στην τήρηση του καθήκοντος αληθείας και την υποχρέωση σαφούς προβολής στο δικόγραφο της αγωγής των πραγματικών και νομικών τους ισχυρισμών¹⁷.

Ο δικαστής παραμένει απλώς παρατηρητής της διαφοράς, όπως περίπου σκιαγραφείται ο ρόλος ενός διαιτητή που δεν έχει όμως κανένα ενεργό ρόλο στη δίκη. Ο δικαστής δεν έχει γνώση των στοιχείων της διαφοράς πριν τη διαδικασία στο ακροατήριο, ενώ ενώπιον του ακροατηρίου πρέπει να παραμένει αμέτοχος και να μην επηρεάζει με κανένα τρόπο την εξέλιξη της δίκης σε όλη τη διάρκειά της, ώστε η κρίση του να είναι αμερόληπτη. Σε αντίθεση με τη διαλεκτική σχέση δικαστή και διαδίκων στην πολιτική δίκη του ηπειρωτικού δικονομικού δικαίου, η αποστασιοποίηση του δικαστή στο δικονομικό σύστημα του κοινοδικαίου ανταποκρίνεται στην θέση του δικαστή ως ιεραρχικά ανώτερου μέρους στη διαδικασία σε σχέση με τα διάδικα μέρη¹⁸. Ωστόσο, κατά την αποδεικτική διαδικασία, η αποδυναμωμένη θέση του δικαστή αντισταθμίζεται από την δυνατότητά του να παρεμβαίνει και να επιβάλλει στους διαδίκους τη διασάφηση των πραγματικών γεγονότων, τα οποία έχουν ήδη εκτεθεί στο διαδικαστικό στάδιο προβολής των ισχυρισμών (*'pleadings'*)¹⁹. Το καθήκον διασάφησης αναφέρεται σε έγγραφα που υπάρχουν ή υπήρξαν και τελούν σε άμεση σχέση με την επίδικη διαφορά²⁰. Η μόνη δε κύρωση που μπορεί να επιβάλει στα μέρη για μη τήρηση του καθήκοντος αληθείας, χωρίς να επηρεάσει την κρίση του για την

---

¹⁵ Η μοναδική εξαίρεση στο *'adversary system'*, όπως ίσχυε πριν την εισαγωγή του κώδικα της αγγλικής δικονομίας (CPR 1999), ήταν οι γαμικές διαφορές' βλ. σχετικά *Cohn*, *Die materielle Rechtskraft im englischen Recht*, *Festschrift für Nipperdey* σ.877.

¹⁶ "Truth is best discovered by powerfull statements on both sides of the question" Lord Eldon, *Zweigert/Kötz*, ό.π., σ.268.

¹⁷ a.31.23 CPR "(1) Proceedings for contempt of court may be brought against a person if he makes, or causes to be made, a false disclosure statement, without an honest belief in its truth." *Cohn*, *Zur Wahrheitspflicht und Aufklärungspflicht der Parteien*, *Festschrift für Hippel*, σ.50.

¹⁸ Βλ.σχ.*Stürmer R.*, *Parteiherrschaft versus Richtermacht*, *ZZP* (2010), 123Band, σ.154επ..

¹⁹ House of Lords "In re Westinghouse Uranium Contract", *WLR* 2 (1978), σ.81.

²⁰ Part 31 Disclosure and Inspection of Documents CPR.

κύρια διαφορά, είναι η κύρωση λόγω της περιφρόνησης του δικαστηρίου(*contempt of court*)²¹σε περίπτωση που ο διάδικος αρνηθεί αναιτιολόγητα να προσκομίσει το έγγραφο. Ομού με τη θέσπιση του πλέγματος των ρυθμίσεων για την πλήρη επίκληση των πραγματικών γεγονότων και του συνόλου των αποδεικτικών μέσων αποκαλύπτεται μια ουσιώδης διαφορά μεταξύ του ηπειρωτικού και του αγγλοαμερικανικού δικονομικού συστήματος που έγκειται στην αντιμετώπιση της αλήθειας. Στο ηπειρωτικό δικονομικό σύστημα σε αντίθεση με το αγγλοαμερικανικό σύστημα δεν μπορεί να γίνει λόγος για την γενικότερη ισχύ ενός καθήκοντος διασάφησης σε σχέση με τα αποδεικτικά έγγραφα, καθώς η επίκληση και προσκόμιση εγγράφων υπόκειται σε περιορισμούς²². Έτσι, λοιπόν, στα ηπειρωτικά δικονομικά δίκαια, μπορεί να γίνει λόγος για την ισχύ μιας ‘τυπικής αλήθειας’ των γεγονότων, με τους διαδίκους να διατηρούν το δικαίωμα να αρνηθούν, εφόσον τους ζητηθεί, να δώσουν κρίσιμα για την επίλυση της αντιδικίας έγγραφα²³, ενώ αντιθέτως στο αγγλικό κοινοδίκαιο το δικαίωμα άρνησης προσκόμισης εγγράφων επιτρέπεται μόνο εξαιρετικά και μόνο με ειδική αιτιολόγηση.

Η απόλυτη όμως κυριαρχία των μερών στην διαμόρφωση και εξέλιξη της δίκης, καθώς και στην περάτωσή της, συνεπαγόταν σημαντική δαπάνη δικαστικού χρόνου και πολλές φορές και χρημάτων²⁴, καθώς τα δικαστήρια, με εξαίρεση το ανώτατο δικαστήριο(Supreme Court of Justice)²⁵, ως ουδέτεροι παρατηρητές της δίκης, δεν μπορούσαν να έχουν ούτε ρόλο ούτε λόγο στον καθορισμό των διαδικαστικών πράξεων και στην εξέλιξη της διαδικασίας.

---

²¹ *Cohn*, Wahrheitspflicht, ό.π., υποσ.6,σ.49.

²² Στο γερμανικό δίκαιο οι παράγραφοι §§142, 273.1 ZPO αφορούν μόνο στην προσκόμιση εγγράφων τα οποία οι διάδικοι έχουν επικαλεστεί, ενώ μια ευρύτερη δυνατότητα έρευνας των εγγράφων του αντίπαλου μέρους δεν υπάρχει(βλ.σχ. *Müller*, Grenzüberschreitende Beweisaufnahme im Europäischen Justizraum, σ.48). Στο γαλλικό δίκαιο προβλέπεται μεν στον αστικό κώδικα στο α.10C.civ. “*Chacun est tenu d’apporter son concours à la justice en vue de la manifestation de la vérité.*” μια γενικόλογη υποχρέωση συνδρομής των διαδίκων και κάθε τρίτου στη δίκη για την ανεύρεση της αλήθειας, χωρίς ωστόσο να επιβάλλεται οποιαδήποτε κύρωση σε περίπτωση άρνησης συμμορφωσης. Στον γαλλικό κώδικα πολιτικής δικονομίας στα α.11 και 138-142CPC στο στάδιο της αποδεικτικής διαδικασίας ο διάδικος μπορεί να αιτηθεί την προσκόμιση εγγράφων που έχει στην κατοχή του τρίτος ή ο αντίδικος, εφόσον γνωρίζει ότι ο αντίδικος τα κατέχει, όπως ισχύει και στο γερμανικό δίκαιο και εφόσον προσδιορίζει με λεπτομέρειες τα στοιχεία των εγγράφων στο αίτημά του. Στο ελληνικό δικονομικό δίκαιο καθιερώνεται στο ά.236ΚΠολΔ γνήσιο δικονομικό καθήκον του δικαστή να καλέσει τον ενάγοντα να συμπληρώσει την ατελή έκθεση των ουσιωδών για την πλήρωση του πραγματικού του εφαρμοστέου κανόνα δικαίου γεγονότων ή ακόμα και να διατάξει την προσαγωγή συγκεκριμένων αποδεικτικών στοιχείων για την διασάφηση των πραγματικών του ισχυρισμών. Ωστόσο, τόσο η σπάνια εφαρμογή της διάταξης, όσο και η στέρση της δυνατότητας εξάντλησης των ενδίκων μέσων σε περίπτωση παραμέλησης του δικαστή να καθοδηγήσει τους διαδίκους, καθιστούν και για το ελληνικό δικονομικό δίκαιο, το καθήκον διασάφησης αδρανές.

²³ Βλ.σχ. *Stürner R.*, U.S.-amerikanisches und europäisches Verfahrensverständnis, FS Stiefel, σ.781.

²⁴ *Zuckerman*, On Civil Procedure, σ.1.

²⁵ Σύμφωνα με τον κανονισμό του δικαστηρίου(Rules of Supreme Court ά.18,19), το Supreme Court μπορούσε σε εξαιρετικές περιπτώσεις να διατάξει την ακύρωση ασαφών ή πολυσήμαντων πραγματικών ισχυρισμών των διαδίκων, όταν με τον τρόπο αυτό μπορούσε να περιορίσει τα δικαστικά έξοδα ή να εμποδίσει την παρέλευση της διαδικασίας από τους διαδίκους.

Ακόμα, η δυνατότητα των μερών να προτείνουν προς εφαρμογή επί της διαφοράς συγκεκριμένους κανόνες δικαίου και η υποχρέωση του δικαστή να συμμορφωθεί στις υποδείξεις τους και να εκδώσει απόφαση²⁶ που θα δεχόταν την υπαγωγή στον επικληθέντα ουσιαστικό κανόνα δικαίου ή θα την απέρριπτε, χωρίς περαιτέρω δυνατότητα αυτεπάγγελτης διερεύνησης του όντως εφαρμοστέου κανόνα δικαίου, του στερούσε την δυνατότητα διάγνωσης της διαφοράς με βάση την υπαγωγή των πραγματικών περιστατικών στον προσήκοντα κανόνα δικαίου. Κατά συνέπεια, ο δικαστής έπρεπε πολλές φορές να εκδώσει απόφαση, η οποία ανταποκρινόταν στην υποκειμενική αντίληψη των μερών περί δικαίου κατά παράβαση πολλές φορές του νόμου και της ορθής εφαρμογής του.

1.3 Η διαπίστωση των προβλημάτων αυτών λόγω της εφαρμογής στην πολιτική δίκη του συστήματος της απόλυτης κυριαρχίας των μερών προκάλεσε από ένα χρονικό σημείο και μετά την επικριτική στάση των Άγγλων δικαστών, οι οποίοι άρχισαν να ζητούν την απόδοση ‘ουσιαστικής’ δικαιοσύνης (*‘real justice’*)²⁷ με την ταυτόχρονη ενεργό συμμετοχή τους στην ανεύρεση της ουσιαστικής αλήθειας. Δημιουργήθηκε η ανάγκη να επανακαθορισθεί ο ρόλος του δικαστή όχι απλώς ως ενός αμερόληπτου-διαιτητικού οργάνου, αλλά ως ενός θεσμικού προσώπου εντεταλμένου από την πολιτεία στην διαφύλαξη της νομιμότητας μέσω της ορθής εφαρμογής των κανόνων δικαίου.

1.4 Η αρχή για την αναμόρφωση του παλαιού συστήματος τέθηκε ήδη με τις Judicature Acts του 1873 και του 1875, οι οποίες κατήργησαν το σύστημα διάκρισης των αγωγών σε διαφορετικά είδη (*forms of actions*) και ανέθεσαν τον ορθό νομικό χαρακτηρισμό της διαφοράς στους δικαστές, την ορθή δηλαδή υπαγωγή των προβληθέντων πραγματικών περιστατικών στον εφαρμοστέο κανόνα δικαίου και διαχώρισαν το ουσιαστικό από το δικονομικό δίκαιο, ενώ ο δικαστής ανέλαμβανε την υποχρέωση να υποδείξει στα διάδικα μέρη το κατάλληλο ένδικο βοήθημα. Η απόδοση, παρόλα αυτά, της εξουσίας στους δικαστές να απονέμουν δικαιοσύνη κατά τη δική τους κρίση και όχι κατά την κρίση και την βούληση των μερών, δεν συνεπαγόταν την απαλλαγή των διαδίκων από την υποχρέωση επίκλησης όλων των πιθανών νομικών βάσεων που θα μπορούσαν να στηρίξουν την αξίωσή τους²⁸. Διαφορετικά, σε περίπτωση που δεν τις επικαλούνταν, θα στερούνταν, λόγω των διευρυμένων

²⁶ Δεν ισχύει συνεπώς το θεμελιώδες αξίωμα του συζητητικού συστήματος: “*da michi factum, dabo tibi ius*”-“δώσε μου τα πραγματικά περιστατικά για να σου δώσω το δίκαιο”.

²⁷ Βλ. υπόθεση *Davies v. Eli Lilly & Co* (1987) WLR 428(1987).

²⁸ *Kiralfy*, *Potter’s Outlines of English Legal History*, σ.152.

αντικειμενικών ορίων του δεδικασμένου, τη δυνατότητα σε μεταγενέστερη δίκη να επικαλεστούν την μη προβληθείσα και ως εκ τούτου παραληφθείσα νομική βάση, η οποία καλύπτεται από το δεδικασμένο. Στο δικόγραφο δηλαδή της αγωγής θα πρέπει ο διάδικος να αναφέρεται στη συρροή των νομικών βάσεων, στις οποίες στηρίζει την αξίωσή του.

Έπειτα, πολύ αργότερα, το 1988, διατυπώθηκε η Civil Judicial Review, η οποία εξουσιοδοτούσε τον Lord Chancellor να αναμορφώσει τις αρμοδιότητες των δικαστηρίων, καθώς το High Court of Justice είχε φτάσει στο σημείο να αναλαμβάνει κυρίως μικροδιαφορές²⁹.

1.5 Μετά από την αναμόρφωση του οργανισμού των δικαστηρίων, ακολούθησε το 1996 η πρόταση του Lord Woolf (*'Access to justice' 1996*) για τον περιορισμό του παλαιού adversary system με τον επαναπροσδιορισμό στη διαγνωστική δίκη τόσο του ρόλου των διαδίκων όσο και του δικαστή. Ο στόχος ήταν ο περιορισμός της απόλυτης κυριαρχίας των μερών και η απονομή στον δικαστή ενεργού και πολλές φορές καθοριστικού ρόλου στην εξέλιξη και την περάτωση της δίκης. Η προτεινόμενη μεταρρύθμιση που είχε εισαγάγει ο Lord Woolf για την ενίσχυση του ρόλου του δικαστή, βρήκε απήχηση και οδήγησε στη θέσπιση ενιαίων δικονομικών κανόνων (Civil Procedural Rules-CPR 1998), οι οποίοι όχι μόνο διαμορφώθηκαν με βάση το νεοεισαχθέν συστημικό πρότυπο απονομής της δικαιοσύνης που στηρίζεται στη συνεργασία του δικαστή με τους διαδίκους³⁰, αλλά επέφεραν περαιτέρω αλλαγές στην οργανωτική δομή των δικαστηρίων με την ενοποίηση των δικονομικών κανόνων που ίσχυαν για το Supreme Court (1965) και για τα County Courts (1981).

Με τις νέες ρυθμίσεις³¹ επιτυγχάνεται η εμπέδωση πια του ρόλου του δικαστή ως κυρίαρχου μέρους που ορίζει τόσο την πορεία της διαγνωστικής δίκης όσο και την

---

²⁹ *Darbyshire*, Darbyshire on the English legal system⁹, κεφ.6. Το New Supreme Court αντικατέστησε το House of Lords το 2009.

³⁰ *Stürmer M.*, '...What so exhausts finances, patience, courage, hope...' , ZVgIRWiss, (2000), σ.326.

³¹ Βλ. για την μέχρι τότε περιορισμένη ευχέρεια ελέγχου της διαδικασίας, όπου ο δικαστής μπορούσε να παρέμβει διορθωτικά στις κινήσεις των μερών σε προδικαστικό στάδιο και να υποδείξει το απαράδεκτο της άσκησης εκπρόθεσμης αγωγής, εφόσον τάσσεται προθεσμία για την άσκησή της, ή για την εξέταση των μαρτύρων, την 'Limitation Act 1980' Κεφάλαιο 58 άρθρο 33 με υπέρτιτλο "Discretionary exclusion of time limit for actions in respect of personal injuries or death", όπου το δικαστήριο είχε την ευχέρεια συνεκτιμώντας κάποιους λόγους ή απλώς και μόνο την ανωτέρα βία, να επιτρέψει την εκπρόθεσμη άσκηση αγωγής αποζημίωσης για προσωπική βλάβη ή για ψυχική οδύνη, αφότου είχε περάσει η από το νόμο επιτρεπόμενη τριετής προθεσμία για την άσκηση της αγωγής από την ζημία ή τη γνώση του θανάτου. *Re Enoch v. Zaretsky, Bock and Co's Arbitration* (1910), όπου ο δικαστής κάλεσε έναν άγνωστο στα μέρη μάρτυρα, αφού όμως συμφώνησε μαζί τους γι' αυτήν την ενέργεια. Σε άλλη περίπτωση όμως, στην υπόθεση *Thorn v. McDonald* (1999) All ER (D) 989 CA, όπου η απόφαση του δικαστηρίου βρισκόταν στο μεταίχμιο της ισχύος του νέου κώδικα (CPR), το δικαστήριο δίστασε να εκδώσει απόφαση με βάση την τελολογία του άρθρου 1.1 CPR ('...the overriding objective of enabling the court to deal with cases justly'), τον σκοπό, δηλαδή, της δίκαιης διεξαγωγής της δίκης. Η εφετειακή αυτή απόφαση κάνει απλώς μνεία στην προοπτική που διαγράφεται με τη νέες διατάξεις του CPR και ειδικότερα με την 1.1 CPR για τους πρωτοβάθμιους δικαστές που πλέον θα αποφασίζουν με βάση το σκοπό αυτό.

τελική έκβασή της, με την υπαγωγή της διαφοράς στο ορθό νομικό πλαίσιο ώστε να πραγματώνεται αποτελεσματική δικαστική προστασία³².

Ωστόσο, έντονα αμφισβητείται κατά πόσο η επικράτηση του *adversary system* ακόμα και πριν την θέση σε ισχύ του συστήματος των κανόνων της αγγλικής πολιτικής δίκης ήταν απόλυτη³³. Χαρακτηριστικά παραδείγματα της μεταβολής του ρόλου του δικαστή με την αύξηση της παρεμβατικότητάς του και κατ' αποτέλεσμα της κάμψης του συστήματος της κυριαρχίας των μερών συνιστά η διαδικασία της *pre-trial discovery*³⁴, όπου οι αποδείξεις παρέχονται σε γραπτή μορφή και ως εκ τούτου ο δικαστής λαμβάνει κατά πρώτον γνώση για την ουσιαστική βασιμότητα των πραγματικών ισχυρισμών των διαδίκων και η πρόβλεψη ασφαλιστικών μέτρων, όπως η *Mareva injunction*³⁵, τα οποία χορηγούνται *ex parte*. Ακόμα, οι δικαστές έχουν την διακριτική ευχέρεια (*judicial discretion*) να ελέγχουν και να ρυθμίζουν τη διαδικασία από την αρχή μέχρι το τέλος της, πραγματώνοντας μάλλον μία 'διαχείριση υποθέσεων' ('*case management*') παρά μια απλή εκδίκασή τους³⁶. Εκδίδουν οδηγίες ή προβαίνουν σε διαπιστώσεις προς τα μέρη για το πώς πρέπει να εξελιχθεί η διαδικασία, ώστε είτε να εξοικονομηθεί πολύτιμος δικαστικός χρόνος, είτε τα μέρη να μην οδηγήσουν την διαδικασία σε αποτέλεσμα που δεν θα εξυπηρετήσει το σκοπό της δίκαιης δίκης. Ενδεικτικές είναι οι ρυθμίσεις των άρθρων 1.2, 1.4, 3.3 (το δικαστήριο μπορεί να ενεργήσει χωρίς να αναμένει αίτηση των μερών, εκτός αν στο νόμο προβλέπεται διαφορετικά), 13.3 (το δικαστήριο μπορεί να θεωρήσει ανίσχυρη μία ερήμην απόφαση και να ξαναδικάσει την υπόθεση κατ' αντιμωλία των διαδίκων, αν κρίνει ότι ο εναγόμενος μπορεί με τον τρόπο

Ηδη, το πρώτο άρθρο των κανόνων της αγγλικής πολιτικής δίκης, α.1.1 (βλ. ανωτέρω) καλεί τους δικαστές να κρίνουν τις υποθέσεις δίκαια, τους καλεί δηλαδή να αναλάβουν τον έλεγχο της διαδικασίας και πολύ περισσότερο την ευθύνη για την επί της ουσίας δίκαιη κρίση. Τους παρέχει με αυτό τον ερμηνευτικό κανόνα την ευχέρεια να παρεμβαίνουν και να εφαρμόζουν, όπου είναι αναγκαίο, τις νομοθετικές ρυθμίσεις, το παραγόμενο από τα βασιλικά δικαστήρια κοινοδικαίο (*Common Law*) με τρόπο ώστε να απολαμβάνουν οι διάδικοι μια δίκαιη δίκη και να μην αφήνουν πλέον το περιεχόμενο της απόφασης στην διάθεση των μερών. Συναιρεί, λοιπόν, στο άρθρο αυτό και τις επιταγές του *Human Right Act* του 1998 και της ΕΣΔΑ και ειδικότερα το άρθρο 6 παρ. 1 αυτής που αναφέρεται στην αρχή της δίκαιης δίκης. Η θεσμοθέτηση στους κανόνες της αγγλικής πολιτικής δικονομίας της αρχής της δίκαιης δίκης και η έκδοση δικαστικής απόφασης με βάση αυτήν, δεν συνεπάγεται την αντικατάσταση της αρχής της πρωτοβουλίας των διαδίκων από την αρχή της αναζήτησης της ουσιαστικής αλήθειας. Ο δικαστής καλείται να εφαρμόσει το νόμο με βάση τα πραγματικά περιστατικά που εισφέρουν στη δίκη τα διάδικα μέρη, χωρίς να εξετάζει αν είναι αληθινά ή ψευδή. Η ουσιώδης διαφορά από το παλαιό *adversarial system* έγκειται στο γεγονός ότι ο δικαστής προκρίνει την, κατά την δική του εκτίμηση, ορθή δικαιοκίνητη λύση και όχι οι διάδικοι.

³² Βλ. *Andrews*, A new civil procedural code for England: Party control 'Going, going, going', *ZZPInt4*(1999), σ.3, όπου θεωρεί ότι με τον CPR η κυριαρχία των μερών υποκαταστάθηκε πλήρως από την κυριαρχία του δικαστή.

³³ *Glasser*, Civil procedure and the lawyers-The adversary system and the decline of orality principle, *M.L.R* 56, (1993), σ.307 επ..

³⁴ *Science Research Council v. Nasse* (1979) *All ER* 3(1979), σ.684, Lord Salmon "if the Tribunal is satisfied that it is necessary to order certain documents to be disclosed and inspected in order fairly to dispose of the proceedings, then in my opinion the law requires that such an order should be made; and the fact that the documents are confidential is irrelevant."

³⁵ *Mareva Compania SA v International Bulk Carriers SA* (1980), *All ER* 1(1980), σ.21.

³⁶ *Jolowicz*, Civil Procedure in the common and civil law, *Law, Legal Culture and Politics in the Twenty First Century*, σ.77.

αυτό να υπερασπισθεί αποτελεσματικά τον εαυτό του ή αν υπάρχει κάποιος άλλος βάσιμος λόγος που να καθιστά την εκ νέου εκδίκαση αναγκαία) και 26.4(αναστολή της εκδίκασης μέχρι τα μέρη να μπορέσουν να συμβιβαστούν).

2.Δεδικασμένο της αγγλικής δικαστικής απόφασης (‘ estoppel by res judicata’)

2.1 Ιστορική εξέλιξη του δεδικασμένου (estoppel by record και estoppel by res judicata)

2.1.1.Το αγγλικό δεδικασμένο (*‘estoppel by res judicata’*), εμφανίστηκε ως έννοια που εκφράζει τη δεσμευτική ενέργεια της δικαστικής απόφασης, αρχικά, σε μία νομοθετική συλλογή των αρχών του 12 αιώνα, στους νόμους του βασιλιά Ερρίκου του Ι (*leges Henrici*)³⁷. Το δεδικασμένο της δικαστικής απόφασης, με αυτή την πρώιμη μορφή υπό την επίδραση του ρωμαϊκού θεσμού της *res judicata*, δεν γνώρισε ιδιαίτερη εφαρμογή στην πράξη, αφού εξακολουθούσε να κυριαρχεί η παράδοση του γερμανικού κοινοδικαίου³⁸ (*germanik law*) με την αντίληψη του δεδικασμένου ως τμήματος του δικαίου της απόδειξης και μάλιστα της απόδειξης όπως αυτή διαμορφωνόταν στο ουσιαστικό δίκαιο, υπό την έννοια του αμάχητου τεκμηρίου. Συνεπώς, ο θεσμός του δεδικασμένου ακολούθησε και αυτός όπως και η αγγλική δίκη στην πλήρη ανάπτυξη της από την έναρξη μέχρι και την περάτωσή της με την έκδοση απόφασης, τις δικαιοκές παραδόσεις του ρωμαϊκού και του γερμανικού κοινοδικαίου³⁹.

Και η άποψη όμως αυτή για την ιδιότυπη δεσμευτική ενέργεια των αποδείξεων είχε επικριθεί από την δικαστική πρακτική, η οποία αρνούνταν την εξομίωση της λειτουργίας των αμάχητων τεκμηρίων του ουσιαστικού δικαίου με τη λειτουργία του δεδικασμένου, προσπαθώντας να αποδώσει στο τελευταίο μια υποτυπώδη δικονομική χροιά⁴⁰.

---

³⁷ Βλ.σχετικά *Liebermann*, Über das englische Rechtsbuch Leges Henrici.

³⁸ *Engelman-Pilger*, Die Grenzen der Rechtskraft des Zivilurteils im Recht der Vereinigten Staaten σ.91.Πιθανότατα μετά την κατάκτηση της Μ.Βρετανίας από τους Νορμανδούς εισήχθη στο αγγλικό δίκαιο ο θεσμός του δεδικασμένου όπως ίσχυε στην ρωμαϊκή παράδοση ως ουσιαστικού δικαίου ένσταση *‘Capelleti/Van Caenegem*, History of European Civil Procedure, Chapter 2, Vol.XVI, International Encyclopedia of Comparative Law, σ.6 Von Amira, Grundriss des Germanischen Rechts, σ.37επ..

³⁹ *Stürmer R.*, Zur Struktur des europäischen Zivilprozess, FS Schumann, σ.498.

⁴⁰ *Nokes*, An Introduction to evidence,σ.215.

2.1.2. Το ‘estoppel by record’, όπως αργότερα ονομάστηκε⁴¹, εμπόδιζε την προσκόμιση σε μεταγενέστερη δικάσιμο αποδεικτικών στοιχείων, των οποίων είχε γίνει επίκληση στην πρώτη δίκη, ή και την επίκληση σε αυτήν πραγματικών ισχυρισμών που στήριζαν το αρχικό ήδη κριθέν με τη δικαστική απόφαση αίτημα⁴². Το ζητούμενο δεν ήταν να αποφευχθεί η εκ νέου κρίση για την ουσία της ίδιας υπόθεσης, αλλά να διασφαλισθεί το απαραβίαστο των ήδη στην πρώτη χρονικά δίκη διεξαχθεισών αποδείξεων. Στην έννοια των αποδεικτικών μέσων περιλαμβάνονταν τα ανώνυμα αποδεικτικά μέσα, η ομολογία των διαδίκων, οι βεβαιώσεις των δικηγόρων και τα δημόσια έγγραφα του Στέμματος που πιστοποιούσαν κάποιο φυσικό πρόσωπο ως ιδιοκτήτη ακίνητης περιουσίας (*letters patent*)⁴³. Ορισμένοι κατέτασσαν και τις αποφάσεις των δικαστηρίων στο αποδεικτικό υλικό⁴⁴, όπου και τις διέκριναν σε δύο ή τρεις κατηγορίες, εντάσσοντας σε αυτές ως ξεχωριστή περίπτωση, και πάλι όμως στο πλαίσιο του δικαίου της απόδειξης, και τη δεσμευτική ενέργεια της απόφασης ως προς το περιεχόμενό της, δηλαδή το *estoppel by res judicata*. Συνήθως λοιπόν αναφέρονταν στην δικαστική απόφαση ως δημόσιο έγγραφο που είχε πλήρη αποδεικτική ισχύ (*‘conclusive evidence’*) για οποιοδήποτε στοιχείο περιείχε αυτή. Αποδεικνυόταν δηλαδή το εύρος των εννόμων συνεπειών της απόφασης, η δικαιοδοσία του δικαστηρίου⁴⁵ και η βασιμότητα των πραγματικών ισχυρισμών των διαδίκων που εμπεριέχονταν σε αυτή. Στην υπόθεση *Brittain v. Kinnraid and others*⁴⁶, σε μια αγωγή ακύρωσης κατά της απόφασης διαιτητικού δικαστηρίου που έκρινε σχετικά με την εγκυρότητα επιβολής της συντηρητικής κατάσχεσης ενός πλοίου, χρησιμοποιήθηκε ως παραδεκτό αποδεικτικό στοιχείο προκειμένου να διαπιστωθεί η υπαγωγή του συγκεκριμένου πλοίου στο πεδίο εφαρμογής μιας συγκεκριμένης ναυτιλιακής πράξης (*Bumboat Act*) και επομένως να διαπιστωθεί η ύπαρξη της δικαιοδοσίας του δικαστηρίου, μία προηγούμενη απόφαση του ίδιου δικαστηρίου, που καταδίκασε τους εναγόμενους της υπό κρίση υπόθεσης σε διαφορετικό αντικείμενο σε σχέση με το αντικείμενο της διαιτητικής διαφοράς.

⁴¹ Αρχές 14^{ου} αιώνα. Βλ. σχετικά *Millar*, *The Historical relation of estoppel by record to res judicata*, *Illinois Law Review* (1940-1941), σ.45· *Marginson v. Blackburn Borough Council* (1939) K.B.σ.437, όπου *Slessor L.J.* “The broader rule of evidence that prohibits the reassertion of a cause of action.”

⁴² *Cohn*, ό.π., FS *Nipperdey*, σ.877 .· *Sachs*, *Das englisch-amerikanische beweisrecht*, σ.57επ.

⁴³ *Millar*, ό.π., σ.55· *Nokes*, ό.π., σ.218.

⁴⁴ Αντίθετος ο *Millar*, ό.π.σ.56 · Σύμφωνη γνώμη βλ. *Murphy*, *A practical approach to evidence*⁴, σ.328επ.· *Nokes* σ.219 ό.π..

⁴⁵ *Nokes*, ό.π., σ.219· *Millar*, ό.π., σ.328.

⁴⁶ *Brittain v. Kinnraid and others* (24 Nov.1819), *Broderip and Bingham*, *Reports of cases argued and determined in the court of common pleas and other courts in Easter Term, 1820* σ.432.

Επομένως, προϋπόθεση για την ανάπτυξη του ‘estoppel by record’ δεν ήταν ούτε η ταυτότητα του αιτήματος των δύο αγωγών ούτε η ταυτότητα των διαδίκων. Η δεύτερη χρονικά ασκηθείσα αγωγή δεν ήταν ανάγκη να περιέχει επανάληψη του ίδιου ακριβώς αιτήματος, παρά ένα αίτημα που σχετιζόταν με το αίτημα της πρώτης αγωγής, κατά τρόπο ώστε η δικαστική κρίση για τους πραγματικούς ισχυρισμούς που στηρίζουν το αίτημα της δεύτερης αγωγής να βρίσκεται σε αντίφαση με την κρίση για τους ήδη διαγνωσμένους ισχυρισμούς της πρώτης δίκης⁴⁷.

Η μακροβιότητα του θεσμού του ‘estoppel by record’ μαζί με τους όμορους θεσμούς του δικαίου της απόδειξης, του ‘estoppel by deed’ και του ‘estoppel by conduct’⁴⁸ μέχρι την πλήρη αντικατάστασή του από το estoppel by res judicata και την καθιέρωση ως δικονομικού θεσμού του δεδικασμένου της δικαστικής απόφασης είναι αποτέλεσμα όχι μόνο της μη σαφούς διάκρισης μεταξύ ουσιαστικής και δικονομικής έννομης τάξης, αλλά και της ίδιας της δομής του αγγλικού κοινοδικαιικού συστήματος ως προς τη διευθέτηση των ιδιωτικών διαφορών. Η συνύπαρξη και η κατίσχυση ουσιαστικά του *estoppel by record* πρέπει να οφειλόταν όχι μόνο στο γεγονός ότι τα νομοθετήματα περί του δικονομικού δικαίου ρύθμιζαν πέρα από την κατανομή της αρμοδιότητας των δικαστηρίων μόνον θεσμούς που ενίσχυαν την διακριτική ευχέρεια των μερών να επιχειρούν τις διαδικαστικές πράξεις της διαγνωστικής δίκης, αλλά και επειδή υπό τις επιταγές του αυστηρού *adversary system* οποιοδήποτε πραγματικό περιστατικό δεν μπορούσε να αποδειχθεί, δεν μπορούσε να δικαιολογήσει και την προβολή του αντίστοιχου πραγματικού ισχυρισμού⁴⁹.

Επομένως, εφόσον τον κυρίαρχο και καθοριστικό ρόλο στο αποτέλεσμα του δικανικού συλλογισμού είχαν τα διάδικα μέρη με την προβολή των πραγματικών ισχυρισμών και την προσκόμιση των αποδεικτικών στοιχείων που εκείνα θεωρούσαν κρίσιμα, έπρεπε η δεσμευτική ενέργεια να καταλαμβάνει μόνο τα προβληθέντα πραγματικά περιστατικά και όχι την δικαστική κρίση, η οποία δεν αποτελούσε κατ’ουσίαν αυθεντική διάγνωση της διαφοράς, παρά απλή παραδοχή της προτεινόμενης δικαιικής λύσης του ενάγοντος ή του εναγόμενου.

2.1.3 Ενώ το δεδικασμένο στην αρχική του μορφή ως ‘estoppel by record’ ή ‘estoppel by res judicata’⁵⁰ είχε περιορισμένα αντικειμενικά όρια καταλαμβάνοντας

---

⁴⁷ Βλ. *Millar*, ό.π.,σ.46.

⁴⁸ *Nokes*, ό.π., σ.230επ..

⁴⁹ *Cohn*, ό.π.FS Nipperdey, σ.877.

⁵⁰ Βλ. *Cohn*, ό.π.FS Nipperdey,σ.866 ‘Οι όροι estoppel by record’ και ‘estoppel by res judicata’ χρησιμοποιούνταν ισοδύναμα για να αποδώσουν το δεδικασμένο. Με την εξέλιξη του θεσμού και την μεταβολή των ορίων της δεσμευτικής ενέργειας των αποφάσεων επικράτησε στη σύγχρονη εκδοχή του ο όρος του estoppel by res judicata.

μόνο αποδεικτικά στοιχεία και πραγματικούς ισχυρισμούς των διαδίκων και καθώς η συμβολή της ρωμαϊκής *res judicata*⁵¹ υπήρξε σημαντική, όχι όμως ιδιαίτερα αποφασιστική για την εννοιολογική διαμόρφωση του δεδिकाσμένου της αγγλικής δικαστικής απόφασης, το σύστημα του *common law* με την υιοθέτηση της πραγματιστικής αντίληψης του γερμανικού κοινοδικαίου⁵² επέβαλε όχι μόνον την νομολογιακή διαμόρφωση του δικαίου, αλλά καθόρισε ακολούθως εν μέρει το εύρος του αντικειμένου της δίκης και ίσως τελικά και του αντικειμένου του δεδिकाσμένου.

Άλλοι λόγοι που μπορεί πιθανότατα να συνετέλεσαν στην διεύρυνση των ορίων του δεδिकाσμένου εντοπίζονται είτε στην επικράτηση του *adversary system*, δηλαδή του συστήματος της απόλυτης κυριαρχίας των μερών, είτε στις δυσλειτουργίες της δίκης των ενόρκων (*'Jury Trial'*⁵³), είτε στην ιστορική εξέλιξη του θεσμού και στην κατανόηση της έννοιας του *'estoppel by res judicata'* ως έννοιας που συναιρεί όλες τις πιθανές μορφές *'estoppel'* που είχαν έως τότε αναπτυχθεί και που εμπόδιζαν για ορισμένο λόγο την έναρξη και την εξέλιξη μιας νέας δίκης.

Από τη στιγμή που τα μέρη έχουν τον απόλυτο έλεγχο της δίκης και ο δικαστής δεν συμβάλλει στην εξέλιξη της διαδικασίας, αλλά μόνον στο περιεχόμενο της απόφασης, καθώς έχει την ελευθερία να αποδώσει το δίκαιο με την ανάλογη κατά την εκτίμησή του υπαγωγή των προβληθέντων πραγματικών περιστατικών στο νόμο, αναζητώντας ίσως και επιπρόσθετες νομικές βάσεις⁵⁴, πρέπει τα μέρη να έχουν και την ευθύνη της προσκόμισης των κρίσιμων στοιχείων της διαφοράς για την έκδοση δεσμευτικής απόφασης⁵⁵. Η δέσμευση των μερών από τη δικαστική απόφαση στην έκταση αυτή και ο απόλυτος φραγμός του δεδिकाσμένου, που τα εμποδίζει να φέρουν προς εκδίκαση σε νεότερη δίκη έστω και κάποια συναφή ιστορική ή νομική βάση με την ήδη κριθείσα ή ένα παραληφθέν αποδεικτικό μέσο, πρέπει να αποτέλεσε το αναγκαίο αντιστάθμισμα στην αδυναμία του δικαστή να έχει ενεργό ρόλο στην εξέλιξη της διαδικασίας.

---

⁵¹ Η *res judicata* διακρίνεται σε δύο μορφές, μία που αφορά στο συμφέρον των ιδιωτών για οριστική διάγνωση των εννόμων σχέσεων τους και εκφράζεται στην πρόταση *'nemo bis vexari potest pro una et eadem causa'* και μία δεύτερη που σχετίζεται με το δημόσιο συμφέρον για την έκδοση μιας οριστικής απόφασης και απαντάται ως *'interest rei publicae sit finis litium'*.

⁵² *Schwerin-Thieme*, *Grundzüge der deutschen Rechtsgeschichte*, σ.26επ..

⁵³ Επιχειρήματα κατά της *'δίκης των ενόρκων'* βλ.σε *Schütze*, *Überlegungen zur Anerkennung und Vollstreckbarerklärung...*, FS Geimer, σ.1031επ..

⁵⁴ *R.v.Hartington, Middle Quarter(Inhabitants)* "The judgment concludes not merely as to the point actually decided, but as to a matter which was necessary to decide and which was actually decided, as the groundwork of the decision itself, though not then directly the point at issue..... 'conclusive evidence not merely of the facts directly decided but of those facts which...are necessary steps to the decision' ", *Spencer/Bower/Turner*, *The Doctrine of Res judicata*, σ.152.

⁵⁵ *Millar*, *Civil Procedure of the trial court in Historical Perspective*, σ.35.

Η διαδικασία βέβαια στο δικαστήριο, όπου οι ένορκοι είχαν και εξακολουθούν να έχουν ενεργό ρόλο στην απονομή της δικαιοσύνης⁵⁶ ήταν εξαιρετικά χρονοβόρα, γεγονός που ενίσχυε την πρόθεση για εκδίκαση όλων των αξιώσεων που συνδέονταν με το ίδιο πραγματικό γεγονός σε μία δίκη⁵⁷.

Επιπλέον, πρόσθετο έρεισμα στην διεύρυνση των αντικειμενικών ορίων του estoppel by res judicata μπορεί να αναζητηθεί στην κατάργηση των συγκεκριμένων και περιοριστικά προβλεπόμενων ως *numerus clausus* στο νόμο ειδών αγωγής (*form of actions*) που είχαν αναπτυχθεί κατά το πρότυπο των ρωμαϊκών *actiones*⁵⁸. Ο ενάγων μπορεί και πρέπει να προβάλλει όσες αξιώσεις επιθυμεί με μία αγωγή ή με οποιοδήποτε ισοδύναμο και πρόσφορο για τη διαφορά μέσο προσφυγής στη δικαιοσύνη (remedy)⁵⁹, χωρίς να φοβάται τυπική απόρριψη της αγωγής λόγω μη ορθής επιλογής του σωστού τύπου, ώστε η διαφορά να μεταβαίνει από τον έλεγχο του τυπικά παραδεκτού στην εξέταση της ουσιαστικής βασιμότητας (*'justice on the merits'*)⁶⁰. Η ερμηνευτική αυτή εκδοχή ομού με την αρχή της κυριαρχίας των μερών στη δίκη θάλπει τη δογματική προσέγγιση του θεσμού του δεδικασμένου και αποδίδει ίσως πληρέστερα, πέρα από την κατανόηση της ιστορικής εξέλιξης της Res judicata και την αιτιολόγηση των διευρυμένων αντικειμενικών ορίων της.

2.2 Το δεδικασμένο των αγγλικών δικαστικών αποφάσεων-estoppel by res judicata-και η λειτουργία του.

Το αγγλικό δεδικασμένο, υπό τη σημερινή του μορφή είναι θεσμός του δικονομικού δικαίου και αποτελεί κύρια συνέπεια της έκδοσης των δικαστικών αποφάσεων που κρίνουν ιδιωτικής φύσεως διαφορές.

Το estoppel by Res judicata δεν αποτελεί αρνητική διαδικαστική προϋπόθεση της μεταγενέστερης δίκης, δηλαδή όρος που πρέπει να εξετασθεί αυτεπαγγέλτως από το δικαστήριο προκειμένου το τελευταίο να εκδώσει παραδεκτά ή μη απόφαση επί της ουσίας της διαφοράς, αλλά απλώς και μόνο διαδικαστικό κώλυμα, καθώς επαφίεται

⁵⁶ Stürmer R., ό.π., FS Schumann, σ.498.

⁵⁷ Stürmer R., Parteidisposition über Umfang des Verfahrens in wichtigen europäischen Prozessordnungen, FS Heldrich, σ.1068.

⁵⁸ Βλ. σχ.για τις ομοιότητες της αγγλικών *form of actions* με τις ρωμαϊκές *actio*, Peter, *Actio und Writ*, Eine vergleichende Darstellung römischer und englischer Rechtsbehelfe. Untersuchungen zur vergleichenden allgemeinen Rechtslehre und zur Methodik der Rechtsvergleichung, hg. von der Gesellschaft für Rechtsvergleichung (Fachgruppe für Grundlagenforschung), 2. Band, Zeitschrift der Savigny-Stiftung für Rechtsgeschichte: Romanistische Abteilung vol.75(1958), σ.54επ. Miller/Kane/Friedenthal, *Civil Procedure*, §14.4, σ.658.

⁵⁹ Odgers, *Changes in procedure and in the law of evidence*, A century of law reform, σ.203-213.

⁶⁰ Stürmer M.ό.π., ZVGIRWiss 99(2000), σ.314.

στην διακριτική ευχέρεια του διαδίκου να το προτείνει κατ' ένσταση⁶¹ στη δεύτερη δίκη και να εμποδίσει με τον τρόπον αυτόν την εκ νέου κρίση για την ίδια υπόθεση. Διαφορετικά, αν το δεδικασμένο δεν προβληθεί ως ένσταση, το δεύτερο επιληφθέν δικαστήριο θα προχωρήσει ακώλυτα στην έκδοση απόφασης για την ίδια υπόθεση.

Η λειτουργία του estoppel by Res judicata είναι μόνο αρνητική⁶². Το δεδικασμένο εν στενή εννοία εμποδίζει την εκ νέου εξέταση της ίδιας διαφοράς μεταξύ των ίδιων διαδίκων και έχει ως συνέπεια το γεγονός ότι η δεύτερη αγωγή με το ίδιο αντικείμενο κατά των ίδιων διαδίκων θα απορριφθεί ως απαράδεκτη. Υποστηρίζεται βέβαια και η θέση ότι υφίσταται μια υποτυπώδης θετική λειτουργία, η οποία συνίσταται στην δέσμευση των μερών από την οριστική κρίση του δικαστηρίου ως final judgment⁶³ ή ακόμα ότι η θετική λειτουργία εκφράζεται με το δόγμα του 'issue estoppel' και παραπέμπει σε δέσμευση των πραγματικών γεγονότων που διαπιστώθηκαν για την θεμελίωση της ουσιαστικής βασιμότητας της αγωγής⁶⁴.

Η αποφυγή των αντιφατικών δεδικασμένων στο αγγλικό δίκαιο, καθώς και η θετική λειτουργία του δεδικασμένου δεν απαντάται με περιεχόμενο ανάλογο, όπως στις έννομες τάξεις του ηπειρωτικού δικαίου, ούτε θεραπεύεται από τους λειτουργικά αντίστοιχους της εκκρεμοδικίας του ηπειρωτικού δικαίου θεσμούς του striking out⁶⁵ ή του δόγματος του forum non conveniens⁶⁶, καθώς εναπόκειται στη διακριτική ευχέρεια

---

⁶¹ Vooght v. Winch(1819) Lord Chief Justice "I am of the opinion that no verdict and judgment obtained for the defendant in the former action was not conclusive evidence against the plaintiff on the plea of not guilty. It would, in deed, have been conclusive if pleaded in bar to the action by way of estoppel" , A selection of legal cases on various branches of the law Vol. II, part II, σ.109. Όταν το δεδικασμένο δεν προτείνεται κατ'ένσταση σε μεταγενέστερη δίκη προκειμένου να αποτραπεί η εκ νέου εκδίκαση της ίδιας διαφοράς, επέρχεται διάσπαση του δεδικασμένου της απόφασης της πρώτης δίκης και θα ισχύει το δεδικασμένο της χρονικά δεύτερης εκδοθείσας απόφασης ('estoppel against estoppel puts the matter at large'). Βλ. σ.χ. Cohn, ό.π., FS Nipperdey σ.885.

⁶² Το αγγλικό δικονομικό δόγμα 'stare decisis' ή αλλιώς 'binding precedent' δεν θα πρέπει να συγχέεται με τη θετική λειτουργία του δεδικασμένου. Η θετική λειτουργία του δεδικασμένου, καθώς αποσκοπεί στην αποφυγή έκδοσης αντιφατικών αποφάσεων, αντιφατικών δηλαδή δεδικασμένων, προϋποθέτει την εξάρτηση του αντικειμένου της δεύτερης δίκης από το αντικείμενο της πρώτης δίκης, θεωρώντας το αντικείμενο της πρώτης δίκης ως προδικαστικό ζήτημα αναγκαίο για την κρίση του αντικειμένου της δεύτερης δίκης. Το δόγμα της stare decisis δεν προϋποθέτει εξάρτηση μεταξύ αντικειμένου πρώτης και δεύτερης δίκης, παρέχει απλώς μια κατευθυντήρια αρχή που πρέπει να ακολουθούν τόσο τα κατώτερης βαθμίδας δικαστήρια όσο και τα ίδια τα δικαστήρια για τις δικές τους αποφάσεις σύμφωνα με την οποία οι αποφάσεις που έχουν ήδη εκδοθεί πρέπει να ακολουθούνται ως προς το περιεχόμενό τους ως νομολογιακά πρότυπα για τις επικείμενες αποφάσεις που εκδίδονται σε δίκες με όμοιο αντικείμενο. Βλ. McLeod, Legal method, fifth edition σ.125, για τη διάκριση της res judicata από δόγμα του binding precedent.

⁶³ Interim Report: "Res Judicata" and Arbitration, σ.2, IntLawAss, Berlin Conference(2004).

⁶⁴ Ote, Umfassende Streitentscheidung durch Beachtung von Sachzusammenhängen σ.121.

⁶⁵ Βλ. a.3.4(2)CPR 'The court may strike out a statement of case if it appears to the court (b) that the statement of case is an abuse of the court's process or is otherwise likely to obstruct the just disposal of the proceedings' Marshall v London Passenger Transport Board [1936] 2 All ER 83, όπου έγινε δεκτό ότι συνιστά προσβολή του δικαστηρίου (abuse of process) η παράλληλη άσκηση δύο αγωγών με το ίδιο αντικείμενο κατά του ίδιου διαδίκου.

⁶⁶ Spiliada Maritime Corp. v. Cansulex Ltd [1978] A.C. 476 Huber, Die englische forum-non-conveniens Doktrin und ihre Anwendung im Rahmen des EuGVÜ.

του δικαστηρίου να κρίνει, αν η διαδικασία θα πρέπει ή όχι να συνεχισθεί, παρόλο που το δικαστήριο είναι καθ' ύλην αρμόδιο να δικάσει την υπόθεση⁶⁷.

2.3 Οι αποφάσεις που αναπτύσσουν estoppel by Res judicata και οι εξαιρέσεις τους

Η πλήρης κατάργηση της διάκρισης των ειδών της αγωγής ανάλογα με το περιεχόμενο της προβληθείσης από τον ενάγοντα αξίωσης επέφερε και την κατάργηση της διάκρισης των αποφάσεων αναλόγως της φύσεως του κριθέντος δικαιώματος, όπως αυτή παρατηρείται στο ηπειρωτικό δικονομικό δίκαιο με τον τριμερή διαχωρισμό τους σε καταψηφιστικές, αναγνωριστικές και διαπλαστικές αποφάσεις.

Οι οριστικές αποφάσεις που αποφαινόμενες επί της ουσίας της διαφοράς⁶⁸ και δεν υπόκεινται σε κάποιο ένδικο μέσο, χαρακτηρίζονται ως τελικές αποφάσεις (*final judgments*) και αναπτύσσουν δεδικασμένο. Πρόκειται για αποφάσεις κυρίως πρωτοβάθμιων δικαστηρίων, οι οποίες είναι οριστικές και τελεσίδικες, καθώς οι αποφάσεις των αγγλικών δικαστηρίων δεν υπόκεινται συνήθως σε ένδικα μέσα⁶⁹.

Υπάρχουν όμως περιπτώσεις όπου δεν εκδίδεται απόφαση και επομένως δεν υφίσταται καμία έννομη δέσμευση για τους διαδίκους, όταν ο ενάγων με την ανάκληση διαδικαστικών πράξεων φανερώνει την πρόθεσή του να μην συνεχίσει τη δικαστική επιδίωξη των αξιώσεών του κατά του εναγομένου. Ειδικότερα, όταν ο ενάγων παραιτηθεί εν όλω ή εν μέρει από το δικόγραφο της αγωγής, δεν εκδίδεται δικαστική απόφαση, χωρίς όμως αυτός να στερείται του δικαιώματος άσκησης νέας αγωγής μέσα στην προβλεπόμενη από το νόμο προθεσμία για την άσκησή της. Αν δεν ασκηθεί εμπρόθεσμα νέα αγωγή, η παραίτηση από το δικόγραφο θεωρείται ανίσχυρη και εκδίδεται απόφαση ως προς την ουσία της διαφοράς, η οποία θα παράγει δεδικασμένο. Αν όμως το δικαστήριο αποδεχθεί την παραίτηση από το δικόγραφο και δεν επιτρέψει στον εναγόμενο να ασκήσει νέα αγωγή, τότε θα εκδοθεί οριστική απόφαση για την παραίτηση από το δικόγραφο και θα δεσμεύει τα μέρη μόνο ως προς αυτήν⁷⁰.

⁶⁷ *Barett*, The doctrine of Forum Non Conveniens, California Law Review, Vol.35(1947),σ.388.

⁶⁸ Βλ. σχετικά με το ποιες αποφάσεις δεν συνιστούν καν δικαστικές αποφάσεις ή μη οριστικές *Spencer/Bower/Turner*, ό.π., σ.30,31, 133 *Zuckerman*, ό.π., σ.681.

⁶⁹ Ο δικαστής Lord Chancellor εισηγήθηκε το 1998 μια σειρά από προτάσεις ('Reform of the court of appeal(Civil division):Proposals for change to constitution and jurisdiction, LCD, July 1998) για την αναμόρφωση της καθ' ύλην αρμοδιότητας του δευτεροβάθμιου πολιτικού δικαστηρίου(Court of Appeal), καθώς μέχρι τότε, παραπέμποταν υποθέσεις μικρής σημασίας ή όχι τέτοιας δυσκολίας στην διερεύνηση των νομικών τους ζητημάτων που να δικαιολογούν την προσφυγή στο εφετείο. Οι προτάσεις του αυτές βρήκαν εφαρμογή με την Access to Justice Act του 1999, όπου ανάμεσα στις άλλες αλλαγές που επέφερε, καθιέρωσε ως υποχρεωτική την άδεια του δικαστηρίου που δικάζει αρχικά την υπόθεση προκειμένου να κριθεί η τελευταία από το εφετείο. Βλ. σχετικά *Schlapper/Kelly*, The English legal system, σ.151επ..

⁷⁰ *Spencer/Bower/Turner*, ό.π. σ.39.

Επίσης, όταν ο ενάγων αποσύρει την εναντίον του εναγομένου κλήτευση για παράσταση σε δίκη, όπου ακολουθείται η συνοπτική διαδικασία (*summary jurisdiction*), επειδή ο ίδιος αρνείται να επιχειρήσει ορισμένη προβλεπόμενη για τη συγκεκριμένη διαδικασία διαδικαστική πράξη ή να συμμορφωθεί με κανόνα του δικαίου της απόδειξης, εκδίδεται μεν απόφαση για την ουσία της διαφοράς, αλλά δεν παράγεται δεδικασμένο⁷¹.

Οι αποφάσεις των δευτεροβάθμιων δικαστηρίων που έχουν κρίνει τη διαφορά σε δεύτερο βαθμό μετά από έφεση και μεταρρυθμίζουν την πρωτοβάθμια δικαιοδοτική κρίση, αναπτύσσουν δεδικασμένο, ακόμα κι αν σε αυτές δεν εμπεριέχεται κρίση για ορισμένα κεφάλαια της πρωτόδικης απόφασης⁷². Ακόμα, όταν το δευτεροβάθμιο δικαστήριο διατηρεί την πρωτοβάθμια απόφαση χωρίς να μεταβάλλει με την κρίση του το περιεχόμενό της, η δευτεροβάθμια απόφαση παράγει δεδικασμένο ομοίου περιεχομένου με το δεδικασμένο της πρωτόδικης σύμφωνα με τις παραδοχές της αγγλικής νομολογίας⁷³.

Για τις αποφάσεις που εκδίδονται βάσει συμφωνίας των μερών (*consent judgments and orders*), καθώς και για τις ερήμην αποφάσεις (*judgment by default*) υπάρχει διχογνωμία για το αν και σε ποια έκταση αναπτύσσουν δεδικασμένο.

Κατά μία άποψη μία **απόφαση που στηρίζεται στη συμφωνία των μερών** θα πρέπει να αναπτύσσει δεδικασμένο, collateral estoppel ή κατά τη λειτουργικά αντίστοιχη έννοια του αγγλικού δικαίου issue estoppel, με τον ίδιο τρόπο όπως μία οριστική τελεσίδικη δικαστική απόφαση, εφόσον τα μέρη απέβλεψαν στο να αποκτήσει η σχετική συμφωνία ισχύ δεδικασμένου⁷⁴. Κατά την αντίθετη άποψη, η συναινετική απόφαση παραμένει ως μια απλή συναινετική μεταξύ των μερών συμφωνία, δεν μπορεί ν' αναπτύξει δεδικασμένο και δεν εμποδίζει την εκ νέου κρίση της υπόθεσης από ένα δικαστήριο⁷⁵.

Οι **ερήμην αποφάσεις** είναι αποφάσεις που εκδίδονται χωρίς την προηγούμενη διεξαγωγή διαγνωστικής δίκης, εφόσον ο ενάγων αιτείται την έκδοσή τους από το

---

⁷¹ *Spencer/Bower/Turner*, ό.π., σ.37.

⁷² *Handley*, Some overlooked aspects of the Res Judicata Doctrine, LQR 127 (2011), σ.83επ..

⁷³ Αντίθετη άποψη *Wishart v. Fraser*(1941) 64 CLR 470, όπου το αυστραλιανό ανώτατο δικαστήριο δέχθηκε ότι μια απόφαση δευτεροβάθμιου δικαστηρίου που δεν μεταβάλλει την πρωτοβάθμια δεν μπορεί ν' αναπτύσσει δεδικασμένο, διότι θα εμφανιζόταν το παράδοξο να συνυπάρχουν ταυτόχρονα δύο αποφάσεις με το ίδιο κριθέν αντικείμενο' *Shedden v. Patrick*(1853) Lord Brougham 'The judgment of this House affirming that below makes the judgment below a judgment of this House', *Handley* ό.π. σ.1.

⁷⁴ *International Encyclopedia of Comparative Law*, Ordinary Proceedings in First Instance, τομ.14, σ.28,29' *Fleming*, Consent judgments as collateral estoppel, University of Pennsylvania law Review No2,(1959) σ.175' *Great North west Central Rail Co. v. Charlebois* (1899) AC 114' *Re South American and Mexican Co.ex parte Bank of England*(1895) και άλλες αποφάσεις.

⁷⁵ *Spencer/Bower/Turner*, ό.π.,σ.37.

δικαστήριο χωρίς το τελευταίο να επιτελεί γνήσιο δικαιοδοτικό έργο παρά να προβαίνει στην έκδοση ενός ρυθμιστικού-διοικητικού μέτρου (*'by administrative process without troubling a judge'*)⁷⁶. Οι αποφάσεις αυτές αναπτύσσουν ωστόσο δεδικασμένο που δεσμεύει τόσο τον παραστάνα όσο και τον ερημοδικασθέντα διάδικο. Το ζητούμενο στην συγκεκριμένη περίπτωση είναι σε ποια έκταση πρέπει να δεσμεύονται τα μέρη, καθώς το ένα από αυτά δεν συμμετείχε και δεν προέβαλε τους ισχυρισμούς του στη δίκη⁷⁷, οπότε δεν θα ήταν σύμφωνο με την αρχή της δίκαιης δίκης ο ερημοδικασθείς διάδικος να υφίσταται την ίδια δικονομική μεταχείριση με έναν συμμετέχοντα στη δίκη διάδικο⁷⁸. Γίνεται δεκτό ότι κατά αμφοτέρων των διαδίκων μπορεί να προβληθεί μόνον η ένσταση του *cause of action estoppel* και όχι του *issue estoppel*, όπως αυτή θα εξετασθεί στη συνέχεια.

Οι αποφάσεις, που εκδίδονται στο πλαίσιο της ομαδικής συνεκδίκασης περισσοτέρων αγωγών (*group litigation*), δεσμεύουν τους διαδίκους για όλα τα κοινά αιτήματα που εκδικάστηκαν, είτε πρόκειται για απόφαση που τέμνει τη διαφορά στην ουσία της (*judgment*), είτε για διαταγή που ρυθμίζει προσωρινά τις διαφορές (*order*)⁷⁹, εκτός αν το δικαστήριο αποφασίσει διαφορετικά. Το δικαστήριο είναι επίσης αρμόδιο να αποφασίσει, αν και σε ποια έκταση τα διάδικα μέρη θα δεσμεύονται από την απόφαση που θα εκδοθεί για αγωγή που έχει ομοιότητες με τις ήδη ασκηθείσες και κριθείσες στην κοινή ομάδα αγωγές και που ενσωματώνεται μεταγενέστερα σε αυτές⁸⁰.

2.4 Αντικειμενικά όρια του *estoppel by res judicata*

Για την εννοιολογική πληρότητα του ορισμού και την κατανόηση του θεσμού, τα αντικειμενικά του όρια πρέπει να ιδωθούν ως αναπόσπαστο μέρος του ορισμού της αγγλικής *res judicata*, της τριμερούς υπόστασής της σε *cause of action estoppel*, *issue estoppel* και *estoppel from the doctrine of the abuse of process*⁸¹, καθώς με τον τρόπο αυτό διακρίνονται με σαφήνεια οι δικαιολογητικές βάσεις των ενστάσεων που

⁷⁶ Andrews, *The modern civil process*, παρ.5.31.

⁷⁷ *New Brunswick Rail.Co. v. British and French Trust Corporation*(1939) AC 1 ο δικαστής Lord Maugham διέτυψε τις επιφυλάξεις του ως εξής: ‘..In my opinion we are at least justified in holding that an estoppel based on a default judgment must be very carefull limited. The true principle in such a case would seem to be that the defendant is estopped from setting up in a subsequent action a defence which was necessarily, and with complete precision, decided by the previous judgment; in other words, by *res judicata* in the accurate sense.’

⁷⁸ *New Brunswick Rail.Co. v. British and French Trust Corporation*(1939) AC ό.π. Lord Wright: ‘..It is, I think too artificial to treat the party in default as bound by every such matter as if by admission. All necessary effect is given to the default judgment by treating it as conclusive of what it directly decides. I should regard any further effect in the way if estoppel as an illegitimate extension of the doctrine.’

⁷⁹ CPR 19.12.1a.

⁸⁰ CPR 19.12.1b.

⁸¹ Η τρίτη πτυχή της *res judicata* ως προς τη διατύπωσή της,ως ‘*estoppel from the doctrine of the abuse of process*’ αποτελεί πρωτότυπη διατύπωση στο παρόν κείμενο προκειμένου να γίνει κατανοητή η σχετικά νέα και εδώ υποστηριζόμενη διάσταση του θεσμού.

απορρέουν από το δεδικασμένο και που μπορούν τα ενδιαφερόμενα μέρη να τις προβάλλουν προκειμένου να ενεργοποιηθεί η αρνητική λειτουργία του θεσμού και να αποφευχθεί η δεύτερη κρίση για διαφορά που έχει ήδη κριθεί. Εν τη στενή έννοια του όρου, το δεδικασμένο περιλαμβάνει τις ενστάσεις που θεμελιώνονται στην επίκληση του *cause of action estoppel* και του *issue estoppel*, ενώ στην ευρύτερη έννοιά του λειτουργεί ως διαδικαστικό κώλυμα λόγω κατάχρησης της διαδικασίας (*abuse of process*) του μεταγενεστέρως επιληφθέντος δικαστηρίου.

2.4.1. cause of action estoppel

Η *cause of action* αποδίδεται από τη νομολογία των αγγλικών δικαστηρίων ως το σύνολο των κρίσιμων πραγματικών γεγονότων, τα οποία καθιστούν την αξίωση του ενάγοντα αγώγιμη⁸². Το δεδικασμένο με την στενή έννοια του όρου αποδίδει την αυθεντικότητα του περιεχομένου της δικαστικής απόφασης και λειτουργεί ως εμπόδιο στην εκ νέου κρίση των ίδιων πραγματικών περιστατικών (*cause of action estoppel*) μεταξύ των ίδιων διαδίκων. Επισημαίνεται ότι δεν γίνεται λόγος ρητά για αντικείμενο της αγωγής και της δίκης, αλλά θα μπορούσε βάσιμα να υποστηριχθεί ότι το αίτημα της αγωγής ομού με τα πραγματικά γεγονότα που το θεμελιώνουν αποτελούν κατ'ουσίαν το αντικείμενο της αγγλικής δίκης, καθώς η νομολογιακή παραδοχή στην υπόθεση *Letang v. Cooper* αξιώνει επαγωγική σχέση μεταξύ πραγματικών γεγονότων και της αγώγιμης αξίωσης, χωρίς όμως να διαπιστώνεται μια σαφής θεώρηση του αντικειμένου της. Στην ανωτέρω απόφαση εξάιρεται το γεγονός της αποσύνδεσης του συστήματος των συγκεκριμένων τύπων αγωγής από τη δυνατότητα δικαστικής επιδίωξης μιας έννομης αξίωσης και αναδεικνύεται η σημασία της ιστορικής βάσης για τη θεμελίωση οποιασδήποτε αξίωσης με το οποιοδήποτε πρόσφορο μέσο δικαιοκτικής προστασίας (η απόφαση αναφέρεται σε *remedy* όχι απλώς σε *action*). Η παρατήρηση για τη στενή σχέση μεταξύ πραγματικού βιοτικού συμβάντος και της επιδιωκόμενης με την αγωγή αξίωσης είναι ενδεικτική για το πώς οι άγγλοι δικαστές επιθυμούν να αντιληφθούν, όχι μόνο το αντικείμενο της πολιτικής δίκης, αλλά και την εν μέρει ταυτότητα μεταξύ αντικειμένου δίκης και αντικειμένου του δεδικασμένου, αφού η

---

⁸² *Letang v. Cooper* (1964), All ER 2(1964) σ.292, Lord Diplock: 'A cause of action is simply a factual situation the existence of which entitles one person to obtain from the court a remedy against another person...The Judicature Act of 1873 abolished forms of action. It did not affect causes of action...It is essential to realize that, since 1873, the name of a form of action is used to identify a cause of action' *Thoday v. Thoday*(1963) Lord Diplock: '... "cause of action estoppel" is that which prevents a party to an action from asserting or denying, as against the other party, the existence of a particular cause of action, the non-existence or existence of which has been determined by a court of competent jurisdiction in previous litigation between the same parties. If the cause of action was determined to exist, i.e., judgment was given upon it, it is said to be merged in the judgment, or for those who prefer Latin, transit in rem judicatam.'

cause of action δεσμεύει τα μέρη της επίδικης διαφοράς για τα πραγματικά περιστατικά και το αίτημα της αγωγής που αυτά στηρίζουν.

Προκειμένου λοιπόν να προβληθεί η δικονομική ένσταση του cause of action estoppel θα πρέπει το αντικείμενο μιας ήδη περατωθείσης δίκης να ταυτίζεται με το αντικείμενο μιας μεταγενέστερης δίκης. Το αντικείμενο μιας δίκης θα είναι όμοιο με το αντικείμενο μιας μεταγενέστερης δίκης όταν εν όλω ή εν μέρει τα πραγματικά περιστατικά που προέβαλαν οι διάδικοι, τα οποία είναι αναγκαία προκειμένου να στηρίξουν το αίτημα της αγωγής⁸³, είναι ίδια με εκείνα που οι ίδιοι διάδικοι επικαλούνται σε μεταγενέστερη δίκη. Ποιοι από τους πραγματικούς ισχυρισμούς θα ληφθούν υπόψιν στη διαμόρφωση του περιεχομένου της απόφασης και θα είναι καθοριστικής σημασίας (*rationes decidendi*) στην διάγνωση της αιτούμενης έννομης σχέσης και ποιοι δεν θα ληφθούν υπόψιν από το δικαστήριο ως *obiter dicta* παίζει σημαντικό ρόλο για την παραδοχή της ένστασης της cause of action estoppel, όταν προκύπτει περίπτωση εκ νέου εκδίκασης του ίδιου αντικειμένου δίκης. Διαφορετικά, αν δεν υφίσταται πλήρης ή μερική ταυτότητα αντικειμένου δίκης με το αντικείμενο της απόφασης, δεν θα υφίσταται το δικονομικό κώλυμα του cause of action estoppel, ως ένσταση του δεδικασμένου, οπότε η εκδίκαση της νέας αγωγής θα συνεχίζεται, εκτός αν θίγεται κάποια άλλη πτυχή του εν στενή ή εν ευρεία εννοία δεδικασμένου, οπότε και θα γίνεται αναφορά σε άλλου είδους ένσταση. Έτσι, μόνο στο βαθμό που η απόφαση με ισχύ δεδικασμένου κρίνει για το ίδιο επίδικο αντικείμενο με εκείνο που φέρεται προς κρίση σε μεταγενέστερη δικάσιμο, προβάλλεται παραδεκτά ο δικονομικός φραγμός της cause of action estoppel.

Επιπλέον, η ένσταση του cause of action estoppel επιβάλλει στον ενάγοντα να ζητήσει με την αγωγή του ολόκληρη την αξίωση *άπαξ-once and for all*-(merger by judgment)⁸⁴, στερώντας του τη δυνατότητα να ασκεί διαδοχικές αγωγές για τμηματική επιδίκαση της αξίωσης ή για διακριτή για παράδειγμα δικανική μεταχείριση της ενδοσυμβατικής από την αδικοπρακτική ευθύνη με την άσκηση διαφορετικών για την

---

⁸³ *Schaaff*, *Discovery und andere Mittel der Sachverhaltsaufklärung im englischen Pre-Trial-Verfahren im Vergleich zum deutschen Zivilprozeß*, σ.44,45,103επ. *Stürmer R.*, *Die Aufklärungspflicht der Parteien des Zivilprozesses*,σ.44-46.

⁸⁴ Η πρόβλεψη του θεσμού των ενόρκων για την απονομή της αστικής δικαιοσύνης στο σύστημα του αγγλικού κοινοδικαίου, όπου οι ένορκοι αποφάσιζαν για την υπόθεση και συγκέντρωναν το αποδεικτικό υλικό σε μία μόνο συνεδρίαση προσέδωσε το χαρακτηριστικό της *άπαξ* εκδίκασης στην αστική δικονομική διαδικασία- Βλ.σχ.*Jolowicz*, *On civil*,ό.π.,σ.205 *Andrews*, *English Civil Procedure* σ.946 *James/Hazard/Leubsdorf*, *Civil Procedure*⁵, §11.3, όπου στο αμερικανικό δίκαιο υφίσταται ορολογική διάκριση ως προς την ενέργεια αποκλεισμού της υπόθεσης από την νεώτερη εκδίκασή της (preclusive effect) ανάλογα με την αποδοχή ή την απόρριψη της αγωγής. Σε περίπτωση αποδοχής της αγωγής, η απαγόρευση δεύτερης εκδίκασης αποκαλείται *'merger'*, καθώς η αξίωση 'ένσωματώνεται' στην απόφαση--the cause of action is merged into the judgment-- και σε περίπτωση απόρριψης της αγωγής χαρακτηρίζεται ως *'bar'*.

κάθε μία αγωγών. Το δεδικασμένο της απόφασης της πρώτης δίκης θα απέκλειε την εκδίκαση της δεύτερης αγωγής, έστω και χωρίς να διαπιστώνεται απόλυτη ταυτότητα των αντικειμένων των δύο δικών, λόγω του κανόνα της άπαξ και καθολικής εκδίκασης της διαφοράς που απορρέει από την *cause of action estoppel*. Επομένως, η ταυτότητα του αντικειμένου μεταξύ της πρώτης και της μεταγενέστερης δίκης αποτελεί μεν τον πυρήνα του προβληματισμού για την κατάφαση της ένστασης του *cause of action estoppel*, αλλά η διακωλυτική εμβέλεια της ένστασης είναι μεγαλύτερη, καθώς περιλαμβάνει όχι μόνο την ταυτότητα του αιτήματος των αγωγών, πολλώ δε μάλλον την ταυτότητα των αντικειμένων των δύο δικών, αλλά πολύ περισσότερο την αξίωση σε όλη την έκταση της νομικής και ουσιαστικής βασιμότητάς της, είτε ο ενάγων υπέβαλε την αντίστοιχη αγωγή στην πληρότητά της είτε όχι.

Η νομολογία ωστόσο παρακάμπτει τον ανωτέρω κανόνα σε ορισμένες περιπτώσεις και επιτρέπει την διαδοχική άσκηση αγωγών, ακόμα και όταν το αντικείμενο της πρώτης δίκης ταυτίζεται με το αντικείμενο της δεύτερης, στην έκταση δηλαδή που ο ενάγων το προσδιορίζει. Χαρακτηριστικό παράδειγμα εξαίρεσης στον ανωτέρω κανόνα σύμφωνα με τον οποίο η αξίωση πρέπει να εισφέρεται άπαξ και στην καθολικότητά της, παραδίδει η νομολογία σε αγωγές αποζημίωσης θανατηφόρων ατυχημάτων στην περίπτωση που η αγωγή δεν έχει επιδοθεί στον εναγόμενο⁸⁵. Η νομολογία, παρά την ρητή διατύπωση στη σχετική νομοθετική πράξη του 1976 ότι δεύτερη αγωγή με το ίδιο αντικείμενο δεν μπορεί να εγερθεί⁸⁶, μετέβαλε τη στάση της και έκανε δεκτή την άσκηση της δεύτερης αγωγής στην περίπτωση των θανατηφόρων τροχαίων ατυχημάτων. Η πρώτη αγωγή για αποζημίωση είχε ασκηθεί από τον πατέρα των ανήλικων τέκνων χωρίς όμως να επιδοθεί στον εναγόμενο και χωρίς να εκδοθεί για αυτήν απόφαση. Η δεύτερη αγωγή ασκήθηκε μεταγενέστερα από ένα από τα παιδιά, που είχε εν τω μεταξύ ενηλικιωθεί, με επίδοση του δικογράφου της αγωγής στον εναγόμενο και το ερώτημα που απασχόλησε το δευτεροβάθμιο δικαστήριο (*Court of appeal*) είναι αν κατά πόσον τα ενήλικα τέκνα θα στερούνταν το δικαίωμα πρόσβασης στη δικαιοσύνη λόγω της διαδοχικής άσκησης δύο αγωγών με την ίδια αξίωση. Το δικαστήριο έκρινε ότι τα ενήλικα τέκνα δεν θα έπρεπε να στερηθούν αυτοτελώς του δικαιώματος αποζημίωσης και επομένως θα μπορούσαν να διεκδικήσουν αυτοτελώς τα δικαιώματά τους με μία διαδοχική εναγωγή, χωρίς να μπορεί να προβληθεί η ένσταση

⁸⁵ *Cachia and others v. Faluyi* (2001), WLR 1 (2001), σ.1966.

⁸⁶ *Fatal Accidents Act 1976* ά.2.3 “ Not more than one action shall lie for and in respect of the same subject matter of complaint.”

της ταυτότητας των αντικειμένων των δύο δικών. Η νομολογία με την απαίτηση για μία και μοναδική συνολική εκδίκαση της υπόθεσης θεωρήθηκε άδικη, χωρίς όμως να αιτιολογείται επαρκώς η εξαίρεση από τον κανόνα του *cause of action estoppel* στην περίπτωση των θανατηφόρων τροχαίων ατυχημάτων. Μόνον η εκπρόθεσμη άσκηση της δεύτερης αγωγής, που κρίθηκε παραδεκτή, δικαιολογήθηκε με το σκεπτικό ότι σε περίπτωση απόρριψής της λόγω παρόδου του συγκεκριμένου για την άσκησή της χρόνου, θα προσβαλλόταν η κατοχυρωμένη στο ά.6παρ.1 της ΕΣΔΑ αρχή της δίκαιης δίκης και ειδικότερα η απορρέουσα από αυτήν αρχή της ίσης πρόσβασης στην δικαιοσύνη.

2.4.2 issue estoppel

Ο θεσμός του *issue estoppel*, που συνιστά κι αυτό τμήμα της *res judicata* αναπτύχθηκε εξ αφορμής μιας περιώνυμης υπόθεσης διαγαμίας, της υπόθεσης της Δούκισσας του Kingston⁸⁷. Στην υπόθεση αυτή⁸⁸ έγινε δεκτό ότι παρεμπίπτοντα ζητήματα κρίνονται και αυτά οριστικά με την απόφαση για την κύρια διαφορά, χωρίς να γίνει όμως ρητή αναφορά σε *issue estoppel*. Η εξειδίκευση σχετικά με το ποια παρεμπίπτοντα ζητήματα εμπίπτουν στην έννοια του *issue estoppel* εμπεδώθηκε με μεταγενέστερες αποφάσεις⁸⁹. Σε αυτές διευκρινίσθηκε ότι το *issue estoppel* καταλαμβάνει από τα παρεμπίπτοντα ζητήματα, τις προδικαστικές έννομες σχέσεις, εκείνες δηλαδή που κατά το ουσιαστικό δίκαιο συνιστούν απαραίτητη προϋπόθεση για την επέλευση της επιδιωκόμενης κύριας έννομης συνέπειας, ή ακόμα και οποιοδήποτε πραγματικό γεγονός ήταν ουσιώδες στην θεμελίωση της αξίωσης⁹⁰. Όταν η κρίση για

⁸⁷ Duchess of Kingston case, *Smith*, A selection of leading cases on various branches of the law, vol.II σ.424.

⁸⁸ Στην υπόθεση 'Duchess of Kingston', ο δικαστής Lord Reid απέδωσε στα προδικαστικά ζητήματα δεσμευτική ισχύ χωρίς να τα εντάξει ως ξεχωριστή δικονομική ένσταση: 'From a variety of cases relative to judgments being given in evidence in civil suits, these two deductions seem to follow as generally true: first, that the judgment of a court of concurrent jurisdiction directly upon the point, is as a plea, a bar, or as evidence conclusive between the same parties, upon the same matter directly in question in another court; secondly, that the judgment of the court of exclusive jurisdiction directly upon the point, is in like manner conclusive upon the same matter, between the same parties, coming incidentally in question in another court, for a different purpose. But neither the judgment of a concurrent nor exclusive jurisdiction is evidence of any matter which came collaterally in question, though within their jurisdiction, nor of **any matter incidentally cognizable**, nor of any matter to be inferred from argument.'

⁸⁹ *Fidelitas Shipping Co.Ltd v. V/O Exportchleb*, WLR 2(1965),σ.1059,1066 όπου ο δικαστής Diplock αναφέρθηκε στο *issue stoppel* ως εξής: 'The final resolution of a dispute between parties as to their respective legal rights or duties may involve the determination of a number of different 'issues', that is to **say a number of decisions as to the legal consequences of particular facts, each of which decisions constitutes a necessary step in determining what are the legal rights and duties of the parties resulting from the totality of the facts..**' *Carl Zeiss Stiftung v. Rayner & Keeler LTd*(1966), WLR 3(1966), σ.160, Lord Guest: '..what is now described as "issue estoppel" that is to say, where in a judicial decision between the same parties some issue which was in controversy between the parties and was incidental to the main decision has been decided, then that may create an estoppel per rem judicatam.'

⁹⁰ *Mills v.Cooper*, QB 2 (1967),σ.459 "This doctrine (of issue estoppel), so far as it affects civil proceedings, may be stated thus: a party to civil proceedings is not entitled to make, as against the other party, an assertion, whether of fact or of the legal consequences of facts, the correctness of which is an essential element in his cause of action or defence, if the same assertion was an essential element in his previous cause of action or defence in previous civil proceedings between the same parties or their predecessors in title and was found by a court of competent jurisdiction in such previous civil proceedings to be incorrect, unless further material which is relevant to the correctness or

το κύριο ζήτημα προϋποθέτει τη διάγνωση ορισμένου ή ορισμένων προδικαστικών ζητημάτων, τα τελευταία καθίστανται αναπόσπαστο μέρος της απόφασης και μετέχοντας στο δεδικασμένο σύμφωνα με τις νομολογιακές παραδοχές των αγγλικών δικαστηρίων, μπορούν να αποτελέσουν αυτοτελώς δικονομικό φραγμό στην εκ νέου εκδίκαση της ίδιας διαφοράς.

2.4.3. abuse of process

Η δικονομική ένσταση της abuse of process προβάλλεται ως κώλυμα στην εκ νέου κρίση της διαφοράς, όταν η μεταγενέστερη διαδικασία θα υπονόμει την ήδη περατωθείσα δίκη και την σ' αυτήν εκδοθείσα οριστική και τελεσίδικη απόφαση. Η ένσταση απορρέει από την ευρύτερη οριοθέτηση της έννοιας της res judicata⁹¹ όπως αυτή αποδόθηκε αρχικά στην απόφαση Henderson v. Henderson⁹².

Το δεδικασμένο στα διευρυμένα όριά του καταλαμβάνει κάθε πραγματικό ισχυρισμό-με εξαίρεση τους πραγματικούς ισχυρισμούς που είναι κρίσιμοι για την θεμελίωση της διαγνωστέας έννομης σχέσης, καθώς καταλαμβάνονται από την ένσταση του cause of action estoppel- τους οποίους μπορούσαν να προτείνουν οι διάδικοι και δεν τους πρότειναν⁹³ και οι οποίοι θα μπορούσαν να στηρίξουν μια αγωγή

---

incorrectness of the assertion and could not by reasonable diligence have been adduced by that party in the previous proceedings has since become available to him.”

⁹¹ Το δόγμα της κατάχρησης της διαδικασίας εφαρμόζεται ως ένσταση και σε άλλες περιπτώσεις που εμφανίζονται ως κατάχρηση και έχουν ως αποτέλεσμα την απόρριψη της αγωγής ή την πρόωρη περάτωση της διαδικασίας. Σύμφωνα όμως με τη νομολογία των αγγλικών δικαστηρίων αποτελεί και τη δικαιολογητική βάση των διευρυμένων αντικειμενικών και ενίοτε των διευρυμένων υποκειμενικών ορίων του δεδικασμένου, καθιστώντας το αναπόσπαστο μέρος της εννοιολογικής του οριοθέτησης.

Σύμφωνα γνώμη Handley, A closer look at Henderson v. Henderson, LQR 118 (2002), σ.397επ.. 'Αντίθετη γνώμη Barnett, Res judicata, Estoppel, and Foreign Judgments, σ.188επ., ο οποίος στηρίζει την άποψή του σε μια απόφαση (Manson v. Vooght 1999), όπου προβάλλεται η ένσταση της κατάχρησης της διαδικασίας στη δεύτερη δίκη, ενώ στην πρώτη δεν έχει εκδοθεί απόφαση που αναπτύσσει δεδικασμένο. Καταλήγει, λοιπόν, στο συμπέρασμα ότι, εφόσον η ένσταση της 'abuse of process', εφαρμόζεται και σε περιπτώσεις που δεν έχει προηγηθεί απόφαση δεσμευτική για τα μέρη, δεν μπορεί να συνιστά έκφραση της έννοιας του δεδικασμένου.' Ομοίως Andrews, English civil Procedure παρ. 40.60.

⁹² Henderson v. Henderson(1843) 3 Hare 100, All ER(1843-1860) σ.378, ο δικαστής Sir James Wigram V.-C. διατύπωσε το περιεχόμενο της κατάχρησης της διαδικασίας ως εξής: '.. I believe I state the rule of the Court correctly when I say that, where a given matter becomes the subject of litigation in, and of adjudication by, a court of competent jurisdiction, the Court requires the parties to that litigation to bring forward their whole case, and will not (except under special circumstances) permit the same parties to open the same subject of litigation in respect of matter which might have been brought forward as part of the subject in contest, but which was not brought forward, only because they have, from negligence, inadvertence, or even accident, omitted part of their case. The plea of res judicata applies, except in special cases, not only to points upon which the Court was actually required by the parties to form an opinion and pronounce a judgment, but to every point which properly belonged to the subject of litigation, and which the parties, exercising reasonable diligence, might have brought forward at the time.'

⁹³ Yat Tung Investment Co Ltd v. Dao Heng(1975) AC σ.581. Ο ενάγων άσκησε αρχικά ανεπιτυχώς αγωγή κατά μιας τράπεζας. Αργότερα άσκησε αγωγή εναντίον της ίδιας τράπεζας και ενός άλλου φυσικού προσώπου με διαφορετική ιστορική βάση. Οι δικαστές δέχθηκαν 'abuse of process' με το σκεπτικό ότι τα διαφορετικά πραγματικά περιστατικά θα έπρεπε να έχουν προβληθεί στην αρχικώς άσκηθείσα αγωγή. '... There is a wider sense in which the doctrine may be appealed to, so that it becomes an abuse of process to raise in subsequent proceedings matters which could and therefore should have been litigated in earlier proceedings.' Vervaeke v.Smith(1983) 1 AC σ.145. Η Vervaeke απέτυχε να ακυρώσει στην Αγγλία το γάμο της και το πέτυχε στο Βέλγιο με διαφορετική ιστορική βάση, την οποία και είχε αποκρύψει από το αγγλικό δικαστήριο.Κατόπιν επεδίωξε στην Αγγλία την αναγνώριση της

με διαφορετική νομική βάση, εφόσον βεβαίως αυτή αφορούσε κατά κανόνα στα ίδια πρόσωπα, διαδίκους της προγενέστερης δίκης⁹⁴.

Η διαφορά στο σύνολό της, με όλα τα κρίσιμα στοιχεία της, πρέπει να κρίνεται οριστικά, ώστε να μην υπόκειται σε μεταγενέστερη κρίση. Το δεδικασμένο πρέπει πρώτα και πάνω απ' όλα να υπηρετεί το σκοπό της εμπέδωσης της ειρήνης μεταξύ των κοινωνιών του δικαίου, γεγονός που επιτυγχάνεται όχι απλώς με την άπαξ και εις ολόκληρον κρίση της διαφοράς αλλά του συνόλου των διαφορών που μπορεί να προκύψουν μεταξύ δύο κοινωνιών του δικαίου και που δικαιολογεί την επέκταση των ορίων του δεδικασμένου και την επίκληση του κανόνα της καταχρηστικής θέσης σε κίνηση εκ νέου δίκης (*the doctrine of abuse of process*) ως αναπόσπαστου μέρους της *res judicata*⁹⁵. Η επίκληση της εν λόγω ένστασης ως διακωλυτικής ένστασης που εμποδίζει την εκ νέου κρίση της ίδιας διαφοράς πρέπει να γίνεται με ιδιαίτερη προσοχή, ώστε να μην παρατηρείται το φαινόμενο της αρνησιδικίας σε υποθέσεις που θεμελιώνονται σε μεταγενέστερα πραγματικά περιστατικά⁹⁶. Υπάρχουν όμως ορισμένες περιπτώσεις στη νομολογία, κατά τις οποίες γίνεται δεκτή η κατάχρηση της διαδικασίας (*abuse of process*), χωρίς να λαμβάνεται υπόψη η ανάγκη για προσεκτική χρήση της παραπάνω ένστασης, διαστελλοντας υπερβολικά το κανονιστικό της εύρος τόσο αντικειμενικά όσο και υποκειμενικά.

Για παράδειγμα, στην υπόθεση *C(A Minor) v. Hackney London Borough council* (1996)⁹⁷ η μη συμμετοχή τρίτων προσώπων στη δίκη⁹⁸ και η πρόθεσή τους να φέρουν

βελγικής απόφασης. Το δικαστήριο αρνήθηκε την αναγνώριση, διότι θεώρησε ότι υπήρχε κατάχρηση της διαδικασίας του βελγικού δικαστηρίου. Ο Lord Hailsham of St. Marylebone L.C. περιέγραψε τον κανόνα της κατάχρησης της διαδικασίας για τα διευρυμένα όρια του δεδικασμένου στην υπόθεση *Henderson v. Henderson* ως κανόνα δημόσιας τάξης και πραγματικής εφαρμογής της *res judicata*.

⁹⁴ *Bragg v. Oceanus Mutual Underwriting association(Bermuda) Ltd*(1982) 2 Lloyds Rep. σ.132. Το δικαστήριο δέχθηκε κατάχρηση της διαδικασίας, όταν μεταξύ των ίδιων διαδίκων με μεταγενέστερη αγωγή δικάζονται εκ νέου διαφορετικά πραγματικά προδικαστικά ζητήματα.

⁹⁵ *Barrow v. Bankside Members Agency* (1996), All ER 1 (1996), σ.981 Lord Sir Bingham: 'The rule in *Henderson v. Henderson*..is very well known. It requires the parties when a matter becomes the subject of litigation between them in a court of competent jurisdiction, to bring their whole case before the court so that all aspects of it may be finally decided(subject to any appeal) once and for all. In the absence of special circumstances, the parties cannot rerutn to the court to advance arguments, claims or defenses, which they could have put forward for decision on the first occasion but failed to raise. The rule is not based on the doctrine of *res judicata* in a narrow sense, nor even on any strict doctrine of issue or cause of action estoppel. It is a rule of public policy that litigation should not drag. That is the abuse.'

⁹⁶ *Greenhalgh v. Mallard*(1947), All ER 2(1947) σ.255, όπου ο δικαστής Somervell LJ παρατήρησε το εξής: 'This is the true basis of the doctrine and it ought to be applied when the facts are such as to amount to an abuse: otherwise there is danger of a party being shut from bringing forward a genuine subject of litigation.'

⁹⁷ *C(A Minor) v. Hackney London borough council*(1996), WLR 1(1996), σ.794, Simon brown LJ: ' I reject the submission that Yat Tung Investment justifies, extending the Talbot Principle to those not themselves party to earlier proceedings.' Στην υπόθεση *Talbot v. Berkshire County Council*(1994), Q.B. 1994 σ.290, κρίθηκε ότι η αγωγή αποζημίωσης του τραυματισμένου οδηγού έπρεπε να είχε σωρευθεί με την αγωγή αποζημίωσης του συνοδηγού.

⁹⁸ Όπως μπορεί να διαπιστωθεί από την ανάλυση των υποκειμενικών ορίων του δεδικασμένου, επέκταση των υποκειμενικών ορίων δεν απαντάται στο αγγλικό δίκαιο. Προκειμένου οι τρίτοι να δεσμεύονται από την απόφαση θα πρέπει να συμμετέχουν στη δίκη.

προς δικαιοδοτική κρίση σε μεταγενέστερη δίκη την ίδια διαφορά, θεωρήθηκε κατάχρηση της διαδικασίας. Σε άλλη υπόθεση υποστηρίχθηκε ότι η παράβλεψη της εικαζόμενης από το δικαστήριο αναγκαιότητας για αντικειμενική σώρευση των αγωγών, δικαιολογούσε τη θεμελίωση της κατάχρησης της διαδικασίας και το απαράδεκτο της μεταγενέστερης αγωγής, ακόμα και όταν οι διάδικοι είναι διαφορετικοί και οι υπό διάγνωση έννομες σχέσεις διακριτές, καθώς θα έπρεπε να έχουν δικαστεί από κοινού στην πρώτη δικάσιμο⁹⁹, να έχει επέλθει δηλαδή συνεκδίκαση.

Ακόμη, αν και θεωρείται ότι η ένσταση της κατάχρησης της διαδικασίας προτείνεται συνήθως σε περιπτώσεις υποθέσεων όπου δεν μπορεί να προβληθεί είτε η ένσταση του *cause of action estoppel* είτε εκείνη του *issue estoppel*, υπάρχουν στη νομολογία παραδείγματα¹⁰⁰ όπου τα όρια μεταξύ των τριών αυτών ενστάσεων θεωρούνται συγκεχυμένα και γίνεται λόγος για επίκληση της ένστασης της κατάχρησης της διαδικασίας, ακόμα και στην περίπτωση που προβάλλονται για νέα εκδίκαση προδικαστικά ζητήματα ή πραγματικά γεγονότα, τα οποία στηρίζουν αίτημα αγωγής που έχει ήδη κριθεί.

2.5 Υποκειμενικά όρια του *estoppel by res judicata*

Οι οριστικές αποφάσεις των αγγλικών δικαστηρίων αναπτύσσουν δεδικασμένο, όταν υπάρχει όχι μόνον ταυτότητα του αντικειμένου της διαφοράς, αλλά και ταυτότητα προσώπων. Η δεσμευτική ενέργεια του δεδικασμένου καταλαμβάνει είτε μόνον τα διάδικα μέρη και τους διαδόχους τους¹⁰¹ είτε και τρίτα πρόσωπα ανάλογα με τη λειτουργική τους διάκριση σε αποφάσεις *in personam* και αποφάσεις *in rem*. Τα υποκειμενικά όρια του δεδικασμένου στην αγγλική δίκη καθορίζονται από το *adversary system* και τον κανόνα της δίκαιης διεξαγωγής της δίκης (*due process of law*), ο οποίος

---

⁹⁹ *Bradford & Bingley Building Society v. Seddon* (1991), WLR 1(1991) σ.1482 ο δικαστής Auld L.J υποστήριξε τα εξής: 'Abuse of process may arise where there has been no earlier decision capable of amounting to *res judicata* for example, where liability between new parties and determination of new issues should have been resolved in the earlier proceedings. It may also arise where there is such inconsistency between the two that it would be unjust to permit the later one to continue.'

¹⁰⁰ *Greenhalgh v. Mallard* (1947), All ER 2 (1947), σ. 257 *Somervell L.J.*: issues or facts which are so clearly part of the subject-matter of the litigation and so clearly could have been raised that it would be an abuse of the process of the court to allow a new proceeding to be started in respect of them." *Talbot v. Berkshire CC* (1994), QB 1994 σ.290 όπου ο δικαστής Mann L.J: '(The observations of *Wigram v. -C.* in *Henderson v. Henderson*) have not always been heeded by common law pleaders who have focused their attention on *issue estoppel*.'

¹⁰¹ Στο αγγλικό δίκαιο διακρίνονται τρεις κατηγορίες διαδόχων: α) **privies in blood** β) **privies in title** γ) **privies in interest**. Η πρώτη κατηγορία αναφέρεται στην καθολική διαδοχή, η δεύτερη στην ειδική διαδοχή και η τρίτη αφορά στην κοινότητα εννόμων συμφερόντων μεταξύ των διαδίκων της πρώτης με τους διαδίκους της δεύτερης δίκης, κάτι για το οποίο δεν έχει αναπτυχθεί επαρκής δογματική θεμελίωση, αλλά αντιμετωπίζεται περιπτώσιολογικά μέσα από τη νομολογία των δικαστηρίων. (βλ. π.χ. *Berkeley Administration Inc v McLelland* [1995] ILPr 210 (CA)) *Barnett, Res Judicata*, ό.π.σ.69 *Andrews*, English civil procedure, ό.π.,σ.145.

συνδέεται με το δικαίωμα δικαστικής ακρόασης, το οποίο ειδικότερα έχει το περιεχόμενο ότι κανένας δεν μπορεί να καταδικασθεί χωρίς προηγουμένως να έχει τη δυνατότητα να προβάλει ενώπιον του δικαστηρίου τους ισχυρισμούς του¹⁰².

Οι αποφάσεις *in rem*, εκείνες δηλαδή που αναφέρονται στη χρήση ή την απόκτηση ενός περιουσιακού αντικειμένου¹⁰³, δεσμεύουν όχι μόνον τα διάδικα μέρη αλλά και κάθε τρίτο πρόσωπο. Είναι αποφάσεις, που αναπτύσσουν έννομες συνέπειες *erga omnes* και επομένως δεσμεύουν όλους τους κοινωνούς του δικαίου. Στο σύγχρονο αγγλικό δίκαιο οι αποφάσεις *in rem* συνιστούν την εξαίρεση¹⁰⁴, καθώς κατά κανόνα οι αποφάσεις των δικαστηρίων εκδίδονται *in personam*.

Οι αποφάσεις που εκδίδονται *in personam* δεσμεύουν μόνο τα διάδικα μέρη¹⁰⁵ και με επέκταση των υποκειμενικών ορίων του δεδικασμένου δεσμεύονται από αυτές και οι διάδοχοι των διαδίκων και οι συμμετέχοντες στη δίκη. Θα πρέπει ωστόσο να σημειωθεί ότι στο αγγλικό δικονομικό σύστημα υφίσταται 'γνήσια' επέκταση των υποκειμενικών ορίων του δεδικασμένου μόνον στην περίπτωση της καθολικής διαδοχής, διότι σε όλες τις υπόλοιπες περιπτώσεις κάλυψης τρίτων προσώπων από το δεδικασμένο, προσώπων δηλαδή που δεν περιλαμβάνονται στο δυαδικό αγωγικό σύστημα, εφαρμόζεται μιας μορφής προσεπικλήση όσων έχουν έννομο συμφέρον να δεσμευθούν από το δεδικασμένο της απόφασης¹⁰⁶. Συνεπώς, μπορεί να γίνει λόγος για την κατ'εξαίρεση επέκταση των υποκειμενικών ορίων του δεδικασμένου στην καθολική διαδοχή και μόνο. Το δικαίωμα δικαστικής ακρόασης πρέπει να διασφαλίζεται σε κάθε περίπτωση κάλυψης των τρίτων από τα υποκειμενικά όρια του δεδικασμένου και αυτό επιτυγχάνεται διαμέσου δικονομικών μηχανισμών όχι απλώς ενημέρωσής τους για την εκκρεμή δίκη αλλά συμμετοχής τους ως διαδίκων σε αυτή ή διαφορετικά εκπροσώπησής τους από τους κυρίους διαδίκους, όπως συμβαίνει στο παρ'ημίν δικονομικό σύστημα με το θεσμό της αναγκαίας ομοδικίας.

---

¹⁰² Βλ. σχ. *Stürner R.* Preclusive effects of foreign judgments, Current topics of international litigation, σ.247.

¹⁰³ Πρβλ. *Scheucher*, Studien zur internationalen Zuständigkeit in Vermögensstreitigkeiten, σ.11επ..

¹⁰⁴ *In rem* είναι πλέον μόνο οι αποφάσεις που εκδίδονται στο πλαίσιο ιδιωτικών διαφορών που αφορούν στην πώληση ή κατάσχεση πλοίου ή αποφάσεις που εκδίδονται στο πλαίσιο ιδιωτικών διαφορών και αφορούν στην έκδοση διαζυγίων. Βλ. σχ. *Cheshire/North/Fawcett*, Private International law¹⁴, σ.37.

¹⁰⁵ Για τα στενά υποκειμενικά όρια του αγγλικού δεδικασμένου, βλ. *Hay*, On Merger and preclusion (Res Judicata) in U.S. Foreign Judgments Recognition, FS für Geimer, σ.329· *Dukke of Bedford v. Ellis* (1901) AC1 Lord Macnaghten: "But it seems to me that there is no reason whatever for so restricting the rule, which was only meant to apply the practice of the Court of Chancery to all divisions of the High Court. The old rule in the Court of Chancery was very simple and perfectly well understood. Under the old practice the Court required the presence of all parties interested in the matter in suit, in order that a final end might be made of the controversy. But when the parties were so numerous that you could never "come at justice", to use an expression in one of the older cases, if everybody interested was made a party, the rule was not allowed to stand in the way. It was originally a rule of convenience: for the sake of convenience it was relaxed. Given a common interest and a common grievance, a representative suit was in order if the relief sought was in its nature beneficial to all whom the plaintiff proposed to represent."

¹⁰⁶ *Andrews*, English civil procedure, part II.

Σύμφωνα λοιπόν με αυτή τη νομολογιακή παραδοχή, αν κάποιος πρόσωπο δεν έλαβε μέρος στη δίκη, παρόλο που είχε το δικαίωμα να συμμετάσχει σε αυτήν λόγω της κοινωνίας των δικαιωμάτων ή των υποχρεώσεων, που το συνέδεαν με τους κύριους διαδίκους, δεν καλύπτεται από το δεδικασμένο και μπορεί να θέσει σε κίνηση νέα δίκη με το ίδιο αντικείμενο, η οποία είναι δυνατό να καταλήξει ίσως και σε διαφορετική δικαιοδοτική κρίση. Στην υπόθεση *Berkeley v. Berkeley*¹⁰⁷ ένας εγκαθιστάμενος από διαθήκη κληροδόχος πέτυχε ως προς την απόδοση του καταλιπούμενου από τον διαθέτη χρηματικού ποσού την έκδοση ευνοϊκότερης απόφασης από αυτήν που είχε πετύχει σε παλαιότερη δίκη (Υπόθεση *Re Waring* 1942¹⁰⁸) ο έτερος κληροδόχος της ίδιας διαθήκης. Η διαφορετική και έτι περισσότερο ευνοϊκή απόφαση ήταν το αποτέλεσμα του γεγονότος ότι ένας εκ των δύο ορισθέντων ως κληροδόχων στην ίδια διαθήκη δεν συμμετείχε στην πρώτη δίκη, παρόλο που είχαν κοινό δικαίωμα. Έτσι, στη μεταγενέστερη δίκη του 1946, ο μη συμμετέχων στην πρώτη δίκη κληροδόχος και μη καλυπτόμενος κατά συνέπεια από τη *res judicata* της απόφασης του 1942, επωφελήθηκε της νομοθετικής αντικατάστασης της επαχθούς οικονομικής πράξης του 1941 (*Finance Act 1941*) που επέβαλε φόρο στην κληροδοσία από τη νεότερη οικονομική πράξη (*Finance Act 1945*), η οποία κατήργησε τη φορολόγηση.

Σε διαφορετική υπόθεση, που αφορούσε μισθωτική διαφορά, η *res judicata* της πρώτης δίκης θεωρήθηκε και πάλι πως δεν καταλαμβάνει τον μη συμμετέχοντα στην πρώτη δίκη δεύτερο μισθωτή του ίδιου ακινήτου¹⁰⁹. Η απόφαση που εκδόθηκε για τον δεύτερο μισθωτή ήταν ευνοϊκότερη από την απόφαση που εκδόθηκε για τον πρώτο λόγω ευμενέστερης νομοθετικής ρύθμισης (*Rent acts* μεταξύ 1944 και 1949).

Προκειμένου να κριθούν επί ίσοις όροις πρόσωπα, που έχουν κοινά δικαιώματα ή υποχρεώσεις, θα πρέπει να καθίστανται συμμετοχοί στη δίκη¹¹⁰, διαφορετικά το ενδεχόμενο έκδοσης διαφορετικών αποφάσεων λόγω νομοθετικής μεταβολής είναι ισχυρό, χωρίς όμως να μπορεί να θεωρηθεί η διαφορετική στην κάθε περίπτωση δικαιοδοτική κρίση ως άνιση μεταχείριση¹¹¹. Η άνιση μεταχείριση επέρχεται, όταν όμοιες περιπτώσεις υπό το ίδιο νομοθετικό πλαίσιο κρίνονται με διαφορετικό τρόπο. Από τη στιγμή όμως που η νομοθεσία μεταβάλλεται και δεν προβλέπεται αναδρομική

¹⁰⁷ *Berkeley v. Berkeley* (1946) A.C.555.

¹⁰⁸ *Re Waring, Westminster Bank Ltd v. Awdry*(1942), All ER 2 (1942)σ.250.

¹⁰⁹ *Lazarus-Barlow v. Regents Estates Co. Ltd*(1949) 2 All E.R.118.(1949).

¹¹⁰ *Handley*, Some overlooked aspects., ό.π., σ.11. Όπου υπάρχει κοινότητα συμφερόντων, δεν συνεπάγεται *ipso iure* ότι τα πρόσωπα αυτά είναι ομόδικοι στη δίκη που θα διεξαχθεί. Για να σχηματιστεί αυτή η υποκειμενικά σύνθετη δίκη, θα πρέπει τα τρίτα αυτά πρόσωπα να κλητευθούν προκειμένου να εκδοθεί ίδια απόφαση για όλες κατά τα λοιπά στοιχεία ίδιες περιπτώσεις.

¹¹¹ *Hall W.*, The Res Judicata in recent cases, *Modern Law Review*, Vol.13, No.3, Jul.(1950), σ.308, 309.

εφαρμογή της, ώστε να δικαιολογηθεί ενδεχόμενη εκ νέου εξέταση ήδη κριθέντων υπό το παλαιό νομικό καθεστώς διαφορών, οι όμοιες μελλοντικές διαφορές κρίνονται με βάση τη νέα νομοθεσία χωρίς όμως τον κίνδυνο να θεωρηθούν αντιφατικές σε σχέση με αποφάσεις που είχαν εκδοθεί κατά την προγενέστερη νομοθετική ρύθμιση.

Ακόμα όμως και χωρίς μεταβολή του νομοθετικού πλαισίου, δεν μπορεί η διαφορετική δικαστική κρίση να χαρακτηριστεί άνιση, διότι, όπου τα διάδικα μέρη είναι διαφορετικά, η ίδια έννομη σχέση μπορεί να κριθεί διαφορετικά. Δεν πρέπει να παραβλέπεται η υποκειμενική διάσταση του δεδικασμένου, η οποία προϋποθέτει ταυτότητα διάδικων μερών, προκειμένου το δεδικασμένο να αποτελέσει αρνητική διαδικαστική προϋπόθεση μεταγενέστερης δίκης για το ίδιο επίδικο αντικείμενο.

Στις αποφάσεις που εκδίδονται κατόπιν συμφωνίας των διάδικων μερών (consent orders)¹¹², η δεσμευτική τους ενέργεια παραμένει *inter partes* και δεν μπορεί να επεκταθεί σε τρίτα πρόσωπα.

2.6 Ειδικότερες περιπτώσεις υποκειμενικά σύνθετων δικών και συμμετοχής τρίτων προσώπων στη δίκη.

Σε μία δίκη μπορούν να συμμετέχουν περισσότερα του ενός πρόσωπα από την πλευρά είτε του ενάγοντος είτε του εναγομένου με πρωτοβουλία των διαδίκων ή του ίδιου του δικαστηρίου¹¹³. Η απόφαση που εκδίδεται σε μία υποκειμενικά σύνθετη δίκη, όταν οι περισσότεροι ενάγοντες ή οι περισσότεροι εναγόμενοι εκπροσωπούνται από ένα πρόσωπο σε κάθε πλευρά, παρουσιάζει στο αγγλικό δίκαιο κάποιες ιδιαιτερότητες όσον αφορά στο εύρος της υποκειμενικά δεσμευτικής της ενέργειας. Ως λειτουργικά αντίστοιχες του αμερικανικού μοντέλου των *class actions* μορφές ένδικης προστασίας αποτελούν η διαδικασία αντιπροσώπευσης του α.19.6CPR και οι διαταγές που εκδίδονται στο πλαίσιο της ομαδικής συνεκδίκασης του ά.19.10CPR.

---

¹¹² Probert, Family and succession law in England and in Wales, chapter 2.

¹¹³ Βλ. CPR 19.2 “(1) This rule applies where a party is to be added or substituted except where the case falls within rule 19.5 (special provisions about changing parties after the end of a relevant limitation period (GL)).

(2) The court may order a person to be added as a new party if (a) it is desirable to add the new party so that the court can resolve all the matters in dispute in the proceedings; or (b) there is an issue involving the new party and an existing party which is connected to the matters in dispute in the proceedings, and it is desirable to add the new party so that the court can resolve that issue. (3) The court may order any person to cease to be a party if it is not desirable for that person to be a party to the proceedings. (4) The court may order a new party to be substituted for an existing one if (a) the existing party’s interest or liability has passed to the new party; and (b) it is desirable to substitute the new party so that the court can resolve the matters in dispute in the proceedings.”, όπου το δικαστήριο μπορεί να διατάξει την προσθήκη ή την υποκατάσταση ορισμένων διαδίκων.

Καθώς επέκταση των υποκειμενικών ορίων του δεδικασμένου δεν προβλέπεται γενικά στο αγγλικό δικονομικό δίκαιο, ο μοναδικός τρόπος προκειμένου να επέλθει δέσμευση τρίτων προσώπων από το δεδικασμένο είναι να συμμετάσχουν εκούσια στην εκκρεμή δίκη ασκώντας παρέμβαση του α.19.2.2 ή του α.20 CPR.

2.6.1. Αντιπροσώπευση(‘Representatives’).

Σύμφωνα με το ά.19.6 του CPR, όταν περισσότερα του ενός πρόσωπα έχουν το ίδιο έννομο συμφέρον¹¹⁴, η αγωγή μπορεί να ασκηθεί από ένα ή περισσότερα πρόσωπα, τα οποία αντιπροσωπεύουν στη δίκη τα υπόλοιπα πρόσωπα, που έχουν έννομο συμφέρον και που θα δεσμεύονται από τις έννομες συνέπειες της απόφασης. Στην αντιπροσώπευση, οι αντιπρόσωποι καθίστανται μη δικαιούχοι διάδικοι, με συνέπεια το δεδικασμένο της απόφασης να δεσμεύει και τους αντιπροσώπους-διαδίκους και τους αντιπροσωπευόμενους.

Αν ένας διάδικος πεθάνει ή πτωχεύσει κατά τη διάρκεια της εκκρεμούς δίκης, τότε οι καθολικοί του διάδοχοι ή ο σύνδικος της πτώχευσης μπορεί να κληθούν από το δικαστήριο να υποκαταστήσουν στη δίκη τον εκλιπόντα διάδικο ή αντίστοιχα τον πτωχεύσαντα και να συνεχίσουν την δίκη ως διάδικοι πλέον οι ίδιοι(CPR 19.2.2).

Όταν όμως ασκηθεί αγωγή κατά ήδη αποβιώσαντος προσώπου, η οποία είναι δυνατή κατά το αγγλικό δικονομικό δίκαιο, θα θεωρηθεί ότι ασκείται η αγωγή όχι κατά του προσώπου αλλά κατά της περιουσίας του και όποια απόφαση κι αν εκδοθεί είτε τέμνει οριστικά τη διαφορά είτε όχι(any judgment or order),θα δεσμεύει την κληρονομητέα περιουσία και όχι ειδικά τους κληρονόμους(CPR19.8.5).

2.6.2. Ομαδική συνεκδίκηση(‘Group litigation’)¹¹⁵.

Η ομαδική συνεκδίκηση αναφέρεται στη δημιουργία αντικειμενικά και υποκειμενικά σύνθετης δίκης. Περισσότερες αγωγές μεταξύ περισσοτέρων διαδίκων μπορούν να συνεκδικαστούν, εφόσον τα αιτήματα των αγωγών είναι κοινά ή έχουν την ίδια ιστορική ή νομική βάση(CPR 19.10).Το δικαστήριο εκδίδει μια διαταγή με την οποία εγκρίνει και επιβεβαιώνει τη συνεκδίκηση των αγωγών με τα συγκεκριμένα κάθε φορά χαρακτηριστικά, την οποία κάποιες φορές δημοσιοποιεί, ώστε να εισαχθούν προς

---

¹¹⁴ National Bank of Greece v. RM Outhwaite 317 Syndicate at Lyods(2001), All ER 4(2001), σύμφωνα με μία πιο φιλελεύθερη εκδοχή, ταυτότητα συμφερόντων μπορεί να υπάρξει, όταν μέσα από την αντιπροσώπευση πραγματώνεται ο σκοπός της δίκαιης διευθέτησης των διαφορών, όπως ρητά κατοχυρώνεται στο ά.1.1 του CPR.

¹¹⁵ Πρβλ. για τη σχέση της ομαδικής συνεκδίκησης του αγγλικού δικαίου με τη συλλογική αγωγή του αμερικάνικου δικαίου και τη διατήρηση της ιδιωτικής αυτονομίας *Stürmer, Liberalismus und Zivilprozess*, ÖJZ(2014) 14/15,σ.632-634.

εκδίκαση και άλλες αγωγές που παρουσιάζουν ομοιότητα με τις αγωγές, για τις οποίες έχει ήδη αποφασισθεί η συνεκδίκαση.

Η απόφαση που θα εκδοθεί θα δεσμεύει τα πρόσωπα, που είχαν αποκτήσει την ιδιότητα του διαδίκου κατά την άσκηση των επιμέρους αγωγών που συνεκδικάζονται ομαδικά. Η πιθανότητα να συμπεριληφθούν ως διάδικοι και να δεσμευθούν από το δεδικασμένο της απόφασης πρόσωπα, που δεν νομιμοποιούνται είτε ενεργητικά είτε παθητικά σε αγωγή που συνεκδικάζεται με άλλες όμοιες κατ' αντικείμενο αγωγές, είναι εξαιρετικά μικρή¹¹⁶, καθώς, σε αντίθεση τόσο με το αμερικανικό μοντέλο της διαδικασίας του *opting-out* για τις *class actions* όσο και με τους όρους αντιπροσώπευσης του αγγλικού δικαίου ('representatives'), πρέπει τα ενδιαφερόμενα μέρη να δηλώσουν ότι θέλουν να συμπεριληφθούν στην ομαδική συνεκδίκαση, να προβούν δηλαδή σε θετική διαθετική ενέργεια ('*opting-in*')¹¹⁷. Η απόφαση που θα εκδοθεί δεσμεύει τους συμμετέχοντες διαδίκους καθώς και το αντίπαλο διάδικο μέρος¹¹⁸.

Στο πλαίσιο της ομαδικής συνεκδίκασης εμφανίζεται μια ειδικότερη περίπτωση συνεκδίκασης αγωγών, οι αποκαλούμενες 'test actions'¹¹⁹. Το δικαστήριο θα εκδώσει απόφαση για μία από αυτές, ενώ οι υπόλοιπες θα είναι ακόμα εκκρεμείς. Παρόλα αυτά θα δεσμεύονται από την απόφαση αυτή όλοι όσοι έχουν την ιδιότητα του διαδίκου τόσο στην αγωγή που κρίθηκε όσο και σε αυτές που παραμένουν εκκρεμείς. Η δέσμευση από την συγκεκριμένη απόφαση όμως δεν αποκλείει τους ενάγοντες να στραφούν κατά

---

¹¹⁶ *Zuckerman*, On civil,ό.π., σ.450.

¹¹⁷ *Andrews*, Multi-party proceedings in England, *Duke J. of Comp.&Int.L.*,(2001),τ.11,σ.260' Το αμερικανικό μοντέλο των *class actions* δεν τυγχάνει προτίμησης στο χώρο του ηπειρωτικού, ακόμα και του αγγλικού κοινοδικαίου, κυρίως λόγω της καθιέρωσης στο αμερικανικό δικονομικό δίκαιο της διαδικασίας της προληπτικής ενεργητικής ή παθητικής συμμετοχής στις συλλογικές αγωγές, γνωστής με τον όρο *opting-out*. Όλοι οι εν δυνάμει ενεργητικοί ή παθητικοί διάδικοι, τους οποίους αφορά η αντικειμενική συνεκδίκαση ,περιλαμβάνονται στην αγωγή ήδη με την άσκησή της, ενώ η επίδοση σ'αυτούς του εισαγωγικού της δίκης δικογράφου γίνεται σε χρόνο μεταγενέστερο της άσκησης της αγωγής, όπου και καλούνται να αποδεχθούν ή να απορρίψουν την ενεργητική ή παθητική νομιμοποίηση. Η επίδοση λαμβάνει χώρα τις περισσότερες φορές με πρωτοβουλία του ενάγοντα και με ποικίλους τρόπους, όπως μέσω της αποστολής του σχετικού εγγράφου στην ηλεκτρονική διεύθυνση των υπέρ ου ή καθού η αγωγή προσώπων. Τα πρόσωπα, στα οποία έγινε η επίδοση της συλλογικής αγωγής, καθίστανται υποχρεωτικά διάδικοι και υφίστανται τις θετικές ή αρνητικές έννομες συνέπειες της απόφασης, είτε μετέχουν ενεργά στη διαδικασία είτε όχι, εκτός εάν εκδηλώσουν την επιθυμία να μην μετέχουν στην ομαδική συνεκδίκαση(*opting-out*).

Η υποχρεωτική δέσμευση προσώπων που για οποιοδήποτε λόγο δεν μπόρεσαν να εκφράσουν αντίρρηση στη συμπερίληψή τους ως διαδίκων στο δικόγραφο της *class action*, καθώς και η ίδια η διαδικασία επίδοσης της αγωγής, έρχονται σε αντίθεση με θεμελιώδεις δικονομικές αρχές του ηπειρωτικού και του αγγλικού κοινοδικαίου συστήματος ένδικης προστασίας και για τον λόγο αυτό τόσο η αναγνώρισή τους όσο και η υιοθέτησή όμοιων μορφών συλλογικής ένδικης προστασίας αποδεικνύεται στον ευρωπαϊκό χώρο ιδιαίτερα δυσχερής, αν όχι αδύνατη. 'Βλ.σχ.*Stürner*, International class actions from a german point of view, *Current topics of international litigation*, σ.109επ. ' *Eichholz*, Die US-amerikanische Class Action und ihre deutschen Funktionsäquivalente, σ.160επ..

¹¹⁸ a.19(12)(1)aCPR 1) "Where a judgment or order is given or made in a claim on the group register in relation to one or more GLO issues –(a) that judgment or order is binding on the parties to all other claims that are on the group register at the time the judgment is given or the order is made unless the court orders otherwise;..."

¹¹⁹ *Andrews*, On Civil Processes, παραγρ.40.28.

των ίδιων εναγομένων για ζητήματα που δεν θα μπορούσαν(δεν ήταν συναφή ή δεν αφορούσαν σε ορισμένο προδικαστικό ζήτημα) να έχουν εισαχθεί προς εκδίκαση ομού με τα κυρίως προβληθέντα αιτήματα¹²⁰.

2.6.3. Συμμετοχή τρίτων προσώπων στη δίκη(με ‘additional claims’ CPR Part 20 ή με ‘Intervention’ CPR.19.2.2)¹²¹.

Προκειμένου οι τρίτοι να δεσμευθούν από την απόφαση, πρέπει να γίνουν διάδικοι στη δίκη είτε με προσεπίκληση που ασκεί εναντίον τους ένας εκ των κυρίων διαδίκων (third party notice¹²²), οπότε ο παθητικά νομιμοποιούμενος τρίτος υποχρεούται να παρέμβει στη δίκη, είτε με αίτηση από τον τρίτο προς το δικαστήριο της κύριας δίκης είτε με αίτηση που θα απευθύνεται από έναν από τους ήδη διαδίκους προς τον τρίτο. Προβλέπεται ωστόσο και η δυνατότητα άσκησης εκ μέρους του τρίτου κύριας παρέμβασης(‘additional claims’) . Η προσεπίκληση ή η αίτηση όπως και η κύρια παρέμβαση καθιστούν τον τρίτο διάδικο στη δίκη. Προκειμένου όμως να εκδοθεί μία ενιαία απόφαση για την διαφορά, το δεδικασμένο της οποίας θα δεσμεύει τους αρχικούς διαδίκους και τους εν εκκρεμοδικία επιγενομένως καθιστάμενους διαδίκους, θα πρέπει, να υποβληθεί από τους κύριους διαδίκους επιπρόσθετη αίτηση στο δικαστήριο¹²³.

3. Παρατηρήσεις

Παρόλη την προσπάθεια για σταθερή νομολογική θεμελίωση της έννοιας του δεδικασμένου, καθώς και τον προσδιορισμό των αντικειμενικών και υποκειμενικών του ορίων, σε ορισμένες περιπτώσεις, τα δικαστήρια τείνουν να μεταβάλουν τη θέση τους, καθιστώντας τα αντικειμενικά όρια του δεδικασμένου, ειδικότερα δε με την επίκληση της κατάχρησης της διαδικασίας(abuse of process), ασαφή. Η ασφάλεια δικαίου, που το δεδικασμένο προορίζεται να εμπεδώσει με την οριστική κρίση της διαφοράς, είναι εύκολο να μετατραπεί σε πρόσχημα αρνησιδικίας. Έτσι, η *in casu* προσέγγιση των σχετικών ζητημάτων μέσα από τη νομολογία, , όπως ισχύει στο

---

¹²⁰ *Stürmer R.*, Rechtskraft und Rechtshängigkeit(αδημ) όπου σχολιάζει την μη τήρηση από τα μέρη της απόφασης και την προσπάθεια για νέα αυτοτελή εκδίκαση αγωγής που μετέχει στο είδος αυτό της ομαδικής συνεκδίκασης ως κατάχρηση της διαδικασίας (*abuse of process*).

¹²¹ Βλ.σχετικά *Sime*, A practical approach to civil procedure, σ.238,249 επ.

¹²² Κατά το πρότυπο της γαλλικής ‘intervention forcée’, α.331εδ.1 C.p.c. “Un tiers peut être mis en cause aux fins de condamnation par toute partie qui est en droit d’agir contre lui à titre principal.” Βλ.σχ.*Stürmer*, Die erzwungene Intervention Dritter im europäischen Zivilprozess, FS Geimer, σ.1310επ..

¹²³ 20.13CPR “application for directions to the extent to which the third party is to be bound by a judgment or decision in the action.”

δικαιϊκό σύστημα του κοινοδικαίου, χωρίς την καθοριστική νομοθετική συμβολή και συστηματική υπαγωγή σε τεθειμένο δίκαιο, μπορεί να αποβαίνει περιστασιακά προς όφελος ενός εκ των διαδίκων, αλλά τελικά σε βάρος της αρχής της ίσης μεταχείρισης που θα πρέπει να λειτουργεί αποτελεσματικά στις σχέσεις των διαδίκων. Η νομολογία θα πρέπει δηλαδή να βρίσκει την κατάλληλη ισορροπία μεταξύ της πρακτικής του δικαστικού προηγούμενου, που διασφαλίζει την ίση μεταχείριση των όμοιων υποθέσεων, την ισότητα δηλαδή απέναντι στο νόμο, και την συνεπή εφαρμογή των αποκλεισμών που απορρέουν από το δεδουλευμένο. Και τούτο διότι, εκ της διάρθρωσης του αγγλικού δικαιοσύνητος με τη διαμόρφωση των θεσμών στη βάση της αρχής του νομολογιακού προηγούμενου, η προβολή της ένστασης του δεδουλευμένου στις περιπτώσεις που εκφεύγουν της συνήθους νομολογιακής πρακτικής, δεν αποτελεί απλώς και μόνο εξαίρεση, αλλά παγιώνεται συχνά ως νέα νομολογιακή τάση, την οποία θα πρέπει να λαμβάνουν υπόψιν τους οι κοινωνοί του δικαίου. Οι δικαστές δηλαδή αποκτούν διπλό ρόλο, όχι μόνον ως εφαρμοστές του δικαίου, αλλά και ως νομοθέτες άλλοτε διαμορφώνοντας το ουσιαστικό και άλλοτε το δικονομικό δίκαιο. Η διασφάλιση ωστόσο της σταθερότητας των εννόμων σχέσεων και του δικαίου, στην οποία το δεδουλευμένο αποσκοπεί, προϋποθέτει σταθερή και συνεπή εφαρμογή των προϋποθέσεων επέλευσής του και φειδωλή μεταβολή των αντικειμενικών και υποκειμενικών του ορίων είτε αυτά προσδιορίζονται από το δικαστική είτε από τη νομοθετική εξουσία.

B. Γαλλικό δίκαιο

1. Ιστορική εξέλιξη του δεδουλευμένου στη γαλλική έννομη τάξη. Η επίδραση του φυσικού δικαίου στην πρόσληψη του ρωμαϊκού δικαίου και των θεσμών του, μεταξύ δε αυτών και του δεδουλευμένου. Η εξέλιξη του θεσμού διαχρονικά με αφετηρία το κανονικό δίκαιο του μεσαιώνα μέχρι και την σύγχρονη ρύθμιση του θεσμού.

1.1 Η πρόσληψη του ρωμαϊκού δικαίου στη γαλλική έννομη τάξη. Η συναίρεση του μεσαιωνικού κανονικού δικαίου με το ρωμαϊκό δίκαιο

Στη Γαλλία η θρησκευτική αντιπαλότητα μεταξύ Ιησουϊτών και του δόγματος των Γιανσενιστών συνετέλεσε στη δημιουργία από το δόγμα των τελευταίων ενός θρησκευτικού και φιλοσοφικού ρεύματος¹²⁴, οι θιασώτες του οποίου διέβλεπαν μεταξύ των άλλων και την ανάγκη για απονομή της δικαιοσύνης με σεβασμό στις προσταγές της χριστιανικής θρησκείας, χωρίς όμως η παραγωγή των δικαιοσύνητος κανόνων να

---

¹²⁴ *Blaxland*, *Codex legum Anglicanarum or a digest of principles of English law arranged in the order of the code Napoleon*, σ.149.

συμπλέκεται με τους κανόνες που επέβαλε η θρησκεία. Η ιδεολογική τους αυτή τοποθέτηση για το εφαρμοστέο δίκαιο, παραπέμπει στο φυσικό δίκαιο και ειδικότερα στην αντίληψη της έννοιας του φυσικού δικαίου, όπως τη διαμόρφωσε κατά τον μεσαίωνα(13^{ος} αι.), ο Θωμάς ο Ακινάτης, ο σημαντικότερος ίσως θεολόγος της εποχής και θεμελιωτής της θεολογικής περί φυσικού δικαίου αντίληψης. Το φυσικό δίκαιο που συναιρεί το νόμο του θεού(*lex aeterna*) και το θετικό δίκαιο(*lex positiva*) είναι εκείνο που διασφαλίζει την υπόσταση και την συνοχή μιας αντικειμενικά διαρθρωμένης έννομης τάξης, η οποία ανταποκρίνεται στη φύση των πραγμάτων¹²⁵, στη συμπίεση δηλαδή της θείας βούλησης με την εκκοσμηκευμένη έννομη τάξη. Το ρωμαϊκό δίκαιο ως *ratio scripta*, θεωρήθηκε το δίκαιο εκείνο που πραγματώνει τη συνέχεια της εφαρμογής στην πράξη της ιδέας της δικαιοσύνης, όπως την αντιλαμβανόταν με παρόμοιο τρόπο η χριστιανική ηθική μέσω της υπέρτατης λογικής του θείου νόμου. Για τον λόγο, λοιπόν, αυτόν, οι θεσμοί του ρωμαϊκού δικαίου άρχισαν να αφομοιώνονται σταδιακά από την γαλλική έννομη τάξη. Έτσι, λοιπόν, το γαλλικό ιδιωτικό δίκαιο ήδη από τον 17^ο αιώνα στήριζε τη διαμόρφωσή του, εκτός από τα βασιλικά διατάγματα και τις βασικές δικονομικές αρχές, στο ρωμαϊκό δίκαιο¹²⁶.

1.2 Η εξέλιξη του θεσμού του δεδικασμένου στο πλαίσιο της συμπίεσης κανονικού και ρωμαϊκού δικαίου και η σύγχρονη διαμόρφωσή του

Το δεδικασμένο συνιστά, κατά το μεσαιωνικό κανονικό δίκαιο, τεκμήριο της αλήθειας, το οποίο δεν ενεργεί μόνον *inter partes*, αλλά και *inter alios* και αναπτύσσει αρνητική λειτουργία με διττή τελολογία, η οποία εξειδικεύεται αφενός στην οριστική περάτωση της διαφοράς και αφετέρου στην θέση φραγμού στην εκ νέου εκδίκαση της ίδιας διαφοράς¹²⁷.

Η πρόσληψη του δεδικασμένου ως γνήσιου θεσμού του ρωμαϊκού δικαίου και η ενσωμάτωσή του αρχικά σε δικονομικού περιεχομένου διατάξεις¹²⁸ και αργότερα στη συστηματική διάρθρωση του αστικού δικαίου υπήρξε το αποτέλεσμα της θεολογικής

¹²⁵ Rüthers/Fischer/Birk, *Rechtstheorie*, παρ.423,424.

¹²⁶ Ranieri, Filippo, *Projet du Code Civil de la République Romaine (1798)*, *Ius Commune: Veröffentlichungen des Max-Planck-Instituts für europäische Rechtsgeschichte: Sonderhefte, Texte und Monographien* (1976).

¹²⁷ Larombiere, *Théorie et pratique des obligations ou commentaire des titres III et IV, livre III du Code civil*, 1885, tome VI,σ.194.

¹²⁸ Βλ. σε Gaurier, *La chose jugée dans l'ancien droit français:le Code civil, héritier des juristes de l'Ancien Régime*, Cahiers No 4, *L'autorité de la chose jugée*, Facultés Universitaires Saint-Louis Bruxelles,σ.38, ένα βασιλικό διάταγμα του 1629('Ordonnance 1629') το οποίο εκπονήθηκε από τον Michel de Mavillac, αλλά δεν εφαρμόστηκε σχεδόν καθόλου στην πράξη και προέβλεπε ότι αλλοδαπές δικαστικές αποφάσεις μπορούσαν να κριθούν εκ νέου από τα γαλλικά δικαστήρια. Guyot, *Répertoire universel et raisonné de jurisprudence civile,criminelle,canonique et bénéficiale*, σ. 5,14, 'celle qui est décidée par un jugement en dernier ressort ou par une sentence dont il ne peut y avoir appel.' 'l'opinion d'équité que l'on doit avoir des décisions des juges surtout celles qui sont rendues en dernier ressort :C est dans ce sens là que chose jugée est dite chose vraie: res judicata pro veritate habetur'.

περί δικαίου αντίληψης. Μέχρι τον 16^ο αιώνα, η συναίρεση του ρωμαϊκού με το μεσαιωνικό κανονικό δίκαιο είχε ως αποτέλεσμα την ασάφεια ως προς το χρονικό σημείο που οι αποφάσεις ανέπτυσσαν δεδικασμένο, η οποία κάμφθηκε με την υιοθέτηση της τελεσιδικίας ως εκείνου του χρονικού σημείου ενέργειας του ουσιαστικού δεδικασμένου¹²⁹. Οι αποφάσεις που εκδίδονταν στον τελευταίο βαθμό δικαιοδοσίας-με τη σύγχρονη ορολογία τελεσιδικες-ανέπτυσαν την *excerptio rei iudicatae*¹³⁰. Οι πρωτόδικες αποφάσεις θεωρούνταν ότι βρίσκονταν σε διαδικαστικό στάδιο *transit in rem iudicatam* και μόνον η άσκηση του προβλεπόμενου ενδίκου βοηθήματος και η έκδοση απόφασης δε δεύτερο βαθμό επέφεραν την αρνητική και θετική λειτουργία, *juris et de jure* της απόφασης. Επομένως, η μεταγενέστερη εκδίκαση της ίδιας διαφοράς από κάποιο δεύτερο χρονικά επιληφθέν δικαστήριο δεν εμποδιζόταν, εφόσον δεν είχε εξαντληθεί ο δεύτερος βαθμός δικαιοδοσίας της ήδη κριθείσας έννομης σχέσης.

Στο εθιμικό δίκαιο που αποτελούσε μαζί με τα μοναρχικά διατάγματα ('*ordonnances*') μία από τις κύριες πηγές του δικαίου του 16^{ου} αιώνα¹³¹, η αναφορά σχετικά με τη δέσμευση και το εύρος της δέσμευσης μιας δικαστικής απόφασης εξεταζόταν μόνον όπου μπορούσε να προκύψει αντίφαση μεταξύ αποφάσεων, εκεί δηλαδή όπου ένα δεύτερο δικαστήριο επιλαμβανόταν της ίδιας διαφοράς μεταξύ των ίδιων διαδίκων και εξέδιδε απόφαση με περιεχόμενο που ερχόταν σε αντίθεση με το περιεχόμενο της αρχικώς εκδοθείσας για τη διαφορά απόφασης¹³². Προκειμένου το δεύτερο δικαστήριο να μην δικάσει την ίδια υπόθεση έπρεπε να αποδειχθεί, όχι μόνον η ύπαρξη, αλλά και η εκτέλεση της απόφασης, αν και ορισμένοι θεωρητικοί του δικαίου υποστηρίζουν ότι αρκούσε η απόδειξη της έκδοσης της απόφασης¹³³. Αξιοσημείωτο είναι δε το γεγονός ότι αλλοδαπές δικαστικές αποφάσεις με ισχύ δεδικασμένου, μπορούσαν να κριθούν εκ νέου στην ουσία τους από τα γαλλικά δικαστήρια, όταν ο ηττηθείς διάδικος ήταν γάλλος πολίτης¹³⁴.

Το γαλλικό δίκαιο με βάση τα δικαϊκά θεσμικά πρότυπα της ρωμαϊκής κανονικής έννομης τάξης, περιέλαβε την δεσμευτική ενέργεια της κριθείσας διαφοράς-*l'autorité de la chose jugée*-στα νόμιμα τεκμήρια του ουσιαστικού δικαίου. Το δεδικασμένο καθιερώνεται ως αμάχητο τεκμήριο της αλήθειας του περιεχομένου της δικαστικής

¹²⁹ *Jousse*, Nouveau Commentaire sur l'Ordonnance civile du mois D'Aoust 1667, σ.464.

¹³⁰ Πρβλ. σχ. *Bergmann*, Pillii, Tancredi, Gratiae Libri de iudiciorum ordine, ed. Bergmann, σ.275.

¹³¹ *Gaurier*, La chose jugée, ό.π., σ.38.

¹³² *Gál*, Rechtskraft des fränkischen Urteils ? Zeitschrift der Savigny-Stiftung für Rechtsgeschichte Bd.33 σ. 315επ..

¹³³ Βλ. σχ. *Gál*, Rechtskraft, ό.π.,σ.323.

¹³⁴ *Griolet*, De l'autorité de la chose jugée, σ.95.

απόφασης¹³⁵. Η δικαστική απόφαση εκφράζει την δικαιοκή κρίση και την αλήθεια αυτής με βάση τα γεγονότα, όπως τα είχαν προβάλλει οι διάδικοι. Ωστόσο, τα εχέγγυα της εγκυρότητας και της αντικειμενικής ορθότητας, με τα οποία η δικαστική απόφαση εμφανίζεται ως ισχύουσα, δεν αποτυπώνουν απαραίτητα και την ουσιαστική αλήθεια. Ο Γάλλος νομικός Pothier έθεσε τα θεμέλια της σύγχρονης θεώρησης του θεσμού, αφού σύνδεσε το μεσαιωνικό κανονικό με το ρωμαϊκό δίκαιο και συγγράφοντας πλέον στη γαλλική γλώσσα, το ενέταξε στο δίκαιο των αποδείξεων¹³⁶, στα νόμιμα τεκμήρια. Διατήρησε τη λειτουργία του δεδικασμένου ως τεκμηρίου της αλήθειας από το μεσαιωνικό κανονικό δίκαιο και συμπλήρωσε τις προϋποθέσεις για την επέλευση του δεδικασμένου κατά το ρωμαϊκό δίκαιο, συνδυάζοντας τις αρχές *res iudicata pro veritate accipitur* και *res inter alios iudicata*. Προκειμένου το δεδικασμένο να αναπτύξει την ενέργειά του, απαιτούνται να συντρέχουν σωρευτικά ταυτότητα αντικειμένου (*identité d'objet*), ταυτότητα αιτίας (*identité de cause*), ταυτότητα της ιδιότητας των προσώπων που είναι διάδικοι (*identité de la qualité des personnes*- δεν παράγεται δεδικασμένο για παράδειγμα στην περίπτωση που στην απόφαση επί της πρώτης αγωγής ένας καθηγητής εμφανίζεται να ενεργεί στο όνομά του, ενώ στη δεύτερη αγωγή ενεργεί ως νομικός εκπρόσωπος ενός μαθητή του) και ταυτότητα διαδίκων (*identité des parties*- καθιερώνεται η σχετική ενέργεια του δεδικασμένου, το οποίο αναπτύσσει τα αποτελέσματά του μόνο μεταξύ των μερών· το δεδικασμένο δεν καταλαμβάνει τρίτα πρόσωπα¹³⁷).

Στο σύγχρονο γαλλικό δίκαιο, διατηρήθηκαν στα ά.1350,1351C.civ. οι προϋποθέσεις επέλευσης του δεδικασμένου¹³⁸, όπως τις σταχυολόγησε ο Pothier, ωστόσο ρυθμίσεις για την αρνητική λειτουργία και τα αντικειμενικά του όρια περιέχονται και στον γαλλικό κώδικα πολιτικής δικονομίας στα ά.122, 480 και 482C.p.c.. Θα πρέπει να γίνει δεκτό ότι το δεδικασμένο στη σύγχρονη διαμόρφωσή του αποτελεί θεσμό δικονομικής αποκλειστικά φύσεως¹³⁹. Η ένταξη του δεδικασμένου στα νόμιμα τεκμήρια του

---

¹³⁵ Domat, *Les lois civiles dans leur ordre naturel, le droit public et legum delectus*, 4^ο τομ. (livre IV), σ.405 “ Les choses jugées tiennent lien de la vérité à l’égard de ceux avec qui elles font jugés s’il n’ont appelé où s’il ne peut point y avoir d’appel” “..Res iudicata pro veritate accipitur” Stabel, *Institutionen des französischen Zivilrechts*(Code Napoléon), σ.436.

¹³⁶ Pothier, *Traité des Obligations*, τομ. II, μέρος.IV, κεφ.III, αρ.III, σ.283επ..

¹³⁷ Pothier, αρ.V, ό.π., σ.294.

¹³⁸ Guinchard/Fricero, *Droit et pratique de la procédure civile*⁹, παρ.421.121.

¹³⁹ Βλ. αντίθετη άποψη, Geimer/Schütze, *Kommentar EuGVVO*³, α.33 παρ.23 όπου υποστηρίζεται η ουσιαστικού δικαίου φύση του δεδικασμένου των γαλλικών δικαστικών αποφάσεων λόγω της συμπερίληψης του θεσμού στα τεκμήρια (*présomptions*) του αστικού δικαίου.

αστικού κώδικα¹⁴⁰ στα α.1350,1351C.civ.¹⁴¹, όπου και διατυπώνονται οι προϋποθέσεις επελεύσεώς του, υφίσταται μόνο για λόγους ιστορικής συνέπειας προς την γενεσιουργό ουσιαστικού δικαίου αντίληψή του ως τεκμηρίου της αλήθειας περί του περιεχομένου της δικαστικής κρίσης. Παρόλη τη διαφοροποιημένη εξελικτική του πορεία από την αρχική συμπερίληψή του στο ουσιαστικό δίκαιο και την μεταγενέστερη παγίωση του ως δικονομικού θεσμού, η βασική παραδοχή του δεδικασμένου ως νόμιμου τεκμηρίου της αλήθειας του περιεχομένου της δικαστικής απόφασης, παραμένει διαχρονική, πιστή στην έκφραση μιας αντικειμενικά αποδεκτής αλήθειας¹⁴², της αυθεντικής και αληθούς δικαστικής διάγνωσης της διαφοράς, όπως προστάζει η αρχή *res judicata pro veritate accipitur*.

2. Το δεδικασμένο των γαλλικών δικαστικών αποφάσεων(*autorité de la chose jugée*).

2.1 Λειτουργία του γαλλικού δεδικασμένου.

Το δεδικασμένο παρουσιάζει, ενόψει της έναρξης μεταγενέστερης δίκης μεταξύ των ίδιων διαδίκων για την ίδια διαφορά και προκειμένου να αποφευχθεί η έκδοση αντιφατικών αποφάσεων, διπλή λειτουργία τόσο θετική όσο και αρνητική¹⁴³. Η θετική λειτουργία, η αποδοχή της οποίας είναι περιπτώσιολογική στη νομολογία¹⁴⁴, συνίσταται στην δεσμευτική για το δικαστή της μεταγενέστερης δίκης ενέργεια μιας απόφασης, όταν η έννομη σχέση την οποία διαγιγνώσκει, αποτελεί προδικαστικό ζήτημα για την κρίση της κύριας αξίωσης στη μεταγενέστερη δίκη. Απευθύνεται προς το δικαστή, ο οποίος δεσμεύεται από το περιεχόμενο της προγενέστερης αυτής δικαστικής κρίσης και οφείλει να διαμορφώσει την απόφαση για τη νέα έννομη σχέση

---

¹⁴⁰ Η εισαγωγή του δεδικασμένου στον γαλλικό αστικό κώδικα δεν πρέπει να συγχέεται με την δογματική αντιπαράθεση σχετικά με την ουσιαστικού ή δικονομικού δικαίου φύση του θεσμού του δεδικασμένου, καθώς η αντιπαράθεση αυτή διαρθρώνεται γύρω από τις έννομες συνέπειες που επέρχονται από την επέλευσή του.

¹⁴¹ ά.1350C.civ. “*La présomption légale est celle qui est attachée par une loi spéciale à certains actes ou à certains faits ; tels sont : ... L'autorité que la loi attribue à la chose jugée*”

ά.1351C.civ. “*L'autorité de la chose jugée n'a lieu qu'à l'égard de ce qui a fait l'objet du jugement. Il faut que la chose demandée soit la même ; que la demande soit fondée sur la même cause ; que la demande soit entre les mêmes parties, et formée par elles et contre elles en la même qualité.*”

¹⁴² *Guinchard*, *Méga nouveau code de procédure civile*²,σ.498,η κυριαρχία του συζητητικού συστήματος στην γαλλική πολιτική δικονομία έχει ως συνέπεια ότι ο δικαστής δεν είναι σε θέση να ερευνά αυτεπαγγέλτως και να αξιολογεί εκείνα τα πραγματικά γεγονότα που ανταποκρίνονται ουσιαστικά στην αλήθεια.

¹⁴³ Πρβλ.*Κεραμέα*, *Ουσιαστικών δεδικασμένων περί προδικαστικών ζητημάτων*,σ.79, για την αναγκαιότητα της διπλής λειτουργίας του δεδικασμένου στο σύγχρονο δικονομικό δίκαιο και για την κριτική κατά της αντίθετης άποψης.

¹⁴⁴ *Civ. 1^e*, 4janv. 1995, *Bull.civ.I* n.7 όπου ο δικαστής για την αναγνώριση της πατρότητας δεσμεύτηκε από μια προηγούμενη απόφαση, η οποία και έκρινε για τις σχέσεις των συζύγων κατά την περίοδο της σύλληψης του τέκνου και για το σχετικό θέμα δεν μπορούσε να κρίνει διαφορετικά και να μην αποδεχθεί ως ισχύον το δεδικασμένο της πρώτης απόφασης’ *Civ.1^e*, 18 juillet 1995, *Bull.civ.I* n.330.

με βάση την σχέση συνάφειας μεταξύ της ήδη κριθείσας προδικαστικής έννομης σχέσης και του κύριου προς κρίση ζητήματος, αν και αυτό δεν γίνεται εύκολα δεκτό από τη νομολογία των δικαστηρίων ούτε υπάρχει σαφής διάταξη για την θεμελίωση της θετικής λειτουργίας του δεδικασμένου¹⁴⁵

Στη γαλλική δικονομική έννομη τάξη, γίνεται αποδεκτή η δογματική θεμελίωση της θετικής λειτουργίας του δεδικασμένου¹⁴⁶, παρόλο που κατά το παρελθόν είχε αμφισβητηθεί η θεωρητική της υπόσταση¹⁴⁷. Η θετική λειτουργία υποστηρίζεται, κατά μία άποψη¹⁴⁸, ότι απορρέει από την βεβαίωση της αλήθειας των γεγονότων-*vérité* *juridictionnelle*-που εμπεριέχει η δικαστική απόφαση ή ότι πρέπει ν' απορρέει από την παραδοχή της δικαστικής απόφασης ως τεκμηρίου αληθείας του περιεχομένου της προκειμένου να υπηρετείται όχι μόνο η θετική του λειτουργία αλλά και να δικαιολογείται η επέκταση του δεδικασμένου στις αιτιολογίες της απόφασης που σχετίζονται τόσο με τα διαπιστωθέντα πραγματικά γεγονότα όσο και με το νομικό χαρακτηρισμό αυτών από το δικαστή. Σύμφωνα με άλλη άποψη, η θετική λειτουργία του δεδικασμένου έχει επαρκές κανονιστικό υπόβαθρο, το οποίο συνάγεται έμμεσα από το ά.95C.p.c., το οποίο αναφέρεται στη δεσμευτική ενέργεια που αποκτά η κρίση για το ουσιαστικό ζήτημα, όταν η τελευταία διατυπώνεται παρεμπιπτόντως στο πλαίσιο μιας δικαστικής απόφασης η οποία τέμνει την διαφορά σχετικά με την αρμοδιότητα του δικάζοντος δικαστηρίου¹⁴⁹.

Η έτερη δικονομική λειτουργία είναι η αρνητική και αναφέρεται ρητά στο ά.1351C.civ., το οποίο συνιστά και τη μοναδική ρητά εκπεφρασμένη όψη του δεδικασμένου στη γαλλική έννομη τάξη, αν εξαιρεθεί η νομολογιακά και θεωρητικά διαπλασμένη θετική του λειτουργία. Το δεδικασμένο, ληφθέν υπόψιν κατ'ένσταση ή και αυτεπαγγέλτως¹⁵⁰ από το δικαστήριο, εμποδίζει την εκ νέου κρίση της ίδιας διαφοράς μεταξύ των ίδιων διαδίκων. Το ά.1351C.civ. απαιτεί τριπλή ταυτότητα για

---

¹⁴⁵ Βλ. και Ferrand, *Unscharfen Konturen und Widersprüche in der französischen Rechtskraftlehre*, ZZPInt 22(2017), σ.72,73.

¹⁴⁶ Héron/Le Bars, *Droit judiciaire privé*⁴, παρ.346.

¹⁴⁷ Roland, *Chose jugée et tierce opposition*, σ.186 επ., ο οποίος διέκρινε το δεδικασμένο σε δύο συνιστώσες στην *autorité de la chose jugée* και την *exception de la chose jugée*. Υποστήριξε ότι αντιπροσώπευαν την θετική και την αρνητική λειτουργία του δεδικασμένου αντίστοιχα, ενώ επιτιμούσε τον Rotherier για την σύγχυση των δύο αυτών παραμέτρων του δεδικασμένου και την τελική επικράτηση αποκλειστικά της αρνητικής λειτουργίας του δεδικασμένου ως *exceptio rei judicatae*.

¹⁴⁸ Fiche méthodologique en matière civile, *L'autorité de la chose jugée des jugements civils*, Bulletin d'information n.676(15février 2008), σ.9.

¹⁴⁹ Héron/Le Bars, ό.π. παρ.346.

¹⁵⁰ Το δεδικασμένο, πριν τη ρύθμιση του ά.125 εδ.2 C.p.c., όπου προβλέπεται πλέον η δυνατότητα του δικαστή να κρίνει αυτεπαγγέλτως το απαράδεκτο της δεύτερης αγωγής λόγω δεδικασμένου ("Le juge peut relever d'office la fin de non-recevoir tirée...de la chose jugée"), δεν λαμβανόταν υπόψιν αυτεπαγγέλτως (Civ. 2e, 10 avr. 1995, Bull.civ.II 1995 n.121).

την επέλευση της δεσμευτικής ενέργειας του δεδικασμένου, ήτοι ταυτότητα αγωγικού αιτήματος, ταυτότητα αιτίας και ταυτότητα προσώπων. Παρέχει έτσι ο νομοθέτης μια πρώτη δικαική βάση, πάνω στην οποία στηρίζονται οι θεμελιώδεις προϋποθέσεις επέλευσης του δεδικασμένου, καθώς ρόλο σημαντικό στην διαμόρφωση του δεδικασμένου στη γαλλική έννομη τάξη διαδραματίζει, όπως θα περιγραφεί κατωτέρω στις οικείες αναπτύξεις των αντικειμενικών και υποκειμενικών ορίων, η νομολογία του ανώτατου γαλλικού ακυρωτικού.

2.2 Αποφάσεις που καταλαμβάνονται από το δεδικασμένο

2.2.1 Οριστικές αποφάσεις(Jugements définitifs)

Οι οριστικές αποφάσεις που τέμνουν στην ουσία της τη διαφορά εν όλω ή εν μέρει παράγουν δεδικασμένο από την έκδοσή τους¹⁵¹, αρκεί να εκδίδονται από δικαστήριο συγκροτημένο από το νόμο ως δικαιοδοτικό όργανο ανεξαρτήτως βαθμού και δικαιοδοσίας¹⁵².

Η απόφαση δεν απαιτείται να έχει καταστεί τελεσίδικη, να έχει καταστεί δηλαδή απρόσβλητη με ορισμένο τακτικό ένδικο μέσο ή ένδικο βοήθημα¹⁵³. Από την παραδοχή αυτή προκύπτει συνεπώς ότι και οι αποφάσεις των πρωτοβάθμιων δικαστηρίων έχουν την ίδια δεσμευτική ενέργεια, όπως οι αποφάσεις των δευτεροβάθμιων. Η δεσμευτικότητα, που το δεδικασμένο απονέμει στην πρωτοβάθμια απόφαση, οδηγεί περαιτέρω στη σκέψη ότι προκειμένου μια απόφαση να παραγάγει δεδικασμένο, είναι αδιάφορο αν αυτή θα περιέχει μια νομικά εσφαλμένη κρίση¹⁵⁴. Είναι αξιοσημείωτη η νομολογία, σύμφωνα με την οποία, όταν το δικαστήριο κρίνει κατά παράβαση της συζητητικής αρχής αξιώσεις λιγότερες ή περισσότερες από αυτές, για τις οποίες ζητήθηκε διάγνωση, η απόφαση που θα εκδοθεί, εφόσον δεν προσβληθεί για το σφάλμα της με κάποιο ένδικο μέσο, συνεχίζει να αναπτύσσει δεδικασμένο¹⁵⁵.

¹⁵¹ Civ.2e, 30 mars 2000, Bull.civ.II n.55.

¹⁵² Βλ. ά.480C.p.c. 'Le jugement qui tranche dans son dispositif tout ou partie du principal, ou celui qui statue sur une exception de procédure, une fin de non-recevoir ou tout autre incident a, dès son prononcé, l'autorité de la chose jugée relativement à la contestation qu'il tranche. Le principal s'entend de l'objet du litige tel qu'il est déterminé par l'article 4'.

¹⁵³ Lagarde, Réflexion critique sur la droit de la preuve, παρ.254.

¹⁵⁴ Civ. 2e, 27 mai 2004, Bull. civ. II, n.243' Civ. 2e ; 8 juin 1974, Bull. civ. II, n.193.Η πραγματικά εσφαλμένη κρίση μπορεί να αποτελέσει αντικείμενο διόρθωσης από το αρχικώς επιληφθέν δικαστήριο που είχε εκδώσει την σχετική απόφαση, ακόμα κι αν αυτή κατέστη τελεσίδικη και συνεπώς εκτελεστή ('force de chose jugée').

¹⁵⁵ Civ. 1er, 3 nov.1966, JCP II 1966 σ.14880 ' L'irrégularité dont peut être entachée une décision judiciaire, celle-ci eut-elle, même statué extra ou ultra petita, ne saurait faire obstacle à ce que cette décision acquière l'autorité de la chose jugée, si elle n'a point été attaqué par les voies de droit.'

Έτσι, λοιπόν, μια οριστική απόφαση πρωτοβάθμιου δικαστηρίου που αξιολογείται κατά τους ισχυρισμούς των διαδίκων ως εσφαλμένη και επομένως υπόκειται σε ένδικα μέσα, αναπτύσσει δεδικασμένο. Σε περίπτωση δε που η ασκηθείσα έφεση απορριφθεί από το αρμόδιο δευτεροβάθμιο δικαστήριο ή παρέλθει η προθεσμία του προβλεπόμενου ένδικου μέσου, η απόφαση θα καταστεί τελεσίδικη και θα αποκτήσει, εκτός από τη δεσμευτική ενέργεια του δεδικασμένου¹⁵⁶, εκτελεστότητα¹⁵⁷- ‘force exécutoire’-.

Το δεδικασμένο της οριστικής απόφασης καλύπτει όχι μόνο το ουσιαστικό ζήτημα που κρίθηκε, αλλά και κάθε δικαιοδοτική κρίση ως προς τις διαδικαστικές προϋποθέσεις της δίκης, όπως για παράδειγμα για την κρίση της αγωγής ως παραδεκτής (‘la recevabilité de la demande’)¹⁵⁸ ή για την απόρριψη της αγωγής για τυπικούς λόγους (‘fin de non-recevoir’)¹⁵⁹.

2.2.2 Προσωρινές αποφάσεις (Jugements dits provisoires et Jugements par leur nature provisoire ou jugements avant-dire droit)

Με τον όρο προσωρινές αποφάσεις χαρακτηρίζονται οι αποφάσεις εκείνες που δεν τέμνουν την διαφορά στην ουσία της, αλλά κρίνουν σχετικά με ένα στοιχείο της κύριας διαφοράς που χρήζει άμεσης ρύθμισης¹⁶⁰. Οι αποφάσεις που καλούνται ως προσωρινές(dits provisoires) είναι αποφάσεις που διατάσσουν προσωρινά μέτρα κατά τη διάρκεια της δίκης ή αφού περατωθεί η διαδικασία της κύριας δίκης και εκδοθεί οριστική απόφαση για την ουσία της διαφοράς¹⁶¹. Οι αποφάσεις αυτές που έλκουν την ονομασία τους από τον προσωρινό χαρακτήρα των μέτρων που εμπεριέχουν, δεν αναπτύσσουν δεδικασμένο και συνεπώς δεν δεσμεύουν τα διάδικα μέρη¹⁶².Επίσης, δεν επιφέρουν εσωτερική δεσμευτική ενέργεια για το εκδόν την απόφαση δικαστήριο.

¹⁵⁶ Civ. 2e, 10 mars 2000, Bull. civ. II, n.60, ‘ Une décision sur le fond, même frappée d’appel et non assortie de l’exécution provisoire, a l’autorité de la chose jugée et s’impose au juge des référés.’

¹⁵⁷ ά. 500C.p.c. ‘A force de chose jugée le jugement qui n'est susceptible d'aucun recours suspensif d'exécution. Le jugement susceptible d'un tel recours acquiert la même force à l'expiration du délai du recours si ce dernier n'a pas été exercé dans le délai’. Ορθά παρατηρεί ο *Germelmann*, Die Rechtskraft von Gerichtsentscheidungen in der Europäischen Union, σ.119, ότι η έννοια της *force de la chose jugée* δεν θα πρέπει να αποδίδεται ως τυπικό δεδικασμένο και να θεωρείται λανθασμένα ως προϋπόθεση επέλευσης του ουσιαστικού δεδικασμένου, όπως προβλέπεται στο γερμανικό δικονομικό δίκαιο. Αντίθετη άποψη πρβλ. *Nelle*, Anspruch, Titel und Vollstreckung im internationalen Rechtsverkehr, σ.24.

¹⁵⁸ Civ. 3e, 20 mars 2002, Bull.civ. III n.69.

¹⁵⁹ Civ. 2e, 30 mars 2000, Bull civ. II n.55.

¹⁶⁰ Βλ. σχετικά για τη διάκριση *Vincent/Guinchard*, Procédure civile²⁶, σ.836επ.

¹⁶¹ Σχετίζονται κυρίως με τις γαμικές διαφορές και τις διαφορές γονέων και τέκνων, όπως για παράδειγμα μέτρα προσωρινά για την επιμέλεια των παιδιών ή για την διατροφή ενός εκάστου εκ των πρώην συζύγων.

¹⁶² Civ. 3e, 1er oct. 2008, Bull.civ. III n.143. Com. 18 févr. 2004, Bull.civ. IV n.39. Civ. 1er, 3 juill. 1996, Bull.civ.II n.175.

Οι αποφάσεις, που είναι κατά τη φύση τους προσωρινές¹⁶³, διότι εκδίδονται σε διακριτή διαδικασία από εκείνη της κύριας διαφοράς και οι συνέπειες των οποίων τελούν υπό τη διαλυτική αίρεση της έκδοσης απόφασης για την κύρια διαφορά, είναι οι αποφάσεις των ασφαλιστικών μέτρων. Οι εκ φύσεως προσωρινές αποφάσεις περιλαμβάνουν τις διαταγές που λαμβάνονται κατ'αντιμωλία των διαδίκων, τις *ordonnances de référé*, και τις διαταγές που εκδίδονται ερήμην του καθού, τις *ordonnances sùr requête*.

Σύμφωνα με το ά.488C.p.c.¹⁶⁴, οι *ordonnances de référé* δεν αναπτύσσουν δεδικασμένο το οποίο να δεσμεύει τα μέρη ως προς το ασφαλιζόμενο δικαίωμα. Μπορούν όμως να αναπτύξουν μια ιδιότυπη εσωτερική δεσμευτική ενέργεια η οποία αφορά στον δικαστή της προσωρινής δικαστικής προστασίας και τον υποχρεώνει να μην μεταβάλει την απόφαση για την προσωρινή διάγνωση, εκτός εάν μεταβληθούν οι συνθήκες¹⁶⁵.

Στις *ordonnances sùr requête* δεν ισχύει σε καμία περίπτωση ούτε η εσωτερική δεσμευτική ενέργεια του δικαστηρίου¹⁶⁶, ούτε το δεδικασμένο της απόφασης με το οποίο δεσμεύονται τα διάδικα μέρη¹⁶⁷.

2.2.3 Αποφάσεις εν μέρει οριστικές(*Jugements mixtes*)

Εν μέρει οριστικές καλούνται οι αποφάσεις οι οποίες περιέχουν κατά κανόνα στο διατακτικό τους και κατ'εξαίρεση στις αιτιολογίες¹⁶⁸ κρίση εν μέρει επί της ουσίας της διαφοράς και ταυτόχρονα διατάσσουν ένα μέτρο αποδεικτικής φύσεως-*mesure d'instruction*- ή ένα προσωρινό μέτρο-*mesure provisoire*-. Οι αποφάσεις αυτές δεσμεύουν τους διαδίκους μόνο για το τμήμα της κύριας διαφοράς που κρίθηκε οριστικά στο διατακτικό, ενώ ως προς τη χορήγηση του αποδεικτικού ή προσωρινού

¹⁶³ ά.482C.p.c. 'Le jugement qui se borne, dans son dispositif, à ordonner une mesure d'instruction ou une mesure provisoire n'a pas, au principal, l'autorité de la chose jugée.'

ά.483C.p.c. 'Le jugement avant dire droit ne dessaisit pas le juge.'

¹⁶⁴ ά.488C.p.c. 'L'ordonnance de référé n'a pas, au principal, l'autorité de la chose jugée. Elle ne peut être modifiée ou rapportée en référé qu'en cas de circonstances nouvelles.'

¹⁶⁵ Civ. 2e, 25 juin 1986, Bull. civ. II n.100. Ανταποκρίνεται η νομολογιακή αυτή παρατήρηση κατά ανάλογο τρόπο στον κανόνα δικαίου που προβλέπεται στο ά.481C.p.c. σύμφωνα με τον οποίο ο δικαστής που δίκασε στην διαγνωστική δίκη την κύρια διαφορά και την έκρινε στην ουσία της οριστικά, δεν μπορεί να επανέλθει και να την ξαναδικάσει-κατά την γαλλική ορολογία '*dessaisissement du juge*'. Η υποχρέωση του ίδιου δικαστή να μην δικάσει την ίδια υπόθεση παραπέμπει στη δογματική δικονομική περί δεδικασμένου θεωρία σύμφωνα με την οποία το δεδικασμένο στρέφεται αποκλειστικά κατά του δικαστή ώστε να τον εμποδίσει να δικάσει την ίδια υπόθεση. Εντούτοις, το δεδικασμένο απευθύνεται και επηρεάζει κατά πρώτο και κύριο λόγο τις έννομες σχέσεις των διαδίκων και των τρίτων προσώπων που τυχόν δεσμεύονται από την απόφαση. Εφόσον λοιπόν η οριστική απόφαση επιφέρει αποτελέσματα κυρίως για τα υποκείμενα της επίδικης έννομης σχέσης και κατ'εξαίρεση για τρίτα πρόσωπα, δηλαδή για πρόσωπα υπέρ και κατά των οποίων ζητήθηκε έννομη δικαστική προστασία, πρέπει η επενέργειά του δεδικασμένου ν'αφορά μόνο τα πρόσωπα αυτά, γιατί η απόφαση εκδόθηκε μετά από δική τους επιδίωξη και όχι του δικαστή. Η δέσμευση του δικαστή από την απόφαση θα πρέπει να αντιμετωπισθεί ως διακριτή από το δεδικασμένο έννομη συνέπεια και μάλιστα ως παρεπόμενη συνέπεια της δικαστικής απόφασης.

¹⁶⁶ ά.479 C.p.c. 'Le juge a la faculté de modifier ou de rétracter son ordonnance, même si le juge du fond est saisi de l'affaire.'

¹⁶⁷ Civ. 2e, 10 déc. 1998, RTD civ. 1999 σ.464.

¹⁶⁸ Vincent/Guinchard, Procédure, ό.π.,σ.837.

μέτρου ισχύει το ά.480C.p.c. το οποίο αποκλείει ρητά το δεδικασμένο για τα συγκεκριμένα προσωρινά μέτρα¹⁶⁹. Τα προσωρινά μέτρα, που διατάσσονται στις περιπτώσεις των αποφάσεων αυτών, ανήκουν στην κατηγορία των μέτρων που χαρακτηρίζονται από τη φύση τους ως προσωρινά-*'dits provisoires'*- και πιο συγκεκριμένα τα μέτρα που ζητούνται κατά τη διάρκεια της δίκης. Οπότε η απόφαση που θα εκδοθεί θα είναι εν μέρει οριστική και εν μέρει απόφαση καλούμενη ως προσωρινή-*'jugement dit provisoire'*¹⁷⁰,-.

2.3 Τα αντικειμενικά όρια του δεδικασμένου της απόφασης.

Στο γαλλικό δίκαιο οι προϋποθέσεις πλήρωσης της αρνητικής λειτουργίας του δεδικασμένου, οι οποίες εξαρτώνται από το εύρος των αντικειμενικών ορίων του δεδικασμένου εμπεριέχονται στα άρθρα 1350 και 1351 του γαλλικού αστικού κώδικα. Προκειμένου το δεδικασμένο να θέσει φραγμό στην επανεξέταση της ίδιας διαφοράς το άρθρο 1351 του γαλλικού αστικού κώδικα καθιερώνει τον κανόνα της τριπλής ταυτότητας, αφενός της ταυτότητας του αγωγικού αιτήματος και της νομικής και πραγματικής αιτίας που το στηρίζουν και αφετέρου της ταυτότητας των διάδικων μερών. Επειδή παρόλα αυτά η νομολογία δεν εφαρμόζει στην πράξη τον κανόνα της τριπλής ταυτότητας εκδίδοντας είτε αποφάσεις αντιφατικές¹⁷¹ είτε αποφάσεις που αποκλίνουν καθ' ολοκληρίαν από αυτόν τον κανόνα και που υιοθετούν απλώς και μόνο την έννοια της συνάφειας των αντικειμένων της πρώτης και της δεύτερης δίκης για την κατάφαση του δεδικασμένου¹⁷², γίνεται επίκληση του ά.480CPC, σύμφωνα με το οποίο, το δεδικασμένο καταλαμβάνει το διατακτικό της απόφασης¹⁷³. Η λύση αυτή, την οποία υποστηρίζει μερίδα της θεωρίας¹⁷⁴, ανταποκρίνεται στη σύγχρονη αντίληψη του δεδικασμένου ως θεσμού του δικονομικού δικαίου και της θεώρησής του ως βασικής συνέπειας της δικαστικής απόφασης και όχι απλώς ως αρνητικής διαδικαστικής προϋπόθεσης, η οποία εμποδίζει την εκ νέου κρίση της ίδιας διαφοράς.

2.3.1. Η προϋπόθεση της ταυτότητας του αιτήματος της αγωγής (la demande) και ο ρόλος των αιτιολογιών (motifs décisifs, motifs décisives) στη διαμόρφωση και επέκταση των αντικειμενικών ορίων.

¹⁶⁹ Soc., 23 sept. 2008, Bull.civ.V n.167.

¹⁷⁰ Com., 11 févr. 2004, Bull.civ. IV n.26.

¹⁷¹ Civ.2e, 18 sept.2003, n° 01-17.198' Cass.ass.plénière, juill.2006,n° 04-10.672.

¹⁷² Bléry, L'efficacité substantielle des jugements civils, préf.Mayer, LGDJ, σ.125.

¹⁷³ Civ.2e, 10 juill. 2003, n° 01-14.736, D.2003.

¹⁷⁴ Motulsky, Pour une délimitation plus précise de l'autorité de la chose jugée en matière civile, παρ.37.

Ο γάλλος δικαστής, κατά το ά.455εδ.2 C.p.c.¹⁷⁵, διατυπώνει τη δικαιοδοτική του κρίση στο διατακτικό της απόφασης. Το διατακτικό περιλαμβάνει το συμπέρασμα του δικανικού συλλογισμού, όπου και διατυπώνεται η δικαιοδοτική κρίση είτε για το σύνολο των αξιώσεων των μερών ή για λιγότερες από τις ασκηθείσες αξιώσεις, πάντως ούτε περισσότερες(*ultra*) ούτε άλλες(*aliud*) από εκείνες που θέλησαν τα μέρη να αποτελέσουν το αντικείμενο της δίκης. Το γαλλικό δικονομικό σύστημα εφαρμόζει πλήρως στην πράξη το συζητητικό σύστημα, σύμφωνα με το οποίο το δικαστήριο αποφαινεται μόνο βάσει των προβαλλόμενων ισχυρισμών των διαδίκων.

Σύμφωνα με τη ρύθμιση στο ά.480C.p.c., το δεδικασμένο καταλαμβάνει το διατακτικό της απόφασης¹⁷⁶, το οποίο πρέπει να περιέχει ρητά και με σαφήνεια την δικαστική κρίση για ορισμένες ή όλες τις προβληθείσες εκ μέρους των διαδίκων αξιώσεις. Στο παρελθόν είχε απασχολήσει τη νομολογία του γαλλικού ακυρωτικού δικαστηρίου, το ζήτημα σχετικά με το αν το δεδικασμένο θα έπρεπε να καταλαμβάνει όχι μόνο τις έννομες σχέσεις, τις οποίες διέγνωσε ρητά στο διατακτικό, αλλά και όσα ζητήματα δεν κρίθηκαν μεν ρητά στο διατακτικό, αλλά θεωρούνται ως πλασματικά ή έμμεσα κριθέντα-*'virtuellement ou implicitement jugée'*-, εφόσον η επίλυση τους θεωρείται αναγκαία για την θεμελίωση της δικαιοδοτικής κρίσης όσον αφορά στο κύριο ζήτημα-*'antécédent nécessaires de cette décision'*-.

Σχετικά με τα πλασματικά ή έμμεσα κριθέντα ζητήματα γινόταν δεκτό κατά το παρελθόν¹⁷⁷, ότι καταλαμβάνονταν από τα αντικειμενικά όρια του δεδικασμένου, καθώς χωρίς την κρίση για τα ζητήματα αυτά δεν μπορούσε να θεμελιωθεί με πληρότητα και σαφήνεια η απόφαση για την κύρια διαφορά. Το ίδιο ίσχυε και για τα σιωπηρώς κριθέντα ζητήματα.

Σήμερα, ωστόσο, η κρατούσα νομολογία¹⁷⁸ όμως αποκρούει μετ'επιτάσεως την επέκταση του δεδικασμένου στα έμμεσα, καθώς και στα σιωπηρώς κριθέντα ζητήματα. Οι λόγοι της νομολογιακής μεταστροφής θα πρέπει να αναζητηθούν όχι μόνο στην παραδοχή για την περιχάραξη των αντικειμενικών ορίων του δεδικασμένου μόνο σε ό,τι ρητά κρίνεται στο διατακτικό(*'expressément jugée'*) αλλά και στο γεγονός ότι με τη συμπερίληψη στο δεδικασμένο ζητημάτων, τα οποία δεν προβλήθηκαν από τους

¹⁷⁵ ά.455εδ.2 C.p.c. 'Il énonce la décision sous forme de dispositif'.

¹⁷⁶ Cass. ass. plén , 13mars 2009 , JCP II 2009,σ.10077' Civ. 1er, 13déc. 2005, Bull.civ. I n.490

¹⁷⁷ Cass.com., 14 oct. 1997, Juris-Data N.004018 όπου το δικαστήριο μετά από την έκδοση καταψηφιστικής απόφασης, απέρριψε ως απαράδεκτη αγωγή ακύρωσης της σύμβασης' Civ.3e, 20 mars 1978, Bull.civ.III n.126' Civ.2e, 22mai 1995, Bull.civ.II n.150' Com., 28 juin 1988, Bull., IV, n° 215 ' 2ème Civ., 22 mai 1995, Bull., II, n° 150.

¹⁷⁸ Civ.1e , 16 juillet 1997, Bull.civ. I, n.242' Civ.1e , 18 janvier 2000, Bull.civ. I, n. 11' Civ.2e, 10 juillet 2003, Bull.civ.II,n.237.

διαδίκους, παραβιάζεται η αρχή της απαγόρευσης του αιφνιδιασμού των διαδίκων, με συνέπεια να υφίσταται προσβολή του δικαιώματος ακρόασης¹⁷⁹, καθώς και της αρχής της διαθέσεως. Ο διάδικος θα δεσμευόταν διαφορετικά για ζητήματα περισσότερο από όσα, για τα οποία πραγματικά θέλησε και ζήτησε να δεσμευθεί (*ultra petita*).

Αν και, σύμφωνα με τις παραδοχές της νομολογίας, το δεδικασμένο εκτείνεται στην κρίση του δικαστηρίου που εμπεριέχεται στο διατακτικό, η διατήρηση του ά.1351C.c. του γαλλικού αστικού κώδικα¹⁸⁰ που αναφέρεται στους όρους ανάπτυξης του δεδικασμένου, ενισχύει τη διεύρυνση της αντικειμενικής εμβέλειας του δεδικασμένου, συμπεριλαμβάνοντας σε αυτήν το αίτημα της αγωγής-*'la demande'*- στην ολότητά του. Η επισήμανση εκ μέρους της νομολογίας της κάλυψης από το δεδικασμένο της έννομης σχέσης για την οποία το δικαστήριο εξέδωσε απόφαση, και όχι μόνο της, κατά τους όρους του ά.1351C.c, κάλυψης των εννόμων σχέσεων, η διάγνωση των οποίων ζητήθηκε από το διάδικο, συνιστά επιβεβαίωση της δικονομικής θεώρησης του δεδικασμένου ως κύριας συνέπειας της δικαστικής απόφασης στο πλαίσιο της εφαρμογής του συζητητικού συστήματος. Το αίτημα της αγωγής μπορεί μιν να ταυτίζεται με την δικαστική κρίση στο διατακτικό της απόφασης, ωστόσο στο διατακτικό μπορεί να διαγιγνώσκεται μια αξίωση πιο περιορισμένη από αυτήν που ζήτησε με το δικόγραφο ο ενάγων.

Με συστηματική ερμηνεία των διατάξεων των ά.1351C.civ. και ά.480C.p.c., η δεσμευτική, λοιπόν, ενέργεια της απόφασης περιλαμβάνει ό,τι κρίθηκε από το δικαστήριο βάσει καταρχήν του αιτήματος της αγωγής. Για τον λόγο αυτόν, αν ο ενάγων έχει αμφιβολίες ως προς την δυνατότητα επιδίκασης του συνόλου της αξίωσης, μπορεί να επιφυλαχθεί για ορισμένο τμήμα της με την αγωγή, έτσι ώστε να μπορεί να διεκδικήσει, αν τυχόν ηττηθεί, με νέα αγωγή το μέρος της αξίωσης για το οποίο επιφυλάχθηκε.

2.3.2 Ο ρόλος των αιτιολογιών (*motifs décisifs, motifs décisaires*) της δικαστικής απόφασης για τον καθορισμό του εύρους των αντικειμενικών ορίων του δεδικασμένου.

Η νομολογία αμφιταλαντεύεται και δεν λαμβάνει σταθερή θέση σχετικά με τη συμπερίληψη των αιτιολογιών στην διεύρυνση των αντικειμενικών ορίων του δεδικασμένου. Καταρχήν διακρίνει σε αιτιολογίες που στηρίζουν το διατακτικό της

¹⁷⁹ Rapport Gabet en arrêt du 13 mars 2009 rendu par l'assemblée plénière, Bulletin d'information de Cour de Cassation 1er Juin (2009) n.703, σ.15.

¹⁸⁰ ά.1351C.c. «...Il faut que la chose demandée soit la même ...».

απόφασης-‘*motifs décisifs*¹⁸¹’-και αιτιολογίες που εμφανίζονται ως τέτοιες, αν και θα έπρεπε να έχουν διατυπωθεί ως συμπέρασμα του δικανικού συλλογισμού σε κεφάλαιο του διατακτικού-‘*motifs décisives*¹⁸²’-.

Όσον αφορά στις αιτιολογίες που στηρίζουν το διατακτικό της απόφασης-‘*motifs décisifs*’-, υπήρχαν κατά το παρελθόν περιπτώσεις στη νομολογία, όπου γινόταν δεκτό ότι πρέπει οι αιτιολογίες αυτές να καλύπτονται από το δεδικασμένο, εφόσον αποτελούν αναγκαίο έρεισμα του διατακτικού και επομένως αναπόσπαστο κομμάτι του¹⁸³, και άλλες όπου αντικατοπτρίζεται η σύγχρονη και κρατούσα νομολογιακή τάση, σύμφωνα με την οποία οι *motifs décisifs* εξαιρούνται από τη δεσμευτική ενέργεια του δεδικασμένου¹⁸⁴.

Παρόμοια αντιμετώπιση επιφυλάσσει η νομολογία και για τις αιτιολογίες που θα έπρεπε ν’αποτελούν κεφάλαιο του διατακτικού-‘*motifs décisives*’-. Παλαιότερα η νομολογία δεχόταν ότι η εκ παραδρομής ένταξη των αιτιολογιών στο συμπερασματική πρόταση του δικανικού συλλογισμού, τις καθιστούσε πλασματικά τμήμα του διατακτικού. Συνεπώς, θα έπρεπε να εξομοιωθούν με το διατακτικό και να εφαρμοστεί και σ’αυτές αναλογικά η ισχύουσα δικαυική μεταχείριση, ήτοι να περιληφθούν στο δεδικασμένο της απόφασης¹⁸⁵. Ωστόσο, η κρατούσα σήμερα νομολογία αποφαινεται ότι οι αιτιολογίες που χαρακτηρίζονται ως *motifs décisives* δεν καλύπτονται από το δεδικασμένο, έστω κι αν θα έπρεπε να αποτελούν τμήμα του διατακτικού, καθώς μόνον ό,τι εκφράζεται ρητά στο διατακτικό αναπτύσσει δεσμευτική ενέργεια¹⁸⁶, δεδομένου μάλιστα οτι ακόμα και αιτιολογίες που στηρίζουν κεφάλαια του διατακτικού της απόφασης-‘*motifs décisifs*’-δεν καταλαμβάνονται από το δεδικασμένο.

2.3.3 Η ‘cause juridique’ ως συστατικό στοιχείο του αντικειμένου της δίκης και η λειτουργία της ως στοιχείου αυτοδύναμου για τον προσδιορισμό του εύρους των αντικειμενικών ορίων του δεδικασμένου.

---

¹⁸¹ Normand, L’endue de la chose jugée au regard des motifs et du dispositif, Bulletin d’Information Cour de Cassation, (2002), σ.27

¹⁸² 2e Civ., 10 juillet 2003, Bull., II, n° 238 · 2e Civ., 22 janvier 2004, Bull., II, n° 15 · 2e Civ., 12 février 2004, Bull., II, n° 55 · Com., 31 mars 2004, Bull., IV, n° 64 · 2e Civ., 6 avril 2004, Bull., II, n° 152 · 1ère Civ., 22 novembre 2005, Bull., I, n° 425 · 1re Civ., 17 janvier 2006, Bull., I, n° 12 · 2e Civ., 6 avril 2006, n° 04-17.503 · 2e Civ., 13 juillet 2006, Bull., II, n° 208 .

¹⁸³ Civ., 21 févr. 1900, DP 1,1905, σ.271 · Civ. 3e, 27 avr.1982, Bull.civ.III n.106 · Cass.Ch. mixte, 6 juill.1984, Bull.civ. n.1.

¹⁸⁴ Soc., 30 janv.2008, Bull.civ.V n.28 · Civ. 3e, 22 mars 2006, Bull.civ.III n.80 · Civ. 2e, 12 févr., 2004 σε: Bull.civ.II n.55 · Civ. 2e, 6 avril 2004, Bull. civ .II, n.152 · Civ.1er, 22 novembre 2005, Bull.civ. I, n.425 · Civ.1er, 17 janvier 2006, Bull.civ.I n.12 · Civ. 2e, 13 juillet 2006, Bull.civ.II n.208 · Civ.1er, 20 février 2007, Bull.civ.I, n.66 « Les motifs de l’arrêt, eussent-ils le soutien nécessaire du dispositif, n’ont pas l’autorité de la chose jugée ».

¹⁸⁵ Soc., 10 juin 1976, Bull.civ.V n.356 · Civ.2e, 6 févr.1965, Bull.civ.II n.109.

¹⁸⁶ Civ.1er, 22 nov.2005, Bull.civ.I n.425 · Com., 31 mars 2004, Bull.civ.IV n.64 · Civ.2e, 12 févr. 2004, Bull.civ.II n.55 · Civ.1er, 7 octobre 1998, Bull.civ.I n.284.

i) L'objet du litige

Το αντικείμενο της γαλλικής πολιτικής δίκης ορίζεται τυπικά στο άρθρο 4 του C.p.c.¹⁸⁷ και συμπληρώνεται με το άρθρο 455 εδ.α C.p.c.¹⁸⁸, το οποίο ανήκει στο κεφάλαιο του κώδικα που αναφέρεται στις αποφάσεις, στο οποίο και προσδιορίζεται ό,τι καλείται να κρίνει κατ'ουσίαν ο γάλλος δικαστής και κατά συνέπεια να διαγνώσει στη δικαστική απόφαση¹⁸⁹. Σύμφωνα με το περιεχόμενο του άρθρου 4C.p.c., το αντικείμενο της δίκης αποτελείται από τις έννομες σχέσεις των διάδικων μερών, όπως αποτυπώνονται στο εισαγωγικό της δίκης δικόγραφο του ενάγοντα και στην ανταγωγή του εναγομένου ή στις έννομες σχέσεις τρίτων μερών που συμμετέχουν με εκούσια παρέμβαση, η οποία διακρίνεται σε κύρια('intervention principale'-α.329C.p.c.)¹⁹⁰ και πρόσθετη('intervention accessoire'-α.330C.p.c.) και με αναγκαστική παρέμβαση με την μορφή είτε της προσεπίκλησης τρίτων προσώπων(ά.331§1C.p.c.) είτε της προσεπίκλησης του δικονομικού εγγυητή(ά.334-338 C.p.c.), είτε της ανακοίνωσης της δίκης('intervention aux fins de déclaration de jugement commun-α.331§2C.p.c.) ενώ μπορεί να διευρυνθεί με την προσθήκη εκ μέρους των μερών παρεμπιπτούσων αιτήσεων για τη διάγνωση εννόμων σχέσεων με την προϋπόθεση ότι συνέχονται επαρκώς με τις έννομες σχέσεις της κύριας αγωγής.

Το αντικείμενο της δίκης δεν προσδιορίζεται μόνον από το αίτημα της αγωγής. Από τον συνδυασμό των διατάξεων στα ά.4 και 6 C.p.c.¹⁹¹ του γαλλικού κώδικα πολιτικής δικονομίας, προκύπτει ότι το αντικείμενο της δίκης περιλαμβάνει τόσο το σύνολο των εννόμων σχέσεων που φέρουν προς κρίση ο ενάγων, ο εναγόμενος και τα τρίτα πρόσωπα που συμμετέχουν στη δίκη όσο και τους πραγματικούς και νομικούς ισχυρισμούς, τους οποίους οι διάδικοι θεμελιώνουν τις προβληθείσες έννομες σχέσεις¹⁹². Οι διάδικοι μπορούν να προβάλουν σε κάθε στάση της δίκης οψιγενείς ισχυρισμούς ή να προσκομίσουν νέα αποδεικτικά μέσα προς υποστήριξη και θεμελίωση της κύριας έννομου σχέσης, καθώς τα νέα αυτά στοιχεία δεν θεωρούνται ότι μεταβάλλουν κατ'ουσίαν το περιεχόμενο της έννομου σχέσης, με την έννοια ότι η

¹⁸⁷ ά.4 C.p.c. "L'objet du litige est déterminé par les prétentions respectives des parties. Ces prétentions sont fixées par l'acte introductif d'instance et par les conclusions en défense. Toutefois l'objet du litige peut être modifié par des demandes incidentes lorsque celles-ci se rattachent aux prétentions originaires par un lien suffisant."

¹⁸⁸ ά. 455εδ.1C.p.c. "Le jugement doit exposer succinctement les prétentions respectives des parties et leurs moyens. Cet exposé peut revêtir la forme d'un visa des conclusions des parties avec l'indication de leur date. Le jugement doit être motivé."

¹⁸⁹ Héron /Le Bars, Droit judiciaire privé⁴,σ. 356.

¹⁹⁰ Στη γαλλική πολιτική δικονομία με την άσκηση κύριας παρέμβασης διασπάται το σύστημα των δύο διαδίκων και δημιουργείται δίκη τριών διαδίκων, όπου ο παρεμβαίνων θεωρείται και αυτός ενάγων.

¹⁹¹ α.6 C.p.c. "L'objet du litige est déterminé par les prétentions respectives des parties".

¹⁹² Η γαλλική θεωρία τα αποδίδει με τον όρο 'moyens du litige' Βλ. σχετικά *Martin*, Sur la notion de moyen, JCP I 1976 σ.2768 του ίδιου *Le fait et le droit ou le juge et les parties*, JCP I 1974 σ.2625.

δίκη δεν μεταβάλλει το αντικείμενό της¹⁹³. Ο καθορισμός του αντικειμένου της γαλλικής δίκης τόσο από τις έννομες σχέσεις των διαδίκων ή και τρίτων όσο και από το σύνολο των ισχυρισμών(‘α.455C.p.C‘..tous les moyens..’) και η δυνητική τους αποτύπωση στην δικαστική απόφαση δικαιολογείται από την ανάγκη να έχει ο δικαστής σαφή εποπτεία των προς κρίση ζητημάτων και να αποφύγει την κρίση για ζητήματα περισσότερα ή λιγότερα από όσα επικαλέστηκαν τα μέρη προς κρίση¹⁹⁴.

ii) *la cause du litige et les moyens*

Το ά.1351C.civ. προβλέπει για την επέλευση της δεσμευτικής ενέργειας του δεδικασμένου ως πρόσθετη προϋπόθεση, η οποία προσδιορίζει τα αντικειμενικά του όρια, την ταυτότητα της αιτίας της διαφοράς. Καθώς ο νόμος δεν εξειδικεύει την έννοια της αιτίας της διαφοράς(cause), καταλείπεται τόσο στη θεωρία όσο και στη νομολογία να θέσουν το ερμηνευτικό πλαίσιο.

Στη δικονομική θεωρία διατυπώθηκαν τρεις διαφορετικές εκδοχές για την απόδοση της σημασίας της. Η αιτία της διαφοράς μπορεί να θεωρηθεί είτε ως ο κανόνας δικαίου, στον οποίο στηρίζεται η θεμελίωση της αξίωσης, είτε ως το σύνολο των πραγματικών γεγονότων, που προβάλλουν οι διάδικοι για να στηρίξουν τα εκατέρωθεν αιτήματά τους, είτε ως το σύνολο των πραγματικών γεγονότων που υπάγονται σε ορισμένο κανόνα δικαίου¹⁹⁵.

Η νομολογία του γαλλικού ακυρωτικού πριν το έτος 2006 είχε αποφανθεί ότι η ταυτότητα της αιτίας στο ά.1351C.civ. θα πρέπει να ερμηνευθεί όχι μόνον ως ταυτότητα των πραγματικών γεγονότων, αλλά και ως ταυτότητα του νομικού τους χαρακτηρισμού(*qualification juridique*)¹⁹⁶. Ωστόσο, η έννοια της cause βάσει νεότερης νομολογίας στην υπόθεση *Cesareo*¹⁹⁷ δεν διαφοροποιείται από την έννοια των *moyens*, αλλά ταυτίζεται πλήρως με αυτήν, διότι περιλαμβάνει το σύνολο των επικαλούμενων πραγματικών γεγονότων, τα οποία θεμελιώνουν την επίδικη έννομη σχέση, χωρίς πλέον να ενδιαφέρει η νομική βάση του αιτήματος της αγωγής. Το

¹⁹³ Civ. 2oct. 1979, JCP 1979 IV, σ.353·Civ. 29févr. 1984, Gaz. Pal 1984, panor.2, σ.233.

¹⁹⁴ *Vincent-Guinchard*, Procédure ό.π., σ.854.

¹⁹⁵ Rapport Gabet ό.π., σ.17.

¹⁹⁶ Cass.Ass.plén. 3 Juin 1994,n.92-12157, Bull.Ass.Plén.n.4, D.1994,σ.395.

¹⁹⁷ Ass. plén. 7 juill. 2006 σε: Bull. ass. plén. n.8·Cass.civ.2, 12 juillet 2012 n° 11-20587 “...qu'elle avait agi ainsi à la suite de l'arrêt confirmatif du 4 décembre 2006 et que le revirement de jurisprudence inattendu issu de l'arrêt de la Cour de cassation du 7 juillet 2006 qui affirmait **le nouveau principe de la concentration des moyens** dans une même instance en allant au-delà des exigences légales ne pouvait lui être opposé dans le cadre du présent litige, sauf à la priver d'un droit à un procès équitable en lui interdisant de soumettre à un juge impartial ses prétentions nouvelles reposant sur des fondements juridiques totalement distincts ; qu'en omettant de répondre à ce moyen pertinent, tiré du principe de sécurité juridique qui ne saurait priver une partie du droit à l'accès au juge, la cour d'appel a violé l'article 455 du Code de procédure civile.”

δικονομικό σύστημα υιοθετεί λοιπόν την αρχή της συγκέντρωσης των ισχυρισμών του ενάγοντος (*principe de concentration des moyens*), η οποία αρχικά ερμηνεύθηκε ως συγκέντρωση των νομικών βάσεων της αγωγής, καθώς εάν ο ενάγων δεν τις προβάλλει με το δικόγραφο της αγωγής, λόγω της κάλυψης από το δεδικασμένο του συνόλου των πραγματικών γεγονότων, χάνει το δικαίωμα να τις προβάλλει σε μεταγενέστερη αγωγή, η οποία στηρίζεται στα ίδια πραγματικά γεγονότα, αλλά σε διαφορετική νομική αιτία. Στην ως άνω υπόθεση *Cesareo*, ο ενάγων είχε προβάλλει με την αγωγή μια χρηματική απαίτηση λόγω μεταβολής του μισθολογικού καθεστώτος, ωστόσο η αγωγή απορρίφθηκε ως απαράδεκτη λόγω δεδικασμένου, καθώς είχε προηγηθεί μια αγωγή εναντίον του εργοδότη, με την οποία είχε διεκδικήσει την ίδια χρηματική απαίτηση επί τη βάσει του αδικαιολόγητου πλουτισμού και η οποία απορρίφθηκε ως αβάσιμη. Το γαλλικό Ακυρωτικό έκρινε ότι και οι δύο αγωγές στηρίζονταν στην ίδια πραγματική αιτία και ότι υπήρχε ταυτότητα αντικειμένου δίκης, παρόλο που η νομική βάση της δεύτερης αγωγής ήταν διαφορετική.

Το ίδιο δικαστήριο με πρόσφατη νομολογία του επεκτείνει την αρχή της συγκέντρωσης των ισχυρισμών και στον εναγόμενο, ο οποίος οφείλει ήδη στην πρώτη δίκη να επικαλεστεί όλες τις ενστάσεις που έχει δικαίωμα να προτείνει, έτσι ώστε να τις καλύπτει το δεδικασμένο, έστω κι αν ο εναγόμενος δεν τις έχει προτείνει¹⁹⁸. Έτσι, θα πρέπει να θεωρηθεί ξεπερασμένη η παλαιότερη νομολογία του γαλλικού ακυρωτικού σύμφωνα με την οποία το δεδικασμένο της γαλλικής δικαστικής απόφασης δεν καταλαμβάνει πιθανές νομικές βάσεις της κύριας αξίωσης, οι οποίες θα μπορούσαν να έχουν προβληθεί και δεν προβλήθηκαν¹⁹⁹. Το δεδικασμένο, λοιπόν, σύμφωνα με τις παραδοχές της νομολογίας στην υπόθεση *Cesareo*, εκτείνεται και στα πραγματικά γεγονότα που αποτελούν τους θεμελιωτικούς ισχυρισμούς του αγωγικού αιτήματος και καλύπτει και όλες τις πιθανές νομικές βάσεις που θεμελιώνονται σε αυτά, καθώς και το σύνολο των αξιώσεων ανεξάρτητα από το εάν ο ενάγων τις επικαλέστηκε στο δικόγραφο της αγωγής ή από το γεγονός ότι μπορούσαν να προβληθούν και δεν προβλήθηκαν²⁰⁰. Επομένως, σύμφωνα με τις παραδοχές στην υπόθεση *Cesareo*, ο

¹⁹⁸ Com. 20 févr. 2007, n° 05-18.322, Bull. civ. IV, n° 49 'Civ. 3e, 13 févr. 2008, n° 06-22.093, Bull. civ. III, n° 28' Cass. Com., 6 juillet 2010, n° 09-15671.

¹⁹⁹ Cass Ire. civ., 28.2.1989, JCP, 1989, IV, σ. 160 'Cass. com., 14.3.1972, Bull. civ. IV, 1972, n. 88' Cass. Civ. 26.6.1961, σε: Bull. Civ. I 1961, n. 338. Πρβλ. ακόμα Cass. 1re , civ., 31.1.1978, Bull. civ. I, 1978, n. 37, όπου δέχθηκε ότι στη συγκεκριμένη περίπτωση όλες οι πιθανές νομικές βάσεις για την κήρυξη άκυρης της σύμβασης που στηρίζονται στο ίδιο βιοτικό γεγονός πρέπει να προβληθούν με το δικόγραφο της αγωγής, διότι, διαφορετικά δεν θα είναι παραδεκτή μια δεύτερη αγωγή στην οποία το ίδιο βιοτικό γεγονός θεμελιώνεται σε νομική βάση, η οποία δεν προβλήθηκε, ενώ θα μπορούσε να είχε προβληθεί με την πρώτη αγωγή.

²⁰⁰ *Delicostopoulos I. et C.*, L'autorité de la chose jugée et les faits, Mélanges en l'honneur de Serge Guinchard, σ. 684 επ..

ενάγων θα πρέπει να προβάλει στο δικόγραφο της αγωγής και να επικαλεστεί όλες τις πιθανές νομικές βάσεις, που μπορούν να στηρίξουν την αξίωσή του.

Η νομολογία αυτή για την διευρυμένη έννοια της ‘cause’ κατά τη διάγνωση των αντικειμενικών ορίων του δεδικασμένου δεν άφησε ανεπηρέαστη τη θεώρηση του αντικειμένου της δίκης, όπου το γαλλικό ακυρωτικό επιβάλλει πλέον τη συγκέντρωση όχι μόνο των νομικών βάσεων(‘*moyens*’) αλλά τελικά του συνόλου των αιτημάτων(‘*demandes*’) που μπορεί να προτείνει ο ενάγων²⁰¹.

Η μεταγενέστερη νομολογία²⁰² αρχικά επιβεβαιώνει την θέση για την διευρυμένη αντίληψη της έννοιας της cause ως συνόλου των πραγματικών ισχυρισμών που προβάλλονται με το εισαγωγικό της δίκης δικόγραφο στην πρώτη δίκη, καθώς σε μεταγενέστερη δίκη τυχόν προβολή και επίκληση ενός ή του συνόλου των πραγματικών ισχυρισμών που είχαν αρχικά προταθεί, συνεπαγόταν την απόρριψη της αγωγής ως απαράδεκτης (*fin de non recevoir*) λόγω δεδικασμένου. Ο ενάγων όφειλε να λάβει υπόψιν του όλες τις πιθανές νομικές βάσεις, στις οποίες μπορούσε να στηρίξει το αίτημά του και να προβάλει τους αντίστοιχους για τη θεμελίωση αυτών πραγματικούς ισχυρισμούς στην πρώτη δίκη. Διαφορετικά, δεν μπορούσε σε μεταγενέστερη δίκη να επανέλθει με τους ίδιους πραγματικούς ισχυρισμούς για την επιδίωξη του ίδιου αιτήματος, το οποίο ερείδεται σε διαφορετική νομική βάση από αυτήν που κρίθηκε στην αρχική δίκη.

Θα πρέπει ακόμα να σημειωθεί ότι η έννοια της *cause* ήταν ανεξάρτητη από τον ορθό νομικό χαρακτηρισμό του αγωγικού αιτήματος και την υπαγωγή της διαφοράς στο ορθό, κατά την αντίληψη του δικαστή, νομικό πλαίσιο, το οποίο και προβλέπει συγκεκριμένες για τα μέρη έννομες συνέπειες.

Δεν είναι λίγες οι φορές, εξάλλου, που θεωρία και νομολογία²⁰³ ταύτιζαν τις δύο έννοιες της ‘cause’ και των ‘*moyens*’ ολοκληρωτικά. Όταν, όμως, τα όρια μεταξύ της

---

²⁰¹ Cass.1 1 juillet 2010,D.2010, παρατηρ. Avena-Robardet, σ.1780’ Cass.Com., 6 juillet 2010,D.2011, παρατηρ.Crocq, σ.406.

²⁰² Civ.1er , 28 mai 2008, pourvoi n° 07-13.266’Civ.3e, 13 février 2008 σε:Bull. civ.III, n. 28« Il incombe au défendeur à une action en régularisation forcée d’une vente de présenter dans l’instance initiale l’ensemble des moyens qu’il estime de nature à faire échec à la demande, de sorte que son action nouvelle en rescision de la vente se heurte à l’autorité de la chose précédemment jugée».’ Civ. 1re, 1er juill. 2010 « Une caution qui s’est contentée d’opposer à une demande en paiement des exceptions relatives au contrat de cautionnement n’est-elle, par exemple, plus recevable à introduire par la suite contre le créancier une action en responsabilité dont le résultat indemnitaire viendrait se compenser avec les sommes dues ».

²⁰³ *Motulsky*, *Écrits, études et notes de procédure civile*, σ.211,212, ο οποίος παρουσιάζει το σκεπτικό της νομολογίας («le classement de problèmes,es en catégories à composantes interchangeable») ως προς τη διευρυμένη εννοιολογική πρόσληψη της cause. Παρόλα αυτά αναγνωρίζει την ανάγκη να περιοριστεί η cause’ *Lagarde X.*, *L Adieux à la cause, Le nouveau code de procédure civile Foyer/Puigelier*,σ.307επ.’ *Solus/Perrot*, *Droit judiciaire privé I*, σ.68, όπου, προκειμένου να αιτιολογηθεί η συμπερίληψη των πραγματικών γεγονότων στην έννοια της cause, γίνεται επίκληση των άρθρων 4 έως 8 του νέου κώδικα πολιτικής δικονομίας(C.p.c.). Εφόσον στο σχετικό για το περιεχόμενο των ισχυρισμών των διαδίκων άρθρο γίνεται λόγος μόνο για πραγματικούς ισχυρισμούς, η

θεμελιωτικής του δεδικασμένου έννοιας της νομικής αιτίας ('la même cause'), όπως αυτή προβλέπεται στο ά.1351C.c.ως σωρευτική προϋπόθεση επέλευσης του δεδικασμένου, και της συστατικής του αντικειμένου της δίκης έννοιας των μέσων, που στηρίζουν την προβαλλόμενη προς κρίση αξίωση ('les moyens) διαπλέκονται, τότε δεν καταδεικνύονται απλώς και μόνο τα όρια του αντικειμένου της δίκης, άλλα και τα αντικειμενικά όρια του δεδικασμένου της απόφασης. Εφόσον λοιπόν επρόκειτο για το ίδιο αντικείμενο δίκης παρά τη μεταβολή της νομικής βάσης που στηρίζεται στα ίδια πραγματικά γεγονότα, δεύτερη δίκη για την ίδια αξίωση στηριζόμενη στα ίδια πραγματικά περιστατικά δεν μπορούσε να αρχίσει και αν άρχιζε έπρεπε να καταργηθεί λόγω δεδικασμένου που ανέπτυξε η απόφαση της πρώτης δίκης και που περιλάμβανε όλους τους προβληθέντες θεμελιωτικούς της κύριας αξίωσης ισχυρισμούς²⁰⁴.

Ήδη όμως από το 2011 εμφανίζεται στη νομολογία²⁰⁵ τάση απομάκρυνσης από την αρχή της συγκέντρωσης των αγωγικών αιτημάτων στον πρώτο βαθμό δικαιοδοσίας, όπως καθιέρωσε η απόφαση Cesareo, και τονίζεται η ανάγκη περιορισμού της αρχής αυτής, ώστε ο ενάγων να μπορεί να εισάγει σε νέα δίκη το ίδιο βιοτικό γεγονός που θα στηρίζεται σε διαφορετική νομική βάση, ώστε με τον τρόπο αυτό να υπάρχει διαφοροποίηση του αντικειμένου δίκης και τελικά μη εφαρμογή της αρχής ne bis in idem. Σε μια άλλη απόφαση²⁰⁶ το ακυρωτικό δικαστήριο δέχθηκε ότι δεν πρόκειται για το ίδιο αντικείμενο δίκης και επομένως δεν εμποδίζεται η εκδίκαση σε μεταγενέστερη δίκη του αιτήματος για ακύρωση της πώλησης του ακινήτου λόγω δόλιας παράλειψης ενεργειών από μέρος του πωλητή και του μεσιτικού γραφείου, όταν η πρώτη αγωγή είχε ως αίτημα τη μείωση του τιμήματος και ως εκ τούτου τη διατήρηση της εγκυρότητας της σύμβασης πώλησεως του ακινήτου. Δεν πρόκειται συνεπώς για αιτήματα που θα έπρεπε, ακολουθώντας την απόφαση Cesareo, να προβληθούν ήδη

'cause' θα πρέπει ως έννοια να θεωρηθεί ότι περιλαμβάνει τα πραγματικά γεγονότα ή έστω και μια τυπική μεία στον εικαζόμενο από τους διαδίκους εφαρμοστέο κανόνα δικαίου.

Η θέση αυτή μπορεί prima facie να φαίνεται επαρκής, καθώς ο δικαστής αποδίδει το δίκαιο (iura novit curia) και κατά συνέπεια οι διάδικοι δεν υποχρεούνται να υποδεικνύουν τον εκάστοτε ορθό νομικό χαρακτηρισμό, την ορθή νομική υπαγωγή. Εντούτοις, το γεγονός ότι οι διάδικοι δεν υποχρεούνται εκ του νόμου να προβάλλουν νομικούς ισχυρισμούς, δεν συνεπάγεται τη στέρηση της δυνατότητας, αν το επιθυμούν, να επικαλούνται τις κατά την κρίση τους εφαρμοστέες νομοθετικές ρυθμίσεις. Επιπλέον, η θέση αυτή φαίνεται να μην λαμβάνει υπόψη την αυτοτέλεια που ο νομοθέτης προσδίδει στην cause, παραθέτοντάς την ως επιμέρους συστατικό στοιχείο της έννοιας του δεδικασμένου. Μόνο αν θεωρηθεί με επαγωγική τελολογική συστολή της διάταξης του ά.1351 C.civ. μέρος του αντικειμένου της δίκης, θα μπορεί να ταυτιστεί κατά ένα μέρος και με τους πραγματικούς ισχυρισμούς.

²⁰⁴ Η νομολογία εμφανίζεται διχασμένη για τα όρια του αντικειμένου της δίκης, τα οποία καθορίζουν εν τέλει και τα όρια του αντικειμένου της απόφασης. Βλ. νομολογία κατά των διευρυμένων ορίων Civ. 20 juill. 1964 No 399 ,Bull. Civ. I, σ.310' νομολογία υπέρ Civ 31Janv 1978 No 37 Bull. Civ. I, σ.31.

²⁰⁵ Civ. 2e, 26 mai 2011, n° 10-16.735 « la demande en paiement des loyers n'a pas le même objet que lademande tendant à faire juger que la vente de l'immeuble est parfaite .... le demandeur n'est pas tenu de présenter dans la même instance toutes les demandes fondées sur les mêmes faits ».

²⁰⁶ Civ. 3e, 11 janv. 2012, n° 10-23.141.

στον πρώτο βαθμό με κίνδυνο να επέλθει δεδικασμένο που θα εμπόδιζε την άσκηση δεύτερης αγωγής.

Συμπερασματικά, σημειώνεται ότι, όπως αναφέρθηκε ανωτέρω, η διερεύνηση και η απόδοση του πραγματικού περιεχομένου της *cause du litige* ή με διαφορετική διατύπωση *cause juridique*²⁰⁷, συνδέεται άμεσα και διαλεκτικά με τον προσδιορισμό των αντικειμενικών ορίων του δεδικασμένου, συγχρόνως όμως συμπλέκεται και συμμετέχει στον προσδιορισμό του αντικειμένου της δίκης, καθώς ανήκει στις προϋποθέσεις κατάφασης της εκκρεμοδικίας²⁰⁸. Άλλωστε, η τριπλή ταυτότητα του αντικειμένου, της αιτίας και των προσώπων, καθώς και της ιδιότητας αυτών, συνιστά επίσης και προϋπόθεση κατάφασης της εκκρεμοδικίας, έτσι ώστε τα όρια του αντικειμένου της δίκης να ταυτίζονται καταρχήν με τα αντικειμενικά όρια του δεδικασμένου.

Η αποτύπωση των αντικειμενικών ορίων του δεδικασμένου απαιτεί τη συνδυαστική ερμηνεία των άρθρων του αστικού κώδικα και του κώδικα της γαλλικής πολιτικής δικονομίας. Το δεδικασμένο καλύπτει την κριθείσα στο διατακτικό της απόφασης έννομη σχέση, τις προβληθείσες στο σύνολό τους αιτήσεις του ενάγοντος σύμφωνα με το ά.1351, δηλαδή το αίτημα της αγωγής (*..la chose demandée soit la même..*), ενώ, βάσει της νεότερης νομολογιακής μεταστροφής που επιδιώκει την απομάκρυνση από την υπόθεση *Cesareo*, θα πρέπει να γίνει δεκτό ότι δεν καλύπτονται τα επικληθέντα από τα μέρη προς θεμελίωση των αξιώσεών τους πραγματικά γεγονότα (*..la cause soit la même..*), καθώς μπορούν τα ίδια πραγματικά γεγονότα να στηρίξουν νέα αγωγή με διαφορετική νομική βάση.

2.4 Υποκειμενικά όρια της *autorité de la chose jugée*

2.4.1 Διάδικοι και ειδικοί και καθολικοί διάδοχοι

Τα υποκειμενικά όρια του δεδικασμένου διαγράφονται και καθορίζονται κατά κύριο λόγο από την σχετική, *inter partes* δεσμευτική του ενέργεια²⁰⁹. Το δεδικασμένο κατά κανόνα ενεργεί μόνο υπέρ ή κατά των προσώπων που ήταν διάδικοι στην εκκρεμή δίκη

²⁰⁷ *Germelmann*, Die Rechtskraft, ό.π., σ.132.

²⁰⁸ *Solus/Perrot*, Droit judiciaire privé, τομ.Π,παρ.808, όπου και για την απόδοση της εκκρεμοδικίας απαιτείται τριπλή ταυτότητα, προσώπων, αιτήματος και της νομικής βάσης, όπως και για το δεδικασμένο (*identité des parties, d'objet et des causes*).

²⁰⁹ *Aubert/Savaux*, Introduction au droit et thèmes fondamentaux du droit civil¹⁵, σ.148.

ή τους ειδικούς ή καθολικούς διαδόχους²¹⁰ και δεν δεσμεύει γενικά τρίτους²¹¹. Η δέσμευση του δεδικασμένου καταλαμβάνει κατά κανόνα τους διαδίκους, καθώς επίσης τους τρίτους, οι οποίοι αντιπροσωπεύονται από τους διαδίκους²¹². Αμφιβολία για την έκταση της υποκειμενικής δέσμευσης ανακύπτει στις περιπτώσεις της έμμεσης αντιπροσώπευσης ή ακόμα και της καθολικής ή ειδικής διαδοχής, καθώς, λόγω της διασταλτικής ερμηνείας της έννοιας της αντιπροσώπευσης, οι τελευταίες παρουσιάζονται ως οριακές περιπτώσεις απόδοσης της ιδιότητας του διαδίκου σε τρίτους²¹³ με την παροχή της δυνατότητας άσκησης τριτανακοπής. Έτσι, γίνεται δεκτό ότι οι καθολικοί διάδοχοι εξομοιώνονται με τους διαδίκους, ενώ οι ειδικοί διάδοχοι θεωρούνται τρίτοι στο μέτρο που η απόφαση με ισχύ δεδικασμένου δεν έκρινε για τα δικαιώματα που αφορούν την έννομη σχέση της ειδικής διαδοχής²¹⁴. Ο κυρίως παρεμβαίνων δεσμεύεται από την απόφαση της κύριας δίκης, μόνο εφόσον η κύρια παρέμβαση συνεκδικάζεται με την αγωγή, καθώς παρέχεται η δυνατότητα στο δικαστή, σύμφωνα με το ά.326 C.p.c., να περατώσει την κύρια δίκη και στη συνέχεια να δικάσει το αίτημα δικαστικής προστασίας του κυρίως παρεμβαίνοντος και να εκδώσει ξεχωριστή απόφαση. Σε όσους δε τρίτους ανακοινώνεται η δίκη, οπότε και υποχρεούνται να μετάσχουν σε αυτήν, το δεδικασμένο της απόφασης για την κύρια δίκη καταλαμβάνει τα τρίτα πρόσωπα χωρίς όμως η απόφαση αυτή να αποτελεί ταυτόχρονα και τίτλο εκτελεστό κατά του τρίτου²¹⁵.

Ακόμα σύμφωνα με το ά.1351C.civ., η απαιτούμενη ταυτότητα των διαδίκων σε δύο δίκες, στην πρώτη εκ των οποίων έχει ήδη εκδοθεί απόφαση για την ίδια διαφορά,

---

²¹⁰ Η έννοια του διαδίκου είναι αρκετά διευρυμένη στο γαλλικό δικονομικό δίκαιο, ώστε να καταλαμβάνει τους διαδίκους και τους εκπροσώπους των διαδίκων. Βλ.σχ.*Schweickert*, Die subjektiven Grenzen der materiellen Rechtskraft französischer Zivilurteile unter vergleichender Heranziehung des deutschen Rechts,σ.38 *Héron/Le Bars*, Droit judiciaire privé⁴,σ.254. Στην ειδική ή καθολική διαδοχή όπου ο ειδικός ή ο καθολικός διάδοχος λαμβάνουν τη θέση του διαδίκου κατά τρόπο αναγκαίο στην πρώτη περίπτωση, φυσικό στη δεύτερη, θα μπορούσε να μην θεωρηθείται ως γνήσια επέκταση των υποκειμενικών ορίων του δεδικασμένου. Η εναλλαγή των φυσικών προσώπων στη διεκδίκηση της αιτούμενης έννομης αξίωσης δεν μεταβάλλει το επίδικο αντικείμενο παρά διευκολύνει το δικαστή να εκδώσει απόφαση με την οποία θα δεσμεύονται οι πραγματικοί δικαιούχοι, υπάρχει ταύτιση των προσώπων των διαδίκων με τους διαδόχους και θα αποκλείονται της δέσμευσης αυτής οι μη δικαιούχοι διάδοχοι. Οι διάδοχοι είναι εκείνα τα φυσικά πρόσωπα που, εφόσον υπεισέρχονται στη θέση των αρχικών διαδίκων, δεσμεύονται από την απόφαση, από τη στιγμή που θα εκδοθεί. Η επέκταση λαμβάνει χώρα όταν αναγνωρίζεται το δεδικασμένο σε πρόσωπα τρίτα προς την επίδικη διαφορά, τα οποία συνδέονται με ορισμένη ουσιαστικού δικαίου σχέση με τους διαδίκους από την οποία προκύπτει η ανάγκη δέσμευσης τους ή τελούν σε ειδική σχέση προς την επίδικη αξίωση και το επιτρεπτό της εν λόγω διεύρυνσης της δεσμευτικής ενέργειας της δικαστικής απόφασης συνομολογείται είτε από το νομοθέτη είτε από τη νομολογία.

²¹¹ *Couchez*, Procédure civile¹⁴, σ.172.

²¹² Civ.2e, 16 juin 1996, Bull.civ. II n.700° Cass.Civ.1, 14 Febr.1990, Bull.Civ.I,n.42, όπου η απόφαση που καταδικάζει τον οφειλέτη σε καταβολή καταλαμβάνει όλους τους εις ολόκληρον συνοφειλέτες (codébiteurs solidaires), οι οποίοι και εκπροσωπούνται στη δίκη από τον κύριο οφειλέτη.

²¹³ *Perrot*, La défense des tiers contre la chose jugée, La tierce- opposition et ses substituts, Εισηγήσεις και πρακτικά του Δ' εν Αθήναις συνέδριου δια την πολιτικήν δικονομίαν του μηνός Σεπτεμβρίου 1967, σ.8.

²¹⁴ *Perrot*, La défense ό.π.,σ.3.

²¹⁵ *Cadiet*, Droit judiciaire privé²,σ.425.

καταδεικνύεται από το γεγονός ότι οι διάδικοι και στην πρώτη και στην δεύτερη δίκη πρέπει να ενεργούν με την ίδια ιδιότητα²¹⁶. Για παράδειγμα, όταν εκδίδεται απόφαση μετά από αγωγή που στρέφεται ατομικά κατά του προέδρου του διοικητικού συμβουλίου μιας εταιρίας, δεσμεύει μόνον τον πρόεδρο ως φυσικό πρόσωπο και όχι την εταιρία. Αν τυχόν ασκηθεί αγωγή με το ίδιο αίτημα κατά της εταιρίας, ο πρόεδρος του διοικητικού συμβουλίου που την εκπροσωπεί, ενεργεί αυτή τη φορά στο όνομα και για λογαριασμό της εταιρίας και το δεδικασμένο της προγενέστερης απόφασης, που είχε εκδοθεί κατά του φυσικού προσώπου του προέδρου και όχι κατά του νομικού προσώπου της εταιρίας, δεν αποτελεί φραγμό στην έκδοση απόφασης για τη νέα αγωγή. Ο πρόεδρος του διοικητικού συμβουλίου ενεργεί υπό διαφορετική ιδιότητα στις δύο περιπτώσεις²¹⁷, οπότε ταυτότητα διαδίκων δεν υφίσταται.

Η επέκταση των υποκειμενικών ορίων του δεδικασμένου, αν και περιορισμένη, διαμορφώνεται στο γαλλικό δίκαιο νομολογιακά και όχι με νομοθετική πρόβλεψη, γεγονός που την καθιστά ευάλωτη στις κυμαινόμενες διαθέσεις της νομολογίας και την αναδεικνύει για τον λόγο αυτόν εξαίρεση από τον κανόνα της σχετικής ενέργειας του δεδικασμένου. Το γαλλικό ακυρωτικό δικαστήριο δέχθηκε για παράδειγμα ότι μια απόφαση που στρέφεται κατά ενός οφειλέτη εις ολόκληρον δεσμεύει και τους άλλους συνοφειλέτες ή ότι απόφαση που στρέφεται κατά του πρωτοφειλέτη δεσμεύει και τους εγγυητές του²¹⁸. Οι τρίτοι που περιλαμβάνονται στην επέκταση των υποκειμενικών ορίων και καταλαμβάνονται από το δεδικασμένο, καθίστανται οιονεί υποκείμενα της επίδικης έννομης σχέσης και υφίστανται τις συνέπειες της απόφασης, όπως οι διάδικοι.

2.4.2 Η αντιταξιμότητα-*opposabilité* των οριστικών δικαστικών αποφάσεων

Οι οριστικές δικαστικές αποφάσεις αναπτύσσουν και μια έτερη διακριτή των υποκειμενικών ορίων του δεδικασμένου ενέργεια, την *αντιταξιμότητα-*opposabilité** της απόφασης έναντι όλων ²¹⁹. Κάθε απόφαση της διαγνωστικής πολιτικής δίκης

²¹⁶ ά.1351C.civ. «...en la même qualité.»

²¹⁷ Civ. 1re, 7 janvier 1976 σε:Bull.civ.I n.7.

²¹⁸ Civ. 1re, 14févr.1990, Bull.civ.I n.42 Com., 18oct.1982, Bull.civ.IV n.316.

²¹⁹ Η ενέργεια της αντιταξιμότητας συνιστά εξαίρεση στον κανόνα της σχετικής ενέργειας του δεδικασμένου των δικαστικών αποφάσεων και νομοθετικά προβλέπεται μόνο στις ακόλουθες δύο περιπτώσεις:α.29.5παρ.1 C.civ. όπου αφορά σε αποφάσεις απονομής της γαλλικής υπηκοότητας και στο α.324C.civ. σχετικά με αποφάσεις αναγνώρισης πατρότητας. Στη νομολογία ενδεικτικές αποφάσεις, όπου καταφάσκει η ενέργεια της αντιταξιμότητας πρβλ. Civ. 1ère, 8 octobre 1985, pourvoi n°84-12926 (Bull. 1985 I n°248 p.223): « l'assureur qui a été mis en demeure de connaître la procédure engagée et n'a pas jugé utile d'intervenir dans le déroulement des mesures d'instruction ne peut, sauf s'il y a fraude de la part de l'assuré, soutenir que ces mesures lui sont inopposables » όπου η απόφαση που εκδόθηκε στο πλαίσιο ασφαλιστικών μέτρων-*mesures d'instruction*- αντιτάσσεται έναντι του ασφαλιστή, ο οποίος, αν και γνώριζε τη δίκη, δεν παρενέβη σε αυτήν και την Com. 30 octobre 2007, pourvoi n°04-16655 (bulletin 2007 IV n°229): « la décision d'admission des créances, devenue irrévocable, est opposable au codébiteur solidaire tant en ce qui concerne l'existence et le montant des créances que la substitution de la prescription trentenaire à la prescription originaires », όπου τελεσίδικη απόφαση σε δίκη για σύμβαση δανείου αντιτάσσεται έναντι του εις

αντιτάσσεται έναντι των τρίτων, υπό την έννοια ότι οι τρίτοι οφείλουν να σέβονται το περιεχόμενο των με ισχύ δεδικασμένου δικαστικών αποφάσεων, γεγονός που συνεπάγεται αφενός μεν τη μη δέσμευση των τρίτων από το δεδικασμένο, αφετέρου δε τη δυνατότητα προσβολής των αποφάσεων, που αντιτάσσονται απέναντί τους, με το ένδικο μέσο της τριτανακοπής, εφόσον θίγονται τα έννομα συμφέροντά τους²²⁰.

Το ένδικο μέσο της τριτανακοπής(tierce opposition, α.582-592C.p.c.)²²¹ υπηρετεί για τους τρίτους τον σκοπό της αμφισβήτησης της δικαιοδοτικής κρίσης²²²,εφόσον εκείνοι αποδεικνύουν έννομο συμφέρον για την άσκησή του, συνεπώς για την προσβολή και μεταρρύθμιση της απόφασης που άμεσα ή έμμεσα τους θίγει. Η δυνατότητα άσκησης τριτανακοπής ανάγεται για τους τρίτους σε ισοδύναμη μορφή παροχής δικαστικής προστασίας προς τρίτα πρόσωπα με τους άλλους τρόπους της a priori συμμετοχής των τρίτων στην εκκρεμή δίκη και διασφάλισης του δικαιώματος της δικαστικής ακρόασης, όπως είναι η κύρια και η πρόσθετη παρέμβαση στη δίκη(*intervention volontaire*) ή η αναγκαστική παρέμβαση(*intervention forcée*) με την μορφή είτε της προσεπίκλησης τρίτων προσώπων, της προσεπίκλησης του δικονομικού εγγυητή και η μεταγενέστερη της έκδοσης της απόφασης άσκηση θετικής ή αρνητικής αναγνωριστικής αγωγής²²³. Η διαφορά της τριτανακοπής από τις άλλες μορφές συμμετοχής τρίτων στη δίκη έγκειται στη μεταβολή της χρονικής φάσης δικαστικής επιδίωξης εκ μέρους των τρίτων των αξιώσεών τους, καθώς η δυνατότητα τριτανακοπής χορηγείται μετά την έκδοση της απόφασης και συνιστά εκ των υστέρων παροχή δικαστικής προστασίας, ενώ με τη συμμετοχή στη δίκη ο τρίτος έχει την ευχέρεια να προβάλλει τις αξιώσεις του και να ζητήσει την έκδοση δικαστικής απόφασης, η οποία θα κρίνει για τις έννομες σχέσεις που τον αφορούν.

2.4.3 Η αντιταξιμότητα-opposabilité των οριστικών δικαστικών αποφάσεων που εκδίδονται επί συλλογικής αγωγής.

Στο γαλλικό δικονομικό δίκαιο, η συλλογική αγωγή ρυθμίζεται στο δίκαιο του καταναλωτή και προστατεύει τους καταναλωτές από ζημιές που υφίστανται είτε λόγω εναρμονισμένων πρακτικών, που έχουν ως αποτέλεσμα τον περιορισμό του

ολόκληρον ευθυνόμενου οφειλέτη τόσο ως προς την ύπαρξη και το ύψος της οφειλής από τη σύμβαση δανείου όσο και ως προς την προθεσμία παραγραφής.

²²⁰ Bley, L'efficacité substantielle des jugements civils, tome 328, σ.361 Roland,Chose jugée, ό.π.,σ196.

²²¹ Βλ. για τις προϋποθέσεις της τριτανακοπής, Guinchard/Ferrand/Chanais, Procédure civile⁶, σ.557επ..

²²² Βλ. ά.582C.p.c. “La tierce opposition tend à faire rétracter ou réformer un jugement au profit du tiers qui l'attaque.Elle remet en question relativement à son auteur les points jugés qu'elle critique, pour qu'il soit à nouveau statué en fait et en droit.”

²²³ Solus/Perrot, Droit judiciaire I, ό.π., σ.12' Ο θεσμός της αναγνωριστικής αγωγής εμφανίστηκε στο γαλλικό δικονομικό σύστημα μεταγενέστερα της τριτανακοπής, η οποία μέχρι τότε αποτελούσε το μοναδικό μέσο έννομης προστασίας του τρίτου.

ανταγωνισμού, είτε λόγω κακόπιστης και αντισυμβατικής συμπεριφοράς των προμηθευτών. Αν και αντίστοιχες διαδικασίες προβλέπονται και σε άλλους κώδικες, όπως στον κώδικα του δικαίου της υγείας²²⁴ ή του περιβάλλοντος²²⁵, ωστόσο η συλλογική αγωγή εφαρμόζεται περιοριστικά μόνο στο δίκαιο του καταναλωτή²²⁶. Ο νόμος προβλέπει διαδικασία προαιρετικής συμμετοχής του θιγόμενου καταναλωτή (opt-in procedure), έτσι ώστε να δεσμεύονται μόνο όσοι καταναλωτές έγιναν διάδικοι στη δίκη²²⁷, ενώ όσοι δεν συμμετείχαν μπορούν μεμονωμένα να ασκήσουν αγωγή²²⁸

3. Τελικές Παρατηρήσεις

3.1 Το δεδικασμένο ως θεσμός του γαλλικού δικονομικού δικαίου

Το δεδικασμένο των γαλλικών δικαστικών αποφάσεων δεν διατηρεί πλέον την ιδιότητα του τεκμηρίου της αλήθειας, όπως την συνέλαβε το ρωμαϊκό δίκαιο στο αξίωμα *res judicata pro veritate accipitur*. Στη σύγχρονη λειτουργία του, το δεδικασμένο αποτελεί θεσμό του δικονομικού δικαίου, χωρίς ωστόσο οι όροι επέλευσής του να ρυθμίζονται αποκλειστικά από τον γαλλικό κώδικα πολιτικής δικονομίας, αλλά να διατηρούνται ως τμήμα των νόμιμων τεκμηρίων του αστικού δικαίου. Η δημιουργία σταθερών εννόμων σχέσεων προϋποθέτει την ύπαρξη κανόνων δικαίου, που θα επιτρέπουν την οριστική επίλυση των επίδικων διαφορών με δικαστικές αποφάσεις, οι οποίες θα πραγματώνουν το πνεύμα και το γράμμα του νόμου, με τους δικαστές να αναζητούν μετά την ορθή υπαγωγή των πραγματικών γεγονότων στον κανόνα δικαίου την ουσιαστική αλήθεια. Το δεδικασμένο, πέρα και πάνω από την ορθή διάγνωση της έννομης σχέσης, είναι ο θεσμός εκείνος που μπορεί

²²⁴ <http://www.argusdelassurance.com/institutions/1-assemblee-nationale-adopte-le-principe-de-l-action-de-groupe-en-sante-avec-effet-retroactif.92278>.

²²⁵ <http://www.actu-environnement.com/ae/news/extension-action-groupe-environnement-sante-20476.php4>.

²²⁶ Η περιοριστική ρύθμιση της συλλογικής αγωγής σε επιμέρους δίκαια και όχι στον κώδικα πολιτικής δικονομίας έχει επικριθεί έντονα βλ.σχ. Cadiet, L'action de groupe : le droit français à l'épreuve des expériences étrangères Colloque du 26 mars 2015.

²²⁷ a.423.1 Code de la Consommation(01.07.2015): 'Une association de défense des consommateurs représentative au niveau national et agréée en application de l'article L. 411-1 peut agir devant une juridiction civile afin d'obtenir la réparation des préjudices individuels subis par des consommateurs placés dans une situation similaire ou identique et ayant pour cause commune un manquement d'un ou des mêmes professionnels à leurs obligations légales ou contractuelles: 1° A l'occasion de la vente de biens ou de la fourniture de services ;2° Ou lorsque ces préjudices résultent de pratiques anticoncurrentielles au sens du titre II du livre IV du code de commerce ou des articles 101 et 102 du traité sur le fonctionnement de l'Union européenne. L'action de groupe ne peut porter que sur la réparation des préjudices patrimoniaux résultant des dommages matériels subis par les consommateurs.'

²²⁸ Μία διαδικασία στο πρότυπο της συλλογικής αγωγής του αμερικανικού δικαίου στο πρότυπο των opt-out διαδικασιών απορρίπτεται από το γαλλικό δίκαιο. Πρβλ και Ferrand, ZZPInt, ό.π.σ.47

να εγγυηθεί την ειρήνευση της έννομης τάξης και την ασφάλεια δικαίου. Στο γαλλικό δικονομικό δίκαιο άλλωστε οι πρωτοβάθμιες αποφάσεις, που τέμνουν τη διαφορά στην ουσία της, αποκτούν μεν δεδικασμένο, υπόκεινται δε σε ένδικα μέσα για την ανατροπή του δεδικασμένου. Η συμπερίληψη των προϋποθέσεων της λειτουργίας του θεσμού στο ουσιαστικό δίκαιο και ειδικότερα στο ά.1351C.c. δεν στερεί κατά συνέπεια τίποτε από την σύγχρονη δικονομική φύση και λειτουργία του, εκφράζει απλώς την έτεροι ουσιαστικής φύσεως τελολογία του. Άλλωστε, η αποκλειστική δικονομική λειτουργία ενός θεσμού της διαγνωστικής δίκης δεν ανταγωνίζεται την τελολογία του ως θεσμού, που αποβλέπει στην αποκατάσταση της αλήθειας, όπως αποτυπώνεται στην συμπερίληψή του δεδικασμένου στο αστικό δίκαιο και ειδικότερα στο κεφάλαιο των αποδείξεων. Στη δομή του γαλλικού δεδικασμένου, η διαλεκτική αυτή σχέση δικονομικής λειτουργίας, σύμφωνα με την οποία το δεδικασμένο θέτει φραγμό στην επανεκδίκαση της ίδιας διαφοράς, και της ουσιαστικού δικαίου φύσης του ως τεκμηρίου της αλήθειας, αφενός προδίδει την προσήλωση στη ρωμαϊκή παράδοση ως πηγή της ιστορικής του καταβολής και αφετέρου αποτρέπει τη διαιώνιση της επανεξέτασης των διαφορών και την ατέρμονη αβεβαιότητα της ύπαρξης και της εξέλιξης των εννόμων σχέσεων. Έτσι, το δεδικασμένο στο γαλλικό δίκαιο ακολουθεί την ρωμαϊκή παράδοση με το αξίωμα *res judicata pro veritate accipitur* στην αναζήτηση όχι πλέον μιας τυπικά τεκμαιρόμενης αλήθειας, αλλά μιας ουσιαστικής αλήθειας, η οποία θα προκύπτει από τους πραγματικούς ισχυρισμούς των μερών, ενώ επιτελεί αποκλειστικά δικονομική λειτουργία ως κύρια συνέπεια της απόφασης και μάλιστα της πρωτόδικης οριστικής απόφασης, η οποία έχει κρίνει τη διαφορά στην ουσία της.

3.2 Η διευρυμένη αντίληψη των αντικειμενικών ορίων του δεδικασμένου

Η νεώτερη νομολογιακή θεώρηση της έννοιας της *cause*, καθώς διευρύνει σημαντικά τα αντικειμενικά όρια του δεδικασμένου και καθώς συμπεριλαμβάνεται στα στοιχεία του αντικειμένου της δίκης, προκαλεί σκέψεις για μία ενδεχόμενη σύγκλιση γαλλικού και αγγλικού δικονομικού δικαίου. Στο αγγλικό δικονομικό δίκαιο συνιστά κατάχρηση της διαδικασίας (*abuse of process*) η προβολή στην πρώτη δίκη μέρους και όχι του συνόλου των αξιώσεων, με αποτέλεσμα το δεδικασμένο να καταλαμβάνει και αξιώσεις που θα μπορούσαν να προταθούν και δεν προτάθηκαν. Τόσο διευρυμένα αντικειμενικά όρια δεδικασμένου υιοθέτησε πλέον και το γαλλικό ακυρωτικό με την συγκέντρωση όχι απλώς του συνόλου των νομικών βάσεων, αλλά και του συνόλου των

ισχυρισμών-*concentration des moyens*²²⁹. Ωστόσο, η νεώτερη νομολογία, που αξιώνει τον περιορισμό της προβολής των αγωγικών αιτημάτων, φανερώνει την ανάγκη εκ νέου αξιολόγησης των αντικειμενικών ορίων του δεδικασμένου και την στενή ερμηνεία τους, όπως αυτή ίσχυε πριν την έκδοση της απόφασης *Cesareo*. Η αντίληψη των διευρυμένων αντικειμενικών ορίων της *res judicata* του αγγλικού δικαίου, καθώς και των διευρυμένων ορίων του αντικειμένου της δίκης, εφόσον απαιτείται η προβολή από τον ενάγοντα του συνόλου των αξιώσεων, εξακολουθεί επομένως, παρά τις διακυμάνσεις της γαλλικής νομολογίας ως προς το εύρος των αντικειμενικών ορίων του δεδικασμένου, να αποτελεί μαζί με την θεωρία του πυρήνα στην ευρωπαϊκή εκκρεμοδικία²³⁰, την εξαίρεση σε σχέση με τον κανόνα της στενής οριοθέτησης και να αποκτά αποδοχή σε επίπεδο ευρωπαϊκού δικονομικού δικαίου και όχι σε επίπεδο εθνικών δικονομικών εννόμων τάξεων. Η εναρμόνιση του ευρωπαϊκού δικονομικού δικαίου σύμφωνα με τα πρότυπα του αγγλικού κοινοδικαίου, παρόλο που η αυτόνομη ερμηνεία δεν πρέπει να στηρίζεται σε εθνικού δικαίου πρότυπα, αλλά στο σύστημα και την τεολογία των κοινοτικών ρυθμίσεων²³¹, φαίνεται ως εκ τούτου ξένη σε σχέση με το στενό πλαίσιο αντικειμένου δίκης και δεδικασμένου του ηπειρωτικού δικαίου και ειδικότερα του γαλλικού δικαίου, όπως αυτό διαμορφώνεται πλέον σήμερα.

Γ. Γερμανικό δίκαιο

1. Ιστορική εξέλιξη του γερμανικού δεδικασμένου. Ο θεσμός της ρωμαϊκής *res judicata* ως βάση του δεδικασμένου των αποφάσεων της γερμανικής διαγνωστικής δίκης.

1.1. Η πρόσληψη του ρωμαϊκού δικαίου στη γερμανική έννομη τάξη του 19^{ου} αιώνα, δηλαδή του δικαίου των πανδεκτών, όπως παραδόθηκε από τις κωδικοποιήσεις

²²⁹ *Ferrand*, *Res Judicata-From national law to a possible European harmonization?*, FS Gottwald, σ.154.

²³⁰ α.27 Συμβρυξ, α.27 Καν44/2001, α.29 Καν 1215/2012 « Με την επιφύλαξη του άρθρου 31 παράγραφος 2, αν έχουν ασκηθεί αγωγές με το ίδιο αντικείμενο και την ίδια αιτία μεταξύ των ιδίων διαδίκων ενώπιον δικαστηρίων διαφορετικών κρατών μελών, κάθε δικαστήριο εκτός του πρώτου επιληφθέντος αναστέλλει αυτεπάγγελα τη διαδικασία μέχρις ότου διαπιστωθεί η διεθνής διακαιοδοσία του πρώτου επιληφθέντος δικαστηρίου.», EuGH 08.12.1987, C-144/86 Gubisch/Palumbo.

²³¹ *Calliess*, *Grundlagen, Grenzen und Perspektiven europäischen Richterrechts*, NJW(2005), σ.929 *Hopfner/Rüthers*, *Grundlagen einer europäischen Methodenlehre*, AcP 209(2009), σ.1επ..

του Ιουστινιανού και τα διδάγματα της σχολής της Μπολόνια, πραγματοποιήθηκε μέσω του εθιμικού δικαίου²³², χωρίς την συνδρομή της νομοθετικής εξουσίας, καθώς το τότε ισχύον γερμανικό κοινοδικαίο (*gemeines Recht*) εφαρμοζόταν επικουρικά σε σχέση με το εθιμικό δίκαιο. Η δε αξία του ρωμαϊκού δικαίου δεν περιορίζεται μόνο στην συμπληρωματική του συνδρομή στην εξέλιξη μιας ιστορικά ενιαίας έννομης τάξης²³³, αλλά αποτελεί και το κατάλληλο ερμηνευτικό υπόβαθρο, με βάση τις αρχές του οποίου επηρεάζονται ως προς τη διαμόρφωσή τους τόσο οι βασικοί θεσμοί του γερμανικού κοινοδικαίου όσο και συγκεκριμένοι δικονομικοί θεσμοί, όπως το δεδικασμένο. Για τον λόγο αυτόν και για την πληρέστερη κατανόηση της πρόσληψης του δεδικασμένου στο γερμανικό δίκαιο, προηγείται η ανάλυση του ρωμαϊκού θεσμού της *res iudicata*, καθώς αυτή στο γερμανικό δίκαιο, δεν επηρέασε απλώς, όπως σε άλλα ηπειρωτικά δίκαια τη διαμόρφωση του δεδικασμένου, αλλά αποτέλεσε τη πλέον θεμελιώδη βάση διαμόρφωσής του.

Η διαδικασία ενώπιον των ρωμαϊκών δικαστηρίων διαμορφώθηκε μέσα σε τρεις περιόδους την *legis actiones*, την *ordo iudiciorum* ή αλλιώς διαδικασία της *formula* και την *extra ordinaria cognitio*²³⁴. Στην πρώτη περίοδο, δεν ρυθμίζεται ο θεσμός του δεδικασμένου, παρά το εμπόδιο στην εκ νέου εκδίκαση της ίδιας διαφοράς- ‘*actum aiunt, ne agas Phormio*’²³⁵ θέτει η περάτωση της διαδικασίας με την *litis contestatio*, δηλαδή με την είσοδο στο στάδιο της εμφάνισης απόδειξης των ισχυρισμών των διαδίκων²³⁶. Ο πραιτωρ ενώπιον του οποίου άγεται για δεύτερη φορά η ίδια διαφορά αρνείται την εκδίκασή της- ‘*denegatio actionis*’- βάσει του κανόνα ‘*bis de eadem re ne sit actio*’²³⁷.

Η λειτουργία της *litis contestatio* μεταβλήθηκε κατά την περίοδο της *formula* και απέκτησε τη μορφή της δικονομικής σύμβασης, όπου η διαδικασία ενώπιον του δικαστή κατέληγε σε συμφωνία μεταξύ των μερών. Το δικαίωμα που επικύρωνε η συμφωνία αυτή δεν μπορούσε να κριθεί εκ νέου ενώπιον άλλου δικαστηρίου, αλλά θεωρούνταν ως ‘*res in iudicium deductae*’.

²³² Windscheid, Lehrbuch des Pandektenrechts, I. band, σ.3επ.

²³³ Βλ.σχ. για την ιστορία του γερμανικού δικονομικού δικαίου Stürner/Murray, German civil Justice, σ.24επ..

²³⁴ Βλ.σχ. Kaser/Hackl, Das römische Zivilprozessrecht, σ.168επ. Turpin, Formula, cognition and Proceedings extra ordinem, RIDA, 46 (1999), σ.544επ. Litewski, Der römisch-kanonische Zivilprozess nach den alteren ordines iudiciarii, I, σ.30επ..

²³⁵ Lefèvre, Der Phormio des Terenz und der Epidikazomenos des Apollodor von Karystos, σ.18.

²³⁶ Η ‘*litis contestatio*’ αποδίδεται στην περίοδο αυτή με την αρχική της σημασία. Βλ. και v.Savigny, Traité de droit romain², tom.VI, ed.2, §CCLVII, σ.10.

²³⁷ Liebs, Die Herrkunft der Regel, Bis de eadem re ne sit action, ZZS 84 (1967), σ.104επ..

Η ρωμαϊκή *res judicata* αποτελεί θεσμό του δικονομικού δικαίου, όπου οι έννομες σχέσεις, λόγω του δεδικασμένου, απλώς διαπιστώνονται, βεβαιώνονται ως ισχύουσες. Η δικαστική απόφαση δεν παράγει δίκαιο και η δέσμευση που απορρέει από το περιεχόμενό της είναι καταρχήν δικονομική και δεν σχετίζεται με την ουσιαστικού δικαίου έποψη του δεδικασμένου της απόφασης ως πηγής του δικαίου²³⁸. Η πρόσβαση στη δικαιοσύνη στην περίοδο της *formula*, όπου οι μορφές άσκησης ένδικης προστασίας είχαν τυποποιηθεί σε συγκεκριμένους τύπους αγωγής, πραγματοποιούνταν ανάλογα με την άσκηση αγωγής *in personam* ή *in rem*. Η άσκηση αγωγής *in personam* αποτύπωνε τη δυνατότητα άσκησης αγωγής κατά ενός προσώπου με το οποίο ο ενάγων είχε καταρτίσει ορισμένου είδους σύμβαση²³⁹. Κατά την περίοδο που ίσχυε η διαδικασία της *formula*, λοιπόν, η πολιτική δίκη είχε συγκεκριμένα χαρακτηριστικά, διεξαγόταν στη Ρώμη, ενώπιον ενός δικαστή και στηριζόταν στο δυαδικό σύστημα των διαδίκων, αφού μόνο αν υπήρχε συμβατική ενοχική σχέση επιτρεπόταν η θέση σε κίνηση της διαδικασίας της *formula*²⁴⁰. Αν κάποιο από αυτά τα στοιχεία έλειπε, η δίκη διεξαγόταν *imperio continens* ενώπιον του πραιτόρα, ο οποίος έκρινε κατά συνείδηση και όχι με βάση το νόμο. Η διάκριση αυτή είναι σημαντική, διότι σε όλες τις άλλες περιπτώσεις, όπου δεν υπήρχε ενοχικός συμβατικός δεσμός, οι επίδικες αξιώσεις εκδικάζονταν από τον πραιτόρα και η απόφαση ανέπτυσσε μεν δεδικασμένο ως *exceptio rei iudicatae in iudicium deductae*, αλλά το δεδικασμένο αντιτασσόταν μόνο έναντι του ενάγοντα. Μόνο δηλαδή στην περίπτωση που ο ενάγων ασκούσε και δεύτερη αγωγή με το ίδιο αντικείμενο, ο πραιτόρας θα του την απέρριπτε λόγω της *exceptio*. Ο εναγόμενος μπορούσε να αμφισβητήσει την απόφαση του πραιτόρα με την προβολή της ενστάσεως της *exceptio*, ενώπιον ενός ιδιώτη, στον οποίο είχε δοθεί ο ρόλος του επιδαιτητή, καθώς έκρινε την υπόθεση βάσει της δικής του συνείδησης και πεποίθησης για την έκβαση των γεγονότων. Αντιθέτως, στην κατά το νόμο τυπική διαδικασία της *formula* σε διαφορές από δικαιοπραξία, η δίκη περατωνόταν με τη οριστική και για τους δύο διαδίκους απόφαση μετά την κατάρτιση

---

²³⁸ Εξαίρεση στην δικονομική λειτουργία του ρωμαϊκού δεδικασμένου αναφέρονται οι αγωγές διανομής πρβλ. *Gaul, Rechtskraftlehre seit Savigny, FS Flume, σ.496.*

²³⁹ Σε αντίθεση με τις *actiones in rem*, όπου ο ενάγων δεν απευθυνόταν κατά συγκεκριμένου προσώπου, παρά ασκούσε αγωγή κατά οποιουδήποτε μπορούσε να αμφισβητήσει το δικαίωμά του. Σκοπός της *actio in rem* ήταν ο ενάγων να επιτύχει την έκδοση αναγνωριστικής του δικαιώματός του απόφασης κατά οποιουδήποτε το αμφισβητούσε.

²⁴⁰ Metzger, *A new outline of the roman civil trial*, σ.6επ..

της δικονομικής σύμβασης, της *litis contestatio*²⁴¹. Ο κίνδυνος για την έκδοση και συνύπαρξη αντιφατικών αποφάσεων ήταν πέρα από προφανές.

Αργότερα, με την υπαγωγή όλων των διαφορών σε μια κοινή και ενιαία διαδικασία, η απόφαση ανέπτυξε δεδικασμένο πλέον ως *exceptio rei iudicatae uel in iudicium deductae*, είχε υποκειμενική ισχύ μεταξύ των μερών και ως εκ τούτου κανένας από τους διαδίκους δεν μπορούσε σε νεότερη δικάσιμο να την αμφισβητήσει. Έτσι, τελικά, το δεδικασμένο, κατά την κλασσική περίοδο της διαδικασίας της *formula*²⁴², αποτύπωνε την δεσμευτική ενέργεια του περιεχομένου της δικαστικής απόφασης, η οποία διαρθρωνόταν ως φραγμός στην άσκηση δεύτερης αγωγής για την ίδια διαφορά μεταξύ των ίδιων διαδίκων, δηλαδή ως έκφραση της αποκαλούμενης αρνητικής λειτουργίας του δεδικασμένου.

Η τελεσιδικία δεν αποτελούσε προϋπόθεση για την επέλευση του ουσιαστικού δεδικασμένου, καθώς η θεμελιώδης αρνητική λειτουργία του ουσιαστικού δεδικασμένου, σύμφωνα με την οποία δεύτερο δικαστήριο δεν μπορεί να δικάσει την ίδια υπόθεση μεταξύ των ίδιων διαδίκων και η οποία στη ρωμαϊκή έννομη τάξη εκφράζεται στην πρόταση *de eadem re ne bis sit actio* ή πιο απλά *ne bis in idem*, εμφανίζεται στην κλασσική περίοδο ήδη με την εκκρεμοδικία, την *litis contestatio*. Ακόμα όμως και ο αποκλεισμός των ενστάσεων θεωρείται ότι απορρέει ήδη από την *litis contestatio* όπου τα διάδικα μέρη αρχικά απευθύνονταν ενώπιον του πραιτόρα *in iure* και έπειτα ενώπιον του δικαστή, *apud iudicem*²⁴³. Άλλωστε, η δικαστική απόφαση στο πλαίσιο της διαδικασίας της *formula* αποκτούσε, ήδη από την έκδοσή της, την απαιτούμενη δικονομική ωριμότητα ώστε να περιβληθεί με την ισχύ του ουσιαστικού δεδικασμένου. Στις αγωγές *in personam*, η απαγόρευση άσκησης δεύτερης αγωγής με το ίδιο περιεχόμενο κατά των ίδιων διαδίκων (*ne bis in idem*) επέρχεται αυτοδίκαια με την εκκρεμοδικία (*litis contestatio*). Η άσκηση λοιπόν της αγωγής *in personam* αφενός θεμελιώνει την εκκρεμοδικία και αφετέρου η έκδοση απόφασης επ' αυτής, αναπτύσσει *ipso iure* ουσιαστικό δεδικασμένο με την εξάντληση της δυνατότητας άσκησης δεύτερης αγωγής, την λεγόμενη *consumptio actionis*, η οποία στηρίζεται στην απαγόρευση άσκησης της ίδιας αγωγής με το ίδιο περιεχόμενο, στο αξίωμα δηλαδή *bis de eadem re ne sit actio* ή άλλως *ne bis in idem*. Σε άλλες αποφάσεις ή αγωγές (*iudicia*

²⁴¹ Kaser, Zum Formproblem der *litis contestatio*, σ.41επ. Lenel, Zur Form der klassischen *litiskontestatio*, σ.331επ. „Zeitschrift der Savigny Stiftung für Rechtsgeschichte, vol.24,1903.

²⁴² Πρβλ. τις ιταλικές πηγές του δικαίου σχετικά για τη διαδικασία της άσκησης της αγωγής (*formula*) και το περιεχόμενο που μπορούσε να έχει, όπως τις παραθέτει ο *Kannengiesser*, Die Aufrechnung im internationalen Privat- und Verfahrensrecht, σ.3.

²⁴³ Jolowicz/Nicholas, Historical Introduction to the study of the roman law³, σ.191επ..

imperio continentia, actiones in personam mit intentio in factum), όμως, όπως και στην περίπτωση της in rem ασκηθείσας αγωγής, μια αρνητική λειτουργία αντίστοιχη με αυτή του δεδικασμένου επέρχεται μεν ήδη με την εκκρεμοδικία, κατόπιν ενστάσεως δε, με την ένσταση της exceptio rei iudicatae vel in iudicium deductae και όχι αυτοδικαία, όπως στις αγωγές in personam.

Η ασφάλεια δικαίου, που το δεδικασμένο προορίζεται να εμπεδώσει, ενδιέφερε εκτός από τους διαδίκους και την κρατική ρωμαϊκή εξουσία, η οποία μεριμνά για την ισχύ των δικαστικών αποφάσεων και την ομαλή λειτουργία και απονομή της δικαιοσύνης κατά τρόπο σταθερό και αξιόπιστο. Έτσι, αντιστάθμισμα και περιστολή στη διακριτική ευχέρεια των διαδίκων σχετικά με την προβολή της ένστασης του δεδικασμένου σε ορισμένες περιπτώσεις αποφάσεων ή αγωγών συνιστά το καθήκον άρνησης του δικαστή (Denegationsbefugnis des Magistrats) να δικάσει την ίδια υπόθεση μεταξύ των ίδιων διαδίκων.

Με την ενιαία αντιμετώπιση των διαφορών είτε αυτές προέρχονταν από σύμβαση είτε από αδικοπραξία είτε ακόμα και αν πρόκειται για εμπράγματα διαφορές, ενώ με την litis contestatio επέρχεται αυτοδικαία η αρνητική λειτουργία του δεδικασμένου, η οποία θεμελιώνεται στον κανόνα exceptio rei in iudicium deductae, με την δικαστική απόφαση η αρνητική λειτουργία μετατρέπεται σε exceptio rei iudicatae.

Η θετική λειτουργία της ρωμαϊκής exceptio rei iudicatae, με την οποία αποδίδεται η προδικαστικότητα της δικαστικής απόφασης και η οποία προϋποθέτει ουσιαστικού δικαίου αλληλεξάρτηση μεταξύ των έννομων σχέσεων της πρώτης δίκης με εκείνες τις έννομες σχέσεις που φέρονται προς κρίση στη δεύτερη δίκη, καθώς εκφράζει τη δεσμευτική ενέργεια της απόφασης της πρώτης δίκης που συνιστά πρότερη και αναγκαία κρίση για την διάγνωση της αξίωσης στη δεύτερη δίκη, δεν αναγνωρίζεται, κατά κρατούσα άποψη²⁴⁴, στη διαδικασία της formula.

Στην περίοδο της cognitio extra ordinem²⁴⁵, η απόφαση που έχει ισχύ δεδικασμένου ονομάζεται *sententia*, η οποία εκδίδεται από το δικαστή ή τον αυτοκρατορικό διοικητικό υπάλληλο και αποδίδεται με τις φράσεις '*sententia(iudex) ius facit*' και '*res iudicata pro veritate accipitur(habetur)*'. Ο δικαστής με την απόφασή του διαπλάθει δίκαιο, ενώ ακόμα και στις περιπτώσεις που αποφαινόταν θετικά ή αποφατικά για ένα δικαίωμα, που ήδη ρυθμιζόταν στο νόμο, η απόφασή του είχε ισχύ erga omnes. Στην πλήρη διαμόρφωση του περιεχομένου του θεσμού, συντελούσε και η αξιωματικά

²⁴⁴ Kaser/Hackl, Das römische Zivilprozessrecht, ό.π., σ.220επ..

²⁴⁵ Metzger, An outline of roman civil procedure, Roman Legal Tradition, 9(2013),σ.26.

διατυπωμένη έκφανση της *res judicata* ως πρόταση της αλήθειας σχετικά με ό,τι κρίθηκε στο διατακτικό της δικαστικής απόφασης, ως *res judicata pro veritate habetur*. Έτσι, όπως η φράση διατυπώνεται από τον Ουλπιανό, δεν ίσχυε ως τεκμήριο της αλήθειας των πραγματικών γεγονότων που προβάλλονταν ως θεμελίωση των αιτημάτων της αγωγής, αλλά είχε ως περιεχόμενο ότι η αυθεντικότητα της υποκειμενικής κρίσης του δικαστή σχετιζόταν με τα πραγματικά γεγονότα όπως τα παρουσίαζαν οι διάδικοι. Το δεδικασμένο της απόφασης εκφράζει την υποκειμενική αλήθεια της δικαστικής κρίσης.

Με το αξίωμα *res judicata pro veritate accipitur* ολοκληρώνεται η λειτουργία της ρωμαϊκής *res judicata*²⁴⁶, όπου μαζί με την αρνητική λειτουργία, όπως ήδη αυτή εκδηλώνεται αφενός στο πλαίσιο της κατάρτισης δικονομικής σύμβασης της *litis contestatio* και αφετέρου με την έκδοση δικαστικής απόφασης, συναρμολογούν τον βασικό για τη ρωμαϊκή έννομη τάξη εννοιολογικό πυρήνα του δεδικασμένου. Η δικαστική απόφαση αποτελούσε διάγνωση των εννόμων σχέσεων, που έπρεπε ως τέτοια, ως κρίση δηλαδή από ένα τρίτο προς τα μέρη πολιτειακό όργανο, να θεωρηθεί και να ισχύσει ως αληθής κρίση για τα δικαιώματα και τις υποχρεώσεις των δεσμευόμενων από το δεδικασμένο προσώπων²⁴⁷.

1.2. Στο γερμανικό δίκαιο του 19^{ου} αι. τέθηκαν οι βάσεις για τη σύγχρονη διαμόρφωση του δεδικασμένου, ως κύριας έννομης συνέπειας της απόφασης, η οποία δεσμεύει καταρχήν τα διάδικα μέρη²⁴⁸.

Η δικαιοπολιτική επιλογή θεσμοθέτησης του δεδικασμένου στο γερμανικό κοινοδίκαιο υπαγορεύεται, όπως και στο ρωμαϊκό δίκαιο κατά το αξίωμα *res judicata pro veritate accipitur*, από την ανάγκη ύπαρξης και εμπέδωσης ασφάλειας δικαίου. Το δεδικασμένο προσδίδει στη δικαστική απόφαση την ιδιότυπη λειτουργία ως πλάσματος της αλήθειας (*Fiktion der Wahrheit*)²⁴⁹ της κρίσης για την έννομη σχέση. Ο θεωρητικός και φιλόσοφος του δικαίου Carl Friedrich v.Savigny, στον οποίο

²⁴⁶ Wenger, *Römisches Recht. Römisches Privatrecht. Abriss des römischen Zivilprozessrechts*³, σ.210.

²⁴⁷ Στη σύγχρονη δικονομική θεωρία το δεδικασμένο δεν θεωρείται ότι αποσκοπεί στην ανεύρεση της ιστορικής αλήθειας, αλλά ότι η αλήθεια που διατυπώνεται στην με ισχύ δεδικασμένου δικαστική κρίση αποτελεί μόνο το μέσο για την ανεύρεση του δικαίου “...geht es im Prozess nicht um die historische oder die naturwissenschaftliche ‘Wahrheit an sich’, sondern um die Wahrheitsermittlung zum Zwecke der Rechtsfindung” σε Gaul, *Der Zweck des Zivilprozesses: Yildirim, Zivilprozessrecht im Lichte der Maximen*, σ.87.

²⁴⁸ Stein, *Über die bindende Kraft der richterlichen Entscheidung nach der neuen österreichischen Zivilprozessordnung*, σ.11. Στο γερμανικό δίκαιο του ύστερου μεσαίωνα (14^{ου} αι.) ίσχυε μόνο μία εσωτερική δεσμευτική ενέργεια της απόφασης για το δικαστή που την εξέδωσε (‘Innenprozessuale Bindungswirkung’). Ο δικαστής έπρεπε να διαφυλάξει το περιεχόμενο της απόφασης, και κατά συνέπεια το κύρος της δημόσιας εξουσίας που το κράτος ασκούσε μέσω των δικαιοδοτικών του οργάνων. Η δικαστική απόφαση δεν δέσμευε τα μέρη, δεν ανέπτυσσε, δηλαδή, δεδικασμένο. Βλ. σχ. Planck, *Das deutsche Gerichtsverfahren im Mittelalter*, Τομος I, σ.239 επ.

²⁴⁹ Savigny, *System des heutigen römischen Recht*, VI, σ.259 επ..

αποδίδεται ο χαρακτηρισμός του δεδικασμένου ως νομικού πλάσματος απόδοσης της αλήθειας, ήταν εκείνος που παρέλαβε τη ρωμαϊκή παράδοση για το θεσμό του δεδικασμένου και τον εξέλιξε στο πλαίσιο του γερμανικού κοινοδικαίου²⁵⁰.

Η αλήθεια του περιεχομένου της δικαστικής απόφασης δεν αποτελεί για τον Savigny τον δικαιολογητικό λόγο για την δημιουργία του δεδικασμένου αλλά έκφραση του θεσμού, η οποία και επιτρέπει, γι' αυτόν τον λόγο, την κατανόηση της εξαρτυμένης με δεδικασμένο δικαστικής απόφασης ως πρότασης αληθινής. Η δικαστική απόφαση, που αναπτύσσει δεδικασμένο, δεν επιδέχεται προσβολής ούτε κινδυνεύει να αποδυναμωθεί²⁵¹, εφόσον το περιεχόμενό της εκφράζει την αυθεντικά αποδεκτή αλήθεια για την έκβαση της διαφοράς.

Το δεδικασμένο ως διατύπωση της αλήθειας ταυτίζεται με τη θετική του λειτουργία, η οποία αποτελεί και τη μοναδική, κατά την δική του θεωρητική περί δεδικασμένου προσέγγιση, μορφή και υπόσταση, με την οποία υφίσταται και πρέπει να υφίσταται. Ο v. Savigny δεν απορρίπτει την αρνητική του λειτουργία, όπως αυτή αποτυπωνόταν στην κλασσική περίοδο της διαδικασίας της *formula*, την θεωρεί όμως ξεπερασμένη στην πορεία μιας ιστορικής διαδοχής από την αρνητική έκφραση του δεδικασμένου, με το αξίωμα *ne bis in idem* του ρωμαϊκού δικαίου, στην θετική με την παραδοχή της *res judicata* ως αξίωση της αλήθειας *pro veritate accipitur*²⁵².

Αντικείμενο του δεδικασμένου κατά τη θεωρία των στοιχείων της απόφασης ('*Elementenlehre*'), όπως την διετύπωσε ο v.Savigny, αποτελεί το σύνολο των στοιχείων της έννομης σχέσης που κρίθηκαν με την απόφαση. Το δεδικασμένο καταλαμβάνει, υπό την έποψη αυτή, όχι μόνο την κριθείσα από το δικαστήριο έννομη σχέση αλλά και τους αντικειμενικούς λόγους-σε αντίθεση με τους υποκειμενικούς που προκύπτουν κατά την υποκειμενική εκτίμηση του δικαστή-που οδήγησαν στην απόφαση, καθώς και τις προδικαστικές έννομες σχέσεις²⁵³. Προσέδωσε με τον τρόπο αυτό στο δεδικασμένο ιδιαίτερα ευρύ αντικειμενικό πεδίο εφαρμογής.

Ακόμα, κατέτασσε το δεδικασμένο στους ουσιαστικού δικαίου θεσμούς και ειδικότερα στις ουσιαστικού δικαίου ενστάσεις. Ο v.Savigny ακολούθησε στο σημείο αυτό την παράδοση του ρωμαϊκού δικαίου για το δεδικασμένο με την τοποθέτησή του στους θεσμούς του ιδιωτικού δικαίου. Η δικαστική απόφαση αποτελεί κατά την άποψη αυτή πηγή του δικαίου, όπου δικαιώματα διαπλάθονταν εκ νέου ή δημιουργούνταν

²⁵⁰ Chand, A treatise on the law of res judicata, σ.223.

²⁵¹ Savigny, System,VI, ό.π.,σ.263.

²⁵² Savigny, VI, ό.π.,σ.272επ..

²⁵³ Savigny, VI, ό.π.,σ.387, 392.

πρωτογενώς έννομες σχέσεις, ενώ το δεδικασμένο διασφάλιζε, όσο το επέτρεπε η ιδιωτική αυτονομία, την ισχύ τους μεταξύ των μερών, καθώς και την εμπέδωση της έννομης θέσης του αιτούντος την δικαστική προστασία. Η προβολή εκ μέρους του διαδικού της ουσιαστικού δικαίου ενστάσεως του δεδικασμένου συνδεόταν και θεωρούνταν απόρροια της δικονομικής αρχής της ελευθερίας διαθέσεως, γεγονός που καταδεικνύει την ενιαία αντιμετώπιση του δικαίου των ιδιωτικών εννόμων σχέσεων, τη σύμμεξη του ουσιαστικού με το δικονομικό δίκαιο.

Έτσι, στο γερμανικό κοινοδίκαιο τέθηκαν οι πρώτες θεωρητικές βάσεις για την πρόσληψη του δεδικασμένου μέχρι την εισαγωγή με την διάταξη §293CPO²⁵⁴ στον πρώτο κώδικα πολιτικής δικονομίας(CPO) του 1877 του δεδικασμένου και την σύγχρονη διατύπωσή του στην §322ZPO, .

Το δεδικασμένο, μετά την αυτονόμηση και τη διακριτή λειτουργία του δικονομικού δικαίου από το ουσιαστικό²⁵⁵, συγκαταλέγεται στους δικονομικού δικαίου θεσμούς. Καθοριστικό ρόλο στη διάκριση δικονομικού και ουσιαστικού δικαίου, η οποία συνακόλουθα δημιούργησε την ανάγκη για σαφέστερη διάκριση και των θεσμών που υπηρετούν και συναρμολόζουν την ουσιαστικού δικαίου αξίωση με το δικονομικό δικαίωμα δικαστικής επιδίωξής της, έπαιξε η μετάβαση από τη ρωμαϊκή *actio* στην αγωγή ως έκφραση της δικανικής προστασίας των ουσιαστικών δικαιωμάτων. Η ρωμαϊκή *actio* θεμελιώνει δικαίωμα αγωγής²⁵⁶, ανεξάρτητα από το αν υπήρχε προσβολή της ουσιαστικού δικαίου αξίωσης, καθώς μόνο και μόνο το γεγονός της θέσπισης ενός ουσιαστικού κανόνα δικαίου παρείχε στο κάθε πρόσωπο που τον επικαλούνταν, αγωγή αξίωση, η αξίωση δηλαδή ήταν μία και ενιαία και ήταν δικονομικού δικαίου. Στο σύγχρονο όμως δικονομικό δίκαιο, η προσβολή των ουσιαστικών δικαιωμάτων που απορρέουν από τις επιμέρους έννομες σχέσεις, θεμελιώνει έννομο συμφέρον για την άσκηση αγωγής.

---

²⁵⁴ §293CPO „Urtheile sind der Rechtskraft nur insoweit fähig, als über den durch die Klage oder durch die Widerklage erhobenen Anspruch entschieden ist. Die Entscheidung über das Bestehen oder Nichtbestehen einer mittels Einrede geltend gemachten Gegenforderung ist der Rechtskraft fähig, jedoch nur bis zur Höhe desjenigen Betrags, mit welchem aufgerechnet werden soll.“

²⁵⁵ Windscheid, Die Actio des römischen Zivilrechts vom Standpunkt des heutigen Rechts, σ.221επ. Wach, Handbuch des deutschen Civilprozessrechts, vol.1,σ.19.

²⁵⁶ Nikisch, Der Streitgegenstand im Zivilprozess, σ.43 Wach, Handbuch,ό.π.,σ.19,δικαίωμα έννομης προστασίας δεν παρέχεται μόνο όπου υφίσταται ένα δικαίωμα, αλλά όπου με αρνητική αναγνωριστική αγωγή ζητείται η διατήρηση ακέραιης της θέσης του ενάγοντα-κατά την έκφραση του Wach *'integer Rechtsposition des Klägers'*. Αντίθετη άποψη Savigny, System, ό.π. τομ.V,σ.1επ., σύμφωνα με τον οποίο η προσβολή του ουσιαστικού δικαιώματος αποτελεί προϋπόθεση ενεργοποίησης της δικονομικού δικαίου αξίωσης για έννομη προστασία

Η δικαστική απόφαση δεν αποτελεί πλέον πηγή του δικαίου και δεν υφίσταται ούτε ως αποδεικτικό μέσο με τη μορφή του τεκμηρίου του ουσιαστικού δικαίου²⁵⁷, εξακολουθεί όμως να θεμελιώνει ένσταση του δικονομικού δικαίου.

Παρόλη την αποκρυστάλλωση του θεσμού του δεδικασμένου σύμφωνα με την §293CPO, ως θεσμού δικονομικού, είχε προταθεί με το σχέδιο για τη σύνταξη του αστικού κώδικα(Bürgerliches Gesetzbuch) η εισαγωγή του στο αστικό δίκαιο και μάλιστα με τη μορφή ουσιαστικού δικαίου ένστασης, πρόταση που αποδείκνυε την επιρροή της ήδη από το 1804 ισχύουσας διάταξης του ά.1350 του γαλλικού αστικού κώδικα με τη θεσμοθέτηση του δεδικασμένου ως νομίμου τεκμηρίου, πρόταση που τελικά δεν υιοθετήθηκε. Παρατηρείται στο χρονικό αυτό σημείο και μέχρι την ενσωμάτωση του δεδικασμένου στον κώδικα πολιτικής δικονομίας, μια εκ διαμέτρου αντίθετη θεώρηση του δεδικασμένου από τη θεωρία και από τη νομολογία. Η θεωρία εμφανιζόταν να επιδιώκει την συμπερίληψή του στο αστικό δίκαιο, ενώ η νομολογία του γερμανικού ακυρωτικού δικαστηρίου-RGZ 42(1899) προέβαινε σε μία δικονομική θεώρηση²⁵⁸, όπου το δεδικασμένο προβλεπόταν ως δικονομικός φραγμός στην εκ νέου εκδίκαση της ίδιας υπόθεσης και αποφυγή της διαιώνισης με τον τρόπο αυτό της αντιδικίας.

Στην §293CPO απαντάται η μετεξέλιξη της ρωμαϊκής *res judicata*, όπως αναμορφώθηκε από το δίκαιο των πανδεκτών, με την σαφή αναφορά της δικονομικού δικαίου αξίωσης ως του στοιχείου εκείνου που προσδιορίζει το αντικειμενικό εύρος του δεδικασμένου²⁵⁹.Ακόμα, το δεδικασμένο εμφανίζεται με διπλή λειτουργία τόσο θετική όσο και αρνητική²⁶⁰, διακρίνεται σε τυπικό και ουσιαστικό δεδικασμένο, ενώ προβλέπεται ειδικότερη ρύθμιση και για το δεδικασμένο της απόφασης επί της ενστάσεως του συμψηφισμού.

Η σύγχρονη διατύπωση του δεδικασμένου στην διάταξη §322ZPO δεν αφήνει κανένα περιθώριο αμφιβολίας για την ιδιαίτερα στενή αντικειμενική οριοθέτηση του δεδικασμένου της δικαστικής απόφασης, την αποστασιοποίηση από τις προγενέστερες

---

²⁵⁷ Βλ.σχ. Mugdan, Die gesamten Materialien zum BGB,τομ.Ι,σ.555.

²⁵⁸ §65 Einl.preuß.AGO von 1793 “Die Ruhe und Ordnung in der bürgerlichen Gesellschaft gestatten es nicht, dass die Prozesse verewigt und die vom Richter, nach gesetzmäßiger Untersuchung, anerkannten und festgestellten Rechte unter irgend einem Vorwande wieder angefochten werden“.

²⁵⁹ Πρόσληψη της δικονομικής έννοιας της αξίωσης όπως διατυπώθηκε από τον Windscheid' Planck, Lehrbuch des deutschen Civilprozessrechts Band 1 σ.254επ.·Gaul, Die Entwicklung der Rechtskraftlehre seit Savigny und der heutige Stand, FS Flume,σ.471επ.

²⁶⁰ Wetzell, System des ordentlichen Civilprocesses, σ.590επ.·Keller, Über Litis Contestation und Urteil nach classischem Römischen Recht,σ.221

θεωρίες περί δεδικασμένου του v.Savigny και των θιασωτών του δικαίου των πανδεκτών με την ουσιαστικά πλήρη υιοθέτηση της §293CPO του 1877.

2. Αποφάσεις που αναπτύσσουν δεδικασμένο

2.1 Όλες οι δικαστικές αποφάσεις, οριστικές ή μη, πρωτοβάθμιες ή τελεσίδικες δεσμεύουν το δικαστήριο που τις εξέδωσε, ώστε το δικαστήριο, μετά την έκδοσή τους, να μην μπορεί να επανέλθει και ex officio να δικάσει εκ νέου την ήδη κριθείσα διαφορά. Η ενέργεια αυτή των αποφάσεων καλείται ως εσωτερική δεσμευτική ενέργεια του δικαστηρίου(‘innerprozessuale Bindungswirkung’,§318ZPO) και διαφέρει από το δεδικασμένο, καθώς το τελευταίο εκφέρεται ως κύρια έννομη συνέπεια μόνο των τελεσίδικων οριστικών δικαστικών αποφάσεων.

Κάθε τελεσίδικη δικαστική απόφαση, η οποία είναι απρόσβλητη από το σύνολο των ενδίκων μέσων, τακτικών και έκτακτων, έχει ως συνέπεια την δημιουργία τυπικού δεδικασμένου(§705ZPO), το οποίο αποτελεί την προϋπόθεση ανάπτυξης του ουσιαστικού δεδικασμένου(§322ZPO). Πιο συγκεκριμένα, το διατακτικό της απόφασης αναπτύσσει την δεσμευτική ενέργεια, το ουσιαστικό δηλαδή δεδικασμένο και όχι οι αιτιολογίες(‘Urteilsgründe’)²⁶¹. Ιδιαίτερης προσοχής χρήζουν οι εν μέρει οριστικές αποφάσεις(‘Teilurteile’), με τις οποίες διαγιγνώσκεται τμήμα του αντικειμένου της δίκης, καθώς και εκείνες που εκδίδονται μετά την άσκηση αγωγής για μέρος της αξίωσης(‘Teilklage’), με επιφύλαξη(‘offene’) ή χωρίς επιφύλαξη(‘verdeckte’) για το υπόλοιπο της αξίωσης.

2.2 Απόφαση εν μέρει οριστική μπορεί να εκδοθεί, σύμφωνα με την διάταξη §301εδ.1ZPO,για μία από τις προβληθείσες με την αγωγή αξιώσεις που τελούν σε σχέση κύριας και επικουρικής σώρευσης ή για τμήμα του αντικειμένου της διαφοράς, εφόσον η αξίωση μπορεί να διασπασθεί σε δύο μέρη χωρίς να το ζητήσει ο ενάγων, ή στην συνεκδίκαση αγωγής με ανταγωγή, να εκδοθεί απόφαση μόνον για την αγωγή ή την ανταγωγή, εφόσον το δικαστήριο τέμνει στην ουσία την αξίωση ή το τμήμα της διαφοράς ή μόνο την αγωγή ή την ανταγωγή. Παρόλα αυτά οι περιπτώσεις έκδοσης στη νομολογία μιας τέτοιας απόφασης είναι ελάχιστες²⁶², καθώς προκύπτουν

²⁶¹ Οι αιτιολογίες αποτελούν μόνο στοιχεία της απόφασης σύμφωνα με την BGH, NJW(1995), σ.968 και μπορούν μόνο να συμβάλλουν στην ερμηνεία του διατακτικού, εφόσον το τελευταίο δεν είναι σαφές(BGH, NJW(1965),σ.42).

²⁶² Jauernig, Teilurteil und Teilklage,50 jährige Bundesgerichtshof , III, σ.311.

δυσχέρειες που αφορούν τόσο στη δικονομική όσο και στην ουσιαστικού δικαίου σχέση τους με τις αποφάσεις που εκδίδονται για το υπόλοιπο επίδικο αντικείμενο.

Οι αποφάσεις που επιδικάζουν μέρος της απαίτησης είναι δικονομικά αυτόνομες, υπό την έννοια ότι η δίκη περατώνεται ως προς αυτές οριστικά, έστω κι αν εκδίδονται, λόγω της σύνδεσης με την υπόλοιπη απαίτηση, από δικαστήριο καθ'ύλην αρμόδιο για την απαίτηση εν συνόλω, και ίσως συνεπώς ανώτερης βαθμίδας. Με δεδομένο ότι έχουν δικονομική αυτονομία, καθίστανται αντικείμενο προσβολής με τα προβλεπόμενα στο νόμο ένδικα μέσα. Οι αποφάσεις αυτές, εφόσον καταστούν τελεσίδικες, αναπτύσσουν ουσιαστικό δεδικασμένο²⁶³.

Η προβληματική στις αποφάσεις που κρίνουν τμήμα του αντικειμένου της δίκης, δεν εντοπίζεται στο εάν αναπτύσσουν δεδικασμένο ή όχι, αλλά ως προς το εάν το δεδικασμένο που αναπτύσσουν μπορεί να δημιουργήσει ζητήματα αντιφατικότητας με το δεδικασμένο της απόφασης που κρίνει το υπόλοιπο της αξίωσης ή του αντικειμένου της σύνθετης δίκης και η οποία ενδεχομένως θα εμποδίσει την διασυνοριακή αναγνώριση και εκτέλεση²⁶⁴.

Οι προϋποθέσεις έκδοσης απόφασης για τμήμα της απαίτησης που προβάλλεται με την αγωγή ή μιας εκ των συνεκδικαζόμενων αγωγών περιορίζονται αφενός στο επιτρεπτό της διάσπασης του αντικειμένου της δίκης και της έκδοσης απόφασης για τμήμα της διαφοράς και αφετέρου στην ωριμότητα της δικαιοδοτικής κρίσης βάσει της οποίας, το δικαστήριο εκδίδει οριστική απόφαση μετά από κάθετη διάγνωση του τμήματος του αντικειμένου της δίκης. Η απόφαση που θα εκδοθεί για το υπόλοιπο τμήμα της διαφοράς ('Schlußurteil') είναι ανεξάρτητη από την οριστική απόφαση για το ήδη κριθέν τμήμα με την έννοια ότι οι δυο αποφάσεις έχουν αυτόνομη δικονομική πορεία²⁶⁵, καθώς, ανάλογα με το αντικείμενο της καθεμίας, υπόκεινται στα προβλεπόμενα για αυτές ένδικα μέσα και αναπτύσσουν το αντίστοιχο αντικειμενικό εύρος κύριων και παρεπόμενων εννόμων συνεπειών, ως δύο παράλληλα εκδοθείσες αποφάσεις. Στη θεωρία²⁶⁶ υποστηρίζεται η ένταξη της ανεξάρτητης μεταξύ τους

---

²⁶³ Stein/Jonas/Leipold, ZPO²², §301, Anm. II 2.

²⁶⁴ Βλ. για παράδειγμα το ζήτημα της ύπαρξης σχέσης αντιφατικότητας μεταξύ των αιτημάτων μιας αγωγής για το τμήμα της διαφοράς ('offene Teilklage') με επιφύλαξη για το υπόλοιπο της αξίωσης ('Nachforderungsklage') και της αγωγής που ασκείται για τμήμα της διαφοράς χωρίς επιφύλαξη για το υπόλοιπο της αξίωσης ('verdeckte Teilklage'), θετικά διακείμενος Oberhammer, Wieder einmal: Rechtskraft bei Teilklagen, FS Kollhosser, σ. 507-521, αντίθετη η κρατούσα άποψη Zeuner, Beobachtungen und Gedanken zur Behandlung von Fragen der Rechtskraft in der Rechtsprechung des Bundesgerichtshofes, FS 50 Jahre BGH, Bd. III, σ. 337 επ.

²⁶⁵ BGH, NJW (1998), σ. 686, 687 και ομοίως σε NJW (2004), σ. 1452.

²⁶⁶ Rosenberg/Schwab/Gottwald, Zivilprozessrecht¹⁶, §301, παρ. 59, 18.

σχέσης στους μη προβλεπόμενους στη διάταξη §301ZPO όρους του παραδεκτού έκδοσης οριστικής απόφασης για τμήμα του αντικειμένου της δίκης.

Ωστόσο, η ανεξάρτητη υπόσταση των δύο αποφάσεων, που προέρχονται από τη διάσπαση του αντικειμένου της δίκης, δεν είναι ικανή από μόνη της να αποτρέψει τον κίνδυνο της μεταξύ τους αντιφατικότητας, καθώς η αντιφατικότητα μπορεί να ανακύψει το πρώτον στο δεύτερο βαθμό δικαιοδοσίας μεταξύ της δευτεροβάθμιας απόφασης που κρίνει για το τμήμα της διαφοράς που μεταβιβάσθηκε σε δεύτερο βαθμό, και της πρωτοβάθμιας απόφασης που έκρινε για την υπόλοιπη διαφορά²⁶⁷.

2.3 Το γεγονός ότι η αντιφατικότητα μπορεί να προκύψει στο δεύτερο βαθμό δικαιοδοσίας, καθώς και το γεγονός ότι η τυπική δικονομική αυθύπαρκτη υπόσταση των αποφάσεων δεν είναι πρόσφορη για την πρόληψη της αντιφατικότητας, διαπιστώνεται και στην περίπτωση της αντικειμενικής σώρευσης αιτημάτων. Ενώ, δηλαδή, κατά το γράμμα της §301ZPO αρκεί η ωριμότητα της δικαιοδοτικής κρίσης στον πρώτο βαθμό δικαιοδοσίας με την έκδοση οριστικής απόφασης και δεν απαιτείται τυπική δικονομική ωριμότητα με την εξάντληση και του δεύτερου βαθμού δικαιοδοσίας, η νομολογία, στην περίπτωση σώρευσης στην αγωγή κύριου και επικουρικού αιτήματος, όπου, κατά κρατούσα θέση στη θεωρία²⁶⁸, μπορεί να εκδοθεί απόφαση που απορρίπτει το κύριο αίτημα και να συνεχιστεί η εκδίκαση του επικουρικού αιτήματος, διάκειται υπέρ της τυπικής δικονομικής ωριμότητας της εν μέρει οριστικής απόφασης- *Teilurteil*- προκειμένου να αποφευχθεί το ενδεχόμενο έκδοσης αντιφατικών αποφάσεων. Η τελεσιδική απόφαση που δέχεται το κύριο αίτημα, καθιστά την εκδοθείσα πρωτοβάθμια απόφαση για το επικουρικό αίτημα ανενεργή και με τον τρόπο αυτό δημιουργείται ασφαλής οδός αποφυγής έκδοσης αντιφατικών αποφάσεων για το κύριο και το επικουρικό αίτημα. Θα πρέπει δηλαδή το πρωτοβάθμιο δικαστήριο να αναστείλει την εκδίκαση του επικουρικού αιτήματος μέχρι την έκδοση της δευτεροβάθμιας απόφασης για το κύριο αίτημα.

Η τελεσιδικία, ως ιδιότητα της δικαστικής απόφασης που αποδίδει τη δικονομική ωριμότητά της, δεν απαιτείται, αν και νομολογιακά εισάγεται, ως *sine qua non* προϋπόθεση για την επιτρεπτή έκδοση της εν μέρει οριστικής απόφασης που εκδίδεται για τμήμα της απαίτησης ή για την αγωγή ή την ανταγωγή.

Προκειμένου όμως να αποτραπεί η αντιφατικότητα των αποφάσεων, εκτός από την λύση της τελεσιδικίας της απόφασης για το τμήμα του αντικειμένου της δίκης ως

²⁶⁷ BGH, NJW (1999), σ.1035.

²⁶⁸ Stein/Jonas/Leipold, ZPO²², §301, παρ.12' Rosenberg/Schwab/Gottwald, Zivilprozessrecht¹⁶, §301, παρ.96,40.

προϋπόθεσης της οριστικής εκδίκασης του άλλου τμήματος, προκρίνεται η απόρριψη του αιτήματος για την έκδοση μιας τέτοιας απόφασης και, αντί της διάσπασης του επίδικου αντικειμένου σε δύο τμήματα, να ακολουθήσει η έκδοση μιας ενιαίας οριστικής απόφασης, ειδικά στις περιπτώσεις όπου πρέπει να διατηρηθεί η ουσιαστικού δικαίου ενότητα της αξίωσης ή όταν συνεκδικάζεται η αγωγή με την ανταγωγή²⁶⁹.

2.4 Χαρακτηριστική περίπτωση απόφασης που μπορεί να εκδοθεί ως μερική της διαφοράς απόφαση-‘*Teilurteil*’-, αποτελεί η απόφαση που εκδίδεται μετά από την άσκηση της ενδιάμεσης για τα προδικαστικά ζητήματα αγωγής, γνωστής ως ‘*Zwischenfeststellungsklage*’-. Ο ενάγων ή ο εναγόμενος μπορεί στο πλαίσιο της διακριτικής ευχέρειας, όπως αποτυπώνεται στην αρχή της πρωτοβουλίας των διαδικών, να ενεργεί διαδικαστικές πράξεις, να ασκεί παράλληλα με την αγωγή για την κύρια αξίωση, αγωγή με την οποία να ζητά τη διάγνωση ορισμένης προδικαστικής έννομης σχέσης, η οποία αποτελεί αναγκαία προϋπόθεση για την κρίση της κύριας απαίτησης και η οποία θα συμπεριληφθεί μετά από την τελεσίδικη έκδοση απόφασης γι’ αυτό στο δεδικασμένο της απόφασης για την κύρια αξίωση, καθώς δεν προβλέπεται στο νόμο κάλυψη από το δεδικασμένο και των προδικαστικών ζητημάτων²⁷⁰. Η απόφαση για το προδικαστικό ζήτημα εκδίδεται, είτε ως απόφαση που επιδίκασε τμήμα της διαφοράς(‘*Teilurteil*’), είτε ως οριστική απόφαση αυτοτελούς δίκης(‘*Endurteil*’). Εφόσον τελεσιδικήσει, η απόφαση για την ‘ενδιάμεση για τα προδικαστικά ζητήματα αγωγή’, την αποκαλούμενη ως ‘*Zwischenfeststellungsklage*’(§256.2 ZPO) και δεσμεύει τόσο τα διάδικα μέρη όσο και το δικαστήριο που κρίνει για την κύρια απαίτηση, το οποίο καλείται να εκδώσει απόφαση με βάση την απόφαση για το προδικαστικό ζήτημα²⁷¹.

2.5 Σύμφωνα με τη διάταξη §308(1)ZPO, το δικαστήριο, στο πλαίσιο εφαρμογής της διαθετικής αρχής, δεν μπορεί να κρίνει για μία έννομη σχέση, την οποία δεν έχει ζητήσει ο ενάγων με το δικόγραφο της αγωγής. Το αίτημα της αγωγής δεσμεύει το δικαστήριο απόλυτα με τρόπο, ώστε η κρίση του για την επίδικη έννομη σχέση είτε να την αφορά σε όλη την έκτασή της, όπως αυτή προσδιορίζεται στο αίτημα, είτε να

²⁶⁹ BGH NJW (1987),σ.441·BGH NJW(1997),σ.453.

²⁷⁰ Spellenberg, Prozessführung oder Urteil, FS Henckel ό.π., σ.861 όπου τονίζεται ότι η δυναμική και αποκλειστική σχέση μεταξύ του συγκεκριμένου υπό κρίση κύριου ζητήματος και του προδικαστικού ζητήματος είναι εκείνη που επιτρέπει την επέκταση του δεδικασμένου στο τελευταίο αυτό ζήτημα. Η δεσμευτική ενέργεια του προδικαστικού ζητήματος αναπτύσσεται αποκλειστικά και μόνο μέσα στο πλαίσιο της συγκεκριμένης προβληθείσης έννομης σχέσης και δεν εκτείνεται πέρα και έξω από τα όρια αυτά, δηλαδή ενόψει μιας διαφορετικής αξίωσης για την διάγνωση της οποίας είναι αναγκαία η δικαστική κρίση για το ίδιο προδικαστικό ζήτημα.

²⁷¹ Schick, Die Zwischenfeststellungsklage des §256 Abs.2 ZPO·Hager J., Die Zulässigkeit der Zwischenfeststellungsklage, σ.39επ., KTS Zeitschrift für Insolvenzrecht(1/1993).

καταλαμβάνει ορισμένο τμήμα της λόγω του γεγονότος ότι ο ενάγων δεν επιδιώκει ολόκληρη την αξίωση. Το δικαστήριο κατά συνέπεια δεν δύναται αυτεπαγγέλτως να μεταβάλει το είδος της προβληθείσας με την αγωγή αξίωσης ή να επιδικάσει περισσότερες ή διαφορετικές από τις προβληθείσες αξιώσεις.

Ο ενάγων, εφόσον έχει αμφιβολίες για την έκβαση της δίκης σχετικά με την συνολική αξίωση επιφυλάσσεται της επιδιώξεως ολόκληρης της αξίωσης και ασκεί αγωγή για τμήμα του αξίωσης. Οι λόγοι προτίμησης άσκησης αγωγής για τμήμα της αξίωσης εντοπίζονται πρώτον στην διερεύνηση της θετικής ή αρνητικής κρίσης του δικαστηρίου για την ύπαρξη της αξίωσης και δεύτερον στην αποφυγή των δικαστικών εξόδων για το σύνολο της αξίωσης, καθώς, εάν ασκηθεί αγωγή για τη συνολική αξίωση και το δικαστήριο επιδικάσει τμήμα αυτής, ο ενάγων υποχρεούται παρόλα αυτά να καταβάλει δικαστικά έξοδα για την συνολική αξίωση και όχι μόνον για το επιδικασθέν τμήμα της. Το δεδικασμένο όμως περιορίζεται στην κρίση για το τμήμα της αξίωσης και δεν καταλαμβάνει τη συνολική αξίωση, όπως αυτή προβάλλεται με το αίτημα της αγωγής²⁷². Το δεδικασμένο δηλαδή δεν εξαρτάται από το αντικείμενο της δίκης, αλλά από το αντικείμενο της απόφασης.

Όταν ασκείται αγωγή για το τμήμα της διαφοράς(*'offene Teilklage'*) με επιφύλαξη για το υπόλοιπο της αξίωσης, είτε γίνει δεκτή είτε απορριφθεί από το δικαστήριο, η απόφαση, κατά το πρότυπο της §308(1)ZPO, αναπτύσσει δεδικασμένο μόνο για το τμήμα της διαφοράς που ζήτησε ο ενάγων με το αίτημα της αγωγής και όχι για την συνολική αξίωση²⁷³. Το ίδιο ισχύει κατά κρατούσα άποψη και για την αγωγή που ασκείται για τμήμα της διαφοράς χωρίς επιφύλαξη για το υπόλοιπο της αξίωσης(*'verdeckte Teilklage'*), όταν αυτή απορρίπτεται²⁷⁴. Όταν όμως το δικαστήριο την δέχεται, τότε το δεδικασμένο καλύπτει μεν μόνο το ζητηθέν με το αίτημα της αγωγής ποσό, ωστόσο ο ενάγων δεν επιτρέπεται να ασκήσει νέα αγωγή για το υπόλοιπο ποσό²⁷⁵. Η αιτιολόγηση της θέσης αυτής και της εν προκειμένω ενεργοποίησης της

---

²⁷² BGH, Urteil vom 27.07.2012- Aktenzeichen V ZR 258/11, www.rechtsportal.de Beinert, Der Umfang der Rechtskraft bei Teilkalgen, σ.152.

²⁷³ Batsch, Zur materiellen Rechtskraft bei „Teilklagen“ und zur Repräsentationswirkung des Klageantrags, ZJP 86 (1973), σ.254 επ. Ότε, Umfassende Streitentscheidung, ό.π., σ.47 Αντίθετη άποψη σύμφωνα με την οποία το δεδικασμένο, σε περίπτωση που το δικαστήριο την απορρίπτει, εκτείνεται και στα πραγματικά γεγονότα που στηρίζουν το αίτημα της αγωγής και κατά συνέπεια ο ενάγων δεν μπορεί να ασκήσει νέα αγωγή για το υπόλοιπο της αξίωσης. Το δεδικασμένο δηλαδή της απορριπτικής απόφασης, της με επιφύλαξη ασκηθείσας αγωγής για το τμήμα της αξίωσης, σύμφωνα με τη θέση αυτή, καταλαμβάνει το σύνολο της απαίτησης. Βλ. σχ. Zitelmann, Rechtskraft bei Theilforderungen, ZJP 8(1885)σ.264 Leibold, Teilklagen und Rechtskraft, FS Zeuner, σ.445 Beinert, Der Umfang der Rechtskraft bei Teilklagen, σ.43 επ.

²⁷⁴ Musielak, Rechtskraftprobleme bei Nachforderungsklagen, FS Schumann, σ.307.

²⁷⁵ Lent, Erhöhung von Unterhaltsrenten, NJW (1955), σ.1866.

αρνητικής λειτουργίας του δεδικασμένου ως κωλύματος εκ νέου κρίσης της ίδιας διαφοράς έχει είτε δικονομικού είτε ουσιαστικού δικαίου αιτιολόγηση.

Η δικονομικού δικαίου αιτιολόγηση παραπέμπει με επαρκή βεβαιότητα στη θέση σχετικά με την ενιαία αρνητική λειτουργία του δεδικασμένου (βλ. πιο κάτω όπως υποστηρίζεται στην εδώ οικεία θέση για τη λειτουργία του δεδικασμένου), καθώς σκοπός του θεσμού, ο οποίος εκφράζει τόσο τη θετική όσο και την αρνητική λειτουργία, είναι η αποφυγή των αντιφατικών αποφάσεων. Σύμφωνα με αυτήν, η δεύτερη αγωγή θα πρέπει να απορριφθεί ως ουσία αβάσιμη λόγω της σχέσης της προδικαστικότητας με την επιδικασθείσα στην πρώτη αγωγή αξίωση, καθώς αγνοεί την προγενέστερη δικαστική απόφαση²⁷⁶. Η ουσιαστικού δικαίου θεώρηση εντούτοις, διαβλέπει ότι η άσκηση δεύτερης αγωγής για το υπόλοιπο τμήμα της διαφοράς συνιστά καταχρηστική δικονομική συμπεριφορά²⁷⁷ και κατά συνέπεια η άσκηση νέας αγωγής για το υπόλοιπο της διαφοράς καθίσταται απαράδεκτη. Όποια θεωρητική προσέγγιση κι αν αξιολογηθεί ως υπέρτερη, η συνέπεια του αποκλεισμού της άσκησης δεύτερης αγωγής για το τμήμα της αξίωσης, για το οποίο δεν προβλήθηκε επιφύλαξη με την αγωγή, θα είναι, λόγω δεδικασμένου, ισχυρή.

2.6 Δεν παράγουν δεδικασμένο οι αποφάσεις που εκδίδονται ως αποτέλεσμα δικαστικού συμβιβασμού, διότι ο δικαστικός συμβιβασμός συνιστά ουσιαστικού δικαίου σύμβαση υποκείμενη στους λόγους ακυρωσίας και ακυρότητας του ουσιαστικού δικαίου²⁷⁸, καθώς και οι μη οριστικές αποφάσεις (Zwischenurteile, §§280,304(2)ZPO), καθώς κρίνουν για μεμονωμένα στοιχεία του ιστορικού της αγωγής και όχι για την απαίτηση, η οποία παραμένει επίδικη, υφίσταται μόνο μια εσωτερική δέσμευση του δικαστηρίου για αυτές²⁷⁹. Οι αποφάσεις που εκδίδονται με επιφύλαξη έκδοσης μιας άλλης απόφασης (Vorbehaltssurteile), όπως για παράδειγμα η απόφαση σχετικά με την έγγραφη απόδειξη των ισχυρισμών του εναγομένου ή η απόφαση σχετικά με τον συμψηφισμό μιας ανταπαίτησης (Vorbehaltssurteile §§599,302 ZPO) δεν αναπτύσσουν και αυτές ουσιαστικό δεδικασμένο, καθώς επίκειται η έκδοση της άλλης απόφασης²⁸⁰.

3. Η αρνητική και θετική λειτουργία του δεδικασμένου

3.1 Εισαγωγή

---

²⁷⁶ Musielak, Fs Schumann, ό.π., σ.305.

²⁷⁷ MüKo/-Gottwald, ZPO⁴, §322 παρ.23.

²⁷⁸ Murray/Stürner, German Civittel Justice, σ.356.

²⁷⁹ Stein/Jonas/-Leipold, ZPO²², §322 παρ.58.

²⁸⁰ Wieczorek, Zivilprozessordnung und Nebengesetze³, §322 παρ.194.

Το δεδικασμένο, το οποίο συνιστά την κύρια έννομη συνέπεια της απόφασης, ανταποκρίνεται στην απαίτηση για αποκατάσταση της κοινωνικής ειρήνης μέσω της οριστικής διευθέτησης της διαφοράς από τη συντεταγμένη δικαιοδοτική εξουσία. Η δικαστική απόφαση ως αποτέλεσμα του δικανικού συλλογισμού αντανακλά την κυρίαρχη θέση του δικαστή να επιλύει την διαφορά και την δημοσίου δικαίου υποχρέωσή του²⁸¹ να ικανοποιεί το δικαίωμα δικαστικής προστασίας. Διαφορετικά, η προσφυγή στη δικαιοδοτική εξουσία του δικαστηρίου ως του πλέον αρμόδιου και πολιτειακά συντεταγμένου οργάνου²⁸² για την διάγνωση των εννόμων σχέσεων, την απόδοση δηλαδή του δικαίου, δεν θα ήταν αποτελεσματική.

3.2 Θετική λειτουργία του ουσιαστικού δεδικασμένου

Συνέπεια της δεσμευτικής ενέργειας που το ουσιαστικό δεδικασμένο αναπτύσσει στο πλαίσιο των αντικειμενικών του ορίων, αποτελεί το γεγονός ότι το δικαστήριο, που επιλαμβάνεται μεταγενεστέρως μιας διαφοράς με αντικείμενο διαφορετικό μεν από την ήδη κριθείσα, οφείλει να την λάβει υπόψιν του αυτεπαγγέλτως, όταν η κρίση του δεύτερου δικαστηρίου για την κύρια έννομη σχέση εξαρτάται από την ήδη με τελεσίδικη κρίση περιβεβλημένη έννομη σχέση, τελούν δηλαδή σε σχέση προδικαστικότητας, η πρώτη δηλαδή κριθείσα έννομη σχέση είναι προδικαστική για την μεταγενεστέρως επίδικη²⁸³.

Η προδικαστικότητα της έννομης σχέσης της πρώτης δίκης σε σχέση με την επίδικη έννομη σχέση της δεύτερης δίκης συνιστά προϋπόθεση, όρο επέλευσης της θετικής λειτουργίας του δεδικασμένου. Επομένως, η προδικαστικότητα και η θετική λειτουργία είναι έννοιες που δεν πρέπει να ταυτίζονται, καθώς τελούν σε σχέση αιτίου προς αιτιατό. Η θεμελίωση της προδικαστικότητας των εννόμων σχέσεων θέτει σε ισχύ την θετική λειτουργία του δεδικασμένου.

Η θετική λειτουργία²⁸⁴ προϋποθέτει την ενέργεια του δεύτερου δικαστηρίου να στηριχθεί στην ήδη κριθείσα έννομη σχέση. Θα μπορούσε όμως βάσιμα να υποστηριχθεί ότι η θετική λειτουργία υπαγορεύεται και αυτή από τον πρωταρχικό

---

²⁸¹ a. 103(3)GG ‘Niemand darf wegen derselben Tat auf Grund der allgemeinen Strafgesetze mehrmals bestraft werden.’

²⁸² Wach, Vorträge über die Reichs-Civilprozessordnung, σ.102,103, όπου και αυτός δεν δέχεται ως δικαιολογητική βάση του δεδικασμένου την διασφάλιση της ουσιαστικής αλήθειας του περιεχομένου της δικαστικής απόφασης, αλλά την αποδίδει στην διασφάλιση του δικαιώματος της δικαστικής προστασίας, όπως αυτή απονέμεται από τα κρατικά δικαστήρια.

²⁸³ Πρβλ. Schwab, Die Bedeutung der Entscheidungsgründe, FS für Bötticher, σ.323επ. όπου εντάσσει την προδικαστικότητα στο σχετικό δεδικασμένο.

²⁸⁴ Keller, Über litis contestatio, ό.π., σ.221επ., ο οποίος είχε πρώτος από τους θεωρητικούς του δικονομικού δικαίου διασπάσει την τότε κρατούσα ενιαία αρνητική λειτουργία του δεδικασμένου και είχε αναδείξει τη θετική λειτουργία σε αυτοτελή διακριτή της αρνητικής του δεδικασμένου λειτουργίας.

σκοπό του δεδिकाσμένου, ο οποίος συνίσταται στην αποφυγή έκδοσης αντιφατικών αποφάσεων και ως εκ τούτου στην τελολογία, η οποία θεμελιώνει και την αρνητική λειτουργία του δεδिकाσμένου²⁸⁵.

3.3 Αρνητική λειτουργία του ουσιαστικού δεδिकाσμένου

Η αρνητική λειτουργία του δεδिकाσμένου συνίσταται στην εφαρμογή της ρωμαϊκής αρχής *ne bis in idem* και ως εκ τούτου στην αποτροπή εκ νέου εκδίκασης διαφοράς για την οποία έχει ήδη εκδοθεί τελεσίδικη δικαστική απόφαση. Η αρνητική λειτουργία επιφέρει τη σύνδεση του αντικειμένου της δίκης με το αντικείμενο της απόφασης και κατ'επέκταση με τα αντικειμενικά όρια του δεδिकाσμένου²⁸⁶ με την απαγόρευση κρίσης του ίδιου αγωγικού αιτήματος, το οποίο και αποτελεί το κοινό σημείο τομής και ταύτισης του αντικειμένου της δίκης με το αντικείμενο της απόφασης.

Η αρνητική λειτουργία επενεργεί αποτρεπτικά ή άλλως απαγορευτικά της δεύτερης εκδίκασης της ίδιας διαφοράς λόγω της ταυτότητας των αντικειμένων των δύο δικών, προκειμένου να αποτραπεί η δαπάνη δικαστικού χρόνου, αλλά κυρίως να αποφευχθεί ο κίνδυνος συνύπαρξης δύο αντιφατικών δεδिकाσμένων. Το δεδिकाσμένο λειτουργεί ως αρνητική διαδικαστική προϋπόθεση της νέας δίκης, εφόσον υπάρχει ταύτιση μεταξύ ιστορικής και νομικής αιτίας(α.253§2.2 ZPO) στην πρώτη και τη δεύτερη δίκη. Όμοιο αίτημα που στηρίζεται σε διαφορετική ιστορική ή νομική αιτία μπορεί να αποτελέσει αντικείμενο νεότερης αγωγής χωρίς να υφίσταται το εμπόδιο της *res judicata*²⁸⁷.

4. Αντικειμενικά όρια του δεδिकाσμένου

4.1 Τα αντικειμενικά όρια του δεδिकाσμένου προσδιορίζονται με αυτοτελή διάταξη, τη διάταξη της §322εδ.1,2ZPO.

Στον γερμανικό κώδικα πολιτικής δικονομίας η διάταξη §322ZPO²⁸⁸, η οποία και ρυθμίζει το ουσιαστικό δεδिकाσμένο, αναφέρεται στο άμεσο αντικείμενο της απόφασης²⁸⁹, το οποίο, όπως αποτυπώνεται στο διατακτικό, συνιστά το αντικείμενο του δεδिकाσμένου, εφόσον η αγωγή κριθεί στην ουσία της²⁹⁰. Σύμφωνα με αυτήν και

²⁸⁵ Schwartz „Absolute Rechtskraft“ und heutiges Deutsches Recht, Festgabe Dernburg, σ.309· Bötticher, Kritische Beiträge zur Lehre von der materiellen Rechtskraft im Zivilprozeß, σ.132· Βλ. αντίθετη άποψη Rimmelspacher, Zur Prüfung von Amts wegen im Zivilprozess, σ.131επ.· Neuner, Rezension zum Bötticher, AcP,134,σ.121επ..

²⁸⁶ Bötticher, Kritische Beiträge zur Lehre von der materiellen Rechtskraft im Zivilprozess, σ.220-242.

²⁸⁷ Musielak, Der rechtskräftig entschiedene Lebenssachverhalt - Versuch einer Abgrenzung NJW (2000), σ.3593.

²⁸⁸ § 322 ZPO “1.Urteile sind der Rechtskraft nur insoweit fähig, als über den durch die Klage oder Widerklage erhobenen Anspruch entschieden ist. 2.Hat der Beklagte die Aufrechnung einer Gegenforderung geltend gemacht, so ist die Entscheidung, dass die Gegenforderung nicht besteht, bis zur Höhe des Betrages, für den die Aufrechnung geltend gemacht worden ist, der Rechtskraft fähig .“

²⁸⁹ Stein/Jonas/-Leipold, Zivilprozessrecht²², §322 παραγρ.70.

²⁹⁰ Αν το δικαστήριο κρίνει την αγωγή απαράδεκτη λόγω ύπαρξης ορισμένου δικονομικού ελαττώματος, το δεδिकाσμένο θα περιορισθεί στην κρίση του διαγνωσθέντος δικονομικού σφάλματος. Βλ.σχ.Henckel, Parteilehre und Gegenstand im Zivilprozessrecht,σ.912επ.· Blomeyer, Die Unterscheidung von Zulässigkeit und Begründetheit

κατά το πρώτο εδάφιο της, δεδικασμένο αναπτύσσει η απόφαση, η οποία τέμνει τις προβληθείσες με την αγωγή ή και με την ανταγωγή αξιώσεις του ενάγοντα και του εναγομένου αντιστοίχως, η κρίση για τις οποίες περιέχεται στο διατακτικό της απόφασης²⁹¹. Ως αξίωση νοείται η δικονομικού δικαίου αξίωση των μερών, οι πραγματικοί τους ισχυρισμοί σχετικά με ύπαρξη συγκεκριμένου δικαιώματος ή δικαιωμάτων που προβάλλονται στο αίτημα της αγωγής και της ανταγωγής. Συνεπώς, αντικείμενο του δεδικασμένου κατά τη στενή εννοιολογική οριοθέτηση του στην διάταξη §322εδ.1ZPO, αποτελεί η δικαστική κρίση για την ύπαρξη ή την ανυπαρξία της προβαλλόμενης με το αίτημα του ενάγοντος ή και του αντενάγοντος ουσιαστικής έννομης σχέσης, όπως αυτή προσδιορίζεται και εξειδικεύεται από τους πραγματικούς ισχυρισμούς των διαδίκων. Το εύρος της αντικειμενικής υπόστασης του δεδικασμένου σύμφωνα με τη ανωτέρω διάταξη περιχαράσσει και το εν στενή εννοία αντικείμενο της απόφασης. Το αντικείμενο της απόφασης ταυτίζεται λοιπόν με το αντικείμενο του δεδικασμένου, όταν ασκείται αναγνωριστική αγωγή, η οποία έχει ως αντικείμενο την ύπαρξη ή την ανυπαρξία της επίδικης έννομης σχέσης.

Στην πλήρη όμως έκταση των αντικειμενικών του ορίων, η δεσμευτική ενέργεια του δεδικασμένου καταλαμβάνει και την αντίθετη διάγνωση της κριθείσας έννομης σχέσης(‘das kontradiktorische Gegenteil’) σε σχέση με εκείνη που προσδιορίζεται στο δικόγραφο της αγωγής ή της ανταγωγής ή και κάθε έννομη σχέση που προβάλλεται σε νέα δίκη και αποδυναμώνει ή αναιρεί, ως αντιφατική, το δεδικασμένο της τελευταίας²⁹². Γνήσια περίπτωση αντίθετης διάγνωσης της κριθείσας με ισχύ δεδικασμένου έννομης σχέσης συνιστά η άσκηση από τον οφειλέτη της πρώτης δίκης, αρνητικής αναγνωριστικής αγωγής για την αναγνώριση της μη ύπαρξης της επιδικασθείσας αξίωσης²⁹³, ενώ αντιφατική έννομη συνέπεια που οδηγεί στην απόρριψη της δεύτερης αγωγής ως απαράδεκτης²⁹⁴, αποτελεί η άσκηση από τον οφειλέτη αξίωσης αδικαιολόγητου πλουτισμού θεμελιωμένη στα πραγματικά περιστατικά που δεν είχαν προβληθεί μέχρι την τελευταία συζήτηση της πρώτης αγωγής στο ακροατήριο²⁹⁵. Η συμπερίληψη της αντίθετης διάγνωσης ή της κρίσης του

---

bei der Klage und dem Antrag auf Anordnung eines Arrestes oder einer einstweiligen Verfügung,ZZP 81(1968),σ.36.

²⁹¹ Musielak/-Voit, ZPO¹⁴, §322,παρ.16επ.·Stein/Jonas/Leipold, ZPO²², §322,παρ.77επ.·Αντίθετη άποψη σύμφωνα με την οποία θα έπρεπε το δεδικασμένο να καταλαμβάνει και τις αιτιολογίες της απόφασης Henckel, Prozessrecht und materielles Recht, σ.196επ.

²⁹² Rosenberg/Schwab/Gottwald, ZPO¹⁷, §154, σ.881.

²⁹³ Jauernig, Teilurteil und Teilklage, ό.π., σ.333.

²⁹⁴ MünKo/Gottwald, ZPO⁴,§322αρ.41·Αντίθετη άποψη Kousoulis, Beiträge,ό.π.,σ.233,ο οποίος υποστηρίζει το παραδεκτό της δεύτερης αγωγής, δέχεται, ωστόσο,την απόρριψή της ως ουσία αβάσιμης.

²⁹⁵ Thomas/Putzo/-Reichold, ZPO³⁵, §322αρ.11.

αντιφατικού δικαιώματος στο εύρος των αντικειμενικών ορίων του δεδικασμένου συνιστά το αναγκαίο επακόλουθο της δεσμευτικής κρίσης των προβληθεισών με τη αγωγή αξιώσεων, η οποία ανταποκρίνεται στο στενό πλαίσιο της κατ'αντικείμενο ανάπτυξης του δεδικασμένου που προβλέπει το γερμανικό δικονομικό δίκαιο.

Κατά την αρνητική του λειτουργία το δεδικασμένο εμποδίζει την εκ νέου εκδίκαση της ήδη με τελεσίδικη απόφαση επιδικασθείσας αξίωσης, με προϋπόθεση δηλαδή την ταυτότητα του αντικειμένου της πρώτης δίκης με το αντικείμενο της δεύτερης δίκης. Η κάλυψη της αντίθετης διάγνωσης της έννομης σχέσης ή της αντιφατικής κρίσης για το ήδη κριθέν δικαίωμα συνιστά σαφώς διακριτή περίπτωση επέλευσης του δεδικασμένου σε σχέση με την αρνητική και τη θετική του λειτουργία²⁹⁶.

Ορισμένες φορές, ωστόσο, εκτός από την περίπτωση έγερσης της αξίωσης αδικαιολόγητου πλουτισμού που συνιστά περίπτωση νομολογιακά εγνωσμένης αντίθετης διάγνωσης, ανακύπτει αμφισβήτηση σχετικά με την δυνατότητα επίκλησης του δεδικασμένου, ακόμα κι αν ενυπάρχει η αντιφατικότητα των προβαλλόμενων απαιτήσεων, καθώς οι σχετικές αποφάσεις εκδηλώνουν αντικρουόμενα αποτελέσματα. Χαρακτηριστικά υποστηρίζεται ότι η εκ νέου άσκηση της αξιώσεως θεμελιωμένη σε άλλη νομική αιτία συνιστά μεν κατεξοχήν περίπτωση αντιφατικότητας, δεν δικαιολογεί όμως την επίκληση του δεδικασμένου, διότι ακόμα και ο χαρακτηρισμός της ως περίπτωσης μη γνήσιας προδικαστικότητας, την αποκλείει από τη θετική λειτουργία του δεδικασμένου²⁹⁷. Θα μπορούσε όμως, όπως και η νομολογία δέχεται για το παραδεκτό της ενδιάμεσης αγωγής ('Zwischenfeststellungsklage')²⁹⁸ το κριτήριο της ενότητας των αξιώσεων, θα μπορούσε με ανάλογο τρόπο η θετική λειτουργία του δεδικασμένου να εφαρμόζεται διασταλτικά και να περιλαμβάνει την κρίση για τις αντιφατικές αξιώσεις που δεν οδηγούν σε προφανή αντίθετη διάγνωση(βλ.την περίπτωση της αρνητικής αναγνωριστικής αγωγής).

4.2. Το δεδικασμένο, καθώς έχει περιορισμένο αντικειμενικό πεδίο εφαρμογής, καλύπτει μόνο την κρίση για την επίδικη έννομη σχέση και δεν εκτείνει τη ρυθμιστική του εμβέλεια στα πραγματικά γεγονότα με τα οποία ο ενάγων ή ο εναγόμενος θεμελιώνουν τις φερόμενες προς κρίση έννομες σχέσεις τους με την αγωγή ή την ανταγωγή²⁹⁹, ή τις πραγματικές διαπιστώσεις του δικαστηρίου. Θα πρόκειται λοιπόν

²⁹⁶ Schwab, Die Bedeutung der Entscheidungsgründe, FS Bötticher, σ.333.

²⁹⁷ Gaul, Materielle Rechtskraft, Vollstreckungsabwehr und zivilrechtliche Ausgleichsansprüche, JuS (1962),σ.7.

²⁹⁸ BGH 55, NJW (1994),σ.1057, BGH 169, BGHZ(28),255.

²⁹⁹ Πρβλ. Schwab, Bedeutung, FS Bötticher, ό.π., σ.340, ο οποίος, παρόλο που υιοθετεί την μονομελή θεωρία για το αντικείμενο της δίκης, σύμφωνα με την οποία αντικείμενο της δίκης συνιστά μόνο η αιτούμενη από τον ενάγοντα αξίωση, δέχεται την δέσμευση από το δεδικασμένο των πραγματικών περιστατικών που αξιοποιήθηκαν ως

για διαφορετικό αντικείμενο δίκης και κατά συνέπεια για διαφορετικό αντικείμενο απόφασης, όταν το ίδιο αγωγικό αίτημα στηρίζεται σε πραγματικά περιστατικά, που δεν εντάσσονται στο ίδιο βιοτικό συμβάν, διότι μόνο τότε θα προκύπτει διαφορετική ιστορική βάση, παρόλο που η αιτούμενη αξίωση παραμένει η ίδια. Η παράλειψη όμως της προβολής πραγματικών γεγονότων που εντάσσονται στην ίδια ιστορική αιτία, δεν μπορεί να δικαιολογήσει, λόγω αντίθεσης στο δεδικασμένο της απόφασης, την άσκηση νέας αγωγής για την ήδη κριθείσα έννομη σχέση, θεμελιωμένη αυτή τη φορά στα παραλειφθέντα της πρώτης αγωγής πραγματικά γεγονότα³⁰⁰.

Στο βαθμό λοιπόν που το αντικείμενο της δίκης ταυτίζεται με το αντικείμενο του δεδικασμένου λόγω της αρνητικής λειτουργίας του τελευταίου, αναπτύσσεται αυτή η αδιαχώριστη σύνδεση του συνόλου των βιοτικών συμβάντων που συνιστούν την πραγματική αιτία με την τελεσίδικη κρίση της αιτηθείσας έννομης σχέσης, χωρίς όμως να εξάγεται το εσφαλμένο συμπέρασμα, σύμφωνα με τη κρατούσα περί δεδικασμένου θεώρηση, της συμπερίληψης της πραγματικής αιτίας στο αντικειμενικό πεδίο εφαρμογής του δεδικασμένου. Στην παλαιότερη, καθώς και σε πιο σύγχρονη μη όμως κρατούσα θεώρηση των αντικειμενικών ορίων του θεσμού, η ταύτιση του αντικειμένου της δίκης με το αντικείμενο του δεδικασμένου, οδήγησε στην δέσμευση από το δεδικασμένο και των πραγματικών περιστατικών, τα οποία θα θεωρούνται συνεκτικό στοιχείο όχι μόνο του αγωγικού αιτήματος, αλλά και του δικαιώματος που με ισχύ δεδικασμένου κρίθηκε και αυτό, είτε λόγω της ανάγκης για άπαξ και οριστική περάτωση της διαφοράς με την έκδοση της απόφασης, είτε λόγω διατήρησης της εννοιολογικής πληρότητας και αποτελεσματικότητας του θεσμού³⁰¹.

4.3 Η αναφορά του νομοθέτη στην δικονομικού δικαίου αξίωση ως αντικείμενο του δεδικασμένου προκαλεί συσχετισμούς με το αντικείμενο της δίκης, χωρίς ωστόσο να ταυτίζεται εν όλω με αυτό, ούτε όταν εφαρμόζεται η κρατούσα διμελής θεωρία περί αντικειμένου δίκης, ούτε ακόμα κι αν ακολουθούνταν η μονομελής θεωρία³⁰². Και

αιτιολογίες στην έκδοση της απόφασης για την συγκεκριμένη εκκρεμή αξίωση. Πρόκειται για το αποκαλούμενο σχετικό ως προς την αντικειμενική του διάσταση δεδικασμένο, το οποίο αναφέρεται στην έμμεση-αν και κατά τον Schwab άμεση- συμπερίληψη των πραγματικών διαπιστώσεων στη δεσμευτική ενέργεια της απόφασης.

³⁰⁰ BGH 117.1,5, NJW(2016),σ.66, σύμφωνα με την οποία η πρόταση διαφορετικών πραγματικών περιστατικών που πληρούν το πραγματικό άλλο κανόνα δικαίου δεν ιδρύει κατ'ανάγκη διαφορετικό αντικείμενο δίκης. Στη βάση της αγωγής ανήκουν όλα τα περιστατικά στα οποία ο ενάγων στηρίζει την αγωγή. Αν παραλείπει να προτείνει περιστατικά που εντάσσονται στο ίδιο βιοτικό συμβάν, το δεδικασμένο ισχύει σε νέα αγωγή που θεμελιώνεται στα νεοπροβληθέντα αυτά περιστατικά. Πρβλ σχετ. για το καθήκον του δικαστηρίου να προτρέψει τους διαδίκους για την συμπλήρωση των πραγματικών τους ισχυρισμών, Motulsky, *Écrits, études et notes*, ό.π. σ.233,234. Μητσόπουλος, Το καθήκον του δικαστηρίου καθοδηγήσεως των διαδίκων προς συμπλήρωσιν ή διασάφισιν των ισχυρισμών των, ΝοΒ 1986, σ.753επ.

³⁰¹ Zeuner, Die objektiven Grenzen der Rechtskraft im Rahmen rechtlicher Sinnzusammenhänge. Reischl, Die objektiven Grenzen der Rechtskraft im Zivilprozess, σ.4-6.

³⁰² Βλ.σχ. Schwab, Der Streitgegenstand im Zivilprozess.

αυτό διότι, αφενός μεν κατά την κρατούσα διμελή θεωρία, το αντικείμενο της δίκης οριοθετείται από το αίτημα του ενάγοντος και το βιοτικό συμβάν³⁰³, αφετέρου δε κατά τη μονομελή θεωρία μόνο από το αίτημα του ενάγοντος. Το αντικείμενο της δίκης δεν περιλαμβάνει, δηλαδή, επί τη βάσει οποιασδήποτε θεωρητικής τοποθέτησης και το αίτημα του εναγομένου, που υποβάλλεται με την συνεκδικαζόμενη ανταγωγή³⁰⁴. Το δεδικασμένο, λοιπόν, όπως προβλέπεται στο νόμο, έχει διαφορετικό αντικείμενο σε σχέση με το αντικείμενο της δίκης.

Τα αντικειμενικά όρια του δεδικασμένου μπορεί να μην ταυτίζονται, επηρεάζονται όμως από τους ισχύοντες στην αντικειμενικά σύνθετη δίκη κανόνες συρροής των αξιώσεων. Κατά συνέπεια, όταν συντρέχει περίπτωση συρροής νόμιμων βάσεων ('*Gesetzeskonkurrenz*')³⁰⁵ για την ίδια αξίωση, η οποία και στηρίζεται στο ίδιο πραγματικό γεγονός, γίνεται δεκτή η ταυτότητα του αντικειμένου των δικών που εκκρεμούν, παρόλο που οι αξιώσεις τους ερείδονται σε διαφορετικές νομικές βάσεις³⁰⁶. Σύμφωνα με την σύγχρονη θεωρία συρροής αξιώσεων, θα πρόκειται για τη δημιουργία ενός και όχι περισσότερων αντικειμένων δίκης, όταν η αξίωση του ενάγοντα θεμελιώνεται σε μία ή περισσότερες νομικές βάσεις και εκδίδεται απόφαση που δέχεται ή απορρίπτει μόνο μία εξ αυτών, χωρίς το δικαστήριο να έχει εξετάσει το παραδεκτό ή και τη βασιμότητα των υπόλοιπων βάσεων. Πιο συγκεκριμένα, το δεδικασμένο της απόφασης που κρίνει μόνο για μία από τις προβαλλόμενες νομικές βάσεις, καλύπτει και όλες τις προβληθείσες με το δικόγραφο της αγωγής νομικές βάσεις, ανεξάρτητα από το γεγονός ότι το δικαστήριο στο διατακτικό του δεν αποφάνθηκε για τις υπόλοιπες στο δικόγραφο της αγωγής προβληθείσες³⁰⁷. Από την παραδοχή της κάλυψης των βάσεων που δεν κρίθηκαν στο διατακτικό, αλλά ωστόσο προβλήθηκαν με το αίτημα της αγωγής αντλείται το συμπέρασμα της οιονεί κάλυψης του βιοτικού γεγονότος, πάνω στο οποίο δομείται η επίδικη έννομη σχέση και

³⁰³ Σχετικά με τα όρια του βιοτικού συμβάντος για το ορισμένο της αγωγής βλ.σχ. Musielak, Der rechtskräftig entschiedene Lebenssachverhalt, NJW 49 (2000), σ. 3595επ..

³⁰⁴ Habscheid, Der Streitgegenstand im Zivilprozess und im Streitverfahren der freiwilligen Gerichtsbarkeit, σ.221επ..

³⁰⁵ Η συρροή των νομίμων βάσεων μιας αξίωσης ('*Gesetzeskonkurrenz*') είναι σαφώς διακριτή από τη συρροή των αξιώσεων ('*Anspruchskonkurrenz*'). Στην πρώτη περίπτωση μία ουσιαστικού δικαίου αξίωση μπορεί να θεμελιωθεί σε περισσότερες διαφορετικά περιγραφόμενες στο νόμο περιπτώσεις, όπου δηλαδή στο νόμο τίθενται για την κάθε ξεχωριστή περίπτωση διαφορετικές προϋποθέσεις επέλευσης της ίδιας έννομης αξίωσης, για π.χ. μια αξίωση αποζημίωσης με παραγωγικό αίτιο το ίδιο βιοτικό γεγονός μπορεί να απορρέει ταυτόχρονα από σύμβαση, αδικπραξία, ευθύνη προς διακινδύνευση. Στη δεύτερη περίπτωση, συρροή αξιώσεων συνεπάγεται συρροή περισσότερων ουσιαστικού δικαίου δικαιωμάτων, εκφέρονται ως περισσότερα αγωγικά αιτήματα, τα οποία, αν και διαφορετικά μεταξύ τους, ενώνονται σε ένα κοινό δικόγραφο αγωγής. 'Arens, Zur Anspruchskonkurrenz bei mehreren Haftungsgründen, AcP(1970), σ.392επ.' Georgiades, Die Anspruchskonkurrenz im Zivilrecht und Zivilprozessrecht, σ.86επ..

³⁰⁶ Jauernig/Hess, Zivilprozessrecht³⁰, σ.253.

³⁰⁷ BGH, NJW(2005), σ.3419.

απορρέουν οι προβληθείσες έννομες αξιώσεις. Αποκλείεται με τον τρόπο αυτό η δυνατότητα στον ενάγοντα να στηρίξει μία νέα αγωγή, σε αξίωση, η οποία να μην είχε προβληθεί με προγενέστερη αγωγή, η οποία όμως δεν κρίθηκε και η οποία θεμελιώνεται στο ίδιο βιοτικό συμβάν. Η κρατούσα λοιπόν θέση σχετικά με τη δικονομική μεταχείριση της συρροής των νομίμων βάσεων έρχεται σε αντίθεση με τα στενά αντικειμενικά όρια του δεδικασμένου, όπως ισχύουν και εφαρμόζονται με την §322ZPO.

4.4 Ακόμα, η συμβολή της διαθετικής αρχής στη συστηματική θεώρηση των αντικειμενικών ορίων του δεδικασμένου αποδεικνύει ότι στον πυρήνα της σύνδεσης αντικειμένου δίκης, αντικειμένου απόφασης και αντικειμένου του δεδικασμένου βρίσκεται η αναγνώριση της αιτούμενης από τον ενάγοντα αξίωσης, ανεξάρτητα από το αν τα αντικειμενικά τους όρια είναι ή ίδια ή διαφορετικά, όπως για παράδειγμα το δεδικασμένο μιας απόφασης που περιέχει τελεσίδικη κρίση για την αξίωση όχι μόνο της αγωγής, αλλά και της ανταγωγής. Οι θεμελιώδεις δε δικονομικές αρχές της διαθέσεως και της συζητήσεως διαδραματίζουν για την εναρμόνιση των τριών αυτών δικονομικών αντικειμένων κυρίαρχο ρόλο, καθώς διέπουν το σύστημα και τη λειτουργία της πολιτικής δίκης και τη διατρέχουν από την αρχή μέχρι και την περάτωση της δίκης με την έκδοση δικαστικής απόφασης. Έτσι, η διαμόρφωση του αντικειμένου της δίκης οδηγεί στη διαμόρφωση του αντικειμένου της απόφασης και του αντικειμένου του δεδικασμένου, επειδή αναφέρεται στην ύπαρξη ή την ανυπαρξία της μιας αξίωσης ή κατά κρατούσα άποψη των πλειόνων κατά συρροή αξιώσεων, αφού, όπως αναπτύχθηκε ανωτέρω, πρόκειται για την περίπτωση της συρροής αξιώσεων που στηρίζονται μεν σε διαφορετική παροχή, κατατείνουν δε στον ίδιο οικονομικό σκοπό. Στην τελευταία αυτή περίπτωση το δεδικασμένο καλύπτει την σιωπηρώς απορριφθείσα, καθώς η ενότητα του οικονομικού σκοπού συνεπάγεται ότι η ικανοποίηση της μιας καθιστά αλυσιτελή την εξέταση και τελικά την οριστική κρίση και για την άλλη³⁰⁸.

Ως εκ τούτου, όταν η τήρηση και εφαρμογή της αρχή αυτής στην διαμόρφωση του αντικειμένου της δίκης, αναφέρεται στο τελικό στάδιο που συνίσταται στην έκδοση της απόφασης, αφενός επιφέρει την μερική ταύτιση αντικειμένου δίκης και αντικειμένου απόφασης³⁰⁹ και αφετέρου καταδεικνύει την βασική επιταγή της έννομης

³⁰⁸ Χαρακτηριστικό παράδειγμα συνιστά η συρροή διεκδικητικής αγωγής με την ενοχική αξίωση απόδοσης μισθίου. Αντίθετος Georgiades, Die Anspruchskonkurrenz, ό.π.,σ.261επ., ο οποίος θεωρεί ότι ο ενάγων δεν εμποδίζεται από το δεδικασμένο να προβάλλει εκ νέου τη μη κριθείσα αξίωση.

³⁰⁹ Wieczorek/Schütze/-Büscher, ZPO³, §322,παρ.115·MüKo/Gottwald, ZPO⁴,§322,παρ.85.

τάξης, η δικαστική απόφαση μετά από ορθή υπαγωγή στο νόμο, να αντανακλά την κυρίαρχη βούληση των διαδίκων στη διαδικασία. Έτσι, κατά κανόνα το δεδικασμένο εκτείνεται καταρχήν μόνο σε ό,τι συνιστά το εν στενή εννοία αντικείμενο της δίκης της αγωγής, ήτοι στην διάγνωση της επίδικης έννομης σχέσης.

5. Η ενέργεια αποκλεισμού των ενστάσεων ως έκφανση της χρονικής διάστασης του ουσιαστικού δεδικασμένου και η σημασία της κατά την αναγκαστική εκτέλεση.

5.1. Το αντικειμενικό εύρος του δεδικασμένου της απόφασης υπερβαίνει παρόλα αυτά σε ορισμένες περιπτώσεις το εν στενή έννοια αντικείμενο της δίκης και συνεπάγεται τη διάσπαση της διαθετικής αρχής με την πρόβλεψη χρονικών ορίων στην προβολή των ενστάσεων. Η υπέρβαση αυτή οφείλεται συνεπώς στη νομοθετική παρέμβαση με την πρόβλεψη της κάλυψης από το δεδικασμένο των ενστάσεων, που μπορούσα να προβληθούν και δεν προβλήθηκαν, προκειμένου να κατοχυρώνεται η ασφάλεια δικαίου περιορίζοντας τις περιπτώσεις περιθωριοποίησης ή διάσπασης του δεδικασμένου.

Στη χρονική του διάσταση το δεδικασμένο αποκλείει την προβολή πραγματικών ισχυρισμών τόσο του ενάγοντος (§253ZPO) όσο και του εναγομένου που αναφέρονται στο αίτημα της αγωγής ή της ανταγωγής και έχουν γεννηθεί πριν την τελευταία προφορική συζήτηση, καθώς η δεσμευτική ενέργεια της δικανικής κρίσης αφορά στην έννομη σχέση, όπως αυτή υφίσταται σε συγκεκριμένο χρονικό σημείο, που ορίζεται με την άσκηση της αγωγής³¹⁰.

Κάθε πραγματικό γεγονός, το οποίο όμως θεμελιώνει ένα αντίθετο δικαίωμα του ενάγοντος με σκοπό την αναστολή, τον περιορισμό ή την κατάργηση του επίδικου δικαιώματος, μία δηλαδή δικονομικής ή ουσιαστικής φύσεως ένσταση, που γεννάται και αυτή πριν την επέλευση του δεδικασμένου, δεν λαμβάνεται υπόψιν και δεν μπορεί να ανατρέψει την τελεσίδικη δικαστική κρίση. Πρόκειται, στην τελευταία περίπτωση, για την ενέργεια που αναπτύσσει το δεδικασμένο ως μία από τις κύριες έννομες συνέπειες της απόφασης, την *ενέργεια αποκλεισμού των ενστάσεων* (*Präklusionswirkung*)³¹¹. Η ενέργεια αποκλεισμού των ενστάσεων, η οποία εκδηλώνεται στο στάδιο της εκτέλεσης και ρητά διατυπώνεται στην §767εδ.3ZPO συμπληρώνει τη χρονική διάσταση του δεδικασμένου εκπληρώνοντας

³¹⁰ Rosenberg/Schwab/Gottwald, Zivilprozessrecht¹⁶, § 155 I Leipold, Einige Bemerkungen zu den zeitlichen Grenzen der Rechtskraft, FS Mitsopoulos, σ.803.

³¹¹ Η ενέργεια αποκλεισμού των ενστάσεων αποτελεί έκφραση του αξιώματος του «άνευ επικουρίας δικάζεσθαι» Πρβλ. Stürmer Rolf, Gründe und Ursachen des Problems der Ineffizienz von Gerichtsverfahren, Gilles, Effiziente Rechtsverfolgung-Efficiency in the pursuit of justice, σ.1-31.

την ίδια ratio legis που προκύπτει από την παραδοχή της δεσμευτικής διάγνωσης της έννομης σχέσης σε συγκεκριμένο χρονικό σημείο³¹², πέρα από το οποίο η δικαστική κρίση δεν μπορεί να μεταβληθεί με ενστάσεις του εναγομένου που στηρίζονται σε πραγματικά γεγονότα που γεννήθηκαν μέχρι και την τελευταία προφορική συζήτηση, οι οποίες όμως δεν προβλήθηκαν. Οι ενστάσεις που μπορούσαν να προταθούν και δεν προτάθηκαν στο στάδιο της διαγνωστικής δίκης, δεν μπορούν να προβληθούν παραδεκτά στο στάδιο της αναγκαστικής εκτέλεσης.

5.2 Η ανακοπή κατά της εκτέλεσης που προβλέπεται στη διάταξη §767εδ.2ZPO, είναι το ένδικο βοήθημα, που παρέχει στον εναγόμενο και καθού η εκτέλεση, τη δυνατότητα να ζητήσει την μερική ή ολική κήρυξη ως απαράδεκτης της αναγκαστικής εκτέλεσης μέσω της επιτρεπτής προβολής ενστάσεων, που δεν αποκλείονται από το δεδικασμένο³¹³. Η ανακοπή κατά της εκτέλεσης της §767εδ.2ZPO θεωρείται ότι αντιστοιχεί λειτουργικά σε μία διαπλαστική για τη διαδικασία αγωγή³¹⁴, καθώς δεν αποτελούν πλέον μέσο άμυνας του οφειλέτη, παρά πραγματώνουν το κύριο μέσο για τη διάπλαση μιας νέας έννομης κατάστασης, η οποία θα μπορούσε να επιδιωχθεί εξίσου με την άσκηση μιας διαπλαστικής αγωγής, εξομοιώνοντας την ανακοπή κατά της εκτέλεσης της §767ZPO με τη διαπλαστική αγωγή.

Στο στάδιο της εκτέλεσης, ο καθού η εκτέλεση και ενάγων της ανακοπής της §767εδ.2ZPO, δεν μπορεί να προβάλλει παραδεκτά με το δικόγραφο της ανακοπής ενστάσεις που, αν και μπορούσαν να προταθούν λόγω ύπαρξης των θεμελιωτικών τους γεγονότων στο στάδιο της τελευταίας προφορικής συζήτησης, δεν προτάθηκαν³¹⁵.

Η ιδιαιτερότητα των ενστάσεων που ασκούνται κατά της εκτέλεσης αποδίδεται στο γεγονός ότι η διάπλαση την οποία επιφέρουν δεν είναι μόνο διάπλαση του ίδιου του ασκηθέντος δικαιώματος του εναγομένου δυνάμει του οποίου δημιουργούνται, αλλά κυρίως και προεχόντως προκαλούν τη διάπλαση μίας νέας έννομης κατάστασης που συνίσταται στη κήρυξη του απαράδεκτου της εκτέλεσης. Πρόκειται δηλαδή για ενστάσεις δια των οποίων όχι μόνο προβάλλεται ορισμένο διαπλαστικό δικαίωμα

³¹² Orθά Habscheid, Die Präklusionswirkung des rechtskräftigen Urteils, AcP152 (1952), σ.173.

³¹³ Baur/Stürner/Bruns Zwangsvollstreckungsrecht¹³, σ.532.

³¹⁴ Βλ. MüKo/Schmidt ZPO⁴, §767παρ.96 Zeuner, Zur Frage, ob die Rechtskraft eines die Vollstreckungsgegenklage abweisenden Urteils einem nachfolgenden Schadenersatzanspruch des Schuldners entgegensteht, ZP 74(1961), όπου και υποστηρίζεται ότι η ανακοπή, εκτός από το διαπλαστικό αποτέλεσμα που επιφέρει, την κήρυξη δηλαδή της εκτέλεσης ως απαράδεκτης, βεβαιώνει και την ισχύ της ένστασης του καθ ου η εκτέλεση οφειλέτη.

³¹⁵ Βλ. §339ZPO “1.Die Einspruchsfrist beträgt zwei Wochen; sie ist eine Notfrist und beginnt mit der Zustellung des Versäumnisurteils.2.Muss die Zustellung im Ausland erfolgen, so beträgt die Einspruchsfrist einen Monat. Das Gericht kann im Versäumnisurteil auch eine längere Frist bestimmen. 3.Muss die Zustellung durch öffentliche Bekanntmachung erfolgen, so hat das Gericht die Einspruchsfrist im Versäumnisurteil oder nachträglich durch besonderen Beschluss zu bestimmen. Baur/Stürner/Bruns, ό.π., §45,45.23,σ.544.

ανασταλτικής ή καταργητικής φύσεως, το οποίο αφορά στην με τελεσίδικη απόφαση επιδικασθείσα έννομη σχέση, αλλά για ενστάσεις, με τις οποίες, μέσω του προβληθέντος αυτού δικαιώματος, πραγματοποιείται μία περαιτέρω διάπλαση στη διαδικασία της εκτέλεσης³¹⁶. Η διάπλαση λοιπόν που συνίσταται στην ακύρωση της εκτέλεσης μέσω της άσκησης των ενστάσεων, δεν αλλοιώνει τον δεσμευτικό χαρακτήρα της απόφασης για την κύρια αξίωση, όπως τα αντικειμενικά και υποκειμενικά όρια του δεδικασμένου τον διαμόρφωσαν. Πρόκειται κατ'ουσίαν για διάπλαση που αφορά στην χωριστή και σαφώς διακριτή διαδικασία της αναγκαστικής εκτέλεσης, η οποία άλλωστε δεν προϋποθέτει για την διενέργειά της την προσβολή του ουσιαστικού δεδικασμένου της απόφασης.

Συνεπώς, το δεδικασμένο προσδιορίζει τα αντικειμενικά του όρια στην περίπτωση των ενστάσεων αναδεικνύοντας ταυτόχρονα τη σημασία της χρονικής του διάστασης, η οποία υπαγορεύει τη λειτουργική μετάβαση της διαθετικής αρχής από την διαδικασία της δίκης στο καταληκτικό διαδικαστικό στάδιο της απόφασης και την άμεση εκδήλωση των συνεπειών της εφαρμογής της αρχής αυτής στο αντικείμενο της απόφασης, και ειδικότερα στην σύγκλιση του αντικειμένου της δίκης της καταψηφιστικής αγωγής με το αντικείμενο του δεδικασμένου³¹⁷.

Τέτοιες ενστάσεις μπορούν να είναι για παράδειγμα η ένσταση συμψηφισμού ή η ένσταση εκπλήρωσης της παροχής κατά την §812εδ.1BGB.

Σύμφωνα με τη ρύθμιση της διάταξης §767εδ.2ZPO, το διαπλαστικό δικαίωμα του συμψηφισμού δεν αποκλείεται από το δεδικασμένο, οπότε δηλαδή και μπορεί να προβληθεί και να οδηγήσει στην κήρυξη ως απαράδεκτης της εκτέλεσης, παρά το ότι η ένσταση του συμψηφισμού ήταν γεννημένη ήδη κατά το χρόνο πριν την έκδοση της τελεσίδικης απόφασης, ανεξάρτητα από το γεγονός ότι, καίτοι γεννημένη, δεν προβλήθηκε από τον εναγόμενο. Αν όμως ο συμψηφισμός ως διαπλαστικό δικαίωμα προτείνεται στη δίκη επί τη βάση πραγματικών γεγονότων που γεννήθηκαν για πρώτη φορά πριν την έκδοση της τελεσίδικης απόφασης για την κύρια απαίτηση, καταλαμβάνεται από το δεδικασμένο της απόφασης αυτής, αναπτύσσεται δηλαδή η ενέργεια του αποκλεισμού των ενστάσεων³¹⁸. Σημειώνεται δε ότι η ίδια δικονομική μεταχείριση που αξιώνεται για την ένσταση συμψηφισμού ως διαπλαστικού

³¹⁶ Βλ. Gilles, Vollstreckungsgegenklage und Einwendungen im Zwielicht prozessualer und zivilistischer Prozessbetrachtung, ZJP 83(1970), σ.102,103· Böhm, Ungerechtfertigte Zwangsvollstreckung und materiellrechtliche Ausgleichsansprüche, σ.37

³¹⁷ Schmidt, Vollstreckungsgegenklage-Prozessrecht und materielles Recht in der Bewährung, 50 Jahre Bundesgerichtshof, II, σ.498.

³¹⁸ BGH, NJW (2009), σ.1671.

δικαιώματος, δεν επιφυλάσσεται κατά κρατούσα στη θεωρία άποψη³¹⁹ και για την άσκηση κάθε διαπλαστικού δικαιώματος, καθώς ο χρονικός περιορισμός που η ενέργεια αποκλεισμού των ενστάσεων θέτει για την παραδεκτή προβολή τους, καταργεί στην ουσία της την αξίωση για διάπλαση.

Αντιθέτως, οι ενστάσεις που καλύπτονται από το δεδικασμένο της τελεσίδικης δικαστικής απόφασης και συνεπεία της ενέργειας αποκλεισμού των ενστάσεων αποκλείονται από τη μεταγενέστερη προβολή τους για την υποστήριξη της ανακοπής της §767(2)ZPO, είναι οι οπιγενεις ενστάσεις, εκείνες δηλαδή οι οποίες στηρίζουν την γέννησή τους σε πραγματικά γεγονότα που δημιουργούνται για πρώτη φορά μετά την τελευταία συζήτηση της αγωγής.

5.3 Η λειτουργία του αποκλεισμού των ενστάσεων δια των οποίων επέρχεται διάπλαση μιας νέας έννομης σχέσης στην εκτέλεση και η συμμετοχή τους ή μη στην ανάδειξη του εύρους των αντικειμενικών ορίων του δεδικασμένου της απόφασης, προκάλεσε στη θεωρία του δικονομικού δικαίου διχογνωμία ως προς την φύση τους. Έτσι, αναφέρονται είτε ως *‘αποκλεισμός ενστάσεων που δεν σχετίζεται με το δεδικασμένο(rechtskraftfremde Präklusion)'*³²⁰, είτε ως *‘αποκλεισμός ενστάσεων που συμπληρώνει τα αντικειμενικά όρια του δεδικασμένου(rechtskraftergänzende Präklusion)'*³²¹,

Ο καθορισμός της φύσης του αποκλεισμού των ενστάσεων, που προβάλλονται στην εκτέλεση με την ανακοπή της §767(2)ZPO, ως αποκλεισμού ξένου προς το δεδικασμένο ή συμπληρωματικού του δεδικασμένου σχετίζεται με την ανάγκη σύνδεσής του με τα χρονικά όρια του δεδικασμένου και πολλώ μάλλον με το αντικειμενικό εύρος του δεδικασμένου του εκτελεστού τίτλου.

Τα χρονικά όρια του δεδικασμένου έχουν σαφές περίγραμμα και λειτουργική σημασία για την διάγνωση των αντικειμενικών ορίων και εφόσον οι ενστάσεις αυτές που προβάλλονται στο στάδιο της εκτέλεσης, προβάλλονται καθ'υπέρβαση των χρονικών ορίων του για τον ειδικότερο σκοπό της κήρυξής της ως απαράδεκτης, χωρίς να θίγουν το δεδικασμένο του τίτλου³²². Σκοπός του επιτρεπτού της προβολής των ενστάσεων

³¹⁹ Thomas/Putzo, ZPO³⁵, §767 παρ.22a.

³²⁰ Gaul, Die Ausübung privater Gestaltungsrechte nach rechtskräftigem Verfahrenabschluss-ein altes und beim "verbraucherschützenden" Widerrufsrecht erneut aktuell gewordenes Thema , Gedächtnisschrift für Brigitte Knobbe-Keuk, σ.135 επ.· Zoller/- Vollkomer, Zivilprozessordnung³¹, §322· Stein/Jonas/-Roth, ZPO²², §328 παρ.1-5.

³²¹ Thomas/Putzo/-Hübstege, ZPO³⁵, §767 παρ.2.

³²² Για την διαφορά της ανακοπής που στρέφεται κατά της εκτέλεσης για την κήρυξή της ως απαράδεκτης, όπου δεν θίγεται το δεδικασμένο και της μεταρρυθμιστικής αγωγής, σύμφωμα με την §323 ZPO μέσω της οποίας επιτυγχάνεται η διάσπαση του δεδικασμένου βλ. Zoller/-Vollkomer, Zivilprozessordnung³¹, §323, παρ.15.

στο στάδιο της εκτέλεσης δεν είναι η διάσπαση του δεδικασμένου της τελεσίδικης απόφασης που συνιστά ταυτόχρονα τίτλο εκτελεστό, αλλά απλώς και μόνο η περιθωριοποίησή του και η κήρυξη της εκτέλεσης που διενεργείται με τον τίτλο αυτό ως απαράδεκτης. Το δεδικασμένο του εκτελεστού τίτλου εξακολουθεί μετά την αποδοχή της ανακοπής της §767(2)ZPO να παραμένει ισχυρό.

Ο αποκλεισμός αυτός συμπληρώνει τα αντικειμενικά όρια του δεδικασμένου, διότι, εφόσον οι εν λόγω ενστάσεις προβληθούν με την ανακοπή, δεν μπορούν να στηρίξουν ως ουσία βάσιμη μια δεύτερη ανακοπή κατά της εκτέλεσης, παρόλο που η άσκηση δεύτερης ανακοπής για την κήρυξη του απαραδέκτου της εκτέλεσης επιτρέπεται³²³. Εφόσον δεν προβλήθηκαν με την πρώτη ανακοπή, αναπτύσσεται δηλαδή και για αυτές τις ενστάσεις, η ενέργεια αποκλεισμού των ενστάσεων, υπό την έννοια όχι της διευρύνσεως των αντικειμενικών και χρονικών ορίων του δεδικασμένου της τελεσίδικης δικαστικής απόφασης, αλλά του περιορισμού επανάληψής τους ως θεμελιωτικής βάσης της δεύτερης ανακοπής. Πρόκειται στην πραγματικότητα για ένα ιδιότυπο σύστημα συγκεντρώσεως.

Έχει διατυπωθεί η άποψη³²⁴, εξ'αφορμής της διατύπωσης της §767(3)ZPO, ότι μπορεί να ασκηθεί παραδεκτά δεύτερη ανακοπή, εφόσον ο ενάγων, χωρίς υπαιτιότητα δική του, δεν ήταν σε θέση να προβάλλει τις επιτρεπόμενες από την §767ZPO ενστάσεις κατά της εκτελούμενης αξίωσης κατά την άσκηση της πρώτης ανακοπής. Με την αποδοχή όμως της άποψης αυτής, οι ενστάσεις θα χαρακτηρίζονταν ως ξένες προς το δεδικασμένο, καθώς θα επέτρεπαν την επαναλαμβανόμενη άσκηση του ενδίκου βοηθήματος της ανακοπής της §767ZPO, που θα ερχόταν σε κατάφωρη αντίθεση τόσο με την αρχή της οικονομίας της δίκης όσο και με το σκοπό της αναγκαστικής εκτέλεσης που συνίσταται στην εμπέδωση της αποτελεσματικής δικαστικής προστασίας³²⁵.

Άλλωστε, όπως αναφέρθηκε και ανωτέρω, η ανακοπή έστω κι αν γίνει δεκτή δεν θίγει το δεδικασμένο του εκτελεστού τίτλου. Στην περίπτωση αυτή δεν μπορεί να γίνει λόγος για συμπλήρωση των αντικειμενικών ορίων. Επομένως, όταν γίνεται δεκτή η ανακοπή της §767(2)ZPO, ο αποκλεισμός των ενστάσεων δεν 'συμπληρώνει' το δεδικασμένο. Ο χαρακτήρας του αποκλεισμού των ενστάσεων επιλύει το ζήτημα της επαναλαμβανόμενης άσκησης της ανακοπής της §767(2)ZPO και δεν έχει ως στόχο να

³²³ Thomas/Putzo, ZPO³⁵, §767 παρ.27.

³²⁴ Kainz, Funktion und dogmatische Einordnung der Vollstreckungsabwehrklage in das System der Zivilprozessordnung, σ.193επ. Burgard, Die Präklusion der zweite Vollstreckungsgegenklage, ZZP 106(1993), σ.37

³²⁵ Βλ. αντίθετη άποψη Otto, Die Präklusion im Fall der Vollstreckungsgegenklage, FS Henckel, σ.629.

προβληματίσει σχετικά με τα αντικειμενικά όρια του ουσιαστικού δεδικασμένου της τελεσίδικης δικαστικής απόφασης, όπως αυτά διαμορφώθηκαν με την έκδοσή της.

Θα μπορούσε να δημιουργηθεί η εντύπωση ότι επιβάλλεται η μεταρρύθμιση των αντικειμενικών του ορίων βάσει της συμπερίληψης των ενστάσεων του εναγομένου στην αιτιολόγηση του διατακτικού, καθώς θα δημιουργούνταν το άτοπο και εν πολλοίς αντιφατικό αποτέλεσμα να υπάρχει μια απόφαση ισχυρή, η οποία όμως να μην εκτελείται λόγω ανυπαρξίας, μετά την παραδοχή των ενστάσεων του εναγομένου από το δικαστήριο της ανακοπής, της εκτελούμενης αξίωσης.

Εντούτοις, η ανωτέρω σκέψη αποκρούεται με την παραδοχή ότι το δεδικασμένο της απόφασης ισχύει ανεξάρτητα από την εγκυρότητα της έννομης σχέσης που κρίθηκε με την απόφαση, παραδοχή που απέρρευε αρχικά από την ιστορικά διατυπωμένη εκφορά του ως αμάχητου τεκμηρίου απόδοσης της αλήθειας, η οποία ενσωματώθηκε μεταγενέστερα στη δογματική θεώρηση του δεδικασμένου ανταποκρινόμενη στις ανάγκες τελολογίας του θεσμού. Η αναγκαστική εκτέλεση πραγματώνει την αποτελεσματική δικαστική προστασία με την άμεση ή έμμεση ικανοποίηση του επισπεύδοντος δανειστή με έναν εκτελεστό τίτλο, ο οποίος, αν φέρει ελαττώματα, θα οδηγήσει στην ακύρωση της εκτέλεσης ή στην κήρυξή της ως απαράδεκτης. Η κήρυξη της εκτέλεσης ως απαράδεκτης συντελεί με την σειρά της, είτε αποδίδεται σε ελάττωμα του εκτελεστού τίτλου, είτε της εκτελεστικής διαδικασίας σε αδυναμία πραγμάτωσης της αιτούμενης, από τον ενάγοντα και επισπεύδοντα δανειστή, δικαστικής προστασίας. Το δεδικασμένο όμως ως θεσμός της πολιτικής δίκης, δεν αποσκοπεί κατά κύριο λόγο στην εξασφάλιση της αποτελεσματικής δικαστικής προστασίας, αλλά προτάσσει την αποκατάσταση της ειρήνευσης στην έννομη τάξη με την οριστική κρίση της διαφοράς, έστω και αν η ειρήνευση επέρχεται με μία ελαττωματική κατά το αντικείμενό της απόφαση.

Συνεπώς, το επιχείρημα περί αντιφατικότητας της έκδοσης θετικής απόφασης που δέχεται την ανακοπή κατά της εκτέλεσης λόγω ανυπαρξίας απαιτήσεως με την τελεσίδικη απόφαση, που συνιστά τον εκτελεστό τίτλο, δεν είναι ικανό να στηρίξει την συμπερίληψη των παραδεκτών ενστάσεων κατά της εκτέλεσης σύμφωνα με τη διάταξη §767ΖΠΟ στο αντικειμενικό πεδίο του δεδικασμένου.

6. Διαφορά μεταξύ της ένστασης συμψηφισμού της §767παρ.2ΖΠΟ και της απόφασης για συμψηφισμό της §322εδ.2ΖΠΟ.

Θα πρέπει στο σημείο αυτό να γίνει σαφώς διακριτή η διαφορά, όσον αφορά στην επέκταση των αντικειμενικών ορίων, μεταξύ της απόφασης που κρίνει για την ένσταση συμψηφισμού κατά την εκκρεμοδικία της κύριας δίκης και καταλαμβάνεται από το δεδουλευμένο σύμφωνα με την §322εδ.2ZPO³²⁶ και της αποφάσεως στη δίκη της ανακοπής που κρίνει την κατά §767ZPO προβληθείσα ένσταση συμψηφισμού, η οποία προτείνεται και ασκείται ως διαπλαστικό δικαίωμα στην εκτελεστική διαδικασία.

Σύμφωνα με το δεύτερο εδάφιο της §322 εδ.2ZPO δεδουλευμένο αποκτά και η απόφαση περί του συμψηφισμού σχετικά με την ανταπαίτηση του εναγομένου μέχρι το ύψος της απαίτησης του ενάγοντα, εφόσον η ανταπαίτηση είχε αποτελέσει αντικείμενο ξεχωριστής αγωγής και ακολούθως αντικείμενο ξεχωριστής τελεσιδικής δικαστικής απόφασης, από την οποία θα εξαρτηθεί η έκδοση απόφασης για το κύριο αίτημα της εκκρεμής αγωγής. Το δεδουλευμένο, στην περίπτωση αυτή εκτείνει τα αντικειμενικά όριά του πέρα από το αίτημα της αγωγής κατ' εξαίρεση και στο συμψηφιστικό αίτημα.

Η διαφορά στην άσκηση του διαπλαστικού δικαιώματος του συμψηφισμού ως κύριου αιτήματος με την αγωγή της §322εδ.2ZPO από τον συμψηφισμό ως θεμελιωτικό λόγο του ενδίκου βοηθήματος της §767παρ.2ZPO εντοπίζεται στη διαφορετική λειτουργία του συμψηφισμού, όταν αυτός προβάλλεται κατά την εκκρεμοδικία και όταν προβάλλεται ως ένσταση στο στάδιο της εκτέλεσης. Στην πρώτη περίπτωση η απόφαση για το διαπλαστικό δικαίωμα λαμβάνεται υπόψιν από το δικαστήριο του ασκηθέντος με την αγωγή κύριου αιτήματος πριν την έκδοση της απόφασης για το ζήτημα αυτό και καταλαμβάνεται από τα αντικειμενικά όρια του δεδουλευμένου της απόφασης από και με την τελεσιδικία, ενώ στη δεύτερη, η παραδοχή της ενστάσεως συμψηφισμού οδηγεί στην απόσβεση της τελεσιδικώς επιδικασθείσας εκτελούμενης αξιώσεως.

7.Υποκειμενικά όρια του δεδουλευμένου

7.1 Προκειμένου η δικαστική απόφαση να αναπτύξει στην πληρότητά της το ουσιαστικό δεδουλευμένο, πρέπει να προσδιορισθούν εκτός από τα αντικειμενικά του όρια που συνίστανται στο εύρος της *rationae materiae* δέσμευσης της απόφασης, τα υποκειμενικά όρια, τα οποία υποδεικνύουν το σύνολο των δεσμευόμενων από την τελεσιδική απόφαση προσώπων.

---

³²⁶ Thomas/Putzo , ZPO³⁵, §322παρ.44.

Η διαθετική αρχή, όσον αφορά στα υποκειμενικά όρια του δεδικασμένου γνωρίζει στο σημείο αυτό σημαντικές παρεκβάσεις. Σύμφωνα με το περιεχόμενο της αρχής αυτής, η διαγνωστική δίκη τίθεται σε κίνηση, εφόσον υποβληθεί σχετικό αίτημα και με το συγκεκριμένο αντικειμενικό και υποκειμενικό εύρος που ορίζει ο ενάγων. Ο ενάγων με το αίτημα της αγωγής προσδιορίζει όχι μόνο το αντικείμενο της δίκης αλλά και τα πρόσωπα, κατά των οποίων επιδιώκει την καταψήφιση μιας απαίτησης, την αναγνώριση ή την διάπλωση ορισμένης έννομης σχέσης. Καθώς όμως, η δικαστική απόφαση εκτείνει την δεσμευτική της ενέργεια σε ορισμένες περιπτώσεις νομοθετικά θεσμοθετημένες, πέρα από τους διαδίκους, και σε τρίτα πρόσωπα, η διαθετική αρχή διασπάται.

7.2 Σύμφωνα με τη διάταξη §325ZPO, η τελεσίδικη δικαστική απόφαση, η οποία αναπτύσσει ουσιαστικό δεδικασμένο, δεσμεύει καταρχήν τους διαδίκους.

Η τελεσίδικη δικαστική απόφαση, όμως, μπορεί να δεσμεύει και πρόσωπα που με τη συμμετοχή τους μετά την επέλευση της εκκρεμοδικίας αποκτούν την ιδιότητα του διαδίκου, ως ενεργητικά ή παθητικά υποκείμενα της επίδικης έννομης σχέσης, ή τρίτα πρόσωπα που, αν και συμμετέχουν στη δίκη δεν απέκτησαν την ιδιότητα του διαδίκου σύμφωνα τουλάχιστον με την κρατούσα τυπική περί διαδίκων θεωρία, ή ακόμα και τρίτα πρόσωπα που δεν συμμετείχαν καθόλου στη δίκη, αλλά συνδέονται με ουσιαστικού δικαίου σχέση με τους διαδίκους. Η συμμετοχή προσώπων στη δίκη, βάσει της οποίας δημιουργείται υποκειμενικά σύνθετη δίκη, ιδρύεται, είτε για λόγους διαδικαστικής οικονομίας³²⁷, όπως στην περίπτωση της απλής ομοδικίας, όπου αποδίδονται διακριτά έννομα αποτελέσματα για τον κάθε απλό ομόδικο, είτε υπαγορεύεται από την αναγκαιότητα έκδοσης μιας ενιαίας απόφασης για όλους τους διαδίκους, όπως ισχύει στην αναγκαία ομοδικία, οπότε το δεδικασμένο είναι κοινό και δεσμεύει όλους τους αναγκαίους ομοδίκους.

Με βάση την ανωτέρω διάκριση, περιπτώσεις συμμετοχής τρίτων στη δίκη αποτελούν η κύρια και πρόσθετη παρέμβαση και η ανακοίνωση δίκης, ενώ περιπτώσεις υποκειμενικά σύνθετων δικών μεταξύ των άλλων συνιστούν η απλή και η αναγκαία ομοδικία.

---

³²⁷ Βλ. ομοίως Rosenberg/Schwab, Zivilprozessrecht¹⁴ §51.1' Lüke, Die Beteiligung Dritter im Zivilprozessrecht, σ.28 όπου αντιμετωπίζει ως προβληματική την πρόβλεψη της κύριας παρέμβασης στο κεφάλαιο του κώδικα της πολιτικής δικονομίας που αναφέρεται στις μορφές συμμετοχής του τρίτου στη δίκη, καθώς με την κύρια παρέμβαση ανοίγεται νέα δίκη, η οποία διεξάγεται παράλληλα με την κύρια δίκη και ενδέχεται να εκδίδεται και διαφορετική απόφαση από την απόφαση για την κύρια δίκη, όταν δεν υπάρχει συνεκδίκηση

7.2.1 Η αναγκαία ομοδικία, σύμφωνα με την §62ZPO, είτε αυτή υπαγορεύεται από λόγους δικονομικούς είτε λόγω της ουσιαστικής εξάρτησης των αναγκαίων ομοδικών μεταξύ τους, ιδρύεται, όπως επισημάνθηκε και ανωτέρω, όταν η έκδοση μίας ενιαίας απόφασης είναι επιτακτική για την απόδοση των ίδιων εννόμων συνεπειών³²⁸. Το δεδικασμένο της απόφασης δεσμεύει όλους τους αναγκαίους ομοδικούς. Το ίδιο ισχύει και για τη δέσμευση του κυρίως παρεμβαίνοντα διαδίκου, ο οποίος δεσμεύεται από το δεδικασμένο της κύριας δίκης, όταν η παρέμβασή του συνεκδικάζεται, σύμφωνα με την παράγραφο §59ZPO³²⁹.

7.2.2. Η δέσμευση που η δικαστική απόφαση επιφέρει για τους προσθέτως παρεμβαίνοντες και για τους τρίτους, στους οποίους ανακοινώνεται η δίκη ('Streitverkündung', §74ZPO) είναι διαφορετική και δεν σχετίζεται με το δεδικασμένο, δηλαδή δεν πρόκειται για δέσμευση από την κριθείσα έννομη σχέση. Στην πρόσθετη παρέμβαση η θεωρία δέχεται ότι οι προσθέτως παρεμβαίνοντες δεσμεύονται για τις πραγματικές διαπιστώσεις και τις νομικές κρίσεις, στις οποίες στηρίζεται η απόφαση³³⁰. Η ενέργεια που αναπτύσσει η δικαστική απόφαση για τους προσθέτως παρεμβαίνοντες αποδίδεται ως ενέργεια της παρέμβασης ('Interventionswirkung', §68ZPO)³³¹ και έχει ως συνέπεια ότι ο προσθέτως παρεμβαίνων δεν μπορεί να ισχυριστεί σε νέα δίκη ότι η απόφαση της πρώτης δίκης ήταν εσφαλμένη. Το ίδιο ισχύει και για τους τρίτους στους οποίους ανακοινώνεται η δίκη, διότι, είτε αποφασίσουν να συμμετάσχουν στη δίκη ως προσθέτως παρεμβαίνοντες του υπερού η ανακοίνωση διαδίκου είτε όχι, υφίστανται τις συνέπειες της ενέργειας της παρεμβάσεως.

Τόσο στην εκούσια όσο και στην εξαναγκασμένη με ανακοίνωση δίκης πρόσθετη παρέμβαση η ενέργεια της παρέμβασης³³² ομοιάζει λειτουργικά με την ενεργοποίηση της θετικής λειτουργίας του δεδικασμένου, εφόσον σε δεύτερη δίκη ο προσθέτως παρεμβαίνων δεν μπορεί να αμφισβητήσει την ορθότητα της απόφασης της πρώτης

³²⁸ Prütting/Gerlhein, ZPO Kommentar⁸ §59παρ.1-3 Βλ. κριτική Mantzouranis, Die notwendige Streitgenossenschaft im Zivilprozess, §§5,6.

³²⁹ MüKo/Voit/Weth §59ZPO¹⁵.

³³⁰ Jauernig/Hess, Zivilprozessrecht³⁰, ό.π., §83.20'

³³¹ Βλ. σχ. Häsemeyer, Die Interventionswirkung im Zivilprozess-prozessuale Sicherung materiellrechtlicher Alternativverhältnisse, ZJP 84(1971), σ.179επ.

³³² Η περίπτωση της αναγνωριστικής αγωγής (§256ZPO) που έχει ως αντικείμενο την αναγνώριση της γνησιότητας ή της μη γνησιότητας ενός εγγράφου είναι διαφορετική από την πρόσθετη παρέμβαση με ή χωρίς ανακοίνωση δίκης, παρόλο που και στις τρεις αυτές περιπτώσεις έχουμε δέσμευση σε πραγματικές διαπιστώσεις. Στη μεν αναγνωριστική αγωγή, το δεδικασμένο, η κύρια δηλαδή και βασική έννομη συνέπεια της απόφασης, καλύπτει μόνο τις πραγματικές διαπιστώσεις που είχαν προσκομισθεί και αποτέλεσαν τις αιτιολογίες της αναγνωριστικής απόφασης. Πρόκειται κατά συνέπεια για εξαίρεση από τον κανόνα της δέσμευσης από το δεδικασμένο της κριθείσας έννομης αξίωσης, ενώ η ενέργεια της παρέμβασης αποτελεί παράλληλη του δεδικασμένου ενέργεια της απόφασης, η οποία εκδηλώνεται και αυτή για ορισμένο ειδικό σκοπό.

δίκης. Επιπλέον, η δέσμευση του τρίτου από πραγματικές διαπιστώσεις της απόφασης και η με αυτήν την έννοια διαφοροποιούμενη από το ουσιαστικό δεδουλευμένο ενέργεια της παρέμβασης, απορρέει από έναν ειδικότερο σκοπό, ο οποίος διέπει τις σχέσεις του τρίτου, παρεμβαίνοντος ή μη, με τους κύριους στη διαφορά διάδικους. Ο σκοπός της ενέργειας της παρεμβάσεως πρέπει να συνίσταται όχι μόνο στην πρόληψη των αντιρρήσεων του τρίτου για την ορθότητα της απόφασης αλλά και στην παρακώλυση άσκησης εκ μέρους του τρίτου περαιτέρω εννόμων αξιώσεων με βάση τα πραγματικά γεγονότα της πρώτης δίκης, εφόσον δεσμεύεται με την απόφαση για αυτά³³³.

7.2.3 Όσον αφορά στη δέσμευση τρίτων από το δεδουλευμένο, η ρύθμιση της παραγράφου §325.1ZPO είναι αρκετά περιοριστική, κατά τρόπον ώστε η επέκταση των υποκειμενικών ορίων του δεδουλευμένου σε τρίτα πρόσωπα να ισχύει κατ'εξαιρεση. Η τελεσίδικη δικαστική απόφαση αναπτύσσει δεδουλευμένο υπέρ και κατά των διαδίκων και κατά των προσώπων που είναι νόμιμοι διάδοχοι των διαδίκων μετά την εκκρεμοδικία ή νόμιμοι διάδοχοι των προσώπων, οι οποίοι κατέχουν το επίδικο αντικείμενο, κατά τρόπον ώστε οι τελευταίοι ή οι διάδικοι να είναι έμμεσοι κάτοχοι του πράγματος³³⁴. Ο νομοθέτης περιορίζει, όταν πρόκειται για τη δέσμευση προσώπων που δεν ήταν διάδικοι στη δίκη, την υποκειμενική ενέργεια του δεδουλευμένου σε εξαιρετικές περιπτώσεις, ώστε με τον σαφή προσδιορισμό της δέσμευσης των τρίτων αυτών ως προς τη διαφορά προσώπων, αφενός να υπηρετεί την σκοπούμενη και από τον θεσμό του δεδουλευμένου ασφάλεια δικαίου και αφετέρου ν' αποφεύγεται η άκριτη δέσμευση από το δεδουλευμένο προσώπων που δεν τους παρασχέθηκε το δικαίωμα δικαστικής ακρόασης. Η ουσιαστικού δικαίου εξάρτηση συνιστά στη νόμιμη διαδοχή τον δικαιολογητικό λόγο επέκτασης των υποκειμενικών ορίων του δεδουλευμένου. Το δεδουλευμένο, λοιπόν, σύμφωνα με την §325.1ZPO δεσμεύει τους νόμιμους διαδόχους των διαδίκων, εφόσον η νόμιμη διαδοχή επήλθε μετά την εκκρεμοδικία ή την έκδοση της με ισχύ δεδουλευμένου απόφασης³³⁵.

Ανάλογη περιοριστική επέκταση των υποκειμενικών ορίων του δεδουλευμένου προβλέπεται στις §§326,327ZPO με την πρόβλεψη υπό προϋποθέσεις της δέσμευσης

---

³³³Engelmann-Pilger A. Die Grenzen der Rechtskraft des Zivilurteils im Recht der Vereinigten Staaten, σ.94, ο οποίος περιγράφει το σκοπό της ενέργειας της παρεμβάσεως ως τον σκοπό της αποτροπής του αφηνδιασμού των διαδίκων μερών('Überraschungseffekt') από ενέργειες του τρίτου που θα έθιγαν το ουσιαστικό δεδουλευμένο της απόφασης της πρώτης δίκης.

³³⁴ §325ZPO(1) 'Das rechtskräftige Urteil wirkt für und gegen die Parteien und die Personen, die nach dem Eintritt der Rechtshängigkeit Rechtsnachfolger der Parteien geworden sind oder den Besitz der in Streit befangenen Sache in solcher Weise erlangt haben, dass eine der Parteien oder ihr Rechtsnachfolger mittelbar Besitzer geworden ist.'

³³⁵ Blomeyer, Rechtskrafterstreckung infolge zivilrechtlicher Abhängigkeit, ZZP 75(1962), σ.1επ. 'Thomas/Putzo/-Reichold, ZPO³⁵ §265 παρ.13.

του καταπιστευματοδόχου από απόφαση που εκδίδεται μεταξύ του αρχικού κληρονόμου και ενός τρίτου και της δέσμευσης των κληρονόμων από απόφαση που νομιμοποιούσε τον εκτελεστή διαθήκης και ένα τρίτο πρόσωπο ως διαδίκους. Και στις περιπτώσεις αυτές, η ουσιαστική εξάρτηση συνιστά τον λόγο δέσμευσης των τρίτων ως προς τη διαφορά προσώπων από το δεδικασμένο³³⁶.

7.2.4. Σε ειδικούς ουσιαστικούς νόμους απαντάται η επέκταση των υποκειμενικών ορίων του δεδικασμένου ακόμα και με διαφορετικό δικαιολογητικό υπόβαθρο από την ουσιαστικού δικαίου εξάρτηση. Τέτοια παραδείγματα αποτελούν η απόφαση που ακυρώνει την ψήφο ενός μετόχου στη γενική συνέλευση³³⁷, η οποία εκτείνει την δεσμευτική ισχύ της λόγω δημοσίου συμφέροντος σε όλους τους μη μετέχοντες στη δίκη μετόχους, καθώς και η θετική απόφαση που εκδίδεται επί αγωγής ενώσεως καταναλωτών με σκοπό την απαγόρευση αθέμιτων συμβατικών πρακτικών³³⁸ και η οποία καλύπτει κάθε καταναλωτή που την επικαλείται.

7.3 Συμπερασματικά, διαπιστώνεται ότι η επέκταση της δεσμευτικής ενέργειας του δεδικασμένου απέναντι σε τρίτα πρόσωπα επιτρέπεται και στο γερμανικό δίκαιο μόνο σε εξαιρετικές περιπτώσεις, που αναφέρονται ρητά είτε στον κώδικα πολιτικής δικονομίας είτε σε ειδικούς νόμους και για συγκεκριμένους λόγους όπως είναι η ουσιαστικού δικαίου εξάρτηση ή η επίκληση του δημοσίου συμφέροντος ή απλώς και μόνο η έκδοση μιας ευνοϊκής δικαστικής απόφασης, η ενέργεια της οποίας μπορεί να ωφελήσει περισσότερο του ενός με κοινότητα συμφερόντων τρίτα πρόσωπα.

7.4 Η απόκλιση από τον κανόνα της αποκλειστικής δέσμευσης από το δεδικασμένο της απόφασης των προσώπων, υπέρ και κατά των οποίων υποβλήθηκε αίτημα δικαστικής προστασίας, έγκειται και στην περίπτωση των υποκειμενικών ορίων, στη διάσταση που μπορεί να παρατηρηθεί μεταξύ του αντικειμένου της δίκης και του αντικειμένου της απόφασης, καθώς τα κριτήρια οριοθέτησης των υποκειμένων που συμμετέχουν στην διαγνωστική δίκη και των προσώπων που δεσμεύονται από το δεδικασμένο της απόφασης είναι διαφορετικά, υπό την έποψη της διαφορετικής τελολογίας της δίκης και του δεδικασμένου ως εννόμου συνέπειας της δικαστικής απόφασης. Η γερμανική διαγνωστική δίκη εμφορείται από την αρχή της πρωτοβουλίας

---

³³⁶ Bettermann, Die Vollstreckung des Zivilurteils in den Grenzen seiner Rechtskraft, σ.85επ. Blomeyer, Zivilprozessrecht: Erkenntnisverfahren², §91II Hässemeyer, Drittinteressen im Zivilprozess, ZZP 101(1988), 403επ.

³³⁷ §248(1)AktG “Soweit der Beschluß durch rechtskräftiges Urteil für nichtig erklärt ist, wirkt das Urteil für ung gegen alle Aktionäre sowie die Mitglieder des Vorstands und des Aufsichrats, auch wenn sie nicht Partei sind..“

³³⁸ Πρβλ. για παράδειγμα τον αγγλικό νόμο ‘Enterprise Act 2002’, https://beisgovuk.citizenspace.com/consumer-rightsbill/guidance2014/supporting_documents/Enhanced%20Consumer%20Measures%20Draft%20Guidance%20For%20Testing.pdf.

των διαδίκων, όπως αυτή εκφράζεται με την αρχή της διαθέσεως και την αρχή της συζητήσεως, παρέχοντας στους διαδίκους την ελευθερία όχι μόνο να κινήσουν την διαδικασία με δική τους πρωτοβουλία, αλλά και να εισφέρουν αποκλειστικά οι ίδιοι στο δικαστήριο τους κατά την κρίση τους αναγκαίους πραγματικούς και νομικούς ισχυρισμούς και τα αναγκαία αποδεικτικά μέσα προκειμένου να στηρίξουν τις αξιώσεις τους. Η απόλυτη όμως ελευθερία των διαδίκων στη διαγνωστική δίκη να καθορίζουν την έναρξη και την περάτωση της δίκης, καθώς και την ουσία και τη νομική θεμελίωση των αξιώσεών τους αμβλύνεται στο καταληκτικό στάδιο έκδοσης της δικαστικής απόφασης και δη του δεδικασμένου ως θεμελιώδους έννομης συνέπειας, καθώς η τελολογία του θεσμού λειτουργεί καθοριστικά για την αποτίμηση του εύρους της δεσμευτικής ενέργειας των δικαστικών αποφάσεων. Επομένως, καθώς ως *ultima ratio* του δεδικασμένου προκρίνεται η ασφάλεια δικαίου, η πραγμάτωση της οποίας δεν εξαρτάται μόνο από την αρχή της διάθεσης των διαδίκων με τον εκ μέρους των προσδιορισμό της αντικειμενικής και υποκειμενικής εμβέλειας του αντικειμένου της δίκης, αλλά πρωτίστως από τον δικονομικό νομοθέτη, ο οποίος περιχαράσσει τα αντικειμενικά και υποκειμενικά όρια του δεδικασμένου ευρύτερα ή στενότερα από εκείνα του αντικειμένου της δίκης προκειμένου να διαφυλάξει την τελολογία του θεσμού, κατά τρόπο, ώστε όχι μόνον τα αντικειμενικά αλλά και τα υποκειμενικά όρια του δεδικασμένου να υπόκεινται σε ειδικότερες ρυθμίσεις. Σύμφωνα λοιπόν με την αξιολόγηση των υποκειμενικών ορίων του αντικειμένου της δίκης και του αντικειμένου του δεδικασμένου παρατηρείται η ακόλουθη διαφορά: Το αντικείμενο της πρώτης δίκης θα είναι ίδιο με το αντικείμενο της δεύτερης δίκης όταν τα πρόσωπα της πρώτης δίκης που φέρονται ως διάδικοι είναι ίδια με τα πρόσωπα που ισχυρίζονται ότι είναι διάδικοι στη δεύτερη δίκη³³⁹. Το δεδικασμένο όμως της πρώτης δίκης θα είναι το ίδιο με το δεδικασμένο της δεύτερης δίκης, όταν το διατακτικό των αποφάσεων έχει την ίδια υποκειμενική εμβέλεια, η οποία μπορεί είτε να ταυτίζεται είτε να διαφοροποιείται από τα υποκειμενικά όρια του αντικειμένου των δύο δικών.

8. Υποκειμενικά όρια του δεδικασμένου. Η σχέση της αντιταξιμότητας (*l'opposabilité*) των αποφάσεων του γαλλικού δικαίου με την τριτενέργεια και την διαπλαστική ενέργεια των αποφάσεων.

Σε ό,τι αφορά τα υποκειμενικά όρια, αξίζει να επιχειρηθεί η διάκριση μεταξύ της αντιταξιμότητας (*l'opposabilité*) των αποφάσεων του γαλλικού δικαίου³⁴⁰

³³⁹ Henckel, *Parteilhre und die Streitgegenstandlehre im Zivilprozess*, σ.189 .

³⁴⁰ Guinchard S., *Droit et pratique de la procédure civile*, σ.979 Héron/Le Bars, ό.π., σ.341.

από την θεωρητικώς διατυπωμένη και μη κρατούσα στη γερμανική έννομη τάξη τριτενέργεια των αποφάσεων, καθώς και από την διαπλαστική ενέργεια, όπως αυτή ισχύει με όμοιο τρόπο τόσο στο γαλλικό όσο και στο γερμανικό δίκαιο³⁴¹.

Η τριτενέργεια³⁴², αν και κατά κρατούσα άποψη μη ισχύουσα στην ελληνική³⁴³ και στην γερμανική έννομη τάξη³⁴⁴, αποτελεί παρεπόμενη του δεδικασμένου συνέπεια που αναπτύσσει κάθε δικαστική απόφαση, η οποία τέμνει την διαφορά στην ουσία της. Επιβάλλει σε κάθε τρίτο πρόσωπο, το οποίο δεν συμμετείχε ως διάδικος στη δίκη, όχι απλώς την υποχρέωση να σέβεται την δεσμευτική ενέργεια της απόφασης, όπως αυτή αναπτύσσεται στα διαγραφόμενα από το διατακτικό αντικειμενικά και υποκειμενικά της όρια, αλλά να ανέχεται τη μεταξύ των *legitimi contradictores* δέσμευση για την διαγνωσθείσα έννομη σχέση, χωρίς όμως τα τρίτα αυτά πρόσωπα να εντάσσονται στην εν στενή εννοία υποκειμενική δεσμευτική ενέργεια του δεδικασμένου της απόφασης³⁴⁵. Η θεωρία της τριτενέργειας των δικαστικών αποφάσεων απορρέει από την υιοθέτηση της ουσιαστικής για το δεδικασμένο θεωρίας, σύμφωνα με την οποία η τελεσίδικη απόφαση συνιστά την παραγωγό αιτία γέννησης ή απόσβεσης ουσιαστικών δικαιωμάτων και δημιουργίας ή κατάλυσης ουσιαστικών εννόμων σχέσεων³⁴⁶. Η γέννηση των ουσιαστικών δικαιωμάτων και η δημιουργία εννόμων σχέσεων ισχύει όχι μόνο μεταξύ των διαδίκων, αλλά έναντι κάθε τρίτου, ο οποίος οφείλει να τα αναγνωρίζει και να μην τα αμφισβητεί. Η τριτενέργεια συνιστά έκφανση της θετικής λειτουργίας του δεδικασμένου, εφόσον τρίτοι συνδέονται με ουσιαστικού δικαίου εξάρτηση με τους διαδίκους της τελεσίδικης

³⁴¹ Βλ. για τη διαπλαστική ενέργεια των διαπλαστικών αποφάσεων, όπως για παράδειγμα μια απόφαση διαζυγίου ή υιοθεσίας Mazeaud, *De la distinction des jugements déclaratifs et des jugements constitutifs de droit*, σ. 17επ.· Schlosser, *Gestaltungsklage und Gestaltungsurteile*, σ.10επ..

³⁴² Planck, *Bürgerliches Gesetzbuch nebst Einführungsgesetz*, I, σ.41· Schwab, *Rechtskrafterstreckung auf Dritte und Drittwirkung der Rechtskraft*, *ZZP* 77(1964), σ.124επ. όπου ο Schwab προσδιορίζει το πεδίο εφαρμογής της τριτενέργειας στη βάση ενός ευρύτερου προσδιορισμού της έννοιας της προδικαστικότητας, δηλαδή την εξάρτηση επίλυσης μιας μελλοντικής διαφοράς τρίτων προσώπων από μία προγενέστερη απόφαση, η οποία δεσμεύει τους τρίτους, εφόσον η επιδικασθείσα έννομη σχέση είναι προδικαστική σε μετεγενέστερη δίκη, στην οποία εμφανίζονται οι τελευταίοι ως διάδικοι και δεν μπορούν να την αμφισβητήσουν· Nikisch, *Zivilprozeßrecht*², σ.433, χαρακτηρίζει τις συνέπειες μιας απόφασης για τους τρίτους ως αντανακλαστικές συνέπειες (*Reflexwirkungen*). Βλ. και Κουσουλής, *Η δέσμευση των τρίτων από το δεδικασμένο*, σ.63επ..

³⁴³ Καλαβρός, Σπουδή για την τριτενέργεια του δεδικασμένου, *ΕΠολΔ*(2008), σ.615-616· Κολοτούρος, *Υπερχειλείς εκφάνσεις του δεδικασμένου*, *ΕλλΔνη*(2005), σ.994επ.· Markoulakis, *Die Betroffenheit Dritter von der Rechtskraft*, σ.142επ.· Απαλαγάκη, *Δεδικασμένο και εκτελεστότητα στα νομικά πρόσωπα και στα μέλη τους*, σ.201επ..

³⁴⁴ Βλ. Stein/Jonas/Leipold, *ZPO-Kommentar*²² §325ZPO, αρ.83· Calavros, *Urteilswirkungen zu Lasten Dritter*, σ.173επ.

³⁴⁵ Schwab, *Zur Drittwirkung der Rechtskraft*, *FS Walder*, σ.261επ.· Habscheid, *Rechtsvergleichende Bemerkungen zum Problem der materiellen Rechtskraft des Zivilurteils*, *Αφιέρωμα Φραγκίστα*, τ.Α, σ.551.

³⁴⁶ Stein/Jonas/Leipold, *ZPO-Kommentar*²² §332, αρ.20,21· Kousoulis, *Beiträge zur modernen Rechtskraftlehre*, σ.102.

απόφασης³⁴⁷. Κάθε δικαστική απόφαση με σχετική υποκειμενική ισχύ³⁴⁸, που συνίσταται στο αποτέλεσμα της δικαιοδοτικής δραστηριότητας του δικαστηρίου, τριτενεργεί, δηλαδή δεσμεύει και τρίτα πρόσωπα, διότι εκφράζει την αυθεντική διάγνωση δικαιωμάτων και υποχρεώσεων, τα οποία εκτείνονται συχνά και στις ουσιαστικού δικαίου έννομες σχέσεις των διαδίκων με τρίτα πρόσωπα³⁴⁹, εφόσον η κριθείσα με την τελεσίδικη απόφαση έννομη σχέση είναι προδικαστική για την κρίση ως προς την έννομη σχέση του τρίτου. Η τριτενέργεια του δεδικασμένου προϋποθέτει ότι η κριθείσα έννομη σχέση συνιστά προδικαστικό ζήτημα σε μεταγενέστερη δίκη μεταξύ του τρίτου και των προσώπων που δεσμεύονται από το δεδικασμένο της αρχικής δίκης³⁵⁰. Οι πιο ενδεικτικές περιπτώσεις, τις οποίες χρησιμοποιεί ο Schwab ως παραδείγματα για τη θεμελίωση της τριτενέργειας, αφορούν στην απόφαση μεταξύ δανειστή και πρωτοφειλέτη ως προς τον εγγυητή³⁵¹, όπου η έκδοση απόφασης που καταδικάζει τον πρωτοφειλέτη σε πληρωμή, εμποδίζει τον εγγυητή να ισχυριστεί σε νέα αγωγή κατά του δανειστή ότι η απόφαση είναι εσφαλμένη και ότι ως εκ τούτου δεν υπέχει ευθύνη από την εγγυητική σχέση ή στις περιπτώσεις της γνήσιας σύμβασης υπέρ τρίτου³⁵².

Αντίθετα με την τριτενέργεια των αποφάσεων που επεκτείνει την ισχύ του δεδικασμένου σε τρίτα, με ουσιαστικού δικαίου εξάρτηση προς τους διαδίκους, πρόσωπα, η έννομη συνέπεια της αντιταξιμότητας των αποφάσεων (*opposabilité*) κατά το γαλλικό δίκαιο δεν συνιστά επέκταση του δεδικασμένου της απόφασης στα τρίτα πρόσωπα, καθώς οι τρίτοι δεν δεσμεύονται από το δεδικασμένο της απόφασης, αλλά μπορούν, εφόσον αποδεικνύουν έννομο συμφέρον, να την προσβάλλουν³⁵³.

---

³⁴⁷ Häsemeyer, *Drittinteressen im Zivilprozess*, ZZZ 101(1988), σ.385επ.· Schumann, *Die materiellrechtsfreundliche Auslegung des Prozessgesetzes*, FS K. Larenz, σ. 583· Zeuner, *Rechtliches Gehör, materielles Recht und Urteilswirkungen*, σ.52επ. όπου γίνεται λόγος για ευθεία παραβίαση του δικαιώματος δικαστικής ακρόασης του τρίτου.

³⁴⁸ Η προβληματική της τριτενέργειας του δεδικασμένου δεν αφορά τις αποφάσεις με απόλυτη υποκειμενική ενέργεια, όπου ενεργούν *erga omnes*.

³⁴⁹ Kousoulis, *Beiträge*, ό.π., σ.114επ.· Martens, *Rechtskraft und materielles Recht*, ZZZ 79(1966),σ.404επ..

³⁵⁰ Kousoulis, *Beiträge*, ό.π.,σ.115επ..

³⁵¹ Πρβλ. Prütting, *Σκέψεις για τα υποκειμενικά όρια του ουσιαστικού δεδικασμένου*, μεταφρ.Μ.Μαρκουλακης,ΕΠολΔ(2008),σ.610επ., όπου ειδικότερα επισημαίνεται ότι στη γερμανική πολιτική δικονομία, όπου ισχύει στενό περιθώριο επέκτασης των υποκειμενικών ορίων του δεδικασμένου, η δέσμευση του εγγυητή από την απόφαση μεταξύ δανειστή και πρωτοφειλέτη δεν απορρέει ούτε από ορισμένη ουσιαστικού δικαίου εξάρτηση ούτε από την ούτως ή άλλως μη αποδεκτή θεωρία της τριτενέργειας του δεδικασμένου, αλλά λόγω της ταύτισης της έννομης θέσης του εγγυητή με εκείνης του πρωτοφειλέτη, έτσι ώστε να ισχύει για τον εγγυητή η *inter partes* ενέργεια του δεδικασμένου που ισχύει μεταξύ δανειστή και πρωτοφειλέτη.· Jauernig/Hess, *Zivilprozessrecht*³⁰,§63,αρ.41.

³⁵² Schwab, *Rechtskräfterstreckung auf Dritte und Drittwirkung der Rechtskraft*, ZZZ 77(1964),σ.146επ..

³⁵³ Duclos, *L'opposabilité (Essai d'une théorie générale)*, préf. D. MARTIN, σ. 22· Blery, *L'efficacité substantielle des jugements civils*, préf. P. MAYER, σ. 36.

Η διαπλαστική ενέργεια επέρχεται ως συνέπεια της έκδοσης διαπλαστικών αποφάσεων³⁵⁴, δηλαδή αποφάσεων που από και με την έκδοσή τους επιφέρουν την σύσταση, αλλοίωση ή κατάργηση μιας έννομης σχέσης ή διαμορφώνουν μία νέα έννομη κατάσταση. Το δεδικασμένο της διαπλαστικής απόφασης, ως προς τα αντικειμενικά του όρια περιλαμβάνει την αναγνώριση του δικαιώματος της δικαστικής διάπλασης, ενώ για τον καθορισμό των υποκειμενικών ορίων κρίσιμη είναι η υποκειμενική εμβέλεια της ενέργειας της διάπλασης. Κάθε πρόσωπο που καταλαμβάνεται από την ενέργεια της διάπλασης δεν μπορεί να αμφισβητήσει σε νέα δίκη την θετική ή αρνητική αναγνώριση του διαπλαστικού δικαιώματος.

Η ενέργεια της διάπλασης είναι καταρχήν σχετική, υπό την έννοια ότι αυτή επέρχεται μόνο μεταξύ των διαδίκων, μπορεί ωστόσο κατ'εξάιρεση να καταλαμβάνει και τρίτα πρόσωπα που δεν ήταν μεν διάδικοι στη δίκη, αλλά σύμφωνα με ορισμένη ουσιαστικού ή δικονομικού δικαίου διάταξη η διάπλαση εκτείνεται και σε αυτά³⁵⁵.

Η γαλλική θεωρία υιοθετεί την ευρέως παραδεδεγμένη αντίληψη για τα υποκειμενικά όρια δέσμευσης των διαπλαστικών αποφάσεων σύμφωνα με την οποία οι διαπλαστικές αποφάσεις λόγω της φύσης της διάπλασης ισχύουν *erga omnes*, έτσι ώστε να δεσμεύουν όχι μόνον τους διαδίκους, αλλά και κάθε τρίτο πρόσωπο.

Ωστόσο, η κρατούσα αντίληψη, σύμφωνα με την οποία η διάπλαση, μόνο και μόνο από τη φύση της, λόγω δηλαδή του γεγονότος ότι επιφέρει μεταβολή στις έννομες σχέσεις, δικαιολογεί τη δέσμευση και τρίτων προσώπων, που δεν περιλαμβάνονται στο εύρος των υποκειμενικών ορίων του δεδικασμένου της διαπλαστικής απόφασης, δεν θα πρέπει να γίνει αποδεκτή³⁵⁶. Στη διαπλαστική αγωγή, αλλά και σε κάθε περίπτωση εξώδικης επίτευξης ενός διαπλαστικού αποτελέσματος, το κρίσιμο στοιχείο που θα καθορίσει τα πρόσωπα που θα δεσμεύονται από την απόφαση δεν είναι η φύση της διάπλασης ως δικονομικής ενέργειας διαμόρφωσης εκ νέου των εννόμων σχέσεων, αλλά η φύση των εννόμων σχέσεων για τις οποίες ζητείται η διάπλαση.

---

³⁵⁴ Goldschmidt, Prozess als Rechtslage, σ.205· Blomeyer, Rechtskraft und Gestaltungswirkung der Urteile im Prozess auf Vollstreckungsgegenklage und Drittwiderspruchklage, AcP 165, σ.481επ.· Schack, Drittwirkung der Rechtskraft, NJW(1988), σ.865επ., ο οποίος θεωρεί ότι η διαπλαστική ενέργεια έχει όμοιες συνέπειες με το δεδικασμένο, ώστε να την χαρακτηρίζει ως 'μη γνήσιο δεδικασμένο(unechte Rechtskraft)' με μόνη διαφορά την υποκειμενική εμβέλεια δέσμευσης, όπου το μεν δεδικασμένο εκτείνεται *inter partes*, ενώ η διαπλαστική ενέργεια *erga omnes*.

³⁵⁵ Βλ.σχ. Gaul, Die „Bindung“ an die Tatbestandswirkung des Urteils, FS Zeuner, σ.334· Böttcher, Besinnung auf das Gestaltungsrecht und das Gestaltungsrechtsklage, FS Dölle, σ.41επ.

³⁵⁶ Βλ.σχ. Dölle, Die sachliche Rechtskraft der Gestaltungsurteile, σ.293, ο οποίος υποστηρίζει την σχετική υποκειμενική ενέργεια των διαπλαστικών αποφάσεων, εφόσον η διάπλαση υπόκειται στο συζητητικό σύστημα και όχι στο σύστημα της αυτεπάγγελτης ενέργειας του δικαστή(ανακριτικό σύστημα) και δέχεται για παράδειγμα την *inter partes* ισχύ της αποφάσεως λύσεως του γάμου ή κατάργησής του.

Μια απόφαση διαζυγίου για παράδειγμα δεσμεύει και πρέπει να δεσμεύει μόνον τους πρώην συζύγους ή αντίστοιχα μια υπόθεση υιοθεσίας να δεσμεύει μόνο τον υιοθετούμενο και το υιοθετούμενο τέκνο. Δεν θα πρέπει να δεσμεύει όλους τους κοινωνούς του δικαίου, έστω και αν πρόκειται για απόλυτες έννομες σχέσεις, διότι δεν τους αφορά ούτε τους θίγει άμεσα ή έμμεσα. Αντιθέτως, πρέπει να γίνει δεκτό ότι η διαπλαστική απόφαση **αντιτάσσεται έναντι τρίτων-erga omnes**- με την έννοια ότι οι τρίτοι πρέπει να σέβονται την ύπαρξη της απόφασης και, αν έχουν έννομο συμφέρον, να μπορούν με την άσκηση τριτανακοπής να την αμφισβητούν. Οι τρίτοι δηλαδή δεν δεσμεύονται από τις συνέπειες της απόφασης, όπως οι τελευταίες εκδηλώνονται με το θεσμό του δεδικασμένου, απλώς και μόνο μπορούν να προσβάλλουν την απόφαση, εφόσον θίγονται έστω και έμμεσα από τις έννομες συνέπειες. Η διαπλαστική ενέργεια θα πρέπει να θεωρηθεί ότι ως προς τους τρίτους συνιστά ενέργεια όμοια με την αντιταξιμότητα των αποφάσεων του γαλλικού δικαίου, ακόμα και επί απόλυτων εννόμων σχέσεων.

Προς επίρρωση της παραπάνω άποψης σχετικά με την έκταση της δεσμευτικής ενέργεια της διαπλαστικής απόφασης, μπορεί να αντληθεί επιχείρημα από τη λειτουργία της αναγνωριστικής αγωγής(‘action à but purement déclaratif’) στην γαλλική έννομη τάξη, διότι θα μπορούσε κανείς να αμφισβητήσει και την ανωτέρω δοθείσα θέση σχετικά με τον καθοριστικό ρόλο της φύσης της έννομης σχέσης για την οποία ζητείται από τον ενάγοντα η διάπλαση ή η αναγνώριση, όταν για παράδειγμα η διάπλαση αφορά την μεταβολή μιας έννομης σχέσης που δεν έχει απόλυτο χαρακτήρα, όπως είναι η αναγνώριση ενός προσώπου ως μέλους σωματείου. Η αναγνωριστική απόφαση στην εν λόγω περίπτωση δεσμεύει μόνο τον αιτούντα και το καθ’ου η αναγνώριση πρόσωπο, αντιτάσσεται όμως κατά τρίτων προσώπων, τα οποία μπορούν να την προσβάλλουν με τριτανακοπή, διότι κάθε δικαστική απόφαση, είτε έχει σχετική, είτε απόλυτη υποκειμενική ισχύ, υπόκειται στο έκτακτο ένδικο μέσο της τριτανακοπής³⁵⁷. Συνεπώς, η υποκειμενική δεσμευτική ενέργεια της διαπλαστικής απόφασης, ακριβώς λόγω της μεταβολής και της αμεσότητας αυτής στην διαμόρφωση της έννομης σχέσης, είναι απολύτως σχετική και δεν πρέπει να συγχέεται με την erga omnes ισχύ της. Δεν δικαιολογείται δηλαδή η απόφαση να επεκτείνει τα υποκειμενικά

---

³⁵⁷ Guinschard/Ferrand/Chainais ό.π.,σ.558·Cadiet/Jeuland, Droit judiciaire privé⁵,n.854, όπου και εκφράζεται δυσπιστία ως προς την δυνατότητα προσβολής με το ένδικο μέσο της τριτανακοπής των αποφάσεων που στρέφονται erga omnes.

δεσμευτικά της όρια και έναντι τρίτων προσώπων, ενώ η σχετική δεσμευτική ενέργεια θα πρέπει να ισχύει και επί διαπλάσεως απόλυτων εννόμων σχέσεων.

Με την διαπλαστική απόφαση μεταβάλλεται μία **ορισμένη** έννομη σχέση, όπου το εύρος της έκτασης των υποκειμενικών ορίων δέσμευσης της απόφασης θα πρέπει και στην περίπτωση αυτή να σταθμίζεται με βάση το σύνολο των προσώπων στα οποία αφορά η διάπλαση αυτή, όπου και οφείλει να εκτείνεται η σχετική δεσμευτική ενέργεια της απόφασης, ενώ οι τρίτοι λόγω της φύσεως των σχέσεων αυτών θα πρέπει να περιορίζονται στο σεβασμό των αποφάσεων αυτών και μόνο εφόσον θεμελιώνουν έννομο συμφέρον να μπορούν να την προσβάλλουν.

Δ. Ελληνικό δίκαιο

1. Η ιστορική εξέλιξη του δεδικασμένου στο ελληνικό δικονομικό δίκαιο από την έκδοση του πρώτου κώδικα ελληνικής πολιτικής δικονομίας του 1835.

Η ελληνική πολιτική δικονομία του 1834³⁵⁸ στα ά.273αρ.3 και 274³⁵⁹ περιελάμβανε το δεδικασμένο στα νόμιμα αμάχητα τεκμήρια. Στη ρύθμιση αυτή διαφαίνονται οι βυζαντινορωμαϊκές καταβολές του θεσμού με το δεδικασμένο να αποτελεί τεκμήριο της ουσιαστικής αλήθειας³⁶⁰, όπως ισχύει στην μέχρι σήμερα αστικού δικαίου εννοιολογική αποτύπωση του γαλλικού δεδικασμένου. Η δικονομική λειτουργία του δεδικασμένου περιοριζόταν στην ταύτισή του με την τελεσιδικία, η οποία απέδιδε μόνο την αρνητική λειτουργία του θεσμού. Παρόλο όμως που ο νομοθέτης ενέτασε το δεδικασμένο στα νόμιμα τεκμήρια, στο δίκαιο των αποδείξεων, η θεωρία τήρησε καθολικά, όχι απλώς αντίθετη, αλλά σιωπηρώς καταργητική της διατάξεως στάση, αφού όρισε το δεδικασμένο ως την κύρια έννομη συνέπεια της απόφασης και περιέλαβε ως εκ τούτου την κάλυψη στην δεσμευτική του ενέργεια μόνο

---

³⁵⁸ Σχετικά με την ιστορική εξέλιξη του δικονομικού δικαίου από την Επανάσταση του 1821 μέχρι την ψήφιση του νόμου για την « πολιτική διαδικασία» και του νόμου «περί Οργανισμού των δικαστηρίων και συμβολαιογράφων» του 1834 βλ. Ράμμος, Εγχειρίδιον αστικού δικονομικού δικαίου, I, §14-19. Ειδικότερα για την συνδρομή του v.Maurer στη διαμόρφωση του πρώτου μετά την επανάσταση ελληνικού κώδικα πολιτικής δικονομίας Tsirikas, Die Entstehung und Entwicklung des griechischen Zivilprozessrechts, ZZPInt 16 (2011), σ.117επ.· Beys, Die Ausstrahlung des deutschen zivilprozessualen Denkens auf das griechische Recht der Privatrechtsstreitigkeiten, Habscheid, Das deutsche Zivilprozessrecht und seine Ausstrahlung, σ.300επ..

³⁵⁹ α.273αρ.3 ΠολΔικ Maurer «Νόμιμα τεκμήρια, καθών είναι απαράδεκτος πάσα ανταπόδειξις, υπάρχουν:...3.Επί τελεσιδικίων αποφάσεων»

α.274 ΠολΔικ Maurer « Τελεσιδικία υπάρχει τότε μόνον, όταν περί του αυτού αντικειμένου, ως εκ του αυτού πράγματος, μεταξύ των αυτών διαδικών, κατά την αυτήν ιδιότητα, πρόκειται να ζητηθή το αυτό δικαίον εις νέαν δίκην.

³⁶⁰ Τσικρικάς, Σκέψεις για την επέκταση του ουσιαστικού δεδικασμένου και επί των στο αιτιολογικό διαπιστωθέντων πραγματικών περιστατικών, Δικη 24(1993) σ.1041επ..

τις έννομες σχέσεις, όπως αυτές κρίνονται και αποτυπώνονται στο διατακτικό της δικαστικής απόφασης, αποκρούοντας τον χαρακτηρισμό του ως αποδεικτικού μέσου.

Η μεταγενέστερη ρύθμιση του κώδικα πολιτικής δικονομίας επέβαλε την προσαρμογή της διάταξης του δεδικασμένου στις ήδη παραδεδομένες θεωρητικές παραδοχές, ώστε το δεδικασμένο να αποκατασταθεί και σε νομοθετικό επίπεδο ως η κύρια έννομη συνέπεια των αποφάσεων, η οποία αποτυπώνει την απόλυτη δεσμευτική ενέργεια ως προς τη διαγνωσθείσα έννομη σχέση³⁶¹. Το δεδικασμένο όμως εξακολουθούσε να εκφράζει ως κύρια έννομη συνέπεια των τελεσίδικων αποφάσεων³⁶², την τυπική, τεκμαρτή αλήθεια³⁶³ για το περιεχόμενο της κριθείσας έννομης σχέσης, χωρίς να περιλαμβάνεται πλέον στα αποδεικτικά μέσα, παρά εξακολουθώντας να δεικνύει την επιβίωση του τεκμηρίου της αλήθειας ως αναγκαίου εγγενούς εννοιολογικού στοιχείου για την κατανόηση του θεσμού. Επίσης, ιδιαίτερως σημαντική υπήρξε όχι απλώς η αφομοίωση αλλά η πανομοιότυπη υιοθέτηση, σε αρκετά σημεία του αντικειμενικού και υποκειμενικού του εύρους, της γαλλικής ή της γερμανικής κοινοδικαιικής θεωρητικής προσέγγισης³⁶⁴, συστημάτων με αποκλίνουσα κατεύθυνση σχετικά με την συνολική δομή και λειτουργία του θεσμού. Ωστόσο, προϊόντος του χρόνου, με τη συμβολή της νομολογίας, αλλά και την σμίλευση της δικονομικής θεωρίας κατεξοχήν στο πρότυπο της γερμανικής δικαιοσύνης, το δικονομικό δίκαιο αφομοίωσε τα στοιχεία της γαλλικής δικαιοσύνης κατεύθυνσης με τέτοιο τρόπο, ώστε το δεδικασμένο να διαπλάθεται σε δικονομικό θεσμό ανάλογο με εκείνο που ισχύει στο πλαίσιο του γερμανικού δικονομικού δόγματος³⁶⁵ και να διατηρεί, σύμφωνα με τη νομολογία³⁶⁶, ορισμένα ουσιαστικής φύσεως στοιχεία, χωρίς να συνιστά θεσμό του ουσιαστικού δικαίου με τη δημιουργία δικαιωμάτων και υποχρεώσεων³⁶⁷. Η σημερινή νομοθετική πρόβλεψη του δεδικασμένου στα άρθρα 321 επ. ΚΠολΔ αποτελεί απότοκο της εξέλιξης αυτής, καθώς η ελληνική ρύθμιση του

³⁶¹ α.274ΠολΔ «Δεδικασμένου δύναμιν έχει μόνο το διά τελεσίδικου δικαστικής αποφάσεως μεταξύ των διαδίκων δικασθέν»

³⁶² Το δεδικασμένο συνιστά έννομη συνέπεια που την προσδίδει διάταξη νόμου στις τελεσίδικες αποφάσεις (ΑΠ 53/2004 ΤΝΠ ΝΟΜΟΣ).

³⁶³ Κιτσικόπουλος, Πολιτική δικονομία, §274ΠολΔ, σ.2328.

³⁶⁴ Ο συντάκτης της πολιτικής δικονομίας του 1834 Maurer, καθώς μαθήτευσε στις νομικές σχολές της Χαϊδελβέργης και των Παρισίων, δέχθηκε επιρροές και από τις δύο αυτές δικαιοσύνης σχολές και συνέταξε τον κώδικα με υπόδειγμα τη γαλλική και τη γερμανική δικονομική παράδοση.

Βλ. σχ. Klamaris, Einführung in das griechische « Gesetzbuch über das Civil-Verfahren» und die griechische « Gerichts- und Notariatsordnung», Επανεκδόση της Πολιτικής Δικονομίας του Maurer (2001), σ.ΧΙ' Tsirikas, Die Entstehung und Entwicklung des griechischen Zivilprozessrechts im rechtshistorischen und rechtsvergleichenden Zusammenhang, ZZPInt 2011, σ.117 επ..

³⁶⁵ Baumbach/Lauterbach/Hartmann, ZPO⁷⁵, Einf. §322-327, αρ.9-10' Stein/Jonas/Leipold, ZPO²² E, inf.322.

³⁶⁶ ΑΠ 1178/2001 ΕλλΔνη (2002), 1665' ΑΠ 1025/1993 ΕλλΔνη (1994), σ.1565.

³⁶⁷ Μητσόπουλο, Η θεωρία του αστικού δικονομικού δικαίου, Δ 1970, σ.22' Κεραμέα, ΑστΔικονΔικ, σ.300.

κώδικα για το δεδικασμένο έχει αποβάλλει κατά τη σύγχρονη θεμελίωσή του τα γνωρίσματα του γαλλικού δεδικασμένου³⁶⁸, όπως ίσχυε τουλάχιστον πριν τις νεότερες νομολογιακές παρεμβάσεις.

2. Αποφάσεις που παράγουν δεδικασμένο

Σύμφωνα με τη συστηματική θεώρηση των ά.321,324ΚΠολΔ, οι οριστικές τελεσίδικες αποφάσεις ανεξάρτητα από το είδος της δικαστικής προστασίας που παρέχουν³⁶⁹ -καταψηφιστικές, αναγνωριστικές, διαπλαστικές- και που κρίνουν για ένα δικαίωμα, έχουν ως έννομη συνέπεια τη δημιουργία ουσιαστικού δεδικασμένου³⁷⁰. Κάθε απόφαση λοιπόν που διέλθει τον βαθμό δικανικής αξιολόγησης με τα προβλεπόμενα *per casu* τακτικά ένδικα μέσα (έφεση και ανακοπή ερημοδικίας) ή καταστεί απρόσβλητη με αυτά, τελεσιδικεί, ωριμάζει δικονομικά σε τέτοιο βαθμό ώστε να αναπτύσσει ως κύρια έννομη συνέπεια το ουσιαστικό δεδικασμένο. Η τελεσιδικία αποτελεί εκείνη την αναγκαία και σημαίνουσα ιδιότητα της απόφασης δια της οποίας η απόφαση εξοπλίζεται με δεδικασμένο. Επιπρόσθετη αναγκαία προϋπόθεση είναι η τελεσίδικη απόφαση να προβαίνει σε διάγνωση κάποιου δικαιώματος, το οποίο και ενεργοποιεί την εκδήλωση του ουσιαστικού δεδικασμένου.

Στην προσωρινή όμως δικαστική προστασία, η οποία υλοποιείται με την λήψη των ασφαλιστικών μέτρων, είτε από το δικαστήριο της κύριας δίκης είτε από το καθ' ύλην και κατά τόπον για το αιτούμενο ασφαλιστικό μέτρο αρμόδιο δικαστήριο, αντικείμενο της δίκης συνιστά η ύπαρξη ή η ανυπαρξία του δικαιώματος για παροχή προσωρινής δικαστικής προστασίας με τη χορήγηση ασφαλιστικών μέτρων που διαπλάθουν προσωρινά τις έννομες σχέσεις των διαδίκων, ενώ στο πλαίσιο της κύριας διαγνωστικής δίκης, αντικείμενο της δίκης συνιστά η κρίση για την επίδικη ουσιαστικού δικαίου έννομη σχέση³⁷¹. Παρά τη διαφορετικότητα των επίδικων αντικειμένων της δίκης των ασφαλιστικών μέτρων και της δίκης για το επίδικο ουσιαστικό δικαίωμα, δεν μπορεί να τεθεί υπό αμφισβήτηση ο διαγνωστικός χαρακτήρας της διαδικασίας των ασφαλιστικών μέτρων, η οποία ρυθμίζεται στο ά. 682§1ΚΠολΔ ως ειδική περίπτωση της αμφισβητούμενης δικαιοδοσίας και επομένως

³⁶⁸ Πρβλ. ό.π. Κιτσικόπουλο, α.274ΚΠολΔ, παρ.14, όπου γινόταν δεκτή και από το ελληνικό δίκαιο η κάλυψη από το δεδικασμένο των αιτιολογιών της απόφασης που εκ παραδρομής δεν αποτέλεσαν μέρος του διατακτικού κατά το πρότυπο των γαλλικών *motifs décisives*, αν και τα τελευταία με νεότερη νομολογία του γαλλικού ακυρωτικού έχουν αποκλεισθεί από το αντικειμενικό πεδίο εφαρμογής του δεδικασμένου.

³⁶⁹ ΑΠ 1069/2006 Δ/ΝΗ(2006), σ.1365.

³⁷⁰ Mitsopoulos, Gedanken zu einigen wichtigen Problemen der Zivilprozessrechtslehre, ZZP 91 (1978),σ.126..

³⁷¹ Μπέης, Συμβολές στην ερμηνεία του δικονομικού δικαίου,τομ.Π,ΠολΔ 695.

οι διατάξεις για την διαγνωστική δίκη εφαρμόζονται συμπληρωματικά όπου αυτό κρίνεται αναγκαίο³⁷².

Σύμφωνα δε με το ά.695ΚΠολΔ η απόφαση των ασφαλιστικών μέτρων έχει προσωρινή ισχύ και δεν επηρεάζει την κύρια υπόθεση. Η απόφαση που κάνει δεκτή την αίτηση των ασφαλιστικών μέτρων, με την εξαίρεση της απόφασης των ασφαλιστικών μέτρων νομής και κατοχής, είναι οριστική και ανέκκλητη και παράγει προσωρινό ουσιαστικό δεδικασμένο³⁷³, καθώς η δέσμευση είναι χρονικά περιορισμένη και εξαρτάται από την αποδυνάμωση της απόφασης λόγω εξάλειψης του κινδύνου ή άρσης της επείγουσας κατάστασης που προκάλεσε τη λήψη τους με την αυτοδίκαιη ή τη μετά από αίτηση ανάκλησής ή μεταρρύθμισής τους σύμφωνα με τα ά.696-698ΚΠολΔ³⁷⁴ ή την έκδοση θετικής ή αρνητικής για την ουσία της διαφοράς απόφασης³⁷⁵. Γίνεται ακόμη δεκτό ότι η απόφαση που διατάσσει ασφαλιστικά μέτρα έχει διαπλαστικό χαρακτήρα και ως εκ τούτου κάθε τρίτος οφείλει να την σέβεται³⁷⁶.

Τα αντικειμενικά και υποκειμενικά όρια του προσωρινού δεδικασμένου διαγράφονται σύμφωνα με τα ά.321-334ΚΠολΔ, όπως ισχύουν για την τελεσίδικη απόφαση που τέμνει την διαφορά στην ουσία της. Σύμφωνα με την αρνητική του λειτουργία το προσωρινό δεδικασμένο απόφασης που δέχεται την αίτηση των ασφαλιστικών μέτρων εμποδίζει την κατάθεση νέας αίτησης, με την οποία ζητείται το ίδιο ή ομοειδές ασφαλιστικό μέτρο και η οποία στηρίζεται στην ίδια πραγματική και νομική αιτία³⁷⁷. Συνεπώς, νέα αίτηση που στηρίζεται στον ίδιο λόγο με την οποία ζητείται να ληφθεί το ίδιο ασφαλιστικό μέτρο είναι απαράδεκτη, εκτός εάν με τη νέα, όμοια κατά το αντικείμενο αίτησή του, ο αιτών επικαλείται μεταβολή του δικαιώματος ή του επικείμενου κινδύνου³⁷⁸. Γίνεται επίσης δεκτό, αν και όχι ομόφωνα από τη θεωρία³⁷⁹, ότι το προσωρινό δεδικασμένο απόφασης που δέχεται ασφαλιστικό μέτρο λειτουργεί και θετικά,

³⁷² Βλ.σχ. Κράνης, Ζητήματα αναιτήρησης στη διαδικασία των ασφαλιστικών μέτρων, ΝοΒ(2015), σ.1431επ.

³⁷³ Κράνης, Λειτουργικές δομές των ασφαλιστικών μέτρων, Δ 34(2003),σ.679επ. Παναγόπουλος, Η προσωρινή ισχύς της αποφάσεως των ασφαλιστικών μέτρων, Δ 13(1982),σ.857επ. Αντίθετος στην ανάπτυξη της ενέργειας προσωρινού δεδικασμένου, Νικολόπουλος, Η ανάκληση των αποφάσεων των ασφαλιστικών μέτρων, σ.50επ.

³⁷⁴ Τα επικαλούμενα περιστατικά πρέπει να ασκούν ουσιώδη επίδραση για την ανάκληση ή μεταρρύθμιση της απόφασης και μπορούν να είναι μεταγενέστερα της εκδόσεως της αποφάσεως ή και προγενέστερα, είτε διότι αποκαλύφθηκαν εκ των υστέρων, είτε διότι υπήρξε άλλη συγγνωστή αδυναμία των διαδίκων και γενικότερα εύλογη αιτία. Βλ.σχ. Τζίφρας Ασφ. Μέτρα, σ. 99επ. ΜΠρΑΘ 2737/1996 ΝοΒ 45. 470, ΜΠρΠειρ1038/1993 Δ 25.1089 ΜΠρΠειρ 2928/1993 Δ 25.317 ΜΠρΑΘ 18262/1991 Δ 24.681 ΜΠρΠειρ 1948/1987 Δ 20.472.

³⁷⁵ ΑΠ 1745/99 Δνη (2000), 985.

³⁷⁶ Κονδύλης, Το δεδικασμένο, σ.391.

³⁷⁷ Τσαντίνης, Δεδικασμένο και Νομική αιτία Μητσόπουλος, Μελέται γενικής θεωρίας του δικαίου και αστικού δικονομικού δικαίου,σ.723

³⁷⁸ ΠΠρΑΘ 2090/2004 ΔΙΚΗ(2004),σ.651 ΕφαΘ 4862/1985, ΕλλΔνη(26), σ.1181 ΑΠ 155/1978, ΝοΒ(27), σ.33.

³⁷⁹ Αντίθετος Μπέης, Πολιτική Δικονομία, ά.695,σ.176επ..

όταν αποτελεί προδικαστικό ζήτημα νέας δίκης³⁸⁰. Από την άλλη πλευρά, η δικαστική απόφαση που απορρίπτει την αίτηση των ασφαλιστικών μέτρων αναπτύσσει ουσιαστικό δεδικασμένο³⁸¹, όπως οι τελεσίδικες οριστικές αποφάσεις που κρίνουν την ουσία της διαφοράς, καθώς δεν υπόκειται σε ανάκληση ή μεταρρύθμιση³⁸². Γίνεται μάλιστα δεκτό ότι το δεδικασμένο της απόφασης που απορρίπτει την αίτηση δεν καταλαμβάνει μόνο την απόρριψη του αιτήματος για τη λήψη του συγκεκριμένου ή αντίστοιχου ομοειδούς ασφαλιστικού μέτρου, αλλά περιλαμβάνει την ανυπαρξία του δικαιώματος για προσωρινή δικαστική προστασία³⁸³. Με την απόφαση αυτή παράγεται προσωρινό δεδικασμένο ως προς τη διάγνωση της ανυπαρξίας του λόγου στον οποίο στηρίζεται. Το οριστικό δεδικασμένο της απορριπτικής απόφασης μπορεί να καμφθεί μόνο λόγω μεταβολής των συνθηκών, όπως προβλέπει η διάταξη του ά.696αρ.3ΚΠολΔ³⁸⁴, καθώς θα πρόκειται για πραγματικά περιστατικά οψιγενή, τα οποία δεν υπήρχαν κατά το χρόνο που εκδόθηκε η απορριπτική απόφαση, ή οψιφανή, τα οποία ναι μεν υπήρχαν κατά το χρόνο της συζήτησης των ασφαλιστικών μέτρων αλλά αποκαλύφθηκαν αργότερα και δικαιολογούν τη λήψη ασφαλιστικών μέτρων³⁸⁵, καθώς επίσης και σε περίπτωση που ο διάδικος δεν μπορούσε αντικειμενικά να τα προβάλλει³⁸⁶. Το δεδικασμένο της απορριπτικής απόφασης λαμβάνεται υπόψη μετά από αίτηση ή και αυτεπαγγέλτως από το δικαστήριο και το δεσμεύει, έστω και αν ζητηθεί ίδιο ή παρόμοιο ή διαφορετικό ασφαλιστικό μέτρο που στηρίζεται στην ίδια αιτία μεταξύ των ίδιων διαδίκων, καθώς υπάρχει δεδικασμένο ως προς την ανυπαρξία του δικαιώματος για προσωρινή δικαστική προστασία³⁸⁷.

3. Λειτουργία του δεδικασμένου κατά τον ΚΠολΔ

³⁸⁰ Κονδύλης, Το δεδικασμένο², σ.701. Νικολόπουλος, Η ανάκληση των αποφάσεων των ασφαλιστικών μέτρων, σ.54επ..

³⁸¹ Μερίδα της θεωρίας το χαρακτηρίζει ως ‘οιονεί ουσιαστικό δεδικασμένο’ (Μπέης, Πολιτική Δικονομία τ. V, 728-738, τεύχος 16-Ασφαλιστικά μέτρα- Ερμηνεία κατ’ άρθρον, σ.180), αν και πιο ορθά θα πρέπει να θεωρείται όχι οιονεί αλλά ουσιαστικό δεδικασμένο, αφού συνιστά έννομη συνέπεια κάθε τελεσίδικης δικαστικής απόφασης, η οποία εμπεριέχει αυθεντική διάγνωση. Η μόνη διαφορά έγκειται στο γεγονός ότι στην προσωρινή δικαστική προστασία η αυθεντική διάγνωση αφορά την κρίση για το ασφαλιζόμενο επίδικο δικαίωμα, ενώ στην αμφισβητούμενη δικαιοδοσία, η αυθεντική διάγνωση αφορά την κρίση για την κύρια έννομη σχέση.

³⁸² ΜΠΡΑθ 4977/2018 www.dsnet.gr.

³⁸³ Κατράς, Αιτήσεις ασφαλιστικών μέτρων και άμυνα του αντιδίκου, §34.β. ΈφΑθ 1173/1999 ΕλλΔνη 42, σ.764.

³⁸⁴ ΠΠρΘεσ 2116/2004 Αρμ 58, 1189· ΠΠρ. Πειρ 790/1997 ΕΝαυτΔ 26, 296· ΜΠΡΑγρ 1061/2000, ΑρχΝ ΝΓ, 778· ΜΠρΠειρ 2667/1999 ΑρχΝ ΝΓ, 529· ΜΠρΛαρ 192/1999 Αρμεν 53, 948· ΜΠρΘεσ 29460/1996, Αρμεν 51, 697· ΜΠΡΑθ 829/1994 Δνη 36, 441.

³⁸⁵ Νίκας/Μακρίδου, Γνωμοδότηση, Αρμ(2013), σ.207.

³⁸⁶ Κονδύλης, ό.π., σ.703.

³⁸⁷ ΑΠ 1062/91 ΕΕΝ(1992), σ.645.

Το δεδουλευμένο της τελεσιδικίας οριστικής δικαστικής απόφασης ενεργεί διφυώς, είτε με την προβολή του είτε ως ένσταση σε κάθε στάση της δίκης είτε με την αυτεπάγγελτη λήψη υπόψη του από το δικαστήριο της κύριας δίκης σύμφωνα με το ά.332ΚΠολΔ και αποτρέπει την εκ νέου εκδίκαση της ίδιας διαφοράς με το ίδιο αντικείμενο μεταξύ των ίδιων διαδίκων, πραγματώνοντας την βασική αρχή του ρωμαϊκού δικαίου *ne bis in idem*³⁸⁸. Επομένως, λειτουργεί καταρχήν αρνητικά, εφόσον τα αντικειμενικά και υποκειμενικά όρια του αντικειμένου της πρώτης και της δεύτερης δίκης ταυτίζονται μεταξύ τους³⁸⁹.

Το δεδουλευμένο λειτουργεί κατά το ελληνικό δικονομικό δίκαιο και θετικά, αφού μια τελεσιδικώς κριθείσα προδικαστική έννομη σχέση, είναι δεσμευτική για το δικαστήριο που δικάζει την εξαρτημένη έτερη έννομη σχέση. Η θετική λειτουργία του δεδουλευμένου προστατεύει την σχέση προδικαστικότητας μεταξύ των εννόμων σχέσεων, ώστε να αποτραπεί η έκδοση αντιφατικών αποφάσεων και να διαφυλαχθεί η οριζόντια συνοχή των αλληλοεξαρτώμενων εννόμων σχέσεων³⁹⁰.

4. Αντικειμενικά όρια του δεδουλευμένου

4.1 Στο σύστημα της ελληνικής πολιτικής δικονομίας και δη στο διαδικαστικό στάδιο της έκδοσης της απόφασης, η αρχή της διαθέσεως(α.106ΚΠολΔ) που διέπει το αντικείμενο της δίκης και που αξιώνει τον προσδιορισμό του αιτήματος της αγωγής από τον ενάγοντα χωρίς τη δυνατότητα στο διαδικαστικό αυτό στάδιο της παρέμβασης του δικαστηρίου με την άσκηση αυτεπάγγελτης ενέργειας, μπορεί να υπερκερασθεί από το δικαστήριο κατά την υπαγωγή της μείζονος στην ελάσσονα πρόταση του δικανικού συλλογισμού³⁹¹. Το δικαστήριο ως εκ τούτου στο στάδιο έκδοσης της απόφασης δεσμεύεται από το αίτημα της αγωγής και θα πρέπει να κρίνει μόνο γι' αυτό και όχι για οτιδήποτε λιγότερο ή περισσότερο ή διαφορετικό σε σχέση με τις επίδικες αξιώσεις. Παρόλα αυτά, δεν είναι λίγες οι περιπτώσεις, όπου το αντικείμενο της αγωγής που συγκροτεί το αντικείμενο της δίκης, δεν συμπίπτει με το αντικείμενο της απόφασης και κατ'επέκταση και του δεδουλευμένου. Όταν το δικαστήριο κρίνει για περισσότερες έννομες σχέσεις που δεν ζητήθηκαν με την αγωγή προς κρίση ο ενάγων, το δεδουλευμένο των αποφάσεων αυτών παραμένει ισχυρό και μόνο με την άσκηση αναίρεσης και την προβολή συγκεκριμένου αναιρετικού λόγου που προβλέπεται στο

³⁸⁸ ΕφΑρ 258/2012, Δικογραφία 2013,σ.20' ΑΠ 1174/1999 Δνη(41),σ.693.

³⁸⁹ Ποδηματά, Δεδουλευμένο, τομ.Ι,σ.83επ.' ΑΠ 1550/2010 Δ/ΝΗ(2011),σ.407' ΑΠ 1025/1993 ΕλλΔνη 35,1565' Εφθεσ 564/2001 Δ/ΝΗ(2001),σ.767' ΑΠ 146/1971, ΝοΒ 1971,σ.631.

³⁹⁰ Νίκας, ΠολΔικ ΙΙ, παρ.95' Καλαβρός, ΠολΔικ², ΙΙ, παρ.506επ..

³⁹¹ Κουρούλης, Οι πραγματικοί ισχυρισμοί στην πολιτική δίκη,σ.4' Μητσόπουλος, Μελέται γενικής θεωρίας του δικαίου και αστικού δικονομικού δικαίου,τομ.Ι,σ.106.

ά.559αρ.9ΚΠολΔ μπορεί ο αναιρεσείων να εξαφανίσει την καθ'υπέρβαση του αντικειμένου της δίκης απόφαση³⁹². Όταν πάλι το δικαστήριο αποφασίζει για λιγότερες από τις προβληθείσες με την αγωγή έννομες σχέσεις, οι παραληφθείσες θεωρούνται κατά κρατούσα άποψη ως σιωπηρώς απορριφθείσες, διότι το δικαστήριο δεν ασχολήθηκε με την εξέτασή τους³⁹³. Σε κάθε περίπτωση, όπως γίνεται αντιληπτό, οι αποφάσεις που εκδίδονται μετά από παράκαμψη της διαθετικής αρχής, έστω κι αν οι ενέργειες του δικαστηρίου πρέπει να οριοθετούνται με βάση το αίτημα της αγωγής, είναι ισχυρές και αναπτύσσουν δεδικασμένο, αποδεικνύοντας ακριβώς τη διάσταση μεταξύ αντικειμένου απόφασης και δεδικασμένου αφενός και αντικειμένου δίκης αφετέρου.

4.2 Το δεδικασμένο καταλαμβάνει το συμπέρασμα του δικανικού συλλογισμού, το οποίο όμως μπορεί να μην περιέχεται απαραίτητα στο διατακτικό της απόφασης αλλά στις αιτιολογίες³⁹⁴, αρκεί να περιέχεται στις τελευταίες, έστω και εκ παραδρομής κρίση για την έννομη σχέση, όπως αυτή προσδιορίζεται στο αίτημα της αγωγή. Αν όμως το δικαστήριο αποφαινεται καθ'υπέρβαση των ορίων του αγωγικού αιτήματος, δεδικασμένο αναπτύσσει μόνο η κρίση του δικαστηρίου που περιέχεται στο διατακτικό της απόφασης³⁹⁵. Ακόμη, σε περίπτωση που το δικαστήριο δεν κρίνει στην πληρότητά του το αίτημα του ενάγοντα, αλλά παραλείπει να εκφέρει κρίση για μία από τις περισσότερες αιτούμενες αξιώσεις, το δεδικασμένο περιορίζεται μόνο στο συμπέρασμα του δικανικού συλλογισμού, όπως αυτό διαμορφώνεται στο διατακτικό και τις αιτιολογίες της απόφασης, καθώς το παραλειφθέν ζήτημα θεωρείται κατά κρατούσα άποψη ως σιωπηρώς απορριφθέν³⁹⁶.

4.3 Δεδικασμένο δημιουργείται για τις έννομες σχέσεις, για τις οποίες το δικαστήριο διαμορφώνει πλήρη δικανική πεποίθηση. Οι αξιώσεις μπορεί, όπως αναφέρθηκε ανωτέρω, είτε να ταυτίζονται με όσες είχε προβάλλει ο ενάγων με την αγωγή του³⁹⁷ ή με ισοδύναμους της αγωγής τρόπους άσκησης του δικαιώματος δικαστικής προστασίας³⁹⁸, είτε κατά την αυτεπάγγελτη κρίση του δικαστηρίου και κατά παράβαση

---

³⁹² Βλ. σχ. Δεληκωστόπουλος Ι., Οι δικονομικοί λόγοι αναίρεσης, σ.255 επ..

³⁹³ Βλ. αντίθετη άποψη σύμφωνα με την οποία οι μη κριθείσες στο διατακτικό έννομες σχέσεις δεν πρέπει να μετέχουν των αντικειμενικών ορίων του δεδικασμένου, Κονδύλη, Το δεδικασμένο², σ.316.

³⁹⁴ ΑΠ 846/2006 ΤΠΝ ΝΟΜΟΣ.

³⁹⁵ Εφαθ 6038/1993 ΑρχΝ(1994), σ.30· ΟλΑΠ 15/1998, ΕλλΔνη, σ.303.

³⁹⁶ ΑΠ 13/1984 ΝοΒ(1985), σ.226· ΑΠ 850/2009, ΕφαΔ 2009, σ.1225.

³⁹⁷ ΑΠ 652/1994 ΤΝΠ ΝΟΜΟΣ.

³⁹⁸ Σαχκεκίδου, Δεδικασμένο από τυπική απόρριψη της αγωγής και η επίδρασή του επί του παραδεκτού της ενστάσεως συμψηφισμού που αφορά την ίδια απαίτηση, Τιμ.τόμος Μητσόπουλου σ.1154.

της αρχής της διαθέσεως, να είναι περισσότερες από τις με την αγωγή αρχικώς προσδιορισθείσες.

4.4 Η έννομη σχέση, από την οποία απορρέουν οι επιμέρους αξιώσεις και από την οποία εξαρτάται η κρίση του δικαστηρίου για το εισφερθέν με το δικόγραφο της αγωγής κύριο ζήτημα, καλύπτεται και αυτή από το ουσιαστικό δεδικασμένο ως προδικαστικό ζήτημα³⁹⁹ σύμφωνα με την προβλεπόμενη στο ά.331ΚΠολΔ διάταξη, αρκεί το δικαστήριο της κύριας δίκης να είχε καθ' ύλην αρμοδιότητα να τη δικάσει και να αποφάνθηκε γι' αυτήν ,εξετάζοντάς την ως παρεμπίπτον ζήτημα⁴⁰⁰. Η προδικαστική έννομη σχέση κρίνεται από το δικαστήριο καθ' υπέρβαση του αιτήματος της αγωγής, καθ' υπέρβαση δηλαδή της αρχής της διαθέσεως, η οποία είναι επιτρεπτή, καθώς στηρίζεται στο νόμο. Η υπέρβαση του αιτήματος της αγωγής με την επιπρόσθετη κρίση του δικαστηρίου για το προδικαστικό ζήτημα και η επέκταση των αντικειμενικών ορίων του δεδικασμένου είχε αιτιολογηθεί με την σκέψη ότι το προδικαστικό ζήτημα συνιστά αναγκαία προϋπόθεση ως παρεμπίπτον ζήτημα για την κρίση του κύριου ζητήματος⁴⁰¹. Η αυτεπάγγελτη ή κατά αίτηση του ενάγοντος-όπως ίσχυε παλαιότερα επί τη βάση της θεωρητικής αξιολόγησης του Οικονομίδη για συναφείς αξιώσεις που συνεκδικάζονται στο πλαίσιο της διαθετικής αρχής- κρίση του δικαστηρίου για την εξέταση του προδικαστικού ζητήματος ως αναγκαίας προϋπόθεσης για την κρίση του κύριου ζητήματος, ερμηνεύθηκε άλλοτε υπό το πρίσμα της υπαγορευόμενης λογικής αναγκαιότητας, άλλοτε της νομικής αναγκαιότητας⁴⁰² υποβαλλόμενης από την αλληλουχία των εννόμων συνεπειών⁴⁰³, άλλοτε πάλι ως σχέση τελολογική⁴⁰⁴.

Είναι γεγονός ότι, η τόσο ενδελεχής και εναγώνια προσπάθεια ορθότερης δογματικά αιτιολόγησης από τη θεωρία και τη νομολογία του δικονομικού δικαίου της κάλυψης από το δεδικασμένο των προδικαστικών ζητημάτων, παρά την τυπικά ρητή διατύπωση στο νόμο της κάλυψης αυτών από το δεδικασμένο, αποκαλύπτει την δυσχέρεια θεμελίωσης της επέκτασης των αντικειμενικών ορίων του δεδικασμένου πέραν του

³⁹⁹Πρβλ.σχ. Κονδύλης, Δεδικασμένο², σ.219επ. Μπέης, Το κύριο περιεχόμενο του δικογράφου της αγωγής, Δ 12, 408-410· Beys, Prozessuale und privatrechtliche Bestimmung des Rechtskraftgegenstandes bei privatrechtlichen Streitigkeiten, FS Jelinek,σ.10· Ποδημάτα, Δεδικασμένο-Αντικειμενικά όρια ιδίως επί ενστάσεων Ι,σ.100επ.· ΑΠ 140/2004, ΝοΒ(2004),σ.1557· ΑΠ 1327/2002 ΤΝΠ ΝΟΜΟΣ.

⁴⁰⁰ Βλ.σχ. για τη σχέση προδικαστικών και παρεμπίπτοντων ζητημάτων, καθώς και για την ανάγκη επίκλησης της προδικαστικής έννομης σχέσης ώστε να καλυφθεί από το δεδικασμένο(βάρος επίλησης), καθώς εάν δεν την επικαλεστεί η αγωγή θα απορριφθεί ως απαράδεκτη λόγω έλλειψη ενεργητικής νομιμοποίησης. Γιαννόπουλος, Προδικαστικά και παρεμπίπτοντα ζητήματα στην πολιτική δίκη -Εννοιολογικός προσδιορισμός και ερμηνευτική συμβολή στο πεδίο εφαρμογής των άρθρων 331 και 282 ΚΠολΔ- ,Δ 1999.

⁴⁰¹ Οικονομίδης, Εγχειρίδιο Πολιτικής δικονομίας §91,σ.211επ.

⁴⁰² Κεραμεύς, Ουσιαστικών δεδικασμένο περί προδικαστικών ζητημάτων,σ.26επ.

⁴⁰³ Βλ. .σχ. κριτική θέση Μητσόπουλος, Η διδασκαλία του Οικονομίδη για την έννοια της αναγκαίας προϋποθέσεως ως όρου επεκτάσεως του δεδικασμένου στα παρεμπίπτοντα ζητήματα(331ΚΠολΔ),ΕλλΔνη,2010, σ.4,5.

⁴⁰⁴ Ποδημάτα, Δεδικασμένο Ι, ό.π.,σ.103.

διατακτικού, πέραν δηλαδή της κατάγνωσης της αιτηθείσας από τον διάδικο έννομης συνέπειας. Η ιδιαιτερότητα του προβληματισμού σχετικά με την κάλυψη από το δεδικασμένο του προδικαστικού ζητήματος εντοπίζεται στην φύση του προδικαστικού ζητήματος, το οποίο συνδέεται, έστω και κατά σωρευτική συνδρομή, με το πραγματικό του ουσιαστικού κανόνα δικαίου, από τον οποίο απορρέει η κύρια αιτηθείσα με το δικόγραφο της αγωγής αξίωση με σχέση αιτίου-αιτιατού⁴⁰⁵. Η δέσμευση δε του προδικαστικού ζητήματος συνιστά απότοκο της υπαγωγής των πραγματικών γεγονότων στον εφαρμοστέο κανόνα δικαίου, τα οποία εξατομικεύουν την κύρια αξίωση και συνέχουν σε μία ενότητα την επίδικη έννομη σχέση⁴⁰⁶. Η αποτύπωση των πραγματικών γεγονότων που αφορούν στο προδικαστικό ζήτημα στο αιτιολογικό και δεσμεύουν μόνο αυτές ως βεβαιωτικές του προδικαστικού ζητήματος με ισχύ δεδικασμένου απηχεί την ομώνυμη θέση του v.Savigny⁴⁰⁷ για το θέμα αυτό και αποδίδει πιο πιστά από οποιαδήποτε αιτιολόγηση περί αναγκαίου συνδέσμου, την συμπλεκτική σχέση μεταξύ προδικαστικού και κύριου ζητήματος. Κατά συνέπεια σε ένα δικονομικό σύστημα δικαίου, όπως το ελληνικό, όπου το δεδικασμένο έχει ως αντικείμενο μόνο έννομες σχέσεις, των οποίων η διάγνωση ζητήθηκε από το διάδικο με το δικόγραφο της αγωγής, η θέσπιση με διάταξη της διεύρυνσης των αντικειμενικών ορίων με εν μέρει κάλυψη του αιτιολογικού, συνιστά de lege lata ουσιώδη παρέκβαση από την ισχύουσα ρύθμιση των αντικειμενικών ορίων του δεδικασμένου.

Παλαιότερα η δέσμευση από το δεδικασμένο της κρίσης περί του προδικαστικού ζητήματος⁴⁰⁸ αποτελούσε ζήτημα αμφιλεγόμενο και συνιστούσε αποτέλεσμα της εξουσίας διάθεσης των διαδικών σύμφωνα με τις τότε παραδοχές της νομολογίας, καθώς αυτό προβαλλόταν ως διακριτό της κύριας αξίωσης αίτημα, το οποίο συνεκδικαζόταν λόγω συνάφειας με το κύριο ζήτημα, όπου η συνάφεια αποδιδόταν με τον όρο της αναγκαίας προϋπόθεσης⁴⁰⁹. Η θέσπιση διάταξης στο ά.331ΚΠολΔ σύμφωνα με την οποία το δεδικασμένο καταλαμβάνει την προδικαστική έννομη σχέση έθεσε με τρόπο οριστικό και πλέον σαφή τη de lege lata ρύθμιση της και μάλιστα με αυτεπάγγελτη από το δικαστήριο κρίση, μετά από επιτρεπτή κάμψη της αρχής της διαθέσεως, έρχεται σε αντίφαση με την αρχή της περιοριστικής οριοθέτησης των

---

⁴⁰⁵ Zeuner, Die objektiven Grenzen der Rechtskraft im Rahmen rechtlicher Sinnzusammenhänge, σ.57. Μπαμπινιώτης, Η έννοια της αναγκαιότητας στο ά.331ΚΠολΔ, σ.275επ., ο οποίος συμπορεύεται με τον Zeuner για τη θεμελίωση του ά.331ΚΠολΔ.

⁴⁰⁶ Μητσόπουλος, Η αναγνωριστική αγωγή, σελ. 124.

⁴⁰⁷ Gaul, ό.π. FS Flume, σ.454.

⁴⁰⁸ ά.225επ.ΠολΔ.

⁴⁰⁹ Κεραμέως, Ουσιαστικό δεδικασμένο περί προδικαστικών ζητημάτων, σ.36επ. Κιτσικόπουλος, Πολιτική Δικονομία, τ.ΙΙ §225-227.

αντικειμενικών ορίων του δεδικασμένου και της αποφυγής της αντικειμενικής του διεύρυνσης.

4.5 Το δεδικασμένο εκτείνεται, σύμφωνα με το ά.322ΚΠολΔ, εκτός από το ουσιαστικό και στο δικονομικό ζήτημα που κρίθηκε οριστικά.

Το δικαστήριο πριν προχωρήσει στην εξέταση της ουσίας εξετάζει το τυπικά παραδεκτό της αγωγής. Εξάλλου, οι προϋποθέσεις του παραδεκτού της αγωγής δεν κρίνονται αυτοτελώς και ανεξάρτητα από το νομικό συλλογισμό⁴¹⁰. Αν το δικαστήριο απορρίψει την αγωγή ως απαράδεκτη λόγω της έλλειψης ορισμένης διαδικαστικής προϋπόθεσης⁴¹¹ το δεδικασμένο περιορίζεται στην κρίση του διαγνωσθέντος δικονομικού σφάλματος και ο ενάγων μπορεί να επανέλθει με νέα αγωγή για το ίδιο ουσιαστικό ζήτημα, αφού προηγουμένως θεραπεύσει το συγκεκριμένο δικονομικό ελάττωμα. Δεδικασμένο δημιουργείται μόνο ως προς την έλλειψη της συγκεκριμένης διαδικαστικής προϋπόθεσης⁴¹², η οποία αν δεν θεραπευθεί, θα οδηγήσει στην απόρριψη της δεύτερης αγωγής ως απαράδεκτης λόγω δεδικασμένου. Επομένως, το δικαστήριο,

⁴¹⁰ Κονδύλης,ό.π.,σ.347·Ποδηματά, Δεδικασμένο Ι, σ.144·ΑΠ 1223/2003 ΝΟΜΟΣ.

⁴¹¹ Διαδικαστικές προϋποθέσεις που πρέπει να πληρούνται για να είναι παραδεκτή η αγωγή είναι η ικανότητα διαδίκου, η ικανότητα δικαστικής παράστασης, η δικολογική ικανότητα, η νομιμοποίηση και το έννομο συμφέρον.

⁴¹² ΑΠ 369/2004 “.. Από την τελεσιδικία της απόφασης παράγεται δεδικασμένο, ήτοι δέσμευση εκ της αναγνωριζόμενης στην απόφαση έννομης συνεπείας, η οποία δέσμευση εκτείνεται είτε στο ουσιαστικό ζήτημα που κρίθηκε, αν η απόφαση έκρινε οριστικά για έννομη σχέση προβληθείσα με αγωγή, ανταγωγή, κυρία παρέμβαση ή ένσταση συμψηφισμού, είτε στο δικονομικό ζήτημα που κρίθηκε οριστικά και εμποδίζει την εκ νέου διάγνωση το κριθέντος ζητήματος, υπό την προϋπόθεση της ταυτότητας των προσώπων που εμπλέκονται στην έννομη σχέση με την ίδια ιδιότητα, του αντικειμένου της διαφοράς, αλλά και της ιστορικής και νομικής αιτίας. Επομένως, σε περίπτωση απορρίψεως της αγωγής ως αόριστης είτε λόγω νομικής αοριστίας είτε λόγω ποσοτικής τοιαύτης, το δεδικασμένο περιορίζεται στην καταγνωσθείσα έννομη συνέπεια της απορρίψεως λόγω της αοριστίας που διέγνωσε η απόφαση, με συνέπεια την απόρριψη της νέας αγωγής κλπ ως απαράδεκτης λόγω δεδικασμένου, αν το ίδιο αίτημα υποβάλλεται με τις ίδιες ελλείψεις. Αντιθέτως, αν το αίτημα αυτό υποβάλλεται χωρίς ελλείψεις, δεν καλύπτεται από το δεδικασμένο, αφού η συμπληρωμένη νέα ιστορική αιτία είναι διαφορετική, επίσης δε δεν καλύπτονται από το δεδικασμένο τα διαφορετικά αιτήματα που υποβάλλονται στην νέα δίκη. Από τις διατάξεις αυτές συνάγεται ακόμη και ότι το δεδικασμένο προκύπτει από την ίδια την απόφαση, και όχι από το περιεχόμενο της αγωγής που κρίθηκε, έστω και αν το δικαστήριο δεν εξήντησε το αντικείμενό της, ή το υπερέβη, ή απομακρύνθηκε από αυτό, διότι δεδικασμένο παράγεται και από εσφαλμένες αποφάσεις.” σε Δ (2005)·

Γίνεται ωστόσο δεκτό ότι το ουσιαστικό δεδικασμένο της απόφασης που απορρίπτει την αγωγή για τυπικούς λόγους δεν καταλαμβάνει απλώς και μόνο το δικονομικό ελάττωμα που καθιστά την αγωγή απαράδεκτη ή αόριστη, αλλά περιλαμβάνει και τη διαπίστωση ότι ελλείπει η αξίωση για δικαστική προστασία σχετικά με το επίδικο δικαίωμα. Επομένως η τυπική απόρριψη της αγωγής παράγει δεδικασμένο που καλύπτει όχι μόνο το δικονομικό ζήτημα αλλά και τη διάγνωση για την προσωρινή, μέχρι την θεραπεία του δικονομικού ελαττώματος, απώλεια του δικαιώματος δικαστικής προστασίας. Το δεδικασμένο από την τυπική απόρριψη της αγωγής δεν περιλαμβάνει την διάγνωση για την επίδικη ουσιαστική έννομη σχέση, καθώς το δικαστήριο δεν εισηλθε στην εξέταση της ουσίας της υπόθεσης. Αναπτύσσει αρνητική και θετική λειτουργία(Habscheid, Rechtsvergleichende Bemerkungen zum Problem der materiellen Rechtskraft des Zivilurteils, Αφιέρωμα Φραγκίστα, σ.13·αντίθετη γνώμη Νίκας, Ενέργεια του δεδικασμένου επί απορρίψεως της αγωγής ως αόριστης,Αρμ(2009),σ.969), καθώς αφενός νεότερη αγωγή με το ίδιο δικονομικό ελάττωμα απορρίπτεται ως απαράδεκτη λόγω δεδικασμένου, αφετέρου η κρίση για το τυπικό ελάττωμα συνιστά προδικαστικό ζήτημα σε μεταγενέστερη δίκη στην οποία ζητείται η διάγνωση της ουσιαστικού δικαίου έννομης σχέσης που ουτως ή άλλως λόγω της τυπικής απόρριψης της αγωγής δεν συζητήθηκε, ανεξάρτητα από την διαδικασία ή τον τύπο παροχής δικαστικής προστασίας μέσω του οποίου ζητείται η κρίση για το ουσιαστικό ζήτημα και υπό την προϋπόθεση το προδικαστικό αυτό ζήτημα απαιτείται να ληφθεί υπόψη(βλ.σχ. Κεραμέα, Δικονομική αυστηρότητα και επιείκεια, Νομικές Μελέτες, Ι,σ.269·Σαχπεκίδου, Προβλήματα της ενστάσεως συμψηφισμού στο εσωτερικό και δικονομικό διεθνές δίκαιο, ΕλλΔνη(1988),σ.854επ.) παρά τη διαφορά στην ταύτιση του επίδικου αντικειμένου, καθώς θα πρόκειται για τη κρίση της ίδιας ουσιαστικής έννομης σχέσης.

προκειμένου να προχωρήσει στην εξέταση του ουσιαστικού δικαιώματος και να το κρίνει με ισχύ δεδικασμένου, έχει ήδη εξετάσει το δικονομικό ζήτημα, καθιστώντας την εξέταση του τελευταίου *sine qua non* προϋπόθεση όχι απλώς της οριστικής κρίσης, αλλά της με ισχύ δεδικασμένου κρίσης της ουσιαστικής εννόμου σχέσεως.

4.6 Το δεδικασμένο, ενώ καταλαμβάνει την έννομη σχέση και την ή τις από αυτήν απορρέουσες αξιώσεις, δεν καλύπτει ούτε τα πραγματικά γεγονότα που εισφέρει ο ενάγων με το δικόγραφο της αγωγής, ούτε τις πραγματικές διαπιστώσεις του δικαστηρίου που διατυπώνονται στο αιτιολογικό της απόφασης⁴¹³.

Η νομολογία όμως, παρά τη ρητή αναφορά στο νόμο για δέσμευση του περιεχομένου της ουσιαστικής έννομης σχέσης σύμφωνα με την τελεσίδικη δικανική κρίση κατά το ά.322ΚΠολΔ και την συναγόμενη από το γράμμα της διάταξης, εξαίρεση της δέσμευσης των αιτιολογιών από το δεδικασμένο, αποδέχεται σε ορισμένες περιπτώσεις την συμπερίληψη των αιτιολογιών στα αντικειμενικά όρια του δεδικασμένου⁴¹⁴. Μέρος της θεωρίας από την άλλη μεριά τάσσεται θετικά, υπό την επίδραση ορισμένων αποφάσεων στη νομολογία, ως προς την επέκταση των αντικειμενικών ορίων του δεδικασμένου στις πραγματικές διαπιστώσεις με την αποδοχή ενός επονομαζόμενου «σχετικού δεδικασμένου», ο δικαιολογητικός λόγος της διαμόρφωσης του οποίου εδράζεται στην σχέση λόγου και ακολουθίας μεταξύ της μείζονος και της ελάσσονος πρότασης του δικανικού συλλογισμού⁴¹⁵.

Το σχετικό δεδικασμένο δεν καλύπτει ολόκληρο το δικανικό συλλογισμό παρά μόνο το διατακτικό αλλά και τους πραγματικούς ισχυρισμούς, οι οποίοι στηρίζουν την ουσιαστική βασιμότητα της αγωγής, ώστε η έννομη σχέση βάσει των συγκεκριμένων νομικών προκειμένων του δικανικού συλλογισμού να παραμείνει αρραγής και να μην κινδυνεύει το συμπέρασμα του δικανικού συλλογισμού από έμμεσες αμφισβητήσεις. Η αναγκαιότητα της αποδοχής του σχετικού δεδικασμένου απορρέει τόσο όταν τίθεται σε κίνηση η θετική λειτουργία του δεδικασμένου όσο και όταν αμφισβητείται με αρνητική αναγνωριστική αγωγή η ύπαρξη της διαγνωσθείσας έννομης σχέσης⁴¹⁶.

⁴¹³ Μπέης, Τα αντικειμενικά όρια του δεδικασμένου, Δ 19, 719' Γέσιου-Φαλτσι, Η πολιτική δικονομία από τη θεωρία στην πράξη, σ.107,109' Σινανιώτης, ΕρμΚΠολΔ, ά.324 § IV, σ.126.

⁴¹⁴ Παραδείγματα από τη νομολογία: ΕφΑθ 920/1984, ΕλλΔνη 1984, σ.1192-1193 σύμφωνα με την οποία το δεδικασμένο καλύπτει πραγματικά γεγονότα που δικαιολογούν την καταβολή επιδομάτων, όταν προβάλλονται αντίστοιχες αξιώσεις για μεταγενέστερο χρονικό διάστημα: ΑΠ 34/1992, Δ/νη(1992), σ.1491.

⁴¹⁵ Κουσουλής, Η νομική φύση του δεδικασμένου, σ.145επ.

⁴¹⁶ Στο δεδικασμένο, όπως ρυθμίζεται στη γερμανική έννομη τάξη, αντίστοιχη λειτουργία επιτελεί η δέσμευση του αντίθετου από το διαγνωσθέν δικαίωματος (Gegenspruch), χωρίς όμως να υφίσταται δέσμευση των πραγματικών διαπιστώσεων. Βλ. σχ για το θέμα αυτό, Schwab, Die Bedeutung der Entscheidungsgründe, FS Bötticher, σ.323.

Η επέκταση όμως του δεδικασμένου, έστω και κατ'εξαίρεση στα περιλαμβανόμενα στην ελάχιστονα πρόταση του δικανικού συλλογισμού, αλλοιώνει τα αντικειμενικά όρια, εντός των οποίων ο δικονομικός νομοθέτης περιχαρακώνει την δικαστική απόφαση, και εν τέλει δημιουργεί ασφάλεια και ανασφάλεια στους κοινωνούς του δικαίου για το εύρος δέσμευσης της απόφασης⁴¹⁷.

Η ασφάλεια δικαίου που το δεδικασμένο υπηρετεί και στην οποία αποσκοπεί, πραγματώνεται μόνο όταν το περίγραμμα τόσο των αντικειμενικών όσο και των υποκειμενικών ορίων διαγράφεται είτε από το νομοθέτη είτε από τη νομολογία, με σαφήνεια. Σε μία έννομη τάξη, όπως η ελληνική, όταν η νομολογία ερμηνεύει το νόμο και εν μέρει αυτονομείται και επεκτείνει τα αντικειμενικά όρια του δεδικασμένου, όπως συμβαίνει στην περίπτωση του σχετικού δεδικασμένου, δυσχερώς υλοποιείται η ανωτέρω αναφερθείσα αρχή.

Προσφορότερη και ίσως καταλληλότερη επιλογή στις περιπτώσεις όπου πρέπει οπωσδήποτε να διασφαλιστεί η έννομη σχέση στην καθολικότητά της, με τις νομικές και πραγματικές διαπιστώσεις και να αποφευχθούν φαινόμενα αντιφατικότητας των αποφάσεων μεταξύ τους, αλλά και κατ'ουσίαν παραμερισμού του περιεχομένου μιας τελεσίδικης απόφασης, θα μπορούσε να αποτελέσει και στο ελληνικό δίκαιο η δέσμευση του αντίθετου από το διαγνωσθέν δικαίωμα. Η *in casu* κάλυψη από το δεδικασμένο των πραγματικών γεγονότων προκειμένου να αποφευχθεί ο κίνδυνος έκδοσης αντιφατικών αποφάσεων δεν συνάδει με τη συστηματική θεώρηση του δεδικασμένου σύμφωνα με τον ΚΠολΔ. Άλλωστε, παραδείγματα της νομολογίας, όπου γίνεται δεκτή η επέκταση του δεδικασμένου στα πραγματικά γεγονότα αφορούν κυρίως περιπτώσεις μεταγενέστερης εκδίκασης μιας ήδη κριθείσας αξίωσης, η οποία όμως έχει μεταβληθεί χρονικά, όπως συμβαίνει στην περίπτωση των διαρκών ενοχικών σχέσεων⁴¹⁸. Η προσέγγιση της νομολογίας είναι εσφαλμένη, καθώς η αξίωση είναι

---

⁴¹⁷ Βλ. ορθά κατά της θεωρίας του σχετικού δεδικασμένου Καλαβρός, ΠολΔικ Π², αρ.591επ.

⁴¹⁸ ΑΠ 1531/2006 «Επειδή, από τις διατάξεις των άρθρων 321, 322, 324 και 331 ΚΠολΔ προκύπτει ότι από τελεσίδικη απόφαση παράγεται δεδικασμένο και όταν το αντικείμενο της νέας δίκης, που διεξάγεται μεταξύ των ιδίων προσώπων είναι διαφορετικό από εκείνο της δίκης, που προηγήθηκε, έχει όμως ως αναγκαία προϋπόθεση την ύπαρξη του δικαιώματος, που κρίθηκε στη δίκη εκείνη, τούτο δε συμβαίνει όταν στη νέα δίκη πρόκειται να κριθεί η ίδια δικαιολογητική σχέση και το ίδιο νομικό ζήτημα με αυτό που κρίθηκε στην προηγούμενη δίκη. Ο κανόνας αυτός δεν ισχύει αν κατά το ν κρίσιμο για τη μεταγενέστερη δίκη χρόνο έχει επέλθει μεταβολή του νομικού καθεστώτος, που διέπει την έννομη σχέση ή τις έννομες συνέπειες, που απορρέουν απ' αυτή, αφού δεν υπάρχει τότε η απαιτούμενη για την ενεργοποίηση του δεδικασμένου ταυτότητα νομικής αιτίας. Ειδικότερα, στην περίπτωση διαρκούς ενοχικής σχέσεως, από την οποία πηγάζουν πλείονες έννομες συνέπειες, όπως είναι η σύμβαση εξαρτημένης εργασίας, στην οποία η απασχόληση του μισθωτού θεμελιώνει ποικίλες αξιώσεις, που στηρίζεται σε διάφορους ουσιαστικούς νόμους, Σ.Σ.Ε. ή Δ.Α., το δεδικασμένο των αποφάσεων, που κρίνουν επί μέρους αξιώσεις του μισθωτού ως έννομες συνέπειες της εν λόγω διαρκούς έννομης σχέσεως, τελεί υπό την προϋπόθεση ότι το νομοθετικό καθεστώς, που ισχύει κατά τον κρίσιμο χρόνο, θα παραμείνει αναλλοίωτο και στο μέλλον.», Δ 38(2007), σ.237.

διαφορετική από την αρχικώς επιδικασθείσα, καθώς ανάγεται σε διαφορετικά χρονικά όρια και ως εκ τούτου δεν υφίσταται ταυτότητα διαφοράς μεταξύ πρώτης και δεύτερης δίκης.

4.7 Προκειμένου όμως να διαπιστωθεί πότε μία νέα αγωγή θα πρέπει να απορριφθεί ως απαράδεκτη λόγω της ύπαρξης προγενέστερης απόφασης με ισχύ δεδικασμένου, θα πρέπει να εξεταστεί, σύμφωνα με το ά.324ΚΠολΔ, αν συντρέχουν ως προϋποθέσεις, εκτός από την ταυτότητα του αντικειμένου και ταυτότητα ιστορικής και νομικής αιτίας. Στο σημείο αυτό, θα πρέπει να τονισθεί ότι ο ρόλος της διάταξης του ά.324ΚΠολΔ είναι διακριτός σε σχέση με τις διατάξεις των ά.322,330,331, καθώς οι τελευταίες περιχαράσσουν το εύρος των αντικειμενικών ορίων του δεδικασμένου, ενώ το ά.324ΚΠολΔ θέτει τις προϋποθέσεις ανάπτυξης της αρνητικής λειτουργίας του δεδικασμένου, της αρχής δηλαδή του *ne bis in idem*, όπου εκεί το δεδικασμένο οριοθετείται, εκτός από το αίτημα του ενάγοντος και από την ιστορική βάση της αγωγής. Το δεδικασμένο αναφέρεται στα πραγματικά περιστατικά που ήταν αναγκαία για τη διάγνωση της έννομης σχέσης. Για τον λόγο αυτό η διάταξη του ά.324ΚΠολΔ δεν εντάσσεται εξ ολοκλήρου στη θεματική των αντικειμενικών ορίων του δεδικασμένου, αλλά επίσης αναφέρεται στη λειτουργία του θεσμού ως διακωλυτικής διαδικαστικής προϋπόθεσης για την εκ νέου εκδίκαση της ίδιας διαφοράς.

Το δεδικασμένο, προκειμένου να πραγματώσει την αρνητική του λειτουργία, καλύπτει την νομική αιτία, όπως κρίθηκε στην ελάσσονα πρόταση του δικανικού συλλογισμού. Η νομική αιτία είναι στοιχείο που προσδιορίζει την αρνητική λειτουργία του δεδικασμένου και ως εκ τούτου θα μπορούσε να γίνει δεκτό ότι συνιστά στοιχείο της υπερχειλούς αντικειμενικής του υποστάσεως. Βεβαίως, δεν μπορεί να υποστηριχθεί ότι περιλαμβάνεται στα αντικειμενικά όρια του δεδικασμένου, διότι το δεδικασμένο καταλαμβάνει την έννομη συνέπεια, όπως αποτυπώνεται καταρχήν στο διατακτικό της απόφασης, αλλά ούτε ότι συνιστά στοιχείο προσδιοριστικό του αντικειμένου της δίκης, καθώς ο ενάγων δεν υποχρεούται να προσδιορίζει και να εξειδικεύει στο δικόγραφο της αγωγής το εφαρμοστέο δίκαιο. Διαφορετικά αν η νομική αιτία περιχάρασσε και αυτή τα αντικειμενικά όρια του δεδικασμένου, στην περίπτωση που υπήρχε συρροή αξιώσεων και ο ενάγων δεν ανέφερε στο δικόγραφο της αγωγής σε ποια ή υπαλλακτικώς σε ποιες νομικές βάσεις στήριζε το αίτημά του, ο δε δικαστής θα αποφάσιζε για τον εφαρμοστέο κανόνα του ουσιαστικού δικαίου επί τη βάσει της αρχής *iura novit curia*, θα είχε ως αποτέλεσμα να μην μπορεί να επανέλθει ο ενάγων με νεότερη αγωγή που θα είχε μεν την ίδια ιστορική βάση θα στηριζόταν σε διαφορετική

όμως νομική αιτία⁴¹⁹. Οι υπόλοιπες τυχόν συρρέουσες νομικές βάσεις θα θεωρούνται σιωπηρώς απορριφθείσες, αφού ο δικαστής κρίνει κυριαρχικά στην περίπτωση αυτή την εφαρμογή του νόμου και εφόσον γίνει δεκτό ότι η νομική αιτία συμπροσδιορίζει τα αντικειμενικά όρια του δεδικασμένου, επέρχεται ο κανόνας του *ne bis in idem* για όλες τις πιθανές ουσιαστικού δικαίου αξιώσεις. Η παράθεση επομένως στη διάταξη του ά.324ΚΠολΔ της νομικής αιτίας δεν στερείται σημασίας, εφόσον ο ενάγων δεν επικαλείται στην αγωγή του τη διάταξη ή τις διατάξεις βάσει των οποίων επιδιώκει την επέλευση της αιτούμενης έννομης συνέπειας. Το παρ'ημίν δικαιοδοτικό σύστημα εμφορείται από την αρχή *iura novit curia*, έστω και αν ο ενάγων έχει την ευχέρεια μεταξύ των συρρεουσών νομικών βάσεων να επιλέξει και να επικαλεστεί στο δικόγραφο της αγωγής την έννομη ή τις έννομες συνέπειες που επιδιώκει να επέλθουν με εφαρμογή ενός ή περισσοτέρων κανόνων του ουσιαστικού δικαίου. Ακόμη βέβαια ισχύει η αρχή ότι ο δικαστής δεν μπορεί να κρίνει *ultra petita partium*, γεγονός που σημαίνει ότι ο δικαστής, όταν ο ενάγων διατυπώνει συγκεκριμένο αγωγικό αίτημα, αίτημα δηλαδή που εντοπίζεται σε συγκεκριμένη έννομη συνέπεια με την επίκληση ορισμένης διάταξης, δεσμεύεται από την υπαγωγή στο συγκεκριμένο κανόνα δικαίου, οπότε δεν μπορεί να διερευνηθούν οι τυχόν συρρέουσες και πιθανόν ορθές νομικές βάσεις της αξίωσης. Ο ενάγων και αιτών την δικαστική προστασία στο δικόγραφο της αγωγής, εκτός από το αντικείμενο της δίκης, οριοθετεί με την επίκληση της νομικής βάσης, στην οποία επιδιώκει να υπαχθεί η αξίωσή του και το αντικείμενο της απόφασης⁴²⁰, το οποίο για τον λόγο αυτό είναι στενότερο από το αντικείμενο της δίκης⁴²¹. Το δικαστήριο, ωστόσο, δεν δεσμεύεται από τον περιορισμό αυτόν, καθώς εκείνο θα κρίνει την ουσιαστική και νομική βασιμότητα της απαίτησης.

Το συμπέρασμα για την ερμηνευτική προσέγγιση στο ά.324ΚΠολΔ της ταυτότητας της ιστορικής και νομικής αιτίας συνεπικουρείται και από την αντίληψη για τη στενή οριοθέτηση των αντικειμενικών ορίων του δεδικασμένου με την καταρχήν κάλυψη της έννομης συνέπειας που εντοπίζεται στο συμπέρασμα του υπαγωγικού συλλογισμού. Τα επι μέρους στοιχεία του υπαγωγικού συλλογισμού, ήτοι η ιστορική και νομική αιτία, που οδηγούν στην κατάγνωση της έννομης συνέπειας δεν συνιστούν αντικείμενό του. Πιο συγκεκριμένα έχει κριθεί από τη νομολογία ότι προκειμένου το δεδικασμένο να λειτουργήσει ως αρνητική διαδικαστική προϋπόθεση και να θέσει φραγμό στην

⁴¹⁹ Καλαβρός, ΠολΔικΓενΜερ⁴, σ.289επ. Νίκας, Πολιτική Δικονομία ΙΙ, σ.673επ. Ποδηματά, Δεδικασμένο Ι, σ.76-77 Βλ. και Τσαντίνη, Δεδικασμένο, σ.241, 280-281.

⁴²⁰ Καλαβρός, ΠολΔικΓενΜερ⁴, σ.688επ..

⁴²¹ Ποδηματα, Δεδικασμένο, Ι, σ.76επ. Καλαβρός, Το αντικείμενο της πολιτικής δίκης, Ημιτ.Α, σ.163.

εξέταση νέας αγωγής, θα πρέπει να ληφθεί υπόψιν, δηλαδή να συνεκτιμηθεί, η αιτιολογία της πρώτης απόφασης όσον αφορά την ιστορική αιτία επί της οποίας έκρινε, καθώς και η δικαιολογική σχέση και η ίδια νομική αιτία, δηλαδή να υφίσταται ταυτότητα της διατάξεως που συγκρότησε τη μείζονα πρόταση του δικανικού συλλογισμού⁴²².

Το δεδικασμένο κατά την ανάπτυξη της αρνητικής του λειτουργίας, καθώς εμποδίζει την εκδίκαση της ίδιας διαφοράς και οδηγεί στην απόρριψη της νέας ασκηθείσας αγωγής ως απαράδεκτης, αντιπαραβάλλεται με το αντικείμενο της νέας δίκης.

Το αντικείμενο της δίκης, κατά την κρατούσα στο ελληνικό δικονομικό δίκαιο διμελή θεωρία⁴²³, αποτελείται από **το αίτημα του ενάγοντος** για παροχή συγκεκριμένης έννομης προστασίας(αναγνωριστικού, καταψηφιστικού ή διαπλαστικού χαρακτήρα) και από τα πραγματικά γεγονότα(**ιστορική βάση**), τα οποία επικαλείται ο ενάγων προκειμένου να στηρίξει το επίδικο δικαίωμά του. Η σαφής οριοθέτησή του έχει σημασία όχι μόνο για το παραδεκτό των διαδικαστικών πράξεων κατά τη διάρκεια της δίκης αλλά περαιτέρω και για την διάγνωση της εκκρεμοδικίας και, όπως και ρητά αναφέρεται στη διάταξη του ά.324ΚΠολΔ της αρνητικής λειτουργίας του δεδικασμένου. Ωστόσο όμως τόσο για την κατάφαση της εκκρεμοδικίας κατά το ά.221 §1⁴²⁴ όσο και για ανάπτυξη της αρνητικής λειτουργίας του δεδικασμένου, η νομολογία στην πρώτη περίπτωση και ο δικονομικός νομοθέτης στη δεύτερη προσθέτουν και την νομική αιτία ως συμπληρωματική προϋπόθεση λειτουργίας αυτών προκειμένου να θέσει ακόμη πιο στενό το πεδίο εφαρμογής τους. Η εκκρεμοδικία λοιπόν και η αρνητική λειτουργία του δεδικασμένου καταλήγουν να έχουν κατά τα τυπικά στοιχεία ένα κοινό στενό πεδίο εφαρμογής, το οποίο προσιδιάζει απόλυτα με την στην ελληνική έννομη τάξη αντίληψη για στενό αντικείμενο της δίκης κατά το πρότυπο του στενού γερμανικού αντικειμένου δίκης⁴²⁵.

⁴²² ΑΠ 426/2016, ΤΠΝ ΝΟΜΟΣ, όπου όσον αφορά στις προϋποθέσεις της ταυτότητας ιστορικής και νομικής αιτίας, γίνεται λόγος για προϋποθέσεις που συντελούν στην ενεργοποίηση του δεδικασμένου. ΑΠ 406/1986, ΕλλΔνη(1987), σ.293.

⁴²³ Καλαβρός, Το αντικείμενο της πολιτικής δίκης, τομ.Α,193επ. Μπέης, Το αντικείμενο της πολιτικής δίκης,Δ 21(1990),σ.4επ. Γεωργιάδης Απ.,Η «συρροή αξιώσεων» επί συνδρομής συμβατικής και αδικοπρακτικής ευθύνης, Δ 6(1975),σ.43επ. Νίκας, Η ένσταση εκκρεμοδικίας στην πολιτική δίκη,σ.189επ..

⁴²⁴ ΠΠρΛαμ 30/2016, Δ/ΝΗ 2017, 1766.

⁴²⁵ Μερίδα της θεωρίας και της νομολογίας ερμηνεύει διασταλτικά την έννοια της ιστορικής αιτίας στην εκκρεμοδικία, της ιστορικής βάσης,δηλαδή,της αγωγής με την παρουσίασή της όχι απλώς ως του συνόλου των επικληθέντων από τον ενάγοντα πραγματικών γεγονότων, αλλά του συνόλου των στοιχείων που συγκροτούν το βιοτικό συμβάν. Η θέση όμως αυτή συνιστά ανεπίτρεπτη μεταβολή της βάσης της αγωγής, η οποία μάλιστα επιχειρείται μετά από αυτεπάγγελτη ενέργεια του δικαστηρίου και καταλήγει σε παραδοχές που παραπέμπουν περισσότερο στην αγγλικού δικαίου αντίληψη του αντικειμένου της δίκης παρά στην κρατούσα κατά το γερμανικό και ελληνικό δίκαιο θέση γι' αυτό. Βλ.σχ. Καλαβρός, Εγχειρίδιο πολιτικής δικονομίας,§38 παρ.211επ. με την

5. Χρονικά όρια του δεδικασμένου και η κάλυψη ενστάσεων του εναγομένου κατά το ά.330ΚΠολΔ.

5.1 Κάθε έννομη σχέση έχει ορισμένο χρονικό σημείο αναφοράς μετά την πάροδο του οποίου μπορεί να παραμένει αναλλοίωτη ή να μεταβληθεί. Το δεδικασμένο, ως κύρια έννομη συνέπεια της απόφασης, καταλαμβάνει την κριθείσα έννομη σχέση, όπως αυτή υπήρξε σε συγκεκριμένο χρονικό σημείο, το οποίο και προσδιορίζεται στο διαδικαστικό στάδιο έκδοσης της τελεσίδικης δικαστικής απόφασης. Οποιαδήποτε διατήρηση ή μεταβολή της έννομης σχέσης επέλθει μετά την έκδοση της τελεσίδικης απόφασης, δεν καλύπτεται από το δεδικασμένο. Έτσι, το δεδικασμένο αναπτύσσει και αυτό συγκεκριμένα χρονικά όρια, τα οποία αναφέρονται στην σε ορισμένο χρονικό διάστημα προβολή των θεμελιωτικών της έννομης σχέσης πραγματικών γεγονότων, με την πάροδο του οποίου η επίκληση των γεγονότων αυτών δεν μπορεί να διασπάσει το δεδικασμένο.

5.2 Τα χρονικά όρια του δεδικασμένου επιβάλλουν την προβολή των πραγματικών γεγονότων των διαδίκων μέχρι ένα συγκεκριμένο χρονικό σημείο. Τα θεμελιωτικά της αγωγής πραγματικά γεγονότα, που την καθιστούν ουσία βάσιμη, πρέπει να υποβάλλονται με το δικόγραφο της αγωγής και πάντοτε στον πρώτο βαθμό δικαιοδοσίας. Οι δικαιοκωλυτικοί και καταλυτικοί όμως του επίδικου δικαιώματος πραγματικοί ισχυρισμοί πρέπει να προτείνονται μέσα στην προθεσμία για την κατάθεση των προτάσεων(α.237ΚΠολΔ), διότι διαφορετικά καλύπτονται από το δεδικασμένο. Οι διάδικοι πρέπει δηλαδή να εισφέρουν στη δίκη το πραγματικό υλικό, με το οποίο θα θεμελιώσουν τις αξιώσεις τους, διαρκούσης της εκκρεμοδικίας, διαφορετικά η μεταγενέστερη επίκληση δεν μπορεί να μεταβάλει ή να αλλοιώσει το περιεχόμενο της με ισχύ δεδικασμένου δικανικής κρίσης.

Τα χρονικά όρια προβολής του πραγματικών ισχυρισμών ισχύουν και για τους δύο διαδίκους, περισσότερο emphaticά παρόλα αυτά, για τον εναγόμενο, ο οποίος πρέπει να προπαρασκευάσει την άμυνά του και να προβάλλει εγκαίρως όχι μόνο τα πραγματικά γεγονότα από τη δική του την έποψη, αλλά και τις ενστάσεις, τους δικαιοκωλυτικούς ή καταλυτικούς του δικαιώματος ισχυρισμούς του.

ιδιαίτερη μνεία της ΟλομΑΠ 15/1998(ΔΕΕ 1999, σ.621), η οποία αποφάνθηκε κατά πλειοψηφία προς την κατεύθυνση της έννοιας της ιστορικής βάσης ως 'ενιαίας πραγματικής κατάστασης'.

Το δεδικασμένο προφυλάσσει την κριθείσα έννομη σχέση όχι μόνο από την εκ νέου εκδίκασή της αλλά και από την άμεση ή έμμεση αμφισβήτησή της με την άσκηση εκ μέρους του εναγομένου αμυντικών διαδικαστικών πράξεων που στηρίζονται σε ορισμένο δικονομικό ή ουσιαστικό δικαίωμα⁴²⁶ και που θα μπορούσαν να οδηγήσουν σε ανατροπή ή περιορισμό του δεδικασμένου.

5.3 Σύμφωνα λοιπόν με το ά.330ΚΠολΔ, το δεδικασμένο εκτείνεται στις ενστάσεις που προτάθηκαν, καθώς και σε εκείνες που μπορούσαν να προταθούν και δεν προτάθηκαν⁴²⁷, ενώ από τις ενστάσεις που δεν προτάθηκαν εξαιρούνται εκείνες που στηρίζονται σε αυτοτελές δικαίωμα, το οποίο μπορεί να ασκηθεί και με κύρια αγωγή. Η θεωρία του δικονομικού δικαίου στηρίζεται στην διάκριση των ενστάσεων σε επιμέρους κατηγορίες και ερμηνεύει την συμπερίληψή στο δεδικασμένο και κατά συνέπεια τον αποκλεισμό τους από την άμυνα του εναγομένου σε σύμπνοια με τον τρόπο με τον οποίο η νομολογία αντιμετωπίζει και δικαιολογεί την κάλυψη από το δεδικασμένο ή τον αποκλεισμό τους.

Οι ενστάσεις διακρίνονται σε γνήσιες και καταχρηστικές, αμφοτέρως δικαιοκωλυτικές ή δικαιοφθόρες, και η κάλυψή τους από την αντικειμενική δεσμευτική εμβέλεια του δεδικασμένου γίνεται με κριτήριο την εγκαιρότητα της προβολής τους από τον εναγόμενο.

Στις ενστάσεις που καλύπτονται από το δεδικασμένο περιλαμβάνονται όλες οι ενστάσεις, ουσιαστικής ή δικονομικής φύσεως⁴²⁸ που προβλήθηκαν από τον εναγόμενο και απορρίφθηκαν από το δικαστήριο λόγω έλλειψης της ουσιαστικής βασιμότητάς τους⁴²⁹.

Από εκείνες τις ενστάσεις που μπορούσαν να προταθούν και δεν προτάθηκαν⁴³⁰, καλύπτονται από το δεδικασμένο όλες οι καταχρηστικές ενστάσεις⁴³¹ και οι γνήσιες

---

⁴²⁶ Γεσιου-Φαλση/Καίσης, Η πολιτική δίκη σε κίνηση,σ.93·Μητσόπουλος, Διαδικαστικά Πράξεις, Τόμος προς τιμή Γ.Ράμμου,σ.638επ.·Νικολόπουλος, Η έννοια και λειτουργία της ενστάσεως,σ.122επ.

⁴²⁷ Εκδήλωση του θετικού δεδικασμένου στο ά.330 υποστηρίζει ο Αρβανιτάκης, Τα χρονικά όρια του δεδικασμένου,σ.39.

⁴²⁸ Ποδηματά, Δεδικασμένο Ι,σ.146·Κεραμεύς, Ουσιαστικόν δεδικασμένον ό.π.,σ.158.

⁴²⁹ Εφαθ 15848/1988, ΕλλΔνη (1993),σ.1370.

⁴³⁰ Η μη προταθείσα ένσταση καλύπτεται από το δεδικασμένο εφόσον ήταν δυνατόν να προταθεί κατά τη διάρκεια της προηγούμενης δίκης, εφόσον δηλαδή υπήρχαν όλα τα απαιτούμενα για τη θεμελίωση της γεγονότα, έστω κι αν ο διάδικος τα αγνοούσε υπαίτια ή ανυπαίτια(ΑΠ1017/2001, ΝοΒ(2002) 1104). Ως ενστάσεις που δεν προτάθηκαν θεωρούνται και αυτές που απορρίφθηκαν για τυπικούς λόγους(βλ.Νίκας,Πολιτική Δικονομία ΙΙ,σ.690,Καλαβρός, ΠολΔικ Γενικό μέρος, ΙΙ,σ.550).

⁴³¹ Οι καταχρηστικές ενστάσεις είναι το δικονομικό μέσο άμυνας που στηρίζονται σε απλούς πραγματικούς ισχυρισμούς, σε απλά πραγματικά γεγονότα και όχι σε δικαιώματα και, είτε εμποδίζουν τη γένεση του δικαιώματος του ενάγοντος που ασκείται με την αγωγή, είτε καταργούν το δικαίωμα του ενάγοντος(ΑΠ 598/1986, ΝοΒ 38,σ.370·Εφαθ 2176/1997, ΝοΒ 1998,σ.645).Για παράδειγμα , καταχρηστική δικαιοφθόρος ένσταση είναι η ένσταση εξόφλησης(416ΚΠολΔ), καταχρηστική διακωλυτική ένσταση είναι η ένσταση ότι η δικαιοπραξία αντιβαίνει εν όλω η εν μέρει σε απαγορευτική διάταξη νόμου και ως εκ τούτου είναι άκυρη σύμφωνα με τα α.174 και 180ΑΚ(ΑΠ 1397/2012, ΕΠΟΛΔ(2012),σ.752).

αυτοτελείς ή αυθύπαρκτες ενστάσεις⁴³². Αντίθετα, οι γνήσιες μη αυθύπαρκτες ενστάσεις, δηλαδή εκείνες που συνάπτονται με άλλο δικαίωμα, του οποίου αποτελούν τρόπο άσκησης, αν δεν προτάθηκαν, δεν καλύπτονται από το δεδικασμένο⁴³³, εφόσον το δικαίωμα στο οποίο στηρίζονται μπορεί να ασκηθεί και με κύρια αγωγή και μάλιστα αυτοτελώς και ανεξαρτήτως προς τη δικαιολογητική σχέση που κρίθηκε στην προγενέστερη δίκη, από την οποία προέκυψε το δεδικασμένο, αφού ένα τέτοιο δικαίωμα δεν θα αντιφάσκει προς το δεδικασμένο, όπως για παράδειγμα η ένσταση συμψηφισμού για άλλη απαίτηση⁴³⁴.

Οι ενστάσεις που στηρίζονται σε ένα δικαίωμα διαπλαστικής φύσεως⁴³⁵ εξαιρούνται από το δεδικασμένο, ασκούμενες με κύρια αγωγή, έστω κι αν δεν προτάθηκαν σε προηγούμενη δίκη, εφόσον το δεδικασμένο της απόφασης για την αυτοτελή αυτή κύρια αγωγή δεν έρχεται σε αντίφαση με το δεδικασμένο της κύριας διαφοράς σύμφωνα με τη νομολογία⁴³⁶. Αν, ωστόσο, οι ενστάσεις αυτές που στηρίζονται σε αυτοτελές δικαίωμα, προβληθούν σε διαδικαστικό στάδιο μέχρι την έκδοση της απόφασης, καλύπτονται από το δεδικασμένο. Οι προϋποθέσεις, συνεπώς, βάσει των οποίων επιτρέπεται η άσκηση ενστάσεων που εισάγουν προς κρίση αυτοτελές δικαίωμα είναι δύο και εκπορεύονται τόσο από τη ρητή διάταξη του νόμου στο ά.330εδ.2ΚΠολΔ που

⁴³² Οι γνήσιες αυτοτελείς ή αυθύπαρκτες ενστάσεις στηρίζονται σε ένα απλό πραγματικό γεγονός και ταυτόχρονα στηρίζουν και ορισμένο διαπλαστικό δικαίωμα. Για παράδειγμα, ο ισχυρισμός περί αδικαιολόγητου πλουτισμού κατά την α.904ΑΚ μπορεί να θεμελιώσει ένσταση ότι ο πλουτισμός συνίσταται σε απαίτηση που γεννήθηκε από αναίτιωδη δικαιοπραξία και είναι γνήσια διότι ο οφειλέτης επικαλείται την έλλειψη νόμιμης αιτίας της δικαιοπραξίας από την οποία πηγάζει η ενοχική υποχρέωση και αυτοτελής διότι εκδηλώνεται με τη μορφή αμυνας προς απόκρουση δικαιώματος του δανειστή και δεν εξαρτάται από άλλο δικαίωμα που μπορεί να ασκηθεί με αγωγή(ΑΠ 856/2014, ΕΦΑΔ(2014),σ.1059). Η ένσταση παραγραφής αποτελεί γνήσια αυτοτελή ανατρεπτική ένσταση(Εφαθ 2644/2005 ΤΝΠ ΝΟΜΟΣ)

⁴³³ ΕφΠειρ 455/2005 ΠειρΝομ 2005,σ.361.

⁴³⁴ Jauernig, Zivilprozessrecht³⁰, §43.

⁴³⁵ Η νομολογία έχει κάνει δεκτή τη θέση ότι από την επέκταση του δεδικασμένου σύμφωνα με το ά.330.2ΚΠολΔ εξαιρούνται τα δικαιώματα δικαστικής διαπλάσεως που ασκούνται, όχι μόνο με αυτοτελή αγωγή, αλλά και κατ'ένσταση, καθώς υιοθετεί το κριτήριο του χρόνου γενέσεως του δικαιώματος και της δυνατότητας προβολής του αντίστοιχου ισχυρισμού στη δίκη, αρκεί να μην θίγεται το δεδικασμένο της προηγηθείσας δίκης(ΑΠ 327/1994 ΝοΒ 2995,σ.241).

Σύμφωνα ωστόσο με τη θεωρία του δικονομικού δικαίου, η άσκηση διαπλαστικών δικαιωμάτων μετά την έκδοση απόφασης με ισχύ δεδικασμένου χρήζει ιδιαίτερης προσοχής, καθώς συνήθως τελούν σε άμεση συνάρτηση με την κριθείσα έννομη σχέση, την οποία έχουν ως σκοπό να αλλοιώσουν ή να καταλύσουν και για το λόγο αυτό αμοιβαία αποκλείονται(Καλαβρός, Πολιτική Δικονομία.Γενικό μέρος-Διαδικασία στα πρωτοβάθμια δικαστήρια³ §38 αρ.281-299, ο οποίος απορρίπτει την εφαρμογή του ά.330εδ.2ΚΠολΔ στα διαπλαστικά δικαιώματα). Έχει όμως επικρατήσει η άποψη στη νομολογία, βάσει της οποίας τα διαπλαστικά δικαιώματα μπορούν να ασκηθούν αυτοτελώς και ανεξάρτητα από την με ισχύ δεδικασμένου κριθείσα στην προηγηθείσα δίκη έννομη σχέση(Ποδηματά, Δεδικασμένο Ι, σ.243επ. Μπαμπινιώτης, Διαπλαστικές αγωγές, ενστάσεις και αποφάσεις, τόμος Συνεδρίου ΕΕΔ(2010), σ.183-184) . Ποδηματά, Δεδικασμένο Ι,σ.254 Νικολόπουλος, Η έννοια,ό.π.,σ.88,89.Η ένσταση συμψηφισμού(442ΑΚ) που προβάλλεται το πρώτον στη δίκη συνιστά δικονομική ένσταση που θεμελιώνεται σε ένα γνήσιο διαπλαστικό δικαίωμα και στρέφεται κατά της αγωγής με σκοπό την απόσβεση της επίδικης απαίτησης αναδρομικά, από το χρονικό σημείο που δημιουργείται η κατάσταση συμψηφισμού(ΑΠ764/2015). Διάκριση θα πρέπει στο σημείο αυτό να γίνει από την ένσταση του εξωδίκως επιτευχθέντος συμψηφισμού, της οποίας η επίκληση θεμελιώνει καταχρηστική ένσταση(Εφαθ 3091/2007, ΕΦΑΔ(2008),σ.810), αφού συνιστά εξόφληση με συμψηφισμό(ΑΠ1462/2012,ΤΝΠ ΝΟΜΟΣ, 1042/2009, ΕΠΟΛΔ(2010),σ.444).

⁴³⁶ ΑΠ1570/2003,ΕλλΔνη(2004),σ.410 ΑΠ670/1998,ΕλλΔνη(1999),σ.1533 ΑΠ327/1994,ΝοΒ(1995),σ.241 Εφαθ 10894/1995, ΕλλΔνη (1996),σ.1616.

αξιώνει τη δυνατότητα άσκησης κύριας αγωγής για το δικαίωμα αυτό όσο και από τη νομολογία που συμπληρώνει ότι η ένσταση πρέπει να είναι ανεξάρτητη από τη δικαιολογική σχέση που κρίθηκε με ισχύ δεδικασμένου στην προηγηθείσα δίκη, έτσι ώστε η άσκηση του δικαιώματος, στο οποίο στηρίζεται η ένσταση, να μην οδηγεί σε κατάλυση του δεδικασμένου⁴³⁷.

5.4 Στη διαδικασία της εκτέλεσης, η διάταξη του ά.933§4ΚΠολΔ επαναλαμβάνει τον κανόνα αποκλεισμού των ενστάσεων που προβλέπει το α.330ΚΠολΔ και ως εκ τούτου με το δικόγραφο της ανακοπής δεν μπορούν να προβληθούν ως λόγοι ανακοπής κατά της απαίτησης οι ενστάσεις που καλύπτονται από το δεδικασμένο.

Σύμφωνα με το ά.933§5ΚΠολΔ, οι ισχυρισμοί που αφορούν στην απόσβεση πρέπει να αποδεικνύονται αμέσως, αλλιώς απορρίπτονται αυτεπαγγέλτως ως απαράδεκτοι. Η διάταξη αυτή αφορά στους λόγους ανακοπής που οδηγούν σε απόσβεση της απαίτησης και δεν καλύπτονται από το δεδικασμένο, δηλαδή γνήσιες μη αυτοτελείς ενστάσεις ή οψιγενείς ενστάσεις, ενστάσεις δηλαδή που δεν μπορούσαν ούτε στον πρώτο ούτε στον δεύτερο βαθμό δικαιοδοσίας να προταθούν, καθώς τα πραγματικά γεγονότα δεν ήταν γεννημένα μέχρι την έκδοση της τελεσίδικης απόφασης.

Γίνεται ωστόσο δεκτό από τη νομολογία ότι η διάταξη αυτή για την παραχρήμα απόδειξη εφαρμόζεται και στις κατά το ουσιαστικό δίκαιο παρακωλυτικές του δικαιώματος ενστάσεις, όπως είναι η καταχρηστική άσκηση του δικαιώματος(281ΑΚ), έστω κι αν δεν προτάθηκαν πριν τελεσιδικήσει η απαίτηση και καταστεί ταυτόχρονα τίτλος εκτελεστός, αρκεί να αποδεικνύονται αμέσως, ήτοι με έγγραφο ή με ομολογία του αντιδίκου⁴³⁸.

6. Υποκειμενικά όρια του δεδικασμένου.

6.1 Ο κώδικας πολιτικής δικονομίας προβλέπει μια σειρά διατάξεων, με τις οποίες ρυθμίζει τη δέσμευση των προσώπων από το δεδικασμένο. Στην διάταξη του ά.324ΚΠολΔ αναφέρεται η ταυτότητα των προσώπων ως προϋπόθεση της δεσμευτικής ενέργειας του δεδικασμένου, ενώ στα ά.325-329ΚΠολΔ παρατίθενται πρόσωπα στα οποία επεκτείνεται η υποκειμενική δεσμευτική ισχύς της αποφάσεως, επεκτείνονται τα υποκειμενικά όρια του δεδικασμένου.

⁴³⁷ Νικολοπουλος, Η έννοια και η λειτουργία της ενστάσεως στο αστικό δικονομικό δίκαιο,σ.174επ. Νίκας, Πολιτική Δικονομία ΙΙ, §96,αρ.37. Αρβανιτάκις, Κάλυψη από το δεδικασμένο της μη προταθείσας ενστάσεως μειώσεως της ποινικής ρήτηρας στο προσήκον μέτρο, ΕΠολΔ(2008), σ.177, ο οποίος ορθά υποστηρίζει ότι η νομολογία για την εφαρμογή του ά.330.2ΚΠολΔ θα πρέπει να περιορίζεται μόνο όπου διαπιστώνεται πραγματική και όχι απλώς φαινομενική αντίθεση προς το δεδικασμένο της προηγηθείσας απόφασης.

⁴³⁸ ΑΠ 12/2009, ΤΝΠ ΝΟΜΟΣ' ΑΠ 10/1993, ΕλλΔνη(1994), σ.1242.

Σύμφωνα με το ά.324ΚΠολΔ, το δεδικασμένο προβάλλεται ως διαδικαστικό κώλυμα⁴³⁹ που αποκλείει την εκ νέου κρίση της διαφοράς, όταν τα πρόσωπα της πρώτης και της δεύτερης δίκης φέρουν την ίδια ιδιότητα, τελούν δηλαδή υπό την ίδια δικονομική αξιολόγηση, χωρίς να έχουν όμως και την ίδια διαδικαστική θέση⁴⁴⁰, καθώς ο ενάγων στην πρώτη μπορεί να παρίσταται ως εναγόμενος στη δεύτερη δίκη και να υφίσταται ταυτότητα διαδίκων. Προκειμένου λοιπόν τα πρόσωπα της πρώτης και της δεύτερης δίκης να ταυτίζονται δεν πρέπει να έχουν απλώς και μόνο την ίδια δικονομικής φύσεως ιδιότητα, καθώς την ίδια ιδιότητα φέρουν και οι απλοί ομόδικοι, οι οποίοι όμως δεν δεσμεύονται από το δεδικασμένο της απόφασης⁴⁴¹ ή να είναι τα πρόσωπα που αντιδικούν, οπότε το δεδικασμένο θα περιόριζε τη δεσμευτική του εμβέλεια στους διαδίκους. Νομική δηλαδή ταυτότητα των διαδίκων προκύπτει από τη συμμετοχή των ιδίων προσώπων στην πρώτη και τη δεύτερη δίκη με διαφορετική ίσως δικονομική θέση, με την ιδιότητα των προσώπων να εναλλάσσονται στους διαδικαστικούς ρόλους⁴⁴², η οποία μπορεί να συμπίπτει στο σημείο αυτό και με τα υποκειμενικά όρια της ουσιαστικού δικαίου αξίωσης.

6.2 Ακολουθούν τα ά.325 έως 329ΚΠολΔ, όπου ο νομοθέτης παραθέτει ρητά τα πρόσωπα που, ως διάδικοι, ή πρόσωπα ταυτιζόμενα με αυτούς δεσμεύονται καταρχήν από το δεδικασμένο, καθώς και πρόσωπα που δεσμεύονται κατ'επέκταση των υποκειμενικών του ορίων. Η επέκταση των υποκειμενικών ορίων του δεδικασμένου είναι, όπως προκύπτει από τις σχετικές διατάξεις τόσο αμφιμερής όσο και ετερομερής. Η αμφιμερής επέκταση επέρχεται, εφόσον η αγωγή γίνει δεκτή ή απορριφθεί, ενώ ετερομερής επέκταση λαμβάνει χώρα μόνο αν η αγωγή γίνει δεκτή ή μόνο αν η αγωγή απορριφθεί. Στο ελληνικό δικονομικό δίκαιο η αμφιμερής επέκταση συνιστά τον κανόνα με την ετερομερή να προβλέπεται στο ά.328ΚΠολΔ στην περίπτωση της τριμερούς ενοχικής σχέσης μεταξύ εγγυητή-δανειστή-πρωτοφειλέτη⁴⁴³, όπου

⁴³⁹ Για την διάκριση των διαδικαστικών προϋποθέσεων από τα διαδικαστικά κωλύματα βλ.Κλαμαρή/Κουσουλής, Αστικό δικονομικό δίκαιο Ι, σ.155-156.

⁴⁴⁰ Για παράδειγμα το ίδιο πρόσωπο μπορεί να παρίσταται στη δίκη ως μη δικαιούχος διάδικος και στην δεύτερη ως δικαιούχος. Βλ.σχ. Κονδύλης,ό.π.,σ.503

⁴⁴¹ ΑΠ 1025/1993,ΕλλΔνη (1994),σ.1565· 2573/2008 ΜΠΑΘ ΤΝΠ ΝΟΜΟΣ

⁴⁴² Βλ.ομοίως ΕφΑθ 9840/1986, ΝοΒ(1987) σ.773,775·Κουσουλής, Φύσις και υποκειμενικά όρια του δεδικασμένου, Δ(1988)σ.1157

⁴⁴³ ΑΠ 1281/2017 «Από το συνδυασμό των διατάξεων των άρθρων 847, 850, 851 επ. ΑΚ και 328 ΚΠολΔ συνάγεται, ότι από δίκη που έχει διεξαχθεί μεταξύ του δανειστή και είτε του πρωτοφειλέτη είτε του εγγυητή προκύπτει δεδικασμένο υπέρ του ετέρου μόνο επωφελές και μόνο αν η αγωγή του δανειστή απορρίφθηκε λόγω ανυπαρξίας του χρέους. Από αυτήν την περιορισμένη και συγκυριακή καθ' υποκείμενο επέκταση του ευμενούς μόνο δεδικασμένου δεν έπεται ότι μεταξύ τους, δηλαδή μεταξύ πρωτοφειλέτου και εγγυητού υπάρχει γενικώς και εκ προοιμίου δεσμός αναγκαστικής ομοδικίας υπό την έννοια του άρθρου 76 παρ. 1 περ. β' ΚΠολΔ (επέκταση της ισχύος της εκδιδόμενης αποφάσεως και στους δύο). Αντίθετη εκδοχή, θα διέυρνε κατ' αποτέλεσμα το άρθρο 328 ΚΠολΔ και θα υπερέτεινε

επεκτείνεται μόνο το ευνοϊκό δεδικασμένο είτε από δίκη μεταξύ δανειστή και εγγυητή υπέρ του πρωτοφειλέτη, είτε δανειστή και πρωτοφειλέτη υπέρ του εγγυητή για την κρίση σχετικά με την ανυπαρξία του χρέους.

Οι διάδικοι και όσοι απέκτησαν την ιδιότητα του διαδίκου δεσμεύονται καταρχήν από την απόφαση σύμφωνα με το ά.325⁴⁴⁴. Ο κανόνας της δέσμευσης των διάδικων προσώπων, των προσώπων δηλαδή υπέρ και κατά των οποίων ζητείται δικαστική προστασία, εκφράζει την σχετική ισχύ της υποκειμενικής ενέργειας του δεδικασμένου, διακρίνοντάς την από την απόλυτη δεσμευτική ισχύ των διαπλαστικών αποφάσεων, την αποκαλούμενη και ως διαπλαστική ενέργεια, όπου η δεσμευτική ενέργεια εκτείνεται *erga omnes*.

Στις υπόλοιπες περιοριστικά αναφερόμενες περιπτώσεις των α.325-329ΚΠολΔ οριοθετείται η επέκταση των υποκειμενικών ορίων του δεδικασμένου, η οποία υπαγορεύεται, είτε λόγω της ουσιαστικού δικαίου εξάρτησης της έννομης θέσης του διαδόχου με τον δικαιοπάροχο διάδικο(ειδική διαδοχή), είτε λόγω του γεγονότος ότι ο τρίτος τελεί σε ειδική έννομη σχέση προς τους διαδίκους. Κατ'εξαιρέση, διεύρυνση των υποκειμενικών ορίων του δεδικασμένου συντελείται σύμφωνα με το ά.537ΚΠολΔ⁴⁴⁵ με την εφετειακή απόφαση που δέχεται την έφεση ενός ή και

αδικαιολογήτως το γράμμα και τον σκοπό της διατάξεως του άρθρου 76 παρ.1 περ. β' του ΚΠολΔ, θα ήταν δε και ασυμβίβαστη προς την κατά το ουσιαστικό δίκαιο αυτοτέλεια της άμυνας του καθενός (άρθρο 853 ΑΚ). Επί πλέον η απόλυτη αυτή άποψη θα κατέληγε συχνά σε διαδικαστικές δυσχέρειες και θα επέφερε εκ προοιμίου και γενικώς αδικαιολόγητες καθυστερήσεις και απαράδεκτα (ΑΠ 1598/2000, ΑΠ 1223/1995). Εκ τούτων παρέπεται, ότι όταν ασκείται κοινή αγωγή παθητικώς κατά του πρωτοφειλέτου και του εγγυητού υφίσταται αναγκαία ομοδικία μεταξύ τους καθ' ο μέρος αντικείμενο της δίκης ως προς τον καθένα είναι η ύπαρξη της κύριας οφειλής, όντας αδιάφορο αν η επέκταση του δεδικασμένου είναι περιορισμένη, εξαρτώμενη από την νίκη ή ήττα του διαδίκου, όπως στην περίπτωση κατά την οποία δημιουργείται μόνον επί της ανυπαρξίας του χρέους (ΑΠ 764/2009)...»

⁴⁴⁴ ΑΠ 936/1986, ΝοΒ (1987),σ.1219.

⁴⁴⁵ 592/2019 ΜΠΑΘ ΤΝΠ ΝΟΜΟΣ «..Κατά το άρθρο 537 ΚΠολΔ , αν περισσότεροι νικήθηκαν με την ίδια απόφαση και για τους ίδιους λόγους και ένας μόνο άσκησε έφεση, η απόφαση που δέχεται την έφεση ισχύει και υπέρ των ομοδίκων που δεν άσκησαν έφεση εφόσον δεν αποδέχθηκαν την πρωτόδικη απόφαση. Από τη διάταξη αυτή προκύπτει ότι τα ευνοϊκά αποτελέσματα της απόφασης του Εφετείου καταλαμβάνουν κατ' αρχήν εκείνους από τους απλούς ομοδίκους που δεν προσέβαλαν αυτοτελώς με έφεση την πρωτόδικη απόφαση. Η παραπάνω διάταξη, κατ' απόκλιση από την αρχή ότι η ενέργεια της εφετειακής απόφασης ωφελεί και βλάπτει κατ' αρχήν μόνο τους διαδίκους της έκκλητης δίκης καθώς και όσους τρίτους υπόκεινται στο δεδικασμένο (άρθρα 325 - 329 Κ.Πολ.Δ.) ή την εκτελεστότητα (άρθρα 919 - 920 Κ,Πολ.Δ), εισάγει μια διεύρυνση της υποκειμενικής ενέργειας από την εφετειακή απόφαση, που δέχεται την έφεση ενός ή και περισσότερων από τους ομοδίκους, που ηττήθηκαν με την ίδια απόφαση και για τους ίδιους λόγους. Για την εφαρμογή του άρθρου 537 ΚΠολΔ , το οποίο λειτουργεί όταν ένας από τους περισσότερους ομοδίκους άσκησε έφεση και στη συνέχεια εκδόθηκε απόφαση από το Εφετείο που την έκανε δεκτή, απαιτείται να υπάρχει ταυτότητα αιτιολογικού και διατακτικού της πρωτόδικης απόφασης ως προς όλους τους ομοδίκους. Στην ΚΠολΔ 537 πρόκειται περί επέκτασης των ορίων του δεδικασμένου και όχι περί πλασματικής αναγνώρισης της ιδιότητας διαδίκου στους μη εκκαλέσαντες. Αρνητική προϋπόθεση για την εφαρμογή της παραπάνω διάταξης τίθεται η μη αποδοχή της πρωτόδικης απόφασης από τους μη εκκαλέσαντες ωφελούμενους ομοδίκους. Όπως προκύπτει από το συνδυασμό των διατάξεων των άρθρων 294, 297, 298 και 299 του ΚΠολΔ , η αποδοχή απόφασης, πριν ασκηθεί κάποιο ένδικο μέσο εναντίον της, η οποία υποδηλώνει παραίτηση από το δικαίωμα της

περισσότερων από τους ομοδίκους που ηττήθηκαν με την ίδια απόφαση και για τους ίδιους λόγους. Η διεύρυνση των υποκειμενικών ορίων του δεδικασμένου συνίσταται στο γεγονός ότι τα ευνοϊκά αποτελέσματα της αποφάσεως του εφετείου καταλαμβάνουν εκείνους από τους απλούς ομοδίκους που δεν προσέβαλαν αυτοτελώς με έφεση των πρωτόδικη απόφαση⁴⁴⁶, κατ' απόκλιση από την αρχή ότι η ενέργεια της

άσκησης του, για την οποία παραίτηση δεν απαιτείται η τήρηση ορισμένου τύπου, μπορεί να γίνει είτε ρητώς, με τη τήρηση των διατυπώσεων που διαγράφονται στη διάταξη του άρθρου 297 του ίδιου Κώδικα και συγκεκριμένα με δήλωση που καταχωρίζεται στα πρακτικά ή με δικόγραφο που επιδίδεται στον αντίδικο αυτού που παραιτείται, είτε σιωπηρώς με πράξεις από τις οποίες σαφώς συνάγεται η πρόθεση αυτή. Αποδοχή της απόφασης, κατά την κρατούσα άποψη, δεν συνάγεται από την παραμέληση άσκησης έφεσης μέσα στη νόμιμη προθεσμία. Η λειτουργία της ΚΠολΔ 537 συνίσταται στην καθ' υποκείμενα επέκταση από την εφετειακή απόφαση του ουσιαστικού δεδικασμένου και σε πρόσωπα που δεν ήταν διάδικοι στην καθ' έφεση δίκη. Η επέκταση αυτή επέρχεται ευθέως εκ του νόμου με τη συνδρομή των οριζόμενων διατυπώσεων. Δεν προκύπτει από το άρθρο 537 ΚΠολΔ ότι στην απόφαση του Εφετείου πρέπει να διαλαμβάνεται σχετική διάταξη υπέρ του μη εκκαλέσαντος αλλά ωφελούμενου ομοδίκου. Ούτε από τη διάταξη προκύπτει ανάγκη ενεργού συμμετοχής στην καθ' έφεση δίκη του μη εκκαλέσαντος ομοδίκου. Η καθ' οιονδήποτε άλλο νόμιμο τρόπο συμμετοχή στην εφετειακή δίκη του μη εκκαλέσαντος ομοδίκου δεν αποτελεί αποκλειστικό τρόπο εισόδου στη δίκη αυτή για τη διαπίστωση του αυτοδικαίως και υπέρ αυτού επεκτεινόμενου ευνοϊκού δεδικασμένου. Τούτο δύναιται να επέλθει και επ' ευκαιρία άλλης δίκης όπως είναι π.χ. η αναγνωριστική αγωγή που ανοίγεται απ' αυτόν προς διαπίστωση της επέκτασης αυτής, η ανακοπή (άρθρο 933 ΚΠολΔ) κατά της επισπευδόμενης σε βάρος του εκτέλεσης από τον πρωτόδικως νικήσαντα διάδικο βάσει της πρωτόδικης απόφασης που εν τω μεταξύ κατέστη τελεσίδικη λόγω άπρακτης παρόδου της προθεσμίας άσκησης έφεσης, στα πλαίσια της οποίας αξιώνεται από τον μη εκκαλέσαντα ομοδικο το υψηλότερο ποσό που επιδικάστηκε στον ενάγοντα σε βάρος του μη εκκαλέσαντος ομοδίκου με την πρωτόδικη απόφαση. Κατά της εκτέλεσης αυτής ο μη εκκαλέσας ομοδίκος δύναται να προβάλει το υπέρ αυτού προκύψαν ευνοϊκό δεδικασμένο από την εφετειακή απόφαση που δέχθηκε κατ' ουσίαν την έφεση άλλου ομοδίκου. Στην ανοιγόμενη αυτή δίκη επί της ανακοπής θα ερευνηθούν από το δικαστήριο οι προϋποθέσεις επέκτασης ή μη του ευνοϊκού δεδικασμένου. Αν η θέση του δικαστηρίου αυτού είναι θετική, θα πρέπει να κηρυχθεί απλώς ανενεργός ο τίτλος δηλαδή η πρωτόδικη απόφαση έναντι του μη εκκαλέσαντος ομοδίκου με συνέπεια να μη δύναται να γίνει εκτελεστή. Η πρωτόδικη απόφαση, τυπικά διατηρείται και δεν εξαφανίζεται αφού δεν ασκήθηκε έφεση κατ' αυτής από τον μη εκκαλέσαντα ομοδικο. Παρόλο ότι δεν εξαφανίζεται ως προς τον μη εκκαλέσαντα ομοδικο παρακολουθεί η επέλευση ως προς αυτόν του εξ αυτής δεδικασμένου. Αντί αυτής επέρχεται το ευνοϊκό δεδικασμένο από την εφετειακή απόφαση που δέχθηκε την έφεση άλλου ομοδίκου. Πάντως πρέπει να επισημανθεί ότι ο μη εκκαλέσας ομοδίκος, εφόσον δεν υπήρξε διάδικος στην εφετειακή δίκη, δεν νομιμοποιείται να ασκήσει αναίρεση κατά της δυσμενούς γι' αυτόν πρωτόδικης απόφασης που κατέστη τελεσίδικη με την άπρακτη παρέλευση της προθεσμίας άσκησης έφεσης. Τέτοια νομιμοποιητική εξουσία για άσκηση αναίρεσης δεν μπορεί κατά νόμο να προσδώσει στον μη εκκαλέσαντα ομοδικο η σκέψη της εφετειακής απόφασης ως προς τον τελευταίο που παρέστη στο Εφετείο μόνο με την ιδιότητα του εφεσίβλητου ότι η ευνοϊκή απόφαση του Εφετείου που δέχεται την έφεση του εκκαλέσαντος ομοδίκου ωφελεί μόνο αυτόν και όχι άλλο ομοδικο και τούτο γιατί τέτοια σκέψη του εφετείου είναι αντίθετη προς το περιεχόμενο του άρθρου 537 ΚΠολΔ, όπως αυτό αναλύθηκε παραπάνω (ΑΠ 31/2014, ΑΠ 187/2007, ΕφΔυτΜακ 112/2013 ΤΝΠ ΝΟΜΟΣ)...

⁴⁴⁶ ΑΠ 1204/2008, ΝοΒ(2009),σ. 563 με παρατηρήσεις Σ.Γρύλλη, « Κατά την αληθή έννοια του δικονομικού αυτού κανόνος για να επεκταθεί το αποτέλεσμα της καθ' έφεση δίκης σε άλλον μη εκκαλέσαντα ομοδικο πρέπει, πλην άλλων, να συμμετέχε ο ομοδίκος αυτός ενεργώς καθ' οιονδήποτε άλλον τρόπο της εκκλήτου δίκης και να επιζητήσει την εφαρμογή του άρθρου αυτού, η δε απόφαση του Εφετείου να διέλαβε διάταξη περί επεκτάσεως της ισχύος της και σ' αυτόν.» ΑΠ 1841/2008, ΤΝΠ ΝΟΜΟΣ. Αντίθετη ΕφΑΘ 2207/2008, Δ/ΝΗ(2007),σ.217 «Δεν προκύπτει από το άρθρο 537 ΚΠολΔ ότι στην απόφαση του Εφετείου πρέπει να διαλαμβάνεται σχετική διάταξη υπέρ του μη εκκαλέσαντος αλλά ωφελούμενου ομοδίκου. Ούτε από τη διάταξη προκύπτει ανάγκη ενεργού συμμετοχής στην καθ' έφεση δίκη του μη εκκαλέσαντος ομοδίκου. Η διαπίστωση του αυτοδικαίως και υπέρ αυτού επεκτεινόμενου ευνοϊκού δεδικασμένου, μπορεί να επέλθει και επ' ευκαιρία άλλης δίκης, όπως είναι η ανακοπή κατά της επισπευδόμενης σε βάρος του αναγκαστικής εκτέλεσης (άρθρο 933 ΚΠολΔ) από τον πρωτόδικως νικήσαντα διάδικο, βάσει της πρωτόδικης απόφασης. Κατά της εκτέλεσης αυτής, ο μη εκκαλέσας ομοδίκος δύναται να προβάλει το υπέρ αυτού προκύψαν ευνοϊκό δεδικασμένο από την εφετειακή απόφαση που δέχθηκε κατ' ουσίαν την έφεση άλλου ομοδίκου. Στην ανοιγόμενη δίκη επί της ανακοπής θα ερευνηθούν από το δικαστήριο οι προϋποθέσεις επέκτασης ή μη του ευνοϊκού δεδικασμένου. Αν η θέση του δικαστηρίου είναι θετική, θα πρέπει να

εφετειακής αποφάσεως ωφελεί και βλάπτει κατ' αρχήν μόνο τους διαδίκους της έκκλητης δίκης καθώς και όσους τρίτους υπόκεινται στο δεδικασμένο (325-329 ΚΠολΔ) ή την εκτελεστότητα (919-920 ΚΠολΔ)⁴⁴⁷.

6.3 Σύμφωνα με το ά.325(2)ΚΠολΔ, το δεδικασμένο καταλαμβάνει τον διάδοχο του διαδίκου, εφόσον η διαδοχή επέρχεται κατά την εκκρεμοδικία ή μετά την περάτωση της δίκης. Η διάταξη αφορά και καταλαμβάνει τόσο στον ειδικό διάδοχο όσο και στον καθολικό ή οιονεί καθολικό διάδοχο.

Στην περίπτωση της ειδικής διαδοχής⁴⁴⁸ το δεδικασμένο καταλαμβάνει τον αληθινό φορέα του δικαιώματος, όταν η δίκη διεξάγεται από μη δικαιούχο διάδικο. Η επέκταση των υποκειμενικών ορίων του δεδικασμένου στον αληθινό φορέα του δικαιώματος προϋποθέτει ότι ο διάδικος κατά την εκκρεμοδικία ή μετά το τέλος της δίκης, μεταβίβασε το επίδικο πράγμα ή δικαίωμα σε ένα τρίτο πρόσωπο ή σύστησε ορισμένο εμπράγματο δικαίωμα υπέρ ενός τρίτου(βλ.α.225ΚΠολΔ)⁴⁴⁹. Ο τρίτος καθίσταται αληθινός φορέας του δικαιώματος και ο διάδικος εξακολουθεί να διεξάγει τη δίκη ως μη δικαιούχος του πράγματος ή του δικαιώματος. Η διάθεση του επίδικου πράγματος ή δικαιώματος ή η σύσταση εμπράγματος δικαιώματος δεν στερεί από τον μεταβιβάζοντα διάδικο την ενεργητική ή παθητική νομιμοποίησή του στη δίκη⁴⁵⁰. Σύμφωνα δε με το ά.225§3ΚΠολΔ, η έλλειψη της ενεργητικής ή παθητικής νομιμοποίησης δεν μπορεί να προταθεί εναντίον του διαδίκου που προβαίνει στην εκποίηση. Ο διάδικος θα συνεχίσει να διεξάγει τη δίκη ως μη δικαιούχος διάδικος, καθώς επιβάλλεται η δίκη να συνεχίζεται με τον αρχικά νομιμοποιούμενο διάδικο ώστε να περατώνεται σε εύλογο χρόνο. Η δικονομική έννομη σχέση που στηρίζεται στο σύστημα των δύο διαδίκων πρέπει να παραμείνει αρραγής, διότι διαφορετικά λόγω της πολλαπλότητας στη διαδοχή των διαδίκων και της κατά συνέπεια πολλαπλότητας των διακριτών εννόμων σχέσεων, θα υπάρξει πολλαπλότητα δικών και άσκοπη δαπάνη δικαστικού χρόνου.

κηρυχθεί απλώς ανενεργός ο τίτλος, δηλαδή η πρωτόδικη απόφαση, η οποία τυπικά διατηρείται και δεν εξαφανίζεται αφού δεν έχει ασκηθεί έφεση κατά αυτής από τον μη εκκαλέσαντα ομόδικο. Ομως παρακωλύεται η επέλευση ως προς αυτόν του εξ αυτής δεδικασμένου, καθώς αντί αυτής επέρχεται το ευνοϊκό αποτέλεσμα από την εφετειακή απόφαση που δέχθηκε την έφεση άλλου ομόδικου (ΑΠ 187/2007 ΤΝΠ ΝΟΜΟΣ ΑΠ 1906/2005 ΕΛΔ (2006),493, ΑΠ 1089/2004 ΤΝΠ ΝΟΜΟΣ ΑΠ 1909/2005 ΤΝΠ ΝΟΜΟΣ ΕφΠειρ 1009/2002 Αρμ (2004),1314). Τέλος, η ως άνω διάταξη εφαρμόζεται και όταν ο απλός ομόδικος άσκησε έφεση και απορρίφθηκε όμως για κάποιο τυπικό λόγο ως απαράδεκτη ή εκπρόθεσμη (ΕΑ 3174/1993 ΕΛΔ 36 (1995),216).»

⁴⁴⁷ ΑΠ 31/2014, ΧΡΙΑΔ (2014),σ.452·ΜΠΡ ΖΑΚΥΝΘ 22/2009, ΕΦΑΔ (2009),σ.715επ.με παρατηρήσεις Ν.Κατηφόρη, όπου η τελεσίδικη απόφαση καλύπτει και τον εγγυητή, έστω κι αν δεν ήταν διάδικος στη δίκη.

⁴⁴⁸ Ο ειδικός διάδοχος δεσμεύεται από την επίδικη κύρια έννομη σχέση και όχι από το προδικαστικό ζήτημα.Βλ.σχ. Ματθίας, Ειδική διαδοχή στο προδικαστικό δικαίωμα, Δ 14(1983),σ.411επ.

⁴⁴⁹ Βλ.σχ.Κονδύλη,ό.π.σ.516.Η ρύθμιση για την ειδική διαδοχή ισχύει και για τη διαδοχή στα ενοχικά δικαιώματα. Δεληκωστόπουλος/Σινανιωτης, Ερμηνεία ΚΠολΔ, Β', α.228,σ.195.

⁴⁵⁰ Henckel, Parteilehre ό.π. ,σ.154

Για τους παραπάνω λόγους, η συστηματική ερμηνεία των ά.225§2 και 325βΚΠολΔ, αφενός παρέχει την δυνατότητα του τρίτου-αληθινού φορέα του δικαιώματος να ασκήσει πρόσθετη παρέμβαση⁴⁵¹ και αφετέρου προσδιορίζει την δέσμευσή του ως ειδικού στην έννομη σχέση διαδόχου από το δεδικασμένο της απόφασης στη δίκη μεταξύ του μη δικαιούχου διαδίκου και του αντιδίκου του, εφόσον κατέστη διάδοχος όσο διαρκούσε η δίκη ή μετά το τέλος της⁴⁵². Το δε αντικείμενο της δίκης με την ειδική διαδοχή δεν μεταβάλλεται, καθώς η δικονομική έννομη σχέση μεταξύ των διαδίκων διατηρείται⁴⁵³.

Η παρέμβαση που δικαιούται σύμφωνα με το ά.225§2ΚΠολΔ να ασκήσει ο τρίτος-αληθινός φορέας του δικαιώματος είναι κατά κρατούσα άποψη αυτοτελής πρόσθετη παρέμβαση σύμφωνα με το ά.83ΚΠολΔ⁴⁵⁴, διότι ο αληθινός φορέας του δικαιώματος και ειδικός διάδοχος δεσμεύεται από το δεδικασμένο της απόφασης(ά.325(2)ΚΠολΔ), καθώς ο ειδικός διάδοχος υπεισέρχεται στην έννομη θέση του δικαιοπαρόχου του. Η απόφαση δηλαδή αναπτύσσει ενέργειες άμεσες και όχι απλώς αντανακλαστικές στις σχέσεις του παρεμβαίνοντος προς τον αντίδικο του υπέρ ου η παρέμβαση. Ο ΚΠολΔ αποδέχεται την αποκλειστική ενεργητική ή παθητική νομιμοποίηση του μη δικαιούχου

---

⁴⁵¹ ΕΦΑΘ 7802/2013, «Από τις διατάξεις των άρθρων 80 και 83 του ΚΠολΔ, σύμφωνα με τις οποίες, εάν σε δίκη που εκκρεμεί μεταξύ άλλων τρίτος έχει έννομο συμφέρον να νικήσει κάποιος διάδικος, έχει δικαίωμα, μέχρι να δημοσιευθεί αμετάκλητη δικαστική απόφαση, να ασκήσει πρόσθετη παρέμβαση για να υποστηρίξει το διάδικο αυτόν, εάν, δε, η ισχύς της απόφασης στην κύρια δίκη εκτείνεται και στις έννομες σχέσεις εκείνου που άσκησε πρόσθετη παρέμβαση προς τον αντίδικο του, εφαρμόζονται οι διατάξεις για την αναγκαστική ομοδικία, δηλαδή των άρθρων 76 μέχρι και 78 του ΚΠολΔ, προκύπτει ότι η πρόσθετη παρέμβαση του άρθρου 83 του ΚΠολΔ χαρακτηρίζεται ως αυτοτελής, τούτο δε συμβαίνει όταν η σχετική απόφαση πρόκειται να αναπτύξει ενέργειες (όχι απλώς αντανακλαστικές) στις σχέσεις του παρεμβαίνοντος προς τον αντίδικο του υπέρ ου η παρέμβαση. Κατά συνέπεια, αυτοτελής είναι και η πρόσθετη παρέμβαση του ειδικού διαδόχου, σύμφωνα με τη διάταξη του άρθρου 225 παρ. 2 εδ. β' του ΚΠολΔ, ο οποίος καταλαμβάνεται από το δεδικασμένο της απόφασης που θα δημοσιευθεί στο πλαίσιο της κύριας δίκης (άρθρο 325 αριθ. 2 του ΚΠολΔ), εφόσον κατέστη ειδικός διάδοχος όσο διαρκούσε η δίκη ή μετά το τέλος της (ΑΠ 1731/2011, ΤΝΠ ΝΟΜΟΣ). Με το προαναφερόμενο ιστορικό και τα αιτήματα, η πρόσθετη παρέμβαση, η οποία κρίνεται ως αυτοτελής, σύμφωνα με τη μείζονα (νομική) σκέψη που προηγήθηκε, αρμοδίως και παραδεκτά εισάγεται για να συζητηθεί στο Δικαστήριο τούτο κατά την ειδική διαδικασία των διαφορών από πιστωτικούς τίτλους (άρθρα 31 παρ. 1, 80, 81, 83 και 635 επ. του ΚΠολΔ), περαιτέρω, δε, κρίνεται νόμιμη. Στηρίζεται στις προαναφερόμενες διατάξεις. Πρέπει, επομένως, να ερευνηθεί στη συνέχεια η κρινόμενη πρόσθετη παρέμβαση ως προς την ουσιαστική βασιμότητα της, χωρίς ωστόσο να είναι δυνατή η υποκατάσταση της εφεσίβλητης από την προσθέτως παρεμβαίνουσα, δεδομένου ότι τούτο προϋποθέτει τη συμφωνία όλων των διαδίκων (βλ. άρθρο 85 του ΚΠολΔ, σύμφωνα με το οποίο όποιος άσκησε πρόσθετη παρέμβαση έχει δικαίωμα, εάν συμφωνούν όλοι οι διάδικοι, να συμμετάσχει στη δίκη ως κύριος διάδικος, οπότε παίρνει τη θέση του διαδίκου για την υποστήριξη του οποίου άσκησε την παρέμβαση και εκείνος τίθεται εκτός δίκης, στην περίπτωση, δε, αυτή, η απόφαση που θα εκδοθεί δεν ισχύει εναντίον του αρχικού διαδίκου που τέθηκε εκτός δίκης με τη συναίνεση όλων των διαδίκων), μεταξύ αυτών, δε, και του εκκαλούντος, ενώ στην προκειμένη περίπτωση από κανένα στοιχείο (είτε από σχετική δήλωση που να έχει καταχωριστεί στα πρακτικά δημόσιας συνεδρίασης του Δικαστηρίου τούτου, είτε από τις έγγραφες προτάσεις των διαδίκων, είτε από οποιοδήποτε έγγραφο που προσκομίζουν και επικαλούνται οι διάδικοι) δεν προκύπτει ότι ο διάδικος αυτός συναινεί στη συμμετοχή της προσθέτως παρεμβαίνουσας ως κύριας διαδίκου στο πλαίσιο της δευτεροβάθμιας δίκης, στη θέση της εφεσίβλητης.», ΕφΑΔ 7(2014),σ.608.

⁴⁵² ΑΠ 1731/2011, ΤΝΠ ΝΟΜΟΣ' ΑΠ1564/2017, ΤΝΠ ΝΟΜΟΣ.

⁴⁵³ Σιναιώτης, Νομιμοποιήσις: Η νομιμοποίησις των διαδίκων εν τη πολιτική δίκη,σ.210επ. Κουσουλής,ό.π. Δ (1988), σ.200.

⁴⁵⁴ Κεραμέυζ/Κονδύλης/(-Μακρίδου) ά.225'Γέσιου-Φαλτσή,Παρέμβασις:Η αυτοτελής πρόσθετος παρέμβασις, Η δικονομική έννομη τάξη Ι,σ.51επ. Για την παλαιότερη τάση της νομολογίας να επιτρέπει την κύρια παρέμβαση και για τα επιχειρήματα υπέρ και κατά πρβλ. Κουσουλή, Η κύρια παρέμβαση στην πολιτική δίκη, 374επ..

διαδίκου, καθώς ο αληθινός φορέας του δικαιώματος μπορεί να ασκήσει αυτοτελή πρόσθετη παρέμβαση, δηλαδή να συμμετάσχει στη δίκη προς υποστήριξη της έννομης θέσης του μη δικαιούχου διαδίκου ώστε να αποτρέψει μία δυσμενή απόφαση για τυχόν πλημμελή δικονομική συμπεριφορά του δικαιοπαρόχου του και όχι να συνεχίζει αυτοτελώς τη διεξαγωγή της δίκης. Σε κάθε περίπτωση, είτε ο ειδικός διάδοχος ασκήσει αυτοτελή πρόσθετη παρέμβαση υπέρ του μη δικαιούχου διαδίκου είτε όχι, θα δεσμεύεται από το δεδικασμένο λόγω της πρόβλεψης της δέσμευσής του στο ά.325(2)ΚΠολΔ.

Στην ελληνική νομική επιστήμη υποστηρίζεται ότι επεκτείνεται μόνο το ευνοϊκό δεδικασμένο στον αληθινό φορέα της έννομης σχέσης, εφόσον δεν συμμετείχε στη δίκη. Επέκταση του δεδικασμένου ωστόσο δικαιολογείται και, όταν εκδοθεί απορριπτική απόφαση με την προϋπόθεση ότι συμμετείχε με την άσκηση παρέμβασης στη δίκη που διεξήγε ο μη δικαιούχος ή μη υπόχρεος διάδικος⁴⁵⁵.

Θα μπορούσε να υποστηριχθεί ότι ο ειδικός διάδοχος με την άσκηση της αυτοτελούς πρόσθετης παρέμβασης, στο μέτρο που θεωρείται ως κατά πλάσμα δικαίου αναγκαίος ομόδικος με τις παρεχόμενες δικονομικές εξουσίες αυτού, χωρίς όμως να έχει στη διάθεσή του διαδικαστικές ευχέρειες που προσιδιάζουν αποκλειστικά στο πρόσωπο του κύριου διαδίκου⁴⁵⁶ και καθώς η απόφαση αναπτύσσει ενέργειες στις σχέσεις του παρεμβαίνοντος προς τον αντίδικο του υπέρ ου η παρέμβαση⁴⁵⁷, θα αρκούσε για τη δέσμευσή του η υπαγωγή στο ά.325(1)ΚΠολΔ και στον κανόνα της καταρχήν *inter partes* υποκειμενικής ενέργειας του δεδικασμένου. Σύμφωνα με άλλη άποψη, η έναντι του ειδικού διαδόχου δέσμευση από το δεδικασμένο της απόφασης σε δίκη που διεξήγε ο μη δικαιούχος ή η μη υπόχρεος διάδικος απορρέει απευθείας από ά.325(1)ΚΠολΔ λόγω της εφαρμογής στη συγκεκριμένη περίπτωση του ουσιαστικού κριτηρίου κατά τον προσδιορισμό της έννοιας του διαδίκου⁴⁵⁸. Εφόσον όμως ο αληθινός φορέας του δικαιώματος δεν ασκήσει πρόσθετη παρέμβαση και δεν καταστεί διάδικος, η επέκταση της δεσμευτικής ενέργειας της απόφασης κατά το ά.325(2)ΚΠολΔ είναι ορθότερο να αποδοθεί στην ουσιαστικού δικαίου εξάρτηση του αληθινού φορέα του δικαιώματος από τον μη δικαιούχο διάδικο και όχι στο γεγονός ότι υφίσταται έννομο συμφέρον να

⁴⁵⁵ Κονδύλης, Το δεδικασμένο, παρ.28· Μακρίδου, Η σχέση δανειστή και οφειλέτη στην πλαγιαστική αγωγή,σ.1172επ., ΕλλΔνη 1983.

⁴⁵⁶ ΑΠ 727/2017

⁴⁵⁷ ΑΠ1731/2011,ΤΠΝ ΝΟΜΟΣ

⁴⁵⁸ Κολοτούρος, *Actio pro socio*, Η δικονομική διάσταση της εταιρικής αγωγής,σ.62επ.

δεσμεύεται ο αληθινός φορέας του δικαιώματος⁴⁵⁹ ή στην έλλειψη της ικανότητας δικαστικής παραστάσεως⁴⁶⁰.

Στην καθολική διαδοχή, ο καθολικός διάδοχος δεσμεύεται με τις προϋποθέσεις του ά.325(2)ΚΠολΔ, διότι κατά κρατούσα άποψη υπεισέρχεται στα δικαιώματα και τις υποχρεώσεις του κληρονομούμενου και έτσι ταυτίζεται πλήρως προς τον διάδικο, λόγω δηλαδή ουσιαστικού δικαίου εξάρτησης⁴⁶¹. Το όμοιο ισχύει και στην οιονεί καθολική διαδοχή, όπου η νέα εταιρία που προκύπτει μετά τη συγχώνευση δύο ή περισσότερων ανωνύμων εταιριών ή εταιριών περιορισμένης ευθύνης ή μετά από διάσπαση ή απορρόφηση εταιριών δεσμεύεται από τις αποφάσεις που είχαν εκδοθεί με διαδίκους τα παλαιότερα εταιρικά πρόσωπα, τα οποία έπαυσαν να υπάρχουν λόγω της συγχώνευσης ή της διάσπασης ή της απορρόφησης⁴⁶².

Στην καθολική διαδοχή, η ισότιμη δικονομική μεταχείριση του καθολικού διαδόχου με τον αρχικό διάδικο κατά τη διάρκεια της εκκρεμοδικίας μέχρι την περάτωση της συζήτησης στο ακροατήριο θεμελιώνεται επαρκώς στο ά.286στοιχ.βΚΠολΔ, ώστε η πρόβλεψη στο ά.325(2) να περιορίζεται στις περιπτώσεις που η καθολική διαδοχή επέρχεται μετά την έκδοση της τελεσίδικης δικαστικής απόφασης. Σύμφωνα με το ά.286στοιχ.βΚΠολΔ, όταν επέρχεται, κατά τη διάρκεια της εκκρεμοδικίας και μέχρι το πέρας αυτής, καθολική διαδοχή, η δίκη διακόπτεται, εφόσον γνωστοποιηθεί στον αντίδικο ο θάνατος του διαδίκου και συνεχίζεται από κληρονόμο ή τον κληροδόχο, οι οποίοι καθίστανται διάδικοι στη θέση των τεθνεώτων αρχικών διαδίκων.

6.4 Η υποκειμενική ισχύς του δεδिकाσμένου εκτείνεται σύμφωνα με το ά.325(3)ΚΠολΔ και σε όσους νέμονται ή κατέχουν το επίδικο πράγμα στο όνομα του διαδίκου ή του διαδόχου τους, ανεξάρτητα από την ενοχική ή εμπράγματη φύση της έννομης σχέσης που τους συνδέει. Ο νομέας με διάνοια κυρίου ή με διάνοια περιορισμένου εμπράγματος δικαιούχου ή ο κάτοχος καταλαμβάνονται από τη ρύθμιση του ά.325(3), εφόσον απέκτησαν νομή ή κατοχή πριν την έναρξη της εκκρεμοδικίας, διαφορετικά αν εν λόγω κτήση πραγματοποιηθεί εν επιδικία, τότε θα υπάγονται στην ρύθμιση του 325(2) λόγω εφαρμογής του α.225ΚΠολΔ.

Η μόνη περίπτωση που κατά τη διάρκεια της εκκρεμοδικίας ο αποκτών το επίδικο δικαίωμα διάδοχος δεν δεσμεύεται από το δεδिकाσμένο της απόφασης είναι εφόσον

⁴⁵⁹ Βλ. σχετικά με την άποψη αυτή Calavros, Urteilswirkungen, σ.57.

⁴⁶⁰ ΕΦΑΘ 1223/1986, ΝοΒ(1986) σ.1423· Μητσόπουλος, Η ομοδικία κατά το παρ'ημίν δίκαιο, Δ (1979), σ.178.

⁴⁶¹ Ποδηματά, Δεδικασμένο ΙΙ, σ.72,73.

⁴⁶² α. 68-89 ν.4548/2018 για τις Ανώνυμες Εταιρίες· ά.55§2 ν.3190/1955 για τις Εταιρίες Περιορισμένης Ευθύνης.

συντρέχουν οι προϋποθέσεις της καλόπιστης κτήσεως κατά το ά.1036ΑΚ⁴⁶³. Ακόμα, σύμφωνα με το ά.325εδ.βΚΠολΔ το δεδικασμένο δεν εκτείνεται απέναντι σε εκείνον που απέκτησε δικαιώματα με μεταβίβαση από μη δικαιούχο σύμφωνα με τις διατάξεις του ουσιαστικού δικαίου. Η διάταξη αυτή αναγνωρίζει κατ'ουσίαν την ανάγκη εξομοίωσης της έννομης μεταχείρισης που προβλέπεται στο αστικό δίκαιο για τον καλοπίστως κτήσαντα αντισυμβαλλόμενο με την δικονομική μεταχείριση του καλόπιστου διαδόχου στο επίδικο ουσιαστικό δικαίωμα⁴⁶⁴

6.5 Οι υπόλοιπες περιπτώσεις επέκτασης των υποκειμενικών ορίων του δεδικασμένου των ά.326 έως 329ΚΠολΔ αφορούν σε ειδικότερες περιπτώσεις, στο δεδικασμένο υπέρ και κατά του καταπιστευματοδόχου(α.326ΚΠολΔ), του κηδεμόνα σχολάζουσας κληρονομιάς(α.327ΚΠολΔ), του εκτελεστή διαθήκης(α.327ΚΠολΔ)⁴⁶⁵, του εκκαθαριστή κληρονομιάς(α.327ΚΠολΔ)⁴⁶⁶, στο ευνοϊκό δεδικασμένο μεταξύ

⁴⁶³ Δεληκωστόπουλου/Σινανιώτου, Ερμηνεία ΚΠολΔ, Π, α.228 V 4, σ.197.

⁴⁶⁴ Πρβλ.ορθά Κολοτούρος, Φαινόμενον δίκαιον, νομοποίησης και δεδικασμένου, ΕΠολΔ 4 (2008),σ.456επ.

όπου και αντίστοιχες παραπομπές.

⁴⁶⁵ ΕΦΑΘ 4681/1997, ΤΝΠ ΝΟΜΟΣ, « ...Από το συνδυασμό των διατάξεων και άρθρων 2025 και 2026 ΑΚ και 327 ΚΠολΔ προκύπτει ότι ο εκτελεστής διαθήκης μη εκπροσωπών ορισμένο πρόσωπο κληροδόχου, δεν νομομοποιείται να δικασθεί για κληρονομικό δικαίωμα ούτε να εναγάγει ούτε να εναχθεί προς ερμηνεία ή ακύρωση διαθήκης, αλλά εφόσον έχει τη διαχείριση της κληρονομιάς μπορεί ν' ασκήσει μόνο τις αξιώσεις της κληρονομιάς και να παρεμβαίνει στις άλλες κληρονομικές δίκες (Μπαλής, ΚληρΔ, § 271, Παπαντωνίου, ΚληρΔ, σελ. 250 επ. Τούση, ΚληρΔ, § 356 και 347 και υποσ. 1, ΕΑ801/81 Δ 22/628, ΕΕΝ 49/249)...»

⁴⁶⁶ ΕΦ ΘΕΣΣ 2425/1993 Επειδή ο θεσμός της δικαστικής εκκαθάρισης της κληρονομιάς, που προβλέπεται από τα άρθρα 1913 έως 1922 ΑΚ, σκοπεί να προφυλάξει τους κληρονομικούς πιστωτές από κατάχρηστο κληρονόμο ή από επικίνδυνη γι' αυτούς διαχείριση της κληρονομιάς περιορισίας, ως επίσης να εξασφαλίσει τη σύμμετρη όλων των δανειστών ικανοποίηση σε περίπτωση ανεπάρκειας της κληρονομιάς προς πλήρη τοιαύτη (ΕφΑθ 3191/78 Αρμ31.196, Παπαντωνίου, Κληρ. Δίκ., παρ. 132). Από τη διάταξη του άρθρου 1914 ΑΚ, η οποία ορίζει ότι από τη δημοσίευση της αποφάσεως που διατάζει την εκκαθάριση τα δικαιώματα και οι υποχρεώσεις της κληρονομιάς αποχωρίζονται αυτοδικαίως από την περιουσία του κληρονόμου και αποτελούν χωριστή ομάδα που διοικείται από τον εκκαθαριστή, συνάγεται ότι, αν το δικαστήριο διέταξε την εκκαθάριση της κληρονομιάς, από τη δημοσίευση της αποφάσεώς τους, η κληρονομία αποτελεί χωριστή ομάδα που διοικείται από τον διοριζόμενο εκκαθαριστή (ΕφΑθ 254/86 ΕλλΔνη 28.633, Παπαντωνίου, ό.π., παρ. 134). Για οποιαδήποτε διαφορά που ανάγεται στην κληρονομική ομάδα νομομοποιείται μόνο αυτός ως διάδικος με την ιδιότητα του μη δικαιούχου προσώπου και όχι με την ιδιότητα του εκπροσώπου οιοδήποτε (Βαθρακοκόιλης, ΑΚ αριθ. 1914, σελ.2395, Παπαντωνίου, ό.π., σελ. 448. Πάντως ως προς το νομικό χαρακτήρα του λειτουργήματος του εκκαθαριστή έχουν διατυπωθεί διάφορες απόψεις, για τις οποίες βλ. Παπαντωνίου, ό.π.). Μόνο αυτός (εκκαθαριστής) νομομοποιείται ως διάδικος σε δίκες της κληρονομιάς ενεργητικός και παθητικός (Παπαντωνίου, ό.π., Παπαχρήστου, Κληρ. Δίκ., 1983, άρθρ.1914, σελ. 413-414). Περαιτέρω, από τα άρθρα 1914, 1916, 1917 και 1921 ΑΚ προκύπτει ότι, κατά τη διάρκεια της δικαστικής εκκαθάρισεως της κληρονομιάς, δεν μπορεί να γίνει αναγκαστική εκτέλεση στα κληρονομιαία αντικείμενα από τους δανειστές της κληρονομιάς. Αν πριν από το διορισμό του εκκαθαριστή άρχισε η αναγκαστική εκτέλεση, δεν είναι επιτρεπτή η συνέχισή της, έστω και αν αυτή είχε αρχίσει εναντίον του κληρονομούμενου. Επομένως, κάθε πράξη της εκτέλεσης ή συνέχισης αυτής, που επιχειρείται από τους δανειστές της κληρονομιάς κατά τη διάρκεια της εκκαθάρισης, μπορεί να αποκρουσθεί από τον εκκαθαριστή και εκείνον που έχει έννομο συμφέρον με την άσκηση της ανακοπής του άρθρ.933 ΚΠολΔ (Εφθεσ 990/93, αδημ., Μπαλής, Κληρ. Δίκ., παρ. 202, Μπρίνιας, Αναγκαστ. Εκτ., παρ. 134 IV, σελ. 449, Τούσης, Κληρ. Δίκ., παρ. 221 γ', σελ. 558, Παπαχρήστου, ό.π., άρθρ. 1916, 1920, σελ. 41 δ'). Κατ' εξαίρεση, επειδή με τη δικαστική εκκαθάριση δεν θίγονται τα προνόμια που αποκτήθηκαν κατά τον νόμο ή οι υποθήκες που έχουν εγγραφεί και τα ενέχυρα που έχουν συσταθεί πριν από το θάνατο του κληρονομούμενου, οι ενυπόθηκοι δανειστές της κληρονομιάς, των οποίων η υποθήκη είχε συσταθεί πριν από το θάνατο του κληρονομούμενου, μπορούν να αρχίσουν ή να συνεχίσουν εγκύτως αναγκαστική εκτέλεση στα κληρονομιαία αντικείμενα, που ασφαρίζονται με υποθήκη και κατά τη διάρκεια της εκκαθάρισης (Παπαχρήστου, ό.π., ΕφΘεσ 990/93, ό.π.). Από τον αναφερθέντα ανωτέρω σκοπό της δικαστικής εκκαθάρισης κληρονομιάς και τις ανωτέρω περί αυτής διατάξεις και ιδίως από τη διάταξη του άρθρου 1920 ΑΚ, κατά την οποία ουδεμία πληρωμή κληρονομικού δανειστή είναι δυνατή πριν εξακριβωθεί η ικανότητα της κληρονομιάς ή πριν το δικαστήριο κανονίσει σύμμετρη ικανοποίηση των δανειστών, χωρίς να θίγονται τα προνόμια που αποκτήθηκαν κατά το νόμο ή οι υποθήκες που έχουν εγγραφεί και τα ενέχυρα που έχουν συσταθεί πριν από το θάνατο του κληρονομούμενου,

---

προκύπτει ότι η εκκαθάριση της κληρονομίας είναι θεσμός συλλογικής αναγκαστικής εκτέλεσης, που σκοπό έχει τη σύμμετρη ικανοποίηση των δανειστών της κληρονομίας και από την άποψη αυτή ομοιάζει με την πτώχευση, που είναι και αυτή θεσμός συλλογικής αναγκαστικής εκτέλεσης, που σκοπό έχει τη σύμμετρη ικανοποίηση των εγγειόγραφων δανειστών, οι οποίοι και στερούνται από τη δημοσίευση της απόφασης περί πτώχευσης των ατομικών καταδικαστικών μέτρων (βλ. ΟΛΑΠ 82/65 Νο Β 13.186, ΑΠ 1075/80 Νο Β 29.489). Συνεπώς, τα εις την πτώχευση ισχύοντα μπορούν να μεταφερθούν στην εκκαθάριση κληρονομίας προς ερμηνεία των σχετικών διατάξεων και για να δοθούν λύσεις στα προβλήματα, που αντιμετωπίζονται εδώ. Κατ' ακολουθίαν των ανωτέρω η εκτεθείσα ειδική διαδικασία της δικαστικής εκκαθάρισης αποκλείει και τα ατομικά μέσα εκτέλεσης επί των στοιχείων της κληρονομίας εκ μέρους των ατομικών δανειστών του κληρονόμου κατά της κληρονομίας ή εκ μέρους των δανειστών της κληρονομίας περιουσίας (ΕφΑθ 367/64 Νο Β 12.866, Μπρίνιας, ό.π., σελ. 1555). Από τις παραπάνω όμως διατάξεις των άρθρ. 1914 παρ. 2 και 1920 ΑΚ προκύπτει περαιτέρω ότι από την προαναφερθείσα ειδική διαδικασία της σύμμετρης ικανοποίησης των κληρονομικών δανειστών εξαιρούνται, κατά τα εκτεθέντα, οι ενυπόθηκοι δανειστές της κληρονομίας που έχουν εγγράψει υποθήκη επί των κληρονομιών ακινήτων πριν από το θάνατο του κληρονομούμενου, οι οποίοι μπορούν και μετά από τη δημοσίευση της απόφασης περί εκκαθάρισης να ασκήσουν την εμπράγματη υποθητική αγωγή, νοουμένης ως δικαίωμα αναγκαστικής εκτέλεσης επί κληρονομιών ακινήτων λόγω της υποθητικής υπεγγυότητάς του, για την επίτευξη εξοφλήσεως του χρέους, ή να συνεχίσουν τέτοια αγωγή. Ετσι, οι ως άνω ενυπόθηκοι κληρονομικοί δανειστές (που έχουν εγγράψει υποθήκη πριν από το θάνατο του κληρονομούμενου) μπορούν να αρχίσουν ή να συνεχίσουν την αρξάμενη αναγκαστική εκτέλεση και κατά το στάδιο της δικαστικής εκκαθάρισης της κληρονομίας. Σ' αυτήν όμως την περίπτωση, η αναγκαστική εκτέλεση πρέπει να στρέφεται, κατά τα εκτεθέντα ως προς την ιδιότητα του εκκαθαριστή ως μη δικαιούχου διαδίκου, εναντίον του εκκαθαριστή της κληρονομίας, ο οποίος, μετά τη δημοσίευση της περί εκκαθάρισης απόφασης, σύμφωνα με τις προαναφερθείσες διατάξεις και τα ανωτέρω εκτεθέντα, σε συνδυασμό και με τις διατάξεις των άρθρ. 919, 327 παρ. 1 και 921 ΚΠολΔ, νομιμοποιείται παθητικώς ως μη υπόχρεος διάδικος (βλ. Μπρίνιας, ό.π., άρθρ. 919 παρ. 89, 92 IV, σελ. 252 και 93, σελ. 253). Εφόσον δε, κατά τα εκτεθέντα, μόνο αυτός νομιμοποιείται παθητικώς, ως μη υπόχρεος διάδικος, για κάθε εκτέλεση που αφορά κληρονομιών ακίνητα μετά τη δημοσίευση της απόφασης περί εκκαθάρισης, αυτός δικαιούται και νομιμοποιείται ενεργητικώς να ασκήσει την από το άρθρ. 933 ΚΠολΔ ανακοπή για ακύρωση πράξης της αναγκαστικής εκτέλεσης, που προβλέπεται από το δικονομικό ή το ουσιαστικό δίκαιο (βλ. Μπρίνιας, ό.π., άρθρ. 939 παρ. 154, σελ. 423-424, όσον αφορά το σύνδικο της πτώχευσης, θεσμοομοιάζοντα, κατά τα εκτεθέντα, προς τη δικαστική εκκαθάριση της κληρονομίας...»).

εγγυητή και πρωτοφειλέτη σχετικά με την ανυπαρξία του χρέους(α.328 ΚΠολΔ)⁴⁶⁷ και στο δεδικασμένο που καταλαμβάνει τα μέλη του νομικού προσώπου, μετά από απόφαση που εκδόθηκε μεταξύ του νομικού προσώπου και του τρίτου(329)⁴⁶⁸.

⁴⁶⁷ ΑΠ 338/2017, ΤΝΠ ΝΟΜΟΣ, «...Εξάλλου, από το συνδυασμό των διατάξεων των άρθρων 847, 850, 851 επ. ΑΚ και 328 ΚΠολΔ συνάγεται ότι από δίκη που έχει διεξαχθεί μεταξύ του δανειστή και είτε του πρωτοφειλέτη είτε του εγγυητή προκύπτει δεδικασμένο υπέρ του ετέρου μόνο επωφελές και μόνο αν η αγωγή του δανειστή απορρίφθηκε λόγω ανυπαρξίας του χρέους. Από αυτήν την περιορισμένη και συγκυριακή καθ' υποκείμενο επέκταση του ευμενούς μόνο δεδικασμένου, δεν έπεται ότι μεταξύ τους, δηλαδή μεταξύ πρωτοφειλέτη και εγγυητή υπάρχει γενικά και εκ προοιμίου δεσμός αναγκαστικής ομοδικίας, υπό την έννοια του άρθρου 76 § 1 περίπτ. β' ΚΠολΔ (επέκταση της ισχύος της εκδιδόμενης απόφασης και στους δύο). Αντίθετη εκδοχή, θα διέυρνε κατ' αποτέλεσμα το άρθρο 328 ΚΠολΔ και θα υπερέτεινε αδικαιολογήτως το γράμμα και το σκοπό της διάταξης του άρθρου 76 § 1 περίπτ. β' ΚΠολΔ, θα ήταν δε και ασυμβίβαστη προς την κατά το ουσιαστικό δίκαιο αυτοτέλεια της άμυνας του καθενός (ΑΚ 853). Επιπλέον η απόλυτη αυτή άποψη θα κατέληγε συχνά σε διαδικαστικές δυσχέρειες και θα επέφερε εκ προοιμίου και γενικώς αδικαιολόγητες καθυστερήσεις και απαράδεκτα. Επομένως, επιβάλλεται η εφαρμογή των αρχών της αναγκαίας ομοδικίας μόνο στις περιπτώσεις όπου το ζήτημα, που πρόκειται να κριθεί, αναφέρεται στην κοινή υπεράσπιση πρωτοφειλέτη και εγγυητή ως προς την ύπαρξη του χρέους, ενώ, αντίθετα επιβάλλεται η εφαρμογή των κανόνων της απλής ομοδικίας όταν δεν τίθεται τέτοιο ζήτημα, όπως στην περίπτωση που ο εγγυητής προβάλλει προσωπικές ενστάσεις (ΑΠ 1598/2000, ΑΠ 1264/1995 και ΑΠ 1223/1995)...» ΑΠ 1280/2017 ΤΝΠ ΜΟΜΟΣ, «...Από το συνδυασμό των διατάξεων των άρθρων 847, 850, 851 επ. ΑΚ και 328 ΚΠολΔ συνάγεται, ότι από δίκη που έχει διεξαχθεί μεταξύ του δανειστή και είτε του πρωτοφειλέτη είτε του εγγυητή προκύπτει δεδικασμένο υπέρ του ετέρου μόνο επωφελές και μόνο αν η αγωγή του δανειστή απορρίφθηκε λόγω ανυπαρξίας του χρέους. Από αυτήν την περιορισμένη και συγκυριακή καθ' υποκείμενο επέκταση του ευμενούς μόνο δεδικασμένου δεν έπεται ότι μεταξύ τους, δηλαδή μεταξύ πρωτοφειλέτου και εγγυητού υπάρχει γενικώς και εκ προοιμίου δεσμός αναγκαστικής ομοδικίας υπό την έννοια του άρθρου 76 παρ. 1 περ. β' ΚΠολΔ (επέκταση της ισχύος της εκδιδόμενης αποφάσεως και στους δύο). Αντίθετη εκδοχή, θα διέυρνε κατ' αποτέλεσμα το άρθρο 328 ΚΠολΔ και θα υπερέτεινε αδικαιολογήτως το γράμμα και τον σκοπό της διατάξεως του άρθρου 76 παρ.1 περ. β' του ΚΠολΔ, θα ήταν δε και ασυμβίβαστη προς την κατά το ουσιαστικό δίκαιο αυτοτέλεια της άμυνας του καθενός (άρθρο 853 ΑΚ). Επί πλέον η απόλυτη αυτή άποψη θα κατέληγε συχνά σε διαδικαστικές δυσχέρειες και θα επέφερε εκ προοιμίου και γενικώς αδικαιολόγητες καθυστερήσεις και απαράδεκτα (ΑΠ 1598/2000, ΑΠ 1223/1995). Εκ τούτων παρέπεται, ότι όταν ασκείται κοινή αγωγή παθητικώς κατά του πρωτοφειλέτου και του εγγυητού υφίσταται αναγκαία ομοδικία μεταξύ τους καθ' ο μέρος αντικείμενο της δίκης ως προς τον καθέναν είναι η ύπαρξη της κύριας οφειλής, όντας αδιάφορο αν η επέκταση του δεδικασμένου είναι περιορισμένη, εξαρτώμενη από την νίκη ή ήττα του διαδίκου, όπως στην περίπτωση κατά την οποία δημιουργείται μόνον επί της ανυπαρξίας του χρέους (ΑΠ 764/2009). Αυτά δε εν όψει και του ότι ο Αρειος Πάγος, όταν ερευνά το παραδεκτό αιτήσεως αναιρέσεως, δεν μπορεί να κρίνει παρεπιπτόντως το έννομο συμφέρον του απόντος ομοδίκου (ούτε όταν είναι αναγκαίος, και θεωρείται ότι αντιπροσωπεύθηκε στη δίκη από τους αναγκαίους ομοδίκους), να ασκήσει κατά της αποφάσεως που εκδόθηκε ερήμην του ανακοπή ερημοδικίας όταν εξετάζει εάν η αναιρεσιβαλλόμενη απόφαση έχει τελεσιδικήσει (ΟΛΑΠ 15/2001, ΑΠ 2146/2013). Εξ άλλου, από τις διατάξεις των άρθρων 286 περ. α' και 287 παρ. 1 ΚΠολΔ, προκύπτει ότι λόγω διακοπής της δίκης αποτελεί και ο θάνατος διαδίκου, ο οποίος όμως πρέπει να γνωστοποιηθεί στον αντίδικο του αποβιώσαντος από πρόσωπο που δικαιούται να επαναλάβει τη δίκη, όπως είναι και οι κληρονόμοι του αποβιώσαντος διαδίκου ή από τον πληρεξούσιο ή το νόμιμο αντιπρόσωπο του αποβιώσαντος, η δε γνωστοποίηση μπορεί να γίνει μόνο με επίδοση δικογράφου ή με προφορική δήλωση στο ακροατήριο ή εκτός ακροατηρίου κατά την επιχείρηση διαδικαστικής πράξεως, όχι όμως και με τις προτάσεις, αφού αυτές δεν επιδίδονται. Περαιτέρω, κατά το άρθρο 288 ΚΠολΔ, στην περίπτωση αναγκαστικής ομοδικίας, η οποία συμφώνως προς τα προεκτεθέντα υφίσταται και στην περίπτωση που ασκείται κοινή αγωγή παθητικώς κατά του πρωτοφειλέτου και του εγγυητή καθ' ο μέρος αντικείμενο της δίκης ως προς τον καθέναν είναι η ύπαρξη της κύριας οφειλής, ο θάνατος ενός από τους ομοδίκους ή άλλο γεγονός του άρθρου 286 που επέρχεται στο πρόσωπο ενός ομοδίκου, έχει αποτέλεσμα την διακοπή της δίκης ως προς όλους τους διαδίκους (ΑΠ 118/2015). Εκ τούτων συνάγεται εξ αντιδιαστολής του άρθρου 288 του ΚΠολΔ, ότι επί απλής ομοδικίας, η οποία υπάρχει και επί παθητικής ενοχής εις ολόκληρον, κατά το άρθρο 481 του ΑΚ, μεταξύ των περισσότερων συνοφειλετών, ως μεταξύ περισσότερων ευθυνομένων ως πρωτοφειλετών και συνεγγυητών εκ συμβάσεως πιστώσεως με ανοικτό αλληλόχρεο λογαριασμό και επίσης μεταξύ πρωτοφειλέτου και εγγυητού καθ' ο μέρος αντικείμενο της δίκης ως προς τον καθέναν δεν είναι η ύπαρξη της κύριας οφειλής, η διακοπή επέρχεται μόνο ως προς τον αποβιώσαντα απλό ομόδικο και δεν επηρεάζει την δίκη ως προς τους λοιπούς (ΑΠ 379/2015). Εξ άλλου, από τον συνδυασμό των διατάξεων των άρθρων 68, 74, 556 παρ. 1 και 558 ΚΠολΔ, συνάγεται ότι, επί απλής ομοδικίας, η οποία υπάρχει και στις προαναφερόμενες περιπτώσεις, η εκ μέρους του ενός των απλών ομοδίκων ασκούμενη αίτηση αναιρέσεως είναι απευθυντά κατά του νικήσαντος αντιδίκου του, όχι όμως και κατά του συναγαγομένου του, ο οποίος μόνον ως ομόδικός του μπορεί να μετάσχει στην αναιρετική δίκη με την άσκηση κοινής ή αυτοτελούς αιτήσεως αναιρέσεως. Σημειωτέον, ότι εξαίρεση από τον κανόνα αυτό δικαιολογείται στις περιπτώσεις, κατά τις οποίες η αναιρεσιβαλλόμενη απόφαση περιέχει διάταξη ευνοϊκή για τον απλό ομόδικο και συγχρόνως βλαπτική για τον αναιρεσιβόλο (ΟΛΑΠ 15-16/1996, ΟΛΑΠ 1241/1979, ΑΠ 379/2015, ΑΠ 785/2010, ΑΠ 292/2009, ΑΠ 269/2002)...» Κριτικός για την περιπτώσιολογική κρίση του δεσμού της αναγκαίας ομοδικίας μεταξύ εγγυητή και πρωτοφειλέτη Τσαντίνης, Ομοδικία πρωτοφειλέτη και εγγυητή-ομοδικία περισσότερων εγγυητών, ΕΠολΔ(2013),σ.320επ..

Η περιοριστική απαρίθμηση των προσώπων που συνδέονται με ουσιαστικού δικαίου σχέση με τους διαδίκους και δεσμεύονται από το δεδικασμένο της απόφασης, αναδεικνύει την ανάγκη να επεκταθεί η ρυθμιστική εμβέλεια του δεδικασμένου, όπου διακρίνεται ουσιαστικού δικαίου εξάρτηση των διαδίκων με τρίτα πρόσωπα. Ο νομοθέτης παρόλα αυτά επιλέγει να επεκτείνει την υποκειμενική εμβέλεια του δεδικασμένου σε τρίτα πρόσωπα που συνδέονται με τους διαδίκους με ορισμένη ουσιαστικού δικαίου έννομη σχέση και όχι αδιάκριτα, όταν υπάρχει οποιουδήποτε είδους ουσιαστικού δικαίου εξάρτηση. Δεν υφίσταται κάποιο ενιαίο δικονομικής φύσεως κριτήριο, το οποίο να οδηγεί στην συμπερίληψη των συγκεκριμένων και στον

⁴⁶⁸ Απαλαγάκη, Δεδικασμένο και εκτελεστότητα, ό.π.,σ.90' Νίκας,Επέκταση του δεδικασμένου επί προδικαστικού ζητήματος και στο μέλος διαδίκου νομικού προσώπου (ΚΠολΔ 329).Επιβίωση της ενέργειας της παρεμβάσεως (ΚΠολΔ) και μετά την παραίτηση του προσθέτως παρεμβαίνοντος από την παρέμβασή του.Τύχη της τριτανακοπής του παραιτηθέντος από την πρόσθετη παρέμβασή του (ΚΠολΔ 586)., ΕΠΟΛΔ(2008),σ.25' Αρβανιτάκης, Υποκειμενικά όρια και τριτενέργεια του δεδικασμένου επί σωρευτικής αναδοχής χρέους, ΑΡΜ(2017),σ.341επ.' Ποδηματά, Ικανότητα δικαίου χωρίς νομική προσωπικότητα; Σκέψεις για τις ρυθμίσεις των παρ. 2-3 άρθ. 251 ν. 4072/2012 και την δογματική ένταξή τους στο ουσιαστικό και το δικονομικό πεδίο, ΕΠολΔ 1 2016,σ.18επ. Σχετ.Νομολ.: ΑΠ (ΟΛΟΜ) 22/1998, ΑΠ (ΟΛΟΜ) 14/2007.' ΕΦ ΛΑΡ 198/2014, ΤΝΠ ΝΟΜΟΣ, «..Εξάλλου, γίνεται δεκτό ότι εάν διάδικος υπήρξε ένωση προσώπων προς επιδίωξη σκοπού, μη έχουσα νομική προσωπι-κότητα (αρθρ. 62 εδ. β' ΚΠολΔ), το έναντι αυτής δεδικασμένο ισχύει και έναντι των αποτελούντων την ένωση φυσικών ή νομι-κών προσώπων, κατ' ανάλογη εφαρμογή του άρθρου 329 ΚΠολΔ (ϊνιητσόπουλος Δ 1. 444 επ., Δ. Κονδύλη, Το δεδικασμένο, εκδ. 1983, σελ. 348, ΕφαΘ 1724/81 Αρμ 1982. 37, ΝοΒ 29. 1112). Ακόμη, σύμφω-να με τη διάταξη του άρθρου 951 παρ. 1 εδ. β' ΚΠολΔ, όταν πρόκειται για ένωση προσώπων η αναγκαστική εκτέλεση γίνε-ται στην κοινή περιουσία τους. Κατά την κρατούσα άποψη, η οποία στηρίζεται στην αναλογική εφαρμογή των ρυθμίσεων για την επέκταση των υποκειμενικών ορίων της εκτελεστότητας στα μέλη των νομικών προσώπων (άρθ. 329, 919 αρ. 1 ΚΠολΔ), εκτός από την εκτέλεση κατά της κοινής περιουσίας της ενώσεως, μπορεί να γίνει εκτέλεση και κατά της ατομικής περιουσίας των μελών της, αφού κατά το ουσιαστικό δίκαιο αυτά ευθύνονται προσωπικά για τις υποχρεώσεις της ενώσεως (άρθ. 759 ΑΚ) μέχρι το ποσοστό αυτής της ευθύνης τους, έστω και αν τα πρόσωπα αυτά δεν αναφέρονται ονομαστικά στην απόφαση. Πράγματι αφού αναγνωρίζονται περιπτώσεις όπου, παρά την ύπαρξη της νομικής προσωπικότητας, το δίκαιο επιβάλλει παράλληλη δυνατότητα να απευθύνεται η εκτέλεση και στα μέλη νομικών προσώ-πων (άρθ. 329,919 αρ. 1 και 920 ΚΠολΔ), το ίδιο πρέπει κατ' αναλογία να αναγνωρι-σθεί και για τα μέλη των ενώσεων προσώ-πων (ΕφαΘ 6721/04 Δνη 2005. 528, ΕφαΘ 1724/81 ό.π., ΕφΠειρ 213/88 ΠειρΝ 1988. 83, Γέσιου - Φαλτσή, το Δίκαιο Αναγκαστι-κής Εκτελέσεως, παρ. 271 αρ. 4-8, Νίκα σε Κεραμέα - Κονδύλη - Νίκα Ερμ. ΚΠολΔ άρθ. 62 αρ. 6, Νικολόπουλο σε Κεραμέα -Κονδύλη - Νίκα ΕρμΚΠολΔάρθ. 919 αρ. 9, Μητσόπουλος Αφιέρωμα στο Ν. Παπαντωνίου σελ. 433, ο ίδιος Δ1970.449 σημ. 25, Νίκα, Πολιτική Δικονομία, έκδ. 2003 παρ. 21 αρ. 14). Περαιτέρω, κατά το άρθρο 517 ΚΠολΔ η έφεση απευθύνεται κατά εκείνων που ήταν διάδικοι στην πρωτόδικη δίκη ή των καθολικών διαδόχων ή των κληροδόχων τους. Αν υπάρχει αναγκαστική ομοδικία, η έφεση πρέπει να απευθύνεται κατά όλων των ομοδικών, αλλιώς απορρίπτεται ως απαράδεκτη. Εξάλλου, στη διάταξη του άρθρου 76 παρ. 1 του ίδιου Κώδικα ορίζεται, πλην άλλων, ότι όταν η ισχύς της αποφάσεως που θα εκδοθεί εκτείνεται σε όλους τους διαδίκους, οι πράξεις του καθενός ωφελούν και βλάπτουν τους άλλους, οι δε ομοδικοί που μετέχουν νόμιμα στη δίκη ή έχουν προσεπικληθεί, αν δεν παραστούν, θεωρούνται ότι αντιπροσωπεύονται από εκείνους που παρίστανται. Περί-πτωση αναγκαστικής ομοδικίας, κατά την τελευταία διάταξη, υφίσταται και επί κοινής εναγωγής ενώσεως προσώπων χωρίς νομική προσωπικότητα και των μελών της ατομικώς, αφού, κατά τα προεκτεθέντα, το έναντι της ένωσης δεδικασμένο ισχύει και έναντι των αποτελούντων την ένωση φυσικών ή νομικών προσώπων, κατ' ανάλογη εφαρμογή του άρθρου 329 ΚΠολΔ (βλ. Χ. Απαλαγάκη Δεδικασμένο και εκτελεστότητα στα νομικά πρόσωπα και στα μέλη τους, σελ. 129 και επ. και 315 και επ., Κονδύλη, ό.π. σελ. 348, Μητσόπουλο Δ11. 444 επ., ΕφαΘ 9482/01 Δνη 2004.184, ΕφαΘ 1724/81 ό.π., βλ. και ΑΠ 1103/10 Νόμος, ΕφαΘ 5698/11 Δνη 2013. 183 για κοινοπραξία). Περαιτέρω, στην παρ. 4 του άνω άρθρου 76 ΚΠολΔ ορίζεται ότι η άσκηση ενδίκων μέσων από ένα ομόδοκο επάγεται αποτελέσματα και για τους άλλους, τούτο δε με την έννοια ότι αν κάποιος ομόδικος ασκήσει ένδοκο μέσο, θεωρούνται από το νόμο ως ασκούντες αυτό και οι ομόδοκοι εκείνοι παρόλο που αδράνησαν. Με τα δεδομένα αυτά, η εκδοχή κατά την οποία η από ένα από τους αναγκαίους ομόδικους ασκούμενη έφεση πρέπει με ποινή απαράδεκτου να απευθύνεται και κατά των ιδίων αυτού ομοδικών, δεν μπορεί να επιδοκιμαστεί, αφού σε περίπτωση υιοθέτησης της ο αναγκαστικός ομόδικος του εκκαλούντος θα εμφανίζεται να έχει ταυτόχρονα την ιδιότητα του εφεσίβλητου και του εκκαλούντος, πράγμα που είναι λογικά και νομικά απαράδεκτο (ΟλΑΠ 63/81 ΝοΒ 29.1257). Πρέπει όμως, κατά το άρθρο 110 παρ. 2 ΚΠολΔ, να καλούνται στη συζήτηση, αλλιώς αυτή κηρύσσεται ως προς όλους τους αναγκαίους ομοδίκους απαράδεκτη (ΑΠ 1681/13, ΑΠ 192/12, ΑΠ 1103/10 Νόμος, ΕφαΘ 5698/11 ό.π., ΕφΘεσ 141/11 Αρμ 2012. 369)...»'ΑΠ 1699/2008,ΕΦΑΔ (2008),σ.1234.

αποκλεισμό άλλων περιπτώσεων από την επέκταση των υποκειμενικών ορίων. Αντιθέτως, όπου διαπιστώνεται εξαίρεση από την αρχή της δέσμευσης μόνο των δύο διαδίκων ή της συμμετοχής τρίτων προσώπων και την ίδρυσης με τον τρόπο αυτό επαρκούς δικονομικού ερείσματος για την κάλυψή τους από το δεδικασμένο και την κατάγνωση των εννόμων συνεπειών, υποθάλλεται μια ουσιαστικού δικαίου έννομη σχέση εξάρτησης του τρίτου με έκαστο των διαδίκων.

6.6 Η πρόβλεψη στην υπαγωγή των ειδικών αυτών ρυθμίσεων του κηδεμόνα της σχολάζουσας κληρονομίας αποδεικνύεται λανθασμένη από τις διαπιστώσεις τόσο της νομολογίας όσο και της θεωρίας⁴⁶⁹, καθώς ο κηδεμόνας αντιπροσωπεύει τον κληρονόμο, ο οποίος λόγω της αντιπροσώπευσης θεωρείται διάδικος στη δίκη και δεσμεύεται από το δεδικασμένο. Ο κηδεμόνας της σχολάζουσας κληρονομίας ως αντιπρόσωπος του κληρονόμου-διαδίκου μπορεί να ενεργεί τις διαδικαστικές πράξεις χωρίς να δεσμεύεται από το δεδικασμένο, καθώς η διάταξη προβλέπει την επέκταση των υποκειμενικών ορίων του δεδικασμένου μόνο απέναντι στον κληρονόμο και ως εκ τούτου δεν τον αφορά.

6.7 Διαφορετικές είναι οι περιπτώσεις του εκκαθαριστή κληρονομίας ή του εκτελεστή διαθήκης, οι οποίοι διεξάγουν τη δίκη υποχρεωτικά ως μη δικαιούχοι ή μη υπόχρεοι διάδικοι, καθώς ο αληθινός δικαιούχος διάδικος στερείται της ενεργητικής νομιμοποίησης⁴⁷⁰.

6.8 Ακόμα, στις σχέσεις εγγυητή και πρωτοφειλέτη και στην προβλεπόμενη ρύθμιση της επέκτασης των υποκειμενικών ορίων του δεδικασμένου κατά το ά.328ΚΠολΔ είτε στο πρόσωπο του εγγυητή, είτε στον πρωτοφειλέτη είναι σημαντική η παρεπόμενη λειτουργία της εγγύησης σε σχέση με την κύρια οφειλή. Ο παρεπόμενος χαρακτήρας της εγγύησης αποτελεί το επαρκές έρεισμα για την επέκταση όχι του οποιουδήποτε δεδικασμένου αλλά του ευνοϊκού δεδικασμένου⁴⁷¹ και μάλιστα εκείνου που αναπτύχθηκε ως τέτοιο για λόγους αντικειμενικούς και πιο συγκεκριμένα για την απόσβεση της κύριας απαίτησης. Αν σύμφωνα με το ά.328§1ΚΠολΔ κρίθηκε ότι η κύρια οφειλή είναι ανύπαρκτη, τότε το δεδικασμένο στη δίκη δανειστή-εγγυητή καλύπτει και τον πρωτοφειλέτη ή αντιστοίχως στη δίκη μεταξύ δανειστή-πρωτοφειλέτη και τον εγγυητή.

⁴⁶⁹ Κονδύλης,ό.π.,σ.495·ΕφΑθ1390/2003,ΕλλΔνη (2004),σ.1089.

⁴⁷⁰ Κλαμαρής, Ο κανών της άπαξ μόνον ασκήσεως των ενδίκων μέσων,σ.178επ..

⁴⁷¹ Μητσόπουλος, Η ομοδικία κατά το παρ'ήμιν δίκαιον, Μελεται Ι,σ.297·Κεραμευς/Κονδύλης/-Κουσουλής, ΚΠολΔ, Ι, ά.328 αρ.1.

Η δέσμευση είτε του εγγυητή είτε του πρωτοφειλέτη από το δεδικασμένο δεν στηρίζεται κατά συνέπεια στην ουσιαστική έννομη σχέση που τους συνδέει, αλλά όπως τονίζει και η νομολογία είναι μάλλον ‘συγκυριακή’⁴⁷².

6.9 Αντιθέτως, η δέσμευση των μελών του νομικού προσώπου από το δεδικασμένο της απόφασης που εκδίδεται μεταξύ του εκπροσωπηθέντος στη δίκη νομικού προσώπου ως νομικής προσωπικότητας με ικανότητα διαδίκου και ενός τρίτου προσώπου(ά.329ΚΠολΔ), βρίσκει κατά μία άποψη πλήρη δικαιολόγηση σύμφωνα με το κριτήριο της ουσιαστικής εξάρτησης και της ρύθμισης των εννόμων σχέσεων μεταξύ εταίρων και εταιρίας από το εταιρικό δίκαιο(βλ.για π.χ. το ά.22ΕμπΝ που ρυθμίζει τη σχέση του ομόρρυθμου εταίρου και της ομόρρυθμης εταιρίας⁴⁷³), έστω και αν για την ορθότητα της επιλογής του τελευταίου έχουν εκφραστεί αντιρρήσεις τόσο στην οικεία αντίστοιχη ενότητα του γερμανικού δικαίου όσο και στην ημεδαπή έννομη τάξη⁴⁷⁴. Η διάταξη αυτή ορίζει ότι το δεδικασμένο καταλαμβάνει και τα μη συμμετέχοντα στη δίκη πρόσωπα⁴⁷⁵ διότι, όπως έχει υποστηριχθεί, τα μέλη του νομικού προσώπου ταυτίζονται από νομικής απόψεως με το ίδιο το νομικό πρόσωπο⁴⁷⁶, ώστε να εξυπηρετείται η αρχή της οικονομίας της δίκης και της ασφάλειας δικαίου. Συνεπώς, η περαιτέρω εκτίμηση ότι, όπου το ουσιαστικό δίκαιο προβλέπει ταύτιση της έννομης θέσης της εταιρίας με εκείνη των μελών της, και ότι εξ αυτού του λόγου προβλέφθηκε από το θετικό δίκαιο η επέκταση των υποκειμενικών ορίων του δεδικασμένου στα μέλη του νομικού προσώπου που δεν μετείχαν, είναι εσφαλμένη. Η αιτιολόγηση της επέκτασης του δεδικασμένου έχει, σύμφωνα και με το σκεπτικό της συντακτικής επιτροπής, αμιγώς δικονομικό υπόβαθρο και δεν θα πρέπει να συγχέεται με τις ουσιαστικού δικαίου ρυθμίσεις των εννόμων σχέσεων εταίρων και εταιρίας. Άλλωστε, κρίθηκε ότι το δεδικασμένο αναπτύσσει μεν εδώ την αρνητική του λειτουργία υπό την έννοια της μη αμφισβήτησης των υποχρεώσεων του νομικού προσώπου ή της

---

⁴⁷² ΑΠ 1223/1995, ΕλλΔνη 38,σ.1792.

⁴⁷³ Αν και ορθά αμφισβητείται η εξάρτηση από το ά.22ΕμπΝ, διότι το ά.329ΚΠολΔ αντιτάσσεται έναντι των μελών, ανεξάρτητα αν κρίθηκε δικαίωμα ή υποχρέωση του νομικού προσώπου, καθώς το δεδικασμένο ενεργοποιεί την ατομική ευθύνη των εταίρων.βλ.σχ. Απαλαγάκη, Δεδικασμένο και εκτελεστότητα στα νομικά πρόσωπα και στα μέλη τους,σ.132επ.

⁴⁷⁴ Κεραμεύς/Κονδύλης/Νίκας(-Κουσουλής), ΚΠολΔ I, α.329ΚΠολΔ.

⁴⁷⁵ Αν το μέλος της εταιρίας, παρόλα αυτά, συμμετάσχει με παρέμβαση στη δίκη μεταξύ της εταιρίας και του τρίτου, η παρέμβαση αυτή χαρακτηρίζεται ως αυτοτελής.Βλ.σχ.Απαλαγάκη, Δεδικασμένο,ό.π., σ.226-227 *Μητσόπουλος*, Νέα μορφή αυτοτελούς πρόσθετου παρεμβάσεως?Μελέται γενικής θεωρίας δικαίου και αστικού δικονομικού δικαίου,σ.232(1997) Γέσιου-Φαλτσι, Η αυτοτελής πρόσθετη παρέμβαση, Η δικονομική έννομη τάξη I, 1981, σ.69επ..

⁴⁷⁶ ΣχΠολΔ III, 200-201 Κουσουλής, Η κύρια παρέμβαση στην πολιτική δίκη,σ.130, όπου γίνεται λόγος για δικονομική ενότητα του τρίτου με τους διαδίκους, έτσι ώστε το συμπέρασμα του δικανικού συλλογισμού που καλύπτεται από το δεδικασμένο να δεσμεύει και τον τρίτο σαν να ήταν και αυτός διάδικος στη δίκη.

επίκλησης των διαγνωσθέντων δικαιωμάτων του⁴⁷⁷, αλλά κυρίως τη θετική του λειτουργία, εφόσον η κριθείσα έννομη σχέση είναι προδικαστική σε μεταγενέστερη δίκη του μέλους και του ιδίου τρίτου, εφόσον δηλαδή επηρεάζει άμεσα τα δικαιώματα και τις υποχρεώσεις στη μεταξύ τους επιγενόμενη επίδικη έννομη σχέση.

Έτσι, υπό το πρίσμα αυτής της τελλολογίας, η νομολογία είχε ήδη παλαιότερα δεχθεί⁴⁷⁸ ότι η απόφαση που διέταξε τη λύση εταιρίας ΕΠΕ για σπουδαίο λόγο δεσμεύει και τα μέλη της εταιρίας που δεν συμμετείχαν στη σχετική δίκη, έτσι ώστε να αποφεύγεται η άσκηση πολυάριθμων αγωγών από τα μέλη και ως εκ τούτου να παρατείνεται η αβεβαιότητα για την υπόσταση της εταιρίας⁴⁷⁹. Η εν λόγω απόφαση μάλιστα δέχθηκε ότι η άσκηση τριτανακοπής θα ήταν παραδεκτή μόνο υπό τις προϋποθέσεις του ά.586§2ΚΠολΔ, μόνο δηλαδή λόγω δόλου ή συμπαιγνίας των διαδίκων. Ωστόσο, στο παράδειγμα της ομόρρυθμης εταιρίας, λόγω της σωματειακής δομής της εταιρίας και της προσωπικής σχέσης των εταίρων, όταν εκδίδεται απόφαση με ισχύ δεδικασμένου κατά της ομόρρυθμης εταιρίας κατά το ά.329ΚΠολΔ, το δεδικασμένο καταλαμβάνει και τους ομορρυθμούς εταίρους⁴⁸⁰, ενώ αντίστοιχη απόφαση για τα χρέη της εταιρίας μεταξύ δανειστή της εταιρίας και του ομόρρυθμου εταίρου δεν καταλαμβάνει το νομικό πρόσωπο. Για δε τις ενώσεις προσώπων χωρίς νομική προσωπικότητα γίνεται δεκτό από τη νομολογία⁴⁸¹ ότι σε απόφαση μεταξύ τρίτου και ένωσης προσώπων δεδικασμένο ισχύει και έναντι των αποτελούντων την ένωση φυσικών ή νομικών προσώπων κατ' ανάλογη εφαρμογή του ά.329ΚΠολΔ.

Στο ελληνικό δικονομικό δίκαιο, δεν υπάρχει ενιαία αντιμετώπιση της αιτιολόγησης της ετερομερούς επέκτασης των υποκειμενικών ορίων του δεδικασμένου, που είναι άλλοτε ουσιαστικού, όπως στο ά.328ΚΠολΔ άλλοτε δικονομικού χαρακτήρα, όπως στο ά.329ΚΠολΔ.

IV) Συμπεράσματα της συγκριτικής μελέτης για το δεδικασμένο και τις επιμέρους ενέργειες που αναπτύσσουν οι αποφάσεις της διαγνωστικής δίκης

1. Στο αγγλικό δίκαιο, η αρχή της κυριαρχίας των μερών συνδυάζεται αρμονικά με την ηπειρωτικού δικαίου αρχή της διαθέσεως και ιδίως μετά από τη μεταρρυθμιστική

⁴⁷⁷ Νίκας, Πολιτική δικονομία II, §97 αρ.23,24.

⁴⁷⁸ ΑΠ 36/87, ΕΕΜΠΔ 62(1989) Βλ. και ΠΠρΑθ 5048/2010 ΤΝΠ ΝΟΜΟΣ.

⁴⁷⁹ Βλ. και Καλαβρός, Ζητήματα δεδικασμένου, διαπλαστικής ενέργειας και τριτανακοπής, ΕλλΔνη 28(1987), σ.1190επ., όπου ειδικά σε ό,τι αφορά στην ερμηνεία του ά.329ΚΠολΔ από την απόφαση ΑΠ 36/87 λαμβάνει επικριτική θέση.

⁴⁸⁰ ΑΠ 1699/2008 ΕΦΑΔ(2008), σ.1234.

⁴⁸¹ ΕφΛαρ 198/14 Δικογρ 2014, σ.731 ΈφαΘ 1724/81 Αρμ 37 (1982).

παρέμβαση του Lord Woolf και τη εισαγωγή το 1999 των ενιαίων κανόνων πολιτικής δικονομίας, όπου έγινε προσπάθεια για άμβλυση του αυστηρού adversary system.

Θεμελιώδεις θεσμοί της πολιτικής δίκης, και ιδίως το δεδικασμένο, το οποίο επακολουθεί ως συνέπεια της οριστικής επίλυσης της διαφοράς (finality) και αποδίδει το εύρος της δέσμευσης για τους διαδίκους και τους διαδόχους τους, πρέπει να ερμηνεύονται υπό νέα προοπτική, εντός του συστήματος και των αρχών που διέπουν τη νέα δικαιοπραγματοποίηση στο χώρο του αγγλικού αστικού δικονομικού δικαίου.

Το δεδικασμένο έχει ιδιαίτερα ευρύ αντικειμενικό πεδίο εφαρμογής για δύο λόγους. Ο πρώτος λόγος αφορά στην κάλυψη από το δεδικασμένο των πραγματικών γεγονότων και των πραγματικών διαπιστώσεων του δικαστηρίου. Οποιαδήποτε μεταβολή αυτών κατά τη διάρκεια της δίκης, η οποία δεν προβλήθηκε εγκαίρως με τους πραγματικούς ισχυρισμούς ή τυχόν παράλειψη πλήρους έκθεσης από μέρους των διαδίκων των πραγματικών γεγονότων δεν δικαιολογεί, ούτε καθιστά παραδεκτή την εκ νέου εκδίκαση της υπόθεσης ή την έναρξη νέας δίκης με τις ίδιες με την πρώτη δίκη πραγματικές διαπιστώσεις, οι οποίες στηρίζουν μία διαφορετική από την ήδη κριθείσα με την άσκηση της πρώτης αγωγής αξίωση. Η κάλυψη όλων των αξιώσεων που μπορούν να προβληθούν επί τη βάση των ίδιων πραγματικών περιστατικών αποτελεί συνέπεια της κάλυψης των πραγματικών διαπιστώσεων.

Στο αμερικανικό δίκαιο, από την άλλη μεριά, που ανήκει στην ευρύτερη δικαιοπραγματοποίηση του κοινοδικαίου, το collateral estoppel, δηλαδή το δεδικασμένο των αποφάσεων των αμερικανικών δικαστηρίων, αναπτύχθηκε με πρότυπο τη res judicata και καταλαμβάνει μόνο τις πραγματικές διαπιστώσεις και όχι την έννομη συνέπεια⁴⁸². Όταν, λοιπόν, γίνεται λόγος για collateral estoppel ή estoppel by res judicata, έστω κι αν το αγγλικό δεδικασμένο καλύπτει και την έννομη συνέπεια, πρόκειται κατ'ουσίαν για κοινή αντίληψη του θεσμού, αφού τα μέρη, έστω κι αν δεν δεσμεύονται από την έννομη συνέπεια με το collateral estoppel, δεν μπορούν να δικάσουν εκ νέου για την ήδη στην πρώτη δίκη κριθείσα έννομη συνέπεια ούτε για διαφορετική, η οποία απορρέει από τα ίδια πραγματικά περιστατικά. Η κάλυψη από το δεδικασμένο των πραγματικών γεγονότων που συνιστούν τη δικαιολογική βάση επίδικων ή απλώς απορρεουσών από αυτές αξιώσεων, αρκεί για να αποκλείσει λόγω της αρνητικής λειτουργίας του δεδικασμένου, την επαναφορά σε νέα δίκη αξιώσεων που απορρέουν από τα ίδια ήδη κριθέντα πραγματικά περιστατικά.

---

⁴⁸² Miller/Kane/Friedenthal, Civil procedure⁴, §14.9 σ.698,699,705.

Το δόγμα του αγγλικού δικαίου της άπαξ εκδίκησης, *'once and for all'*, των αστικών διαφορών άπτεται κατ'ουσίαν των χρονικών ορίων του δεδικασμένου, της έγκαιρης δηλαδή προβολής των πραγματικών ισχυρισμών που συνθέτουν το πραγματικό της συγκεκριμένης έννομης σχέσης σε δεδομένο χρονικό σημείο, τόσο από την πλευρά του ενάγοντος όσο και από την πλευρά του εναγομένου. Συνεπώς, ο εναγόμενος θα πρέπει μέχρι την περάτωση της δίκης να προτείνει τις ενστάσεις, πάσης φύσεως, που έχει τη δυνατότητα να αντιτείνει κατά της κύριας αξίωσης του ενάγοντα. Τα χρονικά όρια του δεδικασμένου ισχύουν ισοδύναμα και απαρέγκλιτα τόσο για τον ενάγοντα όσο και για τον εναγόμενο. Η διάκριση δε των ενστάσεων, όπως είναι γνωστή στο ηπειρωτικό δίκαιο και όπως χρησιμοποιείται για τον διαμερισμό τους σε εκείνες που καλύπτονται από το δεδικασμένο και σε εκείνες που μπορούν να προβληθούν παραδεκτά μετά την εκδήλωσή του, με πιθανό αποτέλεσμα τη διάρρηξή του, δεν γνωρίζει εφαρμογή στο αγγλικό δίκαιο. Αν ο ενάγων με την αγωγή επιδιώκει να υπάρξει δικαιοδοτική δεσμευτική κρίση για περισσότερες από μία έννομες σχέσεις, θα πρέπει να τις επικαλεστεί ρητά στο δικόγραφο της αγωγής, διαφορετικά δεν θα μπορεί να τις σε νεώτερη δίκη. Κάθε νέα νομική βάση της δεύτερης αγωγής αποκλείεται λόγω της ευρύτατης από το δεδικασμένο κάλυψης των πραγματικών διαπιστώσεων της πρώτης δίκης. Ισχύει δηλαδή και εδώ η αρχή του αποκλεισμού των ενστάσεων που μπορούσαν να προβληθούν και δεν προβλήθηκαν.

Ο δεύτερος λόγος έγκειται στο επιτρεπτό της προβολής, λόγω του δεδικασμένου, της ένστασης της προσβολής του δικαστηρίου, της γνωστής ως *contempt of court*. Η ένσταση αυτή διαγιγνώσκεται και εκφέρεται ως εμπόδιο στην εκ νέου εκδίκηση της υπόθεσης, όταν λείπουν οι προϋποθέσεις εκδήλωσης του δεδικασμένου ως κύριας έννομης συνέπειας, εν στενή εννοία του όρου, είτε δηλαδή με την ταυτότητα της *cause of action* είτε με την λειτουργία του *issue estoppel* που αναφέρεται στην κάλυψη των προδικαστικών εννόμων σχέσεων. Το δεδικασμένο προβάλλεται ως φραγμός στην εκ νέου εκδίκηση της διαφοράς με επίκληση της ένστασης της προσβολής του δικαστηρίου, όταν προκύπτει ταυτότητα σκοπού δύο δικών ή όταν οι διάδικοι της πρώτης ταυτίζονται με τους διαδίκους της δεύτερης δίκης, χωρίς να υπάρχει ταυτόχρονη ταυτότητα των επίδικων αντικειμένων και αυτό κρίνεται κατά περίπτωση από τη νομολογία. Η θεώρηση του αντικειμένου του δεδικασμένου υπό την έποψη αυτή είναι όμοια στην περίπτωση προβολής της

ένστασης της προσβολής του δικαστηρίου⁴⁸³ με την κατά τη νομολογία του ΔΕΕ θεωρία του πυρήνα για το αντικείμενο δίκης⁴⁸⁴ και τον προσδιορισμό της ευρωπαϊκής εκκρεμοδικίας⁴⁸⁵, καθώς το αντικείμενο της αγγλικής δίκης έχει την ευρύτητα του αντικειμένου του δεδουλευμένου⁴⁸⁶. Το ΔΕΕ ερμηνεύοντας αυτόνομα το αντικείμενο της δίκης, σύμφωνα δηλαδή με το σύστημα και την τελεολογία των ευρωπαϊκών κανονισμών Καν1215/2012(ΚανΒρυξΙα) και Καν44/2001, δέχεται ταυτότητα αντικειμένου μεταξύ δύο δικών και κατά συνέπεια εκκρεμοδικία, όταν οι αξιώσεις της πρώτης και της δεύτερης δίκη δεν ταυτίζονται, ωστόσο έχουν τον ίδιο πυρήνα, που συνίσταται στην διάγνωση της προδικαστικής έννομης σχέσης.

Σε αντίθεση με τα αρκετά διευρυμένα αντικειμενικά όρια, τα υποκειμενικά όρια των αποφάσεων της αγγλικής διαγνωστικής δίκης, με την εξαίρεση των ασφαλιστικών μέτρων των freezing injunctions που διατάσσονται in personam και κατά τρίτου προσώπου, περιχαράσσονται πιο στενά και περιλαμβάνουν μόνο τους αρχικούς διαδίκους και όσους απέκτησαν με την συμμετοχή τους στη δίκη την ιδιότητα του διαδίκου. Συνεπώς, θα μπορούσε να λεχθεί ότι στο αγγλικό δίκαιο η διεύρυνση των υποκειμενικών ορίων της δίκης προδιαγράφει την επέκταση των υποκειμενικών ορίων του δεδουλευμένου.

Συμπερασματικά, μπορεί να σημειωθεί ότι η απορρέουσα, κατά τη σύγχρονη αντίληψη του δικαστή Handley και την εδώ οικεία θέση, από το δεδουλευμένο ένσταση της προσβολής του δικαστηρίου, αποδεικνύει πως το δεδουλευμένο απαιτεί καταρχήν ταυτότητα διαδίκων, ενώ η ταυτότητα του αντικειμένου των δύο δικών μπορεί να προκύπτει μόνο και μόνο in casu, με μοναδικό κριτήριο την κοινότητα των σκοπών των δύο δικών. Επομένως, υπό την έποψη αυτή, η ασφάλεια δικαίου, την οποία το δεδουλευμένο καλείται να πραγματώσει, κινδυνεύει να καταστεί αν όχι κίβδηλη, θνησιγενής.

---

⁴⁸³ Stürner, Der deutsche Prozessrechtslehrer am Ende 20. Jahrhunderts, FS für Lücke, σ.829επ. χωρίς να επισημαίνει με σαφήνεια που ερείδεται η ομοιότητα αυτή. Αφορμή για την διαπίστωση της ομοιότητας κατά τον Stürner συνιστά απλώς η ευρύτητα, την οποία η νομολογία του ΔΕΕ προσδίδει στο αντικείμενο της δίκης και την αντίστοιχη ευρύτητα που η νομολογία των αγγλικών δικαστηρίων προσνέμει στο αντικείμενο του δεδουλευμένου.

⁴⁸⁴ ΔΕΕ Rs, C-144/86Gumbisch/Palumbo, ΔΕΕ,1987, 4861,παρ.16.

⁴⁸⁵ Βλ.σχ. Heiderhoff, Materieller Anspruch und Rechtshängigkeitssperre nach Art.27 EuGVVO, FS Kaissis, σ.383επ..

⁴⁸⁶ Το αντικείμενο της αγγλικής δίκης(matter in dispute), όπως έχει αναφερθεί ανωτέρω, έστω κι αν δεν οριοθετείται επαρκώς νομολογιακά, καθώς δεν εμφορείται από την αρχή της διαθέσεως, ταυτίζεται με το εύρος των αντικειμενικών ορίων του δεδουλευμένου. Το αντικείμενο της δίκης καταλαμβάνει το σύνολο των αξιώσεων που απορρέουν από το επίδικο βιοτικό γεγονός, ανεξάρτητα από την επιθυμία του ενάγοντος να οριοθετήσει σε μεγαλύτερη ή μικρότερη έκταση με την αγωγή την αξίωση. Κατά συνέπεια αντικείμενο της δίκης και δεδουλευμένο ανταποκρίνονται στην επιταγή της συνολικής και άπαξ εκδίκασης της διαφοράς(‘once and for all’), όπως η αγγλική νομολογία την ορίζει για το τελευταίο.

2. Στο γαλλικό δίκαιο, υπό τη νέα νομολογιακή τάση της Cour de Cassation, το δεδικασμένο έχει στενά αντικειμενικά όρια, καθώς δεν δεσμεύει τις πραγματικές διαπιστώσεις ή τις προδικαστικές έννομες σχέσεις, παρά μόνο την έννομη συνέπεια. Στη γαλλική έννομη τάξη, ενώ ρυθμίζονται οι προϋποθέσεις επέλευσης του δεδικασμένου, δεν υπάρχει διάταξη, με την οποία να ορίζεται το αντικειμενικό του εύρος, ενώ τα υποκειμενικά όρια διαγράφονται ιδιαίτερα περιορισμένα με την δέσμευση από το δεδικασμένο μόνο των διαδίκων και των προσώπων που συμμετείχαν στη δίκη ως διάδικοι.

Η μεταβαλλόμενη νομολογιακή πρακτική του γαλλικού ακυρωτικού δικαστηρίου που αναφέρεται στη μεταβολή των αντικειμενικών ορίων του δεδικασμένου σε συνδυασμό με την έλλειψη διατάξεων στον κώδικα πολιτικής δικονομίας για τον ρητό και σαφή προσδιορισμό των ορίων, συγκλίνει με την παράδοση και τις εγγενείς και προφανείς αδυναμίες της νομολογιακής διαμόρφωσης του δικαίου στις χώρες του κοινοδικαίου. Τα όρια μεταξύ του νόμου και της νομολογίας ως προς το εφαρμογή και την ερμηνεία του δικαίου μοιάζουν να είναι ασαφή, αφού η νομολογία μπορεί να δημιουργεί εξαιρέσεις από το τεθειμένο δίκαιο ή να το περιορίζει ή να το διευρύνει. Επομένως, η ανασφάλεια δικαίου και οι περαιτέρω αρνητικές αξιολογήσεις για το δικαιοσύστημα του κοινοδικαίου εξαιτίας της περιπτωσιολογικής αντιμετώπισης των υποθέσεων και της αρχής της *stare decisis* ενδημούν, όπως αποδεικνύεται, και σε έννομες τάξεις της ηπειρωτικής Ευρώπης όπως στη γαλλική. Η διαπίστωση αυτή μας οδηγεί περαιτέρω στο συμπέρασμα ότι η σχέση δικαστή και νομοθέτη είναι μία σχέση δυναμική, η οποία είναι συνήθως ετεροβαρής προς τη μία ή την άλλη πλευρά. Η κάθε έννομη τάξη αξιολογώντας τα θετικά και τα αρνητικά της κάθε επιλογής σχετικά με την λειτουργία της σχέσης αυτής διαμορφώνει τις δικές της αξιολογικές ισορροπίες.

Δεν θα πρέπει ωστόσο να αγνοηθεί το γεγονός ότι η νομολογία προβαίνει πολλές φορές σε αποκλίνουσα ερμηνεία του πνεύματος και του γράμματος των διατάξεων προκειμένου να ανταποκριθεί στην ανάγκη ρεαλιστικής επίλυσης των διαφορών, εφόσον η περιπτωσιολογία των ζητημάτων δεν μπορεί να αντιμετωπισθεί διαφορετικά.

Η νομολογιακή αντιμετώπιση των εξαιρετικών περιπτώσεων είναι θεμιτή, καθώς ο νομοθέτης δεν είναι δυνατόν πάντα να ρυθμίζει εξαντλητικά το κανονιστικό εύρος της εκάστοτε διάταξης. Έτσι, διαφοροποιημένο παρουσιάζεται το γερμανικό δικαιοσύστημα, όπου τα όρια και οι αρμοδιότητες μεταξύ δικαστή και νομοθέτη περιχαράσσονται με μεγαλύτερη ακρίβεια και σαφήνεια, χωρίς ωστόσο να λείπουν και εδώ οι εξαιρέσεις στη νομολογία.

Στη γαλλική έννομη τάξη τα αντικειμενικά όρια του δεδικασμένου μεταβλήθηκαν μετά από νεώτερη νομολογιακή πρακτική, όπου πλέον τα *motifs du jugement* δεν περιλαμβάνονται στο αντικειμενικό εύρος δέσμευσης. Ακόμα, απόφαση του γαλλικού ακυρωτικού επανέφερε ως επίκαιρη την πρόταση του θεωρητικού Motulsky για την ανάγκη ενιαίας θεώρησης του βιοτικού γεγονότος και τον κατά συνέπεια υποβιβασμό της σημασίας επίκλησης συγκεκριμένου κανόνα δικαίου όχι μόνο για τη βασιμότητα της αγωγής αλλά κατ' επέκταση και για τον προσδιορισμό των αντικειμενικών ορίων του δεδικασμένου. Το δικαστήριο, εφόσον υποδεικνύει στους διαδίκους την συμπλήρωση των πραγματικών γεγονότων, ώστε να δημιουργηθεί η πλήρης ενότητα του βιοτικού συμβάντος, εκδίδει απόφαση, το δεδικασμένο της οποίας καλύπτει το βιοτικό γεγονός ως ενότητα, ανεξάρτητα από το εάν οι διάδικοι συμμορφώθηκαν προς την υπόδειξη.

Η πρόταση του Motulsky για την διεύρυνση των αντικειμενικών ορίων του δεδικασμένου ομοιάζει με την αντίληψη για το εύρος της δέσμευσης του δεδικασμένου της claim και issue preclusion του αμερικανικού δικαίου. Η δέσμευση της ενιαίας οντολογικής βάσης του βιοτικού συμβάντος αποκλείει την έγερση κάθε νέας αγωγής με θεμελίωση στο ίδιο βιοτικό γεγονός, έστω κι αν η νομική της βάση διαφέρει από την νομική βάση της προγενέστερης αγωγής με την οποία επετεύχθη η δέσμευση του ενιαίου βιοτικού γεγονότος. Σύμφωνα με μία άλλη θεώρηση⁴⁸⁷, η ενότητα του βιοτικού γεγονότος ερμηνεύεται ως απαίτηση για ταυτότητα του σκοπού των δύο αγωγών. Το αίτημα δύο αγωγών ταυτίζεται, εφόσον στηρίζονται στο ίδιο ενιαίο βιοτικό συμβάν, το οποίο αποκαλύπτει τον κοινό σκοπό των δύο αγωγών. Επιβεβαιώνεται ωστόσο από τη νεότερη νομολογία η τάση για συσταλτική διαμόρφωση των αντικειμενικών ορίων του γαλλικού δεδικασμένου με την απόλειψη της δέσμευσης των αιτιολογιών και η στενή ερμηνεία της έννοιας της cause.

Η δικαστική απόφαση στο γαλλικό δίκαιο αναπτύσσει μία περαιτέρω διακριτή του δεδικασμένου υποκειμενική ενέργεια, την ενέργεια της αντιταξιμότητας (*opposabilité*). Σύμφωνα με την τελευταία, κάθε δικαστική απόφαση μπορεί να αντιταχθεί σε κάθε τρίτο πρόσωπο, γεγονός που συνεπάγεται ότι κάθε τρίτος έχει δικαίωμα να ασκήσει τριτακοπή, εφόσον η απόφαση τον θίγει άμεσα ή έμμεσα. Η προϋπόθεση της άμεσης ή έμμεσης προσβολής των δικαιωμάτων του τρίτου

---

⁴⁸⁷ Weiller, Renouveau des critères de l'autorité de la chose jugée: L'Assemblée plénière invite à relire Motulsky Dalloz, 2006, σ. 2135 επ..

εδραιώνει το καταρχήν παραδεκτό της τριτανακοπής λόγω έννομου συμφέροντος αλλά θα έπρεπε να δικαιολογεί και την έννομη συνέπεια της αντιταξιμότητας.

Διαφορετικά, η κοινή θεωρητική παραδοχή ότι το δικαίωμα άσκησης τριτανακοπής είναι συνέπεια της αντιταξιμότητας της απόφασης δεν θα είχε επαρκές έρεισμα, εφόσον η τριτανακοπή στο γαλλικό δίκαιο χορηγείται υπό συγκεκριμένες προϋποθέσεις⁴⁸⁸, η μία εκ των οποίων συνίσταται στην ύπαρξη για τον τρίτο έννομου συμφέροντος. Το έννομο συμφέρον του τρίτου για την άσκηση της τριτανακοπής δεν πηγάζει αναγκαία από τη δέσμευσή του από τα αντικειμενικά όρια της απόφασης, αλλά από ένα γενικότερο συμφέρον άμυνας κατά της απόφασης, όπως για παράδειγμα όταν θίγεται ένα αντίθετο δικαίωμά του. Σε αντίθετη περίπτωση, η ενέργεια της αντιταξιμότητας θα ταυτιζόταν με την απόλυτη υποκειμενική ισχύ των αποφάσεων και θα ομοιάζε με την κατά κρατούσα άποψη *erga omnes* διαπλαστική ενέργεια των αποφάσεων, συμπεράσμα ξένο προς τη φύση και τη λειτουργία της γαλλικής *opposabilité*.

3. Το δεδικασμένο στο γερμανικό δίκαιο διαγράφει τα αντικειμενικά του όρια αρκετά στενά, με την κάλυψη μόνο της αιτούμενης με το δικόγραφο της αγωγής ή και της ανταγωγής έννομης συνέπειας. Δεν εκτείνει την αντικειμενική δεσμευτική του ισχύ στις αιτιολογίες της απόφασης και τις προδικαστικές έννομες σχέσεις⁴⁸⁹.

Η εφαρμογή δε της διαθετικής αρχής κατά την αρχή και κατά την πρόοδο της διαγνωστικής δίκης, ενεργεί με διαφορετικό τρόπο για τον ενάγοντα και τον εναγόμενο. Σε αντίθεση με την αγγλική δίκη, όπου κατ' εφαρμογή της διαθετικής αρχής ο ενάγων και ο εναγόμενος συγκαθορίζουν το αντικείμενο της δίκης και, λόγω της αρχής της κυριαρχίας των μερών, και το αντικείμενο της απόφασης, στην γερμανική έννομη τάξη η δογματική σαφήνεια της αλληλοσύνδεσης των δικονομικών θεσμών, επιφυλάσσει διακριτούς για τους διαδίκους ρόλους. Ο ενάγων με την άσκηση της αγωγής ορίζει το επίδικο αντικείμενο όσον αφορά το είδος όσο και το ύψος της επίδικης αξίωσης. Όσον αφορά όμως στη σχέση του εναγομένου με τη διαθετική αρχή, ο εναγόμενος δεν συγκαθορίζει το αντικείμενο της δίκης, παρά μπορεί, μέσω των ενστάσεων κατά της αγωγικής αξίωσης, να συμβάλει στον προσδιορισμό του αντικειμένου της απόφασης και του αντικειμένου του δεδικασμένου.

Η ενέργεια λοιπόν αποκλεισμού των ενστάσεων που ισχύει στη γερμανική πολιτική δίκη, η οποία και σχετίζεται άμεσα με την αρχή της διαθέσεως, δικαιολογεί

---

⁴⁸⁸ a.583CPC 'Est recevable à former tierce opposition toute personne qui y a intérêt, à la condition qu'elle n'ait été ni partie ni représentée au jugement qu'elle attaque'.

⁴⁸⁹Baumbach/Lauterbach/Hartmann,ZPO⁷⁵§322παρ.16επ.'Rosenberg/Schwab/Gottwald,Zivilprozessrecht¹⁷,σ.922' Αντίθετη άποψη, Henckel, Prozessrecht und materielles Recht, σ.158.

τον καίριο ρόλο που τα χρονικά όρια του δεδικασμένου διαδραματίζουν στην a posteriori άμυνα του εναγομένου απέναντι στο δεδικασμένο της απόφασης. Ο εναγόμενος πρέπει να έχει επικαλεστεί όλους τους πραγματικούς ισχυρισμούς που μπορούν να θεμελιώσουν μια δικαιοκωλυτική ή δικαιoανασταλτική ένσταση πριν την έκδοση της απόφασης για την κύρια αξίωση. Διαφορετικά, δεν θα μπορεί στο στάδιο της εκτέλεσης με την ανακοπή της §767ZPO κατά της εκτελεστικής διαδικασίας, να προβάλει τις ενστάσεις αυτές κατά της κύριας απαίτησης. Με την ανακοπή δηλαδή της §767ZPO δεν θίγεται το δεδικασμένο της απόφασης. Η εξαίρεση στο επιτρεπτό της προβολής των ενστάσεων γίνεται μόνο και μόνο για να ανατραπεί η διαδικασία της εκτέλεσης, καθώς η έκταση της δέσμευσης των αντικειμενικών και υποκειμενικών ορίων του εκτελεστού τίτλου έχει κριθεί και είναι ισχυρή λόγω δεδικασμένου.

Η απαγόρευση, μεταγενεστέρως της έκδοσης της αποφάσεως, επίκλησης γεγενημένων πραγματικών γεγονότων από την πλευρά του εναγομένου που επιφέρει η ενέργεια του αποκλεισμού των ενστάσεων, αντιστοιχεί στην απαγόρευση επίκλησης για τον ενάγοντα γεγενημένων πραγματικών γεγονότων σε νέα δίκη. Σε περίπτωση απόρριψης της αγωγής ως αβάσιμης, ο ενάγων δεν μπορεί να επανέλθει σε νέα δίκη στηρίζοντας την ίδια έννομη αξίωση σε πραγματικά περιστατικά που δεν έχει επικαλεστεί στην πρώτη δίκη.

Οι ενστάσεις του εναγομένου, που δικαιολογούν και καθιστούν ουσία βάσιμη την ανακοπή κατά της εκτέλεσης, δεν εντάσσονται λειτουργικά και δεν μπορούν να ενταχθούν στα αντικειμενικά όρια του δεδικασμένου όχι μόνο διότι αντιβαίνουν στην τελεσιδικία της αποφάσεως⁴⁹⁰ αλλά διότι φαλκιδεύουν και το ουσιαστικό δεδικασμένο.

Η υποχρέωση έγκαιρης επίκλησης των πραγματικών περιστατικών που στηρίζουν την αγωγική αξίωση του ενάγοντα ή την παραδεκτή και βάσιμη προβολή των ενστάσεων του εναγομένου που καλύπτονται από το δεδικασμένο αποτελεί καταρχήν το **όριο της διαθετικής αρχής**⁴⁹¹ και κατ' επέκταση εντάσσεται στα χρονικά όρια του δεδικασμένου.

Θα μπορούσε βέβαια η ενέργεια αποκλεισμού των ενστάσεων να θεωρηθεί ότι ομοιάζει μονομερώς με την αγγλικού δικαίου αξίωση για την άπαξ εκδίκαση της διαφοράς, αφού ο εναγόμενος απαγορεύεται καταρχήν να προβάλει ενστάσεις για τις οποίες δεν επικαλέστηκε στη δίκη τα ανάλογα πραγματικά περιστατικά που τις

⁴⁹⁰ Otto, Präklusion: Ein Beitrag zum Prozessrecht., σ.66.

⁴⁹¹ Becker-Eberhard, Grundlagen und Grenzen des Verhandlungsgrundsatzes, Yildirim, Zivilprozess im Lichte der Maximen, σ.16

στηρίζουν. Η ενέργεια αυτή της απόφασης προστατεύει ως ένα βαθμό το δεδικασμένο χωρίς όμως, λόγω των εξαιρέσεων της §767ZPO, να εγγυάται την διάρκεια του, την διάρκεια δηλαδή της ασφάλειας δικαίου.

Ως προς τα υποκειμενικά όρια, το γερμανικό δίκαιο τηρεί και εδώ στενή οριοθέτηση ως προς τα δεσμευόμενα πρόσωπα. Το δεδικασμένο δεσμεύει τους αρχικούς διαδίκους ή τα πρόσωπα που με τη συμμετοχή τους απέκτησαν την ιδιότητα του διαδίκου, ενώ η δέσμευση τρίτων προσώπων επιτρέπεται περιοριστικά, μόνο δηλαδή, όπου ο νόμος ρητά το ορίζει.

Προβλέπεται δε μία συνέπεια διακριτή του δεδικασμένου, η οποία όμως έχει παρόμοια αποτελέσματα με το σχετικό δεδικασμένο και είναι η ενέργεια της παρεμβάσεως στις υποκειμενικά σύνθετες δίκες. Η ενέργεια της παρεμβάσεως ως αποτέλεσμα της ανακοίνωσης της δίκης ή της πρόσθετης παρέμβασης, για τον τρίτο ή για τον προσθέτως παρεμβαίνοντα που καθίσταται υποκείμενο της επίδικης έννομης σχέσης και η οποία αναφέρεται όχι μόνο στο διατακτικό της απόφασης, αλλά και στις πραγματικές διαπιστώσεις, ώστε οι τελευταίες σε μεταγενέστερη δίκη να μην καταστούν αντικείμενο αμφισβήτησης από τα τρίτα ή μεταγενεστέρως συμμετέχοντα στη δίκη πρόσωπα.

4. Στην ελληνική έννομη τάξη, το δεδικασμένο, στο αντικειμενικό πεδίο εφαρμογής του, υπερακοντίζει τη ρύθμιση του ά.322ΚΠολΔ, το οποίο και αναφέρεται στην κάλυψη της διαγνωσθείσας έννομης σχέσης και καταλαμβάνει σε ορισμένες νομολογιακά καθορισμένες περιπτώσεις και ορισμένες πραγματικές διαπιστώσεις. Από τη νομολογία ωστόσο δεν προκύπτει κάποιο ασφαλές και σαφές κριτήριο διεύρυνσης των αντικειμενικών ορίων του δεδικασμένου, όπως αυτά προβλέπονται στο ά.322ΚΠολΔ, για την εφαρμογή του σχετικού δεδικασμένου, του δεδικασμένου δηλαδή που περιλαμβάνει την έννομη συνέπεια και τις πραγματικές διαπιστώσεις και δεν περιορίζεται στη δέσμευση της κριθείσας έννομης σχέσης και στις εξ'αυτής απορρέουσες έννομες συνέπειες.

Το σχετικό δεδικασμένο αναφέρεται στη δέσμευση τόσο της έννομης συνέπειας όσο και των πραγματικών ισχυρισμών των διαδίκων που περιλαμβάνονται στις αιτιολογίες της απόφασης, των πραγματικών δηλαδή διαπιστώσεων, στις οποίες οι δικαστές στηρίζουν την δικανική τους κρίση.

Η διεύρυνση λοιπόν των αντικειμενικών ορίων του δεδικασμένου στις προκείμενες του δικανικού συλλογισμού και ο διαφορετικός, λόγω της εκτάσεως της δεσμευτικής

του ισχύος, εννοιολογικός προσδιορισμός δεν πρέπει να αφήνουν κανένα περιθώριο παρερμηνείας της αρνητικής λειτουργίας του δεδικασμένου ως *ne bis in idem* και λανθασμένης ταύτισής του με το σχετικό δεδικασμένο. Με την αποδοχή του σχετικού δεδικασμένου γίνεται κατ'ουσίαν δεκτή η ταύτιση του αντικειμένου της απόφασης με το αντικείμενο του δεδικασμένου και όχι του αντικειμένου της δίκης. Από την άλλη πλευρά, η αρνητική λειτουργία του δεδικασμένου συνδέεται άμεσα με το αντικείμενο της δίκης όπως ειδικότερα προσδιορίζεται από την αρχή της διαθέσεως. Στην πραγματικότητα, λοιπόν, επειδή ο ενάγων με το αίτημα της αγωγής καθορίζει την έκταση και το είδος των εννόμων σχέσεων, που θα αποτελέσουν το αντικείμενο του δικαστικού αγώνα, επιβάλλεται το δεδικασμένο κατά την αρνητική του λειτουργία να εμποδίζει την εκ νέου εκδίκαση ενός ήδη κριθέντος με τελεσίδικη κρίση ζητήματος και να προϋποθέτει γι αυτό τριπλή ταυτότητα, αιτήματος, ιστορικής αιτίας και διαδίκων.

Η νομολογία αναδεικνύεται και στην περίπτωση του ελληνικού δεδικασμένου ένας ιδιαίτερος καθοριστικός παράγοντας, διότι διαπλάθει και διαμορφώνει τα αντικειμενικά όρια καθ' υπέρβαση των ορίων που θέτει ο δικονομικός νομοθέτης. Ο παρεμβατικός ρόλος της νομολογίας θα πρέπει να λειτουργεί εξαιρετικά όσον αφορά την επέκταση των ορίων και τη λειτουργία του δεδικασμένου.

Ως αντίλογος, ωστόσο, θα μπορούσε να λεχθεί ότι η νομολογία στις χώρες του ηπειρωτικού δικαίου δεν έχει ως ρόλο να διαμορφώνει το δίκαιο, απλώς μέσω των εξαιρέσεων παρεμβαίνει ρυθμιστικά ώστε να θεραπεύει με την περιπτωσιολογική αντιμετώπιση τον αληθινό σκοπό της κάθε διατάξεως και να επιφέρει την απαιτούμενη ισόρροπη αντιμετώπιση των εξαιρετικών περιπτώσεων, οι οποίες δεν είναι δυνατόν να ρυθμίζονται εξαντλητικά στο νόμο. Όσον αφορά στο δεδικασμένο, δεν θα πρέπει να γίνει αποδεκτός ένας τέτοιου είδους νομολογιακός παρεμβατισμός λόγω της λειτουργίας του ως κύριας έννομης συνέπειας των οριστικών τελεσίδικων δικαστικών αποφάσεων και όχι ως ενός απλού θεσμοθετημένου θεσμού υποκειμένου λόγω μεταβολής των συνθηκών σε ερμηνευτικές παρεκκλίσεις.

Η παρατήρηση αυτή για την εν τοις πράγμασι επικράτηση της νομολογιακής αντιμετώπισης του δικαίου, όπως εντοπίζεται και στο θεσμό του δεδικασμένου, οδηγεί στην περαιτέρω σκέψη περί άμβλυνσης των αυστηρών διαχωριστικών γραμμών μεταξύ της παράδοσης του κατεξοχήν νομολογιακά διαμορφωμένου αγγλικού κοινοδικαίου και της νομοθετικής διαμόρφωσης του δικαίου από την ηπειρωτική έννομη τάξη,

παρόλο που στην σύγχρονη δικαιοσύνη πραγματικότητα αναδεικνύεται η επικράτηση της νομοθεσίας σε σχέση με την νομολογία ως προς την παραγωγή του δικαίου⁴⁹².

Σε αντίθεση με τα αντικειμενικά όρια όπου η νομολογία επιτρέπει την υπέρβαση του κείμενου νομοθετικού πλαισίου, τα υποκειμενικά όρια τηρούνται αυστηρά σύμφωνα με τις σχετικές στον κώδικα ρυθμίσεις με την κατ'αρχήν δέσμευση των διαδίκων, των ταυτιζόμενων με αυτούς προσώπων και την κατ'εξάιρεση επέκταση των υποκειμενικών ορίων της απόφασης σε τρίτα πρόσωπα.

V) Κριτική θέση στη δέσμευση τρίτων από το δεδικασμένο

Η δέσμευση από το δεδικασμένο τρίτων προσώπων θα πρέπει να γίνει δεκτή μόνο σε εξαιρετικές περιπτώσεις και εφόσον αιτιολογείται επαρκώς η συμπερίληψη τους στην δεσμευτική ενέργεια της απόφασης, καθώς ο τρίτος είναι πρόσωπο που δεν μπόρεσε να νομιμοποιηθεί ενεργητικά ή παθητικά ως υποκείμενο της επίδικης έννομης σχέσης και ως εκ τούτου να ασκήσει το δικαίωμα ακρόασης. Όσον αφορά

στα υποκειμενικά όρια, θα πρέπει να γίνει δεκτό ότι η αποδοχή και η εφαρμογή της τυπικής έννοιας του διαδίκου απεικονίζει μόνο την ενεργητική και παθητική νομιμοποίηση ως έκφραση της διαθετικής αρχής, η οποία και ανάγει τους διαδίκους σε *legitimi contradictores* (δικαιούχους από το νόμο διαδίκους) για τη διενέργεια των διαφόρων διαδικαστικών πράξεων. Στην πορεία της δίκης, πρόσωπα που είχαν σε μία πρώιμη διαδικαστική φάση την ιδιότητα του διαδίκου, μπορεί να καταστούν μη δικαιούχοι διάδικοι (για παράδειγμα, με εκχώρηση των απαιτήσεων κατά των εναγομένων σε τρίτα πρόσωπα), οι οποίοι παρόλα αυτά συνεχίζουν να διεξάγουν τη δίκη ή να αποκτήσουν την ιδιότητα του διαδίκου τρίτα πρόσωπα με την συμμετοχή τους στη δίκη. Οι *legitimi contradictores* της διαφοράς δηλαδή δεν είναι μόνο τα πρόσωπα, υπέρ και κατά των οποίων, σύμφωνα με την κρατούσα τυπική θεωρία των διαδίκων, ζητείται η παροχή της δικαστικής προστασίας, αλλά όλα τα πρόσωπα που έχουν ή αποκτούν την ιδιότητα του διαδίκου με κοινό σημείο αναφοράς και υπαγωγής τους στην αρχή της διαθέσεως⁴⁹³.

Σε δικονομικά συστήματα όμως, όπου η αρχή της διαθέσεως επικουρείται από το συζητητικό σύστημα⁴⁹⁴, η τυπική έννοια του διαδίκου δεν μπορεί να δώσει επαρκή λύση στο ζήτημα των υποκειμενικών ορίων του ουσιαστικού δεδικασμένου.

⁴⁹² Ingman, *The English legal process*¹³, παρ.4.2.

⁴⁹³ Βλ. ομοίως Bettermann, *Die Vollstreckung des Zivilurteils in den Grenzen seiner Rechtskraft* σ.85επ..

⁴⁹⁴ Ορφανίδης, *Η ομολογία στην πολιτική δίκη*, σ.89επ..

Στη γερμανική έννομη τάξη, όπως και σε άλλες στην παρούσα μελέτη συγκρινόμενες εθνικές έννομες τάξεις, το δεδικασμένο, στα υποκειμενικά του όρια εκτείνεται πέραν των διαδίκων και σε πρόσωπα που ρητά καθορίζονται και προβλέπονται στο νόμο. Η παραδοχή της κάλυψης από το δεδικασμένο και τρίτων προσώπων δεικνύει την λειτουργική αδυναμία της κρατούσας τυπικής έννοιας του διαδίκου να ανταποκριθεί στην τελολογία των υποκειμενικών ορίων του θεσμού του δεδικασμένου, καθώς από την αυστηρή δογματικά ενεργητική και παθητική νομιμοποίηση αναφορικά με το σύνολο των προσώπων που δικαιούνται να ενεργούν διαδικαστικές πράξεις από την έναρξη μέχρι την περάτωση της δίκης στους οποίους και παρασχέθηκε το δικαίωμα ακρόασης, πραγματοποιείται στο διαδικαστικό στάδιο έκδοσης της απόφασης, μετάβαση στα πρόσωπα εκείνα που πρέπει, λόγω ουσιαστικής ή δικονομικής εξάρτησης προς τα πρόσωπα των διαδίκων, να δεσμεύονται από την απόφαση και τα οποία μπορεί να μην απέκτησαν στη δίκη την ιδιότητα του διαδίκου ή έστω τη δυνατότητα να ασκήσουν το δικαίωμα ακρόασης. Το δεοντολογικό αυτό στοιχείο αξιολογείται στην κάθε έννομη τάξη ξεχωριστά άλλοτε με κριτήριο τη συστημική λειτουργία του δικονομικού δικαίου, με βάση δηλαδή της θεμελιώδεις αρχές και επιμέρους ρυθμίσεις του υπό κρίση δικονομικού συστήματος και άλλοτε με κριτήριο την ουσιαστικού δικαίου εξάρτηση των διαδίκων από τρίτα πρόσωπα⁴⁹⁵. Χαρακτηριστικό παράδειγμα αξιοποίησης της τελολογίας του δεδικασμένου προκειμένου να επεκταθούν τα υποκειμενικά όρια της τελεσίδικης απόφασης προσφέρει η διάταξη της §432BGB για την αναγκαία ομοδικία. Οι αναγκαίοι ομόδικοι, καθώς η δίκη μπορεί να διεξάγεται μόνο από έναν από αυτούς στην περίπτωση της αυτοτελούς κοινής αξίωσης για αδιαίρετη παροχή, δεν δεσμεύονται από την εκδοθείσα καταδικαστική απόφαση λόγω της ουσιαστικής κοινότητας συμφερόντων τους. Ακόμα, επειδή δεν είναι δυνατόν να αποδειχθούν τα ιδανικά μερίδια των πλειόνων εναγόντων στην κοινή αδιαίρετη παροχή, δεν θα μπορούσε να υποστηριχθεί ότι ο ενάγων διεξάγει τη δίκη ως προς τα ιδανικά μερίδια των υπολοίπων ως μη δικαιούχος διάδικος και ότι επομένως σύμφωνα με τα ανωτέρω υποστηριχθέντα δεν παραβλάπτεται ουσιαστικά το δικαίωμα ακρόασης και εκπροσώπησης στη δίκη των έτερων συνεναγόντων. Δικαιολογητικός λόγος ίδρυσης της ενεργητικής αναγκαίας ομοδικίας στην αδιαίρετη παροχή κατά το γερμανικό δικονομικό δίκαιο και έκδοση ενιαίας απόφασης, όταν η απόφαση είναι καταδικαστική, εντοπίζεται όχι στην κοινότητα συμφερόντων των

---

⁴⁹⁵ Κουσουλής, Η δογματική αξία των δικονομικών θεωριών, Δίκη (2000), σ.1151επ.

μερών αλλά στην ανάγκη να αποφευχθεί η έκδοση αντιφατικών αποφάσεων. Όταν δε η απόφαση δεν είναι καταδικαστική, η αναγκαία ομοδικία δεν αναπτύσσει τα έννομα αποτελέσματά της, διότι εκλείπει η ανάγκη έκδοσης κοινής απόφασης. Σε διαφορετική περίπτωση, αν δηλαδή γινόταν δεκτή η ίδρυση της ενεργητικής αναγκαίας ομοδικίας, γίνεται δεκτό ότι θα παραβιαζόταν το δικαίωμα δικαστικής ακρόασης των έτερων εναγόντων, καθώς το δεδικασμένο της απορριπτικής απόφασης θα τους εμπόδιζε να ασκήσουν νέα αγωγή για την διεκδίκηση του αναλογούντος από την αξίωση μεριδίου.

Τόσο όμως η ουσιαστική εξάρτηση⁴⁹⁶ όπως και η επίκληση ορισμένης δικονομικής αναγκαιότητας όπως για παράδειγμα η αποφυγή αντιφατικών αποφάσεων δεν αποτελούν ασφαλή κριτήρια και δεν μπορούν να αιτιολογήσουν επαρκώς τη βασιμότητα της επέκτασης των υποκειμενικών ορίων του δεδικασμένου, καθώς θίγουν την προληπτική άσκηση του δικαιώματος ακρόασης. Μόνο, όπου υπάρχει επέκταση ευνοϊκού δεδικασμένου σε τρίτα πρόσωπα, θα μπορούσε να γίνει δεκτή μια παραδεκτή κάμψη του δικαιώματος δικαστικής ακρόασης προς χάριν μάλιστα του δικαιώματος δικαστικής προστασίας και ισότητας⁴⁹⁷

Η διεύρυνση όμως των υποκειμενικών ορίων του δεδικασμένου και η κάλυψη από αυτό τρίτων προσώπων, καθώς προκρίνεται από την ανάγκη του δικονομικού δόγματος να υπηρετεί τις εξαρτημένες ουσιαστικού δικαίου σχέσεις των διαδίκων με τρίτα πρόσωπα, θα πρέπει να γίνεται δεκτή κατ'εξαίρεση και υπό τη προϋπόθεση ότι το δικαίωμα ακρόασης του τρίτου δεν παραβιάζεται τουλάχιστον ουσιωδώς⁴⁹⁸ με την έννοια ότι, είτε παρέχεται στους τρίτους το δικαίωμα να αμυνθούν μετά την έκδοση της τελεσίδικης απόφασης ή με ορισμένο ένδικο βοήθημα στο στάδιο της αναγκαστικής εκτέλεσης, είτε τα συμφέροντα τους εκπροσωπούνται επαρκώς από άλλο πρόσωπο στη δίκη⁴⁹⁹.

Συνεπώς, η απαίτηση για περιοριστική και εκ του νόμου σαφή οριοθέτηση της δέσμευσης των τρίτων από το δεδικασμένο, κατ'ακολουθίαν της εφαρμογής ενός κλειστού συστήματος υποκειμενικής δεσμευτικής ενέργειας της απόφασης δεν θα

---

⁴⁹⁶ Stein/Jonas/Leipold, ZPO²², §325, αρ.94· Kalavros, Urteilswirkungen, ό.π., σ.92, 175· Sinaniotis, Prozessstandschaft und Rechtskraft, ZZP 79 (1966), σ.83.

⁴⁹⁷ Καλαβρός, Πολιτική Δικονομία, Γενικό μέρος³, σ.966επ..

⁴⁹⁸ Στις περιπτώσεις, για παράδειγμα, της καθολικής διαδοχής ή όπου απαντάται ειδική διαδοχή στην κληρονομιαία περιουσία, ο κληρονόμος ή ο κληροδόχος, δεν θα μπορούσαν να έχουν ασκήσει το δικαίωμα ακρόασης και να συμβάλλουν στην απόφαση. Η αποκλειστική προθεσμία όμως που τους παρέχει ο νόμος για την αποποίηση της κληρονομίας αποτελεί ικανοποιητικό αντίβαρο στην στέρηση του δικαιώματος ακρόασης, παρέχοντας ο νόμος μία στάθμιση των εκατέρωθεν συμφερόντων. Το ίδιο θα πρέπει να ισχύσει και στην ειδική διαδοχή, όταν η δίκη διεξάγεται από το μη δικαιούχο διάδικο. Και στην περίπτωση αυτή τα συμφέροντα του αληθινού δικαιούχου εκπροσωπούνται στη δίκη, χωρίς όμως ν' απαιτείται.

⁴⁹⁹ Βλ. σχ. Grunsky, Grundlagen des des Verfahrensrechts 2, σ.227· Waldner, Der Anspruch auf rechtliches Gehör, §9 σημ.328.

πρέπει να περιορίζει τη χρησιμότητα της τριτανακοπής⁵⁰⁰, ούτε στην περίπτωση της άμεσης ή έμμεσης εκπροσώπησης των συμφερόντων του τρίτου από έναν διάδικο στη δίκη ούτε όταν εκ του νόμου επεκτείνονται τα υποκειμενικά όρια της απόφασης, καθώς η τριτανακοπή διασφαλίζει τη δυνατότητα άσκησης του δικαιώματος ακρόασης, η παραβίαση του οποίου με την επέκταση των υποκειμενικών ορίων του δεδικασμένου, καθιστά δικαιολογημένη την κριτική που ασκείται ενάντια στην δέσμευση των τρίτων από το δεδικασμένο.

Το τελευταίο κριτήριο του επιτρεπτού της τριτανακοπής πρέπει να θεωρηθεί ως το ύστατο μέσο διασφάλισης της αποτελεσματικής δικαστικής προστασίας και για τα δύο μέρη της διαφοράς εκατέρωθεν, τόσο του ενάγοντα όσο και του εναγομένου, χωρίς να παραβιάζεται με τον τρόπο αυτό ούτε η δικονομική έννοια των διαδίκων, ούτε οι τρίτοι να στερούνται έστω και κατασταλτικά το δικαίωμα δικαστικής ακρόασης.

VI) Παρατηρήσεις για τη σχέση του αντικείμενου δίκης με το αντικείμενο της απόφασης και το αντικείμενο του δεδικασμένου στις εθνικές έννομες τάξεις και στον Καν1215/2012(ΚανΒρυξΙα).

Το αντικείμενο του δεδικασμένου στις ηπειρωτικές έννομες τάξεις προσδιορίζεται καταρχήν από το αντικείμενο της δίκης, ενώ στις έννομες τάξεις που ακολουθούν το πρότυπο του κοινοδικαίου, το δεδικασμένο καταλαμβάνει όχι μόνο την αξίωση που αποτέλεσε αντικείμενο του δικαστικού αγώνα βάσει της βούλησης του ενάγοντος διαδίκου και κρίθηκε στην απόφαση, αλλά και όλες τυχόν τις αξιώσεις που απορρέουν από το ίδιο βιοτικό συμβάν και ο ενάγων δεν τις προέβαλε, τις προδικαστικές έννομες σχέσεις, το σύνολο των ενστάσεων του εναγομένου ή και το βιοτικό συμβάν στην πληρότητά του, λόγω του κανόνα της άπαξ και συνολικής εκδίκασης της διαφοράς(‘once and for all’).

i) Ομοιότητες και διαφορές της σύνδεσης του αντικείμενου της δίκης με το αντικείμενο του δεδικασμένου στο ελληνικό και στο αγγλικό δίκαιο.

Το δεδικασμένο στην έκταση των αντικειμενικών του ορίων, όπως ρυθμίζεται στην ελληνική έννομη τάξη παρουσιάζει περισσότερες ομοιότητες με το αγγλικό estoppel by res judicata παρά διαφορές, χωρίς ωστόσο να μπορεί να γίνει λόγος για ένα

---

⁵⁰⁰ Βλ.αντίθετη ρύθμιση στον Ελληνικό Κώδικα Πολιτικής Δικονομίας, όπου η τριτανακοπή, στην περίπτωση δέσμευσης των τρίτων από το δεδικασμένο, γίνεται δεκτή μόνο εφόσον ο τρίτος επικαλείται δόλο ή συμπαιγνία των διαδίκων(α.586εδ.1ΚΠολΔ) Πρβλ. σχ.Πανταζόπουλο,Η τριτανακοπή κατά τον κώδικα πολιτικής δικονομίας, σ.190επ.

τόσο διευρυμένο δεδικασμένο, όπως αυτό διαμορφώνεται στην αγγλική νομολογιακή πρακτική. Στα αντικειμενικά όρια του δεδικασμένου των αποφάσεων των ελληνικών δικαστηρίων περιλαμβάνονται κατά το ά.331ΚΠολΔ και οι προδικαστικές έννομες σχέσεις, όπως αντιστοίχως ισχύει και για το αγγλικό issue estoppel. Ακόμα, σε ορισμένες εξαιρετικές περιπτώσεις, όπου γίνεται δεκτή από την ελληνική νομολογία η επέκταση των αντικειμενικών ορίων και στα πραγματικά γεγονότα που επικαλείται ο ενάγων προκειμένου να στηρίξει το αίτημα της αγωγής με τον χαρακτηρισμό τους ως περιπτώσεων σχετικού δεδικασμένου, το δεδικασμένο της ελληνικής έννομης τάξης συγκλίνει εμφαικότερα προς το αγγλικό estoppel.

Η ελληνική έννομη τάξη αντιμετωπίζει, λοιπόν, διαφορετικά το αντικείμενο της δίκης από το δεδικασμένο, καθώς, ενώ για το πρώτο αναπτύσσει στέρεη δογματική θεώρηση κατά το πρότυπο της γερμανικής διμελούς θεωρίας για το αντικείμενο της δίκης, το δεδικασμένο εκτείνεται πέρα από τα όρια του αντικειμένου της δίκης με την καταρχήν κάλυψη των προδικαστικών εννόμων σχέσεων και την κατ' εξαίρεση κάλυψη ως προς το αντικείμενό του και των πραγματικών γεγονότων που συνιστούν την ιστορική βάση της αγωγής⁵⁰¹. Εμφανίζει και αυτή κατά συνέπεια ορισμένες από τις συστημικές αδυναμίες της δικαικής πρακτικής του κοινοδικαίου με την in casu αντιμετώπιση των αντικειμενικών ορίων του δεδικασμένου, ειδικότερα από τη στιγμή που η συνεπής όμοια νομολογιακή αντιμετώπιση των εξαιρέσεων εντάσσεται στην πρακτική του δικαστικού προηγούμενου ('stare decisis') και καθίσταται με τον τρόπο αυτό παγιωμένο δίκαιο. Η συμπερίληψη δε των προδικαστικών εννόμων σχέσεων στο εύρος των αντικειμενικών ορίων του δεδικασμένου παραβιάζει κατάφωρα τα όρια του αγωγικού αιτήματος και συνεπώς τα όρια της διαθετικής αρχής σε αμφοτέρες τις έννομες τάξεις.

Σε ό,τι αφορά ωστόσο την in concreto δογματική προσέγγιση του αντικειμένου της δίκης, η ελληνική έννομη τάξη διακρίνεται με μεγαλύτερη δογματική σαφήνεια από την αγγλική σε σημείο που η διάσταση της προσέγγισης στην θεώρηση του δεδικασμένου να μην είναι ικανή να την αποστερήσει από την ένταξή της στο σύστημα του ηπειρωτικού δικαίου.

ii) Συσχέτιση αντικειμένου δίκης με τα αντικειμενικά όρια του δεδικασμένου στο γερμανικό δίκαιο

---

⁵⁰¹ Βλ. σχ. Δεληκωστόπουλος, Ζητήματα δεδικασμένου και πραγματικών περιστατικών εξ' επόψεως αναρετικού ελέγχου, ΕΠολΔ (2009), σ.27 επ.

Η γερμανική πολιτική δίκη προσφέρει το αυστηρό δογματικό πρότυπο της συνύπαρξης και σύμπτωσης του στενού αντικειμένου δίκης με το καταρχήν ακόμη στενότερο αντικείμενο απόφασης⁵⁰². Στο γερμανικό δίκαιο, το σημείο τομής του αντικειμένου του δεδिकाσμένου με το αντικείμενο της δίκης οριοθετείται καταρχήν από το αίτημα της αγωγής, την αξίωση του ενάγοντος.

Το δεδικασμένο όμως καλύπτει, όταν προκύπτει περίπτωση συμψηφισμού(βλ. §322ΠΖΡΟ) της αγωγικής αξίωσης με εκείνης του εναγομένου, τον συμψηφισμό ως προδικαστική έννομη σχέση. Το δεδικασμένο δηλαδή υπερβαίνει το αντικείμενο της δίκης μόνο, κατά απολύτως κρατούσα άποψη⁵⁰³, όταν επέρχεται συμψηφισμός των εκατέρωθεν απαιτήσεων, όπου επεκτείνει τα αντικειμενικά του όρια κατ' εξαίρεση στην αξίωση που προβάλλεται σε συμψηφισμό.

Ακόμα, όπου προβλέπεται συρροή νόμιμων βάσεων για την θεμελίωση της αξίωσης, έστω κι αν ο ενάγων δεν τις επικαλεστεί επικουρικά στην αγωγή του, το δεδικασμένο εκτείνεται και σε αυτές που δεν περιλαμβάνονται στο αγωγικό αίτημα⁵⁰⁴. Η ενιαία όμως αντίληψη του αντικειμένου της δίκης, στην συρροή των νομίμων βάσεων, μπορεί μεν να αποκλίνει από την διαθετική αρχή, συμπαρασύροντας το εύρος των αντικειμενικών ορίων του δεδικασμένου, ωστόσο η αυτεπάγγελτη αυτή διεύρυνση του αντικειμένου κινείται πάντα στο πλαίσιο της ίδιας αξίωσης που ο ενάγων έχει με το αίτημα της αγωγής του προσδιορίσει. Επομένως, θα ήταν εσφαλμένο στην περίπτωση της συρροής των νομίμων βάσεων της αξίωσης να γίνεται οποιαδήποτε σκέψη για ομοιότητα με την θεωρία του πυρήνα για την εκκρεμοδικία και τη ταυτότητα του αντικειμένου των δικών στο ευρωπαϊκό δικονομικό δίκαιο.

iii) Συσχέτιση αντικειμένου δίκης με τα αντικειμενικά όρια του δεδικασμένου στο γαλλικό δίκαιο

Στο γαλλικό δικονομικό δίκαιο, το αντικείμενο της δίκης ταυτίζεται με το αντικείμενο του δεδικασμένου. Το συμπέρασμα αυτό προκύπτει από την αλληλένδετη λειτουργία των θεσμών της εκκρεμοδικίας και του δεδικασμένου στην περίπτωση των αντιφατικών αποφάσεων. Το α.100C.p.c απαιτεί για την επέλευση της εκκρεμοδικίας τις ίδιες τρεις προϋποθέσεις (triple identité) που προβλέπονται και για την ισχύ του

⁵⁰² Πρβλ.σχ. §283CPO, Hahn, Die gesamten Materialien zu den Reichs-Justizgesetzen, Materialien zur CPO², Bd.2, 1881, σ.259 „Die Einrede der Rechtshängigkeit hat denselben Umfang, wie die exceptio rei iudicatae“

⁵⁰³ Stein/Jonas/Leipold, ZPO²², §145, παρ.37 Rimmelspacher, Materiellrechtlicher Anspruch und Streitgegenstandsprobleme in Zivilprozess, σ.329 Βλ. άλλη άποψη που είχε διατυπωθεί στην αιτιολογική έκθεση της §261Ππαρ.1ΖΡΟ σύμφωνα με την οποία η ένσταση της εκκρεμοδικίας έχει στην περίπτωση του συμψηφισμού την ίδια έκταση κατ' αντικείμενο όπως το δεδικασμένο (Exceptio rei iudicatae), βλ.σχ. Herrmann, Grundstruktur der Rechtshängigkeit, σ.71 Bettermann, *Rechtshängigkeit* und Rechtschutzform, σ.86.

⁵⁰⁴ Rosenberg/Schwab/Gottwald, Zivilprozessrecht¹⁶ §92, παρ.9, ό.π. NJW (2004), σ.1252.

δεδικασμένου, ήτοι ταυτότητα αντικειμένου, αιτίας και διαδικών⁵⁰⁵. Η ενιαία κατανόηση του αντικειμένου της δίκης για το σύνολο των θεσμών επιτρέπει την δογματική εναρμόνιση και ως εκ τούτου την ορθότερη ερμηνευτική αντιμετώπιση των ζητημάτων που είναι κοινά τόσο στο στάδιο της εκκρεμοδικίας όσο και στο στάδιο έκδοσης της απόφασης.

VII) Η αναγνώριση των αποφάσεων κατά τον Καν1215/2012(ΚανΒρυξΙα)

1. Το ισχύον σύστημα της ευρωπαϊκής δικονομικής ενοποίησης και η μεθοδολογική προσέγγιση της ερμηνείας του Καν1215/2012(ΚανΒρυξΙα)(αυτόνομη ερμηνεία).

Εν τη γενέσει της, η ευρωπαϊκή δικονομική ενοποίηση είχε στηριχθεί στη σύναψη πολυμερών διεθνών συμβάσεων, των οποίων η ισχύς κάλυπτε μόνο τα συμβαλλόμενα κράτη, χωρίς ωστόσο το σύνολο των κρατών-μελών της Ευρωπαϊκής Οικονομικής Κοινότητας να μετέχει των διακρατικών αυτών συμφωνιών ή και χωρίς να αποκλείονται από τη συνυπογραφή και επικύρωση αυτών και τρίτα ως προς τα κράτη-μέλη της Ευρωπαϊκής οικονομικής κοινότητας κράτη. Χαρακτηριστικές διεθνείς συμβάσεις που ρύθμιζαν αστικού δικονομικού δικαίου διαφορές, ήταν η Διεθνής Σύμβαση της Χάγης του 1965 για τις επιδόσεις και η Σύμβαση των Βρυξελλών του 1968 για την διεθνή δικαιοδοσία, την αναγνώριση και την εκτέλεση αποφάσεων επί αστικών και εμπορικών διαφορών. Η Συνθήκη του Άμστερνταμ επέφερε μεταβολή στη διαχείριση των αστικών και εμπορικών υποθέσεων στο πλαίσιο του ενοποιημένου και πολιτικά με τη Συνθήκη του Μάαστριχτ ενιαίου ευρωπαϊκού χώρου. Η ρύθμιση των ζητημάτων της συνεργασίας σε αστικές και εμπορικές υποθέσεις μεταφέρθηκε από το επίπεδο της σύναψης διακρατικών υπερεθνικών συμβάσεων στην εποπτεία και τη συνήθη νομοθετική αρμοδιότητα των οργάνων της Ευρωπαϊκής Ένωσης, από τον τρίτο δηλαδή πυλώνα του ευρωπαϊκού οικοδομήματος-κατά την προσφιλή διάκριση των εμπνευστών της ευρωπαϊκής ιδέας-στον πρώτο πυλώνα, στον πυρήνα δηλαδή του ευρωπαϊκού διοικητικού και δικαιοκού έργου. Στη θέση των επιμέρους διακρατικών συμβάσεων του τρίτου πυλώνα τέθηκαν σε ισχύ κανονισμοί που ισχύουν με ορισμένες εξαιρέσεις σε όλα σχεδόν τα κράτη-μέλη της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Μετά την υπογραφή της συνθήκης της Λισαβόνας καταργούνται οι διακρίσεις σε ζητήματα του πρώτου και του τρίτου πυλώνα και το σύνολο των μέτρων που αφορούν στην δικαστική συνεργασία σε αστικές και εμπορικές υποθέσεις τίθεται πλέον υπό τη συνήθη

---

⁵⁰⁵ Héron/Le Bars,ό.π.,παρ.1028.

νομοθετική διαδικασία της Ένωσης, με την εξαίρεση των υποθέσεων οικογενειακού δικαίου, όπου το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο συναποφασίζει με το Κοινοβούλιο⁵⁰⁶.

Η Σύμβαση των Βρυξελλών αντικαθίσταται με ορισμένες τροποποιήσεις από τον Καν44/2001(‘Βρυξέλλες Γ’) και αργότερα από τον από τον Ιανουάριο του 2015 ισχύοντα Καν1215/2012(ΚανΒρυξΙα) ή τίθενται σε ισχύ και νέοι κανονισμοί οι οποίοι ρυθμίζουν τομείς του δικονομικού δικαίου που δεν είχαν γνωρίσει όμοια ενιαία κοινοτική ρύθμιση, όπως ο κανονισμός για τις μικροδιαφορές ή για την ευρωπαϊκή διαταγή πληρωμής⁵⁰⁷.

Βασικές αρχές του δικονομικού δικαίου, που είχαν αναπτυχθεί στην κάθε έννομη τάξη κατ’ εφαρμογή του δόγματος της κρατικής κυριαρχίας, όπως η αρχή του *Forum regit processum*⁵⁰⁸ για τον καθορισμό της αρμοδιότητας και του εύρους της δικαιοδοτικής εξουσίας των δικαστηρίων από τις εκάστοτε εθνικές έννομες τάξεις, παραμερίζονται με ακόμη μεγαλύτερη ένταση, όταν οι διαφορές δεν είναι απλώς διασυνοριακές με στοιχεία αλλοδαπότητας, αλλά είναι διασυνοριακές διαφορές που πρέπει να επιλυθούν μέσα σε ένα κλειστό ομοσπονδιακού τύπου σύστημα δικαίου, της ενιαίας ευρωπαϊκής έννομης τάξης, χωρίς όμως να πρόκειται για ομοσπονδία κατά τη νομικά ακριβή έννοια του όρου. Η αυτονομία αυτού του ενιαίου ευρωπαϊκού δικαιοχώρου, η οποία αποτελεί απότοκο της πολιτικής ευρωπαϊκής ολοκλήρωσης, αναδιατάσσει για πολλούς θεωρητικούς του δικαίου και μάλλον ορθά ακόμα και το χώρο του δικονομικού διεθνούς δικαίου⁵⁰⁹, ώστε η έννοια του δικονομικού διεθνούς δικαίου να σχηματίζεται διπολικά με επίκεντρο το ευρωπαϊκό δικονομικό δίκαιο και περιμετρικά με τη ρύθμιση των σχέσεων των τρίτων χωρών αφενός με την ευρωπαϊκή έννομη τάξη και αφετέρου με ορισμένα κράτη-μέλη ξεχωριστά.

Η έννοια της δημιουργίας ενιαίου ενωσιακού δικαιοχώρου που θα περιλαμβάνει την ρύθμιση των ουσιαστικών και δικονομικών εννόμων σχέσεων, υπερβαίνει την περιορισμένη οπτική των εθνικών δικαίων ως δικαίων που ανήκουν αποκλειστικά στο κράτος προέλευσης τους και προτάσσει τη διαλεκτική της συγκριτικής επισκόπησής τους με απώτερο αποτέλεσμα την δημιουργική σύνθεση ενός ευρωπαϊκού δικονομικού δικαίου με ισχύ τόσο στο πλαίσιο των εθνικών εννόμων τάξεων όσο και πέρα από αυτές

⁵⁰⁶ Χριστιανός, Εισαγωγή στο δίκαιο της Ευρωπαϊκής Ένωσης,σ.10επ..

⁵⁰⁷ Νίκας, Ευρωπαϊκό δικονομικό διεθνές δίκαιο²,σ.20επ. Τσιγκρικάς, Ζητήματα από την ευρωπαϊκή δικονομική ενοποίηση, ΕΠολΔ 5(2008),σ.618επ.

⁵⁰⁸ Stadler, Die Europäisierung des Zivilprozeßrechts, 50 Jahre Bundesgerichtshof,σ.649.

⁵⁰⁹ Stadler, Das Europäische Zivilprozessrecht-Wie Beschleunigung verträgt Europa?, IPRax(2004),σ.3’Leisle, Dependenz auf dem Weg vom EuGVÜ, über die EuGVVO, zur EuZPO,σ.191.

στο βαθμό που ανακύπτουν διασυνοριακές διαφορές.⁵¹⁰ Η τελολογία της ανεύρεσης του καταλληλότερου ανάλογα με τις περιστάσεις forum για την αποτελεσματική δικαστική προστασία καθώς και για την ελεύθερη διακίνηση των δικαστικών αποφάσεων επικυρώνει την επιλογή στη ρύθμιση των συντρεχουσών ή αποκλειστικών βάσεων διεθνούς δικαιοδοσίας ή την επιλογή στην παραπομπή σε εθνικού ουσιαστικού δικαίου για την ερμηνεία ενός όρου των διατάξεων , ενώ άλλοτε καταλήγει στην πρωτογενή παραγωγή ρυθμίσεων του εναρμονισμένου δικαίου ή στην πρωτότυπη σύνθεση της καταλληλότερης δικαιοκίνησης πάντοτε υπό το πρίσμα της αυτόνομης ερμηνείας των ενωσιακών ρυθμίσεων από το ΔΕΕ⁵¹¹.

2. Η αυτόνομη ερμηνεία των διατάξεων του Καν44/2001, καθώς και του Καν1215/2012(ΚανΒρυξΙα) και η ειδικότερη εφαρμογή στην αναγνώριση των αποφάσεων⁵¹².

Το ΔΕΕ, ως δικαστήριο επίλυσης προδικαστικών ερμηνευτικών ζητημάτων του εναρμονισμένου δικαίου, υιοθέτησε την αυτόνομη ερμηνεία. Η αυτόνομη ερμηνεία συνιστά ερμηνεία των κοινοτικών ρυθμίσεων με βάση την τελολογία και το σύστημα του κανονισμού⁵¹³ και εκτείνεται στο σύνολο των διατάξεων τόσο όταν η ρύθμιση προσδιορίζεται ευθέως ως αυθεντική επιλογή του κοινοτικού νομοθέτη, όσο και όταν αυτή παραπέμπει σε εθνικό δίκαιο, διότι και αυτή η ερμηνευτική επιλογή, της προσφυγής στις διατάξεις του εθνικού δικαίου, αποσκοπεί, κατά την ευρωπαϊκή κανονιστική θεώρηση του δικονομικού δικαίου, στην εύρυθμη και αρμονική συναρμογή του κανονισμού. Συνεπώς, η αυτόνομη ερμηνεία, ανταποκρινόμενη στο σύστημα και στην τελολογία του κοινοτικού νομοθέτη, διορθώνει εννοιολογικά κενά με τρόπο ώστε να αποδίδει το ορθό εννοιολογικό περιεχόμενο των ενωσιακών ρυθμίσεων⁵¹⁴.

⁵¹⁰ Schack IZPR⁶,παρ.99' Τσικρικάς,Σκέψεις για τη φύση και τη λειτουργία του διεθνούς δικονομικού δικαίου, Τιμ.τόμο Σταθόπουλου,σ.2855.

⁵¹¹ Βλ.α.267 ΣΛΕΕ “ Το Δικαστήριο της Ευρωπαϊκής Ένωσης αποφαινεται με προδικαστικές αποφάσεις:α)επί της ερμηνείας των Συνθηκών,β)επί του κύρους και της ερμηνείας των πράξεων των θεσμικών ή λοιπών οργάνων ή οργανισμών της Ένωσης.Δικαστήριο κράτους μέλους, ενώπιον του οποίου ανακύπτει τέτοιο ζήτημα, δύναιται, αν κρίνει ότι απόφαση επί του ζητήματος είναι αναγκαία για την έκδοση της δικής του απόφασης, να παραπέμψει το ζήτημα στο Δικαστήριο για να αποφανθεί επ’ αυτού.Δικαστήριο κράτους μέλους, ενώπιον του οποίου ανακύπτει τέτοιο ζήτημα σε εκκρεμή υπόθεση και του οποίου οι αποφάσεις δεν υπόκεινται σε ένδικα μέσα του εσωτερικού δικαίου, οφείλει να παραπέμψει το ζήτημα στο Δικαστήριο.Όταν ανακύπτει τέτοιο ζήτημα σε εκκρεμή υπόθεση ενώπιον δικαστηρίου κράτους μέλους, η οποία αφορά πρόσωπο υπό κράτηση, το Δικαστήριο αποφαινεται το συντομότερο δυνατόν.»

⁵¹² Πρβλ Lüttringhaus, Übergreifende Begrifflichkeiten im europäischen Zivilverfahrens-und Kollisions-recht, RabelsZ 77(2013),σ.31επ. Schlosser, Vorabentscheidungsverfahren und neues justizielles Europarecht,FS Nemeth,σ.777επ..

⁵¹³ ΔΕΕ 6.10.1976 C-12/76 Tessili/Dunlop, Συλλ.1976,1273,παρ.9'ΔΕΕ C-112/03 Société financière und industrielle du Peloux/AXA Belgien, Συλλ.2005,3707,παρ.28'Pontier/Burg, Eu-Principles on jurisdiction and recognition and enforcement of judgments in civil and commercial matters,σ.5επ..

⁵¹⁴ Geimer, Anerkennung gerichtlicher Entscheidungen nach dem EWG Übereinkommen vom 27.9.1968, RIW/AWD,Heft3(1976),σ.140.

Με τον ίδιο τρόπο στην εναρμονισμένη διασυνοριακή αναγνώριση των δικαστικών αποφάσεων, η αυτόνομη ερμηνεία συλλειτουργεί ή λειτουργεί παράλληλα και δεν διαλέγεται απλώς με τις εθνικές ρυθμίσεις που προβλέπουν τις συνέπειες έκδοσης των δικαστικών αποφάσεων. Το δικαστήριο του κράτους έκδοσης της απόφασης κυριαρχεί και επιβάλλει την αναγνώριση των εννόμων συνεπειών των αποφάσεων που εκδίδονται από αυτό, καταλείποντας στην αυτόνομη ερμηνεία των διατάξεων για την αναγνώριση⁵¹⁵ καθοδηγητικό προς την κατεύθυνση αυτή ρόλο μέσω της κρατούσας αρχής της επέκτασης των εννόμων συνεπειών.

Το δεδικασμένο στα αντικειμενικά και υποκειμενικά του όρια, η διευρυμένη θεώρηση των οποίων εμπεριέχει, για τα αντικειμενικά όρια, την προβληματική του αποκλεισμού των ενστάσεων, την κάλυψη των προδικαστικών εννόμων σχέσεων και για τα υποκειμενικά, την προβληματική της επέκτασης του ουσιαστικού δεδικασμένου σε τρίτα πρόσωπα θα πρέπει, *de lege ferenda* βάσει της αυτόνομης ερμηνείας της έννοιας της αναγνώρισης, να αναγνωρίζεται ακριβώς στο εύρος των αντικειμενικών και υποκειμενικών ορίων, όπως προβλέπονται στο κράτος έκδοσης της απόφασης.

Η αυτόνομη ερμηνεία αποκτά συνεπώς στο στάδιο της αναγνώρισης μία επιπλέον σημασία, καθώς διαπιστώνεται ότι δεν πρόκειται για ερμηνεία, η οποία διάκειται μονομερώς υπέρ μιας εθνικής ρυθμίσεως, την οποία και ανάγει σε αυτόνομο κοινοτικό δίκαιο μέσω της ερμηνείας από το ΔΕΕ των σχετικών *in casu* ενωσιακών διατάξεων, αλλά ότι επιτρέπει, έστω και εξαιρετικά, την παραπομπή στις εκάστοτε εθνικές ρυθμίσεις, εφόσον η εφαρμογή αυτών εξυπηρετεί την τελολογία του κανονισμού. Επομένως, η αυτόνομη ερμηνεία δεν πρέπει να θεωρηθεί ότι υπερβαίνει το σύστημα του κανονισμού, όταν παραπέμπει στην εφαρμογή των εθνικού δικαίου ρυθμίσεων.

Η παραπομπή από τη νομολογία του ΔΕΕ στο αυτόνομο εθνικό δικονομικό δίκαιο για την εξέταση του είδους και του εύρους των εννόμων συνεπειών των δικαστικών αποφάσεων-πρβλ.δεδικασμένο- αποδεικνύει ότι η αυτόνομη ερμηνεία δεν μένει και δεν μπορεί να μείνει ανεπηρέαστη από τις εθνικές ρυθμίσεις και την ειδικότερη τελολογία, από την οποία αυτές διέπονται. Ακόμα και η θεωρία του πυρήνα που διαμορφώθηκε στο πλαίσιο της αυτόνομης για το αντικείμενο της δίκης ερμηνείας στην εκκρεμοδικία, θα μπορούσε να υποστηριχθεί ότι άπτεται μιας υποστηριχθείσας στη γερμανική νομική επιστήμη άποψης για την κοινότητα σκοπού των δύο αγωγών προκειμένου να αιτιολογηθεί η εκκρεμοδικία εν απουσία ταυτότητας εν στενή έννοια του αντικειμένου

---

⁵¹⁵ α.31 επ. του Καν44/2001,α.43επ. του Καν1215/2012.

δύο παράλληλων δικών⁵¹⁶ ή ακόμα ότι προσιδιάζει στην αγγλικού δικαίου αντίληψη για την ενότητα του επίδικου αντικειμένου⁵¹⁷.

Εν κατακλείδι, ωστόσο, θα πρέπει να τονιστεί ότι η αυτόνομη ερμηνεία δεν μεροληπτεί υπέρ ή κατά συγκεκριμένων εθνικού δικαίου ρυθμίσεων παρά αποτυπώνει την ορθότερη δικαιοκή κατεύθυνση σύμφωνα με το σύστημα του κανονισμού ως αρμονικού συνόλου ενωσιακών ρυθμίσεων. Η αντίθετη θέση οδηγεί σε μονοδιάστατα συμπεράσματα που καταλήγουν στην επιφανειακή κριτική αξιολόγηση των ρυθμίσεων του κανονισμού, ως ρυθμίσεων που απορρέουν από ένα συγκεκριμένο εθνικού δικαίου σύστημα και επομένως κατακριτέων ως ρυθμίσεων που διασπούν παρά συνέχουν την έννοια της αυτοτελούς ευρωπαϊκής δικονομικής έννομης τάξης.

Η κριτική για την ορθή ανταπόκριση της αυτόνομης ερμηνείας στη συστηματική και τελολογική πληρότητα των ρυθμίσεων του κανονισμού θα πρέπει να επικεντρώνεται κυρίως στην έλλειψη δογματικής συνέπειας ή σαφούς νομολογιακού προσανατολισμού του ΔΕΕ και λιγότερο στον προβληματισμό της μονομερούς υιοθέτησης ορισμένης εθνικού δικαίου αντίληψης των δικαιοκών θεσμών και ρυθμίσεων.

3.Η έννοια της αναγνώρισης κατά την αυτόνομη ερμηνεία του ΔΕΕ

Εννοιολογικός προσδιορισμός της αναγνώρισης των αποφάσεων δεν απαντάται στον κανονισμό. Η ερμηνευτική προσέγγιση του ΔΕΕ με την αυτόνομη ερμηνεία των διατάξεων είναι εκείνη που δια φωτίζει τη σημασία της αναγνώρισης, στην σχετική για την λειτουργία της, υπόθεση Hoffman-Krieg⁵¹⁸, όπου ως αναγνώριση του αλλοδαπού δικαστικού τίτλου ορίζεται η επέκταση των εννόμων συνεπειών της απόφασης, όπως αυτές αποδόθηκαν από το δεδουλευμένο στο κράτος προέλευσης της απόφασης, στο κράτος αναγνώρισης ('Wirkungserstreckungstheorie'). Η θεωρία αυτή υποστηρίζεται ως κρατούσα στο σύστημα αναγνώρισης και εκτέλεσης του κανονισμού⁵¹⁹. Ωστόσο, προκειμένου να αναδειχθεί η λειτουργία της αναγνώρισης των αποφάσεων μέσω της θεωρίας της επέκτασης των εννόμων συνεπειών, είναι σκόπιμο να παρατεθεί η σύγκριση με τις λοιπές θεωρητικές προσεγγίσεις της έννοιας της αναγνώρισης στο πλαίσιο του διεθνούς δικονομικού δικαίου.

⁵¹⁶ Sauer W., Grundlagen des Prozessrechts², §25.

⁵¹⁷ Albrecht, Die Streitsache im Deutschen und Englischen Verfahren, σ.232επ..

⁵¹⁸ ΔΕΕ, 4.2.1988, C-145-86 Hoffmann/Krieg, Συλλ. 1988, παρ.10, σ.645.

⁵¹⁹ Linke, IZPR, παρ.349 Musielak/-Stadler Kommentar ZPO, §328, παρ.33 Stein/Jonas/-Roth, ZPO²², §328, παρ.8 Spiecker gen. Döhmann, Anerkennung von Rechtskraftwirkungen, σ.211.

3.1 Η κρατούσα στο ευρωπαϊκό δικονομικό δίκαιο θεωρία της επέκτασης των εννόμων συνεπειών της αλλοδαπής δικαστικής απόφασης-‘Wirkungserstreckungstheorie’-

Η αναγνώριση των δικαστικών αποφάσεων στο δικονομικό διεθνές δίκαιο έχει γνωρίσει τρεις βασικές ερμηνευτικές εκδοχές. Σύμφωνα με την πρώτη και κρατούσα στον Καν1215/2012(ΚανΒρυξΙα), καθώς και στον Καν44/2001 εκδοχή, η αναγνώριση μιας αλλοδαπής δικαστικής απόφασης συνεπάγεται την αυτοδίκαιη επέκταση των εννόμων συνεπειών της στο κράτος αναγνώρισης(‘Wirkungserstreckungstheorie’)⁵²⁰, όπως ακριβώς αυτές αποδίδονται σύμφωνα με τους δικονομικούς κανόνες στο κράτος έκδοσης της απόφασης. Την επέκταση των εννόμων συνεπειών μιας δικαστικής απόφασης ως αποτέλεσμα του συστήματος της άμεσης αναγνώρισης κατά τον κανονισμό, εκτός από τη νομολογία του ΔΕΕ, η οποία εκφράζεται ρητά υπέρ της θέσης αυτής, υποδηλώνει και η ρύθμιση στο ά.52 του Καν1215/2012(ΚανΒρυξΙα), καθώς και στο ά.36 του Καν44/2001. Στο ά.52, καθώς και στο ά.36 προβλέπεται η απαγόρευση του ελέγχου της ουσίας(*révision au fond*) των αποφάσεων στο κράτος αναγνώρισης ή εκτέλεσης, οπότε μπορεί να γίνει δεκτό ότι οι αποφάσεις πρέπει να αναγνωρίζονται και να εκτελούνται εντός των αντικειμενικών και υποκειμενικών ορίων του δεδικασμένου και της εκτελεστότητάς της, όπως αυτά διαγράφονται από το δίκαιο του κράτους προέλευσης της απόφασης. Ακόμα, σύμφωνα με το ά.54παρ.1Καν1215/2012(ΚανΒρυξΙα), στην περίπτωση που η προς αναγνώριση και εκτέλεση απόφαση περιέχει κάποιο μέτρο ή ορισμένη διαταγή, προκειμένου να διασφαλιστούν οι έννομες συνέπειες της απόφασης και στο κράτος αναγνώρισης και εκτέλεσης, όταν το συγκεκριμένο μέτρο ή συγκεκριμένη διαταγή δεν προβλέπονται από το δικονομικό δίκαιο του τελευταίου, τότε το μέτρο ή η διαταγή θα προσαρμοστούν σε μέτρο ή διαταγή που προβλέπονται στο κράτος αναγνώρισης, εφόσον το συγκεκριμένο μέτρο ή η συγκεκριμένη διαταγή έχουν ισοδύναμα αποτελέσματα και εκπληρώνουν παρεμφερείς ή τους ίδιους στόχους.

Η διάταξη του ά.54παρ1 του Καν1215/2012(ΚανΒρυξΙα) δεν παρεκκλίνει από την αρχή της επέκτασης των εννόμων συνεπειών, όπως θα μπορούσε *prima facie* να δημιουργηθεί η εντύπωση, παρά προβλέπει μία επιπρόσθετη ασφαλιστική δικλείδα

---

⁵²⁰ ΔΕΕ 28.4.2009 C-420/07 Apostolides/Orams,παρ.66´ ΔΕΕ, 13. 10. 2011, C-139/10 (Prism Investments BV/van der Meer), EWS(2012),σ. 108 παρ. 38´Schack, IZVR⁴,παρ.882´Nagel/Gottwald, IZVR⁶,§12,παρ.113´Υπέρ της θεωρίας της επέκτασης των εννόμων συνεπειών τάσσεται ο Spellenberg και υποστηρίζει ότι ο έλεγχος της δημόσιας τάξης του κράτους αναγνώρισης αποτελεί επαρκή ασφαλιστική δικλείδα για την αναγνώριση αλλοδαπών δικαστικών αποφάσεων που έχουν διευρυμένα αντικειμενικά όρια δεδικασμένου, Spellenberg/Staudinger, ZPO §328, παρ.125.

προκειμένου να τηρηθεί η αρχή αυτή, ακόμα και στις περιπτώσεις όπου το ορισθέν με την αλλοδαπή απόφαση μέτρο ή η διαταγή δεν προβλέπεται στο κράτος της αναγνώρισης. Χαρακτηριστικό παράδειγμα εφαρμογής της διάταξης αυτής προσφέρει η απόφαση του ΔΕΕ στην υπόθεση C- 235/09 (DHL Express France SAS/Chronopost SA)⁵²¹, η οποία αφορούσε στην επιβολή χρηματικής ποινής ως μέσου εξαναγκασμού που διέταξε το δικαστήριο των κοινοτικών σημάτων κατ' εφαρμογή του εθνικού δικαίου, προκειμένου να διασφαλίσει την τήρηση της επιβληθείσας απαγόρευσης παραποίησης ή και απομίμησης κοινοτικού σήματος. Σύμφωνα με το σκεπτικό της απόφασης, εφόσον το δίκαιο του κράτους αναγνώρισης δεν προβλέπει κανένα ανάλογο μέτρο με εκείνο που διέταξε το δικαστήριο που εξέδωσε την απόφαση απαγόρευσης παραποίησης/απομίμησης του σήματος(βλ.α.98 του Καν40/94), τότε εφαρμόζονται οι διατάξεις του εσωτερικού δικαίου του κράτους αναγνώρισης που ανταποκρίνονται στο σκοπό του μέτρου ώστε να διασφαλιστεί η τήρηση της εν λόγω απαγόρευσης, να αναγνωρισθεί δηλαδή το διατακτικό της απόφασης, όπως εκδόθηκε στο κράτος προέλευσης.

Το θεμελιώδες πλεονέκτημα της θέσεως περί της επέκτασης των εννόμων συνεπειών έγκειται στο γεγονός ότι η δικαστική απόφαση παραμένει αναλλοίωτη, καθώς παραμένει αλώβητη η αρχή της διάθεσης του επίδικου αντικειμένου και της πρωτοβουλίας των διαδίκων να ορίζουν το αντικείμενο της ένδικης διαφοράς, καθώς και να περιχαράσσουν με την επίκληση και απόδειξη των πραγματικών γεγονότων το εύρος των έννομων συνεπειών, οι οποίες είναι δυνατόν να επέλθουν μετά την υπαγωγή των πραγματικών γεγονότων στην ελάχιστονα πρόταση του δικανικού συλλογισμού. Παράλληλα, εκφράζεται ο αμοιβαίος σεβασμός των κρατών-μελών απέναντι σε μια κυριαρχική πράξη του δικαστηρίου του κράτους προέλευσης της απόφασης, την έκδοση δηλαδή από αλλοδαπά δικαστήρια απόφασης με δεσμευτικό αποτέλεσμα για τους διαδίκους, για το ίδιο το forum, καθώς και για το δικαστήριο του κράτους αναγνώρισης. Η τελευταία παρατήρηση χρησιμεύει όχι μόνο ως αποτέλεσμα αλλά κυρίως ως προϋπόθεση εφαρμογής της θεωρίας της επέκτασης των δικονομικών εννόμων συνεπειών⁵²², καθώς τα κράτη-μέλη επιδεικνύουν με τον τρόπο αυτό εμπιστοσύνη στο θεσμικό πλαίσιο λειτουργίας του εκάστοτε αλλοδαπού δικαιοδοτικού μηχανισμού και είναι έτοιμα να αποδεχθούν και να εφαρμόσουν τις πιθανώς ξένες προς

⁵²¹ ΔΕΕ, 12. 4. 2011, C- 235/09 (DHL Express France SAS/Chronopost SA), Συλλ.2011 I, 2801, παρ.59.

⁵²² Βλ. και α.17 του Καν1346/2000 όπου γίνεται λόγος για αναγνώριση της διαδικασίας και την αναγνώριση των δικονομικών αποτελεσμάτων της δίκης στο αλλοδαπό κράτος, την επέκταση δηλαδή των εννόμων συνεπειών της απόφασης στο συγκεκριμένο forum(Einführungsbeschluss).

την ημεδαπή έννομη τάξη έννομες συνέπειες, ενεργοποιώντας οικείους θεσμούς προς διευκόλυνση της εφαρμογής αυτών των ξένων εννόμων συνεπειών προκειμένου να διασφαλιστεί η αμοιβαία διευκόλυνση της κυκλοφορίας των δικαστικών αποφάσεων ως κυριαρχικών πράξεων των δικαστηρίων των κρατών-μελών.

Η θεωρία της επέκτασης των εννόμων συνεπειών, *prima facie* δεν υπόκειται σε περιορισμούς. Οι περιορισμοί στην αναγνώριση προστίθενται στον Καν1215/2012(ΚανΒρυξΙα), καθώς και στον Καν44/2001, συμπληρωματικά υπό τη μορφή των κωλυμάτων αναγνώρισης και εκτέλεσης. Το θεμελιώδες πλεονέκτημα όμως της θεωρίας αυτής, παρά την ύπαρξη των περιορισμών, έγκειται στο γεγονός της καταρχήν διατήρησης του αμοιβαίου σεβασμού της ιδιαίτερης φυσιογνωμίας των εθνικών νομικών συστημάτων και ειδικότερα του αμοιβαίου σεβασμού του περιεχομένου των κυρίαρχων εθνικών δικαιοδοτικών κρίσεων. Άλλωστε, όπως θα σημειωθεί και αργότερα, οι περιορισμοί αυτοί πρέπει να ερμηνεύονται συσταλτικά.

Αυτός ο αμοιβαίος σεβασμός και η εμπιστοσύνη των κρατών-μελών στις εθνικές δικαιοδοτικές τους τάξεις καθιστά την θεωρία αυτή *sine qua non* προϋπόθεση της αναγνώρισης κατά το σύστημα και την τελολογία τόσο του Καν1215/2012(ΚανΒρυξΙα) όσο και του Καν44/2001.

3.2 Η θεωρία της ισότιμης μεταχείρισης των εννόμων συνεπειών της αλλοδαπής απόφασης με την αντίστοιχου είδους απόφαση του κράτους αναγνώρισης- 'Wirkungsgleichstellungstheorie'-.

Η έτερη εννοιολογική προσέγγιση της διασυνοριακής αναγνώρισης αποδίδεται ως εξασφάλιση της ισοτιμίας('Wirkungsgleichstellungstheorie') των εννόμων συνεπειών της αλλοδαπής απόφασης προς τις έννομες συνέπειες που η ημεδαπή έννομη τάξη χορηγεί σε αντίστοιχου είδους απόφαση⁵²³.

Εμφανίζεται συχνά η περίπτωση, το αλλοδαπό δικονομικό δίκαιο να απονέμει ευρύτερες ή στενότερες έννομες συνέπειες στην απόφαση από όσες απονέμει για το ίδιο είδος απόφασης το δικονομικό δίκαιο του κράτους αναγνώρισης. Σύμφωνα, λοιπόν, με τη θεωρία της ισότιμης μεταχείρισης των εννόμων συνεπειών της αλλοδαπής με την ημεδαπή αντίστοιχου είδους απόφαση, η αλλοδαπή απόφαση με διευρυμένα αντικειμενικά ή διευρυμένα σε σχέση με την ημεδαπή απόφαση υποκειμενικά όρια, θα πρέπει να περιορίσει την δεσμευτική της ισχύ στα όρια της ημεδαπής απόφασης. Αντιστοίχως, στην αλλοδαπή απόφαση με στενότερα

⁵²³ Matscher, Zur Theorie der Annerkennung ausländischer Entscheidungen nach österreichischem Recht, FS Schima, σ.277· Stein/Jonas/-Roth, ZPO²², §328,παρ.7·Nagel/Gottwald, IZVR⁶,§12,παρ.112, όπου γίνεται λόγος για ταυτότητα της 'Gleichstellung-' με την 'Kumulationsstheorie'.

υποκειμενικά όρια, θα προσνέμονται οι υπερβάλλουσες έννομες συνέπειες της απόφασης του κράτους αναγνώρισης. Και στις δύο περιπτώσεις προσβάλλεται τόσο η διαθετική αρχή, διότι η απόφαση που θέλησαν οι διάδικοι δεν αναγνωρίζεται στο αντικειμενικό και υποκειμενικό εύρος, που καθόρισαν με την υποβληθείσα στο αλλοδαπό δικαστήριο αίτηση τους, όσο και η εξουσία του δικαστηρίου να καθορίζει το εύρος των κύριων και παρεπόμενων συνεπειών της απόφασης. Επιπροσθέτως, όμως, όταν οι διάδικοι αιφνιδιάζονται με την πρόσδοση εννόμων συνεπειών, ξένων στο κράτος έκδοσης της απόφασης, καθώς οι έννομες συνέπειες της συγκεκριμένης απόφασης στο κράτος αναγνώρισης προβλέπονται εκτενέστερες από εκείνες στο κράτος έκδοσης, παραβιάζεται επιπρόσθετα το δικαίωμα ακρόασης αμφοτέρων των διάδικων μερών. Η αρχή της εκατέρωθεν ακρόασης στην περίπτωση που αποδίδονται ευρύτερες έννομες συνέπειες στο κράτος αναγνώρισης προσβάλλεται με τον ίδιο τρόπο για τον ενάγοντα και τον εναγόμενο, διότι δεσμεύονται όχι ως διάδικοι, αλλά ως τρίτοι. Ο παραλληλισμός ανάμεσα στην επέκταση των υποκειμενικών ορίων του δεδικασμένου σε τρίτα πρόσωπα και στην δέσμευση των διαδίκων από έννομες συνέπειες στο κράτος αναγνώρισης ξένες από τις ορισθείσες στην απόφαση στο κράτος προέλευσης, τις οποίες δεν ήταν απαραίτητα σε θέση να γνωρίζουν κατά την αναγνώριση της απόφασης σε μία αλλοδαπή έννομη τάξη, αν και όχι άμεσος, επιτρέπει την ορθότερη αντίληψη της προσβολής του δικαιώματος δικαστικής ακρόασης.

3.3 Η θεωρία της σωρευτικής αναγνώρισης των εννόμων συνεπειών της αλλοδαπής απόφασης μέχρι τα όρια των εννόμων συνεπειών της ίδιας ή αντίστοιχης απόφασης του κράτους αναγνώρισης-‘Kumulationstheorie’-

Η τρίτη θεωρητική εκδοχή στηρίζει μια σωρευτική αναγνώριση των εννόμων συνεπειών της αλλοδαπής απόφασης(‘Kumulationstheorie’)⁵²⁴ μέχρι το σημείο όπου η ημεδαπή έννομη τάξη το επιτρέπει, όπου δηλαδή προβλέπει τις ίδιες έννομες συνέπειες. Αν οι έννομες συνέπειες της απόφασης στην έννομη τάξη του κράτους έκδοσης της απόφασης είναι ευρύτερες από αυτές που ισχύουν στην έννομη τάξη του κράτους αναγνώρισης, αυτές δεν λαμβάνονται υπόψιν, κατά την έκταση που υπερβαίνουν τις από το δίκαιο τους κράτους αναγνώρισης προβλεπόμενες έννομες συνέπειες. Η διαφορά της από την θεωρία της ισότιμης μεταχείρισης των εννόμων

⁵²⁴ Schack, IZVR⁴ ό.π.,παρ.886’Stein/Jonas/-Roth, PO,§328,παρ.7επ., όπου θεωρεί ότι η ‘Kumulationstheorie’ συνιστά μια περιορισμένη εκδοχή της ‘Wirkungserstreckungstheorie’ Nagel/Gottwald, IZVR⁶,§12,παρ.114’Mankowski, Zum Arrestgrund der Auslandsvollstreckung in §917 Abs. 2 ZPO, RIW(1991),σ.181επ.’ Υπέρ της θεωρίας αυτής, αν και δεν την κατονομάζει ρητά, τάσσεται ο Schütze, Wiczorek/Schütze, ZPO §328,παρ.1’Müller K., Zum Begriff der “Anerkennung” von Urteilen in §328 ZPO, ZZP 79(1966),σ.199επ.

συνεπειών(‘Wirkungsangleichung’) έγκειται στο γεγονός ότι με την σωρευτική αναγνώριση των εννόμων συνεπειών αποφεύγεται η πρόσδοση στην προς αναγνώριση απόφαση ευρύτερων εννόμων συνεπειών από τις αντίστοιχες του κράτους αναγνώρισης. Έτσι, η αλλοδαπή δικαστική απόφαση μπορεί να αναπτύξει στο κράτος της αναγνώρισης μόνο όσες έννομες συνέπειες δεν υπερβαίνουν τις αντίστοιχες έννομες συνέπειες της ημεδαπής έννομης τάξης, οπότε η δημόσια τάξη του κράτους αναγνώρισης δεν διατρέχει τον κίνδυνο να θεωρηθεί εμμέσως προσβληθείσα λόγω εισαγωγής ξένων προς το δικαίκο σύστημά της εννόμων συνεπειών⁵²⁵.

Η εφαρμογή δηλαδή της θεωρίας αυτής πλήττει τις ευρύτερες έννομες συνέπειες και την αναγνώριση των αποφάσεων με διευρυμένα αντικειμενικά και υποκειμενικά όρια δεδικασμένου σε κράτη-μέλη με στενό αντικείμενο δεδικασμένου ή και με έτερες ενέργειες των αποφάσεων.

Ένα ιδιαίτερα ευρύ αγγλικό issue estoppel με δέσμευση των πραγματικών διαπιστώσεων και των προδικαστικών εννόμων σχέσεων ή η ενέργεια αποκλεισμού των ενστάσεων του γερμανικού δικαίου ή η διευρυμένη υποκειμενική ενέργεια των αποφάσεων του γαλλικού δικαίου δεν θα αναγνωρίζονται καθ’όλο το εύρος τους σε αλλοδαπή έννομη τάξη, το δεδικασμένο της οποίας έχει στενά αντικειμενικά και υποκειμενικά όρια.

Και η θεωρία όμως αυτή προσκρούει στον σκόπελο της προσβολής των δικονομικών αρχών του κράτους προέλευσης και ειδικότερα της διαθετικής αρχής και της αρχής του κράτους δικαίου, εφόσον ενδέχεται να μην αναγνωρισθούν όλες οι έννομες συνέπειες της απόφασης που επεδίωξαν τα διάδικα μέρη στο κράτος αναγνώρισης.

Πάνω βέβαια και πέρα από όλες τις αδυναμίες των θεωριών αναγνώρισης που αναφέρονται είτε σε προσαρμογή των εννόμων συνεπειών της αλλοδαπής δικαστικής απόφασης είτε σε αναγνώριση μόνο εκείνων των εννόμων συνεπειών που είναι όμοιες με τις προβλεπόμενες στο κράτος αναγνώρισης, η σημαντικότερη εντοπίζεται στην ανατροπή της θεμελιώδους τελολογίας του θεσμού του δεδικασμένου που έγκειται στην εμπέδωση της διαταρασσόμενης λόγω της ένδικης διαφοράς ειρήνευσης της έννομης τάξης. Η αναγνώριση περιορισμένων αντικειμενικών και υποκειμενικών ορίων της αλλοδαπής δικαστικής απόφασης σε σχέση με το δεδικασμένο που αποκτά η απόφαση κατά την *lex fori* αντιβαίνει στην τελολογία της ελεύθερης κυκλοφορίας

---

⁵²⁵ Schack, Widersprechende Urteile: Vorbeugen ist besser als Heilen, IPRax (1989),σ.142.

των δικαστικών αποφάσεων και κατ'επέκταση στο σύστημα αναγνώρισης και εκτέλεσης του Κανονισμού.

4. Ποιες δικαστικές αποφάσεις μπορούν να αποτελέσουν αντικείμενο αναγνώρισης και εκτέλεσης κατά τον Καν 44/2001 και τον Καν1215/2012(ΚανΒρυξία).

4.1 Η απόφαση δεν απαιτείται να προέρχεται από το αρμόδιο δικαστήριο, εφόσον εμπίπτει στο καθ'ύλην πεδίο εφαρμογής του Καν1215/2012(ΚανΒρυξία), καθώς και του Καν44/2001.

Η ρύθμιση του Καν44/2001 στο α.32 παραθέτει τον ίδιο γενικό ορισμό σχετικά με το είδος των αποφάσεων που εμπίπτουν στο ρυθμιστικό πεδίο αναγνώρισης και εκτέλεσης που περιέχει και ο νεώτερος Καν1215/2012(ΚανΒρυξία) στο ά.2. Πρόκειται για κάθε δικαστική απόφαση, η οποία προέρχεται από τα πολιτικά δικαστήρια κάθε κράτους-μέλους ανεξάρτητα από την ονομασία της, ή απόφαση από αρχές που ασκούν δικαιοδοτική κρίση για υποθέσεις που υπάγονται στο καθ'ύλην πεδίο εφαρμογής του κανονισμού κατά το ά.3 του Καν1215/2012(ΚανΒρυξία), καθώς και κατά το ά.1 του Καν44/2001. Αποκλείονται συνεπώς από την έννοια των αποφάσεων οι εξώδικες διαδικαστικές πράξεις και οι δικαστικοί συμβιβασμοί⁵²⁶, καθώς ο συμβιβασμός των μερών, έστω κι αν περιβάλλεται το κύρος μιας δικαστικής απόφασης⁵²⁷, ο οποίος αποτελεί ιδιωτικού δικαίου σύμβαση, όπου εκδηλώνεται η ιδιωτική βούληση των μερών στο περιεχόμενο και τους ειδικότερους όρους του συμβιβασμού και κατά συνέπεια δεν συνιστά δικαιοδοτική κρίση.

Το κεφάλαιο της δικαστικής απόφασης που επιδικάζει τα δικαστικά έξοδα ή η διακριτή απόφαση του δικαστηρίου γι'αυτά, έχει παρακολουθηματικό χαρακτήρα σε σχέση με την κύρια διαφορά⁵²⁸ έτσι ώστε να εξαιρείται και αυτή από το πεδίο εφαρμογής του Κανονισμού και κατά συνέπεια να στερείται της αναγνώρισης, όταν η κύρια διαφορά δεν υπάγεται στο ά.2 του Καν1215/2012(ΚανΒρυξία), καθώς και του ά.1εδ.1 του Καν44/2001.

Ωστόσο, το σύστημα του κανονισμού και η νομολογία του ΔΕΕ λειτούργησαν συμπληρωματικά σε ό,τι αφορούσε το περιεχόμενο των εν λόγω διατάξεων και

⁵²⁶ ΔΕΕ 02.06.1994 C-414/92 Solo Kleinmotoren/Boch, unalex EU-83 Γενικά για την λειτουργία των δικαστικών συμβιβασμών στις διασυνοριακές διαφορές βλ. Tsirikas, Über die Bindungswirkung von Gerichtsstandsvereinbarungen in grenzüberschreitenden Streitigkeiten,FS Stürner,σ.1375επ.

⁵²⁷ Η αναφορά σε συμβιβασμό, ο οποίος περιβάλλεται το κύρος μιας δικαστικής απόφασης απαντάται στις έννομες τάξεις του κοινοδικαίου ως consent order. Βλ.σχ. Siebe Gorman & Co Ltd v Pneurpac Ltd., [1982] 1 ALL ER, 377,(1982),380.

⁵²⁸ Rauscher/-Leible, Europäisches Zivilprozessrecht¹, α.1, παρ.9.

εξειδίκευσαν περαιτέρω τις προϋποθέσεις του επιτρεπτού της αναγνώρισης των αποφάσεων κατά τον κανονισμό, αποκαλύπτοντας την πραγματική κανονιστική εμπέλευση του άρθρου, καθώς το τελευταίο θέτει μόνο ως προϋπόθεση την έκδοση των αποφάσεων από δικαστήριο. Μια απόφαση μπορεί να αναγνωρισθεί και όχι απλώς να εμπίπτει στο ευρύτερο ρυθμιστικό πεδίο του κανονισμού, ακόμα και όταν εκδίδεται από αναρμόδιο κατά τους κανόνες της διεθνούς δικαιοδοσίας δικαστήριο, χωρίς η έκδοση από το εν λόγω δικαστήριο να συνιστά κώλυμα αναγνώρισης της απόφασης⁵²⁹. Η απόφαση που εκδόθηκε σε διαδικασία που ξεκίνησε και περατώθηκε στην αλλοδαπή έννομη τάξη αναγνωρίζεται, έστω κι αν το δικαστήριο που δικάζε την με στοιχεία αλλοδαπότητας διαφορά ήταν αναρμόδιο λόγω έλλειψης διεθνούς δικαιοδοσίας να δικάσει. Ο κανόνας αυτός θεμελιώνεται με τη διάταξη του ά.45.3 του Καν1215/2012(ΚανΒρυξΙα), καθώς και του ά.35.3 του Καν44/2001, όπου προβλέπεται καταρχήν το ανέλεγκτο της διεθνούς δικαιοδοσίας του δικαστηρίου προέλευσης της απόφασης⁵³⁰. Η διαπίστωση αυτή έρχεται σε άμεση αντιδιαστολή από την ισχύουσα για την ευρωπαϊκή εκκρεμοδικία ρύθμιση, σύμφωνα με την οποία το δεύτερο παραλλήλως επιληφθέν δικαστήριο οφείλει να αναστείλει τη διαδικασία και όχι να απορρίψει την αγωγή ως απαράδεκτη, όπως ορίζεται συνήθως για την εκκρεμοδικία σε αρκετές ευρωπαϊκές εθνικές έννομες τάξεις, προκειμένου να επιτρέψει στο πρώτο επιληφθέν δικαστήριο να ελέγξει την διεθνή δικαιοδοσία του. Στην εκκρεμοδικία πραγματοποιείται έλεγχος της διεθνούς δικαιοδοσίας και αρμοδιότητας του πρώτου επιληφθέντος δικαστηρίου, ενώ το δικαστήριο της αναγνώρισης δεν υπεισέρχεται καταρχήν σε κανενός είδους έλεγχο της διεθνούς δικαιοδοσίας.

Η διεύρυνση των προϋποθέσεων σχετικά με τις αποφάσεις που αναγνωρίζονται δεν παρεμποδίζει τον σκοπό της διευκόλυνσης της ελεύθερης κυκλοφορίας των δικαστικών αποφάσεων, καθώς τόσο με το σύστημα του Καν44/2001 όσο και κατά τον Καν1215/2012(ΚανΒρυξΙα), γίνεται δεκτό ότι, σε σχέση με τις εθνικού δικαίου διατάξεις για την αναγνώριση, δεν ισχύει η αρχή της ευνοϊκότερης ρύθμισης ως ειδικότερη έκφανση της αρχής της επικουρικότητας⁵³¹ του ενωσιακού δικαίου. Ο ευρωπαϊκός κανονισμός για τη διεθνή δικαιοδοσία, την αναγνώριση και την εκτέλεση

⁵²⁹ Geimer/Schütze EuZVR³ Einl. EuGVVO, παρ.55`Schack, Wechselwirkungen zwischen europäischen und nationalem Zivilprozessrecht,ZZP 107(1994),σ.293.

⁵³⁰ Βλ.ά.35αρ.1του Καν44/2001 και ά.45αρ.1(ε)του Καν1215/2012 όπου, όταν το δικαστήριο της αλλοδαπής απόφασης στις διαφορές καταναλωτών, στις ασφαλιστικές και στις εργατικές διαφορές δεν είχε κατά τον κανονισμό διεθνή αρμοδιότητα να δικάσει, ούτε η διαδικασία και συνεπώς ούτε η απόφαση αυτή δεν αναγνωρίζεται.

⁵³¹ Για το αμφιλεγόμενο αυτό ζήτημα βλ. Rauscher/Leible, *Europäisches Zivilprozessrecht*¹, α.,32παρ.3 EuGVVO `Geimer/Schütze, *EuGVR*³, α.32παρ.24.

αποφάσεων δεν υποκαθιστά τις ρυθμίσεις του αυτόνομου εθνικού δικαίου στις επιμέρους θεματικές του διατάξεις, κατά τρόπο ώστε η πρόβλεψη των κοινοτικών ρυθμίσεων να εξαρτάται από την έλλειψη ή την πιθανόν δυσμενέστερη για τα διάδικα μέρη αντίστοιχη ρύθμιση του αυτόνομου εθνικού δικαίου και αντιστρόφως. Η προσφυγή στις διατάξεις του κανονισμού ή στις εθνικού δικαίου διατάξεις του κράτους της αναγνώρισης προσδιορίζεται με κριτήριο την αυτοτελή συνδρομή συγκεκριμένων προϋποθέσεων.

Αν μία απόφαση δεν μπορεί να καταστεί αντικείμενο αναγνώρισης κατά τον κανονισμό, διότι δεν πληροί την ελάχιστη προϋπόθεση του ά.2 του Καν1215/2012(ΚανΒρυξΙα), καθώς και του α.32 του Καν44/2001, ως απόφασης εκδοθείσας από δικαιοδοτικό όργανο, ή τις περαιτέρω προϋποθέσεις που προκύπτουν από το σύστημα του κανονισμού με την υπαγωγή στο καθ' ύλην πεδίο εφαρμογής του κατά το ά.1 του Καν1215/2012(ΚανΒρυξΙα)⁵³², καθώς και κατά το ά.1 του Καν44/2001, μπορεί όμως να αναγνωρισθεί με βάση το αυτόνομο εθνικό δίκαιο του κράτους αναγνώρισης⁵³³, η αναγνώριση της απόφασης αυτής θα είναι ισχυρή μεν στον κοινοτικό-ενωσιακό δικαιοχώρο, δεν θα μπορεί όμως αφενός να καταστεί αντικείμενο αναγνώρισης με τον ίδιο τρόπο που η αναγνώριση επιτρέπεται κατά τον Καν1215/2012(ΚανΒρυξΙα), καθώς και κατά τον Καν44/2001 και αφετέρου να εκτελεστεί άμεσα, χωρίς δηλαδή να διέλθει από ιδιαίτερη διαδικασία κήρυξης της εκτελεστότητας κατά τις διατάξεις που προβλέπονται καταρχήν κατά το αυτόνομο εθνικό δίκαιο του κράτους εκτέλεσης.

Ωστόσο, υπάρχουν περιπτώσεις διαφορών που εξαιρούνται από το πεδίο εφαρμογής του Καν1215/2012(ΚανΒρυξΙα), καθώς και του Καν44/2001 και που ρυθμίζονται με άλλους ευρωπαϊκούς κανονισμούς, όπως για παράδειγμα οι διαφορές που υπάγονται στον κανονισμό για τις διαδικασίες αφερεγγυότητας⁵³⁴, οπότε να μεν δεν μπορούν να υπαχθούν στο σύστημα αναγνώρισής του, αλλά, παρόλα αυτά επιτρέπεται η εκτέλεση των εν λόγω αποφάσεων βάσει του κανονισμού. Η ενδοκοινοτική σύνδεση των

---

⁵³² Βλ. ιδιαίτερη εξαίρεση από το καθ' ύλην πεδίο εφαρμογής του Καν1215/2012 και επομένως εξαίρεση τόσο από την αναγνώριση όσο και από την (άμεση)εκτέλεση, συνιστούν κατά το ά.1 οι διαφορές από πράξεις ή οι παραλείψεις κατά την άσκηση της κρατικής εξουσίας(*acta iure imperii*).

⁵³³ Οι δικαστικοί συμβιβασμοί αναγνωρίζονται βάσει κανόνων σύγκρουσης του ουσιαστικού δικαίου. Κατόπιν όμως εφαρμογής της αρχής της ωφελιμότερης διάταξης, η αναγνώριση, έστω κι αν διέρχεται μέσω διατάξεων ιδιωτικού διεθνούς δικαίου της εκάστοτε εθνικής εννόμου τάξεως του κράτους-μέλους, δεν εμποδίζει την εκτέλεση κατά τον Καν44/2001.Βλ.σχ.Nagel/Gottwald,*Internationales Zivilprozessrecht*⁶ §11παρ.15.

⁵³⁴ Βλ. α.25 του Καν 1346/2000 για τις διαδικασίες αφερεγγυότητας, όπου οι αποφάσεις για τη διεξαγωγή και την περάτωση της διαδικασίας αφερεγγυότητας, καθώς και οι δικαστικοί πτωχευτικοί συμβιβασμοί εκτελούνται σύμφωνα με τη Σύμβαση των Βρυξελλών αποκλεισμένων των κωλυμάτων εκτέλεσης. Η εκτέλεση πλέον μετά τον Καν1215/2012, ο οποίος αντικατέστησε τον Καν44/2001,είναι άμεση και σε αυτές τις αποφάσεις χωρίς έλεγχο των κωλυμάτων εκτέλεσης, όπως προβλέπει το ά.25 του Καν1346/2000.

κανονισμών είτε υπό την έποψη της ύπαρξης συναφών ή όμοιων σε αυτούς ρυθμίσεων είτε με την άμεση παραπομπή του ενός στις ρυθμίσεις του άλλου ομού με τον αποκλεισμό της αρχής της ευνοϊκότερης ρύθμισης αποτελεί την παραστατική απεικόνιση της παραδοχής ότι το ευρωπαϊκό δικονομικό σύστημα είναι ένα κλειστό σύστημα δικαίου.

Επιπλέον, η ένταξη των ρυθμίσεων του κανονισμού σε ένα κλειστό σύστημα δικαίου και ρύθμισης των εννόμων σχέσεων έχει ως αποτέλεσμα ότι οι επιμέρους ρυθμίσεις του κανονισμού έχουν αυτοτέλεια, όπως ειδικότερα η πρόβλεψη στον κανονισμό της αναγνώρισης, έχει την δική της αυτόνομη λειτουργία και ιδιαίτερη σημασία για την εκτέλεση της απόφασης.

Τόσο ο νεότερος Καν1215/2012(ΚανΒρυξία) όσο και ο Καν44/2001 διαμόρφωσαν ένα πλέγμα ρυθμίσεων με σκοπό όχι μόνο την διευκόλυνση της αναγνώρισης, αλλά τώρα πλέον με την κατάργηση της διαδικασίας κήρυξης της εκτελεστότητας(exequatur)⁵³⁵, της διασυνοριακής εκτέλεσης, καθώς και την διασφάλιση της αναγνώρισης των εννόμων συνεπειών των αλλοδαπών δικαστικών αποφάσεων, όπως αυτές προβλέπονται στο κράτος του δικαστηρίου προέλευσης της απόφασης(lex fori).

4.2 Η ειδικότερη περίπτωση της απόφασης που διατάσσει ασφαλιστικά μέτρα. Η διαφοροποίηση της ρύθμισης της αναγνώρισής τους κατά τον Καν44/2001 σε σχέση με τον νεότερο Καν1215/2012(ΚανΒρυξία).

4.2.1 Αναγνώριση της απόφασης των ασφαλιστικών μέτρων σύμφωνα με τον Καν44/2001.Προγενέστερη ρύθμιση.

Σύμφωνα με το α.32 του Καν44/2001 όλες οι αποφάσεις που προέρχονται από τα δικαστήρια κρατών-μελών, όπως κι αν αυτές ονομάζονται, καθίστανται αντικείμενο αναγνώρισης και εκτέλεσης⁵³⁶. Κατά τη νομολογία του ΔΕΕ⁵³⁷, οι αποφάσεις των ασφαλιστικών μέτρων, είτε προέρχονται από το δικαστήριο των ασφαλιστικών μέτρων, είτε από το δικαστήριο της ουσίας, εμπίπτουν στην έννοια των αποφάσεων και ως εκ τούτου αναγνωρίζονται και εκτελούνται, εφόσον διασφαλίζεται σε αυτές το δικαίωμα δικαστικής ακρόασης του καθού η αίτηση⁵³⁸. Η διασφάλιση του δικαιώματος δικαστικής ακρόασης του καθού η αίτηση επιτυγχάνεται σύμφωνα με τα οριζόμενα στην απόφαση Denilauler του ΔΕΕ, αφενός μεν με την κατ' αντιμωλίαν διεξαγωγή της

⁵³⁵ Βλ. κριτική για την κατάργηση του exequatur, Wagner/Beckmann, Beibehaltung oder Abschaffung des Vollstreck-bareklärungsverfahrens in der EuGVVO?, RIW (2011),σ.48.

⁵³⁶ Βλ. σχ.για την διασυνοριακή εκτέλεση των ασφαλιστικών μέτρων Tsirikas, Probleme der grenzüberschreitenden Vollstreckung von Maßnahmen des einstweiligen Rechtsschutzes in der europäischen Union, ZZP 124 (2011),σ.461επ.

⁵³⁷ Βλ. σχ. ΔΕΕ 14.10.2004 C-39/02 Maersk/de Boer, παρ.46' Schlosser, , Eu-Zivilprozessrecht², a.32§6EuGVVO.

⁵³⁸ ΔΕΕ 21.05.1980, C-125/79 Denilauler/Couchet Frères, παρ.17.

δίκης και αφετέρου, αν παρόλα αυτά ερημοδικήσει ο εναγόμενος, με την επίδοση της απόφασης τουλάχιστον πριν την εκτέλεση⁵³⁹. Τα ασφαλιστικά μέτρα όμως που δεν εκδίδονται από το δικαστήριο της κύριας δίκης, αλλά από το δικαστήριο του κράτους-μέλους, όπου κατά το αυτόνομο εθνικό δίκαιο προβλέπονται, πρέπει, βάσει της νομολογίας του ΔΕΕ, προκειμένου να υπάγονται στο καθ' ύλην πεδίο εφαρμογής του ά.31, να εμφανίζουν ως πραγματικό συνδετικό στοιχείο για τη θεμελίωση της διεθνούς δικαιοδοσίας του εθνικού δικαστηρίου τον τρόπο εκτέλεσής τους, τον τρόπο δηλαδή όπου βρίσκονται τα περιουσιακά στοιχεία του οφειλέτη⁵⁴⁰. Η κριτική που ασκείται στην αναποτελεσματικότητα της θεωρητικής εφεύρεσης του πραγματικού συνδέσμου για τα συντηρητικά της απαίτησης ασφαλιστικά μέτρα⁵⁴¹, καθώς και η αδυναμία εφαρμογής του κριτηρίου του πραγματικού συνδέσμου τόσο στα ρυθμιστικά ασφαλιστικά μέτρα όσο και σε ασφαλιστικά μέτρα που εκτελούνται *in personam*⁵⁴², καθιστά δυσχερή σύμφωνα με τον κανονισμό τη θεμελίωση της διεθνούς δικαιοδοσίας του εθνικού δικαστηρίου των ασφαλιστικών μέτρων. Η έλλειψη ή η μη επαρκής πλήρωση του κριτηρίου του πραγματικού συνδέσμου έχει ως αποτέλεσμα μόνο την αδυναμία θεμελίωσης της διεθνούς δικαιοδοσίας και την δυνατότητα άσκησης εκ μέρους του καθού αντίστοιχης ένστασης στο δικάζον δικαστήριο. Αν παρόλα αυτά εκδοθεί απόφαση, η απόφαση αυτή θα πρέπει κατά την οικεία εδώ θέση να αναγνωρίζεται, καθώς η έλλειψη διεθνούς δικαιοδοσίας του δικαστηρίου των ασφαλιστικών μέτρων δεν συνιστά κώλυμα αναγνώρισης με επιχείρημα εξ αντιδιαστολής από τη διάταξη 45§3 του Καν1215/2012(ΚανΒρυξΙα).

Συμπερασματικά, λοιπόν, τα ασφαλιστικά μέτρα που διατάσσονται από το δικαστήριο των ασφαλιστικών μέτρων κατά το αυτόνομο εθνικό δίκαιο αναγνωρίζονται, εφόσον διασφαλίζεται το δικαίωμα δικαστικής ακρόασης του καθού η αίτηση είτε στο αρχικό στάδιο της κλήσης προς εμφάνιση στη συζήτηση με την κατ' αντιμωλίαν διεξαγωγή της δίκης, είτε με την επίδοση της απόφασης πριν την εκτέλεση ή εφόσον δεν συντρέχει κάποιο άλλο κώλυμα αναγνώρισης, ήτοι της αντίθεσης στη δημόσια τάξη ή της αντίφασης με έτερο ασφαλιστικό μέτρο.

⁵³⁹ ΔΕΕ C-125/79 Denilauler/Couchet Frères, παρ. 17,18.

⁵⁴⁰ ΔΕΕ 17.11.1998 C-391/95 Van Uden/Decoline' Stadler, Erlaß und Freizügigkeit einstweiliger Maßnahmen im Anwendungsbereich des EuGVÜ, JZ (1999) σ. 1093,1094.

⁵⁴¹ Βλ. Tsirikas, Probleme...,ό.π.,σ.463.

⁵⁴² Πρβλ. το αγγλικό ασφαλιστικό μέτρο της freezing injunction, το οποίο εκτελείται μόνο *in personam* Dohmann/Briggs, "Worldwide Mareva" injunction and the enforcement of Foreign judgments in England, Materielles Recht und Prozessrecht und die Auswirkungen der Unterscheidung im Recht der Internationalen Zwangsvollstreckung, σ.157επ. 'Tsirikas, Interim and freezing injunctions in civil law countries and in England, Litigation in England and Germany,σ.107επ..

Τα ασφαλιστικά μέτρα που εκδίδονται από δικαστήριο αρμόδιο για την εκδίκαση της κύριας δίκης αναγνωρίζονται και αυτά, εφόσον δευτερευόντως δεν προσκρούουν στα κωλύματα αναγνώρισης, ενώ για την προσβολή του δικαιώματος δικαστικής ακρόασης του καθού η αίτηση ισχύει η ερμηνεία του περιεχομένου της προσβολής, όπως αποδόθηκε στην απόφαση Denilauler και που ισχύει γενικώς για την αναγνώριση των ασφαλιστικών μέτρων, όπως περιγράφηκε ανωτέρω, και στα ασφαλιστικά μέτρα κατά το αυτόνομο εθνικό δίκαιο.

Μετά την νομολογιακή διαμόρφωση στην υπόθεση Denilauler ως αναγκαίας και ελάχιστης προϋπόθεσης για την αναγνώριση των ασφαλιστικών μέτρων την διεξαγωγή κατ' αντιμωλία δίκης, τα *ex parte* διατασσόμενα ασφαλιστικά μέτρα αποκλείονται από το ρυθμιστικό πεδίο του ά.32 του Καν44/2001. Ο αποκλεισμός όμως από την αναγνώριση των *ex parte* ασφαλιστικών μέτρων, των ασφαλιστικών δηλαδή μέτρων με τα οποία ο αιτών επιδιώκει να αιφνιδιάσει τον καθού η αίτηση, ιδίως σε περιπτώσεις όπου υπάρχει κίνδυνος ο καθού η αίτηση από την έγκαιρη σε βάρος του γνωστοποίηση των ασφαλιστικών μέτρων να μετακινήσει τα επίδικα περιουσιακά στοιχεία -συνήθως χρηματικές απαιτήσεις-, καθιστά την αποτροπή του επικείμενου κινδύνου αδύνατη και συνεπάγεται αποκλεισμό άσκησης των μέτρων αυτών, καθώς και ουσιαστικά δραστικό περιορισμό της προσωρινής δικαστικής προστασίας.

Αξίζει δε να σημειωθεί ότι στο σχέδιο της επιτροπής για την αναθεώρηση του Καν44/2001, τα *ex parte* ασφαλιστικά μέτρα περιλαμβάνονταν στις αποφάσεις που μπορούν να αναγνωρισθούν και να εκτελεστούν άμεσα σύμφωνα με τη ρύθμιση που προβλέπει κατάργηση της διαδικασίας του *exequatur*⁵⁴³. Παράλληλα όμως διατυπώθηκαν επιφυλάξεις για την *ex post* διασφάλιση της δυνατότητας ακρόασης του καθού στο στάδιο της εκτέλεσης, οι οποίες υπερίσχυσαν και απέτρεψαν την εισαγωγή στο νέο κανονισμό της αρχικής αυτής πρόβλεψης, την πρόβλεψη δηλαδή για απροϋπόθετη αναγνώριση των *ex parte* εκδιδόμενων ασφαλιστικών μέτρων⁵⁴⁴.

4.2.2 Αναγνώριση της απόφασης των ασφαλιστικών μέτρων σύμφωνα με τον Καν1215/2012(ΚανΒρυξΙα)

⁵⁴³ Σκεπτικός για την κατάργηση του *exequatur* Wagner, Beibehaltung oder Abschaffung des Vollstreckbarerklärungsverfahrens in der EuGVVO?, RIW 1 (2011),σ.44επ. Cuniberti, Abolition de l'exequatur et présomption de protection des droits fondamentaux, Rev.Crit. DIP 103 (2014), σ.303επ. Domej, Ein wackeliger Balanceakt. Die geplante Verordnung über die Europäische vorläufige Kontenpfändung, ZEuP 2013, 517.

⁵⁴⁴ Πρβλ. αντιθέτως τον ευρωπαϊκό κανονισμό για την προσωρινή κατάσχεση των λογαριασμών όπου επιτρέπεται η λήψη ασφαλιστικών μέτρων χωρίς την προηγούμενη ακρόαση ή έστω ειδοποίηση του καθού, Domej, Ein wackeliger Balanceakt. Die geplante Verordnung über die Europäische vorläufige Kontenpfändung, ZeuP 21(2013),σ.517

Ο Καν1215/2012(ΚανΒρυξΙα) στο ά.35, ενώ δεν μετέβαλε τη ρύθμιση για τη διεθνή δικαιοδοσία του δικαστηρίου που διατάσσει ασφαλιστικά μέτρα, υιοθετώντας ακριβώς την ίδια με το ά.31 του Καν44/2001 ρύθμιση, περιόρισε το εύρος της αναγνώρισης των αποφάσεων των ασφαλιστικών μέτρων. Σύμφωνα με το ά.2 του Καν1215/2012(ΚανΒρυξΙα), αναγνωρίζονται οι αποφάσεις των ασφαλιστικών μέτρων, όταν εκδίδονται από το δικαστήριο της κύριας δίκης και εφόσον ο καθού λαμβάνει γνώση της απόφασης έστω στο στάδιο της εκτέλεσης. Ασφαλιστικά μέτρα που διατάσσονται από το δικαστήριο των ασφαλιστικών μέτρων κατά το αυτόνομο εθνικό δίκαιο δεν αναγνωρίζονται πλέον με τον νέο κανονισμό, καθώς εξαιρούνται από το σύνολο των αποφάσεων που μπορούν να αποτελέσουν αντικείμενο αναγνώρισης και εκτέλεσης.

Στο σημείο αυτό δημιουργείται μία αντίφαση, καθώς διατηρείται μεν η δικαιοδοσία του εθνικού δικαστηρίου των ασφαλιστικών μέτρων ως δικαστηρίου, που έχει κατά τον κανονισμό διεθνή δικαιοδοσία για την εκδίκαση και την έκδοση απόφασης, η απόφαση όμως που θα εκδοθεί δεν θα μπορεί ούτε να αναγνωρισθεί ούτε να εκτελεστεί άμεσα με αποτέλεσμα να εξαιρείται από το σύστημα αναγνώρισης και εκτέλεσης του Καν1215/2012(ΚανΒρυξΙα). Η ενιαία αντιμετώπιση των αποφάσεων που εμπίπτουν στο κεφάλαιο III του Καν1215/2012(ΚανΒρυξΙα), ήτοι στο κεφάλαιο για την αναγνώριση και την εκτέλεση, διαρρηγνύεται όχι μόνο με τις εξαιρέσεις που ίσχυαν για το ά.32 του Καν44/2001, για αποφάσεις που δεν προέρχονται από δικαστήριο ή για αποφάσεις επί διαφορών που εξαιρούνται από το καθ' ύλην πεδίο εφαρμογής, αλλά πλέον και για τα ασφαλιστικά μέτρα που εκδίδονται κατά το αυτόνομο εθνικό δίκαιο. Ακόμα, πρέπει να επισημανθεί ότι για πρώτη φορά μία απόφαση για την έκδοση της οποίας έχουν διεθνή δικαιοδοσία κατά τον Κανονισμό τα εθνικά δικαστήρια, εξαιρείται από την αναγνώριση και την εκτέλεση κατά τον κανονισμό και κατά συνέπεια παραπέμπεται στη διαδικασία αναγνώρισης του αυτόνομου εθνικού δικαίου του κράτους αναγνώρισης.

Σε αντίθεση με το νομολογιακά διαμορφωμένο περιεχόμενο του δικαιώματος δικαστικής ακρόασης στην υπόθεση Denilauler και την θέσπιση ως ελάχιστης προϋπόθεσης της κατ' αντιμωλίαν διεξαγωγής της δίκης, η εισαγωγή στον νέο κανονισμό της διάταξης του ά.2 για την αναγνώριση και την εκτέλεση των ασφαλιστικών μέτρων, έστω κι αν περιορίζεται στα ασφαλιστικά μέτρα κατά την εκκρεμοδικία της κύριας δίκης, επιτρέπει πλέον την *ex parte* αναγνώριση, με την προϋπόθεση ότι επιδίδονται στον καθού η αίτηση πριν την εκτέλεση.

Η προβληματική λειτουργία του ‘πραγματικού συνδέσμου’ στη θεμελίωση της διεθνούς δικαιοδοσίας των εθνικών δικαστηρίων των ασφαλιστικών μέτρων και ως εκ τούτου η έκδοση αποφάσεων από δικαστήριο του οποίου η αρμοδιότητα μπορεί να αμφισβητηθεί, δεν δικαιολογεί τον αποκλεισμό από το σύστημα αναγνώρισης και εκτέλεσης του Κανονισμού. Η κανονιστική και αποδεικτική εγγύτητα ως προς το κατεπείγον του κινδύνου που το δικαστήριο της κύριας δίκης παρέχει για την κρίση και της προσωρινής δικαστικής προστασίας με ασφαλιστικά μέτρα που διατάσσονται εν τη εκκρεμοδικία της κύριας δίκης, δεν επαρκεί για την κάλυψη όλων των περιπτώσεων ανάγκης λήψεως ρυθμιστικών ή συντηρητικών της απαιτήσεως μέτρων, ιδίως όπου επέρχεται διάσταση μεταξύ του δικαστηρίου της κύριας δίκης και του τόπου εκτέλεσης του ασφαλιστικού μέτρου.

Τα ασφαλιστικά μέτρα που εκδίδονται από το αρμόδιο για την κύρια δίκη δικαστήριο αναγνωρίζονται, εφόσον καταρχήν η δίκη για την κρίση αυτών διεξάγεται κατ’αντιμωλίαν⁵⁴⁵. Τα δε ασφαλιστικά μέτρα που εκδίδονται ex parte στην κύρια δίκη, εφόσον επιδοθούν πριν την εκτέλεσή τους, σύμφωνα με το ά.2 του Καν 1215/2012, και εφόσον δεν προσκρούουν στο κώλυμα της δημόσιας τάξης ή δεν βρίσκονται σε αντιφατική σχέση με όμοια ή παρόμοια κατά τη λειτουργία τους ασφαλιστικά μέτρα στο κράτος αναγνώρισης, αναγνωρίζονται και εκτελούνται άμεσα σύμφωνα με το σύστημα αναγνώρισης και εκτέλεσης του κανονισμού.

5. Ποιες από τις κύριες έννομες συνέπειες τους αναγνωρίζονται.

5.1 Ο ρόλος του βαθμού της δικονομικής ωριμότητας των αποφάσεων στην αναγνώριση των αποφάσεων.

Η τελεσιδικία ως βαθμός δικονομικής ωριμότητας της απόφασης δεν συνιστά κριτήριο για την αναγνώριση και την εκτέλεση των αποφάσεων⁵⁴⁶. Η παραδοχή αυτή προκύπτει άμεσα από το ά.38 του Καν1215/2012(ΚανΒρυξΙα), καθώς και το ά.37 του Καν44/2001. Αποφασιστικής σημασίας προϋπόθεση συνιστά το χρονικό σημείο ανάπτυξης των εννόμων συνεπειών των αποφάσεων, το οποίο καθορίζεται σύμφωνα με το δίκαιο του κράτους έκδοσης της απόφασης και που ενδέχεται να συμπίπτει και με την εκτελεστότητα. Η πρακτική εφαρμογή της παραπάνω τεθειμένης αρχής με το

⁵⁴⁵ Εισαγ.σκέψη 33 του Καν1215/2012 v.Hein Die Neufassung der Europäischen Gerichtsstands- und Vollstreckungsverordnung (EuGVVO), RIW(2013),σ.97.

⁵⁴⁶ Schlosser Bericht ABL(EG) C 59 παρ.184 unalex MAT-2.

ά.38 του Καν1215/2012(ΚανΒρυξία), καθώς και το ά.37 του Καν44/2001, αντικατοπτρίζεται στο παράδειγμα των προσωρινά εκτελεστών αποφάσεων, καθώς και στο γεγονός ότι σε δικονομικές έννομες τάξεις όπως η γαλλική ή η αγγλική, δεδικασμένο, την κύρια αυτή προς αναγνώριση έννομη συνέπεια, αναπτύσσουν οριστικές ήδη πρωτοβάθμιες αποφάσεις.

Τα ασφαλιστικά μέτρα που εκδίδονται από το δικαστήριο της κύριας δίκης, από την άλλη πλευρά, μπορούν καταρχήν, εφόσον εκδίδονται κατ' αντιμωλία των διαδικών και κατ' εξαίρεση, εφόσον εκδίδονται ex parte, να αναγνωρίζονται και να εκτελούνται. Η απόφαση των ασφαλιστικών μέτρων αποτελεί και αυτή χαρακτηριστικό παράδειγμα, για την άρνηση της αναγκαιότητας της τελεσιδικίας ως προϋπόθεσης για την αναγνώριση και την εκτέλεση, καθώς, ακόμα και όταν αυτή υπόκειται σε ένδικα μέσα, αν και είναι συνήθως από την έκδοσή της τελεσιδικη, αναπτύσσει τις ίδιες έννομες συνέπειες με την απόφαση που εκδίδεται στην κύρια δίκη. Όσο δε υποστηρίζεται στη θεωρία η βεβαιότητα για την ισχύ ενός περιορισμένου δεδικασμένου των αποφάσεων των ασφαλιστικών μέτρων, τόσο ενισχύεται η θέση ότι κρίσιμη σημασία για την αναγνώριση της απόφασης αποκτά το είδος των εννόμων συνεπειών της ανεξάρτητα από το βαθμό της δικονομικής της ωριμότητας⁵⁴⁷.

5.2 Η αναγνώριση των εννόμων συνεπειών του δεδικασμένου, της ενέργειας αποκλεισμού των ενστάσεων και της διαπλαστικής ενέργειας

Από τις κύριες έννομες συνέπειες των αποφάσεων αναγνωρίζονται το δεδικασμένο⁵⁴⁸, η ενέργεια αποκλεισμού των ενστάσεων(Präklusionswirkung)⁵⁴⁹ και η διαπλαστική ενέργεια⁵⁵⁰. Οι συγκεκριμένες όμως έννομες συνέπειες, επειδή ακριβώς περιγράφουν τα rationae materiae όρια της αναγνώρισης, συμβάλλουν έμμεσα και στην συστατική ερμηνεία του εύρους των κωλυμάτων αναγνώρισης και της ταυτόχρονης πρόσδοσης σε αυτά του ορθού κατά την αυτόνομη ερμηνεία περιεχομένου. Το εύρος της αναγνώρισης των αντικειμενικών και υποκειμενικών ορίων των εννόμων συνεπειών τελεί σε αμφίδρομη σχέση με την συστατική ερμηνευτική εκδοχή των

⁵⁴⁷ Tsirikas, 'Tsirikas, Interim and freezing injunctions in civil law countries and in England, Litigation in England and Germany, σ.110.

⁵⁴⁸ Kropholler/-Von Hein, Europäisches Zivilprozessrecht¹⁰,α.33,παρ.11 Rauscher/Leible, Europäisches Zivilprozessrecht¹ α.33,παρ.4 EuGVVO.

⁵⁴⁹ Geimer/Schütze, EuZVR³α.33,παρ.1-5 EuGVVO.

⁵⁵⁰ Kropholler/Von Hein, Europäisches Zivilprozessrecht⁹,α.33,παρ.15 EuGVVO.

κωλυμάτων, παρόλο που σε μέρος της θεωρίας διακρινόταν η τάση⁵⁵¹, εξ αφορμής του προβλήματος για την έκταση της αναγνώρισης των αντικειμενικών και υποκειμενικών ορίων των εννόμων συνεπειών των αποφάσεων να διευρύνουν συνακόλουθα και το *rationae materiae* πεδίο ερμηνείας των κωλυμάτων. Χαρακτηριστικό παράδειγμα αποτελεί η ερμηνεία του κωλύματος της αντιφατικότητας, όπου ορισμένοι, καθώς το ΔΕΕ παρέχει μια γενική και ασαφή ερμηνεία της αντιφατικότητας κατά το ά.34.3 του Καν44/2001, καθώς και του ά.45.1^γ του Καν1215/2012(ΚανΒρυξΙα), θέλησαν να περιλάβουν στην έννοια της αντίφασης οποιαδήποτε αντίφαση στις αιτιολογίες, έστω κι αν δεν προέρχεται από αποφάσεις με ισχύ δεδικασμένου⁵⁵². Η κρατούσα θεωρία, σύμφωνα με την οποία, οι αποφάσεις, προκειμένου να καταστούν αντικείμενο αναγνώρισης κατά τον Κανονισμό 1215/2012, καθώς και με τον Κανονισμό 44/2001, πρέπει να έχουν ισχύ δεδικασμένου⁵⁵³, πρέπει να αναπτύσσουν τουλάχιστον δηλαδή την συγκεκριμένη έννομη συνέπεια-εκτός των άλλων εννόμων συνεπειών που αναγνωρίζονται-, συνεπικουρεί στο σημείο αυτό την αυτόνομη από το ΔΕΕ ερμηνεία του συστήματος εν γένει της αναγνώρισης, καθώς ικανοποιείται τόσο η κρατούσα για την αναγνώριση θεωρία της επέκτασης των εννόμων συνεπειών της απόφασης κατά το δίκαιο του κράτους του δικαστηρίου(*lex fori*) όσο και η τελολογία της ελεύθερης διακίνησης των αποφάσεων με την όσο το δυνατόν συστατική ερμηνεία των κωλυμάτων αναγνώρισης.

5.2.1 Η αναγνώριση του δεδικασμένου της απόφασης.

Το δεδικασμένο της δικαστικής απόφασης, το οποίο κρίνεται στα αντικειμενικά και υποκειμενικά του όρια βάσει του δικονομικού δικαίου του κράτους έκδοσης της απόφασης, αναγνωρίζεται τόσο ως προς τη θετική όσο και ως προς την αρνητική του λειτουργία. Η αρνητική λειτουργία του δεδικασμένου εμποδίζει την εκδίκαση στο κράτος αναγνώρισης διαφοράς ίδιας με εκείνη που κρίθηκε με την αλλοδαπή απόφαση και οδηγεί, εφόσον κριθεί η ταυτότητα του αντικειμένου μεταξύ της δίκης που περατώθηκε στην αλλοδαπή και της δίκης που τίθεται σε κίνηση στο κράτος αναγνώρισης, σε απόρριψη της αγωγής. Το δεδικασμένο, όπως η διαπίστωση

⁵⁵¹ Schlosser, *Eu-Zivilprozessrecht*², α.34 *EuGVVO* Geimer, *Gegenseitige Anerkennung im System der Brüssel I-Verordnung*, FS Beys,391επ..

⁵⁵² Dohm, *Die Einrede ausländischer Rechtshängigkeit im deutschen internationalen Zivilprozessrecht*, σ.92 Πρβλ. τον προβληματισμό του γεν.εισαγγελέα Darmon στην υπόθεση Hoffmann/Krieg Αντίθετη ορθή άποψη Nieroba, *Die europäische rechtshängigkeit nach der EuGVVO(Verordnung Nr.44/2001) an der Schnittstelle zum nationalen Zivilprozessrecht*, σ.199 Lenenbach, *Die Behandlung von Unvereinbarkeiten zwischen rechtskräftigen Zivilurteilen nach deutschem und europäischen Zivilprozessrecht*,σ.153

⁵⁵³ Hess, *Europäisches Zivilprozessrecht*, §6,σ.186 Völzmann/-Stickelbrock, Prütting/Gerhlein, *ZPO Kommentar*⁸, §322,παρ.1 Nelle, *Anspruch, Titel und Vollstreckung im internationalen Rechtsverkehr*,σ.299επ. Sepperer, *Der Rechtskrafteinwand in den Mitgliedstaaten der EuGVVO*,σ.55επ..

της εκκρεμοδικίας κατά την παράλληλη εκκίνηση δύο δικών, προφυλάσσει κατ' αυτό τον τρόπο από την έκδοση αντιφατικών αποφάσεων, από τη δημιουργία, δηλαδή, αντιφατικών εννόμων αποτελεσμάτων.

Η θεωρία της επέκτασης των εννόμων συνεπειών των αλλοδαπών δικαστικών αποφάσεων που ακολουθείται στον Κανονισμό 1215/2012, καθώς και στον Κανονισμό 44/2001, οδηγεί περαιτέρω στη θέση ότι τα αντικειμενικά και υποκειμενικά όρια του δεδικασμένου αναπτύσσουν καταρχήν πλήρη ισχύ στην έννομη τάξη του κράτους αναγνώρισης υπό την αίρεση της έλλειψης αντίθεσης σε κάποιο από τα κωλύματα αναγνώρισης και εκτέλεσης.

5.2.2 Η αναγνώριση της ενέργειας αποκλεισμού των ενστάσεων.

Αναγνωρίζεται επίσης η ενέργεια αποκλεισμού των ενστάσεων⁵⁵⁴ είτε εντάσσεται στα αντικειμενικά όρια του δεδικασμένου είτε γίνεται αντιληπτή ως αυτοτελής ενέργεια της απόφασης⁵⁵⁵. Τα διάδικα μέρη δεν μπορούν σε δίκη κατά της εκτελεστικής διαδικασίας στο κράτος αναγνώρισης και εκτέλεσης να επικαλεστούν ενστάσεις που μπορούσαν να έχουν προτείνει κατά την εκκρεμοδικία της κύριας δίκης και τελικά δεν τις πρότειναν, στην έκταση που αυτές αποκλείονται κατά το δικονομικό δίκαιο της έννομης τάξης του δικαστηρίου που είχε κρίνει τη διαφορά και είχε εκδώσει απόφαση με ισχύ δεδικασμένου (*lex fori*).

5.2.3 Η αναγνώριση της διαπλαστικής ενέργειας.

Η διαπλαστική ενέργεια αναγνωρίζεται, έστω κι αν δεν προβλέπεται τέτοιου είδους ενέργεια για τις αποφάσεις στο κράτος αναγνώρισης. Η διαπλαστική ενέργεια επέχει ισότιμη θέση με το δεδικασμένο ως κύρια έννομη συνέπεια των αποφάσεων της διαγνωστικής δίκης και ειδικότερα ως έννομη συνέπεια και των διαπλαστικών αποφάσεων. Επομένως, οι δύο κύριες έννομες συνέπειες των διαπλαστικών αποφάσεων, ήτοι το δεδικασμένο και η διαπλαστική ενέργεια αναγνωρίζονται στον ευρωπαϊκό Κανονισμό 1215/2012, καθώς και στον Κανονισμό 44/2001, κατά τον ίδιο τρόπο. Εκείνο που παρουσιάζει ενδιαφέρον στην περίπτωση των διαπλαστικών αποφάσεων είναι το γεγονός ότι στη θεωρία υπήρχε διάσταση απόψεων σχετικά με το εάν αναπτύσσουν, εκτός από τη διαπλαστική τους ενέργεια, και δεδικασμένο, το οποίο λειτουργεί περιοριστικά προς την κατεύθυνση της αποφυγής της αντιφατικότητας των

⁵⁵⁴ Thole, Die Präklusionswirkung der Rechtskraft bei Gestaltungsrechten und ihr Verhältnis zu §767 Abs.2 ZPO, ZfP 124(2011), σ.45επ..

⁵⁵⁵ Rauscher/Leible, Europäisches, ό.π.,α.33παρ.6 EuGVVO.

αποφάσεων. Η κρατούσα άποψη⁵⁵⁶ δέχεται το δεδικασμένο ως κύρια έννομη συνέπεια και των διαπλαστικών αποφάσεων, η οποία διακρίνεται ευχερώς από τη διαπλαστική ενέργεια. Το δεδικασμένο καλύπτει την ύπαρξη του δικαιώματος του ενάγοντος να επιδιώξει την διαμόρφωση μιας νέας έννομης κατάστασης μέσω της διαπλαστικής απόφασης. Η κάλυψη του δικαιώματος αυτού από το δεδικασμένο έχει ως συνέπεια, κατά κρατούσα άποψη, ότι δεν μπορεί να αμφισβητηθεί από μία αγωγή αποζημίωσης ή μία αγωγή αδικαιολόγητου πλουτισμού⁵⁵⁷. Η έκδοση απόφασης για την αξίωση αποζημίωσης ή την αξίωση αδικαιολόγητου πλουτισμού μπορεί να επιφέρει ανατροπή της διάπλασης, ανατροπή δηλαδή του δεδικασμένου της διαπλαστικής απόφασης στην έκταση που τα αντικειμενικά του όρια καλύπτουν το διαγνωστέο δικαίωμα. Οι αξιώσεις δηλαδή αυτές βρίσκονται μεταξύ τους σε αντιθετική ή ορθότερα σε αντιφατική σχέση. Παρατηρείται ότι και στις διαπλαστικές αποφάσεις, όπως και στις καταψηφιστικές, η διάγνωση της αντιφατικότητας μέσω της σύγκρισης των αντικειμένων δίκης αποβαίνει ιδιαίτερα δυσχερής και εν τέλει αποδεκτή για εκείνες τις περιπτώσεις που τα έννομα αποτελέσματα των αποφάσεων δεν μπορούν να συνυπάρξουν όχι λόγω άμεσης μεταξύ τους αντίθεσης, αλλά λόγω ανατροπής των εννόμων αποτελεσμάτων της πρώτης εκδοθείσας απόφασης λόγω της μεταγενεστέρως εκδοθείσας ή υπό έκδοση απόφασης.

5.3 Η εκτελεστότητα ως έννομη συνέπεια που εξακολουθεί και μετά την καθιέρωση της άμεσης εκτέλεσης με τον Καν1215/2012(ΚανΒρυξΙα) να μην καθίσταται αντικείμενο αναγνώρισης.

Η πιο σημαντική μεταβολή που επέφερε ο Καν1215/2012(ΚανΒρυξΙα) στο σύστημα αναγνώρισης και εκτέλεσης ήταν η κατάργηση της διαδικασίας πιστοποίησης της εκτελεστότητας του αλλοδαπού εκτελεστού τίτλου στο κράτος εκτέλεσης, η κατάργηση δηλαδή της διαδικασίας του exequatur με την ταυτόχρονη όμως διατήρηση των κωλυμάτων αναγνώρισης και εκτέλεσης⁵⁵⁸. Η εισαγωγή της άμεσης εκτέλεσης συνεπάγεται την αναγνώριση της εκτελεστότητας ως κύριας συνέπειας των αλλοδαπών τελεσίδικων εκτελεστών και των προσωρινά εκτελεστών αποφάσεων, όπως αυτή αποδίδεται ως συνέπεια της δικαστικής απόφασης στο κράτος προέλευσής της. Η θεώρηση της εκτελεστότητας βάσει του προγενέστερου Καν44/2001 επέβαλε την

---

⁵⁵⁶ Lakkis, Gestaltungsakte im internationalen Rechtsverkehr, σ.172επ. όπου αντίστοιχα και παραπομπές για τις απόψεις υπέρ και κατά της έννομης συνέπειας του δεδικασμένου στις διαπλαστικές αποφάσεις. Καλαβρός, Τα υποκειμενικά όρια των ενεργειών των διαπλαστικών αποφάσεων και των παρεπόμενων ενεργειών των δικαστικών αποφάσεων, Δ 14(1983), σ.359.

⁵⁵⁷ Rosenberg/Schwab/Gottwald, Zivilprozessrecht¹⁰, §91,παρ.16·Dölle, Die sachliche Rechtskraft der Gestaltungsurteilen, ZZP 62(1941), σ.281επ..

⁵⁵⁸ Cuniberti, Some remarks on the efficiency of exequatur, FS von Hoffmann, σ.568·Για την ανάγκη, ωστόσο, βελτίωσης της ερμηνευτικής απόδοσης των κωλυμάτων, Domej, Die Neufassung der EuGVVO, RabelsZ 78(2014), σ.52.

πιστοποίηση του εκτελεστού τίτλου στο κράτος εκτέλεσης, σύμφωνα με τους κανόνες του εθνικού δικαίου του τελευταίου. Ο αλλοδαπός εκτελεστός τίτλος προσλάμβανε με τη διαδικασία της κήρυξης εκτελεστότητας κατά το δίκαιο του κράτους εκτέλεσης, όπως ίσχυε στον Καν44/2001, ισότιμα χαρακτηριστικά με αντίστοιχο ημεδαπό εκτελεστό τίτλο, ενώ με τον ισχύοντα Καν1215/2012(ΚανΒρυξΙα) ο αλλοδαπός εκτελεστός τίτλος εκτελείται άμεσα υπό τους περιορισμούς των προβλεπόμενων κωλυμάτων σύμφωνα με το δικονομικό δίκαιο του κράτους εκτέλεσης.

6. Η λειτουργία της διασυνοριακής αναγνώρισης των αποφάσεων υπό το πρίσμα των προϋποθέσεων της άμεσης εκτέλεσης των αποφάσεων κατά τον Καν1215/2012(ΚανΒρυξΙα) και τον Καν805/2004.

Η κατάργηση της διαδικασίας πιστοποίησης της εκτελεστότητας του τίτλου, της διαδικασίας του *exequatur*, πριν την εισαγωγή και την ισχύ της στον Καν1215/2012(ΚανΒρυξΙα), είχε προβλεφθεί σε κανονισμούς ‘δεύτερης γενιάς’, αρχικά εν μέρει στον κανονισμό 2201/2003 για τις γαμικές διαφορές⁵⁵⁹ και τις διαφορές γονέων-τέκνων και αργότερα πλήρως στον Κανονισμό 805/2004 για την άμεση εκτέλεση των μη αμφισβητούμενων απαιτήσεων και σε αρκετούς άλλους που ακολούθησαν την πλήρη αυτή κατάργηση.⁵⁶⁰ Η κατάργηση του *exequatur* ενισχύει τη σχέση αμοιβαίας εμπιστοσύνης μεταξύ των νομικών συστημάτων των κρατών-μελών και επιφυλάσσει στην εκτέλεση των αποφάσεων την ίδια δικαιοσύνη μεταχείριση που προβλέπεται κατά την αυτόνομη ερμηνεία των διατάξεων για την αναγνώριση, ήτοι την επέκταση της εκτελεστότητας και όχι απλώς την προσαρμογή του εκτελεστού τίτλου στον αντίστοιχο ή ανάλογο εκτελεστό τίτλο του κράτους εκτέλεσης. Η εκτελεστότητα ως βασική έννομη συνέπεια αποκτά ισότιμη δικονομική μεταχείριση με τις υπόλοιπες έννομες συνέπειες των αποφάσεων. Η διαδικασία άλλωστε κήρυξης της εκτελεστότητας στο κράτος εκτέλεσης ενέχει πάντοτε τον κίνδυνο να αμβλυθούν τόσο τα αντικειμενικά όσο και τα υποκειμενικά όρια της εκτελεστότητας, εφόσον στο κράτος εκτέλεσης προβλέπονται με διαφορετικό εύρος⁵⁶¹.

Η σημασία των κωλυμάτων αναγνώρισης και εκτέλεσης μετά από αυτήν την αναθεώρηση-τομή στην εκτέλεση του συνόλου σχεδόν των αλλοδαπών δικαστικών

---

⁵⁵⁹ Κατάργηση του ‘*exequatur*’ στον Καν2201/2003 του Συμβουλίου της 27.11.2003 προβλέπεται σε κάθε απόφαση που αναφέρεται στο δικαίωμα επικοινωνίας με το τέκνο(α.21) και σε περίπτωση που εκδοθεί απόφαση επιστροφής του τέκνου(ά.10επ.)

⁵⁶⁰ Βλ. Καν1896/2006 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και Συμβουλίου της 12.12.2006 για την εισαγωγή της Ευρωπαϊκής Διαταγής Πληρωμής· Καν861/2007 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και Συμβουλίου της 11. 7. 2007 για την εισαγωγή της ευρωπαϊκής διαδικασίας των Μικροδιαφορών· Καν4/2009 του Συμβουλίου της 18. 12. 2008 για τη διεθνή δικαιοδοσία, το εφαρμοστέο δίκαιο, την αναγνώριση και την εκτέλεση αποφάσεων και τη δικαστική συνεργασία σε θέματα υποχρεώσεων διατροφής

⁵⁶¹ Τσικρικάς, Ο ευρωπαϊκός εκτελεστός τίτλος,σ.130.

αποφάσεων που εμπίπτουν στο ρυθμιστικό εύρος του κανονισμού αναδεικνύεται εμφατικότερα απ' ότι με την παρελθούσας ισχύος διαδικασία κήρυξης της εκτελεστότητας. Την βεβαιότητα για την υπογράμμιση της αξίας της αναγνώρισης των αποφάσεων ως προστάδιο ελέγχου των ελαττωμάτων της προς εκτέλεση απόφασης μετά την κατάργηση του exequatur την υποδηλώνει η έκθεση της ευρωπαϊκής επιτροπής για την ανάλυση του αντίκτυπου('impact assessment')⁵⁶² της κήρυξης της εκτελεστότητας του τίτλου στο κράτος εκτέλεσης σύμφωνα με την οποία ένας πολύ μικρός αριθμός αποφάσεων αποτελούσαν αντικείμενο προσφυγής για έλεγχο των κωλυμάτων, καθώς η διαδικασία του exequatur διασφάλιζε τη συμβατότητα των αλλοδαπών εκτελεστών τίτλων με αντίστοιχους τους κρατους εκτέλεσης και, παρά την σημαντική πολλές φορές δαπάνη κόστους και χρημάτων, ήταν αποτελεσματική. Η θέσπιση της διαδικασίας κήρυξης της εκτελεστότητας του αλλοδαπού εκτελεστού τίτλου στο κράτος εκτέλεσης μπορούσε όμως να δημιουργήσει διάσταση ανάμεσα στη δυνατότητα αναγνώρισης και στην εκτέλεση των αποφάσεων και τελικά σύγχυση στον επισπεύδοντα δανειστή, ο οποίος ήταν δυνατόν να κατέχει δικαστική απόφαση, της οποίας οι έννομες συνέπειες θα αναγνωρίζονταν χωρίς ωστόσο να μπορεί στην πληρότητά της να εκτελεστεί. Η περίπτωση αυτή περιγράφει έναν αλλοδαπό εκτελεστό τίτλο που κηρύσσεται εκτελεστός στο κράτος αναγνώρισης και εκτέλεσης και προσβάλλεται με το προβλεπόμενο στην εκτελεστική διαδικασία ένδικο βοήθημα λόγω ελαττωμάτων του ίδιου του τίτλου. Έτσι, δημιουργούνταν η αντιφατική κατάσταση κατά την οποία μια δικαστική απόφαση αναγνωρίζεται, αλλά δεν εκτελείται τελικά λόγω προσβολής του τίτλου, ο οποίος ανέπτυξε έννομες συνέπειες που είχαν ήδη αναγνωρισθεί.

Σύμφωνα με τις ρυθμίσεις του Καν1215/2012(ΚανΒρυξΙα), ο καθού η εκτέλεση μπορεί να εκφράσει τις αντιρρήσεις του κατά της εκτέλεσης με τα ένδικα βοηθήματα που στρέφονται εναντίον της διαδικασίας⁵⁶³. Ο καθού η εκτέλεση επικαλείται, με τα ένδικα βοηθήματα κατά της εκτελεστικής διαδικασίας, την έλλειψη επέλευσης εκτελεστότητας του τίτλου, προβάλλοντας ως λόγους τα κωλύματα αναγνώρισης, όπως αυτά προβλέπονται στο ά.45 του Καν1215/2012(ΚανΒρυξΙα).

---

⁵⁶² Βλ.σχ.COM(2010),14.12.2010, Έγγραφο εργασίας των υπηρεσιών της Επιτροπής, Ανάλυση Αντίκτυπου για την πολύπλοκη διαδικασία του Exequatur στον καν 44/2001.

⁵⁶³ Βλ. ά.46,47 του Καν1215/2012.

Έτσι, λοιπόν, η αναγνώριση της αλλοδαπής απόφασης δεν συνεπάγεται την εκτέλεσή της αλλά η μη αναγνώριση, η άρνηση αναγνώρισής της δεν επιτρέπει την εκτέλεσή της⁵⁶⁴.

Η αναγνώριση δε της έννομης συνέπειας του δεδικασμένου συνεπάγεται ταυτόχρονα τη δυνατότητα του δικαστηρίου της ανακοπής κατά της επισπευδόμενης εκτέλεσης να ελέγχει τα αντικειμενικά όρια του δεδικασμένου της αλλοδαπής εκτελεστής απόφασης και κατ'επέκταση τις αποκλειόμενες από αυτό ενστάσεις, έτσι ώστε να είναι σε θέση να κρίνει το παραδεκτό της προβολής των λόγων της ανακοπής ή της προσφυγής.

Η διατήρηση όμως των κωλυμάτων αναγνώρισης και εκτέλεσης στον Καν1215/2012(ΚανΒρυξία), όπως ίσχυαν στον Καν44/2001, βεβαιώνει την ανάγκη διατήρησης ενός πλέγματος προστασίας του καθού η εκτέλεση, το οποίο πρέπει να ισχυροποιηθεί και να λειτουργεί ακόμα πιο αποτελεσματικά μετά την εισαγωγή της άμεσης εκτέλεσης για το σύνολο των διαφορών που εμπίπτουν στο ρυθμιστικό πεδίο εφαρμογής του. Ο καθού η εκτέλεση διατηρεί τη δυνατότητα να προσβάλει την εκτελεστική διαδικασία με τους λόγους προσβολής της αναγνώρισης των εννόμων συνεπειών, ήτοι την προσβολή της δημόσιας τάξης, της προσβολής του δικαιώματος δικαστικής ακρόασης, της αντίφασης με απόφαση παράγουσα όμοιες συνέπειες, έστω και αν η απόφαση που κατέσται άμεσα εκτελεστή δεν αναπτύσσει δεδικασμένο, οπότε και δεν θα ήταν δυνατός ο έλεγχος αναγνώρισής της, καθώς η αναγνώριση αφορά τις έννομες συνέπειες των δικαστικών αποφάσεων.

Η διαπίστωση του γεγονότος ότι η άμεση εκτέλεση δεν μπορεί να έχει ως αποτέλεσμα την άμεση αναγνώριση των κύριων εννόμων συνεπειών καταδεικνύεται από το παράδειγμα των τελεσίδικων δικαστικών αποφάσεων. Στις τελεσίδικες δικαστικές αποφάσεις που αναπτύσσουν δεδικασμένο και ταυτόχρονα κηρύσσονται άμεσα εκτελεστές, είτε κατά τον Καν1215/2012(ΚανΒρυξία), είτε κατά τον Καν805/2004, η αναγνώριση της κύριας έννομης συνέπειάς τους, του δεδικασμένου είναι αυτοδίκαιη, δεν είναι όμως άμεση, καθώς ελέγχεται για προσβολή των κωλυμάτων αναγνώρισης είτε αυτεπαγγέλτως είτε παρεμπιπτόντως είτε κατ' ένσταση. Ο Καν805/2004 δεν αποκλείει την λειτουργία του Καν44/2001, καθώς και του Καν1215/2012(ΚανΒρυξία) σε ό,τι αφορά στο περιεχόμενο της εκτελούμενης αξίωσης, τον έλεγχο της αναγνώρισης των εννόμων συνεπειών της τελεσίδικης δικαστικής απόφασης, καθώς μόνο αυτή αναπτύσσει δεδικασμένο ως κύρια έννομη

---

⁵⁶⁴ Βλ. και Freitag, Anerkennung und Rechtskraft europäischer Titel nach EuVTVO, EuMahnVO, EuBagatellVO, FS Kropholler, σ.762.

συνέπεια⁵⁶⁵. Ο ευρωπαϊκός εκτελεστός τίτλος αναφέρεται και καλύπτει μόνο την έννομη συνέπεια της εκτελεστότητας, ενώ το δεδικασμένο ελέγχεται από τα κωλύματα αναγνώρισης και εκτέλεσης του Καν1215/2012, μπορεί δηλαδή η απόφαση να έχει εκτελεστότητα και να προσβληθεί με ανακοπή κατά της εκτέλεσης λόγω του γεγονότος ότι το δεδικασμένο της προς αναγνώριση απόφασης θεμελιώνει ορισμένο κώλυμα αναγνώρισης και εκτέλεσης.

7. Η αυτοδίκαιη αναγνώριση των αλλοδαπών δικαστικών αποφάσεων.

Η αναγνώριση των εννόμων συνεπειών των αλλοδαπών δικαστικών αποφάσεων, όπως ορίζονται από το δικονομικό δίκαιο της έννομης τάξης του δικαστηρίου προέλευσης της απόφασης (lex fori), είναι καταρχήν άμεση, χωρίς δηλαδή να απαιτείται η άσκηση ιδιαίτερης αίτησης στο κράτος αναγνώρισης⁵⁶⁶. Κάθε πρόσωπο που έχει έννομο συμφέρον μπορεί ωστόσο να ζητήσει με την αίτηση άρνησης της εκτέλεσης την έκδοση δικαστικής απόφασης με την οποία διαγιγνώσκεται ότι συντρέχουν οι λόγοι άρνησης της αναγνώρισης⁵⁶⁷. Ακόμα, προβλέπεται ότι το δικαστήριο κράτους-μέλους μπορεί, εφόσον η κρίση για το κύριο ζήτημα εξαρτάται από την κρίση του παρεμπόδιτος ζητήματος της αναγνώρισης ή της άρνησης της αναγνώρισης μιας άλλης απόφασης, να κρίνει παρεμπιπτόντως και για την αναγνώριση της αλλοδαπής απόφασης ως προδικαστικό ζήτημα⁵⁶⁸.

Σε ό,τι αφορά όμως στην συνδρομή των κωλυμάτων αναγνώρισης για την άρνηση της αναγνώρισης δεν υπάρχει διαφοροποίηση του Καν1215/2012(ΚανΒρυξΙα) σε σχέση με τον Καν44/2001, καθώς με τον νεώτερο Κανονισμό στο ά.45 τα κωλύματα εξετάζονται κατ'ένσταση από τον καθού η αναγνώριση⁵⁶⁹.

8. Τα κωλύματα αναγνώρισης και εκτέλεσης κατά τον Καν44/2001, καθώς και κατά τον Καν1215/2012(ΚανΒρυξΙα).

Ο Καν1215/2012(ΚανΒρυξΙα) στο ά.45, καθώς και ο Καν44/2001 στα ά.34 και 35 αναφέρεται στους λόγους που οδηγούν στην άρνηση της αναγνώρισης και της εκτέλεσης. Τα κωλύματα που μπορούν να θέσουν φραγμό στην αναγνώριση και την εκτέλεση των αποφάσεων επιμερίζονται σε τρεις κατηγορίες, την αντίθεση στη δημόσια τάξη του κράτους αναγνώρισης, την προσβολή του δικαιώματος της δικαστικής ακρόασης κατά το αρχικό στάδιο της επίδοσης του εισαγωγικού

⁵⁶⁵ Τσικρικάς, Ευρωπαϊκός εκτελεστός τίτλος, σ.45επ.

⁵⁶⁶ ά.33παρ.1 του Καν44/2001, καθώς και ά.36παρ.1 του Καν1215/2012

⁵⁶⁷ ά.33παρ.2 του Καν44/2001, καθώς και το ά.36παρ.2 του Καν1215/2012

⁵⁶⁸ ά.33παρ.3 του Καν44/2001, καθώς και το ά.36παρ.3 του Καν1215/2012

⁵⁶⁹ Geimer, Das Anerkennungsregime der neuen Brüssel I-Verordnung (EU) Nr 1215/2012, FS Torggler, σ.333.

δικογράφου της δίκης και την αντιφατικότητα των αποφάσεων. Παρόλο που η αντίθεση στη δημόσια τάξη θα μπορούσε να περικλείει και τα υπόλοιπα κωλύματα-ιδίως αν γίνει δεκτή η άποψη ότι η προσβολή του προς αναγνώριση δεδικασμένου λόγω αντιφατικότητας συνιστά προσβολή της δικονομικής δημόσιας τάξης και η προσβολή του δικαιώματος στην πληρότητά του είτε λόγω της μη επίδοσης του εισαγωγικού δικογράφου είτε λόγω αποκλεισμού προβολής πραγματικών ισχυρισμών- έτσι ώστε να μην είναι αναγκαία ξεχωριστή υπόμνησή τους στον κανονισμό, η δυσκολία στη θεμελίωση προσβολής της δημόσιας τάξης του κράτους αναγνώρισης, καθιστά ίσως επιβεβλημένη την εξειδίκευση των κωλυμάτων αναγνώρισης.

Η θέση αυτή για τον επιμερισμό του θεμελιώδους κωλύματος της αντίθεσης στη δημόσια τάξη ίσως επαληθεύει την ορθότητά της στην ρητώς εκπεφρασμένη επαγωγική σχέση του ά.45.3 με το ά.45.1^α του Καν1215/2012(ΚανΒρυξΙα). Σύμφωνα με το ά.45.3 το δικαστήριο της αναγνώρισης δεν ερευνά τη διεθνή δικαιοδοσία του κράτους μέλους προέλευσης, ενώ οι σχετικοί με τη διεθνή δικαιοδοσία κανόνες δεν υπάγονται στην έννοια της δημόσιας τάξης σύμφωνα με το ά. ά.45.1^α. Αν, δηλαδή, το δικαστήριο του κράτους προέλευσης της απόφασης σφάλει σχετικά με τη διεθνή του δικαιοδοσία, όπως αυτή ορίζεται από τις διατάξεις του κανονισμού, είτε διότι έπρεπε να ακολουθήσει το σύστημα απονομής της αρμοδιότητας είτε όχι, και επομένως δικάζει την διαφορά ως αναρμόδιο δικαστήριο, δεν μπορεί το ελάττωμα αυτό να οδηγήσει σε άρνηση της αναγνώρισης ούτε κατά το ά.45.3 ούτε κατά το ά.45.1^α⁵⁷⁰. Εξαιρέση από το μη επιτρεπτό του ελέγχου της διεθνούς δικαιοδοσίας ως κωλύματος αναγνώρισης παρέχει η διάταξη του ά.45.1^ε του Καν1215/2012(ΚανΒρυξΙα) σύμφωνα με την οποία απόφαση δεν αναγνωρίζεται, εφόσον έχουν παραβιασθεί οι κανόνες διεθνούς δικαιοδοσίας των τμημάτων 3,4 και 5 του κεφαλαίου II και του ά.72 του Κανονισμού. Επομένως, η εσφαλμένη κρίση του δικαστηρίου του κράτους προέλευσης της απόφασης σχετικά με το αν τήρησε ορθά τους κανόνες της διεθνούς δικαιοδοσίας, όπως προβλέπονται στον κανονισμό υπό την έννοια της παραδεκτής από αυτό εκδίκασης της αγωγής ως καθ'ύλην για τη διαφορά αρμόδιου δικαστηρίου δεν συνιστά παρά μόνο κατ' εξαίρεση κώλυμα αναγνώρισης και εκτέλεσης.

Η αντίθεση, λοιπόν, στη δημόσια τάξη του κράτους αναγνώρισης, η προσβολή του δικαιώματος της δικαστικής ακρόασης κατά το αρχικό διαδικαστικό στάδιο της δίκης, η αντιφατικότητα των αποφάσεων και η παραβίαση ορισμένων διατάξεων του

---

⁵⁷⁰ Geimer/Schütze, EuZVR³, α.35EuGVVO.

συστήματος διεθνούς δικαιοδοσίας του κανονισμού διαμορφώνουν το πλαίσιο μέσα στο οποίο η διασυνοριακή αναγνώριση και εκτέλεση των εννόμων συνεπειών των δικαστικών αποφάσεων γνωρίζει τα όριά της.

Η αρχή της επέκτασης των εννόμων συνεπειών των αλλοδαπών δικαστικών αποφάσεων ως ερμηνεία της διασυνοριακής αναγνώρισης υπόκειται αναγκαία λόγω της πρόβλεψης των κωλυμάτων σε περιορισμούς, οι οποίοι οδηγούν, όταν η αυτόνομη ερμηνεία παραπέμπει για την ερμηνεία αυτών στο αυτόνομο εθνικό δίκαιο του κράτους αναγνώρισης, σε έναν ευρύτερο περιορισμό, όπως συμβαίνει με το κώλυμα της αντίθεσης στη δημόσια τάξη όπου ως δημόσια τάξη θεωρείται η δημόσια τάξη του κράτους της αναγνώρισης. Συνεπώς, τα κωλύματα αναγνώρισης επιτελούν την εξαίρεση από την αρχή της επέκτασης των εννόμων συνεπειών χωρίς ωστόσο να την αναιρούν, καθώς εφαρμόζονται εξαιρετικά ειδικά σε ό,τι αφορά το κώλυμα της αντίθεσης στη δημόσια τάξη. Έτσι, κατ' ουσίαν η συσταλτική τους εφαρμογή διασφαλίζει την αυτόνομη φύση και λειτουργία της αναγνώρισης, όπως προσδιορίζεται από την αυτόνομη ερμηνεία ΔΕΕ.

8.1 Αντίθεση στη δημόσια τάξη του κράτους αναγνώρισης.

8.1.1. Η έννοια της δημόσιας τάξης κατά τον Κανονισμό

Σύμφωνα με τη διάταξη του ά.45.1^α του Καν1215/2012(ΚανΒρυξΙα)⁵⁷¹, καθώς και του ά.34αρ.1 του Καν44/2001⁵⁷², απόφαση δεν αναγνωρίζεται, εφόσον η αναγνώριση έρχεται σε προφανή αντίθεση με τη δημόσια τάξη του κράτους αναγνώρισης και εκτέλεσης.

Η αντίθεση στη δημόσια τάξη, κατά την αυτόνομη ερμηνεία της διάταξης από το ΔΕΕ, μπορεί να αποτελέσει κώλυμα αναγνώρισης και εκτέλεσης της αλλοδαπής δικαστικής απόφασης, εφόσον η τελευταία παραβιάζει κατά τρόπο μη ανεκτό τις θεμελιώδεις ουσιαστικού και δικονομικού δικαίου αρχές της ευρωπαϊκής ένωσης ή του κράτους της αναγνώρισης⁵⁷³.

Το ΔΕΕ αποφεύγει να εκφέρει ορισμό του περιεχομένου της έννοιας της δημόσιας τάξης και θέτει απλώς με την παραπομπή στην τήρηση των θεμελιωδών γενικών

⁵⁷¹ Άρθρο 45.1^α «...αν η αναγνώριση αντίκειται **προδήλως** στη δημόσια τάξη του κράτους-μέλους **αναγνώρισης ή εκτέλεσης**».

⁵⁷² Άρθρο 34.1 «...αν η αναγνώριση αντίκειται **προφανώς** στη δημόσια τάξη του κράτους αναγνωρίσεως»

⁵⁷³ ΔΕΕ C-7/98 Krombach/Bamberski, Συλλ., I,2000,1935 ,παρ.37,44.

αρχών, τα όρια μέσα στα οποία η δημόσια τάξη του κράτους αναγνώρισης και εκτέλεσης μπορεί να ανεχθεί και κατά συνέπεια να αναγνωρίσει και να εκτελέσει ακώλυτα την αλλοδαπή δικαστική απόφαση⁵⁷⁴.

Το περιεχόμενο της έννοιας της δημόσιας τάξης παραμένει στο ρυθμιστικό δικαιοδοτικό πεδίο του κράτους της αναγνώρισης ή εκτέλεσης. Στην περιγραφή των ορίων της ευρωπαϊκής δημόσιας τάξης κατά την αυτόνομη ερμηνεία του ΔΕΕ ανήκουν τόσο η δικονομική⁵⁷⁵ όσο και η ουσιαστικού δικαίου δημόσια τάξη⁵⁷⁶. Έτσι, λοιπόν, θα γίνεται παραδεκτή επίκληση του κωλύματος της δημόσιας τάξης, εφόσον οι έννομες συνέπειες της απόφασης προσβάλλουν θεμελιώδη δικαιώματα των διαδίκων που συνήθως φανερώνουν τις κοινές συνταγματικές συνισταμένες των κρατών-μελών, οι οποίες εκπορεύονται από κοινοτικής κανονιστικής εμβέλειας κείμενα που ισχύουν ως πρωτογενές δίκαιο, όπως η Ευρωπαϊκή Σύμβαση δικαιωμάτων του Ανθρώπου, ο Ευρωπαϊκός Χάρτης των θεμελιωδών δικαιωμάτων⁵⁷⁷, η Συνθήκη για την ίδρυση της Ένωσης, ή όταν προέρχονται από τη δικονομική έννομη τάξη του forum των κρατών-μελών και συγκλίνουν με τις θεμελιώδεις αρχές της ένωσης⁵⁷⁸.

Ως εκ τούτου, η δημόσια τάξη προστατεύεται σε δύο επίπεδα, αφενός σύμφωνα με τις υπέρτερες θεμελιώδεις αρχές της ευρωπαϊκής εννόμου τάξεως και αφετέρου τις αντίστοιχες του κράτους αναγνώρισης. Η δε αναγκαιότητα του ελέγχου των εννόμων συνεπειών της αλλοδαπής απόφασης ως προς τις θεμελιώδεις αρχές του δικονομικού δικαίου του κράτους αναγνώρισης προκύπτει καταρχήν από το γεγονός ότι κάποιες φορές η δικονομική δημόσια τάξη του κράτους προέλευσης της απόφασης μπορεί ν' αποκλίνει από την δικονομική δημόσια τάξη του κράτους αναγνώρισης⁵⁷⁹. Η δημόσια τάξη του κράτους αναγνώρισης εφάπτεται με την ενωσιακή δημόσια τάξη στο μέτρο που υπηρετούν τις ίδιες θεμελιώδεις αρχές, καθώς, όπως ήδη αναφέρθηκε, η ευρωπαϊκή

⁵⁷⁴ C-7/98 Krombach/Bamberski, σκ.23· C-420/07 Apostolides/Orams, σκ.57· ΔΕΕ 11. 5. 2000 – C-38/98 – Régie nationale des usines Renault SA/Maxicar SpA, Συλλ. 2000, I-2973, NJW 2000, σ.2185 επ. σκ.28 .

⁵⁷⁵ Rauscher/Leible, Europäisches, ό.π., α. 34 παρ.14 EuGVVO.

⁵⁷⁶ ΔΕΕ 1. 6. 1999 , C-126/97 Eco Swiss China Time Ltd/BenettonInt., Συλλ. 1999, I-3055· Drolshammer/Schärer, Die Verletzung des materiellen ordre public als Verweigerungsgrund bei der Vollstreckung eines US-amerikanischen “punitive-damages-Urteils”, SJZ (1986), σ.309 επ..

⁵⁷⁷ Σχετικά με την παραδοχή ότι ο Χάρτης των Θεμελιωδών Δικαιωμάτων με την ενσωμάτωσή του ως δικαίου της Ευρωπαϊκής Ένωσης προσφέρει καλύτερη προστασία των θεμελιωδών δικαιωμάτων από το ΔΕΕ έναντι της προστασίας των θεμελιωδών ανθρωπίνων δικαιωμάτων του δικαστηρίου του Στρασβούργου βλ. Isidro, On exequatur und ECHR: Brussels I Regulation before ECtHR, IPRax 1(2015), σ.69 επ..

⁵⁷⁸ α.6 Συνθήκη Masing, Einheit und Vielfalt des europäischen Grundrechtsschutzes, JZ (2015), σ.477 επ..

⁵⁷⁹ Bach, Grenzüberschreitende Vollstreckung in Europa, σ.417 Stürmer, Anerkennungsrechtlicher und europäischer ordre public als Schranke der Vollstreckbarerklärung- der Bundesgerichtshof und die Staatlichkeit in der Europäischen Union, 50 Jahre BGH Festgabe aus der Wissenschaft III, σ.677 επ. όπου και προτείνει τέσσερα στάδια ελέγχου της δημόσιας τάξης: 1) εθνική δημόσια τάξη 2) συμβατότητα με το ευρωπαϊκό δίκαιο 3) συμβατότητα του δικαίου του κράτους έκδοσης της απόφασης με το ευρωπαϊκό δίκαιο 4) συμβατότητα της προς αναγνώριση απόφασης με το δίκαιο του κράτους αναγνώρισης που είναι συμβατό με τη σειρά του με το δίκαιο της ευρωπαϊκής ένωσης.

δημόσια τάξη χαράσσει απλώς τα όρια εφαρμογής του κωλύματος της αντίθεσης, δεν προσδιορίζει το περιεχόμενο της έννοιας της δημόσιας τάξης. Έτσι, υπάρχουν περιπτώσεις, όπου, ενώ κατά το αυτόνομο εθνικό δίκαιο, λόγω παραβίασης της αρχής της αναλογικότητας, η δημόσια τάξη θέτει φραγμό στην αναγνώριση μιας απόφασης, κατά το ενωσιακό δίκαιο η δημόσια τάξη δεν αποτελεί εμπόδιο στην αναγνώρισή της, επειδή η απόφαση πραγματοποιεί την αρχή της ελεύθερης παροχής υπηρεσιών, είναι δηλαδή σύμφωνη με το περιεχόμενο μιας θεμελιώδους αρχής της ευρωπαϊκής ένωσης⁵⁸⁰.

Συνεπώς, τα όρια στην εφαρμογή του κωλύματος της δημόσιας τάξης, όπως διαμορφώνονται από το ΔΕΕ, δεν επηρεάζονται αναγκαία από την εφαρμογή *stricto sensu* των εθνικών θεμελιωδών αρχών, αλλά κυρίως από την τελολογία της εμπέδωσης των ανώτερων δικαικών αρχών της ενωσιακής έννομης τάξης.

8.1.2. Παραδείγματα παραβίασης της δικονομικού και ουσιαστικού δικαίου δημόσιας τάξης

Η παραβίαση λοιπόν της δικονομικού δικαίου δημόσιας τάξης συνίσταται στην κατάφωρη και κατά μη ανεκτό τρόπο παραβίαση των βασικών αρχών και κανόνων δικαίου που στηρίζουν και μορφοποιούν το σύστημα απονομής της δικαιοσύνης και θεμελιώνεται όταν, για παράδειγμα, εκδίδεται απόφαση από όργανα απονομής της δικαιοσύνης που δεν έχουν οιαδήποτε πολιτειακή νομιμοποίηση⁵⁸¹, ή και όταν παραβιάζονται θεμελιώδεις δικονομικές αρχές που αναγνωρίζονται ως ισχύουσες στην έννομη τάξη του κράτους της αναγνώρισης στο πλαίσιο διακρατικών συμβάσεων⁵⁸². Ενδεικτικά περιπτώσεις παραβίασης της γερμανικής δημόσιας τάξης περιορίζονται ως επί το πλείστον στην ανάγκη προέλευσης της απόφασης από κρατικά συγκροτημένο δικαιοδοτικό όργανο⁵⁸³ και στη βασική από το σύνταγμα αρχή του κράτους δικαίου υπό την έννοια της εξασφάλισης του δικαιώματος ακρόασης των μερών⁵⁸⁴.

---

⁵⁸⁰ Pisani, Grenzen des anerkennungsrechtlichen ordre-public-Vorbehalts im EuGVÜ am Beispiel englischer 'conditional fee agreements', *IPRax* (2001), σ.297.

⁵⁸¹ ΔΕΕ C-420/07 Meletis Apostolides/David and Linda Orams Συλλ., I, 2009, 2563, παρ.59' ΔΕΕ C-341/04 Eurofood IFSC, Συλλ., I, 2006, 3813, παρ.68.

⁵⁸² ΔΕΕ C-222/84 Johnston/Chief Constable, Συλλ. I 1986, 1651, παρ.18' ΔΕΕ C-126/97 Eco Swiss China Time/Benetton International, I, 1999, 3055, παρ.41.

⁵⁸³ Βλ. Thomas/Putzo/-Hübtege, ZPO³⁵, §328, παρ.15επ..

⁵⁸⁴ BGH 14.06.2012 IX ZB 183/09, "Bei der Anwendung des verfahrensrechtlichen ordre public international ist auf die Grundsätze abzustellen, die Art.103Abs.1GG schützen will. Dies ist damals das Prinzip der Staatlichkeit das grundsätzlich verbietet, eine Entscheidung zu treffen, bevor der Betroffene Gelegenheit zur Äußerung hatte.", σε: www.openjur.de

Ακόμα γίνεται δεκτό ότι, όταν δεν παρέχεται το δικαίωμα ακρόασης σε διαδικαστικό στάδιο μεταγενέστερο της επίδοσης του εισαγωγικού της δίκης δικογράφου⁵⁸⁵, ή όταν δεν τηρείται κατά τη διάρκεια της διαδικασίας η αρχή της ισότητας των όπλων των διαδίκων, τότε η αναγνώριση της απόφασης που εκδόθηκε υπό αυτές τις προϋποθέσεις, μπορεί κατά το ά.45.1^α του Καν1215/2012(ΚανΒρυξία), καθώς και του ά.34εδ.1 του Καν44/2001 να αρθεί.

Ακόμα όμως και στην ουσιαστικού δικαίου δημόσια τάξη περιλαμβάνονται οι αρχές εκείνες που έχουν θεμελιώδη σημασία ή είναι απαραίτητες για την εύρυθμη λειτουργία των ουσιαστικού δικαίου εννόμων σχέσεων, όπως καταδεικνύεται στην απόφαση C-126/97 Eco Swiss/Benetton σύμφωνα με την οποία στο μέτρο που ένα εθνικό δικαστήριο οφείλει να δεχθεί μια αίτηση ακύρωσης διαιτητικής απόφασης λόγω παραβίασης κανόνων της ημεδαπής δημόσιας τάξης, οφείλει επίσης να δεχθεί μια τέτοια αίτηση που στηρίζεται στη μη λήψη υπόψιν των περιορισμών που θέτουν τα ά.101 και 102 ΣΛΕΕ στο δίκαιο του ανταγωνισμού, ή και του Καν1/2003(α.81,82ΣυνθΕΕ, πρώην ά.85ΣυνθΕΚ)⁵⁸⁶.

8.1.3. Οι περιορισμοί των θεμελιωδών δικαιωμάτων

Ως προς τη φύση τους, τα θεμελιώδη δικαιώματα δεν είναι απόλυτα δικαιώματα και κατά συνέπεια υπόκεινται σε επιτρεπούς περιορισμούς, η θεσμοθέτηση των οποίων, όταν τηρείται η αρχή της αναλογικότητας, δεν δικαιολογεί την επίκληση της προφανούς αντίθεσης στη δημόσια τάξη. Οι περιορισμοί δηλαδή στους κανόνες δικαίου που θεωρούνται θεμελιώδεις για την δικονομική έννομη τάξη, ή στα θεμελιώδη δικαιώματα⁵⁸⁷, πρέπει να δικαιολογούνται από ένα υπέρτερο και γενικότερο έννομο συμφέρον και να μην αποτελούν πρόδηλη και δυσανάλογη προσβολή των δικαιωμάτων που περιστελλούν⁵⁸⁸. Η περί ης ο λόγος απόφαση του ΔΕΕ Gambazzi/Daimler Chrysler έδινε απάντηση στο ερώτημα σχετικά με τις προϋποθέσεις της μη παραδεκτής συμμετοχής προσώπων σε δίκη με την επίκληση της αρχής της αναλογικότητας και ως εκ τούτου για την αποδοχή του παραδεκτού της εξαίρεσης προσώπων με έννομο συμφέρον από το δικαίωμα δικαστικής ακρόασης και εν γένει της δίκαιης δίκης. Ο

⁵⁸⁵ Διαφορετικά, αν το δικαίωμα δικαστικής ακρόασης δεν παρέχεται στο αρχικό στάδιο της διαδικασίας, εφαρμόζεται το ά.45αρ.2 του Καν1215/2012.

⁵⁸⁶ Sturm, Der Entwurf eines europäischen Vertragsgesetzbuchs, JZ (2001), σ.1097επ.· Sonnenberger, Privatrecht und internationales Privatrecht im künftigen Europa-Fragen und Perspektiven, RIW (2002), σ.489επ.

⁵⁸⁷ Βλ. ό.π. C-7/98 Krombach/Bamberski, σκ.37.

⁵⁸⁸ ΔΕΕ C-394/07 Gambazzi/DaimlerChrysler Canada, Συλλ.,I,2009,2563παρ.29· Audiencia Provincial Barcelona(ES) 15.03.2010, unalex ES-461, όπου έγινε δεκτό ότι μια απόφαση ασφαλιστικών μέτρων που διέταζε, εκτός από την καταβολή χρηματικού ποσού και την επιβολή προσωρινής κράτησης, θεωρήθηκε ότι βλάπτει την ισπανική δικονομική δημόσια τάξη, διότι η επιβολή του ληφθέντος ασφαλιστικού μέτρου θεωρήθηκε από το γερμανικό δικαστήριο δυσανάλογα επαχθής για τον καθού η αίτηση.

ηττηθείς διάδικος δεν είχε το δικαίωμα να λάβει μέρος στη δίκη και να ακουσθεί, διότι δεν είχε συμμορφωθεί με διάταξη ασφαλιστικών μέτρων του δικαστηρίου της κύριας δίκης και περιφρόνησε το δικαστήριο (διέπραξε *'contempt of court'*), παρόλο που εκπροσωπήθηκε νομότυπα στη δίκη από δικηγόρο. Ο περιορισμός του δικαιώματος ακρόασης θεωρήθηκε από το δικαστήριο της ουσίας ότι εξυπηρετεί το γενικότερο συμφέρον κατοχύρωσης της αποτελεσματικής δικαστικής προστασίας και ότι δεν είναι δυσανάλογα επιζήμιος για την θεμελίωση και ενάσκηση των δικαιωμάτων άμυνας του καθού. Το ΔΕΕ διετύπωσε διαφορετική άποψη και συνέστησε στο δικαστήριο της ουσίας να επαναξιολογήσει τον περιορισμό του δικαιώματος ακρόασης ως υπέρμετρα επαχθή, καθώς με τον περιορισμό αυτόν εκδηλώνεται πρόδηλη και δυσανάλογη προσβολή του δικαιώματος⁵⁸⁹. Ο περιορισμός, λοιπόν, του θεμελιώδους υπερνομοθετικής ισχύος δικαιώματος δεν πρέπει να είναι υπέρμετρα επαχθής για τον δικαιούχο και δυσανάλογος της τελολογίας σύμφωνα με την οποία τέθηκε. Διαφορετικά τυχόν επίκληση περιορισμού υπέρμετρα επαχθούς θα θεμελιώνει παραδεκτή προβολή του κωλύματος της αντίθεσης στη δημόσια τάξη.

Η νομολογία των εθνικών δικαστηρίων των κρατών-μελών⁵⁹⁰ ακολουθεί την ερμηνευτική οδό του ΔΕΕ και δέχεται ότι ο αποκλεισμός ακρόασης του εναγομένου στη διαδικασία της κύριας δίκης λόγω περιφρόνησης του δικαστηρίου (*'contempt of court'*) των ασφαλιστικών μέτρων, ακόμα και όταν εκπροσωπείται από δικηγόρο, καθώς ο ρόλος του τελευταίου περιορίζεται στο ρόλο ενός παθητικού παρατηρητή της διαδικασία χωρίς δυνατότητα προβολής ενστάσεων, συνιστά δυσανάλογο και υπέρμετρα επαχθή περιορισμό του δικαιώματος δικαστικής ακρόασης και για το λόγο αυτό προσβάλλει τη δημόσια τάξη του δικαστηρίου της αναγνώρισης.

Άλλοτε πάλι, το δικαστήριο του κράτους της αναγνώρισης έπρεπε, κατά την χαρακτηριστική απόφαση του Γερμανικού Ακυρωτικού Δικαστηρίου⁵⁹¹, να διαπιστώσει καταρχάς πως η ρύθμιση του αλλοδαπού δικαίου λειτουργεί στην έννομη τάξη έκδοσης της απόφασης, ποιες ανάγκες εξυπηρετεί και αν αυτές ικανοποιούνται σημαντικά μέσα στο δικαιοσύστημα τόσο του κράτους προέλευσης της απόφασης όσο και του κράτους αναγνώρισης. Η αντίθεση της αλλοδαπής απόφασης στη δημόσια

---

⁵⁸⁹ Βλ. ό.π. C-394/07 Gambazzi/DaimlerChrysler Canada, παρ.33.

⁵⁹⁰ Βλ.σχ. BGHZ 182,204, Peter Gottwald, Zusammenfassung von "Anmerkung zum Beschluss des BGH vom 02.09.2009, Az.: XII ZB 50/06 (Ein Unterhaltstitel, der erlassen wurde, nachdem der Beklagte wegen Missachtung des Gerichts...)", FamRZ (2009), 2074.

⁵⁹¹ BGH 18.10.1967 VII ZR 145/66, JZ (1968), σ.595επ., η οποία εξέταζε το ερώτημα αν μία αγγλική απόφαση που περιέχει διάταξη *'contempt of court'* ως ποινή στον εναγόμενο, καθώς του αποκλείει την ακρόαση κατά την διάρκεια της υπόλοιπης διαδικασίας στο ακροατήριο, έρχεται σε αντίθεση με τη γερμανική δημόσια τάξη.

τάξη του κράτους της αναγνώρισης, έστω και προφανής, δεν είναι ικανή από μόνη της να επιφέρει την άρνηση της αναγνώρισης. Με αφορμή την περίπτωση αυτή, αναδεικνυόταν το ιδιαίτερα περίπλοκο και ορισμένες φορές ανυπέρβλητα δυσχερές έργο του δικαστή του forum της αναγνώρισης, ο οποίος όφειλε, όχι μόνον να υπερβεί το εμπόδιο της γλωσσικής κατανόησης μιας απόφασης, αλλά και να κατανοήσει τη λειτουργία και την ένταξη αλλοδαπών δικαιοκτών αρχών σε δικαιικά συστήματα ξένα προς το δικό του.

8.1.4. Η περίπτωση των anti-suit injunctions, των αντιαγωγικών διαταγών.

Επιπλέον, το δικαστήριο του κράτους αναγνώρισης και εκτέλεσης δεν αναγνωρίζει την απόφαση αγγλικού δικαστηρίου, που διατάσσει μια anti-suit injunction⁵⁹² λόγω αντίθεσης στην ημεδαπή δημόσια τάξη. Παρόλο που η απόφαση σχετικά με την χορήγηση της ‘anti-suit injunction’ δεν εμπίπτει στο καθύλην πεδίο εφαρμογής του κανονισμού, καθώς δεν εμπίπτει ούτε στην γενικότερη έννοια της απόφασης κατά το ά.2 του Καν1215/2012(ΚανΒρυξΙα), καθώς και του ά.32 του Καν 44/2001, ούτε στην ειδικότερη αυτόνομη ερμηνεία της έννοιας των ασφαλιστικών μέτρων⁵⁹³, έγινε δεκτό από το ΔΕΕ ότι δεν μπορεί να αναγνωρισθεί, καθώς, επειδή η απαγόρευση που θέτει το μέτρο αυτό αντιβαίνει στο κλειστό σύστημα απονομής της διεθνούς δικαιοδοσίας του κανονισμού και επειδή προσβάλλει το δικαίωμα δικαστικής προστασίας του καθού η διαταγή κατά το ά.6 I της ΕΣΔΑ ή και το ά.47 I του Χάρτη των Θεμελιωδών Δικαιωμάτων, προσκρούει στο κώλυμα της αντίθεσης στη δημόσια τάξη και δή της ενωσιακής δημόσιας τάξης⁵⁹⁴. Η έκδοση μιας τέτοιας απόφασης που

---

⁵⁹² Οι αντιαγωγικές διαταγές εκδίδονται με τη μορφή προσωρινών ασφαλιστικών μέτρων στις περιπτώσεις εκείνες που ασκείται αγωγή σε αλλοδαπό δικαστήριο κατά παράβαση είτε συμφωνίας παρεκτάσεως είτε συμφωνίας για υπαγωγή στη διαίτησία ή που ο ενάγων κινεί καταχρηστικά διαδικασίες σε αλλοδαπό δικαστήριο επιβαρύνοντας υπέρμετρα τον εναγόμενο.Βλ.και Naumann, Englische anti suit injunctions zur Durchsetzung von Scheidsvereinbarungen,s.18επ. Tsirikas, Preliminary Judicial Protection:Interim and Freezing Injunctions in Civil Law Countries and in England, Gottwald, Litigation in England and Germany,σ.114-115.

⁵⁹³ Tsirikas/Hausmann, Unalex Kommentar Brussel I Verordnung, α.31παρ.13,14 EuGVVO.

⁵⁹⁴ ΔΕΕ 27.04.2004 C-159/02 Turner v.Grovit,unalex EU-70 παρ.27.Σχτικά με αυτή την απόφαση βλ.και Krause, Turner/Grovit Der EuGH erklärt Prozessführungsverbote für unvereinbar mit dem EuGVÜ, RIW 7(2004). ΔΕΕ 10.02.2009 C-185/07 Allianz/West Tankers, unalex EU-171,παρ.29. Hau , Zum Verhältnis von Art. 21 zu Art. 22 EuGVÜ, IPrax 3(1996), σ. 177-179. Hartley, Antisuit Injunctions and the Brussels Jurisdiction and Judgments Convention, International and Comparative Law Quarterly,(2000),τόμ.49, σ.171επ. Πρβλ. το ψήφισμα της 02.09.2003 του Ινστιτούτου για το διεθνές δίκαιο(Institute de droit international) σχετικά με το δόγμα του forum non conveniens και για τις anti-suit injunctions στο ά.5 ‘Les juridictions qui accordent des anti-suit injunctions devraient être sensibles aux exigences de la comity et, en particulier, ne devraient accorder de telles injonctions que lorsqu’il y a a) violation d’un accord relatif au choix du tribunal ou d’un accord d’arbitrage ; b) comportement déraisonnable ou oppressif d’un demandeur devant une juridiction étrangère ; ou c) nécessité de protection de leur propre compétence dans des matières telles que l’administration de biens et les procédures d’insolvabilité’. Πρβλ και Collins, The institute de droit international and anti-suit injunctions,FS Jayme,σ.131επ. Kronke, Acceptable Transnational Anti-suit Injunctions, FS Kaissis, σ.549.

εμποδίζει τον ενάγοντα να ασκεί μια αγωγή ή να συνεχίζει την εκδίκαση της αγωγής στο δικαστήριο ενός κράτους μέλους παραβιάζει την αρχή της καταρχήν απαγόρευσης ελέγχου της διεθνούς δικαιοδοσίας των δικαστηρίων ενός κράτους-μέλους από τα δικαστήρια ενός άλλου κράτους-μέλους⁵⁹⁵, η οποία και συνιστά θεμελιώδη αρχή της ευρωπαϊκής δικονομικής έννομης τάξης. Επομένως, οι αποφάσεις που έρχονται σε αντίθεση με το σύστημα και τη λειτουργία του κανονισμού, οι οποίες όχι μόνο εξαιρούνται από το κανονιστικό του πεδίο, αλλά προσβάλλουν θεμελιώδεις αρχές του, επιτρέπεται σύμφωνα με τη νομολογία του ΔΕΕ να ελέγχονται από τον μηχανισμό αναγνώρισης και εκτέλεσης του κανονισμού.

Η υπαγωγή λοιπόν στη δημόσια τάξη πραγματοποιείται, όπως στην περίπτωση των anti-suit injunctions, καθ' υπέρβαση των ορίων του συστήματος αναγνώρισης και εκτέλεσης, καθώς στο σύστημα αναγνώρισης και εκτέλεσης εμπίπτουν οι αποφάσεις που εκδίδονται από κράτος-μέλος οποιαδήποτε μεν κι αν είναι η ονομασία τους και υπάγονται στο καθ' ύλην πεδίο εφαρμογής του, αλλά με την επιπρόσθετη προϋπόθεση της συμμόρφωσης της απόφασης προς τις θεμελιώδεις αρχές του κανονισμού.

Ο έλεγχος υπαγωγής στα κωλύματα αναγνώρισης πραγματοποιείται συνεπώς για όλες τις αλλοδαπές δικαστικές αποφάσεις είτε οι τελευταίες υπάγονται στο καθύλην πεδίο εφαρμογής του κανονισμού in toto είτε εξαιρούνται από αυτό.

8.1.5. Έννοια της ‘ πρόδηλης ή προφανούς παραβίασης της δημόσιας τάξης’

Η επίκληση όμως του κωλύματος της δημόσιας τάξης είναι δυνατή σύμφωνα με την νομολογία του ΔΕΕ, εφόσον η παραβίαση των θεμελιωδών αρχών είναι προφανής. Η ερμηνευτική προσέγγιση της έννοιας της προφανούς παραβίασης της δημόσιας τάξης συμπεριλαμβανόταν ήδη στην αιτιολογική έκθεση της πρότασης της Επιτροπής για την αναθεώρηση της σύμβασης των Βρυξελλών⁵⁹⁶ και αποτέλεσε διακριτικό γνώρισμα της έννοιας της δημόσιας τάξης ως κωλύματος αναγνώρισης και εκτέλεσης αφενός του Καν44/2001 και αφετέρου του Καν1215/2012(ΚανΒρυξΙα). Ο όρος της προφανούς παραβίασης ανταποκρίνεται στον κατ' εξαίρεση έλεγχο της αντίθεσης στη δημόσια τάξη και τον εξειδικεύει ρητά ως τέτοιο, υπό το πρίσμα της συσταλτικής ερμηνευτικής εκδοχής των κωλυμάτων αναγνώρισης.

Ακόμα όμως και πριν την εισαγωγή στο ά.34αρ.1 του Καν44/2001 του όρου της ‘προφανούς’ παραβίασης⁵⁹⁷, η αυτόνομη ερμηνευτική εκδοχή του ΔΕΕ υπέρ μιας

⁵⁹⁵ ΔΕΕ 27.06.1991 C-351/89 Overseas Union/New Hampshire Insurance παρ.24' α.45(3) του Καν1215/2012

⁵⁹⁶ Grünbuch zur Überprüfung der Verordnung (EG) Nr. 44/2001 des Rates über die gerichtliche Zuständigkeit und die Anerkennung und Vollstreckung von Entscheidungen in Zivil- und Handelssachen KOM(2009) σ.348.

⁵⁹⁷ Βλ.σχ.ΔΕΕ C-414/92 Solo Kleinmotoren/Boch, Συλλ.1994 I, 2237, παρ.20.

δημόσιας τάξης αποτελούμενης από υπερεθνικές θεμελιώδεις δικαικές αρχές, η προφανής ή άλλως δυσανάλογη παραβίαση των οποίων επιφέρει την άρνηση αναγνώρισης της απόφασης σε συνδυασμό με την απαγόρευση επανεξέτασης του περιεχομένου της απόφασης, αιτιολογικού και διατακτικού(απαγόρευση της *révision au fond*)⁵⁹⁸, υποδεικνύει στο δικαστήριο του κράτους της αναγνώρισης την περιορισμένη και εξαιρετική εφαρμογή του κωλύματος της δημόσιας τάξης⁵⁹⁹. Άλλωστε, και τα ίδια τα εθνικά δικαστήρια των κρατών-μελών επικαλούνται με φειδώ στη νομολογία τους⁶⁰⁰ ως λόγο αποκλεισμού της αναγνώρισης μιας αλλοδαπής δικαστικής απόφασης την αντίθεση στη δημόσια τάξη. Ακόμα, είναι αξιοσημείωτο ότι η έστω και επιφυλακτική και περιορισμένη θεμελίωσή της από τη νομολογία, επικρίνεται και αυτή ως εσφαλμένη από τη θεωρία⁶⁰¹, γεγονός το οποίο καταδεικνύει και τη δυσχέρεια αποτελεσματικής υπαγωγής σε αυτήν.

8.1.6. Κριτική στη θεμελίωση της προσβολής της δημόσιας τάξης ως κωλύματος αναγνώρισης και εκτέλεσης

Η σπάνια και εξαιρετική θεμελίωση και επίκληση από τη νομολογία των κρατών μελών της δημόσιας τάξης ως κωλύματος αναγνώρισης και εκτέλεσης έδωσε αφορμή σε μερίδα της θεωρίας⁶⁰² να αντλήσει από αυτήν πρόσφορο δικαιολογητικό λόγο κατάργησης της δημόσιας τάξης. Υποστηρίζεται αφενός ότι ο έστω και εξαιρετικός έλεγχος της δημόσιας τάξης θα καταργούσε την αυτόνομη κατά το ΔΕΕ έννοια της αναγνώρισης ως επέκτασης στο κράτος αναγνώρισης των εννόμων συνεπειών των αλλοδαπών δικαστικών αποφάσεων και θα την μετέβαλε σε αναγνώριση μόνο των εννόμων συνεπειών της αλλοδαπής απόφασης που μπορούν να προσαρμοστούν στις προβλεπόμενες έννομες συνέπειες των αποφάσεων στο κράτος αναγνώρισης, όπως υποστηρίζεται από την θεωρία της σωρευτικής αναγνώρισης των εννόμων συνεπειών(‘*Kumulationstheorie*’) ή σε αναγνώριση εκείνων των εννόμων συνεπειών της αλλοδαπής απόφασης που είναι όμοιες μιας αντίστοιχης ημεδαπής δικαστικής απόφασης σύμφωνα με την θεωρία της αναγνώρισης των όμοιων συνεπειών(‘*Gleichstellungstheorie*’). Η αναγνώριση όμως υπό την έννοια της επέκτασης των εννόμων συνεπειών των αλλοδαπών δικαστικών αποφάσεων με τον περιορισμό της

⁵⁹⁸ ΔΕΕ C-7/98 *Krombach/Bambarski*, Συλλ. I,2000,1935,παρ.37.

⁵⁹⁹ Βλ. ήδη *Jenard*, Bericht zum Übereinkommen (ABl. 1979, C 59), zu Art. 26EuGVÜ.

⁶⁰⁰ *Stadler*, Revision des Brüsseler und Luganer Übereinkommens, Revision des EuGVÜ, Revision des EuGVÜ Schiedsverfahrensrecht, σ.44· *Föhlisch*, Der gemeineuropäische ordre public,σ.70επ..

⁶⁰¹ Βλ.σχ.*Baur/Stürmer*, Zwangsvollstreckungsrecht¹²,Bd.I,παρ.55.55.

⁶⁰² *Leipold*, Neuere Erkenntnisse des EuGH und des BGH zum anerkennungsrechtlichen ordre public, FS Stoll, σ.644,645.

πρόβλεψης του κωλύματος της δημόσιας τάξης δεν μπορεί ωστόσο να οδηγεί στην αντίληψη της δημόσιας τάξης ως μίας δημόσιας τάξης ελαστικής, κατά την γαλλική απόδοση του όρου σε μία *'ordre publique atténué'* όπου αποφάσεις, η έκδοση των οποίων στηρίζεται σε έννομες ρυθμίσεις ξένες προς την έννομη τάξη του κράτους αναγνώρισης, να αναγνωρίζονται χωρίς να θίγεται η ημεδαπή δημόσια τάξη. Διαφορετικά, το δικονομικό φαινόμενο της επιλογής δικαστηρίου ή άγρευσης δικαστηρίου κατά την προσφιλή απόδοση του αγγλικού όρου (*forum shopping*)⁶⁰³, όταν το σύστημα των δικαιοδοτικών βάσεων του κανονισμού το επιτρέπει (βλ. γενική και ειδικές συντρέχουσες δικαιοδοτικές βάσεις) θα έβρισκε πρόσφορο έδαφος, καθώς ο ενάγων, θα επέλεγε το δικαστήριο που θα είχε ειδική συντρέχουσα αρμοδιότητα προκειμένου να επιτύχει την έκδοση απόφασης με συνέπειες ευνοϊκές για εκείνον, ξένες ωστόσο για την έννομη τάξη του κράτους της αναγνώρισης. Η απόφαση αυτή, λόγω της παραδοχής της ελαστικής δημόσιας τάξης, δεν θα αντιμετώπιζε πρόβλημα αναγνώρισης, καθώς η αντίθεση στη δημόσια τάξη δεν θα υπήρχε⁶⁰⁴. Μία ελαστική δημόσια τάξη θα ισοδυναμούσε σχεδόν με την κατάργηση της δημόσιας τάξης⁶⁰⁵ ως κωλύματος αναγνώρισης. Επομένως, το γεγονός ότι το ΔΕΕ τη διατηρεί ως κώλυμα αναγνώρισης και εκτέλεσης, παρά την σπάνια επίκληση του από τη νομολογία για την άρνηση αναγνώρισης μιας αλλοδαπής δικαστικής απόφασης, θα πρέπει υπό την έποψη της ελεύθερης κυκλοφορίας των δικαστικών αποφάσεων να καθιστά αφενός μεν εξαιρετική την εφαρμογή της, αφετέρου δε, όταν συντρέχουν οι προϋποθέσεις εφαρμογής της, να καθιστά την εφαρμογή της διάταξης για την άρνηση της αναγνώρισης επιβεβλημένη, καθώς πρέπει να υπάρχει ο έλεγχος τήρησης των θεμελιωδών αρχών που διασφαλίζουν την υπέρτατη αρχή του κράτους δικαίου.

Η διατήρηση του κωλύματος αυτού δεν συνιστά απλώς ένα κατάλοιπο επιβεβαίωσης της δικαιοσύνης αυτοτέλειας των εθνικών κρατών και της κοινοτικής εννόμου τάξεως αλλά ουσιώδη φραγμό στην απεριόριστη αναγνώριση των εννόμων συνεπειών των αλλοδαπών δικαστικών αποφάσεων.

Η αντίθετη άποψη υποστηρίζει ότι η κατάργηση της δημόσιας τάξης προφυλάσσει όχι μόνο από την παραχάραξη της αυτόνομης από το ΔΕΕ ερμηνείας της έννοιας της αναγνώρισης, αλλά επιπλέον, εφόσον αφαιρεί τον κάθετο έλεγχο της αντίθεσης προς

---

⁶⁰³ Schack, Internationales Zivilverfahrensrecht⁵, παρ.250-261 Köster, Haftung wegen Forum Shopping in den U.S.A., σ.20 Siehr, „Forum Shopping“ im internationalen Rechtsverkehr, ZfRV 25 (1984), σ. 124-144 Koch/Magnus/Winkle von Mohrenfels, IPR und Rechtsvergleichung, σ.35.

⁶⁰⁴ Βλ.σχ.Brockmeier, Punitive damages, multiple damages und deutscher ordre public,σ.92.

⁶⁰⁵ Beaumont/Johnston, Abolition of the Exequatur in Brussels I: Is a public policy defense necessary for the protection of human rights ?, IPRax 30(2010),σ.105επ..

θεμελιώδη δικαιώματα από τη δικαιοδοσία των εθνικών δικαστηρίων, τον περιορίζει στην δικαιοδοσία του Δικαστηρίου των Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων, ως δικαστηρίου πλέον αρμόδιου για την, κατά την άποψη αυτή, αποτελεσματική διάγνωση της αντίθεσης στη δημόσια τάξη⁶⁰⁶.

Ορθά, όμως, παρά τις προτάσεις που είχαν διατυπωθεί και παλαιότερα από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή ήδη ακόμα και πριν την αντικατάσταση της Σύμβασης των Βρυξελλών από τον Καν44/2001, καθώς και τις αντιρρήσεις μέρους της θεωρίας, η δημόσια τάξη διατηρήθηκε στον Καν1215/2012(ΚανΒρυξΙα) ως κώλυμα αναγνώρισης και εκτέλεσης. Η χρονοβόρα διαδικασία εκδίκασης της προσφυγής στο ΕΔΔΑ δεν θα μπορούσε να προφυλάξει τον καθού η εκτέλεση οφειλέτη αποτελεσματικά από το ελάττωμα αυτό του εις βάρος του εκδοθέντος εκτελεστού τίτλου. Η δημόσια τάξη λειτουργεί ως μία αναντικατάστατη εγγύηση για την άμυνα του οφειλέτη, η οποία δεν πρέπει να παραγνωρίζεται, ακόμα και αν σε προηγούμενο στάδιο της διαδικασίας έκδοσης του εκτελεστού τίτλου, ο καθού δεν άσκησε τα προβλεπόμενα ένδικα μέσα⁶⁰⁷. Άλλωστε, ο όρος της προφανούς αντίθεσης και όχι της απλής αντίθεσης στο δίκαιο του forum της αναγνώρισης και εκτέλεσης της απόφασης, ακριβώς επειδή καθιστά την υπαγωγή σε αυτήν εξαιρετική και μη ανεκτή, δεν πρέπει να θεωρείται εμπόδιο στην καταρχήν επέκταση των εννόμων συνεπειών των αλλοδαπών δικαστικών αποφάσεων.

8.1.7. Η αντιμετώπιση της αντίθεσης στη δημόσια τάξη από το εθνικό δικονομικό δίκαιο των κρατών-μελών.

Ενώ, όμως σύμφωνα με την τελολογική και συστηματική ερμηνεία της έννοιας της δικονομικής δημόσιας τάξης, οι βασικές δικονομικές αρχές είναι εκείνες που την οριοθετούν και τυχόν αντίθετη προς αυτές ενέργεια είτε του δικαστηρίου είτε των διαδίκων επιφέρει την παραβίαση τους και συνακόλουθα φραγμό στην αναγνώριση των αποφάσεων που εκδόθηκαν με βάση την παραβίαση αυτή, η νομολογία των εθνικών κρατών-μελών αρνείται να την εφαρμόσει για το σύνολο των θεμελιωδών αρχών. Έχει παρατηρηθεί, για παράδειγμα, ότι η παραβίαση κανόνων συνιστωσών του δικαιώματος στη δίκαιη δίκη, όπως η παραβίαση της εύλογης διάρκειας της δίκης⁶⁰⁸ ή

⁶⁰⁶ Υπέρ της κατάργησης της αντίθεσης της δημόσιας τάξης, εφόσον υπάρχει συμφωνία σε κοινές εγγυήσεις και αρχές διασφάλισης θεμελιωδών δικαιωμάτων Martiny, Die Zukunft des europäischen ordre public im internationalen privat-und zivilverfahrensrecht, FS Sonnenberger, σ.523επ..

⁶⁰⁷ Αντίθετη κρατούσα γνώμη υπέρ της απαραίτητης προγενέστερης άσκησης των ενδίκων μέσων MünKo/-Gottwald, ZPO⁴, α.34 EuGVVO,παρ.14. Η προϋπόθεση της προηγούμενης άσκησης όχι μόνο ένδικου μέσου τακτικού ή έκτακτου, αλλά και οποιουδήποτε πρόσφορου ενδίκου βοηθήματος στο κράτος έκδοσης της απόφασης ισχύει και για την θεμελίωση της απάτης επί δικαστηρίου, εμπίπτουσας στο εύρος του παραδεκτού της επίκλησης του κωλύματος της δημόσιας τάξης ως κωλύματος αναγνώρισης και εκτέλεσης κατά τον κανονισμό.Βλ.σχ.Rauscher/-Leible, Europäisches,ό.π.,α.34,παρ.18a.

⁶⁰⁸ OLG Hamburg 18.11.2008, EuLF 2009,II-10.

η παραβίαση της πρόβλεψης αιτιολόγησης των δικαστικών αποφάσεων που δεν υποκρύπτει στέρηση του δικαιώματος άμυνας⁶⁰⁹, δεν θεωρούνται ότι προσβάλλουν τη δημόσια τάξη του κράτους αναγνώρισης, παρόλο που το ίδιο τις προβλέπει ως απαραίβατες δικονομικές αρχές.

Ακόμη, η νομολογία των δικαστηρίων των κρατών-μελών-όπως θα δειχθεί σε επόμενο κεφάλαιο- απορρίπτει την προβολή ως λόγου παραβίασης της δημόσιας τάξης και κατ' επέκταση επίκλησης ως κωλύματος αναγνώρισης του ά.45εδ.1 του Καν1215/2012(ΚανΒρυξΙα), καθώς και ά.34εδ.1 Καν44/2001, τα διευρυμένα όρια του δεδικασμένου ή τις ρυθμίσεις που διέπουν το δίκαιο της απόδειξης, εκτός εάν πρόκειται για αποδεικτικά μέσα που αποκτήθηκαν κατά παράβαση συνταγματικών διατάξεων. Θα μπορούσε βάσιμα να υποστηριχθεί ότι η νομολογία των εθνικών δικαστηρίων δικαίως και με δογματική συνέπεια προς την νομολογία του ΔΕΕ, τάσσεται κατά της συμπερίληψης των επιμέρους δικονομικών διατάξεων, που συναρμολογούν το εκάστοτε εθνικό δικονομικό σύστημα, στην δημόσια τάξη, όπως των ρυθμίσεων για το αντικείμενο της δίκης, το δεδικασμένο, τις επιδόσεις, την απόδειξη, καθώς η αυτόνομη ερμηνεία παραπέμπει για την έννοια της δημόσιας τάξης περιοριστικά στις γενικές δικονομικές αρχές και όχι στις επιμέρους ειδικότερες εθνικές ή κοινοτικές δικονομικού δικαίου ρυθμίσεις⁶¹⁰.

8.1.8. Τελικές παρατηρήσεις.

Συνοψίζοντας, θα μπορούσε επιγραμματικά να ειπωθεί ότι το περιεχόμενο της δημόσιας τάξης ως μέτρο ελέγχου της προς αναγνώριση απόφασης σύμφωνα με τον Καν1215/2012(ΚανΒρυξΙα), καθώς και με τον προϊσχύοντα Καν44/2001 καθορίζεται από την έννοια της δημόσιας τάξης, όπως αυτή προβλέπεται κατά το αυτόνομο εθνικό δίκαιο των κρατών-μελών ως κώλυμα αναγνώρισης, με τη διαφορά ότι έχει διευρυμένα όρια περιλαμβάνοντας τόσο τις εθνικές δικονομικές αρχές, όσο και τις αρχές, βάσει των οποίων διαρθρώνεται η ευρωπαϊκή δικονομική έννομη τάξη. Κοινό χαρακτηριστικό του περιεχομένου της έννοιας της δημόσιας τάξης αποτελεί η εξαίρεση από αυτήν των επιμέρους δικονομικών ρυθμίσεων⁶¹¹, εκτός εάν οι τελευταίες ανάγουν την τελολογική τους λειτουργία ευθέως στις ευρύτερες δικονομικές αρχές.

⁶⁰⁹ Η θεμελίωση της αντίθεσης στη δημόσια τάξη ελλείπει αιτιολογίας είναι επισφαλής, με την νομολογία να την δέχεται στις περιπτώσεις έλλειψης αιτιολογίας μιας ερήμην εκδοθείσας απόφασης και άλλοτε να την απορρίπτει. Πρβλ. OLG Düsseldorf(DE) 29.09.2006, unalex DE-599' OLG Düsseldorf, RIW,1991' OLG Karlsruhe(DE),06.12.2001,unalex DE-147' Cour de cassation(FR) 17.01.2006,unalex FR-320' Cass. Dr. et Proc.2006, JDI 2007,σ.139' Cour de cassation(FR) 30.03.2004,unalex FR-65' Cour de cassation(FR) 20.09.2006,unalex FR-359.

⁶¹⁰ Για παράδειγμα, τέτοιες είναι οι διατάξεις για την αρμοδιότητα των δικαστηρίων.

⁶¹¹ Thomas/Putzo/Hübtege, ZPO³⁵, §328, παρ.15επ..

Αν τα δικαστήρια των κρατών-μελών δεν δίσταζαν να διεξάγουν τον έλεγχο της δημόσιας τάξης αφειδώς και χωρίς κανένα όριο με τέτοιο τρόπο ώστε να γίνεται απόλυτη σύγκριση των επιμέρους στοιχείων των αλλοδαπών αποφάσεων με τις εθνικού δικαίου συνταγματικές διατάξεις, τότε θα εμφανίζονταν συχνότερα και κατ' αποτέλεσμα περισσότερες αλλοδαπές αποφάσεις που θα έρχονταν σε αντίθεση με την δημόσια τάξη του κράτος αναγνώρισης και ως εκ τούτου δεν θα αναγνωρίζονταν και ούτε θα εκτελούνταν. Η προσβολή της δημόσιας τάξης, ωστόσο, ως κώλυμα αναγνώρισης σε επίπεδο εθνικών δικονομικών εννόμων τάξεων εμπεριέχει την αντίθεση στα συνταγματικής ή υπερσυνταγματικής προέλευσης θεμελιώδη δικαιώματα, όπως εκείνα που περιέχονται στην ΕΣΔΑ⁶¹² χωρίς να προϋποθέτει έναν έλεγχο της τηρούμενης από το αλλοδαπό δικαστήριο διαδικασίας. Η υπαγωγή στον έλεγχο της δημόσιας τάξης είναι δυσχερής, ακριβώς επειδή δεν επιδιώκεται η εξομοίωση των εννόμων συνεπειών ή η εξομοίωση της δικονομικής μεταχείρισης όμοιων κατά το αντικείμενο διαφορών, αλλά ο σεβασμός του δεδικασμένου κατά τα όρια που εκδίδεται από το δικαστήριο του κράτους έκδοσης-προέλευσης της απόφασης. Η θεμελίωση των προϋποθέσεων της τήρησης δυσερμήνευτων πολλές φορές λόγω της γενικότητάς τους θεμελιωδών αρχών επιβεβαιώνεται από την επιφυλακτική στάση τόσο του ΔΕΕ όσο και των εθνικών δικαστηρίων των κρατών-μελών που κρίνουν για το κώλυμα της αντίθεσης στη δημόσια τάξη.

Όσον αφορά στις συλλογικές διαδικασίες, έχει διατυπωθεί η άποψη⁶¹³ ότι οι αποφάσεις επί συλλογικών διαδικασιών πρέπει να εξαιρεθούν από το κώλυμα του α.45.1^α του

---

⁶¹² Ακόμα και στη γαλλική έννομη τάξη, όπου δεν υπάρχει αντίστοιχη αυτόνομο εθνικού δικαίου διάταξη για την αναγνώριση των αλλοδαπών δικαστικών αποφάσεων, όπως π.χ. η ελληνική ά.300ΚΠολΔ ή η γερμανική §328ZPO, η νομολογία του ανώτατου γαλλικού δικαστηρίου προσδιορίζει την αντίθεση στη δημόσια τάξη ως αντικειμενική αντίθεση στις θεμελιώδεις δικονομικές αρχές (Cass.civ.1ère, 19.09.2007 D.2007, AJ 2542).

⁶¹³ Stadler, Kollektiver Rechtsschutz und Revision der Brüssel I-Verordnung, FS Kaissis, σ.959επ. Ζήτημα αντίθεσης στη δημόσια τάξη, κατ'εφαρμογή του εθνικού δικονομικού δικαίου περί αναγνώρισεως, ενδέχεται επίσης να ανακύψει στην περίπτωση, όπου το δικαστήριο ενός κράτους μέλους καλείται να αναγνωρίσει μία απόφαση αμερικανικού δικαστηρίου επί διαδικασίας συλλογικών διαφορών κατά την οποία καταλαμβάνονται από τα υποκειμενικά όρια του δεδικασμένου της απόφασης τρίτα πρόσωπα που δεν άσκησαν εγκαίρως το δικαίωμα να μην περιληφθούν στην αγωγή ('the right to opt out'). Όπως αναφέρθηκε ανωτέρω στις τελικές συγκριτικές παρατηρήσεις για το δεδικασμένο των δικαστικών αποφάσεων, η αναγνώριση τέτοιων αποφάσεων θα μπορούσε να θεωρηθεί αδύνατη, καθώς θίγεται αφενός το δικαίωμα δικαστικής ακρόασης των καταλαμβανομένων από τα υποκειμενικά όρια του δεδικασμένου μερών, τα οποία δεν άσκησαν το δικαίωμα της εξαίρεσης από την αγωγή. Για την θετική απόκριση στο ως ανω ζήτημα δεν θα πρέπει να εξετασθεί τόσο η τυπική προσήλωση στο γράμμα της τήρησης των θεμελιωδών συνταγματικών αρχών όσο η τελολογία αυτού του τύπου των συλλογικών διαδικασιών. Διαφορετικά, θα μπορούσε να υποστηριχθεί ότι η προσβολή του δικαιώματος δικαστικής ακρόασης, παρά τις εγγυήσεις για την τήρησή του σύμφωνα με το ά.23 των Ομοσπονδιακών Κανόνων για το Αστικό δικονομικό δίκαιο (a. 23 Federal Rules on Civil Procedure : (B) For (b)(3) Classes. For any class certified under Rule 23(b)(3), the court must direct to class members the best notice that is practicable under the circumstances, including individual notice to all members who can be identified through reasonable effort. The notice must clearly and concisely state in plain, easily understood language: (i) the nature of the actio (ii) the definition of the class certified (iii) the class claims, issues, or defenses (iv) that a class member may enter an appearance through an attorney if the member so desires; (v) that the court will exclude from the class any member who requests exclusion; (vi) the time and manner for requesting exclusion; and (vii) the binding effect of a class judgment on members under Rule 23(c)(3).

Καν1215/2012(ΚανΒρυξία), καθώς και κατά το ά.34.1 του Καν44/2001, προκειμένου να διευκολυνθεί η ελεύθερη κυκλοφορία τους στον ευρωπαϊκό δικαιοκό χώρο. Ωστόσο, ένα επιχείρημα για την θεμελίωση κατά το ά.45.1^α του Καν1215/2012(ΚανΒρυξία) της προσβολής της δημόσιας τάξης θα μπορούσε να αποτελέσει το γεγονός ότι οι συλλογικές διαδικασίες που περατώνονται με τη δέσμευση των απόντων μερών είναι ξένες στα περισσότερα ευρωπαϊκά δικαιοκά συστήματα, καθώς δεν προβλέπονται ως τέτοιες σε αυτά και συνεπώς οι αποφάσεις, που εκδίδονται, προσβάλλουν ευθέως τη δομή του εθνικού δικονομικού συστήματος. Και αυτό το επιχείρημα όμως, καταρρίπτεται με την ύπαρξη παρόμοιων δικαιοδοτικών μηχανισμών στα ευρωπαϊκές δικονομικές έννομες τάξεις, που αμβλύνουν την πλήρη αντίθεση των opt-out συλλογικών διαδικασιών στη δικονομική δημόσια τάξη⁶¹⁴ ή όπου λόγω έκδοσης ευνοϊκού δεδικασμένου, η προσβολή του δικαιώματος ακρόασης υποχωρεί και επομένως δεν αρκεί το γεγονός ότι στο κράτος αναγνώρισης δεν υφίσταται αντίστοιχη διάταξη και επομένως απόφαση που εκδόθηκε σε διαδικασία 'opt out' δεν μπορεί ανευ ετέρου να αναγνωριστεί.

8.2 Προσβολή του δικαιώματος δικαστικής ακρόασης του εναγόμενου κατά την επίδοση του εισαγωγικού της δίκης δικογράφου.

8.2.1. Τελολογία του κωλύματος παραβίασης του δικαιώματος δικαστικής ακρόασης.

Στην ευρωπαϊκή δικονομική έννομη τάξη, η προσβολή του δικαιώματος δικαστικής ακρόασης κατά την επίδοση του εισαγωγικού της δίκης δικογράφου, προβλέπεται ως διακριτό κώλυμα αναγνώρισης στο ά.45.1^β του Καν1215/2012(ΚανΒρυξία)⁶¹⁵, καθώς και στο ά.34.2 του Καν44/2001⁶¹⁶. Όταν το εισαγωγικό της δίκης δικόγραφο ή άλλο ισοδύναμο έγγραφο⁶¹⁷, δεν επιδίδεται έγκαιρα και με τρόπο ώστε να μπορεί ο

---

https://www.law.cornell.edu/rules/frcp/rule_23), θα μπορούσε να θεωρηθεί ως προφανής, αφού υπάρχει ισχυρή πιθανότητα τα ενδιαφερόμενα μέρη που κατοικούν σε κράτος μέλος να μην λάβουν γνώση της διαδικασίας.

⁶¹⁴ Pinna, Recognition and Res Judicata of US class action judgments in European legal systems, Erasmus Law Review 1(2008),σ.43επ..

⁶¹⁵ Άρθρο 45.1^β «..εάν η απόφαση εκδόθηκε ερήμην, εάν το εισαγωγικό της δίκης έγγραφο ή άλλο ισοδύναμο έγγραφο δεν κοινοποιήθηκε ή δεν επιδόθηκε στον εναγόμενο εγκαίρως και κατά τρόπο που να του επιτρέψει να προετοιμάσει την υπεράσπισή του, εκτός αν ο εναγόμενος δεν προσέβαλε την απόφαση, ενώ είχε το σχετικό δικαίωμα»

⁶¹⁶ Άρθρο 34.2 «...αν το εισαγωγικό έγγραφο της δίκης ή άλλο ισοδύναμο έγγραφο δεν έχει επιδοθεί ή κοινοποιηθεί στον ερημοδικήσαντα εναγόμενο εγκαίρως και κατά τέτοιο τρόπο ώστε να μπορεί να αμυνθεί,εκτός αν ο εναγόμενος παρέλειψε να ασκήσει προσφυγή κατά της αποφάσεως ενώ μπορούσε να το πράξει».

⁶¹⁷ ΔΕΕ 13.07.1995 C-474/93 Hengst/Campese, unalex EU-2,παρ.19' ΔΕΕ 16.06.1981 C-166/80 Klomps/Michel, unalex EU-25,παρ.9 όπου δέχεται την γερμανική διαταγή πληρωμής('Mahnbescheid') ως εισαγωγικό της δίκης

εναγόμενος να αμυνθεί, τότε η εκδοθείσα απόφαση δεν θα αναγνωρισθεί λόγω προσβολής του δικαιώματος ακρόασης στο στάδιο έναρξης της δίκης, εκτός εάν ο ερημοδικασθείς εναγόμενος είχε τη δυνατότητα να προσβάλλει την σε βάρος του ερήμην απόφαση στο δικαστήριο του κράτους μέλους προέλευσης της απόφασης⁶¹⁸. Η τελευταία αυτή προϋπόθεση θα κριθεί από το δικαστήριο του κράτους αναγνώρισης της απόφασης, έτσι ώστε μόνο αν αποδεδειγμένα ο εναγόμενος δεν μπόρεσε λόγω ελαττωμάτων στην επίδοση του εισαγωγικού δικογράφου να προσβάλλει την ερήμην απόφαση, θα αποφύγει την αναγνώριση και την εκτέλεσή της⁶¹⁹. Σκοπός του νομοθέτη είναι η άρνηση της αναγνώρισης και της εκτέλεσης της ερήμην εκδοθείσας απόφασης σε περίπτωση που παραβιάστηκε το δικαίωμα δικαστικής ακρόασης και άμυνας του ερημοδικήσαντα εναγομένου στο δικαστήριο του κράτους προέλευσης της απόφασης.

8.2.2. Η προϋπόθεση της ερημοδικίας του εναγομένου λόγω μη επίδοσης του εισαγωγικού της δίκης δικογράφου.

Προκειμένου να εφαρμοστεί το κώλυμα του ά.45.1^β του Καν1215/2012(ΚανΒρυξΙα), καθώς και του ά.34.2 του Καν44/2001, θα πρέπει ο εναγόμενος, στον οποίο δεν επιδόθηκε το εισαγωγικό της δίκης δικόγραφο, να μην εμφανιστεί στο πρώτο διαδικαστικό στάδιο της δίκης⁶²⁰. Αν παρόλα αυτά εμφανιστεί, διότι έλαβε γνώση με άλλο τρόπο της εις βάρος του δίκης και συμμετέχει στη δίκη⁶²¹, τότε θα μπορεί να επικαλεστεί όχι το ά.45.1^β και την σ' αυτό προβλεπόμενη προσβολή του δικαιώματος δικαστικής ακρόασης, αλλά το ά.45.1^α και την προσβολή της δημόσιας τάξης, καθώς αυτή περιλαμβάνει την προσβολή του δικαιώματος δικαστικής ακρόασης στην καθολικότητά του, δηλαδή σε όλες τις διαδικαστικές φάσεις της δίκης, χωρίς τους περιορισμούς που θέτει η αυτοτελής επίκλησή του κατά το ά.45.1^β του Καν1215/2012(ΚανΒρυξΙα), καθώς και κατά το ά.34.2 του Καν44/2001⁶²². Έτσι, λοιπόν, η κατάργηση του κωλύματος της αντίθεσης στη δημόσια τάξη, δεν θα

δικόγραφο' ομοίως για την ιταλική διαταγή πληρωμής ('*decreto ingiuntivo*'),ό.π. C-474/93, παρ.20' ομοίως για την γαλλική διαταγή πληρωμής ('*ordonnance d'injonction de payer*') OLG Saarbrücken(DE) 05.03.1992, unalex DE-191' Αντίθετη η νομολογία, όταν η διαταγή πληρωμής, εν προκειμένω κατά το ιταλικό δίκαιο εκδοθείσα, είναι άμεσα εκτελεστή OLG Düsseldorf(DE) 13.09.2006, unalex DE-600.

⁶¹⁸ Στο παρ'ημίν δίκαιο θα μπορούσε ο εναγόμενος να ασκήσει αιτιολογημένη ανακοπή ερημοδικίας κατά το ά.501επ. ΚΠολΔ ή έφεση κατά τα ά.528 ΚΠολΔ.

⁶¹⁹ Για την καθολική προστασία του δικαιώματος ακρόασης από το κράτος εκτέλεσης βλ.και Δεληκωστόπουλος,Ζητήματα από την εφαρμογή του Κανονισμού 1215/2012 για τη Διεθνή Δικαιοδοσία και την Εκτέλεση Αποφάσεων,σ.381επ..

⁶²⁰ Stürmer, Förmlichkeit und Billigkeit bei der Klagezustellung im europäischen Zivilprozeß, JZ(1992),σ.330επ../

⁶²¹ OLG Düsseldorf(DE) 18.09.1996, unalex DE-181.

⁶²² Teixeira de Sousa/Hausmann,Unalex Kommentar,a.34EuGVVO,παρ.36' Stürmer/Bormann, Internationale Anerkennungszuständigkeit US-amerikanischer Bundesgerichte und Zustellungsfragen im deutsch-amerikanischen Verhältnis,JZ(2000),σ.86,87.

επαρκούσε για τη διασφάλιση της ισότιμης δικονομικής του μεταχείρισης στη δίκη, καθώς ο εναγόμενος θα μπορούσε να προσβάλει την αναγνώριση της απόφασης μόνο υπό τις προϋποθέσεις που θέτουν τα ά.45.1^β του Καν1215/2012(ΚανΒρυξΙα) ή και 34.2 του Καν44/2001, ενώ σε περίπτωση προσβολής του δικαιώματος ακρόασης που θα συνεπαγόταν, για παράδειγμα, ο αποκλεισμός της προβολής ισχυρισμών του είτε στο αρχικό στάδιο της δίκης είτε σε μεταγενέστερο διαδικαστικό στάδιο της δίκης, όπου δεν μπόρεσε να τους προβάλλει και να ασκήσει το δικαίωμα δικαστικής ακρόασης⁶²³, δεν θα μπορούσε να αποτρέψει την αναγνώριση της απόφασης, κατ' επίκληση του ά.451^β του Καν1215/2012(ΚανΒρυξΙα).

Η σημασία της επίδοσης του εισαγωγικού της δίκης δικογράφου δεν έγκειται μόνο στο γεγονός ότι ο εναγόμενος εμφανίζεται στο ακροατήριο, αλλά και ειδικότερα στο ότι με την επίδοση της αγωγής λαμβάνει επαρκή γνώση των εις βάρος του αξιώσεων του ενάγοντος και του δίνεται η δυνατότητα να προετοιμάσει την άμυνά του πληρέστερα. Για τον λόγο αυτό, το δικαίωμα δικαστικής ακρόασης του κάθου προσβάλλεται και συνιστά κώλυμα αναγνώρισης και εκτέλεσης κατά το ά.45.1^β του Καν1215/2012(ΚανΒρυξΙα), καθώς και κατά το ά.34.2 του Καν44/2001, όχι μόνο ως δικαίωμα γνώσης της εναντίον του εκκρεμούς δίκης, αλλά κυρίως ως δικαίωμα αποτελεσματικής υπεράσπισης των δικαιωμάτων του, ως δικαίωμα δηλαδή άμυνας.

Οι προϋποθέσεις της παραδεκτής προσφυγής στο ά.45.1^β του Καν1215/2012(ΚανΒρυξΙα), καθώς και στο ά.34.2 του Καν44/2001 συντρέχουν σωρευτικά⁶²⁴ και συνίστανται, αφενός στην έλλειψη επίδοσης και αφετέρου στην στέρηση, λόγω της μη έγκαιρης και κατά τέτοιο τρόπο διεξαχθείσας επίδοσης, του δικαιώματος άμυνας του κάθου. Τα προσδιοριστικά στοιχεία που χρησιμοποιεί ο κοινοτικός νομοθέτης για να χαρακτηρίσει ως ελαττωματική την επίδοση του εισαγωγικού της δίκης δικογράφου, ανάγονται στην αδυναμία υπεράσπισης του καθού και με τον τρόπο αυτό προσδιορίζεται περιοριστικά το κανονιστικό εύρος της προσβολής του δικαιώματος ακρόασης. Η προσβολή του δικαιώματος δικαστικής ακρόασης έχει ως εκ τούτου στο ά.45.1^β του Καν1215/2012(ΚανΒρυξΙα), καθώς και

---

⁶²³ Frohn, *Rechtliches Gehör und richterliche Entscheidung*, σ.44επ. όπου και αναφέρεται στον σύμφωνο με την τήρηση του δικαιώματος δικαστικής ακρόασης, κατά το γερμανικό δικονομικό και συνταγματικό δίκαιο, αποκλεισμό προβολής πραγματικών ισχυρισμών σε μεταγενέστερο στάδιο της δίκης. Πρβλ και Μη αναγνώριση αλλοδαπής απόφασης λόγω στέρησης του δικαιώματος συμμετοχής στη δίκη (323 αρ. 3 ΚΠολΔ), ΑΠ 531/2011 (παρ. Δ. Τσιρκιάς), ΕΠολΔ(2011), σ. 722.

⁶²⁴ ΔΕΕ C-305/88 Lancray/Peters, παρ.20, Συλλ.1990, I,2725.

στο ά.34.2 του Καν44/2001, το ειδικότερο περιεχόμενο της στέρησης του δικαιώματος άμυνας του καθού⁶²⁵.

Έγκαιρη επίδοση του εισαγωγικού της δίκης δικογράφου λαμβάνει χώρα κατά την αυτόνομη, δηλαδή κατά την ratio legis ερμηνεία της διάταξης του ά.45.1^β του Καν1215/2012(ΚανΒρυξΙα), καθώς και του ά.34.2 του Καν44/2001, όταν ο εναγόμενος διαθέτει επαρκές χρονικό διάστημα μεταξύ της γνωστοποίησης του εγγράφου και της διαδικασίας στο ακροατήριο, ώστε να προετοιμάσει την υπεράσπισή του ή απλώς να αποτρέψει με την εμφάνισή του στη δίκη την έκδοση ερήμην αποφάσεως σε βάρος του⁶²⁶.

8.2.3. Η διατήρηση της απαλοιφής του όρου για το ‘υποστατό και το έγκυρο’ της επίδοσης της, όπως προβλεπόταν στη Σύμβαση των Βρυξελλών.

Ο Καν1215/2012(ΚανΒρυξΙα) διατήρησε την κατάργηση του υποστατού και του έγκυρου της επίδοσης που κρινόταν βάσει του δικαίου του κράτους προέλευσης της απόφασης ως προϋπόθεση αναγνώρισης⁶²⁷, την διενέργειά της δηλαδή σύμφωνα με τις προβλεπόμενες στο νόμο προϋποθέσεις, και προσέδωσε στο χρονικό διάστημα από την επίδοση του εισαγωγικού εγγράφου μέχρι την έναρξη της δίκης τον χαρακτήρα της *conditio sine qua non* για την διασφάλιση του δικαιώματος δικαστικής ακρόασης του καθού στο αρχικό στάδιο της πολιτικής δίκης. Υποστηρίζεται⁶²⁸, παρόλα αυτά, ότι ο κοινοτικός νομοθέτης δεν κατήργησε στην πραγματικότητα την προϋπόθεση του έγκυρου και υποστατού της επίδοσης, αλλά απλώς διαφοροποιήθηκε ως προς τη διατύπωση της. Η θέση όμως αυτή δεν θα πρέπει να θεωρηθεί ορθή⁶²⁹, καθώς ο δεύτερος όρος «*με τρόπο που να επιτρέπει στον εναγόμενο να προετοιμάσει την άμυνά του*», που ακολουθεί τον όρο της εγκαιρότητας της επίδοσης, συμπληρώνει και επεξηγεί τον πρώτο, οπότε ουσιαστικά η προϋπόθεση του υποστατού και εγκύρου της επίδοσης έχει καταργηθεί. Η διασφάλιση της δυνατότητας του εναγομένου να αμυνθεί αποτελεσματικά εναντίον της αγωγής οφείλεται κατά πρώτο και κύριο λόγο στην έγκαιρη και πλήρη γνώση του περιεχομένου της εναντίον του αιτούμενης δικαστικής προστασίας⁶³⁰. Έτσι είχε κριθεί ότι η ελαττωματική τήρηση του τύπου και η εσφαλμένη

⁶²⁵ ΔΕΕ 21.04.1993 C-172/91 Sonntag/Waidmann, παρ.39, unalex DE-1742.

⁶²⁶ ΔΕΕ 16.06.1981 C-166/80 Klomps/Michel, unalex EU-25, παρ.18.

⁶²⁷ Βλ. την αντίθεσή του για την κατάργηση της προϋπόθεσης του υποστατού της επίδοσης, όπως αυτή προβλεπόταν στο ά.27 παρ.2 της Σύμβασης των Βρυξελλών Stürmer R., *Förmlichkeit*, ό.π.σ.325.

⁶²⁸ Rauscher/Leible/Staudinger, *EuZPR*⁴, ά.45.2 *EuGVVO*· Geimer/Schütze, *EuZVR*⁴, ά.45.2 *EuGVVO*.

⁶²⁹ Σύμφωνη γνώμη Geimer, *Gegenseitige Urteilsanerkennung nach Brüssel I-Verordnung*, *FS Beys* 1.Band, σ.399 ο οποίος τονίζει ότι προϋπόθεση της αναγνώρισης δεν αποτελεί πλέον η συμμόρφωση της απόφασης με το δικαίο επιδόσεως του κράτους προέλευσης της απόφασης.

⁶³⁰ ΔΕΕ 14.12.2006 C-283/05 *Netherlands/ Semiconductor* παρ.35, Συλλ.2006, 787.

επιλογή του είδους της επίδοσης και δη εφόσον ακολουθεί παρόλα αυτά έγκαιρη γνώση, αλλά όχι πλήρης γνώση⁶³¹, δεν ενισχύουν την άμυνά του παρά αντιθέτως περιορίζουν την δυνατότητά του να αμυνθεί αποτελεσματικά με την επίκληση του ανυπόστατου της επιδόσεως, καθώς η δικονομική παρατυπία, εφόσον επηρεάζει την πληρότητα της ενημέρωσης, δεν θεραπεύεται.

8.2.4. Η σημασία της επίδοσης, πραγματική, πλασματική επίδοση.

Η σημασία της επίδοσης⁶³² ως διαδικαστικής προϋπόθεσης της δίκης αποκαλύπτει τον διαμορφωτικό της χαρακτήρα που συνίσταται όχι απλώς στη ίδρυση της έννομης σχέσης της δίκης, αλλά στη ίδρυση της έννομης σχέσης της δίκαιης δίκης, καθώς υποστηρίζει ενεργά την πραγμάτωση του δικαιώματος δικαστικής ακρόασης στην πρωτόλεια εκδοχή του ως δικαιώματος εμφάνισης και συμμετοχής στη δίκη. Το δικαίωμα δικαστικής ακρόασης παριστά κατ' αρχήν το δικαίωμα κάθε κοινωνού του δικαίου να ενημερώνεται για τον δικαστικό αγώνα που εκκρεμεί σε βάρος του. Στο ά.45.1^β του Καν1215/2012(ΚανΒρυξΙα), όσο και στο ά.34.2 του Καν44/2001, το δικαίωμα δικαστικής ακρόασης διασφαλίζεται, όπως διαμορφώνεται από τη νομολογία του ΔΕΕ, όχι τόσο από τη δυνατότητα γνώσης όσο από τη δυνατότητα αποτελεσματικής υπεράσπισης των δικαιωμάτων του εναγομένου.

Η πραγματική επίδοση⁶³³, λοιπόν, καθώς με αυτήν γνωστοποιείται άμεσα στον εναγόμενο το εισαγωγικό της δίκης δικόγραφο, έστω και φέρει ελαττώματα, μπορεί να θέσει φραγμό στην αναγνώριση της απόφασης, εφόσον επιπροσθέτως η επίδοση δεν ήταν έγκαιρη και ως εκ τούτου ο εναγόμενος δεν είχε το απαιτούμενο χρονικό διάστημα να αμυνθεί. Η πραγματική επίδοση του εισαγωγικού δικογράφου πρέπει να

---

⁶³¹ Πρβλ. κρίση του Ανώτατου Γερμανικού Ακυρωτικού(BGH XII ZB 240/05σε www.recht-in.de) σύμφωνα με το σκεπτικό της οποίας, παρά την απαλοιφή στο ά.34αρ.2 του Καν44/2001, καθώς και στο ά.45.1^β του Καν1215/2012 του όρου του εγκύρου της επίδοσης, η διενέργειά της, χωρίς την τήρηση του κατάλληλου τύπου, μπορεί να αποτελεί ένδειξη για την μερική προσβολή του δικαιώματος δικαστικής ακρόασης. Είναι αμφίβολο, αν η έλλειψη εγκυρότητας της επίδοσης, μετά την κατάργησή της ως προϋπόθεσης επέλευσης του κωλύματος του ά.34αρ.2 του Καν44/2001, καθώς και στο ά.45.1^β του Καν1215/2012, μπορεί να θεμελιώσει άρνηση της αναγνώρισης λόγω αντίθεσης στη δημόσια τάξη, εφόσον θεωρηθεί ότι θίγει το δικαίωμα δικαστικής ακρόασης. Η αντίθεση στη δημόσια τάξη ερμηνεύεται αυτόνομα, συσταλτικά και εξαιρετικά και για το λόγο αυτό, όταν ακόμα ο προβληματισμός της σύνδεσης της έλλειψης της εγκυρότητας με την αντίθεση στη δημόσια τάξη δεν έχει αντιμετωπισθεί από το ΔΕΕ, είναι εξαιρετικά επισφαλές να αποδοθεί η έλλειψη αυτή ως θεμελιωτικός λόγος αντίθεσης στη δημόσια τάξη, παρόλο που τα εθνικά δικαστήρια εκφράζονται υπέρ της θέσεως αυτής.

⁶³² Οι ρυθμίσεις για τις επιδόσεις που περιέχονται στα ειδικότερα ευρωπαϊκά νομοθετήματα όπως στον Κανονισμό για τις μικροδιαφορές 2421/2015 ή στον Κανονισμό 1393/2007 για τις διασυνοριακές επιδόσεις δικαστικών και εξώδικων πράξεων έχουν καταρχήν, εφόσον δεν τίθεται ζήτημα εφαρμογής αποκλειστικής βάσης διεθνούς δικαιοδοσίας κατά τον Καν 44/2001, επικουρική εφαρμογή σε σχέση με τις εθνικές διατάξεις για τις επιδόσεις.

⁶³³ Στις διασυνοριακές επιδόσεις όπου έχει εφαρμογή ο Καν1393/2007 ή η Σύμβαση της Χάγης, η έννοια της πραγματικής επίδοσης αφορά στο παραδεκτό της συζήτησης, ενώ η παράδοση στον εισαγγελέα-ο οποίος δεν ενεργεί ως όργανο πλασματικής επίδοσης- του εισαγωγικού της δίκης δικογράφου και η περαιτέρω διαβίβασή του γίνεται για την άσκηση της αγωγής.

είναι σύννομη και έγκαιρη. Επίσης, η πλασματική επίδοση δημιουργεί κάλυμμα αναγνώρισης της απόφασης, καθώς το εισαγωγικό της δίκης έγγραφο, αφού επιδίδεται σε κάποιο δημόσιο λειτουργό ή δημοσιεύεται στον ημερήσιο τύπο(δημόσια πλασματική επίδοση)⁶³⁴, δεν εγχειρίζεται σε καμία περίπτωση στο πρόσωπο του εναγομένου εγκαίρως ή έστω δεν περιέρχεται στη σφαίρα επιρροής του, όπως συμβαίνει στην έμμεση επίδοση, και κατά αποτέλεσμα, η γνώση της σχετικής επιδοτέας πράξης είναι περιορισμένη χρονικά ή και αδύνατη. Το ΔΕΕ αντιμετωπίζει με μία ιδιότυπη ερμηνευτική επιείκεια το ζήτημα των πλασματικών επιδόσεων, καθώς αναγνωρίζει ότι η πλασματική επίδοση αποτελεί μια συνηθισμένη για τα κράτη-μέλη μορφή επίδοσης⁶³⁵, η οποία δεν θα πρέπει μόνο και μόνο λόγω τυπικής ερμηνείας του στοιχείου της εγκαιρότητας, να οδηγεί στην άρνηση αναγνώρισης της αλλοδαπής απόφασης. Με νεότερη δε απόφαση⁶³⁶ έλαβε θέση για το παραδεκτό της πλασματικής επίδοσης, εφόσον δεν εναντιώνεται σ' αυτό το κράτος αναγνώρισης ή εκτέλεσης.

Στη διασυνοριακή δε εκτέλεση, το σύννομο και το έγκαιρο της πραγματικής επίδοσης κρίνονται με βάση τις πραγματικές διαπιστώσεις συντέλεσης της επίδοσης από το δικαστήριο του κράτους εκτέλεσης, χωρίς καμία δέσμευση από την κρίση για το σύννομο και το έγκαιρο από το δικαστήριο του κράτους προέλευσης της απόφασης.

Αποφασιστικό κριτήριο για την διάγνωση του κωλύματος της προσβολής του δικαιώματος ακρόασης κατά το ά.45.1^β του Καν1215/2012(ΚανΒρυξία), καθώς και κατά το ά.34.2 του Καν44/2001, τόσο στις περιπτώσεις της πλασματικής όσο και στις περιπτώσεις της πραγματικής επίδοσης, συνιστά όχι απλώς η γνώση της εις βάρος του εναγομένου εκκρεμούς διαδικασίας, αλλά η ανυπαρξία γεγονότων που θα εμποδίσουν

⁶³⁴ Βλ.σχ. ά. 134,135 ΚΠολΔ' §185(öffentliche Zustellung) ZPO' a.684C.p.c.-remise au parquet-Stadler, Ordnungsgemäße Zustellung im Wege der remise au parquet und Heilung von Zustellungsfehlern nach der EuZVO,IPRax(2006),σ.116-123.

⁶³⁵ ΔΕΕ 11.06.1985 C-49/84 Debaecker-Plouvier/Bouwman, παρ.11'BGH 28.11.2007 XII ZB 217/05, NJW 2008, 1531, όπου κρίνεται ότι η πλασματική επίδοση δεν πρέπει να οδηγεί οπωσδήποτε σε άρνηση της αναγνώρισης παρά μόνο μετά από στάθμιση συμφερόντων μεταξύ του ενάγοντος και του εναγομένου.

⁶³⁶ ΔΕΕ 13.10.2005 C-522/03 Scania Finance France SA/Rockinger,παρ.22,28,3 "... το νομότυπο της επιδόσεως του εισαγωγικού της δίκης εγγράφου στον ερημοδικήσαντα εναγόμενο πρέπει να αξιολογείται με γνώμονα τις διατάξεις της συμφωνίας αυτής, τηρουμένης της δυνατότητας, ελλείψει επίσημης εναντιώσεως του κράτους αναγνώρισεως ή εκτελέσεως, να γίνει η διαβίβαση με απ' ευθείας αποστολή μεταξύ αρμοδίων δημοσίων αρχών, σύμφωνα με το άρθρο IV, δεύτερο εδάφιο, του Πρωτοκόλλου" Βλ.σχετικά για το απαράδεκτο της πλασματικής επίδοσης στις διασυνοριακές διαφορές στον ευρωπαϊκό δικαϊκό χώρο Stürner M. .Fiktive Inlandszustellungen und europaisches Recht, ZZP126(2013)σ.143επ., ο οποίος επισημαίνει ότι οι κανονισμοί για τον ευρωπαϊκό εκτελεστό τίτλο και την ευρωπαϊκή διαταγή πληρωμής, που προβλέπουν άμεση εκτέλεση, έστω κι αν ρητά δεν την απαγορεύουν, όπως ο ευρωπαϊκός κανονισμός για τις επιδόσεις, δεν την θεωρούν επαρκή για τη διασφάλιση του δικαιώματος άμυνας του εναγομένου. Επομένως, mutatis mutandis στον Κανονισμό 1215/2012 θα πρέπει να ισχύει η ίδια νομολογιακή θέση για την μη αποδοχή της πλασματικής επίδοσης ως παραδεκτού τρόπου επίδοσης, αφού πόσω μάλλον ίσχυε το ίδιο και στον Καν44/2001. Η ενιαία ομόθυμη, τόσο από τη νομοθεσία όσο και από τη νομολογία, αντιμετώπιση της πλασματικής επίδοσης υποδεικνύει στον εθνικό δικαστή την επιλογή για τις διασυνοριακές διαφορές της επίδοσης, όπως προβλέπεται στους ευρωπαϊκούς κανονισμούς, με συστατική εφαρμογή της πλασματικής επίδοσης σε διαφορές στο πλαίσιο της ίδιας εθνικής εννόμου τάξεως.

τον εναγόμενο να προετοιμάσει αποτελεσματικά την άμυνά του ή η περάτωση του αναγκαίου χρονικού διαστήματος για τον σκοπό αυτό⁶³⁷. Η τελολογική οριοθέτηση της διάταξης του ά.45.1^β του Καν1215/2012(ΚανΒρυξία), καθώς και του ά.34.2 του Καν1215/2012(ΚανΒρυξία) επί τη βάσει του σκοπού της διασφάλισης των δικαιωμάτων άμυνας του καθού καθοδηγεί την αυτόνομη ερμηνεία της έννοιας της εγκαιρότητας συναρτώμενη με την πραγματική άμεση ή έμμεση επίδοση. Έτσι λοιπόν, αν ο εναγόμενος, παρόλη την έκδοση σε βάρος του ερήμην αποφάσεως, είχε τη δυνατότητα να ασκήσει ορισμένο τακτικό ή έκτακτο ένδικο μέσο εγκαίρως υπό την έννοια ότι είχε στη διάθεσή του το απαιτούμενο χρονικό διάστημα να ετοιμάσει αποτελεσματικά την άμυνά του και να διεκδικήσει τα δικαιώματά του ενώπιον του δικαστή του κράτους προέλευσης, τότε το κώλυμα του ά45.1^β του Καν1215/2012(ΚανΒρυξία), καθώς και του ά.34.2 του Καν44/2001 δεν στοιχειοθετείται⁶³⁸. Το ΔΕΕ δέχεται ότι δεν αρκεί ωστόσο απλή γνώση έκδοσης της ερήμην απόφασης αλλά απαιτείται ο εναγόμενος να γνωρίζει το αιτιολογικό της αποφάσεως⁶³⁹ ώστε να μπορεί να προετοιμάσει όχι απλώς έγκαιρα αλλά και αποτελεσματικά την άμυνά του. Η αυτόνομη ερμηνεία της έννοιας του επιδοτέου εισαγωγικού της δίκης εγγράφου⁶⁴⁰ συναρτάται με τη δυνατότητα του εναγομένου να θεμελιώνει την υπεράσπισή του πριν την έκδοση εκτελεστού σε βάρος του τίτλου. Στο σημείο αυτό η αυτόνομη ερμηνεία καλύπτει ένα νομοθετικό κενό της Σύμβασης των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου στην διασφάλιση του δικαιώματος άμυνας του εναγομένου, ως ειδικότερης έκφρασης του δικαιώματος δικαστικής ακρόασης, καθώς το ά.6παρ.3ΕΣΔΑ εφαρμόζεται αποκλειστικά σε ποινικές υποθέσεις χωρίς τη

⁶³⁷ ΔΕΕ 11.06.1985 C-49/84 Debaecker-Plouvier/Bouwman, παρ.20, Συλλ.1985,1779.

⁶³⁸ ΔΕΕ 14.12.2006 C-283/05 ASML/Semiconductor Industries,παρ.48· BGH(DE) 05.03.2009,unalex DE-1651· Rauscher/Leible, EuZVR⁴, a.34 παρ.40· Kropholler/von Hein Europäisches Zivilprozessrecht⁹, a.34 παρ.43· OLG Köln(DE) 02.01.2006, unalex DE-1619· Είχε υποστηριχθεί από το ΔΕΕ στην υπόθεση C-166/80 Klomps/Michel ότι ο εναγόμενος και εφεσιβάλλον ή ανακόπων την ερήμην απόφαση μπορούσε να προβάλει το κώλυμα της προσβολής του δικαιώματος ακρόασης λόγω μη έγκαιρης ή προσήκουσας επίδοσης του εισαγωγικού της δίκης δικογράφου, παρόλο που de lege ferenda η έφεση ή η ανακοπή ήταν απαράδεκτη λόγω εκπρόθεσμης άσκησης. Η παραδοχή αυτή του ΔΕΕ δεν γίνεται δεκτή με το σύστημα αναγνώρισης και εκτέλεσης του Καν44/2001,πόσω μάλλον υπό τον Καν1215/2012.

⁶³⁹ΔΕΕ 14.12.2006 C-283/05 ASML Netherlands/Semiconductor, unalex EU-139 παρ.34,35,41· ΔΕΕ 08.05.2008 C-14/07 Ingenieurbüro Michael and Partners/Industrie-und Handelskammer Berlin,παρ.64, όπου το εισαγωγικό της δίκης δικόγραφο πρέπει να περιέχει ή να συνοδεύεται από τα έγγραφα τα οποία στηρίζουν το αντικείμενο και τους λόγους της αγωγής· Παλαιότερα υπό την ισχύ της Σύμβασης των Βρυξελλών, το ΔΕΕ επέκρινε ως ultimum remedium της διασφάλισης του δικαιώματος ακρόασης, την άσκηση ένδικων μέσων κατά της ερήμην εκδοθείσας απόφασης. Βλ.σχ.ΔΕΕ 12.11.1992 C-123/91 Minalmet/Brandeis, unalex EU-77,παρ.22 γινόνταν δεκτό ότι, όταν το εισαγωγικό της δίκης δικόγραφο δεν επιδόθηκε νομότυπα στον ερημοδικήσαντα εναγόμενο απαγορεύεται κατά το ά.27αρ.2 της Συμβρυξ να αναγνωρισθεί, έστω κι αν έλαβε γνώση της απόφασης και μπορούσε να ασκήσει κατά αυτής ένδικα μέσα, τα οποία όμως τελικά και δεν άσκησε.

⁶⁴⁰ ΔΕΕ 13.07.1995 C-474/93 Hengst Import/Anna Maria Campese, παρ. 19.

δυνατότητα αναλογικής του εφαρμογής σε περιπτώσεις νομοθετικού κενού, όπως στην περίπτωση του περιεχομένου του εισαγωγικού εγγράφου των αστικών διαφορών⁶⁴¹.

8.2.5. Πρόσθετες προϋποθέσεις εφαρμογής του ά.45.1^β του Καν1215/2012(ΚανΒρυξΙα), καθώς και του ά.34.2 του Καν44/2001.

Προκειμένου η απόφαση να προσκρούει στο κώλυμα του ά.45.1^β του Καν1215/2012(ΚανΒρυξΙα), καθώς και του ά.34.2 του Καν44/2001, δεν απαιτείται να εκδόθηκε σε διαδικασία που διεξάγεται κατά κανόνα κατ' αντιμωλίαν των διαδικιών⁶⁴² και μόνον, λόγω της απουσίας του εναγομένου, εκδίδεται ερήμην⁶⁴³. Συνεπώς, η αναγνώριση των αποφάσεων των ασφαλιστικών μέτρων που εκδίδονται κατά την ex parte διαδικασία δεν αποκλείεται λόγω της πρόβλεψης του κωλύματος του ά.45.1^β του Καν1215/2012(ΚανΒρυξΙα), καθώς και του 34.2 του Καν44/2001 με την επιπρόσθετη προϋπόθεση της επίδοσής τους πριν την εκτέλεση στον καθού. Ακόμα, ο καθού η ερήμην απόφαση διάδικος δεν απαιτείται να έχει κατοικία σε κράτος-μέλος της ένωσης, μπορεί δηλαδή να κατοικεί και σε τρίτο κράτος, καθώς η διάταξη αποβλέπει στην προστασία κάθε εναγομένου που στερήθηκε το δικαίωμα άμυνας. Είναι αξιοσημείωτο εδώ ότι, στις προϋποθέσεις στοιχειοθέτησης του κωλύματος αυτού, υφίσταται απόκλιση από τις γενικές προϋποθέσεις υπαγωγής στον κανονισμό και δη της προϋπόθεσης της κατοικίας του εναγομένου σε ορισμένο κράτος-μέλος. Ανάλογη παρέκβαση παρατηρήθηκε και στην εξέταση του κωλύματος της αντίθεσης στη δημόσια τάξη, όπου αποφάσεις, καίτοι *rationae materiae* δεν συνιστούν αποφάσεις κατά το σύστημα του κανονισμού, ελέγχονται στο κράτος αναγνώρισης με τα κωλύματα αναγνώρισης που προβλέπονται σε αυτόν.

Ο εντοπισμός των ιδιαίτερων αυτών περιπτώσεων ενισχύει ακόμα περισσότερο την πεποίθηση για την αυτοτέλεια του τρίτου τμήματος του κανονισμού που αφορά στην αναγνώριση και στην εκτέλεση αποφάσεων εντός της ευρωπαϊκής ένωσης και την ανάγκη για ελεύθερη κυκλοφορία όχι μόνον όσων αποφάσεων εκδίδονται σε διασυνοριακές διαφορές εντός των κρατών-μελών και εμπίπτουν *de lege lata* στο καθ' ύλην πεδίο εφαρμογής του κανονισμού, αλλά και όσων εξαιρούνται από αυτό.

⁶⁴¹ Πρβλ. ωστόσο Matscher, Die indirekte Wirkung des Art.6EMRK bei der Anerkennung und Vollstreckung ausländischer Entscheidungen, FS Kolhossler, σ.427-445.

⁶⁴² Η σχετική νομολογία υπό το καθεστώς ισχύος της Σύμβασης των Βρυξελλών στην υπόθεση C-125/79 Denilauler/Couchet Frères, παρ.13,17 δεν εκτείνει την ισχύ της στο ά.34αρ.2εδ.2 του Καν44/2001 Gaudemet-Tallon, Compétence, παρ.367.

⁶⁴³ ΔΕΕ 10.10.1996 C-78/95 Hendrikman et Feyen/Magenta, unalex EU-90, παρ.21 σύμφωνα με το σκεπτικό της οποίας, εφόσον δεν εκπροσωπήθηκε νόμιμα από δικηγόρο στη δίκη, δεν πληρούται το δικαίωμα άμυνας του καθού OLG Hamm(DE) 18.06.1993, unalex DE-374 ΔΕΕ 16.02.2013 C-325/11 Alder/Orłowska, όπου θεωρείται ότι το ά.1αρ.1 του Καν1397/2007 είναι αντίθετο προς τη νομοθεσία κράτους μέλους σύμφωνα με την οποία τεκμαίρεται η γνώση διαδικαστικών πράξεων, έστω κι αν ο εναγόμενος δεν έχει ορίσει αντίκλητο.

Όσον αφορά στην εφαρμογή του ά.45.1^β του Καν1215/2012(ΚανΒρυξία), καθώς και του ά.34.2 του Καν44/2001 στην εκτέλεση, δεν ενδιαφέρει αν θα επιδοθεί στον εναγόμενο και η ερήμην εκδοθείσα απόφαση αλλά αρκεί μόνο και μόνο το γεγονός έκδοσης της τελευταίας, η επέλευση της εκτελεστότητας της οποίας μπορεί να αμφισβητηθεί λόγω προσβολής του δικαιώματος δικαστικής ακρόασης στο δικαστήριο του κράτους εκτέλεσης⁶⁴⁴ με τη διατύπωση αντιρρήσεων κατά της εκτελεστικής διαδικασίας και όχι κατά της εκτελεστότητας του τίτλου. Το ΔΕΕ δέχεται ακόμα ότι, όταν ασκείται ανακοπή κατά της εκτελεστικής διαδικασίας κατά το ά.46 του Καν1215/2012(ΚανΒρυξία), καθώς και το ά.45 του Καν44/2001 ο δικαστής του κράτους εκτέλεσης, μπορεί να αρνηθεί την εκτέλεση της ερήμην εκδοθείσας απόφασης με επίκληση της αντίθεσης στη δημόσια τάξη, λόγω προσβολής του δικαιώματος της δίκαιης δίκης, λόγω αδυναμίας ασκήσεως ενδίκου μέσου κατά της αποφάσεως αυτής εγκαίρως και αποτελεσματικά⁶⁴⁵.

8.3 Η αντιφατικότητα των αποφάσεων

8.3.1. Η αυτόνομη ερμηνεία της έννοιας της αντιφατικότητας κατά το ά.45.1^γ του Καν1215/2012(ΚανΒρυξία)⁶⁴⁶, καθώς και του ά.34.3 του Καν44/2001⁶⁴⁷.

Η αλλοδαπή δικαστική απόφαση είναι ασυμβίβαστη με άλλη απόφαση εκδοθείσα στο κράτος αναγνώρισης ή εκτέλεσης, εφόσον εκδίδεται μεταξύ των ίδιων διαδίκων και εφόσον οι έννομες συνέπειές τους αλληλοαναιρούνται. Η διάγνωση της αντιφατικότητας των αποφάσεων στις διασυνοριακές διαφορές έχει ως αποτέλεσμα την μη αναγνώριση των εννόμων συνεπειών της αλλοδαπής απόφασης.

Το ΔΕΕ ερμηνεύει αυτόνομα την έννοια της αντιφατικότητας στο πλαίσιο δύο αποφάσεων στην Italian Leather/WECO⁶⁴⁸ και στην Hoffmann/Krieg⁶⁴⁹ στο πλαίσιο της αυτόνομης ερμηνείας του ά.27αρ3 της Σύμβρυξ, η οποία επικράτησε ως ερμηνεία αντιστοίχως και στο αντίστοιχο ά.34.3 του Καν44/2001, καθώς και στο ά.45.1^γ του Καν1215/2012(ΚανΒρυξία).

⁶⁴⁴ ΔΕΕ 16.06.1981 C-166/80 Klomps/Michel, unalex EU-25 ΔΕΕ 27.10.2012 C-619/10 Trade Agency/Seramico, παρ.46

⁶⁴⁵ ΔΕΕ 27.10.2012 C-619/10 Trade Agency/Seramico, παρ.62, Συλλ. 2012, 531.

⁶⁴⁶ ά.45.1^γ του Καν1215/2012 «..εάν η απόφαση είναι ασυμβίβαστη με απόφαση που εκδόθηκε μεταξύ των ίδιων διαδίκων στο κράτος μέλος αναγνώρισης ή εκτέλεσης».

⁶⁴⁷ ά.34.3 του Καν44/2001 «..αν είναι ασυμβίβαστη με απόφαση που έχει εκδοθεί μεταξύ των ίδιων διαδίκων στο κράτος αναγνώρισεως».

⁶⁴⁸ ΔΕΕ 06.06.2002 C-80/00 Italian Leather/WECO, ECR I-4995.

⁶⁴⁹ ΔΕΕ 04.02.1988 C-145/86 Hoffman/Krieg, Συλλ 1988, 645.

Στην υπόθεση Italian Leather/WECO έγινε δεκτή η αντιφατικότητα μεταξύ δύο ομοειδών αποφάσεων ασφαλιστικών μέτρων, εκ των οποίων η μία υποχρέωνε τον καθού η αίτηση σε παράλειψη ορισμένων ενεργειών και η έτερη απόφαση εκδόθηκε μεταξύ των ίδιων διαδίκων και απέρριπτε την χορήγηση ενός τέτοιου μέτρου. Η αντίφαση εντοπίζεται στην σχέση αντίθεσης του αντικειμένου δύο ομοειδών αποφάσεων, αποφάσεων δηλαδή που έκριναν για το ίδιο ασφαλιστέο δικαίωμα στο πλαίσιο της προσωρινής δικαστικής προστασίας μεταξύ των ίδιων διαδίκων. Όταν για το ίδιο αίτημα εκδίδονται αποφάσεις όπου το διατακτικό της μίας τελεί σε αντιθετική και όχι αντιφατική σχέση με το διατακτικό της άλλης, δηλαδή όταν θα πρόκειται για την δημιουργία, μέσω της σύγχρονης συνύπαρξης των αποφάσεων αυτών, αντιθετικής σχέσης όμοιων αξιώσεων, αυτό αποτελεί για το δικαστή που εξετάζει το κώλυμα της αντιφατικότητας την πιο άμεση μορφή αντιφατικότητας, όπως συμβαίνει στην περίπτωση της σύγχρονης έκδοσης αποφάσεων που αφορούν στην ίδια αξίωση επί θετικής και αρνητικής αναγνωριστικής αγωγής. Έτσι, λοιπόν, το ΔΕΕ στην υπόθεση Italian Leather/WECO, δεν χρειάστηκε να δώσει έναν ορισμό της αντιφατικότητας, καθώς η αντίθεση των αξιώσεων προέκυπτε από το διατακτικό των αποφάσεων.

Ακόμα δε κι αν γίνει δεκτό ότι η απόφαση των ασφαλιστικών μέτρων αναπτύσσει ένα περιορισμένο δεδικασμένο, τα αντικειμενικά όρια του δεδικασμένου περιορίζονται και αυτά στην περιεχόμενη στο διατακτικό θετική ή αποφατική κρίση για τη χορήγηση του ασφαλιστικού μέτρου για την προσωρινή διασφάλιση της απαίτησης ή την προσωρινή ρύθμιση των εννόμων σχέσεων.

Σε κάθε περίπτωση επομένως έκδοσης, στο πλαίσιο της προσωρινής δικαστικής προστασίας, δυο αποφάσεων που επιδικάζουν συγχρόνως θετικά και αποφατικά ομοειδή ή κατ' όμοιας λειτουργικής αντιστοιχίας ασφαλιστικά μέτρα μεταξύ των ίδιων διαδίκων, η αντίφαση προκύπτει άμεσα και αποκλειστικά από το διατακτικό, είτε το διατακτικό θεωρηθεί ότι περιγράφει τα αντικειμενικά όρια του περιορισμένου δεδικασμένου, είτε θεωρηθεί ότι διαγράφει απλώς το αντικείμενο της απόφασης των ασφαλιστικών μέτρων.

Στην υπόθεση Hoffmann/Krieg, το ΔΕΕ εξέτασε το ζήτημα της αντιφατικότητας μεταξύ μιας απόφασης καταβολής διατροφής βάσει της υποχρέωσης διατροφής που υπέχει από το συζυγικό δεσμό ο σύζυγος, όταν βρίσκεται σε διάσταση με τη σύζυγο του και μιας απόφασης διαζυγίου που εκδόθηκε εν τω μεταξύ και που έλυνε οριστικά το γάμο. Οι αποφάσεις αυτές κρίθηκαν αντιφατικές, καθώς, εφόσον η καταβολή της διατροφής εξαρτάται από την ύπαρξη συζυγικού δεσμού και ο τελευταίος παύει με

μεταγενέστερη απόφαση να υπάρχει, τα έννομα αποτελέσματα των αποφάσεων αυτών αλληλοαναιρούνται⁶⁵⁰. Η ύπαρξη του συζυγικού δεσμού αποτελεί προδικαστικό ζήτημα στην απόφαση της διατροφής, το οποίο θεωρείται από το ΔΕΕ ως σιωπηρώς κριθέν ομού με την αξίωση της διατροφής. Επομένως, απόφαση που κρίνει αυτοτελώς για την ύπαρξη του συζυγικού δεσμού και τον διαρρηγνύει, έρχεται σε αντίφαση με απόφαση διατροφής λόγω της διαφορετικής κρίσης για την κοινή προδικαστική έννομη σχέση.

Όταν, λοιπόν, εκδίδεται μια απόφαση για ορισμένο προδικαστικό ζήτημα και, ταυτόχρονα ή μεταγενέστερα, εκδίδεται απόφαση για το κύριο ζήτημα, η οποία προϋποθέτει διαφορετική κρίση του προδικαστικού ζητήματος, μπορεί να ανακλύψει θέμα αντιφατικότητας των δικανικών με ισχύ δεδικασμένου κρίσεων, παρόλο που το αντικείμενο των δύο αυτών δικών είναι διαφορετικό. Το ΔΕΕ έκρινε ότι η απόφαση για το κύριο ζήτημα, έστω κι αν δεν περιλαμβάνει στο διατακτικό της κρίση για το προδικαστικό ζήτημα, θεωρείται ότι έχει σιωπηρά κρίνει και γι' αυτό, χωρίς ν' απαιτείται να εμπίπτει και το προδικαστικό ζήτημα στο καθ' ύλην πεδίο εφαρμογής του κανονισμού⁶⁵¹.

Επιπλέον, όμως, προκειμένου να υπαχθούν οι αντιφατικές αποφάσεις στην κανονιστική εμβέλεια και ισχύ του ά.45.1' του Καν1215/2012(ΚανΒρυξία), καθώς και του ά.34.3 του Καν44/2001, θα πρέπει αυτές να έχουν εκδοθεί μεταξύ των ίδιων προσώπων. Το ΔΕΕ δεν ερμηνεύει άμεσα σε καμία απόφασή του την έννοια της ταυτότητας των προσώπων με αποτέλεσμα η ανύπαρκτη ερμηνευτική προσέγγιση της προϋπόθεσης αυτής για την τελική κρίση των αποφάσεων ως αντιφατικών, να καταλείπει ένα σοβαρό ερμηνευτικό κενό σχετικά με την συμπερίληψη στην έννοια αυτή προσώπων που χαρακτηρίζονται τρίτοι μεν ως προς την έννομη σχέση της δίκης, αλλά που καταλαμβάνονται από την υποκειμενική ενέργεια του δεδικασμένου σύμφωνα με το εθνικό δικονομικό δίκαιο του κράτους προέλευσης της απόφασης. Ωστόσο, μερίδα της θεωρίας⁶⁵², στην περίπτωση διαγραφής των υποκειμενικών ορίων της αντιφατικότητας, τάσσεται υπέρ της ίδιας ερμηνείας του όρου *‘μεταξύ των ίδιων διαδίκων’* όπως αυτός στοιχειοθετείται στην διάγνωση της εκκρεμοδικίας στο ά.29 του Καν1215/2012(ΚανΒρυξία), καθώς και στο ά.27 του Καν44/2001. Σύμφωνα, λοιπόν,

⁶⁵⁰ ΔΕΕ 04.02.1988 C-145/86 Hoffman/Krieg ,παρ.24,Συλλ 1988, 645.

⁶⁵¹ Rüßmann, Die Streitgegenstandslehre und die Rechtsprechung des EuGH-nationales Recht unter gemeineuropäischen Einfluss ZZP 111(1998),σ.399επ., Walker, Die Streitgegenstandslehre und die Rechtsprechung des EuGH-nationales Recht unter gemeineuropäischen Einfluß,σ.629επ. και τα δύο σε, ZZP 111(1998).

⁶⁵² Lenenbach, Unvereinbarkeiten, σ.177.

με την αυτόνομη ερμηνεία της ταυτότητας των διαδικών στην ευρωπαϊκή εκκρεμοδικία, οι διάδικοι αρκεί εν μέρει να ταυτίζονται, ενώ δεν είναι απαραίτητο να εμφανίζονται με την ίδια δικονομική θέση στη μία και στην άλλη δίκη⁶⁵³.

Η θεωρητική προσέγγιση σύμφωνα με την οποία για την διάγνωση της αντιφατικότητας αρκεί η ταυτότητα των υποκειμένων κατά την εκκρεμοδικία δεν είναι πειστική, καθώς η ασυμβατότητα των δικαστικών αποφάσεων αφορά στην διερεύνηση της ασυμβατότητας των εννόμων συνεπειών και ως εκ τούτου δεν μπορεί να αγνοηθεί η έκταση των υποκειμενικών ορίων του δεδικασμένου των αποφάσεων και να περιοριστεί η προσέγγιση της έννοιας της ταυτότητας των διαδικών στην από το ΔΕΕ ερμηνεία της έννοιας αυτής στην εκκρεμοδικία. Η υποκειμενική ενέργεια του δεδικασμένου των δύο αποφάσεων είναι εκείνη που καθορίζει την ταυτότητα των προσώπων⁶⁵⁴ και όχι απλώς η ταυτότητα των προσώπων που νομιμοποιούνται ή καθίστανται διάδικοι στην εκκρεμή δίκη, καθώς όπου επέρχεται κατά το εθνικό δικονομικό δίκαιο επέκταση των υποκειμενικών ορίων του δεδικασμένου δημιουργείται de facto διάσταση μεταξύ των υποκειμενικών ορίων της εκκρεμοδικίας και του δεδικασμένου. Αν, επομένως, τα πρόσωπα που καταλαμβάνει το δεδικασμένο της μιας απόφασης ταυτίζονται με τα πρόσωπα που καταλαμβάνει το δεδικασμένο της άλλης απόφασης, τότε θα πρόκειται σύμφωνα με την εδώ οικεία θέση και για καθ' υποκείμενα αντιφατικές αποφάσεις κατά την έννοια του κανονισμού.

Η θέση αυτή για την διαπίστωση της ταυτότητας των υποκειμενικών ορίων στις αντιφατικές αποφάσεις, αν και δεν την υιοθετούν κατά το αυτόνομο εθνικό δικονομικό δίκαιο⁶⁵⁵ τα δικαστήρια για την κρίση της αντιφατικότητας τόσο ημεδαπών αποφάσεων μεταξύ τους όσο και ημεδαπών με αλλοδαπές αποφάσεις, θα μπορούσε να ισχύει ως η πιο ορθή θεωρητική αντιμετώπιση του ερμηνευτικού κενού του ά.45.1^γ του Καν1215/2012(ΚανΒρυξία), καθώς και του ά.34.3 του Καν44/2001, εφόσον το ΔΕΕ δεν έχει διατυπώσει σχετική για το θέμα των υποκειμενικών ορίων του δεδικασμένου των αντιφατικών αποφάσεων ερμηνεία και εφόσον η αναλογική εφαρμογή της

⁶⁵³ ΔΕΕ C-406/92 Tetry/Rataj,παρ.31 “.. συνάγεται έμμεσα ότι για την εξακρίβωση του αν οι διάδικοι είναι οι ίδιοι δεν έχει σημασία η θέση την οποία κατέχουν στις δύο δίκες, καθώς ο ενάγων της πρώτης μπορεί να είναι εναγόμενος στη δεύτερη.”

⁶⁵⁴ Lenenbach, Unvereinbarkeiten,σ.177.

⁶⁵⁵ ΑΠ 234/1989,δ/νη 1990, η αντίφαση προκύπτει πάντα από το διατακτικό και όχι από τις αιτιολογίες,σ.533`ΑΠ 615/2011, «Κατά τη διάταξη του άρθρου 559 αριθμ. 14 του **Κ.Πολ.Α.** αναίρεση επιτρέπεται αν το δικαστήριο παρά το νόμο κήρυξε ή δεν κήρυξε ακυρότητα, έκπτωση από δικαίωμα, ή απαράδεκτο. Εξ' άλλου, κατά το άρθρο 544 αρ. 1 του **Κ.Πολ.Α.**, ιδρύεται λόγος αναψηλαφήσεως, όταν στην ίδια υπόθεση εκδόθηκαν μεταξύ των ίδιων διαδικών, που είχαν παραστεί με την ίδια ιδιότητα, από το ίδιο ή διαφορετικά δικαστήρια αποφάσεις που αντιφάσκουν μεταξύ τους...»,NoB 2012,314.

ερμηνείας της ταυτότητας των διαδικών στην εκκρεμοδικία δεν προσφέρει ικανοποιητική λύση, καθώς αφήνει εκτός ρύθμισης την περίπτωση επέκτασης των υποκειμενικών ορίων της δεσμευτικής ενέργειας της απόφασης σε τρίτα πρόσωπα.

8.3.2 Οι αποφάσεις που εμπίπτουν στο ρυθμιστικό πεδίο του ά.45.1^γ του Καν1215/2012(ΚανΒρυξία), καθώς και του ά.34.3 του Καν44/2001.

8.3.2.1 Οι αλλοδαπές δικαστικές αποφάσεις της διαγνωστικής δίκης και της προσωρινής δικαστικής προστασίας.

-Οριστικές δικαστικές αποφάσεις της διαγνωστικής δίκης-Η έννοια της απόφασης στο ά.45.1^γ του Καν1215/2012(ΚανΒρυξία) προσδιορίζεται όπως στο ά.2^α του Καν1215/2012(ΚανΒρυξία) και ως εκ τούτου ίδιας σημασίας για την διάγνωση της αντιφατικότητας, εκτός από τα αντικειμενικά όρια του δεδिकाσμένου ως κύριας έννομης συνέπειας⁶⁵⁶, αποκτά και η ταυτότητα του αντικείμενου της δίκης, ιδίως στα ασφαλιστικά μέτρα, όπου δεν γίνεται πάντοτε δεκτή με την έκδοσή τους, η ανάπτυξη της έννομης συνέπειας του δεδिकाσμένου.

Οι οριστικές αποφάσεις της διαγνωστικής δίκης αποτελούν, κατά κρατούσα στη θεωρία άποψη⁶⁵⁷, αντικείμενο αναγνώρισης και εκτέλεσης και κατά συνέπεια μπορούν να καταστούν αντικείμενο των κωλυμάτων αναγνώρισης, εφόσον αναπτύσσουν δεδिकाσμένο. Η θέση αυτή θα μπορούσε να υποστηριχθεί ότι ευνοεί τις δικονομικές έννομες τάξεις των οποίων οι αποφάσεις αναπτύσσουν ήδη από τον πρώτο βαθμό την έννομη συνέπεια του δεδिकाσμένου, όπως ισχύει στην γαλλική έννομη τάξη και στις έννομες τάξεις των χωρών του κοινοδικαίου και πρέπει να θεωρηθεί ορθή, καθώς αποσυνδέει το βαθμό δικονομικής ωριμότητας της απόφασης από την έννομη συνέπεια του δεδिकाσμένου, διότι τα κωλύματα αναφέρονται τόσο στην άρνηση αναγνώρισης μιας απόφασης και όσο και στην άρνηση εκτέλεσής της.

Η απόφαση που έχει εκδοθεί στο κράτος αναγνώρισης δεν απαιτείται να ανήκει στο καθ'ύλην πεδίο εφαρμογής του Καν1215/2012(ΚανΒρυξία). Ωστόσο, ανοικτό παραμένει το ζήτημα, αν κρίνεται αναγκαίο η ήδη εκδοθείσα οριστική απόφαση που έρχεται σε αντίφαση με την προς αναγνώριση απόφαση, στο κράτος της αναγνώρισης, να έχει ισχύ δεδिकाσμένου. Ο Κανονισμός στο ά.45.1^γ δεν το διευκρινίζει, απλώς κάνει λόγο για απόφαση που έχει ήδη εκδοθεί στο κράτος αναγνώρισης και που μπορεί να

⁶⁵⁶ ΔΕΕ, 6.6.2002, C-80/00 Italian leather/WECO, Συλλ.2002, I, 4995, παρ.44.

⁶⁵⁷ Teixeira de Sousa/Hausmann, Unalex Kommentar, α.34, παρ.70 Kropholler/von Hein, Europäisches Zivilprozessrecht⁹, α.34, παρ.53, 54 Αντίθετη άποψη Gaudemet-Tallon, Compétence et exécution des jugements en Europe⁴ παρ.422.

βρίσκεται σε αντίφαση με την αλλοδαπή απόφαση. Ενδιαφέρει μόνο το γεγονός έκδοσης στην ημεδαπή έννομη τάξη απόφασης που μπορεί να έχει αποτελέσματα αντιφατικά με την αλλοδαπή, η οποία ενδέχεται ήδη να έχει αναπτύξει τις έννομες συνέπειές της λόγω της αυτοδίκαιης αναγνώρισης σύμφωνα με τον Κανονισμό. Επομένως, αν η ημεδαπή οριστική δικαστική απόφαση στο κράτος αναγνώρισης εκδοθεί μεταγενέστερα από το γεγονός της αναγνώρισης της αλλοδαπής δικαστικής απόφασης, τότε τίθεται ζήτημα της αντίφασης μεταξύ των δύο αυτών αποφάσεων και η ημεδαπή απόφαση δεν θα αναγνωρισθεί. Η εν δυνάμει να αποκτήσει δεδουλευμένο οριστική απόφαση μπορεί, σύμφωνα με την εδώ υποστηριζόμενη θέση, να έρθει σε αντίφαση με την αλλοδαπή προς αναγνώριση απόφαση, καθώς η αντίφαση ως λόγος άρνησης της αναγνώρισης κατ'εφαρμογή του Κανονισμού, κρίνεται επί τη βάση της θεωρίας του πυρήνα για την ευρωπαϊκή εκκρεμοδικία, επί τη βάση δηλαδή της αλληλεξάρτησης του αντικείμενου των δύο δικών, ώστε να μην προκύπτουν αλληλοσυγκρουόμενα έννομα αποτελέσματα και όχι του δεδουλευμένου.

Στην ελληνική έννομη τάξη, ο θιγόμενος από την αντιφατικότητα των αποφάσεων διάδικος μπορεί να αμυνθεί προβάλλοντας με την ανακοπή του 933 του ΚΠολΔ το κώλυμα της αντιφατικότητας λόγω ύπαρξης της ημεδαπής οριστικής απόφασης.

-Οι οριστικές αποφάσεις της προσωρινής δικαστικής προστασίας-

Το αντικείμενο της δίκης των ασφαλιστικών μέτρων διαφέρει από το αντικείμενο της διαγνωστικής δίκης, καθώς αντικείμενο της αιτήσεως των προσωρινών μέτρων αποτελεί η αποτροπή του κινδύνου απώλειας της απαίτησης, η προσωρινή διατήρησή της ή η προσωρινή ρύθμιση μιας έννομης κατάστασης ή μιας έννομης σχέσης μέχρι την εκδίκαση από το δικαστήριο της ουσίας της υπόθεσης. Η προσωρινή δικαστική προστασία δεν μετατρέπεται ούτε εξομοιώνεται με την οριστική δικαστική προστασία ακόμα και στην περίπτωση που με τα ασφαλιστικά μέτρα ικανοποιείται πλήρως η αξίωση του αιτούντος⁶⁵⁸, διότι ελλείπει η αναγκαία τελολογική και λειτουργική εγγύτητα μεταξύ των δύο διαδικασιών⁶⁵⁹. Τα ασφαλιστικά μέτρα προορίζονται να διασφαλίζουν απαιτήσεις ή δικαιώματα του ενάγοντος για ένα πεπερασμένο χρονικό

---

⁶⁵⁸ Ενδεικτικά παραδείγματα αποφάσεων ασφαλιστικών μέτρων που ικανοποιούν πλήρως το δικαίωμα, στο **γερμανικό δίκαιο** η *Leistungsverfügung* (OLG Hamm FamRZ 1986,696), η οποία συνιστά το αποτέλεσμα της νομολογιακής διάπλασης για την προσωρινή μεν, πλήρη δε ικανοποίηση των απαιτήσεων κυρίως στις διαφορές διατροφής ή στις συνταξιοδοτικές διαφορές, στο **γαλλικό και στο αγγλικό δίκαιο** τα τυπικώς θεωρούμενα ως ασφαλιστικά μέτρα της προσωρινής επιδίκασης απαιτήσεων, *référé provisions* και *interim payments* αντιστοίχως και στο **ελληνικό δίκαιο** η επίδειξη εγγράφου με ασφαλιστικά μέτρα μετά από συνδυασμό των διατάξεων 450-452ΚΠολΔ ή 902-903ΑΚ με 731ΚΠολΔ.

⁶⁵⁹ Βλ.σχ.Τσικρικάς, Η διεθνής και ευρωπαϊκή διάσταση των ασφαλιστικών μέτρων,Ζητήματα Ασφαλιστικών μέτρων 37°Συνέδριο δικονομολόγων,249επ..

διάστημα, κατ'αρχήν μέχρι την οριστική εκδίκαση της διαφοράς ή και μέχρι την εκτέλεση της οριστικής απόφασης. Έτσι, έστω κι αν το διατακτικό της απόφασης των ασφαλιστικών μέτρων έρχεται σε αντίθεση με το διατακτικό της οριστικής δικαστικής απόφασης, η αντίφαση επειδή είναι προσωρινή,-καθώς η ισχύς των ασφαλιστικών μέτρων αναιρείται είτε μέχρι είτε έπειτα από την έκδοση της οριστικής απόφασης από το δικαστήριο λόγω του προσωρινού χαρακτήρα τους -, δεν μπορεί να θεμελιώσει το κώλυμα της αντιφατικότητας και να οδηγήσει τελικά σε άρνηση αναγνώρισης της αλλοδαπής δικαστικής απόφασης. Η ισχύς της απόφασης, με την οποία κρίνεται η διαφορά στην ουσία της ανατρέπει σε κάθε περίπτωση την ισχύ της απόφασης των ασφαλιστικών μέτρων⁶⁶⁰, διαφορετικά θα επρόκειτο για ομοειδείς κατά τη λειτουργία και τα έννομα αποτελέσματά τους διαδικασίες. Η προσωρινή δικαστική προστασία δεν υποκαθιστά την οριστική δικαστική προστασία, διότι το κριθέν αντικείμενο δίκης είναι διαφορετικό, αλλά ούτε έρχεται σε αντίφαση με αυτήν, καθώς η ρύθμιση των εννόμων σχέσεων ή η εξασφάλιση των απαιτήσεων του αιτούντος τα ασφαλιστικά μέτρα, έχει αφενός ορισμένη διάρκεια, αφετέρου με την οριστική περάτωση της διαφοράς εκλείπει ο λόγος υπάρξεως της απόφασης των ασφαλιστικών μέτρων, εκλείπει δηλαδή ο λόγος της διακινδύνευσης που οδήγησε το δικαστήριο της κύριας δίκης ή των ασφαλιστικών μέτρων στη λήψη των σχετικών μέτρων.

Το αίτημα βέβαια των ασφαλιστικών μέτρων προσδιορίζεται από τη φύση αυτών και εξαρτάται για την ομοιότητά του με το αίτημα της κύριας δίκης, από το είδος του επιλεγέντος από τον αιτούντα ή διαταχθέντος από το δικαστήριο ασφαλιστικού μέτρου. Έτσι, λοιπόν, στην περίπτωση που εκκρεμεί η αίτηση ασφαλιστικών μέτρων που ικανοποιούν πλήρως το δικαίωμα συγχρόνως με την άσκηση της αγωγής για την κύρια δίκη, δεν θα πρέπει να γίνεται δεκτή η δημιουργία εκκρεμοδικίας. Η ομοιότητα του αιτήματος των ασφαλιστικών μέτρων που ικανοποιούν το δικαίωμα με το αίτημα της κύριας δίκης δεν συνεπάγεται ταυτότητα αυτών, καθώς οι λειτουργικές διαφορές των δύο διαδικασιών για παράδειγμα σε ζητήματα απόδειξης ή στη διασφάλιση των δικαιωμάτων του καθού δεν επιτρέπουν λόγω της διαφορετικής τελολογίας των διαδικασιών της προσωρινής και της οριστικής δικαστικής προστασίας να κάνουν

---

⁶⁶⁰ Η ρύθμιση της τύχης της απόφασης των ασφαλιστικών μέτρων είναι πανομοιότυπη τόσο στα νομικά συστήματα της ηπειρωτικής Ευρώπης όσο και στο αγγλικό νομικό σύστημα του κοινοδικαίου. Σύμφωνα με τις ρυθμίσεις του κοινοδικαίου, ακόμα και όταν μια απόφαση ασφαλιστικών μέτρων παραμένει ενεργή, οποιαδήποτε θετική ή απορριπτική για την ουσία της διαφοράς απόφαση, εφόσον το ασφαλιστικό μέτρο διατάχθηκε υπό τον όρο της μεταγενέστερης κρίσης του δικαστηρίου γι' αυτό, - *'interim injunction effective until further order'* -, μετά από την έκδοση της οριστικής και κατά κανόνα τελεσίδικης απόφασης, εκδίδεται χωριστή δικαστική απόφαση για την ανάκληση του. Βλ. σχ. Practice direction 25A-Interim injunctions.5.2 CPR http://www.justice.gov.uk/courts/procedure-rules/civil/rules/part25/pd_part25a.

δεκτή την ταυτότητα των αιτημάτων, πολλώ δε μάλλον τη δημιουργία εκκρεμοδικίας. Η θέση αυτή σχετικά με την άρνηση της εκκρεμοδικίας ισχύει όχι μόνο κατά το αυτόνομο εσωτερικό εθνικό δικονομικό δίκαιο αλλά και στην αναγνώριση της αλλοδαπής εκκρεμοδικίας.

Παρόλα αυτά, το ΔΕΕ στην υπόθεση *Purrucker-Vallés Pérez*⁶⁶¹ έκρινε ότι η εκκρεμοδικία που δημιουργείται με μια αίτηση ασφαλιστικών μέτρων είναι δυνατόν να επιφέρει αναστολή εκδίκασης όχι μόνο μιας δεύτερης αίτησης για την έκδοση του ίδιου ασφαλιστικού μέτρου αλλά και της αίτησης για παροχή οριστικής δικαστικής προστασίας. Η θέση αυτή του ΔΕΕ η οποία καθίσταται ορθά αντικείμενο ισχυρής κριτικής⁶⁶², καθώς διευρύνει τα όρια της εκκρεμοδικίας ακόμη περισσότερο απ' ότι η θεωρία του πυρήνα, συνιστά παρόλα αυτά μια πρωτότυπη υπό την έννοια του *novum*, αντίληψη της έκτασης της ευρωπαϊκής εκκρεμοδικίας. Η διεύρυνση των αντικειμενικών ορίων της ευρωπαϊκής εκκρεμοδικίας, σύμφωνα με τη θεωρία του πυρήνα, έγκειται ακριβώς στην αλληλεξάρτηση των εννόμων σχέσεων επί τη βάσει της προδικαστικότητας και τέτοιου είδους αλληλεξάρτηση δεν μπορεί να θεμελιωθεί μεταξύ της δίκης των ασφαλιστικών μέτρων και της κύριας διαδικασίας.

Σε καμία όμως περίπτωση αυτή η πρωτότυπη αυτόνομη ερμηνεία των ορίων της ευρωπαϊκής εκκρεμοδικίας δεν θα πρέπει να θεωρηθεί νομολογιακό σημείο αναφοράς, το οποίο οδηγεί σε γενικευμένη παραδοχή της δημιουργίας εκκρεμοδικίας μεταξύ της κύριας δίκης και της δίκης των ασφαλιστικών μέτρων. Πέραν των σοβαρών δογματικών ζητημάτων που εγείρονται από την εσφαλμένη ταυτότητα του αιτήματος μεταξύ της δίκης των ασφαλιστικών μέτρων και της κύριας δίκης, ακόμα και στην περίπτωση της πλήρους ικανοποίησης με τα προσωρινά μέτρα του επίδικου δικαιώματος, η έστω και *in casu* αποδοχή ως εξαίρεσης της ταυτότητας των αιτημάτων, οδηγεί σε μη ανεκτή διεύρυνση των ορίων της ευρωπαϊκής εκκρεμοδικίας, η έκταση των οποίων ήδη με τη θεωρία του πυρήνα επικρίνεται έντονα. Η αναστολή ως μεταγενέστερης της διαδικασίας της κύριας δίκης, αποκλείει τον ενάγοντα από την δυνατότητα να αποκτήσει μία οριστική δικαστική απόφαση, η οποία πιθανότατα αναπτύσσει ήδη με την έκδοσή της ισχύ δεδικασμένου, όταν δηλαδή δεν απαιτείται να καταστεί τελεσίδικη. Η διαδικασία των ασφαλιστικών μέτρων δεν μπορεί σε καμία

---

⁶⁶¹ ΔΕΕ 9.11.2010, C-296/10 *Purrucker-Vallés Pérez*, Συλλ. 2010, 665.

⁶⁶² Wernecke, *Die Einheitlichkeit des europäischen und des nationalen Begriffs vom Streitgegenstand*, σ.29επ. Prütting, *Der europäische Streitgegenstand und die Rechtssache*, FS Simotta, σ.437επ..

περίπτωση να υποκαταστήσει ή να αναπληρώσει και ως εκ τούτου να θεωρηθεί ταυτόσημη με τη διαδικασία της οριστικής δικαστικής προστασίας.

Παρόλα αυτά έχει υποστηριχθεί στη θεωρία⁶⁶³, κατά την ερμηνεία του ά.45.1^γ του Καν1215/2012(ΚανΒρυξΙα), καθώς και του ά.34.3 του Καν44/2001, ότι η ασυμβατότητα δεν προϋποθέτει ότι και οι δύο αντιφατικές κατά τα έννομα αποτελέσματά τους αποφάσεις προέρχονται από την ίδια διαδικασία, της κύριας δίκης ή της δίκης των ασφαλιστικών μέρων, δεν απαιτείται δηλαδή οι αποφάσεις να είναι ομοειδείς. Η άποψη αυτή, ωστόσο, δεν μπορεί να γίνει δεκτή, όχι μόνο, διότι εκκινεί από μία μεθοδολογικά εσφαλμένη βάση, αφού αποδίδει τις εθνικές νομολογιακές τάσεις ως θέση του ΔΕΕ, αλλά καταλήγει και, ως αυτοτελώς θεωρούμενη, επισφαλής. Το ΔΕΕ έχει λάβει θέση, ανεξάρτητα από την κριτική που της ασκείται, μόνο για την ύπαρξη εκκρεμοδικίας μεταξύ των δύο διαφορετικών διαδικασιών στο πλαίσιο των διαφορών γονικής μέριμνας και επιμέλειας τέκνου, όπως αποτυπώθηκε στην υπόθεση *Purgucker*. Η ύπαρξη της αντιφατικότητας μεταξύ μιας απόφασης ασφαλιστικών μέτρων με την απόφαση της κύριας δίκης παραμένει προσωρινά τουλάχιστον εκτός ερμηνευτικής εμβέλειας του ΔΕΕ και επομένως δεν μπορούν οι μεμονωμένες νομολογιακές τάσεις των εθνικών δικαστηρίων στις διασυνοριακές διαφορές να εντάσσονται, ακόμα και μετά από εφαρμογή στις αποφάσεις αυτές των ρυθμίσεων του κανονισμού, στην ερμηνεία του ά.45.1^γ του Καν1215/2012(ΚανΒρυξΙα), καθώς και του ά.34.3 του Καν44/2001.

Παραδείγματα αποφάσεων από τη νομολογία των εθνικών δικαστηρίων χρησιμοποιούνται ως ερμηνευτικά εργαλεία για την αυτόνομη ερμηνεία της έννοιας της αντιφατικότητας μεταξύ της απόφασης των ασφαλιστικών μέτρων και της απόφασης της κύριας δίκης και μάλιστα με διάκριση των περιπτώσεων, όπου η αλλοδαπή απόφαση είναι η απόφαση των ασφαλιστικών μέτρων ή της κύριας δίκης. Έτσι, υποστηρίζεται⁶⁶⁴ ότι, όταν η αλλοδαπή δικαστική απόφαση είναι η απόφαση των ασφαλιστικών μέτρων και η έτερη ‘αντιφατική’ απόφαση στο κράτος αναγνώρισης είναι η απόφαση της κύριας δίκης, τότε η αλλοδαπή δικαστική απόφαση δεν μπορεί να αναγνωριστεί λόγω αντίφασης με την ημεδαπή του κράτους αναγνώρισης απόφαση της κύριας δίκης. Η αντίφαση μεταξύ των αποφάσεων που έγινε δεκτή από το δικαστήριο προκύπτει προφανώς από την αξιολογική προτεραιότητα της κρίσης για την ουσία της υπόθεσης ως κρίσης οριστικής σε σχέση με την κρίση για την προσωρινή διασφάλιση

⁶⁶³ Teixeira de Sousa/Hausmann, *Unalex Kommentar*, α.34,παρ.74.

⁶⁶⁴ Cour de Cassation 20.6.2006, *unalex* FR-329.

της απαίτησης αλλά, όπως διατυπώθηκε ανωτέρω, η αντίφαση αυτή δεν μπορεί να θεμελιωθεί όχι μόνο λόγω της διάστασης της ταυτότητας των αιτημάτων αλλά κυρίως λόγω της διαφορετικής σε σχέση με την κύρια δίκη λειτουργίας των ασφαλιστικών μέτρων.

8.3.2.2 Θεμελιώδης προϋπόθεση εφαρμογής της διάταξης του ά.45.1^γ του Καν1215/2012(ΚανΒρυξία), καθώς και του ά.34.3 του Καν44/2001, η έτερη αντιφατική απόφαση να έχει εκδοθεί στο κράτος αναγνώρισης και εκτέλεσης.

Το ΔΕΕ ερμηνεύει αυτόνομα, παρά το σαφές γράμμα της διάταξης του ά.45.1^γ του Καν1215/2012(ΚανΒρυξία), καθώς και του ά.34.3 του Καν44/2001, την προέλευση της αντιφατικής απόφασης από δικαστήριο του κράτους αναγνώρισης και εκτέλεσης.

8.3.2.3 Η κατάφαση της αντιφατικότητας, ακόμα και όταν η απόφαση του κράτους αναγνώρισης που έρχεται σε αντίφαση με την αλλοδαπή δικαστική απόφαση εξαιρείται από το πεδίο εφαρμογής του κανονισμού

Γίνεται δεκτό ότι η απόφαση που έρχεται σε αντίφαση⁶⁶⁵ με την αλλοδαπή δικαστική απόφαση, μπορεί να εξαιρείται από το καθ' ύλην πεδίο εφαρμογής του κανονισμού. Ακόμα, η αντιφατικότητα της αλλοδαπής δικαστικής απόφασης με την απόφαση που εξαιρείται από τον κανονισμό δεν εξαρτάται από την χρονική προτεραιότητα της μιας έναντι της άλλης⁶⁶⁶.

8.3.2.4 Η διάγνωση της αντιφατικότητας στην περίπτωση των προσωρινά εκτελεστών δικαστικών αποφάσεων. Η σημασία του αντικειμένου της δίκης για την κρίση της αντιφατικότητας αποφάσεων, όταν με την ανακοπή κατά της εκτέλεσης γίνεται επίκληση της αντιφατικότητας του εκτελεστού τίτλου.

Η έννοια της αντιφατικότητας κατά το ΔΕΕ προσδιορίζεται τόσο για τον Καν1215/2012 όσο και για τον Καν44/2001 σύμφωνα με την αυτόνομη ερμηνεία της αντίστοιχης έννοιας, όπως αυτή οριοθετείται ακόμα και με την όμοια γραμματική διατύπωση στο ά.27.3 της Σύμβασης των Βρυξελλών. Αντιφατικές είναι οι αποφάσεις εκείνες, των οποίων τα έννομα αποτελέσματα ή και οι έννομες συνέπειές τους αλληλοαποκλείονται⁶⁶⁷. Ο ορισμός της αντιφατικότητας ισχύει όχι μόνο όταν η αντιφατικότητα προβάλλεται ως κώλυμα αναγνώρισης, με την άσκηση αρνητικής αναγνωριστικής αγωγής, αλλά και όταν στηρίζει παραδεκτό λόγο ανακοπής. Η

⁶⁶⁵ ΔΕΕ 4.2.1988, C-145/86 Hoffman/Krieg ,Συλλ.1988,παρ.17.

⁶⁶⁶ Στην περίπτωση του κωλύματος της αντιφατικότητας δεν ισχύει η αρχή της χρονικής προτεραιότητας της προς αναγνώριση απόφασης σε σχέση με την απόφαση που έρχεται σε αντίφαση με αυτή. Βλ.σχ. C-145/86, παρ.23, όπου η απόφαση διαζυγίου είχε ήδη εκδοθεί, ενώ η προς αναγνώριση απόφαση διατροφής περιεβλήθη τον εκτελεστήριο τύπο μεταγενέστερα Rauscher/Leible, ό.π.,α.34,παρ.43.

⁶⁶⁷ ΔΕΚ 04.02.1988, C-145/86 Hoffmann/Krieg, παρ.19-25 Geimer, Geimer/Schütze, Europäisches Zivilverfahrensrecht³, α.34 EuGVVO,παρ.167.

απόφαση που έχει άμεση εκτελεστικότητα σύμφωνα με τον Καν1215/2012 ή που έχει πιστοποιηθεί ως ευρωπαϊκός εκτελεστός τίτλος σύμφωνα με τον Καν805/2004 στο κράτος προέλευσης και λειτουργεί ως άμεσα εκτελεστός τίτλος στο κράτος εκτέλεσης, μπορεί να θέσει τη διαδικασία της εκτέλεσης σε κίνδυνο, όταν η εκτελούμενη απόφαση κριθεί ως αντιφατική με οποιαδήποτε απόφαση του κράτους εκτέλεσης, ακόμα κι αν η τελευταία εξαιρείται όχι μόνο από το καθ' ύλην πεδίο εφαρμογής του Καν1215/2012, αλλά και ειδικότερα, υπό τις προϋποθέσεις εκτελεστικότητας της απόφασης κατά τον Καν805/2004, ακόμη κι όταν η αντιφατική απόφαση δεν έχει ήδη αποκτήσει ισχύ δεδικασμένου.

Ο έλεγχος λοιπόν της αντιφατικότητας των αποφάσεων στο στάδιο της αναγνώρισης και της εκτέλεσης αποτελεί κατά κύριο λόγο έλεγχο της αντιφατικότητας των εννόμων συνεπειών των υπό κρίση αποφάσεων, χωρίς όμως να αποκλείεται η σύγκριση και ο έλεγχος των αντικειμένων της δίκης στην περίπτωση των αποφάσεων που παράγουν ως μοναδική κύρια έννομη συνέπεια την εκτελεστικότητα, όπως ισχύει στις προσωρινά εκτελεστές αποφάσεις. Η τοποθέτηση σχετικά με την ανάγκη σύγκρισης του αντικειμένου δύο δικών, όπου εκδίδονται δύο κατ'όμοιο αντικείμενο προσωρινά εκτελεστές αποφάσεις, δεν εκφεύγει της αυτόνομης ερμηνείας της αντιφατικότητας σύμφωνα με το ΔΕΕ, καθώς το αντικείμενο της δίκης καθορίζει το αντικείμενο της απόφασης και κατ'επέκταση το αντικείμενο του δεδικασμένου, εφόσον η απόφαση αναπτύσσει την τελευταία έννομη συνέπεια. Όταν, επομένως, η προς αναγνώρισης απόφαση είναι προσωρινά εκτελεστή και δεν αναπτύσσει δεδικασμένο, η αντίθεση ή η αντίφαση της με όμοια κατ'αντικείμενο τελεσίδικη εκτελεστή απόφαση κρίνεται μετά από τη διαπίστωση της αντίθεσης ή της αντίφασης του αντικειμένου των δύο δικών και όχι του δεδικασμένου. Η αντίφαση δηλαδή δεν εντοπίζεται μόνο στην αντίφαση των αντικειμενικών και υποκειμενικών ορίων της κύριας έννομης συνέπειας του δεδικασμένου, αλλά θα μπορούσε να είναι αρκετή η διάγνωση της αντίφασης των αντικειμένων της δίκης.

8.3.2.5 Αποφάσεις εκ των οποίων η μία υπάγεται στο ρυθμιστικό πεδίο εφαρμογής του Κανονισμού και η έτερη εκδίδεται σε άλλο κράτος-μέλος ή τρίτο κράτος σύμφωνα με το ά.45.1^δ του Καν1215/2012, καθώς και με το ά.34.4 του Καν44/2001.

Ο Κανονισμός ρυθμίζει ένα αυτοτελές σύστημα αναγνώρισης και εκτέλεσης, το οποίο επιδιώκει να θέσει σε εφαρμογή το κώλυμα της αντιφατικότητας όχι μόνο για τις δικαστικές αποφάσεις των κρατών-μελών που υπάγονται στην κανονιστική εμβέλεια των διατάξεων για την αναγνώριση και την εκτέλεση, έστω κι αν δεν έχουν εκδοθεί

στο κράτος αναγνώρισης, αλλά και όταν πρόκειται για αποφάσεις τρίτων κρατών που έρχονται σε αντίφαση με αλλοδαπή προς αναγνώριση απόφαση.

Σύμφωνα με το γράμμα της διάταξης του ά.45.1^δ του Καν1215/2012, καθώς και του ά.34.4 του Καν44/2001, η απόφαση που εκδόθηκε σε ένα κράτος-μέλος δεν αναγνωρίζεται, εφόσον είναι ασυμβίβαστη με προγενέστερη απόφαση που εκδόθηκε σε άλλο κράτος-μέλος ή τρίτο κράτος μεταξύ των ίδιων διαδίκων επί διαφοράς που είχε το ίδιο αντικείμενο και την ίδια αιτία και εφόσον η προγενέστερη απόφαση πληροί τις απαραίτητες προϋποθέσεις για την αναγνώρισή της στο κράτος-μέλος αναγνώρισης και εκτέλεσης.

Η διάταξη αυτή περιέχει ένα πρωτότυπο στοιχείο σε σχέση με τη διάταξη του ά.45.1^γ του Καν1215/2012. Ενώ στο ά. 45.1^γ του Καν1215/2012, το ΔΕΕ καλείται να ερμηνεύσει την έννοια της αντιφατικότητας και την ερμηνεύει χωρίς να γίνεται λόγος για αντικείμενο απόφασης ή πόσω μάλλον δίκης, στο ά.45.1^δ του Καν1215/2012, το ίδιο άρθρο προσδιορίζει με σαφήνεια τα στοιχεία εκείνα με βάση τα οποία θα κριθεί η αντιφατικότητα, τα οποία είναι αφενός η ταυτότητα του αντικειμένου και η ταυτότητα της αιτίας της διαφοράς. Η κρατούσα θεωρία τάσσεται, ωστόσο, ορθά υπέρ της άποψης ότι η αντιφατικότητα, παρά την διαφορετική διατύπωση ως προς τις προϋποθέσεις της στο ά.45.1^δ του Καν1215/2012, θα πρέπει να ερμηνευθεί με το ίδιο⁶⁶⁸ ή ακόμη και με στενότερο περιεχόμενο⁶⁶⁹, όπως την αποδίδει η αυτόνομη ερμηνεία του ΔΕΕ στο ά.34.3 του Καν44/2001, διότι το ά.45.1^δ του Καν1215/2012 πρέπει να συμπληρώνει και όχι να λειτουργεί διακριτά σε σχέση με το 45.1^γ.

Διαφορετικά, καθώς οι προϋποθέσεις που η διάταξη του ά.45.1^δ του Καν1215/2012 θέτει για τη διάγνωση της αντιφατικότητας είναι ίδιες με τις αντίστοιχες για την ευρωπαϊκή εκκρεμοδικία, θα μπορούσε να γίνει δεκτή η άμεση μεταφορά της θεωρίας του πυρήνα στην κρίση περί της αντιφατικότητας των εννόμων αποτελεσμάτων των δικαστικών αποφάσεων, γεγονός που θα της προσέδιδε ακόμα ευρύτερη ερμηνευτική έκταση. Η ερμηνευτική αυτή προσέγγιση αποκρούεται ήδη αφενός μεν λόγω του αποκλειστικού, για την εκκρεμοδικία και μόνο, χαρακτήρα της αυτόνομης ερμηνείας της ταυτότητας των αξιώσεων και αφετέρου λόγω της στενής ερμηνείας συλλήβδην των κωλυμάτων αναγνώρισης και εκτέλεσης, παρόλο που το ΔΕΕ στην υπόθεση Hoffman/Krieg έδειξε και αυτό προς την κατεύθυνση αυτή, δηλαδή της εξομοίωσης

---

⁶⁶⁸ Rauscher/Leible, *ό.π.*, ά.34παρ.49b· Lenenbach, *ό.π.* σ.127 Αντίθετη άποψη Miko/Gottwald, *ό.π.* ά.34παρ.41· Nieroba, *Die europäische*, *ό.π.*, σ.200 Αντίθετος Althammer, *Streitgegenstand und Interesse*, σ.677.

⁶⁶⁹ Thomas/Putzo/-Hübtege, *ZPO*³⁵, α.34παρ.20.

των προϋποθέσεων κατάφασης της εκκρεμοδικίας με αυτών διάγνωσης της αντιφατικότητας.

Με αφορμή το σχετικό προδικαστικό ερώτημα του Ανωτάτου Δικαστηρίου της Γερμανίας στην υπόθεση *Salzgitter/Laminorul*⁶⁷⁰, το ΔΕΕ απεφάνθη ότι στο πεδίο εφαρμογής του ά.34.4 του Καν44/2001, καθώς και του ά.45.1^δ του Καν1215/2012(ΚανΒρυξΙα) δεν εμπίπτει η περίπτωση ασυμβίβαστων αποφάσεων που έχουν εκδοθεί από δικαστήρια του ίδιου κράτους μέλους.

Η κατάργηση δε του *exequatur* με τον Καν1215/2012(ΚανΒρυξΙα) επέφερε μία περαιτέρω εξέλιξη, ιδίως όπου κατά το εθνικό δικονομικό δίκαιο δεν προβλέπεται αποτελεσματική προστασία έναντι των αντιφατικών αποφάσεων, καθώς πλέον στο κράτος εκτέλεσης της απόφασης μπορεί ο καθού να αμυνθεί και να εμποδίσει την εκτέλεση με την επίκληση των κωλυμάτων αναγνώρισης.

Όταν ακόμα ίσχυε το καθεστώς της κήρυξης της εκτελεστότητας του τίτλου στο κράτος εκτέλεσης με τον Καν44/2001 και εφόσον δεν προβλεπόταν επαρκής έλεγχος της αντιφατικότητας των αποφάσεων στο κράτος προέλευσης, μπορούσε να εκδηλωθεί αθέμιτος διαγκωνισμός συμφερόντων μεταξύ των διάδικων μερών που δεσμεύονταν από τις αντιφατικές αποφάσεις. Αν ο ένας επιτύγχανε πρώτος την κήρυξη της εκτελεστότητας του αλλοδαπού τίτλου, ο άλλος που θα είχε επιτύχει την έκδοση της δεύτερης χρονικά απόφασης, θα μπορούσε να ζητήσει και αυτός την αναγνώριση της δεύτερης απόφασης και στη συνέχεια να προβάλλει ισχυρισμούς κατά τη διαδικασία αναγκαστικής εκτέλεσης στηριζόμενος στην δεύτερη αντιφατική απόφαση επικαλούμενος ανυπαρξία απαιτήσεως⁶⁷¹.

Με την κατάργηση του *exequatur* και στην περίπτωση αυτή πλέον μόνο με το αντίστοιχο ένδικο βοήθημα κατά της εκτέλεσης θα κριθεί η αντιφατικότητα των αποφάσεων που κρίνουν επί της ουσίας της διαφοράς κατά το ά.45.^{1γ} και όχι η αντιφατικότητα μεταξύ των εννόμων συνεπειών της απόφασης για την κήρυξη της

---

⁶⁷⁰ ΔΕΕ 26.06.2013, C-157/12 *Salzgitter/Laminorul* Συλλ.2013, 597,παρ.36 “Πλην όμως, η ερμηνεία του άρθρου 34, σημείο 4, του κανονισμού αυτού, κατά την οποία η εν λόγω διάταξη αφορά και τις συγκρούσεις μεταξύ δύο αποφάσεων που έχουν εκδοθεί εντός του ίδιου κράτους μέλους, αντιβαίνει στην αρχή της αμοιβαίας εμπιστοσύνης που μνημονεύθηκε στη σκέψη 31 της παρούσας αποφάσεως. Η ερμηνεία αυτή θα καθιστούσε, συγκεκριμένα, δυνατό στα δικαστήρια του κράτους μέλους στο οποίο ζητείται η κήρυξη της εκτελεστότητας να αντικαθιστούν την εκτίμηση των δικαστηρίων του κράτους μέλους εκδόσεως των αποφάσεων με τη δική τους.”

⁶⁷¹ Αυτό που πολύ εύστοχα ο Herzog αποκαλεί “*race to the judgment*” στο άρθρο του Herzog, *Brussels and Lugano, should you race to the courthouse or race for a judgment?*, *The American Journal of Comparative Law*, 43(1995), σ.381.

εκτελεστότητας και του δεδικασμένου, καθώς και της εκτελεστότητας της αλλοδαπής απόφασης⁶⁷².

Προκειμένου να τεθεί σε εφαρμογή το κώλυμα της αντιφατικότητας του ά.45.1^δ του Καν1215/2012(ΚανΒρυξΙα), θα πρέπει οι έννομες συνέπειες της απόφασης, η οποία προέρχεται από άλλο κράτος μέλος ή από τρίτο κράτος, να έχουν εκδηλωθεί προγενέστερα των εννόμων συνεπειών της προς αναγνώριση απόφασης⁶⁷³. Σε αντίθεση με το ά.45.1^γ του Καν1215/2012(ΚανΒρυξΙα) που δεν απαιτείται η αντιφατική απόφαση να έχει εκδοθεί προγενέστερα στο κράτος αναγνώρισης η εκτέλεσης, ακολουθείται εδώ η αρχή της χρονικής προτεραιότητας της αντιφατικής απόφασης που εκδόθηκε σε άλλο κράτος μέλος ή σε τρίτο κράτος. Η προγενεστέρως εκδοθείσα απόφαση πρέπει να προέρχεται από κράτος διαφορετικό από το κράτος αναγνώρισης, δεν μπορεί όμως η απόφαση να προέρχεται και από το ίδιο το κράτος έκδοσης της προς αναγνώριση απόφασης⁶⁷⁴, καθώς κάτι τέτοιο θα παραβίαζε την αρχή της αμοιβαίας εμπιστοσύνης. Θα επαρκεί δηλαδή η απόφαση που έρχεται σε αντίφαση με την προς αναγνώριση απόφαση να έχει εκδοθεί σε άλλο κράτος, αλλά σε προγενέστερο χρονικό διάστημα. Έτσι, δεν θα τίθεται ζήτημα αντιφατικότητας, αν και οι δύο αποφάσεις προέρχονται από το ίδιο κράτος-μέλος. Η αρχή της αμοιβαίας εμπιστοσύνης στο δικαιοδοτικό σύστημα των κρατών μελών⁶⁷⁵ συνεπάγεται μεταξύ άλλων την πρόβλεψη αυτόνομων εθνικών ρυθμίσεων για την πρόληψη και την καταστολή του φαινομένου των αντιφατικών αποφάσεων και οι οποίες ενεργοποιούνται όταν οι αποφάσεις εκδίδονται στο ίδιο κράτος μέλος.

Αντιθέτως, και οι δύο αποφάσεις δεν μπορούν να προέρχονται από τρίτο κράτος, παρά μόνο εκείνη που αναπτύσσει προγενεστέρως τα έννομα αποτελέσματά της, καθώς, σύμφωνα με τις διατάξεις του κανονισμού, απόφαση από τρίτο κράτος δεν μπορεί να καταστεί αντικείμενο αναγνώρισης και εκτέλεσης κατά τις διατάξεις του⁶⁷⁶.

---

⁶⁷² Βλ.σχ. παρατηρήσεις Gaudemet-Tallon στην υπόθεση ΔΕΕ C-157/12 Salzgitter/Laminorul, Rev.crit. DIP 103 (1) janvier mars 2014, σ.180-181.

⁶⁷³ Koch, Unvereinbare Entscheidungen., 112επ. Nieroba,ό.π.,σ.239επ.

⁶⁷⁴ ΔΕΕ 26.06.2013, C-157/12 Salzgitter/Laminorul Συλλ.2013, 597,παρ.36 “Πλην όμως, η ερμηνεία του άρθρου 34, σημείο 4, του κανονισμού αυτού, κατά την οποία η εν λόγω διάταξη αφορά και τις συγκρούσεις μεταξύ δύο αποφάσεων που έχουν εκδοθεί εντός του ίδιου κράτους μέλους, αντιβαίνει στην αρχή της αμοιβαίας εμπιστοσύνης που μνημονεύθηκε στη σκέψη 31 της παρούσας αποφάσεως. Η ερμηνεία αυτή θα καθιστούσε, συγκεκριμένα, δυνατό στα δικαστήρια του κράτους μέλους στο οποίο ζητείται η κήρυξη της εκτελεστότητας να αντικαθιστούν την εκτίμηση των δικαστηρίων του κράτους μέλους εκδόσεως των αποφάσεων με τη δική τους.”. Πρβλ και άλλη άποψη Müller, Die Anwendung des Art. 34 Nr. 4 EuGVVO auf Entscheidungen aus ein- und demselben Mitgliedstaat, IPRax(2009),σ.487 BGH, Vorlage an den EuGH-Anerkennungshindernis nach EuGVVO auch bei Unvereinbarkeit von zwei Entscheidungen aus demselben Staat?,RIW(2012),σ.408.

⁶⁷⁵ Althammer/Löhnig, Zwischen Realität und Utopie: Der Vertrauensgrundsatz in der Rechtsprechung des EuGH zum europäischen Zivilprozessrecht, ZZPInt 9(2004),σ.23επ.

⁶⁷⁶ ΔΕΕ 20.01.1994,C-129/92 Owens Bank/Bracco,παρ.37,unalex EU-130.

Επιπλέον, προκειμένου να βρει πεδίο εφαρμογής το ά.45.1^δ του Καν1215/2012(ΚανΒρυξΙα), απαιτείται να αναγνωρίζεται στο κράτος-μέλος αναγνώρισης ή εκτέλεσης η προγενέστερη αυτή απόφαση, η προερχόμενη από τρίτο κράτος, είτε με βάση ορισμένη διακρατική σύμβαση είτε βάσει του αυτόνομου εθνικού δικαίου για την αναγνώριση των αποφάσεων, όπως αυτό προβλέπεται στο κράτος της αναγνώρισης. Στο σημείο αυτό ο κανονισμός γνωρίζει μία εξαίρεση από τον κανόνα της περιθωριοποίησης του αυτόνομου εθνικού δικαίου διασυνοριακής αναγνώρισης και δεν αποκλείει τις σχετικές διατάξεις, εφόσον πρόκειται για αναγνώριση μιας απόφασης προερχόμενης από τρίτο κράτος⁶⁷⁷.

Η απόφαση λοιπόν που προέρχεται από τρίτο κράτος ή από οποιοδήποτε κράτος μέλος, είναι αντιφατική με την προς αναγνώριση απόφαση του κράτους-μέλους, εφόσον η πρώτη αναγνωρίζεται από το κράτος αναγνώρισης και εφόσον έχει αναπτύξει προγενέστερα τα έννομα αποτελέσματα της, τα οποία αποκλείουν ‘λογικά’ τα έννομα αποτελέσματα της τελευταίας. Τα δε έννομα αποτελέσματα τόσο της απόφασης του τρίτου κράτους όσο και της απόφασης του κράτους-μέλους θα κρίνονται σύμφωνα με το δικονομικό δίκαιο του κράτους έκδοσης της απόφασης, όπως άλλωστε κρίνονται και τα έννομα αποτελέσματα των αποφάσεων που υπάγονται στο ρυθμιστικό πεδίο εφαρμογής του κανονισμού.

Η αποτελεσματική δικαστική προστασία επιβάλλει την άρση της αντιφατικότητας των αποφάσεων, ανεξάρτητα από το κράτος που αυτές έχουν εκδοθεί, εφόσον αυτές αναγνωρίζονται στο κράτος-μέλος αναγνώρισης και εκτέλεσης, καθώς η ύπαρξη αντιφατικών δικαστικών αποφάσεων στερεί από τον ενάγοντα τη δυνατότητα να εκτελέσει την απόφαση.

Ο ευρωπαϊκός κανονισμός με το ά.45.1^δ του Καν1215/2012(ΚανΒρυξΙα) διευρύνει τις περιπτώσεις, όπου ενδέχεται να προκύψει ζήτημα αντιφατικότητας μεταξύ δύο αποφάσεων, καθώς προσθέτει και άλλες αποφάσεις, εκτός από αυτές που έχουν ήδη εκδοθεί στο κράτος αναγνώρισης, στην πρόβλεψη της μεταξύ τους αντιφατικότητας, ως αποφάσεις προερχόμενες από άλλο κράτος μέλος ή τρίτο κράτος.

Το εύρος της έννοιας της αντιφατικότητας θα πρέπει ίσως να περιορίζεται ακόμη περισσότερο σε σχέση με τα ισχύοντα για την αντιφατικότητα στο ά.45.^γ του Καν1215/2012(ΚανΒρυξΙα), όπου η αντίφαση σε σχέση με την αλλοδαπή απόφαση αφορά μόνο σε απόφαση εκδοθείσα στο κράτος-μέλος αναγνώρισης. Αν η ελεύθερη

---

⁶⁷⁷ Geimer, Anerkennung ausländischer Entscheidungen in Deutschland, σ.149.

κυκλοφορία των αποφάσεων ως σκοπός της διασυνοριακής αναγνώρισης και εκτέλεσης δικαιολογεί πρωτίστως τη στενή ερμηνεία των κωλυμάτων και ειδικότερα της διάγνωσης της αντιφατικότητας μεταξύ της απόφασης του κράτους-μέλους αναγνώρισης και του κράτους-μέλους έκδοσης, τότε δικαιολογεί χωρίς περαιτέρω ενδοιασμούς και την περιοριστική αναζήτηση της αντιφατικότητας στην περίπτωση των αποφάσεων του ά.45.1^δ του Καν1215/2012(ΚανΒρυξΙα). Η εξειδίκευση δε των προϋποθέσεων διαπίστωσης της αντιφατικότητας στην απαίτηση για ‘ταυτότητα αξίωσης’(denselben Anspruch) κατά τη γερμανική διατύπωση ή ‘ταυτότητα αντικειμένου και αιτίας’ κατά την ελληνική ή τη γαλλική, θα πρέπει να δώσει την αφορμή και το ερέθισμα για μια αυτόνομη στενή ερμηνεία από το ΔΕΕ του αντικειμένου δίκης και του αντικειμένου της απόφασης, η οποία θα είναι ενιαία στο σύστημα του κανονισμού και κατ’ αποτέλεσμα θα οδηγήσει στην εγκατάλειψη της θεωρίας του πυρήνα. Διαφορετικά, το ΔΕΕ θα πρέπει να αιτιολογήσει την επιλογή του για την οριοθέτηση της αντιφατικότητας ως ακόμη ευρύτερης από την αντίστοιχη στο ά.45§1^γ του Καν1215/2012(ΚανΒρυξΙα) με πρότυπο την ερμηνεία της ταυτότητας του αιτήματος στη θεωρία του πυρήνα είτε να την δεχθεί ως λεκτική υπερβολή, η οποία απλώς υπερκαλύπτει την αυτόνομη ερμηνεία της αντιφατικότητας στο ά.45.1^γ του Καν1215/2012(ΚανΒρυξΙα).

8.3.3 Κριτική αξιολόγηση της αυτόνομης ερμηνείας των στοιχείων της αντιφατικότητας.

Η έλλειψη της υπαγωγής και των δύο κρινόμενων ως αντιφατικών αποφάσεων στο καθύλην πεδίο εφαρμογής του Κανονισμού ως προϋπόθεση για τη διάγνωση της αντιφατικότητας των αποφάσεων, όπως αποτυπώθηκε στην υπόθεση Italian Leather/WECO, συντελεί στην διασταλτική και όχι στη συσταλτική ερμηνεία των κωλυμάτων, όπως επιβάλλει η διευκόλυνση της ελεύθερης κυκλοφορίας των δικαστικών αποφάσεων με την ερμηνευτική συστολή των κωλυμάτων αναγνώρισης και εκτέλεσης.

Ακόμα και η συναγόμενη από το παράδειγμα της υπόθεσης Hoffmann/Krieg αντίληψη του ΔΕΕ για την αντιφατικότητα, που μπορεί να προκύψει μεταξύ της απόφασης για το κύριο ζήτημα και της απόφασης για την προδικαστική έννομη σχέση, καθώς δεν περιορίζεται στην αντίφαση του διατακτικού των αποφάσεων, τείνει προς την διεύρυνση των ερμηνευτικών ορίων του ά.45.1^γ, ώστε να θεωρείται ότι περιλαμβάνει και τις περιπτώσεις κατάφασης της εκκρεμοδικίας του α.29 του Καν1215/2012(ΚανΒρυξΙα).Θα μπορούσε να υποστηριχθεί ότι η ταυτότητα του

αντικειμένου των δύο δικών σύμφωνα με τη θεωρία του πυρήνα συνιστά το κριτήριο εκείνο όχι μόνο για τη διάγνωση της εκκρεμοδικίας αλλά και για την διαπίστωση της αντιφατικότητας των αποφάσεων. Το ΔΕΕ δεν συγκρίνει το αντικείμενο των αποφάσεων ή τα αντικειμενικά όρια του δεδικασμένου, όπως αυτά διαμορφώνονται κατά το εθνικό δίκαιο του κράτους προέλευσης των αποφάσεων, αλλά εξετάζει, χωρίς συγκεκριμένη δογματική οριοθέτηση, την σχέση προδικαστικότητας μεταξύ των εννόμων σχέσεων που κρίθηκαν.

Οι έννομες τάξεις της ηπειρωτικής Ευρώπης στην πλειονότητά τους παραπέμπουν για την διάγνωση της αντιφατικότητας των αποφάσεων, όχι μόνο στην ταυτότητα του αντικειμένου των δύο δικών, αλλά και στα αντικειμενικά όρια του δεδικασμένου⁶⁷⁸.

Δύο αποφάσεις είναι μεταξύ τους αντιφατικές, όταν το αντικείμενο των δύο δικών ήταν το ίδιο και το διατακτικό της μιας είναι αντίθετο με το διατακτικό της άλλης, όπως επιτάσσει ο σκοπός της αποφυγής έκδοσης αντιφατικών αποφάσεων στην εκκρεμοδικία. Η κοινή τελλογία της εκκρεμοδικίας και του δεδικασμένου ως φραγμού διεξαγωγής μιας δεύτερης δίκης με το ίδιο αντικείμενο με την πρώτη και για την αποφυγή εκδόσεως αντιφατικών αποφάσεων, δικαιολογεί την ανάδειξη του κριτηρίου της ταυτότητας του αντικειμένου των δύο δικών ως του καταρχήν, τουλάχιστον σε επίπεδο εθνικών εννόμων τάξεων, προσφορότερου για τη στενή ερμηνεία του κωλύματος της αντιφατικότητας.

Η πιο απλή, άλλωστε, περίπτωση εμφανίσεως αντιφατικών αποφάσεων με ισχύ δεδικασμένου προκύπτει όταν, δύο δίκες με το ίδιο αντικείμενο μεταξύ των ίδιων διαδίκων καταλήγουν στο διατακτικό τους σε αντίθετες κρίσεις. Αντιθέτως, η πιο δυσχερής περίπτωση διάγνωσης της αντιφατικότητας εμφανίζεται, όταν η αντίφαση εντοπίζεται λόγω της διάστασης των αντικειμενικών ορίων του δεδικασμένου των αποφάσεων, όταν δηλαδή η μία απόφαση εμπεριέχει δέσμευση, ρητώς διατυπωμένη στο διατακτικό ή εκ του νόμου συναγόμενη, δέσμευση των προδικαστικών εννόμων σχέσεων και η έτερη περιορίζεται στην κρίση της κύριας έννομης σχέσης.

Η διαπίστωση αυτή αφορά και στην αντιμετώπιση της αντιφατικότητας των αποφάσεων στο σύστημα του κανονισμού⁶⁷⁹, παρόλο που η σχετική με τον ορισμό της αντιφατικότητας απόφαση του ΔΕΕ, ερμηνεύει την αντιφατικότητα υπό το πρίσμα των αντιφατικών εννόμων συνεπειών των δικαστικών αποφάσεων, οι οποίες και προσιδιάζουν, αν όχι ταυτίζονται με την θεώρηση της ταυτότητας του αντικειμένου της

⁶⁷⁸ Stürmer, Rechtskraft in Europa, FS Schütze, σ.913επ..

⁶⁷⁹ Koch, Unvereinbare Entscheidungen i.S.D. Art.27Nr.3 und 5EuGVÜ und ihre Vermeidung, σ.27

δίκης στην εκκρεμοδικία. Η μοναδική ένσταση που ανακύπτει, αν γίνει δεκτή η θέση για επάλληλη σχέση της αυτόνομης ερμηνείας της εκκρεμοδικίας με την αυτόνομη ερμηνεία της αντιφατικότητας των αποφάσεων, έγκειται στο γεγονός της θέσπισης διευρυμένων αντικειμενικών ορίων στην εκκρεμοδικία και κατ' επέκταση διευρυμένης θεώρησης της αντιφατικότητας των εννόμων αποτελεσμάτων των αποφάσεων.

Εφόσον η εκκρεμοδικία δεν μπόρεσε να αποτρέψει την έκδοση αντιφατικών αποφάσεων ή το δεδικασμένο της εκδοθείσας στο κράτος αναγνώρισης απόφασης με την αρνητική του λειτουργία, στο πλαίσιο της ίδιας προληπτικής προστασίας, δεν μπόρεσε να εμποδίσει τη διεξαγωγή δεύτερης δίκης με το ίδιο αντικείμενο, η άρνηση της αναγνώρισης και της εκτέλεσης λόγω της συνύπαρξης αποφάσεων με αντιφατικά έννομα αποτελέσματα συνιστά τον τελευταίο κατασταλτικό έλεγχο, ο οποίος όμως, αν και λειτουργεί ως *ultimum remedium*, πρέπει να υπόκειται σε περιορισμούς αντίστοιχους με εκείνους των λοιπών προβλεπόμενων κωλυμάτων στο πλαίσιο της κοινής τελολογικής τους αντιμετώπισης. Η συστηματικά συνεπής προς την κατεύθυνση της τελολογικά συσταλτικής ερμηνείας εφαρμογή των κωλυμάτων θα έπρεπε να οδηγεί σε στενή αυτόνομη ερμηνεία της έννοιας της αντιφατικότητας. Έτσι, λοιπόν, ενώ η εκτέλεση αντιφατικών αποφάσεων αναιρεί ουσιαστικά την αιτηθείσα από τον ενάγοντα δικαστική προστασία, γεγονός που θα έπρεπε *de lege ferenda* να οδηγεί σε διακριτή, αυστηρότερη μεταχείριση του κωλύματος της αντιφατικότητας σε σχέση με τα υπόλοιπα προβλεπόμενα κωλύματα αναγνώρισης, η ερμηνευτική τους αντιμετώπιση υπό τον σκοπό εμπέδωσης της ελευθερίας στην κυκλοφορία των δικαστικών αποφάσεων οφείλει να οδηγήσει σε στενή ερμηνεία.

Καθώς όμως το ζήτημα της αντιφατικότητας των εννόμων συνεπειών σχετίζεται τόσο με το αντικείμενο της δίκης των δύο ομοειδών διαδικασιών όσο και με το εύρος και τα κριτήρια σύμπτωσης των αλληλοαποκλειόμενων εννόμων συνεπειών, ήτοι και τα αντικειμενικά όρια του δεδικασμένου, δηλαδή με ζητήματα που άπτονται του σκληρού πυρήνα εθνικών δικονομικών εννόμων τάξεων, το ΔΕΕ απέφυγε ακόμα και το ελάχιστο, που προσπάθησε με τα άλλα κωλύματα, δηλαδή απλώς και μόνο να οριοθετήσει. Το ΔΕΕ αντιμετωπίζει το συγκεκριμένο κώλυμα αμήχανα και υιοθετεί ασαφή, γενικά και ως εκ τούτου ιδιαίτερα ευρέα κριτήρια, τα οποία μετατρέπουν τη διάγνωση της αντιφατικότητας στο πλαίσιο του κανονισμού σε ένα ακανθώδες και δυσχερές ζήτημα. Σε καμία όμως περίπτωση δεν θα πρέπει, λόγω της έλλειψης δογματικού ερείσματος των ερμηνευτικών κριτηρίων του ΔΕΕ, να γίνεται προσφυγή στην έννοια της αντιφατικότητας με τα κριτήρια του εθνικού δικονομικού δικαίου του

κράτους αναγνώρισης της απόφασης, καθώς έννομες τάξεις με πρόβλεψη ιδιαίτερα διευρυμένων αντικειμενικών ορίων ή και υποκειμενικών ορίων δεδικασμένου θα αρνούνται ευχερέστερα λόγω αντιφατικότητας την αναγνώριση αποφάσεων με στενότερα υποκειμενικά και αντικειμενικά όρια δεδικασμένου.

Ο κανονισμός έχει αφενός θεσπίσει κωλύματα για να αποτρέψει την άκριτη και απροϋπόθετη αναγνώριση των αποφάσεων, όταν παραβιάζονται θεμελιώδεις δικονομικές αρχές, αφετέρου όμως τα υποβάλλει στην τελολογία που διέπει το σύστημα αναγνώρισης και εκτέλεσης και η οποία επιτάσσει την ελεύθερη κυκλοφορία των αποφάσεων στο πλαίσιο της αμοιβαίας εμπιστοσύνης που πρέπει να διέπει τα δικονομικά συστήματα των κρατών μελών. Η ορθή επομένως προσέγγιση της ερμηνείας όχι μόνο του κωλύματος της αντιφατικότητας, αλλά και των λοιπών κωλυμάτων στο σύστημα αναγνώρισης και εκτέλεσης, που διέπεται από την συγκεκριμένη τελολογία, μπορεί να ανευρεθεί μόνο μέσω της αυτόνομης ερμηνείας του ΔΕΕ.

VIII) Η δογματική προσέγγιση της σχέσης της εκκρεμοδικίας και δεδικασμένου και η χρησιμότητα της ορθής οριοθέτησης της για την κατανόηση της λειτουργίας της ευρωπαϊκής εκκρεμοδικίας και του κωλύματος της αντιφατικότητας των αποφάσεων.

1. Από τη μία πλευρά, ενώ η απαλλαγή από την εσφαλμένη προκατάληψη ότι η αυτόνομη ερμηνεία του ΔΕΕ στηρίζεται σε συγκεκριμένα εθνικού δικαίου πρότυπα είναι επιβεβλημένη προκειμένου να επιτευχθεί η κατά το δυνατόν ορθή προσέγγιση της λειτουργίας του ά.29 του Καν1215/2012(ΚανΒρυξΙα) και της συσχέτισής του με το ά.45.1^γ του Καν1215/2012(ΚανΒρυξΙα) για την κανονιστική και συστηματική πληρότητα της κατά τον κανονισμό αναγνώρισης και εκτέλεσης, από την άλλη πλευρά δεν θα πρέπει να παραμένει ανενεργή η οπτική ένταξης των ευρωπαϊκών θεσμών στις δομές του ηπειρωτικού δικονομικού δόγματος. Η κριτική αξιολόγηση του ευρωπαϊκού δικονομικού συστήματος και η αναζήτηση των πιο πρόσφορων λύσεων για την επίλυση των αστικών και εμπορικών διαφορών, οι οποίες δεν θα περιορίζονται σε μεμονωμένες νομολογιακές αναφορές αλλά θα έχουν γενικότερη εφαρμογή στις όμοιες περιπτώσεις και αναφορά τουλάχιστον σε μία σταθερή νομολογιακή πρακτική δίκην νομολογιακού κεκτημένου, διέρχονται αναγκαία μέσα από τη θεώρηση ενός σπονδυλωτά διαρθρωμένου δικονομικού δόγματος που συνδέει τους θεσμούς σε διαλεκτική σχέση. Αντίστοιχη διάπλαση δικαίου μέσω της νομολογίας των δικαστηρίων, όπως πραγματοποιεί το ΔΕΕ, χαρακτηρίζει το αγγλικό σύστημα του κοινοδικαίου. Η

περιπτωσιολογική αντιμετώπιση των διαφορών που καθορίζει τη λειτουργία του αγγλικού κοινοδικαίου, παρόλη την μεταρρυθμιστική προσπάθεια για την ενοποίηση των κανόνων του δικονομικού δικαίου σε ένα ενιαίο νομοθέτημα υπό την μορφή του κώδικα της διαδικασίας των ιδιωτικών διαφορών, καθώς η τελευταία δεν οριοθετεί θεμελιώδεις θεσμούς που διαμορφώνουν εκ βάθρων και προσδιορίζουν το δικονομικό δίκαιο, δεν είναι σε θέση να παράξει στέρεες αξιολογικές κρίσεις. Η κάθε διαφορά κρίνεται διαφορετικά με όριο την νομολογιακά διαμορφωμένη αρχή του δικαστικού προηγούμενου ('binding precedent'). Αυτή η τελευταία αρχή σ'ένα δικονομικό σύστημα, όπως αυτό του αγγλικού δικαίου, όπου εκλείπει η συμμόρφωση σε ένα αρραγές δογματικής συνέπειας δικονομικού δικαίου σύστημα, είναι που διασφαλίζει σε θεσμούς, όπως το δεδικασμένο, σαφήνεια ως προς την δογματική οριοθέτηση, ώστε ο πυρήνας του θεσμού να μην αλλοιώνεται από περιπτωσιολογικές διακυμάνσεις του νομολογιακού δικαίου.

Υπό αυτήν την έποψη, γίνεται προσπάθεια να ανευρεθούν τρόποι αντιμετώπισης του ακανθώδους ζητήματος των αντιφατικών αποφάσεων στις διασυνοριακές διαφορές, ζητήματος που άπτεται της έκτασης των αντικειμενικών και υποκειμενικών ορίων του δεδικασμένου, της αρνητικής του λειτουργίας που εδράζεται στην αρχή *ne bis in idem*, κοινής και στην εκκρεμοδικία, καθώς και του ρόλου που επιτελεί η θετική λειτουργία του θεσμού. Η απόφαση Hoffmann/Krieg κατέδειξε άλλωστε την αντίφαση της κύριας έννομης σχέσης ως προς την προδικαστική έννομη σχέση και κατά πόσον η τελευταία αποκλείει την αναγνώριση των εννόμων συνεπειών των αποφάσεων. Η δέσμευση της προδικαστικής έννομης σχέσης συνιστά ζήτημα που άπτεται των αντικειμενικών ορίων του δεδικασμένου στις εθνικές έννομες τάξεις των κρατών μελών. Ωστόσο, εφόσον δεν μπορεί να γίνει λόγος για την θέσπιση ενός ευρωπαϊκού δεδικασμένου και εφόσον πρέπει να προταθεί ένα σαφές κριτήριο για την διάγνωση της αντιφατικότητας, αυτό θα πρέπει να σχετίζεται με το αντικείμενο της απόφασης και την σχέση του αναγκαία με το αντικείμενο της δίκης με έσχατο όριο τελικά τη σύγκριση των αποφάσεων κατά το εθνικό δικονομικό δίκαιο του κράτους έκδοσής τους.

2. Η αρνητική λειτουργία του δεδικασμένου, που συνίσταται στην απαγόρευση του *ne bis in idem* και αποτρέπει την εκ νέου εκδίκαση διαφοράς, για την οποία έχει εκδοθεί τελεσίδικη δικαστική απόφαση, και εμφορείται από το σκοπό της αποτροπής έκδοσης αντιφατικών αποφάσεων, υποδεικνύει προς την κατεύθυνση του ρόλου που διαδραματίζει το αντικείμενο της δίκης ως το συνδετικό στοιχείο μεταξύ

εκκρεμοδικίας και δεδικασμένου. Θα πρέπει να επισημανθεί ότι ο σκοπός της αποφυγής αντιφατικών αποφάσεων δεν υπήρξε κατά το παρελθόν⁶⁸⁰ ούτε και υπό την σημερινή μορφή του, σύμφωνα με τη μειοψηφούσα θέση⁶⁸¹, το θεμελιώδες τελλογικό υπόβαθρο της εκκρεμοδικίας. Αυτό θα μπορούσε ίσως να γίνει δεκτό στη διάγνωση της αντιφατικότητας κατά την εκκρεμοδικία των διασυνοριακών διαφορών, όπου ο ημεδαπός δικαστής επί παράλληλων διαδικασιών δεν μπορεί να γνωρίζει πάντοτε το εύρος, υποκειμενικό και αντικειμενικό του αλλοδαπού δεδικασμένου και ως εκ τούτου να κρίνει αν δημιουργείται η όχι αλλοδαπή εκκρεμοδικία. Ως εκ τούτου, δεν είναι ορθή η αποδοχή της θέσης ότι το δεδικασμένο σχετίζεται άμεσα με την εκκρεμοδικία λόγω αυτής της κοινής τελλογίας και συνακόλουθα ότι η ρύθμιση των προϋποθέσεων κατάφασης της εκκρεμοδικίας ως προς την απαίτηση για ταυτότητα αιτήματος και διαδικών θα πρέπει να ομοιάζει με την αντίστοιχη ρύθμιση των αντικειμενικών και υποκειμενικών ορίων του δεδικασμένου. Η εκκρεμοδικία συντελεί κυρίως και πρωταρχικώς στην οικονομία της δίκης με την αποφυγή της δεύτερης παράλληλης διαδικασίας ώστε τα δικαστήρια να μην επιβαρύνονται με την εκδίκαση της ίδιας αξίωσης για δεύτερη φορά⁶⁸², καθώς και στην αποφυγή διαίωνισης της διαδικασίας με την συνακόλουθη στέρηση της δυνατότητας του ενάγοντος να μεταβάλει το αντικείμενο της δίκης⁶⁸³. Ο εναγόμενος, καθώς αποφεύγει τη δεύτερη εκδίκαση, δεν χρειάζεται να αμυνθεί δύο φορές, γεγονός που θα καθιστούσε για τον ίδιο το βάρος υπεράσπισης ιδιαίτερα επαχθές⁶⁸⁴. Αντιθέτως, η αποφυγή όμως αντιφατικών αποφάσεων μπορεί να επιτευχθεί μόνο και μόνο με την αρνητική λειτουργία του δεδικασμένου, χωρίς την προληπτική συνδρομή της εκκρεμοδικίας⁶⁸⁵, έστω κι αν κάτι τέτοιο δεν γίνεται κατά κρατούσα άποψη δεκτό, αφού ο σκοπός αποφυγής των αντιφατικών αποφάσεων ενυπάρχει σε κάθε περίπτωση έστω ως δευτερεύων στον θεσμό της εκκρεμοδικίας.

3. Η εκκρεμοδικία στις διασυνοριακές διαφορές, όπου εφαρμόζεται το ενωσιακό δίκαιο, πρέπει να εξυπηρετεί τον κοινό με το δεδικασμένο σκοπό, όταν η αντιφατικότητα κρίνεται στην αντιθετική ή αλληλοαποκλειόμενη σχέση των κατά το αίτημα όμοιων επίδικων αντικειμένων σύμφωνα με τη θεωρία του πυρήνα.

⁶⁸⁰ v. Planck, Die Mehrheit von Rechtsstreitigkeiten im Prozeßrecht, σ.13.

⁶⁸¹ Rimmelspacher, Materielle rechtlicher Anspruch, σ.312. Η κρατούσα, ωστόσο, άποψη δέχεται ότι ο σκοπός της αποφυγής της αντιφατικότητας των αποφάσεων είναι κοινός για την εκκρεμοδικία και το δεδικασμένο. Πρβλ. Kousoulis, Beiträge, σ.226. Stein/Jonas/-Schumann, ZPO²² §261, παρ.3.

⁶⁸² Haas, Rechtshängigkeitssperre und Sachzusammenhang, FS Ishikawa, σ.165.

⁶⁸³ Herrmann, Grundstruktur der Rechtshängigkeit, σ.71 επ..

⁶⁸⁴ Leipold, Wege zur Konzentration von Zivilprozessen, σ.17.

⁶⁸⁵ Βλ. σχ. παραπομπή από Rimmelspacher, Anspruch σ.313

Αντιθέτως, το συνδυαστικό στοιχείο των ά.29 και 45.1^δ του Καν1215/2012(ΚανΒρυξία), της ευρωπαϊκής εκκρεμοδικίας, δηλαδή και του κωλύματος της αντιφατικότητας στην αναγνώριση των αποφάσεων αποτελεί, κατά το ΔΕΕ, μόνο η κοινή τους τελολογία σύμφωνα με την τελολογική συσχέτιση των σχετικών άρθρων της Σύμβασης των Βρυξελλών στην περιώνυμη υπόθεση Gubisch/Palumbo⁶⁸⁶, χωρίς να υπεισέρχεται ο ανωτέρω αναφερθείς περιορισμός. Ωστόσο, όμως, και στην περίπτωση αυτή, ο κοινός σκοπός δεν αρκεί για να δικαιολογήσει μια αλληλένδετη σχέση μεταξύ των δύο θεσμών. Το δεδικασμένο δεν υπεισέρχεται στη θέση της λειτουργίας της εκκρεμοδικίας μετά το πέρας της διάρκειάς της, ακόμα και όταν όντως η διαφορά καταλήγει στην έκδοση απόφασης με ισχύ δεδικασμένου.

Τα διακριτά όρια της εκκρεμοδικίας από το δεδικασμένο δικαιολογούν και την θέση σχετικά με την αποσύνδεση της εκκρεμοδικίας από την πρόγνωση της αναγνώρισης της αλλοδαπής δικαστικής απόφασης. Αν η εκκρεμοδικία απέβλεπε κυρίως στην πρόληψη των αντιφατικών αποφάσεων με τρόπο ώστε το δεδικασμένο να την υποκαθιστά στις περιπτώσεις περάτωσης της δίκης με την έκδοση απόφασης με ισχύ δεδικασμένου, τότε το πρώτο επιληφθέν δικαστήριο θα έπρεπε να εξετάζει στοιχεία με τις προϋποθέσεις του εθνικού δικονομικού δικαίου δυσχερώς διαπιστώσιμα. Η διερεύνηση αυτή θα ήταν ανακόλουθη για την εκκρεμοδικία, όχι μόνο λόγω των διευρυσμένων υποκειμενικών ορίων του δεδικασμένου αλλά και λόγω της κατά περίπτωση-ανάλογα με την σχετική πρόβλεψη στο εθνικό δικονομικό δικαιοσυμπερίληψης των προδικαστικών εννόμων σχέσεων στα αντικειμενικά όρια του δεδικασμένου, κατά απόκλιση της οριοθέτησης του αντικειμένου της δίκης με την θετική ή αποφατική κρίση για αυτό στο διατακτικό της με ισχύ δεδικασμένου αποφάσεως⁶⁸⁷. Πιο συγκεκριμένα, στην περίπτωση της καταψηφιστικής αγωγής η διατύπωση στο ιστορικό της αγωγής των προδικαστικών εννόμων σχέσεων θα μπορούσε να θεωρηθεί *grosso modo* ότι μετέχει κατά κάποιο τρόπο και αυτή στην αποτύπωση του αντικειμένου της δίκης σε έννομες τάξεις όπως στην ελληνική, όπου ισχύει εκ του νόμου ρητή δέσμευση από το δεδικασμένο των τελευταίων, εφόσον το δικαστήριο της κύριας δίκης ήταν καθ'ύλην αρμόδιο να κρίνει και γι'αυτές. Θα μπορούσε ενδεχομένως, χωρίς, ωστόσο, κάτι τέτοιο να γίνεται δεκτό στην οικεία θέση, να τεθεί υπό αμφισβήτηση η κρατούσα μάλλον άποψη⁶⁸⁸ σύμφωνα με την οποία στην

⁶⁸⁶ ΔΕΚ 08.12.1987 , C-144/86 Gubisch/Palumbo Συλλ. 1987, παρ.8.

⁶⁸⁷ Oberhammer, Objektive Grenzen der materiellen Rechtskraft: Bindung und Präklusion, JBl(2000),σ.209.

⁶⁸⁸ Βλ. BGH 4.4.2001 VIII ZR 121/00 „...Dabei wird zu beachten sein, daß jedenfalls den bisherigen Entscheidungen des Europäischen Gerichtshofs zur Frage ‘desselben Anspruch’ im Sinne von Art.21EGVÜ immer

υπόθεση Gumbisch/Palumbo η έννομη σχέση στην αρνητική αναγνωριστική αγωγή συνιστά προδικαστικό ζήτημα για την κρίση του καταψηφιστικού αιτήματος με τον ισχυρισμό ότι δεν αποτελεί προδικαστική έννομη σχέση, αλλά έννομη σχέση αντίθετη ή αντιφατική της έννομης σχέσης που ασκείται με την καταψηφιστική αγωγή⁶⁸⁹. Το ΔΕΕ επεδίωξε με την θεωρία του πυρήνα να διευκολύνει το δικαστή στην κρίση του για την κατάφαση της ευρωπαϊκής εκκρεμοδικίας, ώστε να μην χρειαστεί να επεισέλθει στην εξέταση του αλλοδαπού δικαίου.

4. Το σημείο τομής ανάμεσα στην πρόβλεψη της ευρωπαϊκής εκκρεμοδικίας και της διάγνωσης της αντιφατικότητας ως κωλύματος αναγνώρισης και εκτέλεσης συνιστά η προδικαστική έννομη σχέση. Η δέσμευση για την κοινή έννομη προδικαστική σχέση η οποία είτε συνδέει δύο παράλληλα ασκηθείσες αγωγές είτε προσδιορίζει το εύρος της αντίφασης μεταξύ δύο αποφάσεων, δημιουργεί σημαντικά δογματικά ζητήματα, καθώς και η εκκρεμοδικία και η αντιφατικότητα των αποφάσεων εμφανίζονται να κρίνονται επί τη βάση του αντικειμένου της απόφασης, το οποίο δηλαδή πρέπει να περιλαμβάνει σύμφωνα με τις μέχρι τώρα νομολογιακές παραδοχές του ΔΕΕ ομού με την κρίση για την κύρια αξίωση ρητώς ή σιωπηρώς και την προδικαστική αυτή κρίση.

Η σύνδεση αυτή μεταξύ του ά.29 με το ά.45.1^γ του Καν1215/2012(ΚανΒρυξΙα), δεν προκύπτει, όπως υποστηρίζεται⁶⁹⁰, από την απόφαση Tatry του ΔΕΕ, η οποία ναι μεν απαντά όπως και η απόφαση Gumbisch στο ερώτημα σχετικά με την έννοια της ταυτότητας του αιτήματος για την κατάφαση της εκκρεμοδικίας, αλλά επιπλέον αναζητά την διάκριση της έννοιας της αντιφατικότητας στην συνάφεια και στην αναγνώριση των αποφάσεων. Το ΔΕΕ θεωρεί ότι η έννοια της αντιφατικότητας στο ά.30 του Καν1215/2012(ΚανΒρυξΙα) λαμβάνει διαφορετικό περιεχόμενο λόγω της διαφορετικής τελολογίας και κατά συνέπεια της διαφορετικής λειτουργίας του ά.30 από το ά.45, καθώς το ά.30 του Καν1215/2012(ΚανΒρυξΙα) έχει ως σκοπό να συμβάλει στον συντονισμό παράλληλων διαδικασιών, ώστε να αποφεύγεται η έκδοση και η συνύπαρξη αντιφατικών αποφάσεων. Στο στάδιο όμως αυτό των εκκρεμών συναφών δικών η αντιφατικότητα αρκεί να εκφράζει τον κίνδυνο έκδοσης αποφάσεων που μπορούν να έχουν αλληλοαναιρούμενες έννομες συνέπειες, χωρίς όμως να την αφορά η συνύπαρξη ή και η εκτέλεση αυτών των αλληλοαποκλειόμενων εννόμων

Fälle zugrunde lagen, bei denen der zu erwartende rechtskräftige Ausspruch des einen Verfahrens ein für das andere Verfahren präjudizielles Rechtsverhältnis betraf“σε: juris.bundesgerichtshof.de

⁶⁸⁹ Wernecke, ό.π.,σ.73.

⁶⁹⁰ Schack, IZVR², παρ.859 Kropholler/v.Hein, Europäisches Zivilprozessrecht¹⁰,α.29.

συνεπειών⁶⁹¹. Αντιθέτως, στις διασυνοριακές διαφορές, κατά την αναγνώριση και την εκτέλεση των αποφάσεων, η αντιφατικότητα δεν μπορεί εύκολα να διαπιστωθεί στο στάδιο της εκκρεμοδικίας, αλλά κατά τη στιγμή της εκδήλωσης αλληλοαποκλειόμενων εννόμων συνεπειών. Ακόμα, επειδή το ά.29 με το ά.30 του Καν1215/2012(ΚανΒρυξΙα) εντάσσονται λειτουργικά σε μία κοινή ενότητα που συνοψίζεται στην αποφυγή και στον συντονισμό παράλληλων διαδικασιών μέσα από τους θεσμούς της εκκρεμοδικίας και της συνάφειας⁶⁹² και επειδή ο σκοπός της αποφυγής αντιφατικών αποφάσεων στην εκκρεμοδικία έχει και αυτός ως δευτερεύων σκοπός παρόμοιο περιεχόμενο με την αντίστοιχη τεολογία στη συνάφεια, η σχετική κρίση για την προδικαστική έννομη σχέση και την συμβολή της τόσο στην κατάφαση της εκκρεμοδικίας όσο και στην διάγνωση της αντιφατικότητας κατά το ά.45.1' του Καν1215/2012(ΚανΒρυξΙα), καθώς και του ά.34.3 του Καν44/2001, δεν μπορεί να στηρίζεται στην κοινή τους τεολογία ή στην συνθετική ανάγνωση της απόφασης Tatry.

Το ΔΕΕ βέβαια αντιμετωπίζει περιπτωσιολογικά το ζήτημα της ταυτότητας του αιτήματος και αποστασιοποιείται από το να δώσει έναν ορισμό του αντικείμενου της δίκης μέσα από την αυτόνομη ερμηνεία του όρου ταυτότητα αιτήματος στην εκκρεμοδικία ή να περιγράψει όπως το αντικείμενο της δίκης, και το αντικείμενο του δεδικασμένου των αποφάσεων για την διάγνωση της αντιφατικότητας. Οι θεσμοί αυτοί, γίνεται δεκτό ότι πρέπει να παραμείνουν στο κυρίαρχο πεδίο των εθνικών δικονομικών εννόμων τάξεων. Η στάση αυτή του ΔΕΕ να μην υπεισέρχεται στην *de profundis* δυναμική της δογματικής αποκρυστάλλωσης θεμελιωδών θεσμών-εν προκειμένω- του δικονομικού δικαίου αποκαλύπτει ίσως την πρόθεση, το ευρωπαϊκό δικαιοσύνη οικοδόμημα να μην διαθέτει τη δογματική συνοχή, όπως αυτή νοείται κατά τα δικονομικά συστήματα των ηπειρωτικού δικαίου εννόμων τάξεων, διότι, όπως εν μέρει υποστηρίζεται, ίσως και να μην την χρειάζεται⁶⁹³. Η δικονομική και ουσιαστικού δικαίου ενοποίηση έχουν όρια, τα οποία δεν υπερβαίνουν την μέσα από τους κανονισμούς και τις επιμέρους οδηγίες καταρχήν *in casu* διευθέτηση των περιπτώσεων. Με τον τρόπο αυτό όμως, να μεν το ΔΕΕ δεν θίγει εμφανώς τον σκληρό πυρήνα των θεσμών των δικονομικών εννόμων τάξεων, αλλά τις εξαναγκάζει τουλάχιστον να τους προσαρμόσουν στις καινοφανείς πολλές φορές θεωρητικές παραδοχές που προκύπτουν

---

⁶⁹¹ ΔΕΕ 6.12.1994, Rs.C-406/92 The Tatry/The Maciej Rataj Συλλ.1994,I-5439,παρ.58

⁶⁹² Geimer, *Lis pendens pendens in der europäischen Union*, FS Sonnenberger,σ.364-367Τα την σχέση μεταξύ της ευρωπαϊκής εκκρεμοδικίας και της συνάφειας βλ.σχ. Lüpfert, *Konnexität im EUGVÜ*,σ.121επ.

⁶⁹³ Βλ.σχ. Stadler, *Die Europäisierung des Zivilprozessrechts, 50 Jahre Bundesgerichtshof*, σ.674,675' Stürmer, *Modellregeln für den internationalen Zivilprozess?*, ZZP(1999),σ.185επ..

από την αυτόνομη ερμηνεία των διατάξεων, καθώς τους επηρεάζουν σε ευρωπαϊκό επίπεδο, σε επίπεδο δηλαδή διασυνοριακών εννόμων σχέσεων⁶⁹⁴. Η προσαρμογή αυτή, ωστόσο, δεν μπορεί να συνεπάγεται την μεταβολή και την προσομοίωση των εθνικών ρυθμίσεων στις διαθέσεις της νομολογίας του ΔΕΕ, η οποία από τη μια μεριά διευρύνει τα όρια της εκκρεμοδικίας, τα οποία τα διατηρεί και για το αντικείμενο της απόφασης, προκειμένου να κρίνει για την αντιφατικότητα, και από την άλλη επικαλείται την τελολογική συστολή των κωλυμάτων αναγνώρισης και εκτέλεσης, μεταξύ αυτών και της αντιφατικότητας, χωρίς όμως να ακολουθεί εν τοις πράγμασι το σκοπό αυτό.

5. Συνοψίζοντας, θα μπορούσε να υποστηριχθεί ότι το ΔΕΕ, σύμφωνα με την άποψη που εντάσσει τα όρια του ά.27 στο ά.34αρ.3 του Καν44/2001, διευρύνοντας τοιουτοτρόπως κατά πολύ το εύρος της αντιφατικότητας των αποφάσεων, λαμβάνει θέση για την κοινή και στενή τελολογική σχέση εκκρεμοδικίας και της αντιφατικότητας, καθώς θέτει ως τελολογική προμετωπίδα της εκκρεμοδικίας την αποφυγή των αντιφατικών αποφάσεων. Έτσι, όμως, ο διακριτός ρόλος που θα πρέπει να διαδραματίζει η εκκρεμοδικία λόγω της διασταλτικής ερμηνείας του σκοπού της αποφυγής των αντιφατικών αποφάσεων, δεν θα μπορεί να συμβαδίσει με την συσταλτική ερμηνεία του κοινού αυτού σκοπού που το ΔΕΕ επιφυλάσσει για την διάγνωση της αντιφατικότητας των αποφάσεων όσον αφορά την αναγνώριση και την εκτέλεσή τους, καθώς στην περίπτωση αυτή προέχει η ελεύθερη κυκλοφορία των δικαστικών αποφάσεων. Σε διαφορετική περίπτωση θα έπρεπε η στενή τελολογική ερμηνεία του κωλύματος της αντιφατικότητας να θέσει κοινό ερμηνευτικό πλαίσιο την ταυτότητα του αιτήματος τόσο στην εκκρεμοδικία όσο και στη διάγνωση των αντιφατικών αποφάσεων, κάτι που ναι μεν από την τελολογική κοινότητα των δικονομικών αυτών φαινομένων είναι ορθό να ισχύει, υπό την παρούσα νομολογιακή τοποθέτηση του ΔΕΕ αποβαίνει αδύνατο⁶⁹⁵. Εμφανίζεται το οξύμωρο σχήμα, από τη μία πλευρά το ΔΕΕ να διευρύνει τα όρια της ταυτότητας του αντικείμενου της δίκης για την εκκρεμοδικία και για την διάγνωση της αντιφατικότητας και από την άλλη να θέτει, ως απαρέγκλιτη συνθήκη της ενότητας της αναγνώρισης και της εκτέλεσης των αποφάσεων, την τελολογική συστολή των κωλυμάτων.

Σ' αυτό, λοιπόν, το πλαίσιο θα μπορούσε να κριθεί ως προσφορότερη επιλογή η προσφυγή στις εθνικού δικαίου διατάξεις, στο αυτόνομο εθνικό δίκαιο του κράτους

⁶⁹⁴ Stürner, Der deutsche Prozessrechtslehrer am Ende des 20. Jahrhunderts, FS Lüke, σ.836.

⁶⁹⁵ Ορθά επομένως ο Lenenbach υποστηρίζει μια στενή ερμηνεία της ταυτότητας του αιτήματος στην εκκρεμοδικία ώστε να συμβαδίζει με την συσταλτική ερμηνεία του κωλύματος της αντιφατικότητας, Lenenbach, Gerichtstand des Sachzusammenhangs nach Art.21EGVÜ?, EWS 11(1995), σ.364.

αναγνώρισης, καθώς και του κράτους προέλευσης για την ερμηνεία της αντιφατικότητας, αν και ούτε κάτι τέτοιο προβλέπεται ρητά στον κανονισμό, ούτε ερμηνεύεται τοιουτοτρόπως από τη νομολογία του ΔΕΕ, προκειμένου να διαπιστώνεται η αντιφατικότητα των αποφάσεων. Στην περίπτωση όμως αυτή, ο δικαστής θα πρέπει να έχει πολύ καλή γνώση του εύρους των εννόμων συνεπειών της αλλοδαπής δικαστικής απόφασης προκειμένου να συγκρίνει τα έννομα αποτελέσματά της με τα έννομα αποτελέσματα της ημεδαπής απόφασης, χωρίς να απαιτείται η διερεύνηση της ταυτότητας των αιτημάτων μεταξύ των δύο αγωγών, οι οποίες είχαν ως αποτέλεσμα την έκδοση αποφάσεων με αντιφατικά έννομα αποτελέσματα. Θα πρέπει, δηλαδή, ο δικαστής, ενώπιον του οποίου προβάλλεται το κώλυμα της αναγνώρισης, να καταφύγει στο εθνικό δίκαιο και να συγκρίνει τα έννομα αποτελέσματα των αποφάσεων βάσει του δικαίου του κράτους αναγνώρισης. Έτσι, θα καταλήξει κανείς στο επιεικές σύμφωνα με το σκοπό της ελεύθερης κυκλοφορίας των αποφάσεων αποτέλεσμα, στην έννομη τάξη του κράτους αναγνώρισης, όπου το αντικείμενο απόφασης ή και δεδικασμένου είναι ιδιαίτερα περιορισμένο, η ημεδαπή απόφαση να μην είναι αντιφατική με αλλοδαπή δικαστική απόφαση με ευρύτερο δεδικασμένο, διότι τα όρια των εννόμων συνεπειών κρίνονται με βάση το δίκαιο του κράτους αναγνώρισης. Όταν, όμως, η απόφαση θα πρέπει να αναγνωριστεί σε κράτος όπου προβλέπεται αντικείμενο της απόφασης ιδιαίτερα ευρύ, τότε η αλλοδαπή απόφαση δεν θα μπορεί τόσο εύκολα να αναγνωριστεί, καθώς υπάρχει πολύ μεγαλύτερη πιθανότητα οι έννομες συνέπειες που παράγει, να έρχονται σε άμεση αντίθεση με τις έννομες συνέπειες της ημεδαπής απόφασης. Επομένως, η λύση της προσφυγής στο αυτόνομο εθνικό δίκαιο του κράτους αναγνώρισης προκειμένου να ιαθεί η ασαφής και δογματικά μετέωρη ερμηνεία του ΔΕΕ σχετικά με την αντιφατικότητα των αποφάσεων δημιουργεί προβλήματα άνισης δικαιοσύνης μεταχείρισης και κατά συνέπεια οδηγεί σε διαφορετικά αποτελέσματα για τον ενάγοντα, τα οποία εξαρτώνται από το διευρυμένο ή περιορισμένο εύρος του αντικειμένου των αποφάσεων ή και του δεδικασμένου στο κράτος αναγνώρισης. Το ίδιο θα ίσχυε και στην περίπτωση που η αντιφατικότητα θα κρινόταν με κριτήρια του κράτους προέλευσης της απόφασης. Άλλωστε, κάτι τέτοιο θα παρέκκλινε από τον κανόνα της επέκτασης των εννόμων συνεπειών των αποφάσεων όπως δέχεται το ΔΕΕ για την αναγνώριση.

6. Τα παραδείγματα δε της αντιφατικότητας σε επίπεδο εθνικών εννόμων τάξεων⁶⁹⁶ αποδεικνύουν ότι η διάγνωσή της εντοπίζεται, πέρα από την ταυτότητα του αντικειμένου των δύο δικών και κατ'επέκταση του διατακτικού των αποφάσεων και σε άλλα στοιχεία της απόφασης, όπως στις αιτιολογίες της. Η ταυτότητα του αντικειμένου των δύο δικών ως κριτήριο διάγνωσης της αντιφατικότητας των αποφάσεων δεν ικανοποιεί, καθώς στις περισσότερες περιπτώσεις, παρόλο που το αντικείμενο των δύο δικών δεν είναι το ίδιο⁶⁹⁷, η αντιφατικότητα προκύπτει από την εξέταση των άλλων προαναφερθεισών παραμέτρων. Είναι επίσης γεγονός ότι η αντιφατικότητα ως κώλυμα αναγνώρισης και εκτέλεσης των αποφάσεων κατά τον κανονισμό δεν μπορεί να κρίνεται με ελαστικότερα κριτήρια από εκείνα που υιοθετεί το αυτόνομο εθνικό δίκαιο, καθώς διευρύνεται με τον τρόπο αυτό σημαντικά το σύνολο των αντιφατικών αποφάσεων και κατά συνέπεια επικρατεί *contra tenorem rationis* του συστήματος αναγνώρισης και εκτέλεσης, *contra* δηλαδή στον σκοπό της ελεύθερης κυκλοφορίας των δικαστικών αποφάσεων.

Θα πρέπει, λοιπόν, η ερμηνεία της αντιφατικότητας κατά το αυτόνομο κοινοτικό δίκαιο να περιορίζεται στην ταυτότητα του διατακτικού των αποφάσεων, και δη ενός στενά ερμηνευμένου αντικειμένου απόφασης, που θα καλύπτει, αν όχι και τις περιπτώσεις της εκκρεμοδικίας, τουλάχιστον την διάγνωση της αντιφατικότητας τόσο του ά.45.1^γ όσο και του ά.45.1^δ του Καν1215/2012(ΚανΒρυξΙα). Θα μπορούσε βέβαια να διατυπωθεί η αντίρρηση ότι, εφόσον το αντικείμενο της δίκης αποτελεί το θεμελιώδες συνδετικό στοιχείο μεταξύ της κατάφασης της εκκρεμοδικίας και της διάγνωσης της αντιφατικότητας των αποφάσεων, η δογματική του θεώρηση στο κοινοτικό δίκαιο πρέπει να είναι ενιαία⁶⁹⁸. Έτσι, όμως, προκρίνεται η άποψη ότι η εκκρεμοδικία και το κώλυμα της αντιφατικότητας έχουν κοινή τελολογία, ότι δηλαδή βασικός σκοπός της εκκρεμοδικίας έγκειται στην αποφυγή έκδοσης αντιφατικών αποφάσεων, κάτι που δεν γίνεται δεκτό στην οικεία θέση. Ακόμα, πρέπει να επισημανθεί ότι η κριτική που ασκείται στη θεωρία του πυρήνα δεν αποβλέπει στο να καταδείξει την υιοθέτηση ενός ευρέως αντικειμένου δίκης ως μιας λύσης *de lege ferenda* αποκρουστέας υπό την έννοια ότι η θεώρηση αυτή είναι ενδεχομένως επιζήμια

⁶⁹⁶ Kössinger, Rechtskraftprobleme im deutsch-französischen Rechtsverkehr, 90-92, όπου στο γαλλικό δίκαιο συμπεριλαμβάνεται από τη νομολογία στον εννοιολογικό προσδιορισμό του αντικειμένου της δίκης η ταυτότητα του σκοπού των δύο δικών, χωρίς να την θεωρεί ως στοιχείο διακριτό από το αντικείμενο της δίκης. Αξιοσημείωτο είναι επίσης το γεγονός ότι σημαντικό ρόλο για την ταυτότητα του αντικειμένου της δίκης έπαιξε, όπως για παράδειγμα στην αξίωση αποζημίωσης, η ουσιαστικού δικαίου ενότητα της αξίωσης

⁶⁹⁷ Για τη διαφορά της αντίθετης (kontradiktorisches) από την αντιφατική (konträres) απόφαση βλ. Wernecke, Die Einheitlichkeit des europäischen und des nationalen Begriffs vom Streitgegenstand σ.29

⁶⁹⁸ Walker, Diskussionsbericht, ZZP(199), σ.455· Nieroba, ό.π., σ.195

ή μη συμβατή για έννομες τάξεις με στενό αντικείμενο δίκης, όπως η γερμανική ή η ελληνική ή ότι υπηρετεί κυρίως το αγγλικό κοινοδικαϊκό σύστημα και κατά συνέπεια μεροληπτεί υπέρ αυτού. Οι αυστηρές αυτές διαχωριστικές γραμμές μεταξύ εθνικού και ενωσιακού-κοινοτικού δικαίου στην ερμηνεία του νομολογιακού δικαίου, όπως διαμορφώνεται το τελευταίο από το ΔΕΕ, πρέπει να υπάρχουν και να θεωρείται ότι εφαρμόζονται και στην κριτική που ασκείται στη θεωρία του πυρήνα, διότι η εθνικού δικαίου θεώρηση των δικονομικών θεσμών δεν αφορά καθόλου στην διαμόρφωση της αυτόνομης ερμηνείας των κανονιστικών ενωσιακών διατάξεων από το ΔΕΕ. Η κριτική στη θεωρία του πυρήνα επικεντρώνεται και ορθά στην δογματική της ανεπάρκεια που είναι αποτέλεσμα της αυθαίρετης σύμπτωσης των αντικειμένων δίκης μεταξύ της καταψηφιστικής και της αρνητικής αναγνωριστικής αγωγής και ως εκ τούτου της θεώρησης μίας ενιαίας αξίωσης που περιλαμβάνει και τις προδικαστικές έννομες σχέσεις.

Για τον λόγο αυτό άλλωστε, όσοι υποστηρίζουν την ύπαρξη ενός ενιαίου αντικειμένου δίκης και για την εκκρεμοδικία και για το αντικείμενο της απόφασης ή και του δεδικασμένου, διαβλέπουν προβληματική τη θεωρία του πυρήνα κυρίως λόγω της σύνδεσής της με την δημιουργία ενός διευρυμένου αντικειμένου δίκης, το οποίο δεν αντιβαίνει μόνο στην αρχή της διάθεσης και ως εκ τούτου στην πραγμάτωση του δικαιώματος δικαστικής ακρόασης, αλλά φαλκιδεύει και το σκοπό της ελεύθερης κυκλοφορίας των δικαστικών αποφάσεων. Μόνο στην περίπτωση που η θεώρηση ενός ιδιαίτερα διευρυμένου αντικειμένου δίκης δεν υπηρετεί αποτελεσματικά ούτε το βασικό σκοπό της εκκρεμοδικίας, ήτοι την οικονομία της δίκης, τότε θα πρέπει να γίνει αποδεκτή η θέση για ένα ενιαίο στενά προσδιορισμένο αντικείμενο δίκης τόσο για την εκκρεμοδικία όσο και για την κρίση περί της αντιφατικότητας των αποφάσεων.

Υπάρχουν ωστόσο και οι οπαδοί της θεωρίας του πυρήνα, οι οποίοι υποστηρίζουν⁶⁹⁹ ότι η θεμελίωση μέσω αυτής ενός ιδιαίτερα διευρυμένου αντικειμένου δίκης συνεπικουρεί γενικώς την αποφυγή των ασυμβίβαστων αποφάσεων, θεωρώντας την τελευταία ως κοινό σκοπό της εκκρεμοδικίας και του δεδικασμένου. Ακόμα, σύμφωνα με τη θέση αυτή, η τελολογία του συστήματος αναγνώρισης και εκτέλεσης του ΔΕΕ είναι εσφαλμένη και το περιεχόμενο του ά.45.1^γ του Καν1215/2012(ΚανΒρυξΙα) για την διάγνωση της αντιφατικότητας πρέπει να

---

⁶⁹⁹ Nieroba, ό.π.σ.168επ.

εναρμονίζεται πλήρως με το ά.29 για την εκκρεμοδικία, υπό το πρίσμα της βασικής κοινής τους τελολογίας που έγκειται στην αποφυγή των αντιφατικών αποφάσεων.

Το μόνο πρόβλημα που θα μπορούσε να δημιουργηθεί, ενδεχομένως και στην υπόθεση Gubisch-Palumbo, από τη διάσταση μεταξύ της απόφασης επί της καταψηφιστικής αγωγής και της απόφασης επί της αρνητικής αναγνωριστικής αγωγής περί της προδικαστικής έννομης σχέσης είναι το γεγονός ότι ο νικητής διάδικος της αρνητικής αναγνωριστικής αγωγής θα είχε δικαίωμα να ασκήσει αγωγή αδικαιολόγητου πλουτισμού. Η αντίφαση προκύπτει έμμεσα, όχι από την αντιπαραβολή αντιφατικών δεδικασμένων, αλλά από την αντιπαραβολή του περιεχομένου των αποφάσεων ως λογικά αντιφατικών αποφάσεων⁷⁰⁰. Η άποψη αυτή όμως δεν θα πρέπει να γίνει δεκτή, γιατί θεμελιώνει την αντίθετη αξίωση με υπερβολικά διαθλασμένο τρόπο, διαστρεβλώνοντας έτσι όχι μόνο την αντίληψη του ΔΕΕ για την εκκρεμοδικία σε συνάρτηση και με υπερβολική διαστολή της έννοιας της αντιφατικότητας των αποφάσεων, αλλά με τρόπο ξένο ακόμα και για τις εθνικές έννομες τάξεις, την στιγμή μάλιστα που τον έλεγχο της αντιφατικότητας καθιστά ως *sine qua non* προϋπόθεση στην εκκρεμοδικία και κατ' επέκταση πιστοποιεί την τοποθέτηση του αυτή ως αυθεντικό περιεχόμενο του κωλύματος του ά.45.1^γ του Καν1215/2012(ΚανΒρυξΙα) καθώς και του ά. 34.3 του Καν44/2001.

7. Η εκκρεμοδικία λοιπόν αποτρέπει μόνον εν μέρει τις αντιφατικές αποφάσεις και μόνον στην έκταση που το επιτρέπει ο έλεγχος των αντικειμένων της δίκης των δύο παράλληλων δικών. Είναι ωστόσο γεγονός ότι το δεδικασμένο πάλι ως κύρια έννομη συνέπεια των αποφάσεων, ακόμα και των διαπλαστικών, επιτρέπει τον έλεγχο της αντιφατικότητας των αποφάσεων μόνο μέχρι του βαθμού εκείνου όπου εκτείνονται τα αντικειμενικά του όρια σύμφωνα με το εθνικό δίκαιο του κράτους προέλευσης της κάθε μιας από τις αντιπαραβαλλόμενες ως αντιφατικές αποφάσεις. Και αυτό, διότι η αντίφαση μπορεί πράγματι να εντοπίζεται στις αιτιολογίες και το δεδικασμένο να καλύπτει μόνο το διατακτικό ήτοι την έννομη συνέπεια, με την διάγνωση της αιτηθείσας αξίωσης, στις περιπτώσεις των εννόμων τάξεων με στενό αντικείμενο δεδικασμένου. Η παραδοχή δε ότι η αντίφαση μπορεί να προκύπτει και πέρα από την αντιπαραβολή είτε του δεδικασμένου των δύο αποφάσεων είτε από την αντιπαραβολή των αιτημάτων των διαδίκων⁷⁰¹ με επίκληση την αντίφαση στις αιτιολογίες ή τη λογική αντίφαση λόγω γέννησης περαιτέρω αξιώσεων από την απόφαση, η οποία ως εκ τούτου

⁷⁰⁰ Rosenberg/Schwab/Gottwald, Zivilprozessrecht¹⁷, §153, παρ.4επ..

⁷⁰¹ Orθά Stürmer, Rechtskraft in Europa, ό.π., σ.913επ..

δεν έρχεται σε άμεση αντίθεση με άλλη απόφαση, διευρύνει σημαντικά την οριοθέτηση της έννοιας. Η διαπίστωση σχετικά με την ύπαρξη συγκεκριμένων σταδίων αξιολόγησης της αντιφατικότητας των αποφάσεων αναδεικνύει την τελολογική συνοχή του εκάστοτε νομικού συστήματος αναγνώρισης ως του αποφασιστικού εν τέλει κριτηρίου για το εύρος της αντιφατικότητας σε εθνικό επίπεδο καταρχήν και έπειτα στο ενωσιακό δικονομικό δίκαιο στο πλαίσιο της συστηματικής ερμηνείας των διατάξεων.

Το ΔΕΕ ,ενώ από τη μία πλευρά ορίζει ότι αντιφατικές είναι οι έννομες συνέπειες των αποφάσεων, οι οποίες αποκλείουν η μία την άλλη, οπότε συνειρμικά δίνεται η εντύπωση για αντιπαραβολή δεδικασμένων κατά το εθνικό δικονομικό δίκαιο του κράτους προέλευσης της απόφασης , από την άλλη πλευρά θέτει ως κριτήριο της αντίφασης την κρίση για την προδικαστική έννομη σχέση, το ίδιο δηλαδή κριτήριο που θέτει και για την εκκρεμοδικία. Καθώς, όμως, η θεωρία του πυρήνα για την εκκρεμοδικία αρχίζει και παγιώνεται, με το ΔΕΕ να εμμένει στη νομολογιακή κρίση του αυτή και καθώς η *de lege ferenda* τελολογική συστολή του συνόλου των κωλυμάτων αναγνώρισης και εκτέλεσης δεν επιτρέπει,-όπως μέχρι τώρα η αυτόνομη ερμηνεία της αντιφατικότητας επιτάσσει-, την υιοθέτηση της θεωρίας του πυρήνα για την ερμηνεία του κωλύματος της αντιφατικότητας, θα πρέπει το ΔΕΕ να υιοθετήσει ένα στενό αντικείμενο δίκης, το οποίο θα χρησιμεύει ως ασφαλές κριτήριο για την όσο το δυνατόν ελάχιστη σε ευρωπαϊκό επίπεδο διάγνωση αντιφατικών αποφάσεων. Η δογματική και συστηματική ενότητα βέβαια είναι αυτή που υπαγορεύει τον προσδιορισμό αυτού του στενού αντικειμένου δίκης τόσο για την εκκρεμοδικία όσο και για τη διάγνωση του κωλύματος της αντιφατικότητας. Η επιλογή δε του στενού αντικειμένου ανταποκρίνεται τόσο στην ανάγκη για άμβλυνση μέσα στο ευρωπαϊκό δικαίκο σύστημα των διαφορών των εννόμων τάξεων με αποκλίνουσες διατάξεις σχετικά με το αντικείμενο της δίκης όσο και στη διευκόλυνση του έργου των δικαστών, οι οποίοι δεν έχουν συνήθως την ευχέρεια να αντιπαραθέτουν ημεδαπό με ημεδαπό, πόσω μάλλον ημεδαπό με αλλοδαπό δεδικασμένο. Έτσι, δεν παρίσταται η ανάγκη διαμόρφωσης της έννοιας και των ορίων ενός ευρωπαϊκού δεδικασμένου με την απεμπόληση του θεσμού από την κυριαρχική εξουσία των εθνικών εννόμων τάξεων⁷⁰², αλλά η ανεύρεση ενός κριτηρίου για την κρίση της αντιφατικότητας το οποίο θα σχετίζεται με το εύρος του αντικειμένου της απόφασης. Το κριτήριο αυτό θα μπορούσε

---

⁷⁰² Αντίθετη άποψη *Sepperer*, *Der Rechtskrafteinwand* ό.π.,σ.85 η οποία θεωρεί ότι το ΔΕΕ ήδη στην υπόθεση C-42/76 *De Wolf/Cox* αναγνώρισε την αναγκαιότητα ενός ευρωπαϊκού *ne bis in idem*.

να συνίσταται απλώς και μόνο στην ταυτότητα του διατακτικού για την κατάφαση της αντιφατικότητας.

Το ΔΕΕ θα πρέπει λοιπόν να επικεντρωθεί στην αυτόνομη ερμηνεία ενός ευρωπαϊκού αντικειμένου δίκης και δη ενός στενού αντικειμένου δίκης, η θεμελίωση του οποίου θα δώσει διέξοδο τόσο στην εκκρεμοδικία όσο και στην αντιμετώπιση των αντιφατικών αποφάσεων.

8. Συμπερασματικά, λοιπόν, η αντιφατικότητα των αποφάσεων στην υπόθεση Hoffmann/Krieg εμφανίζει σημαντικές αδυναμίες υπό την έποψη της τελολογίας για την ελεύθερη διακίνηση των δικαστικών αποφάσεων. Ο διαθέσιμος μηχανισμός άμυνας κατά των αντιφατικών αποφάσεων στο α.34αρ.3 του Καν44/2001, καθώς και του ά.45.1^γ του Καν1215/2012(ΚανΒρυξΙα) είναι περιπτωσιολογικός και εγείρει σημαντικά ερμηνευτικά και δογματικά ζητήματα, ενώ αντίθετα η σαφής τοποθέτηση του κοινοτικού νομοθέτη στο ά.34αρ.4 με την σαφή διατύπωση της προϋπόθεσης για ταυτότητα της επίδικης αξίωσης προσφέρει το κατάλληλο ερμηνευτικό εργαλείο για τη συσταλτική ερμηνεία της αντιφατικότητας και την ενιαία θεώρηση των αντιφατικών κατά τον κανονισμό περιπτώσεων, καθώς η προσφυγή για την κρίση της αντιφατικότητας στο αυτόνομο εθνικό δίκαιο δεν αποτελεί ίσως τη λύση.

Σε κάθε περίπτωση εναπόκειται στο ΔΕΕ να ερμηνεύσει και να καθοδηγήσει τον εφαρμοστή του δικαίου στην ορθή ερμηνεία του κωλύματος της αντιφατικότητας είτε με αυτόνομη συσταλτική ερμηνεία της αντιφατικότητας είτε με ρητή παραπομπή στις εθνικού δικαίου διατάξεις, σεβόμενο τα όρια του δεδικασμένου των αποφάσεων κατά το εθνικό δικονομικό δίκαιο.

ΙΧ) Η αποδοχή από το ΔΕΕ του δεδικασμένου ως θεσμού που εντάσσεται στον πυρήνα του κυρίαρχου εθνικού δικονομικού δικαίου.

Το ΔΕΕ στις αποφάσεις Eco-Swiss/Benetton⁷⁰³ και Gerhard/Republik Österreich⁷⁰⁴ τονίζει την θεσμική αυτοτέλεια του δεδικασμένου ως θεσμού που ανήκει στον πυρήνα της εθνικού δικονομικού δικαίου έννομης τάξης. Παρόλο δε που στις αποφάσεις Altmann/Kommission⁷⁰⁵ και Italien/Kommission⁷⁰⁶ το ΔΕΕ θέτει τα αντικειμενικά όρια του δεδικασμένου των αποφάσεων των ενωσιακών δικαστηρίων , η θεώρησή του αυτή δεν συνιστά θέση για το θεσμό του δεδικασμένου ως ενός θεσμού

⁷⁰³ ΔΕΚ C-126/97 Eco Swiss/Benetton Συλλ.1999 I- 3055 παρ.46.

⁷⁰⁴ ΔΕΕ C-224/01 Gerhard/Republik Österreich Συλλ.2003 I-10239, παρ.38.

⁷⁰⁵ ΔΕΚ 12.12.1996 Altmann/Kommission Συλλ. 1996 II 2041,παρ.50.

⁷⁰⁶ ΔΕΚ C-281/89 Italien/Kommission Συλλ.1991 I 347, παρ.10.

που εντάσσεται στον πυρήνα του συστήματος του ευρωπαϊκού δικονομικού δικαίου. Επομένως, η νομολογία που έχει αναπτυχθεί βάσει της απόφασης Eco Swiss έχει την ειδικότερη σημασία της για την αναγνώριση των εννόμων συνεπειών των αλλοδαπών δικαστικών αποφάσεων, καθώς είναι από τις αποφάσεις, που ακόμα και μετά την αντικατάσταση της Σύμβασης των Βρυξελλών από τον Καν44/2001 και μετέπειτα από τον Καν1215/2012(ΚανΒρυξΙα), εξακολουθεί να εξυπηρετεί, πέρα από τις ερμηνευτικές ανάγκες της Σύμβασης των Βρυξελλών,-στο πλαίσιο της οποίας εκδόθηκε-, την ευρωπαϊκή δικονομική ενοποίηση, υπό την έννοια όχι της εναρμόνισης εθνικών δικαϊκών θεσμών⁷⁰⁷, αλλά της αυτοτελούς δικαϊκής τους συνύπαρξης στον κοινό ευρωπαϊκό δικαϊκό χώρο.

Εξ αφορμής ωστόσο αποφάσεων του ΔΕΕ σε συγκεκριμένες περιπτώσεις που αφορούν στο δίκαιο του ανταγωνισμού και σε ζητήματα δημοσιονομικής πολιτικής της ένωσης⁷⁰⁸ οι οποίες έκριναν την απαγόρευση της εφαρμογής εθνικών διατάξεων που ρυθμίζουν το δεδικασμένο, έχει δημιουργηθεί εσφαλμένα η αντίληψη ότι το ΔΕΕ επεμβαίνει ανεπίτρεπτα και προσπαθεί να ρυθμίσει το ζήτημα της εφαρμογής εθνικών δικονομικών διατάξεων, όπως είναι εκείνες για το δεδικασμένο, που είναι θεμελιώδεις για την ιδιαίτερη λειτουργικότητα και τελολογική συνάφεια του εκάστοτε εθνικού δικονομικού συστήματος. *Prima facie* μπορεί να υποστηριχθεί⁷⁰⁹ ότι το ΔΕΕ διατυπώνει αντιφατικές θέσεις, καθώς από τη μία πλευρά υποστηρίζει ότι δεν πρέπει να επιβάλλεται στα μέλη η μη εφαρμογή των εθνικών περί δεδικασμένου διατάξεων και από την άλλη πλευρά απαγορεύει την εφαρμογή της συγκεκριμένης ρύθμισης, εφόσον η απόφαση με ισχύ δεδικασμένου παραβιάζει το κοινοτικό δίκαιο. Δίνεται επομένως η εντύπωση ότι το ΔΕΕ επεμβαίνει στο εσωτερικό δικονομικό δίκαιο και επιδιώκει να ελέγξει την εφαρμογή των εθνικών διατάξεων για το δεδικασμένο. Στην ουσία όμως με τις αποφάσεις αυτές το ΔΕΕ προσπαθεί, αν και με εσφαλμένο τρόπο, καθώς θίγει τον θεσμό του δεδικασμένου, να επιλύσει το ζήτημα της αντιφατικότητας που προκύπτει, όταν εθνικές αποφάσεις αντιφάσκουν με αποφάσεις κοινοτικών οργάνων. Είναι, ωστόσο, γεγονός ότι το ΔΕΕ, ενώ αναγνωρίζει τη διαμόρφωση και τη

⁷⁰⁷ Για τις προϋποθέσεις της ευρωπαϊκής δικονομικής ενοποίησης στο πλαίσιο της δικαϊκής εναρμόνισης βλ. *Hess*, *Die Integrationsfunktion des europäischen Zivilverfahrensrechts*, IPRax (2001), σ.391επ.

⁷⁰⁸ Πρβλ. ΔΕΕ 18.7.2007 C-119/05 *Ministro/Luccini SpA*, σκέψη 63 "...το κοινοτικό δίκαιο απαγορεύει την εφαρμογή διατάξεως του εθνικού δικαίου σκοπούσας στη θέσπιση της αρχής του δεδικασμένου, όπως το άρθρο 2909 του ιταλικού αστικού κώδικα, κατά το μέτρο που η εφαρμογή της εμποδίζει την ανάκτηση κρατικής ενισχύσεως χορηγηθείσας κατά παραβίαση του κοινοτικού δικαίου, της οποίας το ασυμβίβαστο προς την κοινή αγορά έχει διαπιστωθεί με απόφαση της Επιτροπής που κατέστη απρόσβλητη." ΔΕΕ 3.9.2009 C-2/08 *Administration Finance/Fallimento Olimpiclub*, σκέψη 32

⁷⁰⁹ Βλ. σχ.γα την κριτική που ασκείται στις εν λόγω αποφάσεις, *Δεληκωστόπουλος*, Το δεδικασμένο υπό την επίδραση του ευρωπαϊκού δικαίου, ΕΠολΔ (2010), σ.660-662.

λειτουργία του θεσμού του δεδικασμένου ως εθνικού θεσμού και μάλιστα εντασσόμενου στον πυρήνα των εθνικών δικονομικών εννόμων τάξεων, επιτάσσει στα κράτη μέλη την μη εφαρμογή των εθνικών περί δεδικασμένου διατάξεων, εφόσον η απόφαση με ισχύ δεδικασμένου παραβιάζει το κοινοτικό δίκαιο. Το ΔΕΕ διαβλέπει την διαιώνιση καταχρηστικών πρακτικών λόγω της δυνατότητας έκδοσης αντιφατικής απόφασης εθνικού δικαστηρίου προς απόφαση ενωσιακού οργάνου και εφαρμόζοντας όχι τόσο την αρχή της χρονικής προτεραιότητας όσο την επιταγή της ορθότερης ερμηνείας του ενωσιακού δικαίου, η οποία και καταλείπεται στα αρμόδια κοινοτικά όργανα, παρεμβαίνει κριτικά στην κρίση σχετικά με την εφαρμογή του εθνικού δικονομικού δικαίου ώστε να προληφθεί η έκδοση μιας με ισχύ δεδικασμένου εθνικής απόφασης η οποία θα αντιβαίνει προς απόφαση κοινοτικού οργάνου για το ίδιο ζήτημα. Άλλωστε, και σε αυτές τις αποφάσεις το ΔΕΕ δεν επιδιώκει να θίξει την αρχή του δεδικασμένου, όπως αυτή ρυθμίζεται στα εκάστοτε εθνικά αντικειμενικά και υποκειμενικά της όρια, το πλέγμα των εθνικών για το δεδικασμένο ρυθμίσεων, αλλά να μην αναγνωριστεί κατ' ουσίαν το δεδικασμένο, κατά την έκταση που αντιβαίνει προς αποφάσεις ενωσιακών/κοινοτικών οργάνων. Επομένως, θα ήταν ορθότερο να λεχθεί ότι οι αποφάσεις αυτές συνιστούν προσβολή της εθνικής εννόμου τάξεως ως προς τη δικαιοδοτική της λειτουργία, εφόσον το ΔΕΕ ζητά την μη εφαρμογή των εθνικών περί δεδικασμένου διατάξεων και δεν θίγουν το δεδικασμένο ως θεσμό που ανήκει στον σκληρό πυρήνα των εθνικών δικονομικών δικαίων. Το δικαστήριο, δηλαδή, θα μπορούσε, αντί να προβεί στην κρίση του αυτή αιτούμενο την μη εφαρμογή των εθνικών περί δεδικασμένου διατάξεων, να αρνηθεί την αναγνώριση της απόφασης λόγω αντιφατικότητας προς αντίστοιχη απόφαση των κοινοτικών οργάνων.

X) Προβλήματα αναγνώρισης του δεδικασμένου των αποφάσεων των κρατών μελών. Δυνατότητα εφαρμογής των επιμέρους κωλυμάτων αναγνώρισης.

Η προβληματική της αναγνώρισης των εννόμων συνεπειών των αλλοδαπών δικαστικών αποφάσεων έχει σημείο αναφοράς σε τρεις κατηγορίες περιπτώσεων. Πρώτον, εξετάζεται το ζήτημα αν τα διευρυμένα αντικειμενικά και υποκειμενικά όρια ενός αλλοδαπού δεδικασμένου σε μία έννομη τάξη που γνωρίζει στενά αντικειμενικά και υποκειμενικά όρια του θεσμού θα μπορούσαν να θεμελιώσουν το κώλυμα της αντίθεσης στη δημόσια τάξη σύμφωνα με το ά.45.1^α του Καν1215/2012(ΚανΒρυξΙα) λόγω προσβολής του δικαιώματος ακρόασης όσο και λόγω του γεγονότος ότι τα

αντικειμενικά και υποκειμενικά όρια του θεσμού εντάσσονται στις θεμελιώδεις αρχές της δημόσιας τάξης του κράτους αναγνώρισης. Δεύτερον, διερευνάται αν και κατά πόσον τηρήθηκαν οι προϋποθέσεις επίδοσης του εισαγωγικού της δίκης δικογράφου ώστε να μην αναγνωρίζεται η απόφαση λόγω προσβολής του δικαιώματος δικαστικής ακρόασης στο αρχικό στάδιο της δίκης. Τρίτον, αναζητείται τυχόν αντιφατικότητα της αλλοδαπής προς αναγνώριση απόφασης με την ημεδαπή, αντιφατικότητα δηλαδή *prima facie* του αντικειμενικού εύρους του δεδिकाσμένου των αντικρουόμενων αποφάσεων.

Από την συγκριτική μελέτη του δεδिकाσμένου των τεσσάρων ευρωπαϊκών εννόμων τάξεων προκύπτει ο καταρχήν διαχωρισμός τους στις έννομες τάξεις με ευρέα αντικειμενικά όρια δεδिकाσμένου, όπου θα μπορούσε να ενταχθεί και το ελληνικό και το αγγλικό δεδिकाσμένο, και σε έννομες τάξεις με στενό αντικείμενο δεδिकाσμένου, ήτοι στη γερμανική και στη γαλλική. Επίσης, τίθεται το ερώτημα εάν, ακόμα και μεταξύ ενός αγγλικού *issue estoppel* και ενός ελληνικού δεδिकाσμένου καταψηφιστικής απόφασης, δηλαδή μεταξύ δύο δεδिकाσμένων με αρκετά διευρυμένα αλλά παρόλα αυτά, ακόμη αποκλίνοντα αντικειμενικά όρια, θα μπορούσαν να δημιουργηθούν ζητήματα, εφόσον το εύρος των αντικειμενικών ορίων δεν ταυτίζεται πλήρως και εφόσον γίνει δεκτό ότι τα αντικειμενικά όρια του δεδिकाσμένου ανήκουν στη δημόσια τάξη του κράτους αναγνώρισης. Η ελληνική έννομη τάξη έχει θεσμοθετήσει και αυτή ένα σχετικά ευρύ αντικείμενο δεδिकाσμένου, εφόσον συμπεριλαμβάνει στο αντικειμενικό πεδίο δέσμευσής του τις προδικαστικές έννομες σχέσεις, όχι παρόλα αυτά τόσο ευρύ όσο το αγγλικό που περιλαμβάνει όχι μόνο τα πραγματικά γεγονότα ως ενιαίο σύνολο αλλά και όλες τις έννομες αξιώσεις που διαζευκτικά ή σωρευτικά μπορούν να ασκηθούν από τον ενάγοντα. Ανάλογος προβληματισμός με ακόμη μεγαλύτερη ένταση ανακύπτει, όταν ένα αγγλικό *issue estoppel* πρέπει να αναγνωριστεί στην γερμανική ή την γαλλική έννομη τάξη, όπου η απόκλιση των αντικειμενικών ορίων του δεδिकाσμένου είναι ιδιαίτερα έντονη. Όσον αφορά στα διευρυμένα υποκειμενικά όρια της αλλοδαπής απόφασης, η συζήτηση επικεντρώνεται στο κατά πόσο μπορεί να γίνει επίκληση της παραβίασης του δικαιώματος δικαστικής ακρόασης ή της αρχής της ισότητας των όπλων ως θεμελιωδών αρχών της δημόσιας τάξης του κράτους αναγνώρισης.

Η θεμελίωση της προσβολής του δικαιώματος δικαστικής ακρόασης στο αρχικό στάδιο της δίκης δεν σχετίζεται με την εξέταση των αντικειμενικών και υποκειμενικών ορίων του δεδिकाσμένου της απόφασης. Θεμελιώνει ωστόσο ουσιώδες κώλυμα

αναγνώρισης και εκτέλεσης της απόφασης, εφόσον προσβάλεται το δικαίωμα ακρόασης στην προδικασία.

Η τρίτη κατηγορία αναφέρεται στην διάγνωση της αντίφασης μεταξύ των εννόμων συνεπειών των δικαστικών αποφάσεων, ήτοι της αντίφασης των δεδουλευμένων, τα οποία πάλι λόγω της διάστασης των αντικειμενικών και υποκειμενικών τους ορίων, όπως αυτά διαμορφώνονται κατά το αυτόνομο εθνικό δίκαιο, καθιστούν δυσχερή τη μεταξύ τους σύγκριση και την διαπίστωση της αντιφατικότητας. Παρόλο που το ΔΕΕ έχει διαμορφώσει την αυτόνομη ερμηνεία της αντιφατικότητας των δικαστικών αποφάσεων με τελολογικά κριτήρια που άπτονται αμιγώς της κοινοτικής δικονομικής έννομης τάξης χωρίς την οποιαδήποτε παραπομπή ή δυνατότητα αναφοράς για την ερμηνεία της στο αυτόνομο εθνικό δικονομικό δίκαιο, όπως αντιθέτως έπραξε για την ερμηνεία της έννοιας δημόσιας τάξης, κρίνεται σκόπιμο να αξιολογηθεί κριτικά η θέση του ΔΕΕ σε σχέση με την αυτόνομη ερμηνεία του αντικειμένου της δίκης στην εκκρεμοδικία και μάλιστα με αναφορές στο δικονομικό δόγμα για το αντικείμενο της δίκης όπως αναπτύχθηκε στη γερμανική έννομη τάξη και ακολούθως και στην ελληνική. Παρόλα αυτά είναι γεγονός ότι υπάρχουν εθνικές δικονομικές έννομες τάξεις, όπως η γαλλική και η αγγλική που δεν ενδιαφέρονται για την δογματική θεώρηση του αντικειμένου της δίκης και ως εκ τούτου θα προσέφεραν επιχειρήματα υπέρ της περιπτώσιολογικής και μέσω διαφορετικών δικαιοκτικών θεσμών⁷¹⁰ αντιμετώπισης των ζητημάτων που άπτονται υπό δογματική έποψη του αντικειμένου της δίκης.

Επομένως, η ανάγκη κριτικής αξιολόγησης διαμέσου του αντικατοπτρισμού της εθνικού δικαίου θεώρησης του αντικειμένου της δίκης στο ευρωπαϊκό δικονομικό δίκαιο προκύπτει κυρίως από την αυτόνομη ερμηνεία του αντικειμένου της δίκης τόσο για την εκκρεμοδικία όσο και για την κατάφαση της αντιφατικότητας ως κωλύματος αναγνώρισης και εκτέλεσης, παρόλο που η θεωρία του πυρήνα στην εκκρεμοδικία και η νομολογιακή θεώρηση της αντιφατικότητας, προσδίδουν στη θεώρηση του αντικειμένου της δίκης διευρυμένα όρια. Η αποτελεσματική εφαρμογή του κανονισμού επιβάλλει είτε μία πρόβλεψη, που συναιρεί όσο το δυνατόν πιο αρμονικά τις αποκλίνουσες δικαιοκτικές αντιλήψεις μεταξύ των κρατών-μελών με την συσταλτική

---

⁷¹⁰ Το αγγλικό δικονομικό δίκαιο για παράδειγμα δεν προβλέπει στην περίπτωση παράλληλων διαδικασιών με το ίδιο αγωγικό αίτημα το θεσμό της εκκρεμοδικίας, μηχανισμό που κρίνει την ταυτότητα του αντικειμένου των δύο δικών, αλλά το θεσμό του *'forum non conveniens'* όπου στον δικαστή καταλείπεται η ευχέρεια να αναστείλει ή να απορρίψει την παραλλήλως ασκηθείσα αγωγή ως καταχρηστική. Πρβλ. Juenger, *Forum non Conveniens-Who needs it?*, FS Schütze, σ.322επ..

αυτόνομη ερμηνεία των κοινοτικών διατάξεων, είτε την προσέγγιση των εθνικών δικονομικών εννόμων τάξεων, ώστε να μπορούν να λειτουργούν αρμονικά στο πλαίσιο του ενοποιημένου ευρωπαϊκού δικονομικού δικαίου, όπου αυτό είναι δυνατόν και δεν θίγει τον στενό πυρήνα της εθνικής δικονομικής έννομης τάξης. Με τον τρόπο αυτόν, η ανασφάλεια δικαίου, που ούτως ή άλλως επιφέρει η νομολογιακή διαμόρφωσή του στον κοινοτικό δικαιοϊκό χώρο, αμβλύνεται σημαντικά, καθώς το ευρωπαϊκό δικονομικό σύστημα δικαίου θα αποκτήσει συνεκτικό δικαιοϊκό ιστό με σεβασμό στην τελολογία των ευρωπαϊκών ρυθμίσεων, αλλά ταυτόχρονα με σεβασμό και των δικαιοϊκών αρχών των εθνικών εννόμων τάξεων, που καλούνται να τις εφαρμόσουν. Έτσι, θα υπάρξει προσέγγιση του ευρωπαϊκού δικονομικού δικαίου προς τις εθνικές ρυθμίσεις.

1. Η αντίθεση στη δημόσια τάξη

1.1 Εισαγωγή

Η δημόσια τάξη, όπως οριοθετείται από τη νομολογία του ΔΕΕ, συνίσταται τόσο από τις θεμελιώδεις αρχές του κράτους αναγνώρισης όσο και από τις δικαιοϊκές αρχές που διέπουν τη Σύμβαση των Βρυξελλών, καθώς και τον Κανονισμό, όπως και από αυτές που περιέχονται στην ΕΣΔΑ και στον Χάρτη των θεμελιωδών δικαιωμάτων ως πρωτογενών πηγών του κοινοτικού δικαίου και οι οποίες έχουν δημιουργήσει ένα ευρωπαϊκό πυρήνα αυτοτελούς προσδιορισμού της δημόσιας τάξης. Οι περιπτώσεις, ωστόσο, υπαγωγής στη δημόσια τάξη κατά την αυτόνομη ερμηνεία του ά.45.1^γ του Καν1215/2012(ΚανΒρυξΙα) είναι περιορισμένες λόγω, αφενός της συστατικής ερμηνείας του κωλύματος της δημόσιας τάξης, και αφετέρου τη εγγενούς δυσχέρειας σχετικά με την ορθή θεμελίωση της αντίθεσης.

Η σπάνια θεμελίωση της αντίθεσης στη δημόσια τάξη ως κωλύματος αναγνώρισης, που, όπως αποδεικνύεται από την μέχρι τώρα πρακτική των εθνικών δικαστηρίων, αλλά και από την επιβαλλόμενη τελολογική ερμηνευτική συστολή των κωλυμάτων του κανονισμού, δεν μπορεί παρά να δημιουργεί εύλογες αμφιβολίες σχετικά με την άρνηση της αναγνώρισης ενός διευρυμένου δεδικασμένου σε έννομες τάξεις με στενά αντικειμενικά όρια. Το ΔΕΕ δεν έχει αντιμετωπίσει το ζήτημα της διάστασης των αντικειμενικών ορίων της αλλοδαπής προς αναγνώριση απόφασης με τις ισχύουσες ρυθμίσεις για το δεδικασμένο της έννομης τάξης του κράτους της αναγνώρισης ως αντίθεσης στη δημόσια τάξη είτε του κράτους αναγνώρισης είτε της κοινοτικής εννόμου τάξεως.

Το κώλυμα της αντίθεσης στη δημόσια τάξη, σύμφωνα με την νομοθετική μεταβολή του αντίστοιχου άρθρου στον Καν44/2001 και την αυτούσια διατήρησή του στον Καν1215/2012(ΚανΒρυξΙα), γίνεται δεκτό υπό την συγκεκριμένη προϋπόθεση της εμφανούς αντίθεσης στη δημόσια τάξη του κράτους αναγνώρισης και μόνο κατ'εξάιρεση, εφόσον δηλαδή επιτρέπεται από την στενή ερμηνευτική απόδοση των κωλυμάτων, έτσι ώστε να διασφαλίζεται ένα status ευρείας διασυνοριακής αναγνώρισης και εκτέλεσης των αποφάσεων. Σύμφωνα με την αυτόνομη ερμηνεία της έννοιας της δημόσιας τάξης στο ά.45.1^α του Καν1215/2012(ΚανΒρυξΙα), η δημόσια τάξη ως κώλυμα αναγνώρισης και εκτέλεσης περιλαμβάνει όσον αφορά στο δικονομικό δίκαιο, όχι μόνο τις θεμελιώδεις δικονομικές αρχές που πηγάζουν από τα κανονιστικά ευρωπαϊκά κείμενα, αλλά και τις γενικές δικονομικές και συνταγματικού δικαίου αρχές των εννόμων τάξεων των κρατών μελών. Η θέση αυτή οδηγεί στο αποτέλεσμα, ότι εφόσον οι έννομες συνέπειες των αλλοδαπών δικαστικών αποφάσεων που αναγνωρίζονται, ήτοι το δεδικασμένο και η διαπλαστική ενέργεια, εντάσσονται στην έννοια της δημόσιας τάξης με αναγωγή στις θεμελιώδεις αρχές που την συναρμόζουν, τότε τα δικαστήρια του κράτους αναγνώρισης θα μπορούσαν να θέσουν φραγμό στην αναγνώριση μιας αλλοδαπής απόφασης με διαφορετικά αντικειμενικά και υποκειμενικά όρια δεδικασμένου σε σχέση με τις αποφάσεις των δικαστηρίων του κράτους αναγνώρισης με τα κριτήρια της δημόσιας τάξης του αυτόνομου εθνικού δικαίου. Η αντίθεση λοιπόν στη δημόσια τάξη λόγω αποκλινόντων αντικειμενικών και υποκειμενικών ορίων δεδικασμένου της αλλοδαπής απόφασης θα μπορεί να θεμελιωθεί, μόνον εφόσον η ευρωπαϊκή δημόσια τάξη⁷¹¹ ή η δημόσια τάξη του κράτους αναγνώρισης περιλαμβάνουν και τα αντικειμενικά και υποκειμενικά όρια του δεδικασμένου. Και ενώ μπορεί να γίνει λόγος με βεβαιότητα ότι η ευρωπαϊκή δημόσια τάξη δεν εμπεριέχει το δεδικασμένο των αποφάσεων στο ρυθμιστικό της πεδίο ούτε ως θεσμό ούτε ως προς το εύρος των αντικειμενικών και υποκειμενικών του ορίων, η διερεύνηση της συσχέτισης της δημόσιας τάξης με τα όρια του δεδικασμένου στις συγκρινόμενες έννομες τάξεις θα παρέχει το τελικό κριτήριο της δυνατότητας επίκλησης της αντίθεσης του αλλοδαπού δεδικασμένου στη δημόσια τάξη και επομένως της άρνησης της αναγνώρισης.

Στο σύστημα αναγνώρισης και εκτέλεσης, όπου το ΔΕΕ ή το ίδιο το ευρωπαϊκό κανονιστικό πλαίσιο διατάξεων επιτρέπει την προσφυγή στο αυτόνομο εθνικό δίκαιο,

---

⁷¹¹ ΔΕΕ 28.03.2000, C- 7/98 Krombach/Bamberski, Συλλ.2000, I- 1935, παρ.44.

όπως συμβαίνει εδώ με την αυτόνομη ερμηνεία της δημόσιας τάξης στο ά.45.1^α του Καν1215/2012(ΚανΒρυξΙα), τότε η αρχή της επέκτασης των εννόμων συνεπειών αμβλύνεται, καθώς τα κριτήρια του κράτους αναγνώρισης και όχι εκείνα του κράτους προέλευσης της απόφασης καθορίζουν το επιτρεπτό της αναγνώρισης της απόφασης αυτούσιας ως προς το εύρος των εννόμων συνεπειών της. Τα όρια στην ερμηνεία της αρχής της επέκτασης των εννόμων συνεπειών των αλλοδαπών δικαστικών αποφάσεων, που τίθενται με την πρόβλεψη της αντίθεσης στη δημόσια τάξη, δεν μεταβάλλουν το αληθινό νόημα και περιεχόμενό της, ώστε να δημιουργείται η εντύπωση ότι στην ουσία πρόκειται για εξομοίωση των εννόμων συνεπειών και όχι επέκταση λόγω ακριβώς της περιοριστικής και δη εξαιρετικής θεμελίωσης των κωλυμάτων.

Περαιτέρω, βάσει της αυτόνομης από το ΔΕΕ ερμηνείας της έννοιας της δημόσιας τάξης, η συγκριτική μελέτη της λειτουργίας του δεδικασμένου ως συστατικού στοιχείου της δημόσιας τάξης του κράτους αναγνώρισης, καθώς το ΔΕΕ δεν έχει λάβει θέση σχετικά με το ζήτημα αυτό, είναι εκείνη που καθορίζει, αν η εξέταση των αντικειμενικών και υποκειμενικών ορίων του δεδικασμένου της αλλοδαπής δικαστικής απόφασης συνδέεται με την εξέταση των ορίων της δημόσιας τάξης του κράτους αναγνώρισης. Τα διευρυμένα όρια του δεδικασμένου της αλλοδαπής δικαστικής απόφασης, εφόσον γίνει δεκτό ότι τα αντικειμενικά και υποκειμενικά όρια του δεδικασμένου ανήκουν στον σκληρό πυρήνα της δικονομικής δημόσιας τάξης του κράτους αναγνώρισης, μπορεί να δημιουργήσουν κώλυμα αναγνώρισης της αλλοδαπής απόφασης με την επίκληση της αντίθεσης στη δημόσια τάξη, όταν η δημόσια τάξη του κράτους αναγνώρισης περιλαμβάνει το δεδικασμένο όχι απλώς στις θεμελιώδεις αρχές της, αλλά πιο συγκεκριμένα, όταν το δεδικασμένο στα αντικειμενικά και υποκειμενικά του όρια προβλέπεται στενότερο κατά το εθνικό δίκαιο του κράτους αναγνώρισης από το δεδικασμένο της αλλοδαπής απόφασης.

1.2 Το δεδικασμένο, θεσμός δημόσιας τάξης ως προς την τελολογία του.

Η τελολογία της έννομης συνέπειας του δεδικασμένου των δικαστικών αποφάσεων στο δικονομικό δίκαιο των ηπειρωτικών εννόμων τάξεων απηχεί τις θεμελιώδεις για τη δημόσια τάξη αρχές της ασφάλειας δικαίου, της ειρήνευσης της έννομης τάξης και ενίοτε της μη ανοχής της αντιφατικότητας των όμοιων κατά τα έννομα αποτελέσματα αποφάσεων.

Η ασφάλεια δικαίου που το δεδικασμένο της οριστικής ή και τελεσίδικης κρίσης επιφέρει, τουλάχιστον μέσα σε συγκεκριμένα χρονικά πλαίσια που η ίδια η κριθείσα αξίωση επιτρέπει, σχετίζεται άμεσα και διαλεκτικά με την απαίτηση για περάτωση των

διαφορών, έστω κι αν η με ισχύ δεδικασμένου εκδοθείσα απόφαση είναι εσφαλμένη. Ακόμα και στην γαλλική έννομη τάξη που το δεδικασμένο της απόφασης, στην τεολογία του, συνιστά αμάχητο τεκμήριο αληθείας της βεβαιούμενης από την δικαστική απόφαση απαίτησης, δεν διασφαλίζει την αλήθεια της δικαστικής κρίσης, απλώς προσδίδει στη δικαστική κρίση την κατά νομοθετική πρόβλεψη αδιαμφισβήτητη ισχύ της κατά σύμβαση αληθούς κρίσης, υπηρετώντας την βασική αρχή της ασφάλειας δικαίου.

Από την άλλη μεριά, οι αντιφατικές αποφάσεις καθιστούν ατελέσφορη τη δικαστική προστασία, εφόσον στην ίδια έννομη τάξη του κράτους έκδοσης της αλλοδαπής απόφασης ή έννομη τάξη του κράτους αναγνώρισης, εμφανίζεται το ανυπέρβλητο κώλυμα της συνύπαρξης και της εκτέλεσης αλληλοαναιρούμενων εννόμων αποτελεσμάτων ώστε ο ενάγων να μην μπορεί, παρά την ύπαρξη απόφασης με ισχύ δεδικασμένου, να ικανοποιήσει την αξίωσή του.

1.3 Το δεδικασμένο ως θεσμός της δημόσιας τάξης στο αγγλικό δίκαιο.

Η νομολογιακή διαμόρφωση του δικαίου στην αγγλική έννομη τάξη διέπεται από τη διάκριση μεταξύ του νόμου και της έννοιας της δικαιοσύνης σύμφωνα με την κρίση του δικαστή (law-equity) με τρόπο ώστε η προσβολή της φυσικής δικαιοσύνης (natural justice), της δικαιοσύνης που απορρέει από τη φυσική νομοτέλεια των πραγμάτων, από το φυσικό δίκαιο, να σχετίζεται με τη δικονομική δημόσια τάξη και ιδίως με το δικαίωμα δικαστικής ακρόασης στο αρχικό διαδικαστικό στάδιο της δίκης, στην επίδοση του εισαγωγικού της δίκης δικογράφου⁷¹². Από την άλλη πλευρά έχει κριθεί ότι δεν στοιχειοθετείται προσβολή της δημόσιας τάξης, όταν η αλλοδαπή διαδικασία διαφέρει από τη διαδικασία που τηρείται στα αγγλικά πολιτικά δικαστήρια⁷¹³.

Δικονομική δημόσια τάξη υπό την έννοια του συνόλου θεμελιωδών αρχών και κανόνων του δικονομικού δικαίου, δεν έχει δημιουργηθεί στην αγγλική έννομη τάξη. Η δημόσια τάξη με τον όρο της public policy αφορά την ουσιαστικού δικαίου δημόσια τάξη, η επίκληση της οποίας έχει εφαρμογή κυρίως στο δίκαιο των συμβάσεων και στο κληρονομικό δίκαιο⁷¹⁴.

Στο αγγλικό κοινοδίκαιο με την επικράτηση μιας ιδιότυπης μορφής συζητητικού συστήματος όπου τα διάδικα μέρη έχουν κατά κανόνα απόλυτη κυριαρχία σε όλα τα

⁷¹² Georganti, Die Zukunft des ordre public-Vorbehalts im europäischen Zivilprozessrecht, σ.72.

⁷¹³ Mosheim, Wirkung deutscher Entscheidungen in Großbritannien, JZ(1952),σ,651.

⁷¹⁴ Barlow/Williams., *Williams on Wills*⁸, σ.355·Story, A treatise in the law of the contracts, 5^η εκδ., §§674,675· *Fender v Mildmay* (1937) 3 *All ER* 402(1937).

διαδικαστικά στάδια της δίκης με τον δικαστή να περιορίζεται καταρχήν σε ρόλο επιδιαιτητή, ο θεσμός του δεδिकाσμένου απορρέει κι αυτός από το συζητητικό σύστημα, αφού εκφράζει κατεξοχήν το ιδιωτικό συμφέρον των διαδίκων για την μία και μοναδική περάτωση της διαφοράς. Το δεδिकाσμένο αντιπροσωπεύει όμως και το δημόσιο συμφέρον της περάτωσης των διαφορών κατά τρόπο οριστικό και αμετάκλητο, ενώ αποτελεί ακόμα το θεσμό εκείνο που επιβάλλει ως καθήκον στο δικαστή την τήρηση της σταθερούς νομολογιακής πρακτικής για τις όμοιες κατ' αντικείμενο υποθέσεις. Έτσι, λοιπόν, η αρχή του δικαστικού προηγούμενου, η οποία ορίζει τη νομολογιακή διαμόρφωση του δικαίου, οφείλει την ύπαρξή της και στο θεσμό του δεδिकाσμένου, αφού το δεδिकाσμένο ως δημοσίου δικαίου θεσμός λειτουργεί πέρα από την επιταγή για ειρήνευση της έννομης τάξης.

Υπό την έννοια αυτή θα μπορούσε να υποστηριχθεί ότι το δεδिकाσμένο, καθώς επιφέρει στους διαδίκους και στο ίδιο το δικαστήριο όχι απλώς δέσμευση της δικαιοδοτικής κρίσης με την εμπέδωση της ειρήνευσης στην έννομη τάξη λόγω της οριστικής επίλυσης της διαφοράς, αλλά κυρίως επειδή συνέχει και κατευθύνει τη νομολογιακή διαμόρφωση του δικονομικού δικαίου, συνιστά αυτοτελές τμήμα της αγγλικής δικονομικής δημόσιας τάξης και επομένως η παρέκκλιση από τα κατά το αγγλικό δίκαιο αντικειμενικά και υποκειμενικά όρια της αλλοδαπής δικαστικής απόφασης, θα μπορούσε να επιφέρει την άρνηση της αναγνώρισης λόγω προσβολής της δημόσιας τάξης.

Παρόλα αυτά όμως θα ήταν ίσως ορθότερο να υποστηριχθεί ότι ο θεσμός του δεδिकाσμένου, μπορεί μεν να συνιστά και θεσμό μιας δικονομικής δημόσιας τάξης, η οποία αναδύεται από το σύνολο των δικονομικών κανόνων⁷¹⁵, μέσα από ορισμένες γενικές αρχές που διέπουν εν τέλει το δικονομικό δίκαιο, καθώς όμως υπηρετεί κυρίως το ιδιωτικό συμφέρον της ad hoc περάτωσης των διαφορών, τα αντικειμενικά και υποκειμενικά του όρια δεν εντάσσονται στη δημόσια τάξη.

1.4 Το δεδिकाσμένο ως θεσμός της δημόσιας τάξης στο γαλλικό δίκαιο.

Στη γαλλική έννομη τάξη, παρόλο που υφίσταται διάκριση μεταξύ της δικονομικής και ουσιαστικής δημόσιας τάξης, το δεδिकाσμένο, ενώ υπηρετεί τις δημοσίου δικαίου βασικές αρχές της ασφάλειας δικαίου και της ειρήνευσης της έννομης τάξης, δεν περιλαμβάνεται σε αυτήν. Η παράβλεψη από τον δικαστή του δεδिकाσμένου μιας δικαστικής απόφασης δεν εγείρει ζήτημα προσβολής είτε της δικονομικής είτε της

---

⁷¹⁵ α.1CPR(overriding objective)

ουσιαστικού δικαίου δημόσιας τάξης⁷¹⁶. Τα όρια δε μεταξύ της δικονομικής και της ουσιαστικού δικαίου δημόσιας τάξης είναι δυσδιάκριτα έτσι ώστε να γίνεται λόγος⁷¹⁷ για προσβολή της ουσιαστικού δικαίου δημόσιας τάξης, όταν σύμφωνα με το αυτόνομο εθνικό δίκαιο συγκρούεται η αλλοδαπή με την ημεδαπή εκκρεμοδικία, ενώ για προσβολή της δικονομικής δημόσιας τάξης, όταν απλώς δεν παρασχέθηκε στον εναγόμενο στην πληρότητά του το δικαίωμα δικαστικής ακρόασης⁷¹⁸. Ακόμα, η προϋπόθεση για την θεμελίωση της αντίθεσης στην δημόσια τάξη κατά το αυτόνομο εθνικό δίκαιο, της προφανούς προσβολής, περιορίζει σε ακόμη στενότερο πλαίσιο την επίκληση από τα δικαστήρια της αντίθεσης στη δημόσια τάξη. Η δε γαλλική νομολογία αποφαίνεται, σε αντίθεση με την θεωρία που δεν λαμβάνει καν θέση για την συμπερίληψη του δεδικασμένου στην δημόσια τάξη, ότι η μη λήψη υπόψη του δεδικασμένου δεν συνιστά προσβολή μιας θεμελιώδους δικονομικής αρχής ικανής ώστε να θεμελιώσει δικαίωμα αναίρεσης⁷¹⁹.

1.5 Το δεδικασμένο ως θεσμός της δημόσιας τάξης στο γερμανικό δίκαιο.

Στο γερμανικό δικονομικό δίκαιο, η αντίθεση στη δημόσια τάξη κατά το αυτόνομο ουσιαστικό και δικονομικό δίκαιο⁷²⁰ ρυθμίζεται στην §6 EGBGB, του Εισαγωγικού Νόμου του γερμανικού Αστικού Κώδικα. Σύμφωνα με την §6 EGBGB, κάθε αντίθεση ή αντίφαση αλλοδαπού κανόνα στις θεμελιώδεις αρχές του γερμανικού δικαίου δεν γίνεται δεκτή και ο αλλοδαπός κανόνας δεν εφαρμόζεται.

Το δεδικασμένο είναι θεσμός δημόσιας τάξης, καθώς η τελολογία του εξυπηρετεί βασικές αρχές της έννομης τάξης⁷²¹. Παρόλα αυτά, δεν έχει κριθεί από τη νομολογία,

⁷¹⁶ Fricke, Die Anerkennung ausländischer Urteile in Frankreich nach autonomen Recht, IPRax (1989),σ.202,206.

⁷¹⁷ Holleaux, La litispendance international, Travaux du Comité français de droit international privé(1974), σ.204επ. 'Cass Civl 23 fév 2011, B n°33.' 3°/qu'en toute hypothèse la conception française de l'ordre public international exige seulement que chacun des époux ait disposé du temps nécessaire pour organiser sa défense, sans imposer le respect de règles procédurales précises ; qu'en jugeant la décision libanaise à intervenir contraire à l'ordre public international, en raison de la brièveté du délai séparant la requête déposée par l'époux et la première audience, quand elle avait par ailleurs relevé que le tribunal légal Jaafarit de Baabda, par décision du 28 octobre 2009, avait accepté de reporter l'examen de l'affaire à une date ultérieure, après avoir entendu le conseil de l'épouse, ce dont il résultait que cette dernière avait disposé du temps et des facilités nécessaires pour organiser sa défense la cour d'appel n'a pas tiré les conséquences légales de ses propres constatations et a ainsi violé l'article 100 du code de procédure civile, ensemble les principes régissant la litispendance international. Mais attendu que l'exception de litispendance en raison d'une instance engagée devant un tribunal étranger également compétent ne peut être accueillie si la décision à intervenir n'est pas susceptible d'être reconnue en France ; que la cour d'appel ayant relevé que la procédure intentée au Liban par le mari était une répudiation unilatérale, et que l'épouse n'avait eu qu'un délai de quinze jours entre la requête et la première audience, alors qu'elle résidait en France, en a justement déduit que la décision à intervenir qui heurtait des principes d'égalité entre époux et de respect des droits de la défense ne pourrait pas être reconnue en France de sorte que l'exception de litispendance internationale ne pouvait qu'être écartée ; que le moyen ne peut être accueilli en aucune de ses branches"

⁷¹⁸ 1re Civ., 25 mai 1948, *Bull. civ.* 1948, I, *RCDIP* 1949, σ. 89.

⁷¹⁹ Cour de Cassation , Chambre civ.1,17 janvier 2006 « la méconnaissance de la chose jugée ne peut constituer un excès de pouvoir ou la violation d'un principe fondamental de la procédure, seuls a même de fonder le pourvoi en cassation prévu par l'art.15 du decret», Bulletin 2006 N°11,σ.10.

⁷²⁰ BGH NJW 86,σ.3029'BGH NJW 87,σ.1105.

⁷²¹ Baumbach-Lauterbach §328,παρ.26

ούτε και γίνεται δεκτό από τη θεωρία του γερμανικού δικονομικού δικαίου ότι τα αντικειμενικά και υποκειμενικά όριά του ανήκουν στη δημόσια τάξη. Ακόμα και όταν στη θεωρία το εύρος των αντικειμενικών και υποκειμενικών ορίων συνδέεται με ένα θεμελιώδες δικαίωμα ή μια θεμελιώδη αρχή της δικονομικής έννομης τάξης, ο συσχετισμός αυτός δεν συνεπάγεται ότι η υπέρβαση από ένα αλλοδαπό δεδικασμένο των ορίων του δεδικασμένου, όπως τα τελευταία ισχύουν κατά το δίκαιο του κράτους αναγνώρισης, επιφέρει την προσβολή της δικονομικής δημόσιας τάξης του κράτους αναγνώρισης.

Είχε υποστηριχθεί στη θεωρία⁷²² ότι το ουσιαστικό δεδικασμένο περιορίζει σε μεταγενέστερη δίκη το δικαίωμα ακρόασης των μερών χωρίς όμως να ανάγεται με βεβαιότητα η προσβολή του δικαιώματος ακρόασης σε προσβολή της δημόσιας τάξης. Στην περίπτωση, δηλαδή, που το δεδικασμένο της αλλοδαπής δικαστικής απόφασης είναι ευρύτερο από το δεδικασμένο της ημεδαπής απόφασης, και ειδικότερα κατά τις διατάξεις του γερμανικού δικαίου, τότε το αλλοδαπό δεδικασμένο θα αναγνωρίζεται και δεν θα θεωρείται ότι υφίσταται προσβολή της δημόσιας τάξης διότι παραβιάζει το θεμελιώδες δικαίωμα ακρόασης στο κράτος αναγνώρισης, όταν αυτό προβλέπεται από το δικονομικό ή στο συνταγματικό δίκαιο του κράτους αναγνώρισης. Σύμφωνα με πιο ορθή άποψη, ο περιορισμός του δικαιώματος ακρόασης, που ένα ευρύ αλλοδαπό δεδικασμένο θεωρείται ότι επιφέρει σε σχέση με το εύρος των αναγνωριζόμενων αντικειμενικών ορίων του θεσμού κατά το δίκαιο του κράτους αναγνώρισης μόνον ως συνέπεια του δεδικασμένου πρέπει να αξιολογείται και δεν πρέπει να μετουσιώνει το δεδικασμένο σε θεσμό, η παραβίαση των ορίων του οποίου συνεπάγεται αντίθεση στη δημόσια τάξη. Το κώλυμα της αντίθεσης στη δημόσια τάξη, ως κώλυμα αναγνώρισης και εκτέλεσης ερμηνεύεται στενά και κατά το αυτόνομο εθνικό δίκαιο, έτσι ώστε να γίνεται λόγος για παραβίασή της μόνον, όταν παραβιάζεται η διαδικασία ή θίγονται δικονομικές αρχές υπό συγκεκριμένες προϋποθέσεις⁷²³. Το τελολογικό έρεισμα των επιμέρους δικονομικών θεσμών ή η επιρροή τους στο εννοιολογικό εύρος των θεμελιωδών αρχών δεν υποδηλώνει απαραίτητα την άμεση ένταξή τους στη δημόσια τάξη και την αναγωγή και αυτών σε θεμελιακά της στοιχεία. Η διαπίστωση αυτή για την επιφυλακτική επίκληση της αντίθεσης στη δημόσια τάξη κατά την αναγνώριση ενός ευρύτερου αλλοδαπού δεδικασμένου βάσει του αυτόνομου εθνικού δικαίου θα πρέπει να δίνει αφορμή για ακόμη στενότερη εφαρμογή της αντίθεσης αυτής στις

⁷²² Müller, Zum Begriff der Anerkennung von Urteilen in §328ZPO, ZJP 79 (1966), σ.206.

⁷²³ Stein/Jonas/-Roth, ZPO²², §328, παρ.132.

περιπτώσεις όπου το σύστημα αναγνώρισης γίνεται αντιληπτό ως επέκταση των εννόμων συνεπειών των αλλοδαπών δικαστικών αποφάσεων, όπως ισχύει για την αναγνώριση και Κανονισμό Βρυξέλλες Ια.

Ακόμα και όταν στη θεωρία⁷²⁴ η άρνηση της αναγνώρισης λόγω αντιφατικότητας της αλλοδαπής δικαστικής απόφασης με ημεδαπή ίδιου αντικειμένου απόφαση του κράτους αναγνώρισης αιτιολογείται με την παραδοχή του δεδικασμένου ως θεμελιώδους αρχής του δικονομικού δικαίου, αποφεύγεται η περαιτέρω επίκληση της προσβολής της δημόσιας τάξης. Η άρνηση της αναγνώρισης λόγω αντιφατικότητας μπορεί να στηριχθεί στην αρνητική λειτουργία που το δεδικασμένο αναπτύσσει στο κράτος αναγνώρισης με ανάλογη εφαρμογή της στην σχέση μεταξύ της αλλοδαπής και της ημεδαπής απόφασης χωρίς καμία αναφορά στη δημόσια τάξη⁷²⁵.

Τόσο στη γερμανική νομολογία όσο και στη θεωρία γίνεται δεκτό ότι το ευρύτερο αλλοδαπό δεδικασμένο θα αναγνωρίζεται στην ημεδαπή έννομη τάξη, παρόλο που στη γερμανική έννομη τάξη το δεδικασμένο έχει στενά αντικειμενικά και υποκειμενικά όρια και δεν θα θεμελιώνεται η αντίθεση στη δημόσια τάξη, ενώ η άρνηση της αναγνώρισης του αλλοδαπού δεδικασμένου λόγω αντιφατικότητας με απόφαση ημεδαπού δικαστηρίου μπορεί επαρκώς να αιτιολογηθεί μόνο και μόνο από την τελολογία του δεδικασμένου στο κράτος αναγνώρισης, χωρίς να τίγεται το ζήτημα της ένταξης ή μη του δεδικασμένου στη δημόσια τάξη. Ο σκοπός της αποφυγής των αντιφατικών αποφάσεων ως τελολογία του δεδικασμένου και ταυτόχρονα ως έκφραση της αρνητικής λειτουργίας του θεσμού δεν ανάγεται αυτοτελώς στη δημόσια τάξη ούτε κατατάσσει το δεδικασμένο σε θεσμό, τα αντικειμενικά και υποκειμενικά όρια του οποίου ανήκουν στη δημόσια τάξη, οπότε και η με οιονδήποτε τρόπο προσβολή τους να συνεπάγεται προσβολή της δημόσιας τάξης.

1.6 Το δεδικασμένο ως θεσμός δημόσιας τάξης στο ελληνικό δίκαιο.

Στην ελληνική έννομη τάξη, η δημόσια τάξη ερμηνεύεται ενιαία σε όποια διάταξη ουσιαστικού ή δικονομικού κανόνα δικαίου κι αν απαντάται ο αντίστοιχος όρος⁷²⁶, σε απόλυτη σύμπνοια με την αυτόνομη ερμηνεία της έννοιας που αποδίδεται

⁷²⁴ Riezler, Internationales Zivilprozessrecht und prozessuales Fremdenrecht, §55 σ.547.

⁷²⁵ Riezler, ό.π. §50,σ.521.

⁷²⁶ Μπαμπινιώτης, Περί της δέσμευσης ή μη των κρατικών δικαστηρίων από τις οντολογικές παραδοχές των διαιτητών όταν επιλαμβάνονται αγωγής ακύρωσης διαιτητικής απόφασης με λόγο που αφορά στη δημόσια τάξη, ΕΠολΔ (2017), 327. Κλαμαρή, Η "διαδικαστική γλωσσική διάσταση" της Δημοσίας Τάξεως και του Δικαιώματος Ακρόασεως ως προϋποθέσεων για την, ή μη, αναγνώριση/εκτέλεση Αλλοδαπών Διαιτητικών Αποφάσεων λόγω χρήσεως αλλοδαπής γλώσσας - λ.χ. της κινεζικής γλώσσας - σε διαιτητική διαδικασία. (Συμβολή και στην ερμηνεία του άρθρου 5 του ν.δ. 4220/1961 για την κύρωση της Συμβάσεως της Ν. Υόρκης της 10ης Ιουνίου 1958 για την αναγνώριση και εκτέλεση αλλοδαπών διαιτητικών αποφάσεων), ΕΠολΔ,(2017),σ.569επ. Δεληκωστόπουλος Ι.,Η δημόσια τάξη ως λόγος ακυρώσεως διαιτητικής αποφάσεως κατά το άρθρο 897 αρ. 6 ΚΠολΔ, ΕΠολΔ (2016),

στο ά.27αρ.1ΣυμβΒρυξ⁷²⁷, καθώς και στα ά.34αρ.1Καν44/2001, ά.45αρ.1Καν1215/2012(ΚανΒρυξΙα). Η εναρμόνιση της ερμηνείας του εσωτερικού με το κοινοτικό δίκαιο σχετικά με την έννοια της δημόσιας τάξης δημιουργεί και την υποχρέωση στο δικαστήριο που ελέγχει την ύπαρξη του συγκεκριμένου κωλύματος αναγνώρισης κατά το αυτόνομο εθνικό δικονομικό δίκαιο να συμπορεύεται με τη νομολογιακή κατεύθυνση του ΔΕΕ στο ζήτημα αυτό και να μην αυτονομείται προσνέμοντας στη δημόσια τάξη περιεχόμενο ευρύτερο από το ήδη στενά οριοθετημένο ερμηνευτικό πλαίσιο του ΔΕΕ.

Όσον αφορά στο ζήτημα αν το δεδικασμένο εντάσσεται στη δημόσια τάξη, η νομολογία με αφορμή την ερμηνεία του ά.562αρ.2(γ)ΚΠολΔ στο πλαίσιο του παραδεκτού των λόγων αναίρεσης, τηρεί τη σταθερή και πάγια θέση σύμφωνα με την οποία, αν και το δεδικασμένο λαμβάνεται υπόψιν και αυτεπαγγέλτως, σύμφωνα με το

329επ. Γέσιου-Φαλτσιή, Ζητήματα από την αναγνώριση του δεδικασμένου αλλοδαπών αποφάσεων για την αναγνώριση πατρότητας - Πότε υπάρχει αντίθεση προς την ουσιαστική και δικονομική δημόσια τάξη. ΧΡΙΑ (2013),σ. 219επ.

⁷²⁷ Κεραμέα/Κονδύλη/Νίκα/-Κουσουλή, Ι ά.323αρ.5 ΚΠολΔ'ΑΠ 496/1994 ΝοΒ 1995,552-553'ΑΠ 2154/2013 ΤΝΠ ΝΟΜΟΣ «Συνεπώς, για να κηρυχθεί εκτελεστέ στην Ελλάδα απόφαση αλλοδαπού δικαστηρίου απαιτείται, πλην άλλων, και να μην είναι αντίθετη προς τη "δημόσια τάξη". Η δημόσια τάξη νοείται στις διατάξεις αυτές υπό την έννοια του άρθρου 33 του ΑΚ. Επομένως η κήρυξη απόφασης αλλοδαπού δικαστηρίου εκτελεστής στην Ελλάδα δεν συγχωρείται, όταν, εξαιτίας του περιεχομένου της, η εκτέλεση της θα προσέκρουε σε θεμελιώδεις πολιτειακές, ηθικές, κοινωνικές, δικαιοτικές ή οικονομικές αντιλήψεις που κρατούν στη χώρα. Μόνο το γεγονός ότι το ελληνικό δίκαιο αγνοεί ορισμένο θεσμό ή ορισμένη ρύθμιση, που προβλέπεται στο αλλοδαπό δίκαιο και εφαρμόστηκε από την απόφαση ή ότι στο ελληνικό δίκαιο κρατεί αντίθετος κανόνας, δεν σημαίνει ότι η απόφαση αντίκειται στην εγχώρια δημόσια τάξη. Δεν επιτρέπεται όμως να εκτελεστεί στην Ελλάδα απόφαση αλλοδαπού δικαστηρίου, όταν από την εκτέλεση της πρόκειται, λόγω της αντίθεσης που ενυπάρχει σ' αυτήν προς τις θεμελιώδεις ως άνω αντιλήψεις, να διαταραχθεί ο ένομος ρυθμός που κρατεί στη χώρα (Ολ.Α.Π. 17/2008, 17/1999, 6/1990, Α.Π. 2084/2009,1255/2006) .Τέτοια αντίθεση δεν συνιστά η έλλειψη αιτιολογίας. Η έλλειψη αιτιολογίας στην απόφαση αλλοδαπού δικαστηρίου δεν προσκρούει στην ημεδαπή δημόσια τάξη με την έννοια των άρθρων 323 παρ. 5 ΚΠολΔ και 33 ΑΚ, δεδομένου ότι η έλλειψη αυτή, όπως προκύπτει από το άρθρο 313 ΚΠολΔ, δεν καθιστά ανύπαρκτη και ανεκτέλεστη ούτε και την απόφαση του ημεδαπού δικαστηρίου, η οποία, αν δεν προσβληθεί με ένδικο μέσο και δεν ανατραπεί, ισχύει και εκτελείται, έστω και αν παρουσιάζει την παραπάνω έλλειψη (Α.Π.950/1991) Περαιτέρω, ο από τη διάταξη του άρθρου 559 αρ. 1 εδ. α' του ΚΠολΔ προβλεπόμενος λόγος αναίρεσης ιδρύεται αν παραβιάστηκε κανόνας του ουσιαστικού δικαίου, αδιάφορο αν πρόκειται για νόμο εσωτερικού ή διεθνούς δικαίου. Ο δε κανόνας δικαίου παραβιάζεται, αν δεν εφαρμοστεί, ενώ συνέτρεχαν οι όροι εφαρμογής του, ή αν εφαρμοστεί, ενώ δε έπρεπε, καθώς και αν εφαρμοστεί εσφαλμένα (Ολ. Α.Π. 4/2005), η δε παραβίαση εκδηλώνεται είτε με ψευδή ερμηνεία είτε με κακή εφαρμογή, δηλαδή με εσφαλμένη υπαγωγή (Ολ. Α.Π. 7/2006).»' ΑΠ 2264/2014,ΤΝΠ ΝΟΜΟΣ, «..Περαιτέρω, από τις συνδυασμένες διατάξεις των άρθρων 323 και 905 του Κ.Πολ.Δ., συνάγεται ότι, εφόσον ο καθ' ου η εκτέλεση είναι ημεδαπός, το δικαστήριο οφείλει να μη κηρύξει εκτελεστέ απόφαση αλλοδαπού δικαστηρίου, πλην των άλλων, και όταν ο ηττηθείς διάδικος στερήθηκε του δικαιώματος της υπεράσπισης και γενικά της συμμετοχής στη δίκη, εκτός αν η στέρηση έγινε σύμφωνα με διάταξη που ισχύει και για τους υπηκόους του κράτους, στο οποίο ανήκει το δικαστήριο που εξέδωσε την απόφαση. Τέτοια στέρηση επέρχεται και όταν ο διάδικος δικάσθηκε ερήμην είτε γιατί δεν κλητεύθηκε καθόλου, είτε γιατί δεν κλητεύθηκε προσηκόντως, τουτέστιν κατά τρόπο που να διασφαλίζεται το δικαίωμά του προς υπεράσπιση και να μη παραβιάζεται η εκ του άρθρου 110 Κ.Πολ.Δ. θεμελιώδης δικονομική αρχή του "μηδένα δικάζειν ανήκουστον" (ΑΠ 688/2003). Επίσης, κατά το άρθρο 6 § 1 της Ευρωπαϊκής Σύμβασης των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου της 4.11.1950 (που κυρώθηκε με το Ν.Δ 53/1974) και τις γενικές αρχές των κρατών μελών της Ε.Ε που αποτελούν πηγή του κοινοτικού δικαίου (βλ. και άρθρο 20 § 1 Σ), καθέννας έχει το δικαίωμα σε δίκαιη (αστική και ποινική) δίκη που περιλαμβάνει και το δικαίωμα να ακουστεί από το Δικαστήριο, εφόσον βέβαια κληθεί στη σχετική δικάσιμο και λάβει γνώση αυτής. Αναφορικά, εξάλλου, με τις επιδόσεις δικογράφων αστικών και εμπορικών υποθέσεων σε διαδίκους που δεν κατοικούν στο κράτος όπου διεξάγεται η δίκη και των οποίων είναι γνωστή η διαμονή στο εξωτερικό, ισχύει μεταξύ Ελλάδας και Αλβανίας, η υπογραφή στις 17-5-1993 Σύμβαση δικαστικής αρωγής επί αστικών και ποινικών υποθέσεων, η οποία κυρώθηκε με το Ν. 2311 της 16/19-6-1995 (ΦΕΚ τ. Α' 119/1995) και άρχισε να ισχύει από 15-9-1995 (ΦΕΚ τ. Α' 194/1995), χωρίς η εφαρμογή της να αποκλείεται από τη μεταγενέστερη ισχύ μεταξύ των μερών, δηλαδή της Ελλάδας και της Αλβανίας, της Σύμβασης της Χάγης κατ' άρθρ. 25 της τελευταίας (Ολ.ΑΠ 22/2009 και ΑΠ 1840/ 2008).»

ά.332ΚΠολΔ, δεν αφορά τη δημόσια τάξη⁷²⁸. Το γεγονός δε ότι το δικαστήριο υποχρεούται από το νόμο να το ερευνήσει αυτεπαγγέλτως δεν αρκεί για να χαρακτηριστεί η διάταξη που το ρυθμίζει ως δημόσιας τάξης, και κατά συνέπεια η αυτεπάγγελτη εξέταση του δεδικασμένου της απόφασης δεν μπορεί να δικαιολογήσει την ένταξή του στη δημόσια τάξη. Για το λόγο αυτό, ο ισχυρισμός ότι η ύπαρξη δεδικασμένου αγνοήθηκε από την προσβαλλόμενη απόφαση, πρέπει να προταθεί νομίμως στο δικαστήριο της ουσίας και δεν μπορεί να προταθεί για πρώτη φορά ενώπιον του Αρείου Πάγου.

Η νομολογία αυτή, ωστόσο, είχε δεχθεί δριμεία κριτική από τη θεωρία⁷²⁹, η οποία υποστήριζε την αντίθετη άποψη ότι η ύπαρξη δεδικασμένου είναι ζήτημα δημοσίας τάξης, διότι το δικαστήριο έχει την υποχρέωση να το ελέγχει αυτεπαγγέλτως. Η άποψη αυτή δεν θα πρέπει να γίνει δεκτή, καθώς συνδέει εσφαλμένα τον αυτεπάγγελτο έλεγχο του δεδικασμένου από το δικαστήριο με την ιδιότητα του ως θεσμού δημόσιας τάξης λόγω του διφυούς τελολογικού του χαρακτήρα, ο οποίος συνίσταται αφενός στη υπηρέτηση του δημοσίου συμφέροντος με την εμπέδωση της ασφάλειας δικαίου και της ειρήνευσης της έννομης τάξης και αφετέρου την αποτελεσματική δικαστική προστασία των διάδικων μερών με την αποφυγή των αντιφατικών αποφάσεων. Το δεδικασμένο ελέγχεται αυτεπαγγέλτως από το δικαστήριο, διότι είναι δικονομικός θεσμός που εξαιρείται από την αρχή της διάθεσης των μερών και όχι επειδή είναι θεσμός που εντάσσεται στη δικονομική δημόσια τάξη ή αντιστρόφως με το σκεπτικό ότι αφού είναι θεσμός δημόσιας τάξης, οφείλει το δικαστήριο να τον ελέγχει αυτεπαγγέλτως⁷³⁰.

2. Ενδεχόμενη προσβολή του δικαιώματος δικαστικής ακρόασης και κατά αποτέλεσμα της δημόσιας τάξης λόγω διευρυμένων υποκειμενικών ορίων του ουσιαστικού δεδικασμένου.

Το δεδικασμένο, στην επέκταση των υποκειμενικών του ορίων σε τρίτα πρόσωπα λειτουργεί πέρα και πάνω από τη διαφύλαξη του δικαιώματος δικαστικής

⁷²⁸ ΑΠ 855/97,Δ/ΝΗ 1999,σ.299·ΑΠ 482/2002, ΤΝΠ ΝΟΜΟΣ.

⁷²⁹ Μπέης, Το δεδικασμένο ως θεσμός δημόσιας τάξης ή ιδιωτικού συμφέροντος, Παρατηρήσεις στα ά.332,559αρ.16 Δ 28,(1997),σ.28επ., με εκτενείς παραπομπές και σε άλλους θεωρητικούς του δικονομικού δικαίου όπως στο Ράμμο και τον Οικονομίδη, οι οποίοι υποστήριξαν την ίδια θέση έστω και με διαφορετική δικαιολογητική βάση, όπως αυτή του ά.6 της ΕΣΔΑ.Ο Οικονομίδης υποστήριξε ότι το δεδικασμένο πραγματώνει τη δραστηκότητα της δικαστικής προστασίας, όπως σήμερα ορίζει το ά.6 της ΕΣΔΑ για την αποτελεσματική δικαστική προστασία και για το λόγο αυτό πρέπει να συμπεριλαμβάνεται στη δημόσια τάξη. Η θέση όμως αυτή παραβλέπει ότι η αποτελεσματικότητα της δικαστικής προστασίας διασφαλίζεται με την εκτελεστότητα της απόφασης παρά με το δεδικασμένο, καθώς διαφορετικά οι προσωρινά εκτελεστές αποφάσεις θα θεωρούνταν ότι προσφέρουν ελλιπή και μη αποτελεσματική δικαστική προστασία.

⁷³⁰ Πρβλ για το αντίστοιχο ζήτημα στο γερμανικό δίκαιο, Schlosser, Einverständliches Parteihandeln im Zivilprozeß,σ.14·Rosenberg/Schwab Zivilprozessrecht¹⁴,§152(V).

ακρόασης, όπως το τελευταίο οριοθετείται στην εξειδίκευσή του ως θεμελιώδους δικονομικού και συνταγματικού δικαιώματος, το οποίο καταλαμβάνει τους διαδίκους υπό την τυπική έννοια, ήτοι τον ενάγοντα και τον εναγόμενο, καθώς και τον αναγκαίο ομόδικο, τον προσθέτως παρεμβαίνοντα, τους προσεπικληθέντες υπό συγκεκριμένες προϋποθέσεις καθώς και σε εκείνα τα πρόσωπα στα δικαιώματα και τις υποχρεώσεις των οποίων επιδρά η δικαστική απόφαση⁷³¹.

Το δικαίωμα δικαστικής ακρόασης ερμηνεύεται ως το δικαίωμα κάθε προσώπου για συμμετοχή ή τουλάχιστον για κλήτευση στην εκκρεμή δίκη(αρχή ακροάσεως, α.110Σ), χωρίς η τελευταία να συνοδεύεται από την ενεργό συμμετοχή του στη δίκη ή χωρίς να αποκτά την ιδιότητα του διαδίκου. Συνεπώς, γίνεται λόγος για προσβολή του, μετά την έκδοση της απόφασης, εφόσον οι διάδικοι δεν κλητεύθηκαν ή αν αδεν κλητεύθηκαν νόμιμα και εμπρόθεσμα ή αν παρόλη τη νομότυπη κλήτευση, δεν μπόρεσαν να υμμετάσχουν στη συζήτηση λόγω ανωτέρας βίας.

Η προσβολή προσβολή του δικαιώματος ακρόασης τρίτων προσώπων, των οποίων τα έννομα συμφέροντα θίγονται άμεσα ή έμμεσα από την απόφαση ή τα οποία είναι εκείνα που συνδέονται με σχέση ουσιαστικού δικαίου εξάρτησης από την επίδικη έννομη σχέση και ήταν φορείς του δικαιώματος, θεμελιώνεται, εφόσον δεν κλητεύθηκαν, παρόλο που η κλήτευσή τους προβλεπόταν *de lege lata* από το δικονομικό νομοθέτη. Θα πρέπει, δηλαδή, στις περιπτώσεις που, στην έννομη τάξη του κράτους έκδοσης της απόφασης προβλέπεται θετικά η δυνατότητα κλήτευσης του τρίτου, ο τρίτος να λαμβάνει πραγματική γνώση της εκκρεμούς δίκης⁷³².

Κατά μία άποψη⁷³³ περιπτώσεις διεύρυνσης των αντικειμενικών και υποκειμενικών ορίων του δεδικασμένου είναι δυνατόν να οδηγήσουν σε προσβολή της δημόσιας τάξης του κράτους αναγνώρισης, ακόμα κι αν δεν συνεπάγονται προσβολή του δικαιώματος ακρόασης.

Σε περίπτωση όμως που, αν και δεν συμμετέχει στη δίκη, δεσμεύεται από τα έννομα αποτελέσματα της απόφασης ή επηρεάζεται στα συμφέροντά του άμεσα ή έμμεσα από αυτά, το δικαίωμα δικαστικής προστασίας παρέχεται στον τρίτο ως *ex post* πλέον με τη δυνατότητα άσκησης ενδίκου βοηθήματος κατά της απόφασης. Αν δεν υφίσταται τέτοια νομοθετική πρόβλεψη για κλήτευση των άμεσα ή έμμεσα θιγόμενων από την

---

⁷³¹ Calavros, *Urteilswirkungen zu Lasten Dritter*, σ.21·Schlosser, *Gestaltungsklage*,σ.174·Lücke, *Die Beteiligung Dritter im Zivilprozess*,σ.125,126.

⁷³² Βλ.σχ.Stein/Jonas/-Leipold, *ZPO*²²,§128.

⁷³³ Tzikrikas, *Über die Bindungswirkung von Gerichtsstandsvereinbarungen in grenzüberschreitenden Streitigkeiten*, FS R.Stürmer,II,σ.1375επ.

απόφαση προσώπων, και παρόλα αυτά το δεδικασμένο της απόφασης εκτείνει την υποκειμενική του ισχύ σε τρίτα πρόσωπα, όπως για παράδειγμα στους καθολικούς διαδόχους⁷³⁴ ή όπως ισχύει για παράδειγμα σε τρίτα πρόσωπα στις δίκες για επίλυση προσωπικών διαφορών, τότε θα μπορούσε να υποστηριχθεί ότι υφίσταται παραβίαση του δικαιώματος δικαστικής ακρόασης μόνο, εφόσον δεν προβλέπονται εναλλακτικές μορφές έννομης προστασίας των τρίτων.

Καθώς όμως στη δογματική του δικονομικού δικαίου υφίσταται διαρκής επιστημονική συζήτηση για τον περιορισμό της δέσμευσης από τις έννομες συνέπειες της απόφασης τρίτων με ουσιαστικού δικαίου εξάρτηση από την επίδικη έννομη σχέση προσώπων⁷³⁵, είναι δυσχερές να υποστηριχθεί με βεβαιότητα για τα τρίτα αυτά ως προς την δυαδική επίδικη σχέση πρόσωπα-πρόσωπα, φορείς του δικαιώματος-, ότι, μετά την έκδοση της απόφασης, θα μπορεί να υποστηριχθεί με βεβαιότητα ότι προσβάλλεται ή δεν προσβάλλεται το δικαίωμα δικαστικής ακρόασης. Το δικαίωμα δικαστικής ακρόασης καταλαμβάνει καταρχήν μόνο τους διαδίκους, διότι είναι δυσχερές να προσδιορισθεί το σύνολο των θιγόμενων προσώπων, καθώς διαφορετικά θα γινόταν δεκτό ότι η διαπλαστική ενέργεια των αποφάσεων ή η *inter omnes* υποκειμενική ενέργεια του δεδικασμένου θα έθιγαν σε ένα πρώτο επίπεδο, το δικαίωμα δικαστικής ακρόασης. Συνεπώς, θα πρέπει να γίνει δεκτό ότι δεν μπορούν όλα τα τρίτα στην έννομη σχέση της δίκης πρόσωπα να απολαύουν του δικαιώματος ακρόασης, αλλά, εφόσον θεμελιώνουν έννομο συμφέρον, θα πρέπει να τους δίνεται *ex post* η δυνατότητα ακροάσεως.

Ακόμα και αν γινόταν δεκτό ότι υπήρχε εννοιολογική διάσταση ως προς τη φύση του δικαιώματος δικαστικής ακρόασης ως θεμελιώδους δικονομικής αρχής και ως δικαιώματος υπερνομοθετικής ισχύος, η διάκριση αυτή δεν θα μπορούσε να δημιουργήσει προβληματισμό για την κανονιστική εμβέλεια του δικαιώματος σε σχέση με την κάλυψη από αυτό και τρίτων προσώπων, καθώς σύμφωνα με την αυτόνομη ερμηνεία του ΔΕΕ⁷³⁶ στη δημόσια τάξη περιλαμβάνονται τόσο τα συνταγματικά δικαιώματα όσο και οι θεμελιώδεις δικονομικές αρχές του κράτους αναγνώρισης⁷³⁷.

---

⁷³⁴ Zeuner, *Rechtliches Gehör*, σ.26, ο οποίος περιορίζει, με τη θεωρητική κατασκευή της ‘ κατά πρόσωπο αρμοδιότητας’, το υποκειμενικό εύρος του δικαιώματος δικαστικής ακρόασης σε σχέση με πρόσωπα που τελούν σε σχέση ουσιαστικής εξάρτησης από την έννομη σχέση της δίκης, συγκαταλέγοντας σ’αυτά και τους καθολικούς διαδόχους των διαδίκων, χωρίς ωστόσο να το αιτιολογεί με σαφήνεια.

⁷³⁵ Πρβλ σχ. για τη συζήτηση Bork, *Drittbetroffenheit und rechtliches Gehör*, FS Kerameus, σ.141επ.· Matzouranis, *Die notwendige Streitgenossenschaft im Zivilprozess*, σ.60επ.· Wolf, *Rechtliches Gehör und die Beteiligung Dritter am Rechtsstreit*, JZ (1971), σ.431επ..

⁷³⁶ ΔΕΚ C-7/98 Krombach/Bambarski, Συλλ.Ι(2000), ,1935· ΔΕΕ C-420/07 Apostolides/Orams, Συλλ.(2009), 271.

⁷³⁷ Βλ. κεφάλαιο IV.

Έστω κι αν δηλαδή οι επιμέρους διατάξεις του εθνικού δικονομικού δικαίου αποβλέπουν μόνο ή σχεδόν αποκλειστικά στην κατοχύρωση του δικαιώματος δικαστικής ακρόασης των διάδικων μερών⁷³⁸, η προστασία του δικαιώματος για τα τρίτα πρόσωπα θα προκύπτει από υπερνομοθετικής ισχύος κείμενα⁷³⁹, τα οποία παρέχουν ικανοποιητικό πλέγμα προστασίας για τα τρίτα πρόσωπα και σε κοινοτικό επίπεδο.

Ακόμα κι αν ο τρίτος δεν συμμετέχει στην αρχική δίκη και με τον τρόπο αυτό δεν διασφαλιστεί ότι θα μπορεί να αμυνθεί ή να συμβάλει στην έκβαση της δίκης προς όφελος ενός εκ των διαδίκων ή δικό του, η ex post δυνατότητα ακρόασης υπό την έννοια της άσκησης ενδίκων μέσων ή ενδίκων βοηθημάτων, έστω και μετά την έκδοση απόφασης με ισχύ δεδικασμένου, αποτελεί συνήθως αλλά όχι αποκλειστικά, το ultimum remedium της διασφάλισης του δικαιώματος δικαστικής ακρόασης με την μορφή του δικαιώματος άμυνας, καθώς ο τρίτος μπορεί να επιδιώξει ουσιαστικού δικαίου δικαστική προστασία, όχι απαραίτητα υπό την έννοια της μεταγενέστερης προσβολής της απόφασης που τον θίγει.

Η ex post διασφάλιση του δικαιώματος δικαστικής ακρόασης του τρίτου, υπό το πρίσμα της κοινοτικής τελολογίας της απρόσκοπτης κυκλοφορίας των δικαστικών αποφάσεων και της συσταλτικής ερμηνείας των κωλυμάτων, δεν θα πρέπει να θεωρείται προσβολή του δικαιώματος δικαστικής ακρόασης και κατά συνέπεια προσβολή της δημόσιας τάξης. Θα πρέπει να γίνει διάκριση ωστόσο μεταξύ των περιπτώσεων, όπου λόγω της στάθμισης των εννόμων συμφερόντων, η προστασία των τρίτων δεν κρίνεται σκόπιμη ή που προβλέπονται άλλες μορφές δικαστικής προστασίας των συμφερόντων των τρίτων ισοδύναμες με την συμμετοχή τους στην αρχική δίκη, και σε άλλες, όπου δεν υφίσταται η τελολογική αυτή στάθμιση και ο τρίτος πρέπει να υποστεί τις συνέπειες της απόφασης στερούμενος της δυνατότητας να αμυνθεί με ένδικα βοηθήματα μετά την έκδοση της απόφασης. Μόνο στην τελευταία περίπτωση θα μπορούσε να γίνει δεκτό ότι παραβιάζεται, αν όχι το δικονομικό, τουλάχιστον το

---

⁷³⁸ Βλ. Τσικρικάς, παρατηρήσεις στη νομολογία, ΕΠολΔ(2012), σ724, σχετικά με το εύρος υποκειμενικής κανονιστικής ισχύος του ά.323αρ.3ΚΠολΔ, όπου τίθεται ο προβληματισμός για την κατοχύρωση από αυτό όχι μόνο του δικαιώματος δικαστικής ακρόασης του ηττηθέντος διαδίκου, αλλά και κάθε τρίτου προσώπου, στο οποίο και εκτείνονται οι έννομες συνέπειες της απόφασης. Schlosser, Urteilswirkungen und rechtliches gehör, JZ (1967), σ.435, όπου αναφέρεται ότι σε επίπεδο εθνικού δικονομικού δικαίου, ο δικονομικός νομοθέτης δεν θεωρεί ως αναγκαία τη συμμετοχή των τρίτων στη δίκη μετά από πρόσκληση των διαδίκων ή του δικαστηρίου προς κατοχύρωση του δικαιώματος δικαστικής ακρόασης στις περιπτώσεις της διαπλαστικής ενέργειας ή της inter omnes ισχύος του δεδικασμένου. Για τον λόγο αυτό στο γερμανικό κώδικα πολιτικής δικονομίας δεν προβλέπεται η προσεπίκληση, σε αντίθεση με την ρύθμιση στη διοικητική δικονομία, όπου κρίθηκε ως αναγκαία η πρόβλεψη της προσεπίκλησης λόγω της συχνότητας άσκησης αγωγών ακύρωσης των διοικητικών αποφάσεων με διαπλαστική ενέργεια από τρίτα πρόσωπα.

⁷³⁹ Πρβλ. ά.103GG, ά.20§1Σ, ά.6 Ι ΕΣΔΑ.

υπερνομοθετικής ισχύος δικαίωμα δικαστικής ακρόασης των τρίτων, οπότε και θεμελιώνεται προσβολή της δημόσιας τάξης.

Όταν όμως σε έννομες τάξεις, στις οποίες η απόφαση αναπτύσσει δεδικασμένο και θίγει τρίτα πρόσωπα και το δικαίωμα του δικαιώματος δικαστικής ακρόασης διασφαλίζεται μόνο με συνταγματική προσφυγή ή μόνο εξαιρετικά με το ένδικο βοήθημα της τριτανακοπής, όπως στην ελληνική δικονομική έννομη τάξη, όπου η προσβολή απόφασης με ισχύ δεδικασμένου προϋποθέτει την απόδειξη δόλου ή συμπαιγνίας των διαδίκων σύμφωνα με το ά.586αρ.2ΚΠολΔ, τότε μόνο θα μπορεί να γίνει δεκτή η προσβολή της δημόσιας τάξης λόγω προσβολής του δικαιώματος δικαστικής ακρόασης.

Στην γαλλική έννομη τάξη, όπου ισχύει η αντιταξιμότητα των αποφάσεων και η τριτανακοπή ασκείται ακώλυτα από οποιονδήποτε τρίτο δικαιολογεί έννομο συμφέρον⁷⁴⁰, θίγεται δηλαδή άμεσα ή έμμεσα από τις έννομες συνέπειες της απόφασης, κατά την έκταση που κρίνει η απόφαση για την ουσιαστική έννομη σχέση, δεν προσβάλλεται το δικαίωμα ακρόασης των τρίτων. Στην γερμανική έννομη τάξη πάλι για την ex post διασφάλιση του δικαιώματος ακρόασης των τρίτων που θίγονται άμεσα ή έμμεσα από την απόφαση ή και των διαδίκων που δεν είχαν την δυνατότητα να ασκήσουν ένδικο βοήθημα, προβλέπεται το ένδικο μέσο της προσφυγής κατά της με ισχύ δεδικασμένου απόφασης σύμφωνα με την §321aZPO. Στο αγγλικό δίκαιο, οι τρίτοι, τα πρόσωπα δηλαδή τα οποία δεν είχαν καταστεί διάδικοι στη δίκη, δεσμεύονται από την απόφαση, εφόσον τους επιδοθεί, ενώ μπορούν με αίτησή τους στο δικαστήριο μέσα σε συγκεκριμένη προθεσμία να ζητήσουν από το δικαστή να καταστήσει την απόφαση ή τη διαταγή ανίσχυρη ως προς αυτούς ή να την μεταβάλει⁷⁴¹. Οι τρίτοι, κυρίως καθολικοί διάδοχοι των αρχικών διαδίκων έχουν διασφαλίσει, έστω και σε μεταγενέστερο της περάτωσης της δίκης στάδιο, το δικαίωμα δικαστικής ακρόασης, ώστε να μην τίθεται ζήτημα αντίθεσης στη δημόσια τάξη λόγω προσβολής του δικαιώματος αυτού.

Συνεπώς, στις έννομες τάξεις, όπου το δικαίωμα ακρόασης των τρίτων διασφαλίζεται σε μεταγενέστερο στάδιο μετά την περάτωση της αρχικής δίκης και την έκδοση απόφασης, δεν θα μπορεί να θεμελιωθεί παραδεκτά η προσβολή της δημόσιας τάξης

⁷⁴⁰ Πρβλ. κεφάλαιο '2.4. Υποκειμενικά όρια γαλλικού δεδικασμένου'.

⁷⁴¹ α.19.8.8 Α "Any person served with a notice of a judgment or order under this rule –(a) shall be bound by the judgment or order as if he had been a party to the claim; but (b) may, provided he acknowledges service .(i) within 28 days after the notice is served on him, apply to the court to set aside or vary the judgment or order; and (ii) take part in any proceedings relating to the judgment or order."

λόγω προσβολής του δικαιώματος δικαστικής ακρόασης. Από την αδρή συγκριτική επισκόπηση προκύπτει ότι είναι κατά το μάλλον ή ήττον δυσχερές να θεμελιωθεί προσβολή του δικαιώματος δικαστικής ακρόασης λόγω επέκτασης των υποκειμενικών ορίων του δεδικασμένου σε τρίτα πρόσωπα, καθώς προβλέπεται, με τις εξαιρέσεις που επιβάλλει ο ποσοτικός περιορισμός του δικαιώματος στις περιπτώσεις των διαπλαστικών ή *inter omnes* αποφάσεων, είτε η δικονομικού είτε η ουσιαστικού δικαίου προστασία των τρίτων .

3. Ενδεχόμενη προσβολή της δημόσιας τάξης του κράτους αναγνώρισης λόγω διευρυμένων αντικειμενικών και υποκειμενικών ορίων του δεδικασμένου της αλλοδαπής απόφασης.

Τόσο όμως στο ηπειρωτικό όσο και στο κοινοδικαίο, το δεδικασμένο, στα αντικειμενικά και υποκειμενικά του όρια, δεν εμπίπτει, όπως αναφέρθηκε, στην έννοια της δημόσιας τάξης. Όσον αφορά στο ηπειρωτικό δίκαιο, η τελολογία του ανήκει εν μέρει στη δημόσια τάξη και μόνο υπό την έννοια αυτή πρέπει να γίνεται δεκτό ότι προσιδιάζει στη δημόσια τάξη του κράτους όπου και προβλέπεται. Στο κοινοδικαίο η τελολογία μόνο του θεσμού εμπίπτει εν μέρει και αυτή στο εννοιολογικό πεδίο της δημόσιας τάξης, παρόλο που ο θεσμός του δεδικασμένου συνέχει τη νομολογιακή διαμόρφωση του δικαίου και επομένως περισσότερο για την έννομη τάξη του κοινοδικαίου παρά για τις έννομες τάξεις του ηπειρωτικού δικαίου θα μπορούσε να έχει σημασία η ρητή ή και αδιαμφισβήτητη ένταξή του στο σκληρό μάλιστα πυρήνα της εθνικού δικαίου δικονομικής ή της εν γένει δημόσιας τάξης όχι μόνο ως θεσμού αλλά κυρίως ως προς την έκταση των αντικειμενικών και υποκειμενικών του ορίων.

Εφόσον τα αντικειμενικά όρια του δεδικασμένου δεν εντάσσονται στη δημόσια τάξη ούτε κατά το εθνικό δίκαιο ούτε βάσει της αυτόνομης ερμηνείας της έννοιας στο ά.34αρ.1 του Καν44/2001, καθώς και στο ά.45αρ.1 του Καν1215/2012(ΚανΒρυξΙα), η επίκληση του κωλύματος της αντίθεσης στην δημόσια τάξη δεν δίνει λύση στο ζήτημα της διάστασης των αντικειμενικών ορίων του δεδικασμένου της αλλοδαπής απόφασης σε σχέση με τα όρια του δεδικασμένου όπως προβλέπονται στο κράτος αναγνώρισης. Η διαπίστωση αυτή, δεδομένης της τελολογίας του συστήματος αναγνώρισης και εκτέλεσης του κανονισμού, που συνίσταται στην ελεύθερη κυκλοφορία των αποφάσεων, καθώς και της αυτόνομης ερμηνείας της αναγνώρισης ως επέκτασης των εννόμων συνεπειών, έχει ως ακόλουθη συνέπεια τη σκέψη ότι, παρά την ύπαρξη διαφοροποιήσεων στο εύρος των αντικειμενικών ορίων του δεδικασμένου στις επιμέρους εθνικές έννομες τάξεις, θα πρέπει να επιδεικνύεται

ανεκτικότητα ως προς την αναγνώριση του αλλοδαπού δεδικασμένου. Η ανεκτικότητα αυτή εκδηλώνεται με την ανεύρεση, παρά την ύπαρξη θεμελιωδών διαφορών που προκύπτουν από την απόλυτη σύγκριση του θεσμού στις επιμέρους έννομες τάξεις, όμοιων ή παρόμοιων ρυθμίσεων, οι οποίες, αν και προβλέπονται ως εξαίρεση στις έννομες τάξεις με στενό αντικείμενο δεδικασμένου, ωστόσο καταδεικνύουν ότι ένα ιδιαίτερα ευρύ δεδικασμένο δεν είναι τελικά τόσο ξένο για αυτές, όπως η αρχική παρατήρηση υπεδείκνυε.

Ένα διευρυμένο *issue estoppel* δεν θα μπορεί να αναγνωριστεί στην γερμανική έννομη τάξη όχι επειδή τα διευρυμένα αντικειμενικά όρια του δεδικασμένου υπερβαίνουν τα προβλεπόμενα στην γερμανική έννομη στενά όρια, αλλά γιατί η απόφαση που αναπτύσσει το ευρύ δεδικασμένο παραβιάζει θεμελιώδεις αρχές της δικονομικής δημόσιας τάξης αφενός σε ενωσιακό επίπεδο και αφετέρου σε επίπεδο εθνικού δικαίου. Η δέσμευση για έννομες σχέσεις και αξιώσεις, τις οποίες ο ενάγων δεν είχε προβάλλει στο δικόγραφο της αγωγής⁷⁴², παραβιάζει για την γερμανική έννομη τάξη το δικαίωμα δικαστικής ακρόασης, καθώς τέτοιου είδους δέσμευση δεν προβλέπεται νομοθετικά. Ο ενάγων στερούμενος της δυνατότητας να ασκήσει νέα αγωγή για τις αξιώσεις αυτές στερείται κατ' ουσίαν του δικαιώματος ακρόασης. Ειδικότερα δε, στο γερμανικό δικονομικό δίκαιο, τα ιδιαίτερος στενά αντικειμενικά όρια του δεδικασμένου, ήτοι και η *ratio* της μη δέσμευσης για τις προδικαστικές έννομες σχέσεις εκπορεύεται από την αρχή της μη διαιώνισης μιας λανθασμένης δικαστικής απόφασης⁷⁴³. Η τελολογία των επιμέρους δικονομικών ρυθμίσεων εντάσσεται συνήθως στην έννοια της εθνικού δικαίου δικονομικής δημόσιας τάξης, καθώς πηγάζει από συνταγματικά, γραπτά ή κατ'έθιμο ισχύοντα δικαιώματα, και ως εκ τούτου καθίσταται ευάλωτη προσβολής σε περίπτωση που η συγκεκριμένη ρύθμιση, όπως το δεδικασμένο, εφαρμόζεται κατά την επίλυση διασυνοριακών διαφορών.

Ένα ελληνικό δεδικασμένο θα συναντούσε παρόμοια προβλήματα αναγνώρισης στην γερμανική ή στη γαλλική έννομη τάξη, καθώς η δέσμευση των προδικαστικών ζητημάτων θα προσέκρουε ως υπερχειλής αντικειμενική δέσμευση στα αντικειμενικά όρια του γερμανικού ή του γαλλικού δεδικασμένου. Η θεμελίωση και εδώ της παραβίασης της δημόσιας τάξης δεν θα μπορούσε να προκύπτει από το γεγονός ότι το δεδικασμένο συνιστά θεσμό εθνικής δικονομικού δικαίου δημόσιας τάξης, αλλά από το ότι έχει παραβιασθεί το δικαίωμα δικαστικής ακρόασης, που συνδέεται με το

⁷⁴² Nelle, Anspruch, ό.π.,216επ.·Stein/Jonas/-Leipold ZPO²², §323, παρ.52.

⁷⁴³ Fischer, Objektive Grenzen der Rechtskraft im internationalen Zivilprozessrecht , FS Henckel,σ.207.

εννοιολογικό περιεχόμενο της εθνικής δημόσιας τάξης τόσο στη γερμανική όσο και στη γαλλική έννομη τάξη.

Το πρόβλημα επιτείνεται ιδίως επί της διάστασης των υποκειμενικών ορίων, όπως διατυπώθηκε ανωτέρω, καθώς η προσβολή του δικαιώματος ακρόασης δεν συνιστά ικανή συνθήκη βάσει της οποίας θα αποτραπεί η αναγνώριση λόγω αντίθεσης στη δημόσια τάξη, καθώς η ratio δέσμευσης των τρίτων από το δεδικασμένο και κατά συνέπεια η επέκταση των υποκειμενικών ορίων θεμελιώνεται συχνά στην ουσιαστικού δικαίου εξάρτηση των εννόμων σχέσεων ή σε ειδικότερη δικονομική ρύθμιση που υπερακοντίζει την τελολογία του υπερνομοθετικής ισχύος δικαιώματος αυτού. Μόνο στην περίπτωση κατά την οποία οι τρίτοι στερήθηκαν του δικαιώματος άμυνας κατά της απόφασης που τους δεσμεύει με τον αποκλεισμό ενδίκων βοηθημάτων πριν ή κατά την εκτέλεση της απόφασης θα είναι δυνατή η θεμελίωση της προσβολής του δικαιώματος δικαστικής ακρόασης και κατ'επέκταση επίκλησης του κώλυματος της αντίθεσης στη δημόσια τάξη.

Συνεπώς, τα διευρυμένα υποκειμενικά όρια της υπό αναγνώριση απόφαση δεν θα μπορούν να θεμελιώσουν αντίθεση στη δημόσια τάξη, όχι μόνο γιατί δεν είναι δυνατόν να υποστηριχθεί προσβολή του δικαιώματος ακρόασης αλλά και διότι το δεδικασμένο, στα αντικειμενικά και υποκειμενικά του όρια, και κατά την αυτόνομη ερμηνεία της έννοιας της δημόσιας τάξης, δεν περιλαμβάνεται άμεσα στην οριοθέτησή της.

Η προσβολή των ορίων του δεδικασμένου της έννομης τάξης του κράτους αναγνώρισης πραγματώνεται μόνο ως προσβολή γενικότερων αρχών και δικαιωμάτων που την απαρτίζουν και όχι ως ευθεία και άμεση προσβολή της δημόσιας τάξης. Τίθεται λοιπόν ένα άκρως δισεπίλυτο ζήτημα αναγνώρισης διευρυμένων αντικειμενικών και υποκειμενικών ορίων, καθώς το κώλυμα της δημόσιας τάξης δεν μπορεί να τεθεί σε εφαρμογή.

4.Η προσβολή του δικαιώματος δικαστικής ακρόασης στο στάδιο έναρξης της δίκης κατά το ά.45.1^β του κΚαν1215/2012(ΚανΒρυξΙα) και η σημασία του για την άρνηση της αναγνώρισης του δεδικασμένου της απόφασης.

Σύμφωνα με το ά.45.1^β του Καν1215/2012(ΚανΒρυξΙα), η προσβολή του δικαιώματος δικαστικής ακρόασης στο στάδιο έναρξης της δίκης επιφέρει άρνηση της αναγνώρισης μιας απόφασης με ισχύ δεδικασμένου, μόνο εφόσον πρόκειται για μη έγκαιρη ή μη κανονική επίδοση του αρχικού της δίκης δικογράφου, η οποία στέρησε το δικαίωμα άμυνας του εναγόμενου με αποτέλεσμα να εκδοθεί εις βάρος του απόφαση. Η προσβολή του δικαιώματος δικαστικής ακρόασης που προβλέπεται στο

σημείο αυτό συνεπάγεται την προσβολή του δικαιώματος άμυνας όχι οποιουδήποτε προσώπου θίγεται από τις έννομες συνέπειες αλλά του εναγομένου. Η θεμελίωση δηλαδή του κωλύματος αυτού δεν συνδέεται αυστηρά με το υποκειμενικό εύρος του δεδικασμένου της απόφασης.

Η γραμματική διατύπωση της διάταξης περιστέλλει ήδη τη δυνατότητα επίκλησης της προσβολής του δικαιώματος δικαστικής ακρόασης και την παρέχει μόνο στους διαδίκους, εφόσον εξειδικεύεται στην προσβολή του δικαιώματος άμυνας του εναγομένου. Επομένως, προϋπόθεση θεμελίωσης του κωλύματος αναγνώρισης λόγω προσβολής του δικαιώματος δικαστικής ακρόασης κατά το ά.45.1^β είναι η απόκτηση της ιδιότητας του διαδίκου, γεγονός που συνεπάγεται ότι τρίτοι που συμμετέχουν μεν στη δίκη αλλά δεν έχουν καταστεί διάδικοι, να μην μπορούν να το επικαλεστούν, ενώ το ίδιο ισχύει και για τους τρίτους που δεν συμμετείχαν καν στη δίκη, καταλαμβάνονται δε από τα υποκειμενικά όρια του δεδικασμένου.

5. Η αντιφατικότητα των αποφάσεων κατά το ά.45.1^γ του Καν1215/2012(ΚανΒρυξΙα).

5.1 Εισαγωγή

Όσον αφορά το ζήτημα της αντιφατικότητας των αποφάσεων, τα κριτήρια που θέτει το ΔΕΕ στην απόφαση Hoffmann/Krieg δεν αφήνουν περιθώρια για τον ασφαλή προσδιορισμό των αντιφατικών δεδικασμένων. Η αντιφατικότητα κατά το ΔΕΕ περιγράφεται ως αντιφατικότητα της προδικαστικής έννομης σχέσης με την κύρια έννομη σχέση χωρίς να διευκρινίζεται με ποιες προϋποθέσεις τυποποιείται, αφενός μεν η σχέση της προδικαστικότητας, αφετέρου δε ο λόγος που δικαιολογεί την επίκληση της αντιφατικότητας στη συγκεκριμένη περίπτωση. Και αυτό καθώς μόνο και μόνο το γεγονός ότι το ΔΕΕ δεν περιορίζεται στην υπόδειξη ως αντιφατικής της αντίθετης έννομης σχέσης στο διατακτικό της απόφασης, η οποία δεν θα χρειαζόταν και αυτή σαφούς δογματικής οριοθέτησης, αλλά επιλέγει τον ευρύ προσδιορισμό της έννοιας της αντιφατικότητας μέσω της αντιφατικής –και όχι αντιθετικής απλώς- σχέσης της in casu προδικαστικής με την κύρια αξίωση, διαφεύγοντας με τον τρόπο αυτό του σκοπού της περιοριστικής ερμηνείας των κωλυμάτων.

Η δογματική συγκρότηση και η εννοιολογικά συστηματική καθαρότητα των εννοιών είναι αναγκαία συστατικά στοιχεία για την επιτυχή και απρόσκοπτη υπηρετήση του σκοπού των κωλυμάτων. Η αυτόνομη ερμηνευτική κατεύθυνση της

τελολογικής συστολής προϋποθέτει και επιβάλλει, η νομολογιακή διάπλαση δικαίου να διακρίνεται από ακριβείς δογματικές τοποθετήσεις που θα πραγματώνουν την τελολογική συστολή. Διαφορετικά θα είναι επιρρεπής σε άμβλυνση της, η οποία οδηγεί τελικά σε αυτοαναίρεσή της.

Είναι γεγονός, ωστόσο, ότι η νομολογία των εθνικών εννόμων τάξεων, όπως για παράδειγμα του γερμανικού δικονομικού δικαίου, έχουν προσαρμόσει την ερμηνεία των αυτόνομων εθνικών για την αναγνώριση των αλλοδαπών δικαστικών αποφάσεων ρυθμίσεων στο ερμηνευτικό πλαίσιο του ά.45.1^γ του Καν1215/2012(ΚανΒρυξΙα), έτσι ώστε να ερμηνεύουν ευρέως την έννοια της αντιφατικότητας και να υιοθετούν έμμεσα τη θεωρία του πυρήνα για την ταυτότητα των εννόμων συνεπειών⁷⁴⁴.

5.2 Η έλλειψη ενός ευρωπαϊκού αντικειμένου δίκης και δη στενά ερμηνευμένου.

Η αδυναμία της ερμηνευτικής αντιμετώπισης από το ΔΕΕ του ζητήματος των αντιφατικών αποφάσεων δεν εντοπίζεται μόνο στο γεγονός ότι η θέση που υιοθετεί έρχεται σε άμεση αντίθεση με την επιβαλλόμενη από την τελολογία του συστήματος αναγνώρισης και εκτέλεσης τελολογική συστολή των κωλυμάτων, αλλά η θεώρηση ως αντιφατικών αποφάσεων εκείνων που κρίνουν για μια προδικαστική και μια κύρια έννομη σχέση ως κριτηρίου για την αντιφατικότητα κατά το ά.45.1^γ, συνιστά εκ προοιμίου επισφαλής επιλογή οριοθέτησης των αντιφατικών αποφάσεων, από τη στιγμή που αφενός μεν η έκταση των αντικειμενικών ορίων του δεδουλευμένου παραμένει στο σκληρό πυρήνα του εθνικού δικονομικού δικαίου των κρατών μελών, αφετέρου δε ούτε κατά την διατύπωση της ευρωπαϊκής εκκρεμοδικίας στην υπόθεση Gubisch/Palumbo δεν κατέστη δυνατή η εννοιολογική διαμόρφωση ενός ευρωπαϊκού αντικειμένου δίκης, το οποίο να υπηρετεί τόσο τον θεσμό της ευρωπαϊκής εκκρεμοδικίας όσο και την ασφαλή διάγνωση των αντιφατικών αποφάσεων.

5.3 Αντικείμενο δίκης κατά την αυτόνομη ερμηνεία του ά.21Συμβρυξ, καθώς και του α.27 του Καν44/2001 και του 29 του Καν1215/2012(ΚανΒρυξΙα) στην εκκρεμοδικία και το αντικείμενο της απόφασης.

Ο θεσμός της εκκρεμοδικίας στην ευρωπαϊκή έννομη τάξη εξυπηρετεί την αρχή της οικονομίας της δίκης και αποτρέπει τη δημιουργία αντιφατικών αποφάσεων.

Στο ά.29 του Καν1215/2012(ΚανΒρυξΙα) διατυπώνονται οι προϋποθέσεις δημιουργίας της ευρωπαϊκής εκκρεμοδικίας. Το πρώτο επιληφθέν δικαστήριο οφείλει να αναστείλει την εκδίκαση της αγωγής, αν έχει ασκηθεί παράλληλα αγωγή με το ίδιο

⁷⁴⁴ Adolphsen, *Europäisches Zivilverfahrensrecht*², σ.191· Zöller, *ZPO*³⁰, §328, παρ.273.

αίτημα και την ίδια ιστορική αιτία ενώπιον άλλου πρωτοβάθμιου δικαστηρίου. Η διατύπωση του άρθρου, ενώ prima facie, σχετίζεται με την διμελή περί αντικειμένου δίκης θεωρία, εντούτοις ερμηνεύεται αυτόνομα από το ΔΕΕ με πρωτότυπο τρόπο. Το ΔΕΕ ερμηνεύει στην υπόθεση C-144/86 Gubisch/Palumbo διασταλτικά την έννοια της ιστορικής αιτίας, ώστε στο αντικείμενο της δίκης να περιλαμβάνεται πέρα από την αιτηθείσα αξίωση και η προδικαστική έννομη σχέση, η ύπαρξη της σύμβασης πώλησης στην συγκεκριμένη περίπτωση, παρόλο που δεν υποβάλλεται γι' αυτήν αντίστοιχο αίτημα από τον ενάγοντα. Μια καταψηφιστική και μια αρνητική αναγνωριστική αγωγή περί της ανυπαρξίας της υποκείμενης έννομης σχέσης, έχουν λοιπόν το ίδιο αντικείμενο δίκης, ανεξάρτητα από ποια θα καταστεί πρώτη εκκρεμής⁷⁴⁵, καθώς η ύπαρξη ή ανυπαρξία της προδικαστικής έννομης σχέσης συνιστά το σημείο τομής μεταξύ του αντικειμένου των δύο δικών. Έτσι, διαμορφώθηκε η θεωρία του ΔΕΕ για το αντικείμενο της δίκης στην εκκρεμοδικία⁷⁴⁶, γνωστή ως θεωρία του πυρήνα. Υποστηρίζεται ότι η γαλλική απόδοση του ά.21 του Καν44/2001(ά.29 του Καν1215/2012(ΚανΒρυξΙα)), όπου γίνεται λόγος για κοινό αντικείμενο και κοινή αιτία μεταξύ των δύο αγωγών('...ayant le même objet et la même cause')⁷⁴⁷ απεικονίζει με τον πιο εύγλωττο τρόπο το ιδιαίτερα διευρυμένο αντικείμενο δίκης που το ΔΕΕ όρισε για την εκκρεμοδικία, καθώς η έννοια της αιτίας ταυτίζεται με την έννοια της προδικαστικής έννομης σχέσης⁷⁴⁸. Η διαφοροποίηση της θεώρησης του αντικειμένου της δίκης από την διμελή ή μονομελή θεωρία για το αντικείμενο της δίκης στις ηπειρωτικές έννομες τάξεις, δεν έγκειται μόνο στην ευρεία ερμηνεία του αιτήματος της αγωγής αλλά στην ερμηνεία της αιτίας ως της προδικαστικής έννομης σχέσης, ερμηνεία δογματικά ξένη ακόμα και προς τη γαλλική ερμηνευτική εκδοχή της έννοιας της αιτίας. Αντιθέτως, η αγγλική απόδοση του κειμένου του ά.29(πρώην 21, '...proceedings involving the same cause of action') πρέπει να θεωρηθεί ότι καλύπτει όχι μόνον γλωσσικά, αλλά και δογματικά πιο ορθά το αληθινό περιεχόμενο του αντικειμένου της δίκης στην εκκρεμοδικία, όπως το διαμόρφωσε η αυτόνομη ερμηνεία

⁷⁴⁵ Schack, Widersprechende Urteile, σ.140.

⁷⁴⁶ Πρβλ. τη θέση στη θεωρία για την αντίληψη της θεωρίας του πυρήνα ως ορίζουσας το αντικείμενο της δίκης όχι μόνο για την εκκρεμοδικία αλλά και για την ανεύρεση της αντιφατικότητας κατά το ά.34.4 ή ακόμα ως ιδρύουσας το ευρωπαϊκό αντικείμενο δίκης Dohm, Die Einrede ausländischer Rechtshängigkeit im deutschen internationalen Zivilprozessrecht, σ.77. Isenburg-Epple, Die Berücksichtigung ausländischer Rechtshängigkeit nach dem Europäischen Gerichtsstands- und Vollstreckungsübereinkommen von 27.9.1968 σ.131. Lakkis, ό.π., σ.333επ.

⁷⁴⁷ Η ίδια διατύπωση είχε επιλεγεί και για την ελληνική απόδοση της διάταξης α.27.1 του Καν44/2001 'Αν έχουν ασκηθεί αγωγές με το ίδιο αντικείμενο και την ίδια αιτία μεταξύ των ίδιων διαδίκων ενώπιον δικαστηρίων διάφορων κρατών μελών, κάθε δικαστήριο εκτός εκείνου που επελήφθη πρώτο, αναστέλλει αυτεπάγγελα την διαδικασία του μέχρις ότου διαπιστωθεί η διεθνής δικαιοδοσία του δικαστηρίου που επελήφθη πρώτο.'

⁷⁴⁸ EuGH 08.12.1987 Gubisch/Palumbo Συλλ. 1987, παρ.17.

του ΔΕΕ, διότι το ΔΕΕ ερμηνεύει διευρυμένα την έννοια της αξίωσης και μόνο, χωρίς όμως να σημαίνει ότι υιοθετεί το αγγλικό πρότυπο που ισχύει με τον κανόνα της άπαξ εκδικάσεως της διαφοράς.

Συναφής βέβαια με την αδυναμία για την ορθότερη γλωσσική απόδοση του κειμένου η διαπίστωση ότι η θεωρία του πυρήνα δεν δημιουργήθηκε με ορισμένο εθνικού δικαίου πρότυπο για το αντικείμενο της δίκης, ώστε να επικεντρώνεται η κριτική της θεώρηση σε ένα συγκεκριμένο δικαϊκό σύστημα. Σε αυτό άλλωστε αποσκοπεί και η αυτόνομη ερμηνεία, να δίνει λύσεις που να συμβιβάζουν τις αποκλίνουσες πολλές φορές θέσεις των κρατών-μελών, ταυτόχρονα όμως χωρίς να καθίστανται ξένες προς τη λειτουργία των εθνικών εννόμων τάξεων⁷⁴⁹. Η θέση αυτή δεν αντιμάχεται τον απόλυτο χαρακτήρα του κανονισμού, σύμφωνα με τον οποίο οποιαδήποτε εθνικού δικαίου κατανόηση αποκλείεται, παρά ανταποκρίνεται στην ανάγκη να υπηρετεί ο κανονισμός τον ενιαίο δικαϊκό χώρο με δογματική συνέπεια, η οποία συνδέεται κατ' ανάγκη με ένα ευρύτερο κανονιστικό κοινό τόπο προερχόμενο από τη νομική παράδοση των εθνικών εννόμων τάξεων.

Το πρότυπο της θεωρίας του πυρήνα δεν μπορεί να υποστηριχθεί βάσιμα ότι εντοπίζεται ούτε στη θεώρηση και αντίληψη για το αντικείμενο δίκης κατά το γαλλικό δίκαιο, παρόλο που η διατύπωση στο ά.21 της έννοιας του αντικειμένου της δίκης ακολουθεί την γαλλικού δικαίου απόδοση του αντικειμένου, *l'objet et la cause du litige*, ούτε στην αγγλικού δικαίου αντίληψη για μία και συνολική εκδίκαση της διαφοράς και την κατ' αποτέλεσμα εν τη εκκρεμοδικία αυτεπάγγελτη διεύρυνση του αντικειμένου της δίκης. Στο γαλλικό δίκαιο η έννοια της 'cause'⁷⁵⁰ δεν περιλαμβάνει τις προδικαστικές έννομες σχέσεις, ενώ στο αγγλικό δίκαιο το αντικείμενο της δίκης εν εκκρεμοδικία είναι πολύ ευρύτερο από το αντικείμενο της δίκης κατά τον κανονισμό, όπως διαμορφώνεται από την αυτόνομη ερμηνεία της ταυτότητας των διαφορών κατά το ΔΕΕ. Η θεωρία του πυρήνα συνιστά διάπλαση δικαίου, η οποία μπορεί μεν να προσφέρει αφορμή για την ανεύρεση του πιο πρόσφορου και όμοιου προς αυτήν δικαϊκού προτύπου⁷⁵¹ αλλά παρόλα αυτά θα πρέπει να θεωρηθεί ως αυτοτελές

⁷⁴⁹ Βλ.ορθά Tsirikas, Einige Gedanken über die „autonome“ Bestimmung des Streit-und Urteilsgegenstandes im europäischen Zivilprozessrecht, FS Leibold,σ.354.

⁷⁵⁰ Πρβλ.σε Schack, Rechtshängigkeit in England und Art.21EuGVÜ,IPRax (1991),σ.272,όπου στην έννοια 'la même cause' αντιστοιχεί τη σύμβαση-πλαίσιο('Rahmenvertrag'),δηλαδή την σύμβαση της πώληση και στην έννοια 'la même objet' παραθέτει την άποψη του J.Hirst, όπου objet είναι κάθε αξίωση που προέρχεται από τη σύμβαση πώλησης,υπαναχώρησης '...every claim on each contract of sale, purchase, book-out is technically a separate cause of action...'

⁷⁵¹ Ίσως παρόμοια πρόταση για την εκκρεμοδικία παρέχει ο γερμανός θεωρητικός Sauer, Grundlagen des Prozessrechts,ό.π.,σ.15επ.

κοινοτικό δίκαιο, το οποίο κατέχει διακριτή θέση από το εθνικό δίκαιο των κρατών μελών.

Η διακριτή και υπερέχουσα θέση του κοινοτικού δικαίου πρέπει να έχει μεν την δική της αυτονομία απέναντι στο εθνικό δίκαιο των κρατών, οφείλει όμως δε να μην αποξενώνεται από αυτό σε τέτοιο βαθμό ώστε να δημιουργεί κατά την εφαρμογή της περισσότερα προβλήματα απ' ό,τι στην πραγματικότητα η ίδια καλείται να επιλύσει, όπως συμβαίνει με τη θεωρία του πυρήνα για τις δικονομικές έννομες τάξεις με στενά όρια αντικειμένου δίκης.

5.4 Κριτική στη θεωρία του πυρήνα.

Η θέση του ΔΕΕ σύμφωνα με την οποία μια αρνητική αναγνωριστική και μια καταψηφιστική αγωγή έχουν τον ίδιο πυρήνα, εξομοιώνει το αίτημα της αναγνώρισης με το καταψηφιστικό, που είναι άλλωστε ευρύτερο⁷⁵² και δίνει τη δυνατότητα σ' οποιον ασκήσει ιδίως σε εκείνον τον διάδικο που ασκεί πρώτος την αγωγή-κύριως αναγνωριστική- να εμποδίσει την δικαστική επιδίωξη του ευρύτερου καταψηφιστικού αιτήματος του αντιδίκου του⁷⁵³. Θα μπορούσε ως εκ τούτου να υποστηριχθεί ότι η θεωρία του πυρήνα εγγίζει την αρχή της άπαξ εκδίκασης του αγγλικού κοινοδικαίου θέτοντας την όμως υπό αυστηρότερες προϋποθέσεις κι αυτό διότι ο ασκών την αναγνωριστική αγωγή στερείται κατ' ουσίαν του δικαιώματος να ασκήσει καταψηφιστική αγωγή, όπου θα μπορούσε όχι απλώς να επιτύχει την αναγνώριση αλλά την επιδίκαση της απαίτησής του, να αποκτήσει δηλαδή εν συνεχεία τίτλο εκτελεστό. Η θεωρία λοιπόν του πυρήνα αποτελεί παραμορφωμένη εκδοχή του 'Once and for all' του αγγλικού δικαίου με σκοπό όχι την κατ' ανάγκην αποτελεσματική δικαστική προστασία αλλά την διεξαγωγή μιας και μόνης δίκης, της χρονικά πρότερης. Σημασία δεν έχει πλέον το είδος της ασκούμενης αγωγής, αφού ιδρύεται ένα αντικείμενο δίκης⁷⁵⁴. Η αναστολή εκδίκασης της δεύτερης εκκρεμούς δίκης υπό την υιοθέτηση ενός τόσο διευρυμένου αντικειμένου οδηγεί κατ' αποτέλεσμα σε περιορισμό του δικαιώματος στην δικαστική προστασία είτε δια της αναγνώρισης είτε δια της

⁷⁵² Το γεγονός ότι η διαμόρφωση του αντικειμένου της δίκης συνιστά συνάρτηση του εννόμου συμφέροντος και των επιμέρους δικονομικών θεσμών που σχετίζονται με την λειτουργία του στο δικονομικό σύστημα δέχεται ο Prütting, *Rechtshängigkeit im IZPR und Begriff des Streitgegenstandes*, GS Lüderitz, σ.632-633

⁷⁵³ ΔΕΕ 06.12.1994 C-406/92 Taty/The Maciej Rataj, παρ.48 Συλλ. I,05439 Simons, *Grenzüberschreitende "Torpedoklage"*, EuLF(2003),290 McGuire, *Forum Shopping und Verweisung*, ZfRV(2005),σ.93.

⁷⁵⁴ Leipold, *Internationale Rechtshängigkeit, Streitgegenstand und Rechtsschutzinteresse-Europäisches und deutsches Zivilprozessrecht im Vergleich*, GS Arens, σ.227επ..

καταπήφισης της απαίτησης. Και ναι μεν όπου δεν είναι δυνατόν να θεμελιωθούν οι προϋποθέσεις της εκκρεμοδικίας, γίνεται επίκληση του έννομου συμφέροντος προκειμένου να απορριφθεί η δεύτερη αγωγή ως απαράδεκτη, όμως στο σημείο ακριβώς αυτό εντοπίζεται η δογματική παθογένεια της θεωρίας του πυρήνα.

Το ΔΕΕ δηλαδή θεμελιώνει την εκκρεμοδικία σε ένα ιδιαίτερα διευρυμένο αντικείμενο δίκης το οποίο αντιστοιχεί τελικά σε ένα ιδιαίτερα διευρυμένο έννομο συμφέρον του ενάγοντος.

Άλλωστε και η αγγλική έννομη τάξη, τα δικαιικά πρότυπα της οποίας θεωρείται ότι επηρέασαν το ΔΕΕ στη διαμόρφωση της θεωρίας του πυρήνα, αν και μη ακριβής η κρίση αυτή ως εκτίμηση λόγω της αυτόνομης ερμηνευτικής μεθόδου ως μεθόδου που επικεντρώνεται στην ερμηνεία των διατάξεων σύμφωνα με την τελολογία του κανονισμού, δεν γνωρίζει το θεσμό της εκκρεμοδικίας⁷⁵⁵. Το ΔΕΕ λοιπόν προσπάθησε κατά το μάλλον ή ήττον να συγκεράσει την αγγλική κοινοδικαιική αντίληψη, η οποία αναφέρεται σε ευρύ αντικείμενο δίκης και ευρύ αντικείμενο δεδικασμένου με τον ηπειρωτικού δικαίου θεσμό της εκκρεμοδικίας σε διαστρεβλωμένη δογματική βάση.

Στις ηπειρωτικές έννομες τάξεις, τα αντικειμενικά όρια του δεδικασμένου εμφανίζονται λιγότερο διευρυμένα και το αντικείμενο της δίκης εξακολουθεί να παραμένει καταρχήν σε στενότερο πλαίσιο προκειμένου μέσω της εκκρεμοδικίας να μην περιστέλλεται αδικαιολόγητα το δικαίωμα πρόσβασης στη δίκη και κατ' επέκταση το δικαίωμα της περιχαρακωμένης στην αρχή της διαθέσεως δικαστικής προστασίας. Ο ενάγων διατηρεί με τον τρόπο αυτόν το δικαίωμα να ασκεί μια δεύτερη αγωγή, έστω κι αν αυτή εκ των υστέρων απορριφθεί ως απαράδεκτη λόγω έλλειψης εννόμου συμφέροντος.

Αν λοιπόν γίνει δεκτό ότι με τη θεωρία του πυρήνα περιορίζεται, αν όχι αδρανοποιείται το δικαίωμα στη δικαστική προστασία στην πιο πρώιμη μορφή του που συνίσταται στο δικαίωμα άσκησης ένδικης προστασίας με την αγωγή⁷⁵⁶, η αναλογική της εφαρμογή και στην εκτελεστική διαδικασία περιορίζει δραστικά και εκεί το δικαίωμα άμυνας του καθού η εκτέλεση, όταν ασκείται ανακοπή στη διαδικασία της εκτέλεσης εναντίον του τίτλου κατά την περίπτωση που ο εκτελεστής τίτλος συνιστά μια προσωρινά εκτελεστή απόφαση που εκτελείται διασυννοριακά, ταυτόχρονα δε

---

⁷⁵⁵ Mclachlan, *Lis pendens in international litigation*, σ.251.

⁷⁵⁶ Nieroba, *Die europäische 'ό.π.,σ.258' Αντίθετη άποψη Zeuner, Beobachtung und Gedanken zum Verhältnis zwischen europarechtlichen Normen und nationalen Recht*, FS Bydliniski,σ.510.

εναντίον της έχει ασκηθεί έφεση στο κράτος προέλευσης, με συνέπεια ανακοπή κατά της εκτέλεσης και έφεση να έχουν τον ίδιο πυρήνα⁷⁵⁷.

Ακόμα, με τόσο διευρυμένα τα όρια του αντικειμένου των δύο αγωγών γίνονται δυσδιάκριτα τα όρια μεταξύ εκκρεμοδικίας και συνάφειας, διότι στην περίπτωση που οι διάδικοι ταυτίζονται, είναι δυσχερές να διακριθεί αν οι αγωγές είναι απλώς συναφείς ή αν ανακύπτει περίπτωση εκκρεμοδικίας⁷⁵⁸.

Ορισμένοι θεωρητικοί⁷⁵⁹ υποστηρίζουν ακόμα με υπερβολή ότι είναι προτιμότερο να υφίστανται αποφάσεις με αντιφατικές αιτιολογίες παρά να αναγνωρίζεται και να εκτελείται μια εσφαλμένη δικαστική κρίση. Η σκέψη αυτή από την οπτική του γερμανικού δικονομικού δικαίου ερείδεται προφανώς στην τελολογία της θέσπισης της ενδιάμεσης για προδικαστικά ζητήματα αγωγής(‘Zwischenfeststellungsklage’)⁷⁶⁰. Το

---

⁷⁵⁷ Βλ.ό.π.Tsikrikas,FS Leipold, ό.π.σ.355,356.

⁷⁵⁸ Linke,Ungelöste Probleme des europäischen Zivilprozessrechts:Anderweitige Rechtshängigkeit-zusammenhängende Verfahrensrecht-unvereinbare Entscheidungen(Urteilsanmerkungen zu EuGH Urteil vom 8.12.1987-Rs.144/86), RIW (1988), σ.818επ..

⁷⁵⁹ MünKo/-Gottwald, ZPO⁴, §322, παρ.54.

⁷⁶⁰ Για τη σχέση της εκκρεμοδικίας ως προληπτικού μηχανισμού αποφυγής των αντιφατικών αποφάσεων με τις ρυθμίσεις για τη θεραπεία των αντιφατικών δεδικασμένων στο γερμανικό δίκαιο: Η εκκρεμοδικία κατά το αυτόνομο εθνικό γερμανικό δίκαιο στην §261ZPO ακολουθεί την αρχή της χρονικής προτεραιότητας και δημιουργείται από την στιγμή που η αγωγή θεωρηθεί ασκηθείσα είτε με την εισαγωγή του αιτήματος στο δικαστήριο, όταν η διαδικασία είναι μόνο προφορική είτε με την επίδοση στον εναγόμενο του εισαγωγικού της δίκης δικογράφου. Η πρώτη ως εκ τούτου χρονικά ασκηθείσα αγωγή καθιστά την υπόθεση εκκρεμιά και εμποδίζει την άσκηση δεύτερης αγωγής με το ίδιο αίτημα μεταξύ των ίδιων διαδίκων. Η επίλυση όμως των προβλημάτων που ανακύπτουν, όταν ασκούνται παράλληλα αγωγές, των οποίων τα αιτήματα να μην ταυτίζονται, αλλά η επίλυση του ενός εξαρτάται από την πρότερη επίλυση του άλλου, αναπτύσσουν δηλαδή μεταξύ τους σχέση προδικαστικού και κύριου ζητήματος, τότε η παραπομπή στην αρχή της χρονικής προτεραιότητας σε συνδυασμό με το κριτήριο της ταυτότητας του αιτήματος για την κατάφαση της εκκρεμοδικίας, δεν προσφέρει αξιόπιστες λύσεις.

Η εκκρεμοδικία ως θεσμός πρόληψης περιττής δικαστικής δαπάνης ως προς την εκδίκαση αγωγών με ίδιο αντικείμενο δίκης αλλά και έκδοσης αντιφατικών αποφάσεων εκδηλώνεται και κατά το αυτόνομο γερμανικό δίκαιο, όταν δύο αγωγές με το ίδιο αίτημα μεταξύ των ίδιων διαδίκων ασκούνται συγχρόνως σε δύο δικαστήρια με συντρέχουσες δωσιδικίες. Η άσκηση της καταψηφιστικής αγωγής μεταγενέστερα σε σχέση με την άσκηση της αναγνωριστικής αγωγής δημιουργεί εκκρεμοδικία και οδηγεί σε απόρριψη της πρώτης τη σειρά ασκηθείσας αναγνωριστικής αγωγής σε απόρριψη ως απαράδεκτης. Ο θεμελιωτικός της εκκρεμοδικίας λόγος εδώ δεν αντλείται από την ταυτότητα του αιτήματος των δύο αγωγών, καθώς το μὲν καταψηφιστικό, το δε αναγνωριστικό παρά από την ex tunc έκλειψη έννομου συμφέροντος του ενάγοντος την αναγνωριστική αγωγή. Αντιθέτως γίνεται δεκτό ότι μόνο, όταν η εκδίκαση της αναγνωριστικής αγωγής έχει προχωρήσει σε τέτοιο βαθμό ώστε να μπορεί να εκδοθεί απόφαση, τότε συνεχίζεται απρόσκοπτα η παράλληλη εκδίκαση της καταψηφιστικής αγωγής. Η αντιμετώπιση αυτή των παράλληλων αγωγών, οι οποίες φέρουν διαφορετικά αιτήματα ενέχει δύο σημεία έντονου προβληματισμού. Η πρώτη παρατήρηση αφορά στην θεώρηση του αιτήματος της αγωγής και κατ'επέκταση του αντικειμένου της δίκης. Το έννομο συμφέρον ανάγεται από διαδικαστική προϋπόθεση άσκησης της αγωγής σε στοιχείο εγγενές του αιτήματος της αγωγής, έτσι ώστε το αντικείμενο της δίκης να συμπροσδιορίζεται από το έννομο συμφέρον. Αυτή την μη ορθή δογματικά εντύπωση που καταλήγει να θέτει υπό σκεπτική εξέταση το περιεχόμενο του αιτήματος της αγωγής, θεραπεύει η ειδική πρόβλεψη στην §148 της αναστολής εκδίκασης της αγωγής για την κύρια αξίωση μέχρι την έκδοση απόφασης για το προδικαστικό ζήτημα. Θα πρέπει λοιπόν σε κάθε περίπτωση έκδοσης αντιφατικών αποφάσεων, όταν τα αιτήματα των αγωγών δεν ταυτίζονται, να γίνεται δεκτή η εκκρεμοδικία λόγω προδικαστικότητας και όχι λόγω έκλειψης του έννομου συμφέροντος και να επέρχεται κατά το πρωτότυπο του καν 1215/2012 για την ευρωπαϊκή εκκρεμοδικία αναστολή και όχι απόρριψη της πρώτης ή της δεύτερης αγωγής. Η §148 προλαμβάνει την έκδοση αντιφατικών δεδικασμένων μεταξύ της απόφασης για την προδικαστική έννομη σχέση και την κύρια αξίωση, καθώς η άσκηση της καταψηφιστικής δεν επηρεάζει την άσκηση της αναγνωριστικής αγωγής και αυτή η παραδοχή πρέπει να ισχύει ανεξάρτητα από τη χρονική προτεραιότητα της μιας ή της άλλης και λόγω της πρόβλεψης της ενδιάμεσης αγωγής. Η ίαση των αντιφατικών δεδικασμένων επιτυγχάνεται, αφού δεν χωρήσει εκκρεμοδικία λόγω §148, με την ανακοπή για την κήρυξη του απαράδεκτου της εκτέλεσης κατά την §148.

Σύμφωνα με το ελληνικό δικονομικό δίκαιο η άσκηση προγενέστερης αρνητικής αναγνωριστικής αγωγής δεν δημιουργεί εκκρεμοδικία. Εντούτοις, η καταψηφιστική αγωγή περιλαμβάνει ως προδικαστικό αίτημα την κρίση για την αναγνώριση της αξίωσης και ως εκ τούτου η αναγνωριστική αγωγή θα πρέπει να κριθεί ως απαράδεκτη λόγω

προδικαστικό ζήτημα δεν πρέπει να καλύπτεται από το δεδικασμένο της απόφασης για την κύρια αξίωση, αλλά να αποτελεί αντικείμενο διακριτής αγωγής και ακολούθως αντικείμενο διακριτής της κύριας αξίωσης απόφασης, ώστε σε περίπτωση που εκδοθεί εσφαλμένη κρίση για την κύρια αξίωση να μην συμπαρασύρει αυτή και την κρίση για την προδικαστική έννομη σχέση.

Όσοι από τους θεωρητικούς του δικαίου διακρίνουν στην θεωρία του πυρήνα έναν ορισμό του αυτόνομου ευρωπαϊκού αντικειμένου της δίκης⁷⁶¹, ο οποίος μπορεί να εφαρμοστεί και πέρα από την εκκρεμοδικία, αποτυπώνουν κατά το μάλλον ή ήττον εσφαλμένα τις προθέσεις του ΔΕΕ. Το ΔΕΕ στην υπόθεση Gubisch/Palumbo ερμηνεύει τον όρο της ‘ίδιας αξίωσης’ ως όρο επέλευσης της εκκρεμοδικίας, χωρίς να υπεισέρχεται στην προβληματική της δογματικής διερεύνησης του αντικειμένου της δίκης. Οι υποστηρικτές⁷⁶² μάλιστα της θεωρίας του πυρήνα διατυπώνουν την άποψη ότι το ΔΕΕ υπερβαίνει ορθά τη θεωρητική διαμάχη για το αντικείμενο της δίκης⁷⁶³ και προβαίνει σε μία πρωτότυπη θεωρητική κατασκευή της έννοιας της ταυτότητας των αξιώσεων, χωρίς ωστόσο να διαβλέπουν την επέκταση της θεωρίας του πυρήνα σε θεσμούς τελλολογικά όμορους με την εκκρεμοδικία, όπως το δεδικασμένο και τον προσδιορισμό των αντικειμενικών του ορίων.

έλλειψης εννόμου συμφέροντος. Στην περίπτωση δηλαδή του ελληνικού δικαίου δεν ισχύει η αρχή της χρονικής προτεραιότητας ούτε και θεμελιώνεται εκκρεμοδικία, απλώς και μόνο η επίκληση της έκλειψης μετά την άσκηση της καταψηφιστικής αγωγής του έννομου συμφέροντος επαρκεί για να θεμελιώσει το απαράδεκτο της αναγνωριστικής αγωγής(βλ.σχ. Νίκας, Η ένσταση της εκκρεμοδικίας στην πολιτική δίκη, σ.211επ.)

Στο γαλλικό δίκαιο σπάνια γίνεται δεκτή αρνητική αναγνωριστική αγωγή, ενώ ο ενάγων πρέπει να έχει μία ήδη γεγεννημένη αξίωση(“*un intérêt qui doit être né et actuel*”), η οποία απειλείται(βλ.σχ. Herzog, Civil procedure in France, σ.241επ.) .

Το αγγλικό δικονομικό δίκαιο, όπου αντί για το θεσμό της εκκρεμοδικίας, γνωρίζει το θεσμό του *forum non conveniens*, δεν διακρίνει μεταξύ της χρονικής προτεραιότητας αναγνωριστικής και καταψηφιστικής αγωγής ούτε την έκλειψη εννόμου συμφέροντος άσκησης αναγνωριστικής αγωγής, εφόσον ασκείται οποτεδήποτε καταψηφιστική αγωγή. Το ίδιο ισχύει ακόμα και αν η μεταγενέστερη ή η προγενέστερη καταψηφιστική ή η αρνητική αναγνωριστική αγωγή ασκηθούν σε αλλοδαπή έννομη τάξη(Zamir/Woolf, *The declaratory judgment*,1993` Camilla Cotton Oil Co v Granadex SA [1975] 1 Lloyd's Rep 470).

⁷⁶¹ Otte, *Umfassende Streitentscheidung durch Beachtung von Sachzusammenhängen,Gerechtigkeit durch Verfahrensabstimmung*,σ.198.

⁷⁶² Linke, *Ungelöste Probleme, ό.π.,σ.822` Schack,Widersprechende Urteile,σ.140,141.*

⁷⁶³ Ακόμα και το BGH είχε παλαιότερα με την BGH Warn.1970, περ.21,σ.48, είχε εκφραστεί υπέρ του αλυσιτελούς της δογματικής διαμάχης για το αντικείμενο της δίκης, υποστηρίζοντας ότι πρέπει να επιλύονται τα ζητήματα που αφορούν στο αντικείμενο της δίκης με βάση τη λογική. Ομοίως βλ.Schneider, *Die Klage im Zivilprozess,σ.290-292.*Η τοποθέτηση αυτή παραπέμπει στην αγγλικού δικαίου περιπτωσιολογική αντιμετώπιση των διαφορών, η οποία έχει ως αποτέλεσμα, όπως έχει ανωτέρω κριτικά επισημανθεί, την αβεβαιότητα δικαίου. Πιο έντονα η τάση αυτή του γερμανικού ανώτατου ακυρωτικού δικαστηρίου αντικατοπτρίζεται στην επιτρεπόμενη μεταβολή της βάσης της αγωγής(Klageänderung,§263ZPO), όπου η έννοια του αντικειμένου της δίκης σχετικοποιείται. Το δικαστήριο κρίνει *in casu* την ωφελιμότητα της προβολής νέων ισχυρισμών μετά την εκκρεμοδικία κυρίως υπό το πρίσμα της εξυπηρέτησης της οικονομίας της δίκης, χωρίς καν να εξετάζει αν πρόκειται για επιτρεπόμενη μεταβολή της αγωγής ή όχι, (NJW 01,2550`NJW 07,2414). Για παλαιότερη νομολογία βλ.NJW 83,388 `Η επίκληση της λογικής προκειμένου να θεμελιωθεί η δικαστική κρίση ενός οποιουδήποτε δογματικού ζητήματος, πόσω μάλλον όταν πρόκειται για ένα τόσο θεμελιώδες δογματικό ζήτημα, όπως η κρίση για το αντικείμενο της δίκης προσιδιάζει περισσότερο στην φιλοσοφική διερεύνηση του δικαίου, χωρίς να πείθει για στην απαραίτητη για ένα δογματικό σύστημα δικαίου διατήρηση ενός κανονιστικού φορμαλισμού.

Από τη μία πλευρά, είναι ορθό να υποστηρίζεται, και κατά την εδώ υποστηριζόμενη οικεία θέση, ότι ο αυτόνομος ορισμός της ‘ταυτότητας των αξιώσεων’ δεν αντιστοιχεί σε έναν αυτόνομο ορισμό του ευρωπαϊκού αντικειμένου της δίκης. Διαφορετικά, αν μπορούσε να θεωρηθεί ότι η αυτόνομη ερμηνεία της ταυτότητας των αξιώσεων λειτουργεί στο πλαίσιο της νομολογιακής αποτύπωσης ενός ευρωπαϊκού αντικειμένου δίκης, θα εφαρμοζόταν όχι μόνο στην εκκρεμοδικία, αλλά και στην ερμηνευτική αντιμετώπιση των αντιφατικών αποφάσεων, γεγονός που θα δημιουργούσε σημαντικές ερμηνευτικές δυσχέρειες στην ερμηνεία των κωλυμάτων αναγνώρισης και εκτέλεσης. Η συσταλτική ερμηνεία που το ΔΕΕ υιοθετεί για τα κώλυματα αναγνώρισης και εκτέλεσης, ώστε να καθίσταται εφικτός ο στόχος της ελεύθερης κυκλοφορίας των αποφάσεων, δεν είναι συμβατή με μία διευρυμένη ερμηνευτική εκδοχή του αντικειμένου της δίκης.

Από την άλλη πλευρά, η διάθεση του ΔΕΕ να αποφεύγει την δογματική αντιπαράθεση για το αντικείμενο της δίκης ή την έστω νομολογιακή διαμόρφωσή του, δεν θα επιτρέψει τον σαφή προσδιορισμό των ορίων της ευρωπαϊκής εκκρεμοδικίας ούτε τη σαφή διάκριση των αντιφατικών αποφάσεων.

5.5 Συμπερασματικές Παρατηρήσεις.

Το δεδικασμένο, λοιπόν, της αλλοδαπής δικαστικής απόφασης, διακρινόμενο στα αντικειμενικά και υποκειμενικά του όρια, είναι δυνατόν να προκαλέσει ατελέσφορο προβληματισμό σε σχέση με την αναγνώριση της απόφασης σε άλλα κράτη μέλη της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Από τη μία πλευρά, ακόμα και αν τα διευρυμένα αντικειμενικά όρια θα μπορούσαν στο κράτος αναγνώρισης να στοιχειοθετήσουν έμμεσα το κώλυμα της αντίθεσης στη δημόσια τάξη⁷⁶⁴, δεν θα μπορούσε να ικανοποιηθεί ο αμφισβητών την αναγνώριση της απόφασης διάδικος, καθώς τα δικαστήρια εφαρμόζουν *de lege lata* με φειδώ και επιφυλακτικότητα το κώλυμα αυτό λόγω της επιταγής για την εξαιρετική προσφυγή στα κώλυματα αναγνώρισης, εφόσο υφίσταται αδυναμία επαρκούς αιτιολόγησης της προσφυγής στη δημόσια τάξη. Από την άλλη πλευρά, καθώς η επέκταση των υποκειμενικών ορίων του δεδικασμένου σε τρίτα πρόσωπα δεν μπορεί ούτε έμμεσα να αιτιολογήσει την επίκληση του κωλύματος της αντίθεσης στη δημόσια τάξη, το αλλοδαπό αυτό δεδικασμένο με τα διευρυμένα υποκειμενικά όρια σε σχέση

---

⁷⁶⁴ Πρβλ. σχ. Tsirikas, Die Anerkennung von Wirkungen ausländischer Prozesshandlungen, ZZPInt 15(2010), σ.163επ..

με τα αντίστοιχα ισχύοντα όρια στο κράτος αναγνώρισης θα παρέμενε έστω και de lege ferenda βάσει της αυτόνομης ερμηνείας του κωλύματος της ευρωπαϊκής δημόσιας τάξης δογματικά ασυνεπές. Εξάλλου, συνήθως, όπου προβλέπεται επέκταση των υποκειμενικών ορίων του δεδικασμένου σε τρίτα πρόσωπα, προνοεί η δικονομική έννομη τάξη του κράτους προέλευσης με την παροχή στον τρίτο κατάλληλων ένδικων βοηθημάτων για την προσβολή της απόφασης. Η δυνατότητα του τρίτου να αμυνθεί έστω ex post απέναντι σε ένα δεδικασμένο ως προς την διαμόρφωση του οποίου, λόγω της μη συμμετοχής του στη δίκη και της στέρησης του δικαιώματος ακρόασης, δεν μπόρεσε να επιδράσει, του διασφαλίζει μια σχετική έναντι των διάδικων μερών ισότητα των όπλων και ως εκ τούτου αποκλείει την προσβολή της δημόσιας τάξης λόγω αντιθέσεως προς την ως άνω αρχή. Πρόβλημα αναγνώρισης σε σχέση με την επέκταση των υποκειμενικών ορίων του δεδικασμένου θα μπορούσε να προκύψει στην περίπτωση που το δεδικασμένο μιας απόφασης ελληνικού δικαστηρίου επεξέτεινε την ενέργειά του σε τρίτα πρόσωπα, τα οποία δεν πήραν μέρος στη δίκη, παρόλο που η τελευταία τους ανακοινώθηκε σύμφωνα με το ά.91 του ΚΠολΔ.

Από τη στιγμή που το ΔΕΕ χρησιμοποιεί το ίδιο κριτήριο για την διάγνωση της εκκρεμοδικίας και την διαπίστωση της αντιφατικότητας των αποφάσεων και εφόσον το κριτήριο αυτό της σχέσης της προδικαστικότητας εμφανίζει αδυναμίες τόσο για τον προσδιορισμό του ευρωπαϊκού αντικειμένου δίκης όσο και για το εύρος του κωλύματος της αντιφατικότητας, αν και τουλάχιστον σε ό,τι αφορά το αντικείμενο της δίκης, η θεωρία του πυρήνα υποστηρίζεται ένθερμα και από μερίδα της θεωρίας και παρά την δογματική ασυνέπεια που δημιουργεί η έλλειψη της λειτουργικής διάκρισης μεταξύ αντικειμένου απόφασης και αντικειμένου δίκης⁷⁶⁵, καθώς το αντικείμενο της απόφασης είναι εκείνο που συμβάλλει καθοριστικά στο εύρος των υποκειμενικών και υποκειμενικών ορίων του δεδικασμένου και εντέλλει στην αξιολόγηση της αντιφατικότητας μεταξύ δύο αποφάσεων με ισχύ δεδικασμένου, θα ήταν ίσως δογματικά ορθότερο να υιοθετηθεί ο προσδιορισμός ενός ευρωπαϊκού αντικειμένου δίκης στενά ερμηνευμένου, το οποίο να υπηρετεί και τον θεσμό της ευρωπαϊκής εκκρεμοδικίας και την αποτελεσματική αντιμετώπιση του φαινομένου των αντιφατικών αποφάσεων υπό το πρίσμα της τελολογίας του συστήματος αναγνώρισης και εκτέλεσης.

---

⁷⁶⁵ Blomeyer, ZPR², §89 III.

Στην απόφαση του ΔΕΕ Hoffman/Krieg, η διάγνωση της αντιφατικότητας των αποφάσεων, αφού διέρχεται από την όμοια συλλογιστική διεργασία της αυτόνομης για την κατάφαση της εκκρεμοδικίας θεωρίας του πυρήνα, το ασυμβίβαστο των αποφάσεων κρίνεται με την in casu διαπίστωση εννόμων σχέσεων κατά το αντικείμενο αντίθετων, χωρίς ωστόσο να είναι ούτε όμοιες κατ' αντικείμενο ούτε να τελούν σε σχέση προδικαστικότητας βάσει ορισμένου δικονομικού δόγματος που εφαρμόζεται στο ευρωπαϊκό αστικό δικονομικό δίκαιο. Παρόλα αυτά η υποθετική κοινή δογματικά ερμηνεία τόσο για το ά.29 όσο και για το α.45.1^γ του Καν1215/2012(ΚανΒρυξΙα) απολήγει αδύνατη, μιας και η θεωρία του πυρήνα δεν μπορεί να θεωρηθεί ότι αντιπροσωπεύει μια ενιαία θεωρία για το αντικείμενο της δίκης, και δη μια θεωρία για το ευρωπαϊκό αντικείμενο δίκης.

Ακόμα, το κριτήριο της αντιφατικότητας των αποφάσεων ως κριτήριο άρνησης της αναγνώρισης παραμένει ασαφές, καθώς, αφού το ΔΕΕ δεν αντιπαραβάλλει αντικειμενικά και υποκειμενικά όρια των δεδικασμένων των αποφάσεων, η δε σχέση της προδικαστικότητας των εννόμων σχέσεων, έστω και αν καθ' υπόθεση εργασίας γίνει δεκτή, δεν είναι ικανή ούτε και αυτή να αιτιολογήσει επαρκώς και με σαφήνεια τον μηχανισμό διάγνωσης της αντιφατικότητας των αποφάσεων ως κωλύματος αναγνώρισης και εκτέλεσης.

Σύμφωνα με συστατική ερμηνεία της έννοιας της αντιφατικότητας, προκειμένου να μπορέσουμε να αξιολογήσουμε αν δύο δεδικασμένα βρίσκονται μεταξύ τους σε αντίφαση, θα πρέπει και τα δύο να αναπτύσσουν σε όμοια έκταση τα αντικειμενικά τους όρια, ώστε τα στοιχεία του ενός να τελούν σε αντιθετική σχέση με τα στοιχεία του άλλου. Το γεγονός δε ότι το δεδικασμένο μιας απόφασης που καθίσταται αντικείμενο αναγνώρισης και εκτέλεσης μπορεί να έχει διευρυμένα όρια σε σχέση με το δεδικασμένο απόφασης του κράτους αναγνώρισης, δεν συνεπάγεται αναγκαία την μεταξύ τους αντιφατικότητα. Η διάσταση των αντικειμενικών ορίων δύο δεδικασμένων δεν θεμελιώνει αναγκαία την μεταξύ τους αντιφατικότητα.

Η περιπτώσιολογική αντιμετώπιση από το ΔΕΕ της ερμηνείας των κωλυμάτων αναγνώρισης δημιουργεί λοιπόν δυσκολία στην ερμηνευτική προσέγγιση του συστήματος αναγνώρισης και εκτέλεσης ως προς τον ορισμό ενός ευρωπαϊκού αντικειμένου δίκης και ως προς τον σαφή προσδιορισμό της διάγνωσης των αντιφατικών αποφάσεων, όπου το δεδικασμένο των αποφάσεων δεν λαμβάνεται υπόψιν, όπως αποδεικνύεται στην απόφαση Hoffmann/Krieg, για τη διάγνωση της αντιφατικότητας.

Η ελεύθερη κυκλοφορία των δικαστικών αποφάσεων όμως προϋποθέτει, όπως υποστηρίχθηκε ανωτέρω, τη συστατική από το ΔΕΕ ερμηνεία των κωλυμάτων. Η δε συστατική ερμηνεία πρέπει να στηρίζεται σε δογματικά στέρεες αρχές, η ερμηνευτική απόδοση των οποίων θα συνιστά καθήκον του ΔΕΕ μέσω της αυτόνομης, συστηματικής ερμηνείας των κανονιστικών διατάξεων.

Αν ακόμα γίνει δεκτό ότι εκτός από την τελεολογική συσχέτιση των ά.29 και 45 του Καν1215/2012(ΚανΒρυξία), υφίσταται και ουσιαστική διαλεκτική σχέση με την έννοια ότι η εφαρμογή των συνεπειών της εκκρεμοδικίας συνεπάγεται την ενεργοποίηση του κωλύματος αναγνώρισης, όπως ανωτέρω υποστηρίχθηκε άλλωστε με την όμοια ερμηνευτική αντιμετώπιση από το ΔΕΕ επί τη βάση της προδικαστικής έννομης σχέσης τόσο της κατάφασης της εκκρεμοδικίας όσο και της διάγνωσης της αντιφατικότητας ως κωλύματος αναγνώρισης, τότε διαπιστώνεται η τάση για όμοια θεωρητική προσέγγιση του αντικειμένου και των εννόμων συνεπειών των αποφάσεων⁷⁶⁶. Ορισμένοι μάλιστα θεωρητικοί⁷⁶⁷ διαβλέπουν ένα ‘ευρωπαϊκό δεδικασμένο’ ως προϋπόθεση της συσχέτισης των δύο αυτών άρθρων του κανονισμού, δίνοντας μια εντελώς διαφορετική οπτική καταρχήν για την ερμηνεία της εκκρεμοδικίας, αφού προτάσσεται για την κατάφασή της ως αξιολογικό κριτήριο όχι το αντικείμενο της δίκης αλλά το αντικείμενο της απόφασης.

Η στενή σχέση που αναπτύσσεται ανάμεσα στο θεσμό της εκκρεμοδικίας και στην αναγνώριση των αποφάσεων και η οποία στηρίζεται εν πολλοίς στην κοινότητα του σκοπού αποφυγής των αντιφατικών αποφάσεων, προτάσσει επιτακτικά την ανάγκη διαμόρφωσης κατά το αυτόνομο ενωσιακό δίκαιο είτε ενός στενού αντικειμένου δίκης ή και ενός στενού αντικειμένου απόφασης, είτε έστω ενός ευρωπαϊκού δεδικασμένου⁷⁶⁸. Η τελευταία όμως πρόταση για τη δημιουργία ενός ευρωπαϊκού δεδικασμένου θα πρέπει να γίνει δεκτή με ιδιαίτερη επιφύλαξη και περίσκεψη, διότι καταστρατηγεί σε υπέρμετρα άνισο βαθμό την ελευθερία των αυτόνομων εθνικών δικονομικών συστημάτων να καθορίζουν το αντικειμενικό και υποκειμενικό εύρος των

---

⁷⁶⁶ Πρβλ και Leipold, Vom nationalen zum europäischen Zivilprozeßrecht, Vom nationalen Recht zum transnationalen, Symposium der rechtswissenschaftlichen Fakultäten Albert-Ludwigs-Universität Freiburg und der Städtischen Universität Osaka, σ.75-76.

⁷⁶⁷ Böhm, Der Streitgegenstandsbegriff des EuGH und seine Auswirkungen auf das österreichische Recht, Bajons/Mayr/Zeiler, Die Übereinkommen von Brüssel und Lugano – Der Einfluß der Europäischen Gerichtsstands- und Vollstreckungsübereinkommen auf den österreichischen Zivilprozeß (Wien 1997), σ.153επ. Αντίθετος Althammer, Unvereinbare Entscheidungen, drohende Rechtsverwirrung und Zweifel an der Kernpunkttheorie-Webfehler im Kommissionsvorschlag für eine Neufassung der Brüssel I-VO?, FS Kaissis, σ.23επ..

⁷⁶⁸ Böhm, Bajons/Mayr/Zeiler, ό.π., σ.153επ. Klamaris, Die griechische ZPO-Regelung in Bezug auf die Rechtskraft im Umfeld des Eurogrundsatzes der Rechtskraft von Entscheidungen, FS Stürmer ‘Επιφυλακτικός για την ύπαρξη ισχυρής τελεολογικής συσχέτισης ο Hess, Europäisches Zivilprozessrecht., σ.322.

εννόμων συνεπειών των δικαστικών αποφάσεων, θίγοντας ταυτόχρονα την πεμπτοσύα του δικαιώματος ακρόασης λόγω των διευρυμένων αντικειμενικών και υποκειμενικών ορίων των εν λόγω εννόμων συνεπειών. Το ευρωπαϊκό δεδικοσμένο θα πρέπει να περιλαμβάνει στα αντικειμενικά του όρια την ελάχιστη δυνατή δέσμευση που θα συνίσταται μόνο στην κρίση για την επίδικη αξίωση και στα υποκειμενικά μόνο τη δέσμευση των διαδίκων, έτσι ώστε να υπηρετείται αποτελεσματικά η συσταλτική ερμηνεία των κωλυμάτων αλλά και να μην θίγονται κατ'ουσίαν τα αντικειμενικά και υποκειμενικά όρια του δεδικοσμένου κατά το αυτόνομο εθνικό δίκαιο του κράτους έκδοσης της απόφασης.

6. Η προσπάθεια προσέγγισης του δεδικοσμένου υπό το πρίσμα της απόφασης C-456/11 Gothaer/Samskip και των κανόνων του διεθνούς δικονομικού δικαίου-ALI/Unidroit

6.1 Κριτική αποτίμηση της απόφασης C-456/11 Gothaer/Samskip της 15.11.2012 για το εύρος της δεσμευτικής ισχύος της απόφασης του δικαστηρίου που κρίνει ότι στερείται διεθνούς δικαιοδοσίας λόγω ύπαρξης ρήτρας παρέκτασης.

Στην απόφαση Gothaer/Samskip, τέσσερις γερμανικές ασφαλιστικές εταιρίες, η μία εκ των οποίων με την επωνυμία 'Gothaer Allgemeine Versicherung A.G.', ενάγουν στα βελγικά δικαστήρια την εταιρία μεταφορών Samskip για διαφορές από τη φορτωτική λόγω ζημιών κατά τη διάρκεια της μεταφοράς μιας μονάδας ζυθοποιίας. Το βελγικό εφετείο της Αμβέρσας, ενώ είχε εκδοθεί πρωτόδικη απόφαση υπέρ των ασφαλιστών, μεταρρύθμισε την τελευταία με τη σκέψη ότι ήταν εαυτό αναρμόδιο να δικάσει την υπόθεση λόγω της ύπαρξης ρήτρας στη φορτωτική, η οποία όριζε ως αποκλειστικά αρμόδια δικαστήρια για την επίλυση των διαφορών τα ισλανδικά δικαστήρια. Αργότερα, οι ασφαλιστές άσκησαν αγωγή αποζημίωσης στο γερμανικό δικαστήριο της Βρέμης. Το δικαστήριο της Βρέμης, ανέστειλε τη διαδικασία ενώπιόν του και απέστειλε προδικαστικά ερωτήματα στο ΔΕΕ σχετικά με την ερμηνεία των ά.32,33 του Καν44/2001 και ειδικότερα αν το δεύτερο δικαστήριο δεσμεύεται τόσο από την κρίση του πρώτου δικαστηρίου ως προς την απόρριψη της αγωγής ως απαράδεκτης λόγω διαπίστωσης της αναρμοδιότητας όσο και από την διαπίστωση της εγκυρότητας της ρήτρας παρεκτάσεως στη φορτωτική, η οποία είχε ως αποτέλεσμα την κήρυξη του πρώτου ως αναρμόδιου. Το δικαστήριο κατ'ουσίαν ερωτά αν οφείλει να αναγνωρίσει απόφαση που κρίνει για το απαράδεκτο(Prozessurteil κατά τη γερμανική

ορολογία) λόγω ελλείψεως διεθνούς δικαιοδοσίας και σε ποια έκταση δεσμεύεται από τις κρίσεις που περιέχονται στο διατακτικό και τις αιτιολογίες της απόφασης.

Το ΔΕΕ αποφάνθηκε ότι οι αποφάσεις των δικαστηρίων των κρατών-μελών, που κρίνουν ότι τα τελευταία στερούνται διεθνούς δικαιοδοσίας λόγω ύπαρξης ρήτρας παρέκτασης υπέρ των δικαστηρίων άλλου κράτους-μέλους αναγνωρίζονται⁷⁶⁹, κατά συνέπεια εμπίπτουν στην έννοια του ά.32, και ακόμα ότι το δικαστήριο της αναγνώρισης δεσμεύεται από την κρίση περί εγκυρότητας της ρήτρας παρεκτάσεως, η οποία εμπεριέχεται στο αιτιολογικό της απόφασης. Η απόφαση του ΔΕΕ δεν θα έδινε αφορμή για ξεχωριστή μνεία και κριτική αξιολόγηση, αν οι σκέψεις του δικαστηρίου που οδήγησαν στην απόφαση αυτή, στηρίζονταν στο α.35παρ.2 και 3 του Καν44/2001 και δεν προσπαθούσαν να δικαιολογήσουν την δέσμευση της κρίσης για την παρέκταση της δικαιοδοσίας μέσω της αυτόνομης ερμηνείας των αντικειμενικών ορίων του δεδικασμένου της προς αναγνώριση απόφασης⁷⁷⁰.

Η αρχή της αμοιβαίας εμπιστοσύνης μεταξύ των δικαιοδοτικών συστημάτων των κρατών-μελών σε συνδυασμό με τον σκοπό της ελεύθερης κυκλοφορίας των δικαστικών αποφάσεων εντός της ένωσης επιτάσσει την υπαγωγή στην έννοια των αποφάσεων, κάθε δικαιοδοτικής κρίσης, όπως κι αν χαρακτηρίζεται. Επομένως, θα πρόκειται για απόφαση που εκδίδεται επί της ουσίας της διαφοράς ή για απόφαση που κρίνει για το παραδεκτό της διαδικασίας. Η ερμηνεία αυτή του Δικαστηρίου βρίσκεται σε πλήρη αρμονία και συνέπεια με την αυτόνομη έννοια του όρου 'απόφαση' στην αναγνώριση, αφού υπηρετεί το σκοπό της αναγνώρισης, που δεν είναι άλλος από την

---

⁷⁶⁹ ΔΕΕ 15.11.2012 C-456/11 σκέψη 27 'Εξάλλου, στην αιτιολογική σκέψη 6 του κανονισμού 44/2001 γίνεται λόγος για τον στόχο «της ελεύθερης κυκλοφορίας των αποφάσεων σε αστικές και εμπορικές υποθέσεις». Ένας τέτοιος στόχος καθιστά εκ φύσεως επιτακτική την ανάγκη ερμηνείας της κατά το άρθρο 32 του κανονισμού 44/2001 εννοίας «απόφαση», η οποία καταλαμβάνει και αποφάσεις με τις οποίες δικαιοδοτικό όργανο κράτους μέλους αποφαίνεται ότι στερείται αρμοδιότητας, θεμελιώνοντας την κρίση του σε ρήτρα περί απονομής δικαιοδοσίας. Πράγματι, η μη αναγνώριση τέτοιων αποφάσεων θα μπορούσε να θίξει σοβαρά την ελεύθερη κυκλοφορία των δικαστικών αποφάσεων.'

⁷⁷⁰ C-456/11, σκέψη 40 'Η έννοια του δεδικασμένου κατά το δίκαιο της Ένωσης δεν εστιάζεται αποκλειστικώς στο διατακτικό της επίδικης δικαστικής απόφασης, αλλά επεκτείνεται και στο σκεπτικό της το οποίο αποτελεί το αναγκαίο υπόβαθρο του διατακτικού της και συνιστά ως εκ τούτου αναπόσπαστο μέρος αυτού [βλ., ιδίως, αποφάσεις της 1ης Ιουνίου 2006, C-442/03 P και C-71/03 P, P & O European Ferries (Vizcaya) και Diputación Foral de Vizcaya κατά Επιτροπής, Συλλογή 2006, σ. I-4845, σκέψη 44, και της 19ης Απριλίου 2012, C-221/10 P, Artgodan κατά Επιτροπής, σκέψη 87]. Λαμβανομένου υπόψη ότι, όπως υπογραμμίστηκε ανωτέρω στη σκέψη 35 της παρούσας απόφασης, οι κοινοί κανόνες περί διεθνούς δικαιοδοσίας τους οποίους εφαρμόζουν τα δικαστήρια των κρατών μελών απορρέουν από το δίκαιο της Ένωσης, ειδικότερα δε από τον κανονισμό 44/2001 και από την προμνησθείσα στη σκέψη 39 της ίδιας απόφασης ανάγκη περί ομοιομορφίας, η έννοια της ισχύος του δεδικασμένου κατά το δίκαιο της Ένωσης ασκεί επιρροή ως προς τον προσδιορισμό των αποτελεσμάτων τα οποία παράγει απόφαση με την οποία το δικαστήριο κράτους μέλους αποφάνθηκε ότι στερείται αρμοδιότητας, θεμελιώνοντας την κρίση του σε ρήτρα περί απονομής δικαιοδοσίας'. Τη δημιουργία ευρωπαϊκού δεδικασμένου από την απόφαση αυτή διαβλέπει ο Adolphsen, Gegenwartsfragen der Anerkennung im internationalen Zivilverfahrensrecht, Hess, Die Anerkennung im internationalen Zivilprozessrecht-Europäisches Vollstreckungsrecht, σ.5Υπέρ ενός ευρωπαϊκού δεδικασμένου εκπορευόμενου ήδη από τη θεωρία του πυρήνα τάσσεται ο Oberhammer, Internationale Rechtshängigkeit, Aufrechnung und objektive Rechtskraftgrenzen in Europa, IPRax 5(2002), σ.431.

ελεύθερη και απρόσκοπτη αναγνώριση και εκτέλεση των δικαστικών αποφάσεων, όπως κι αν ονομάζονται βάσει του εθνικού δικαίου των κρατών-μελών.

Η τελεσίδικη δε απόφαση που εξαφανίζει, μετά από την άσκηση του κατάλληλου ενδίκου μέσου, την πρωτόδικη λόγω έλλειψης διεθνούς δικαιοδοσίας του πρωτοβάθμιου δικαστηρίου θα πρέπει κατά το ΔΕΕ να δεσμεύει το δικαστήριο της αναγνώρισης όχι μόνο με το διατακτικό της, που περιέχει την κρίση για την έλλειψη διεθνούς δικαιοδοσίας του δικαστηρίου, αλλά και για την πραγματική διαπίστωση της ρήτηρας σχετικά με την παρέκταση της διεθνούς δικαιοδοσίας. Η επέκταση της δέσμευσης της κρίσης για την εγκυρότητα της σύμβασης παρέκτασης δεσμεύει ως πραγματική διαπίστωση κατά το ά.35.2 του Καν44/2001⁷⁷¹.

Ακόμα σύμφωνα με το ά.35.3 του Καν44/2001⁷⁷², καθώς η διεθνής δικαιοδοσία του κράτους μέλους προελεύσεως της απόφασης δεν ερευνάται, το δικαστήριο της αναγνώρισης δεσμεύεται από την κρίση του δικαστηρίου προέλευσης της απόφασης σχετικά με την διεθνή δικαιοδοσία και ακολούθως για το παραδεκτό της άσκησης της αγωγής.

Το ΔΕΕ αντιθέτως δεν αποδίδει τη δέσμευση για την εγκυρότητα της συμφωνίας παρεκτάσεως στη διάταξη του ά.35αρ.2, παρά διατυπώνει μία περί δεδικασμένου θεωρία, σύμφωνα με την οποία το δεδικασμένο της απόφασης, που κηρύσσει απαράδεκτη την αγωγή λόγω έλλειψης διεθνούς δικαιοδοσίας, εκτείνεται όχι μόνο στο διατακτικό, αλλά και στο σκεπτικό(αιτιολογικό) της απόφασης ως αναπόσπαστο μέρος αυτής⁷⁷³. Η σκέψη αυτή του ΔΕΕ περί σύνθεσης της έννοιας ενός ευρωπαϊκού δεδικασμένου επιδέχεται έντονη κριτική όχι μόνο στην περίπτωση που η έννοια του δεδικασμένου αναφέρεται στο αντικειμενικό εύρος της δέσμευσης των αποφάσεων περί την αρμοδιότητα αλλά και στην περίπτωση που από μερίδα της θεωρίας διακρίνεται ένας γενικός ορισμός του θεσμού⁷⁷⁴, ο οποίος, υπό την έποψη αυτή καταλύει την εθνικού δικαίου έννοια του δεδικασμένου στις διασυνοριακές διαφορές εντός της ένωσης.

Το εύρος της δέσμευσης των αποφάσεων, που κρίνουν για την διεθνή δικαιοδοσία, οριοθετείται στο ά.35.2,3 του Καν44/2001, καθώς και στο ά.45.2,3 του Καν1215/2012(ΚανΒρυξΙα), οπότε δεν υφίσταται κάποιος ιδιαίτερος λόγος για τον

⁷⁷¹ Κατ' ανάλογη διατύπωση στο ά.45.2 του Καν1215/2012.

⁷⁷² Κατ' ανάλογη διατύπωση στο ά.45.3 του Καν1215/2012.

⁷⁷³ Σκέψη 40 της απόφασης.

⁷⁷⁴ Bach, *Deine Rechtskraft? Meine Rechtskraft!*, EuZW 2(2013),σ.58, αν και παραδέχεται ότι δογματικά η γενίκευση της έννοιας που δέχεται το ΔΕΕ θα ήταν προβληματική.

οποίο το ΔΕΕ θα πρέπει να καταφύγει στη θεωρητική κατασκευή του δεδικασμένου για τις αποφάσεις αυτές. Το συμπέρασμα αυτό προκύπτει και από το ά.35.3 του Καν44/2001, καθώς και στο ά.45.3 του Καν1215/2012(ΚανΒρυξΙα), το οποίο απαγορεύει στο δικαστήριο της αναγνώρισης να αναθεωρήσει επί της ουσίας την προς αναγνώριση απόφαση. Το δικαστήριο της αναγνώρισης δεσμεύεται από τα πραγματικά γεγονότα που επικαλέστηκαν οι διάδικοι και την κρίση που σχηματίστηκε βάσει αυτών σχετικά με την διεθνή δικαιοδοσία του δικαστηρίου έκδοσης της απόφασης. Η δέσμευση ως προς τα εν λόγω πραγματικά γεγονότα λαμβάνει διττή σημασία, αφενός ως απαγόρευση επίκλησης νέων-μη προβληθέντων στη δίκη-πραγματικών γεγονότων και αφετέρου σε συνδυασμό με την α.35.3 του Καν44/2001 ως απαγόρευση αμφισβήτησης αυτών από το δικαστήριο της αναγνώρισης. Η μόνη δυνατότητα που παρέχεται στο δικαστήριο της αναγνώρισης σε σχέση με τα πραγματικά γεγονότα, που κρίθηκαν με την απόφαση για τη διεθνή δικαιοδοσία του δικαστηρίου, συνίσταται στη μεταβολή του νομικού τους χαρακτηρισμού, χωρίς όμως η κρίση του αυτή να οδηγήσει σε επανέλεγχο της διεθνούς δικαιοδοσίας, παρά μόνον αν έχουν παραβιασθεί οι διατάξεις για την διεθνή δικαιοδοσία, όπως προβλέπονται στο ά.35.1 του Καν44/2001, καθώς και του ά.45.1^ε του Καν1215/2012(ΚανΒρυξΙα). Έτσι, για παράδειγμα, αν το δικαστήριο της εκτέλεσης μετά από αίτηση του καθού η εκτέλεση κρίνει ότι το δικαστήριο ήταν αναρμόδιο να δικάσει λόγω συνδρομής μιας βάσης αποκλειστικής δικαιοδοσίας ή λόγω του γεγονότος ότι έπρεπε να χαρακτηρίσει τον εναγόμενο ως καταναλωτή ή ασφαλιζόμενο ή εργαζόμενο προκειμένου να υπαχθεί στις ειδικότερες διατάξεις για την προστασία του ως ασθενέστερου μέρους, των τμημάτων III, IV και V του Κανονισμού⁷⁷⁵, τότε μόνο δικαιολογείται ο έλεγχος της διεθνούς δικαιοδοσίας του δικαστηρίου προέλευσης της απόφασης.

Ωστόσο, η υποχρεωτική δέσμευση του δικαστηρίου της αναγνώρισης από το αιτιολογικό της απόφασης απορρέει ευθέως από το ά.45.2 του Καν1215/2012(ΚανΒρυξΙα) ρύθμιση που επιτάσσει ως εκ τούτου όχι απλώς το ανέλεγκτο της ορθής εφαρμογής των κανόνων διεθνούς δικαιοδοσίας αλλά τη δέσμευση από το περιεχόμενο συνολικά της απόφασης που κρίνει για την αρμοδιότητα του δικαστηρίου.

Αν, από την άλλη μεριά, γίνει δεκτό ότι το ΔΕΕ επιδιώκει να εφαρμόσει την έννοια του δεδικασμένου, που επινόησε για τις αποφάσεις σχετικά με την κατάφαση της

---

⁷⁷⁵ Όπως προστέθηκε και ο εργαζόμενος στην προστασία του ασθενέστερου μέρους κατά τον Καν1215/2012.

διεθνούς δικαιοδοσίας λόγω ύπαρξης στη σύμβαση μεταξύ των μερών ρήτρας περί επέκτασης της αρμοδιότητας σε όλες τις αποφάσεις που καθίστανται κατά το αυτόνομη ερμηνεία των διατάξεων του κανονισμού αντικείμενο αναγνώρισης και εκτέλεσης, τότε καταργείται η προσφυγή στο δεδικασμένο κατά το εθνικό δίκαιο του κράτους έκδοσης της απόφασης. Ο θεσμός του δεδικασμένου εκχωρείται, με την παραδοχή αυτή, από την κυριαρχική σφαίρα της δικονομικής έννομης τάξης του κράτους έκδοσης, στην ευρωπαϊκή δικονομική έννομη τάξη.

Ακόμα, η θέσπιση ενός ευρωπαϊκού δεδικασμένου βασισμένο στο πρότυπο της θεωρίας του πυρήνα, ανατρέπει το θεωρητικό υπόβαθρο της αυτόνομης κατά τον κανονισμό έννοιας της αναγνώρισης, η οποία παύει να συνεπάγεται επέκταση των εννόμων συνεπειών των δικαστικών αποφάσεων και προκαλεί στις έννομες τάξεις με στενό αντικείμενο δεδικασμένου αιφνιδιασμό των διάδικων μερών⁷⁷⁶, καθώς θα δεσμεύονται σε μεγαλύτερη έκταση από το περιεχόμενο της απόφασης και ενδεχομένως κατά προσβολή της δικονομικής δημόσιας τάξης του κράτους αναγνώρισης, εφόσον συγκαταλέγεται το δεδικασμένο στο σκληρό πυρήνα των εθνικών δικονομικών ρυθμίσεων

Θα προκύψει με έμφαση το ζήτημα ύπαρξης αποφάσεων που στην ημεδαπή έννομη τάξη θα γνωρίζουν στενά αντικειμενικά όρια και κατά την διασυνοριακή τους αναγνώριση και εκτέλεση θα ενδύονται δεσμεύσεις λόγω της διευρυμένης αυτόνομης ερμηνείας του ευρωπαϊκού δεδικασμένου. Έτσι, δεν θα εμφανίζεται το πρόβλημα που συνήθως ανακύπτει, όταν η έννομη τάξη του κράτους αναγνώρισης που γνωρίζει στενά όρια δεδικασμένου, καλείται να αναγνωρίσει ένα ιδιαίτερα ευρύ αλλοδαπό δεδικασμένο. Το δεδικασμένο δηλαδή, αν ισχύσει η αντίληψη του ΔΕΕ για την γενίκευση του θεσμού και την εφαρμογή του σε όλες της εμπίπτουσες στο καθ' ύλην πεδίο εφαρμογής προς αναγνώριση αποφάσεις των κρατών-μελών, τότε, αν λειτουργήσει σε παράλληλη με τις σχετικές εθνικού δικαίου διατάξεις, όπως η ευρωπαϊκή εκκρεμοδικία, θα δημιουργήσει περισσότερα προβλήματα απ' όσα θα επιλύσει. Θα εκδίδονται αποφάσεις, οι οποίες θα εμφανίζουν σε έννομες τάξεις με στενό αντικείμενο δεδικασμένου, διακριτές έννομες συνέπειες, στις οποίες τα μέρη θα επιλέγουν να αναγνωρίσουν το ευρωπαϊκό δεδικασμένο, το οποίο δεν θα έρχεται σε αντίθεση ούτε με το έτερο πιθανόν στενό δεδικασμένο που θα ισχύει στο κράτος αναγνώρισης, καθώς στο τελευταίο θα ισχύουν παράλληλα και τα όρια του ευρωπαϊκού

---

⁷⁷⁶ Πρβλ. σύμφωνη γνώμη Althammer/Tolani, Neue Perspektiven für einen gemeineuropäischen Rechtskraftbegriff, ZZPInt 19(2014),σ.243.

δεδικασμένου. Το ευρωπαϊκό δεδικασμένο δηλαδή, αν υποτεθεί ότι θα ισχύσει ποτέ με τον τρόπο αυτό, θα συνεπιφέρει την κατάργηση του κωλύματος της δημόσιας τάξης ως κωλύματος αναγνώρισης, αφού η σημασία της σύγκρισης και αντιπαραβολής των αντικειμενικών και υποκειμενικών ορίων του δεδικασμένου θα έχει αμβλυνθεί.

Τα κριτήρια προσδιορισμού σε κάθε έννομη τάξη της αντικειμενικής και υποκειμενικής έκτασης του δεδικασμένου συνδέονται στενά με την τελολογική συνοχή της εν στενή έννοια δικονομικής δημόσιας έννομης τάξης για ασφάλεια δικαίου και υπό αυτήν την έννοια, η ρύθμιση για ευρύτερα ή στενότερα αντικειμενικά και υποκειμενικά όρια του δεδικασμένου θέτει τα όρια που η κάθε έννομη τάξη της προσδίδει.

6.2. Η ρύθμιση του δεδικασμένου στους ενοποιημένους κανόνες διασυνοριακής διαδικασίας στις εμπορικές διαφορές του ALI/Unidroit.

Το Αμερικανικό Ινστιτούτο Δικαίου(ALI) και το Διεθνές Ινστιτούτο για την ενοποίηση του ιδιωτικού δικαίου(UNIDROIT) συμφώνησαν το 2004 σε μια σειρά από δικονομικές αρχές ευρείας αποδοχής προκειμένου να συμβάλουν στην ενοποίηση των δικονομικών δικαίων και να πετύχουν σταδιακά τη δημιουργία ενιαίων κανόνων διεθνούς δικονομικού δικαίου, το οποίο και θα τυγχάνει εφαρμογής στις διασυνοριακές διαφορές⁷⁷⁷. Η κατηγοριοποίηση των αρχών αυτών δεν συνιστά ούτε συνθήκη ούτε νόμο-πρότυπο που πρέπει να υιοθετηθεί και ως εκ τούτου εναπόκειται στη διακριτική ευχέρεια των κρατών να τις εφαρμόσουν στο εθνικό δικαιοσύστημα. Όσον αφορά το ζήτημα του δεδικασμένου οι κανόνες υιοθετούν την αρχή της οριστικής περάτωσης των διαφορών(*finality of the judgment*) του αγγλικού καινοδικαίου ήδη στον πρώτο βαθμό δικαιοδοσίας αποθαρρύνοντας την επανεξέταση της διαφοράς με την άσκηση των κατάλληλων ενδίκων μέσων και βοηθημάτων. Η μόνη περίπτωση επιτρεπόμενης προσφυγής σε δευτεροβάθμιο δικαστήριο είναι μόνο όταν το δευτεροβάθμιο δικαστήριο το κρίνει απαραίτητο⁷⁷⁸, ήτοι σε εξαιρετικές περιπτώσεις όπου δεν θα έχει τηρηθεί η αρχή της δίκαιης δίκης⁷⁷⁹. Η διαμόρφωση των κανόνων για την εκκρεμοδικία και της εξειδίκευσης των περιπτώσεων κήρυξης της αναρμοδιότητας του δεύτερου επιληφθέντος δικαστηρίου(*declination of jurisdiction*) προσδιορίζει

---

⁷⁷⁷ www.unidroit.org

⁷⁷⁸ ALI/UNIDROIT 2.5 “*Jurisdiction may be declined or the proceeding suspended when the court is manifestly inappropriate relative to another more appropriate court that could exercise jurisdiction.*”

⁷⁷⁹ Hazard/Taruffo/Stürner/Gidi, Introduction to the principles and rules of transnational civil procedure, σε: 33 N.Y.U. J. Int'l L. & Pol. (2001), σ.778

σύμφωνα με τη διατύπωση στο α.28.2⁷⁸⁰ όχι απλώς την ταυτότητα του αντικειμένου των δύο δικών, αλλά το αντικειμενικό εύρος του δεδικασμένου. Το δεδικασμένο πρέπει να καταλαμβάνει το αίτημα του ενάγοντος, τις ενστάσεις του εναγομένου, το διατακτικό της απόφασης καθώς και τις αιτιολογίες. Σύμφωνα δε με το ά.28.3⁷⁸¹, το βιοτικό συμβάν καταλαμβάνεται από τα αντικειμενικά όρια του δεδικασμένου μόνο εφόσον επιδιώκεται η πρόληψη ουσιώδους άδικης μεταχείρισης του θιγόμενου διαδίκου.

XI) Πρόταση αντιμετώπισης των προβλημάτων για την ουσιαστική διευκόλυνση της διασυνοριακής αναγνώρισης και εκτέλεσης των δικαστικών αποφάσεων.

1. Τα συμπεράσματα από την συγκριτική ανάλυση των εννόμων συνεπειών των δικαστικών αποφάσεων αποτελούν χρήσιμο εργαλείο για την κατανόηση των ιδιαιτεροτήτων και ενίοτε των δυσχερειών που μπορούν να προκύψουν για τη διευκόλυνση της διασυνοριακής αναγνώρισής τους ώστε να επιτυγχάνεται η ανεμπόδιστη κυκλοφορία στον ενιαίο ευρωπαϊκό χώρο. Η προσήλωση στην τελολογία του Κανονισμού είναι αυτή που καθορίζει την αυτόνομη ερμηνεία των διατάξεων και την εν πολλοίς διάπλαση του δικαίου μέσα από τη νομολογία. Παράλληλα, όμως, είναι αυτή που πρέπει να καθοδηγεί τον εφαρμοστή του ενωσιακού δικαίου στην ανεύρεση προτάσεων επίλυσης πιθανών δυσχερών προβλημάτων που ανακύπτουν λόγω της συνύπαρξης ετερόκλητων ρυθμίσεων και δικαιοϊκών παραδόσεων των εννόμων τάξεων, που καλούνται να εφαρμόσουν το ενωσιακό δίκαιο, όχι απλώς ως υπερεθνικό αλλά ως εσωτερικό δίκαιο των κρατών μελών. Η παραδοχή αυτή οδηγεί περαιτέρω στο συμπέρασμα ότι η συγκριτική θεώρηση του θεσμού του δεδικασμένου κατά το δικονομικό δίκαιο των εθνικών εννόμων τάξεων δεν έχει απλώς ως σκοπό να καταδείξει, αν και σε ποια έκταση υπάρχουν κοινά σημεία στη ρύθμιση των αντικειμενικών και υποκειμενικών ορίων του θεσμού, αλλά κατά πόσο δικαιοϊκά συστήματα με όμοιες ή παρόμοιες ρυθμίσεις μπορούν να λειτουργήσουν **αυτόνομα** και **παράλληλα** στον ενιαίο ευρωπαϊκό δικαιοϊκό χώρο. Δεδομένου δε του γεγονότος ότι το δεδικασμένο ως κύρια έννομη συνέπεια των δικαστικών αποφάσεων παραμένει στον

---

⁷⁸⁰ ALI/UNIDROIT 28.2 “In applying the rules of claim preclusion, the scope of the claim or claims decided is determined by reference to the claims and defenses in the parties’ pleadings, including amendments, and the court’s decision and reasoned explanation.”

⁷⁸¹ 28.3 “The concept of issue preclusion, as to an issue of fact or application of law to facts, should be applied only to prevent substantial injustice.”

πυρήνα της κανονιστικής εμβέλειας των εθνικών δικονομικών εννόμων τάξεων τόσο κατά τη σταθερή νομολογία του ΔΕΕ-ίσως με την εξαίρεση της απόφασης Gothaer, όπου δημιουργείται ένας ορισμός της έννοιας του δεδικασμένου⁷⁸² όσο και κατά την κρατούσα στη θεωρία άποψη, η συγκριτική θεώρηση του δεδικασμένου επιβεβαιώνει την πρόθεση όχι για εναρμόνιση των εθνικών ρυθμίσεων προς την ευρωπαϊκή έννομη τάξη, αλλά για την εύρυθμη συνύπαρξη και λειτουργία τους στο ευρωπαϊκό κανονιστικό πλαίσιο ρύθμισης των δικονομικών εννόμων σχέσεων, ίσως και με την δημιουργία, στο πλαίσιο επίλυσης του ζητήματος της αντιφατικότητας, ενός ευρωπαϊκού δεδικασμένου που θα δεσμεύει μόνο για την επίδικη αξίωση.

Έτσι, λοιπόν, η ελεύθερη κυκλοφορία των δικαστικών αποφάσεων ως βασική τελολογική προμετωπίδα της αναγνώρισης και εκτέλεσης σύμφωνα με το σύστημα του κανονισμού προδιαθέτει ήδη από τον εννοιολογικό της προσδιορισμό τόσο για την έννοια της αναγνώρισης όσο και για το περιεχόμενο της αυτόνομης ερμηνείας των κωλυμάτων αναγνώρισης και εκτέλεσης. Η σχέση άλλωστε μεταξύ των εθνικών δικονομικών δικαίων και του ενιαίου ευρωπαϊκού δικαστικού χώρου είναι πρωτίστως διαλεκτική. Το ευρωπαϊκό δικονομικό δίκαιο ως εσωτερικό δικονομικό δίκαιο δεν γεννά αναγκαία την υποχρέωση προσαρμογής ή πιο ορθά εναρμόνισης των εθνικών δικονομικών ρυθμίσεων με αυτό, η ενωσιακή κανονιστική προσέγγιση δεν θίγει θεμελιώδεις αρχές και παραδόσεις του εθνικού δικονομικού δικαίου σε βαθμό, που ν' αναιρείται η μοναδική για την κάθε έννομη τάξη ιδιότυπη φυσιογνωμία του δικονομικού δικαίου, όπως ισχύει με τον θεσμό του δεδικασμένου.

2. Η ορθή αποτύπωση της τελολογίας της ευρωπαϊκής εκκρεμοδικίας, όπου συνίσταται στην αποφυγή διεξαγωγής παράλληλων διαδικασιών με το ίδιο επίδικο αντικείμενο, μπορεί να οδηγήσει όχι μόνο στην ορθότερη συσχέτιση των α.45 και 29 του Κανονισμού, αλλά και στην εκφορά συμπερασμάτων για την σχέση του αντικειμένου δίκης και του αντικειμένου της απόφασης, το οποίο και προδιαγράφει τα αντικειμενικά όρια του δεδικασμένου της απόφασης, όπως για παράδειγμα αποτυπώνεται στο α.45.1^δ του Καν 1215/2012.

Θα πρέπει κατά πρώτον να επισημανθεί ότι η ευρωπαϊκή εκκρεμοδικία συνιστά διασυνοριακή εκκρεμοδικία, όπου δηλαδή επιδιώκεται η διάγνωση της ταυτότητας του

---

⁷⁸² Βλ. και Tsirikas, Grenzüberschreitende Bindungswirkung von Prozessurteilen im europäischen Justizraum, ZZPInt 22(107), σ.213 επ., ο οποίος υποστηρίζει ότι η αυτόνομη ερμηνεία του δεδικασμένου που αναλύεται στην υπόθεση Gothaer περιορίζεται μόνο στις αποφάσεις που κρίνουν για την διαδικασία (Prozessurteil), ενώ ακόμα την ερμηνεύει ως απλώς μία δεσμευτική ενέργεια (Bindungswirkung) της απόφασης που κρίνει για την αρμοδιότητα λόγω ύπαρξης ρήτρας παρεκτάσεως και όχι ως δεδικασμένο.

αντικειμένου αλλοδαπών διαδικασιών. Αυτή η διερεύνηση της ταυτότητας του ένδικου αντικειμένου καθίσταται δυσχερής για το δικαστή του πρώτου χρονικά επιληφθέντος δικαστηρίου, έστω και αν *prima facie* η θεωρία του πυρήνα επιχειρεί να απλοποιήσει την αναζήτηση της ταυτότητας των αγωγικών αιτημάτων με την διερεύνηση του κοινού πυρήνα, του κοινού σκοπού των αγωγών μέσω της σχέσης της προδικαστικότητας των εννόμων σχέσεων που προβάλλονται σε αυτές. Έτσι, λοιπόν, οι θιασώτες της θεωρίας του πυρήνα διακρίνουν σε αυτήν ένα ιδιαίτερα διευρυμένο αντικείμενο δίκης, το οποίο ικανοποιεί πλήρως τόσο τους σκοπούς της εκκρεμοδικίας όσο τελικά και το σκοπό αποφυγής των αντιφατικών αποφάσεων, δηλαδή αντιφατικών δεδικασμένων, καθώς επιτυγχάνεται με τον τρόπο αυτό η κάλυψη όσο το δυνατόν περισσότερων περιπτώσεων αντιφατικότητας και τελικά η αποφυγή του κινδύνου άρνησης της αναγνώρισης⁷⁸³. Ωστόσο, δεν πρέπει να δοθεί η εντύπωση, σύμφωνα με την οικεία εδώ θέση, ότι η θεωρία του πυρήνα αντιπροσωπεύει μια αυτόνομη ερμηνεία ενός ευρωπαϊκού αντικειμένου δίκης, καθώς το ΔΕΕ διετύπωσε τη θεωρία του πυρήνα προκειμένου να διαμορφώσει καταρχήν την έννοια της εκκρεμοδικίας, χωρίς να διαβλέπει σε αυτήν μια αυτόνομη δογματική θεώρηση του αντικειμένου δίκης, έστω κι αν επέκτεινε ουσιαστικά την εφαρμογή της στην ερμηνεία της αντιφατικότητας των αποφάσεων, στην ερμηνεία της αντιφατικότητας δηλαδή του αντικειμένου των αποφάσεων. Έτσι, οι θεσμοί του δικονομικού δικαίου που σχετίζονται με το αντικείμενο της δίκης όπως η εκκρεμοδικία και το δεδικασμένο, τυγχάνουν διαφορετικής νομολογιακής μεταχείρισης, καθώς το ΔΕΕ από τη μία μεριά προϋποθέτει την θεωρία του πυρήνα ως κοινή βάση για την ερμηνεία της εκκρεμοδικίας και των αντιφατικών αποφάσεων σύμφωνα με το ά.45.1^δ του Καν1215/2012(ΚανΒρυξΙα), δηλαδή ως κοινή βάση της εκκρεμοδικίας και του αντικειμένου της απόφασης, ενώ από την άλλη διατηρεί τα αντικειμενικά και υποκειμενικά όρια του δεδικασμένου στην εθνική δικονομική έννομη τάξη.

Η θεωρία του πυρήνα, λόγω ακριβώς των αδυναμιών της που την καθιστούν προβληματική για την κατάφαση της εκκρεμοδικίας θα έπρεπε, έστω κι αν το ΔΕΕ παγιώνει την θέση του αυτή, να περιορισθεί, ώστε να λειτουργεί μόνο σε σχέση με την εκκρεμοδικία και να μην επεκτείνεται στην ερμηνεία των αντιφατικών αποφάσεων.

Η απόφαση Hoffmann/Krieg ωστόσο με την αυτόνομη ερμηνεία του κωλύματος της αντιφατικότητας οδηγεί στο συμπέρασμα ότι το ΔΕΕ διαβλέπει ένα ενιαίο

---

⁷⁸³ Koch, Unvereinbare Entscheidungen, σ.161.

αντικείμενο δίκης για την εκκρεμοδικία και για το αντικείμενο της απόφασης, παραβλέποντας το γεγονός ότι μία τέτοια παραδοχή είναι αφενός μεν ξένη προς την τεολογία της αναγνώρισης, όπου η συσταλτική ερμηνεία χάριν της ελεύθερης κυκλοφορίας των δικαστικών αποφάσεων κυριαρχεί, και αφετέρου ολότελα ασυμβίβαστη με μία παραδοχή τόσο περί δήθεν νομολογιακής διαμόρφωσης των αντικειμενικών ορίων ενός ευρωπαϊκού δεδικασμένου όσο και ενός ευρωπαϊκού αντικειμένου δίκης⁷⁸⁴.

Επομένως, το ΔΕΕ θα πρέπει να εγκαταλείψει την θέση περί ενός ιδιαίτερος διευρυμένου αντικειμένου δίκης στην εκκρεμοδικία, το οποίο ταυτόχρονα εξυπηρετεί και την διαπίστωση της αντιφατικότητας των αποφάσεων και θα πρέπει να αναθεωρήσει τη θεωρία του πυρήνα και να στραφεί προς μία συσταλτική εκδοχή του αντικειμένου της δίκης λόγω της ανάγκης για συσταλτική ερμηνεία των κωλυμάτων αναγνώρισης και εκτέλεσης. Η σύλληψη της αναγνώρισης και εκτέλεσης των αποφάσεων σε ένα ενιαίο σύστημα, το οποίο, όχι μόνον πραγματώνει την άμεση εκτέλεση των αποφάσεων, αλλά και την πλήρη αναγνώριση των εννόμων συνεπειών τους, όπως αυτές ισχύουν στο κράτος έκδοσης της απόφασης, καθιστά απαραίτητη την αυτόνομη ενιαία στενή ερμηνεία κατά τον Κανονισμό, όχι μόνον ενός αντικειμένου δίκης για την εκκρεμοδικία, αλλά και ενός αντικειμένου της απόφασης κατά την διαδικασία διαπίστωσης της αντιφατικότητας των εννόμων συνεπειών της.

Η διατήρηση ωστόσο των διευρυμένων ορίων της ευρωπαϊκής εκκρεμοδικίας καταλείπει, όπως ειπώθηκε ανωτέρω, την δυνατότητα να ερμηνευθεί στενά το αντικείμενο της απόφασης ή να διαμορφωθεί ένα ευρωπαϊκό δεδικασμένο με στενά αντικειμενικά και υποκειμενικά όρια που θα επιλύει την αντιφατικότητα στο πλαίσιο του ά.45 του Καν1215/2012(ΚανΒρυξΙα).

XII) Συμπεράσματα από την αυτόνομη ερμηνεία των κωλυμάτων αναγνώρισης και εκτέλεσης από το ΔΕΕ.

---

⁷⁸⁴ Βλ. και την θεώρηση του Dohm, ο οποίος κάνει λόγο για δεδικασμένο στην ερμηνεία του 34.3 του Καν44/2001 και κάνει κριτική στην λειτουργική συσχέτιση της εκκρεμοδικίας με το δεδικασμένο εξ αφορμής της ερμηνείας του α.34αρ.3, χωρίς όμως το 34αρ.3 του Καν44/2001 να ερμηνεύεται βάσει του θεσμού του δεδικασμένου είτε κατά αυτόνομη θεώρηση είτε κατά υιοθέτηση για την διαπίστωση της αντιφατικότητας των αποφάσεων μιας εθνικού δικονομικού δικαίου ερμηνείας του θεσμού.

1. Πρόταση για συσταλτική ερμηνεία των α.45 και 29 του Καν1215/2012(ΚανΒρυξΙα), εφόσον το ΔΕΕ προκρίνει την ενιαία ερμηνευτική τους αντιμετώπιση.

Η προβληματική της αναγνώρισης και εκτέλεσης των αποφάσεων, ιδίως υπό το πρίσμα της αναγνώρισης των εννόμων συνεπειών των δικαστικών αποφάσεων κατά το εύρος των από το δικονομικό δίκαιο του κράτους προελεύσεως προσδιοριζόμενων αντικειμενικών και υποκειμενικών ορίων τους μπορεί να συνοψισθεί σε τρία βασικά θεμελιώδη δογματικά ζητήματα.

Το πρώτο έγκειται στη διερεύνηση της ανάγκης για θεμελίωση ενός ευρωπαϊκού αντικειμένου δίκης ή και ενός ευρωπαϊκού δεδικασμένου ως σημείου αναφοράς για τη διάγνωση της αντιφατικότητας των αντιπαραβαλλόμενων αντιφατικών δικαστικών αποφάσεων. Το δεύτερο συνίσταται στο εάν κατ'ελάχιστον- με την προϋπόθεση ότι το δεδικασμένο ως δικονομικός θεσμός παραμένει στον πυρήνα του εθνικού δικονομικού δικαίου- ο προσδιορισμός του αντικειμένου της δίκης σε ευρωπαϊκό επίπεδο θα είναι ενιαίος τόσο για την εκκρεμοδικία όσο και για το δεδικασμένο, οπότε το κριτήριο για την διάγνωση της αντιφατικότητας ως κωλύματος αναγνώρισης θα αποτελεί το ευρωπαϊκό αντικείμενο δίκης κατά την αυτόνομη ερμηνεία του συνόλου των διατάξεων που επηρεάζει και τρίτον, αν για τον προσδιορισμό του ευρωπαϊκού αντικειμένου δίκης κρίσιμη είναι η θεώρηση της ενότητας του βιοτικού συμβάντος και όχι το αίτημα του ενάγοντος, όπως *prima facie* έχει δείξει η διάγνωση της ευρωπαϊκής εκκρεμοδικίας στην υπόθεση *Gubisch/Palumbo*, και κατ' επέκταση ποιο θα είναι το εύρος της ενότητας αυτής και η ειδικότερη σημασία της για την κατάφαση της εκκρεμοδικίας ή και για την κρίση περί της αντιφατικότητας των δικαστικών αποφάσεων.

Υπάρχει, εντούτοις, η άποψη ότι εφόσον η νομολογία του ΔΕΕ με την θεωρία του πυρήνα για την εκκρεμοδικία και ειδικότερα την ταυτότητα του αντικειμένου μεταξύ δύο δικών έχει κατά το μάλλον ή ήττον παγιωθεί, θα πρέπει τα εθνικά δικονομικά συστήματα που παρουσιάζουν πιο στενά όρια εκκρεμοδικίας να την προσεγγίσουν με ανάλογες τροποποιητικές, βάσει του ήδη υφιστάμενου ευρωπαϊκού νομολογιακού κεκτημένου, παρεμβάσεις. Γεγονός, όμως, είναι ότι, λόγω της συστηματικής θεώρησης των διατάξεων του κανονισμού, το ΔΕΕ ερμηνεύει πολλές φορές με τον ίδιο τρόπο, όπως συμβαίνει και στην περίπτωση των α.29 και 45.1' του Καν1215/2012(ΚανΒρυξΙα), διατάξεις που έχουν κοινή τελολογία. Έτσι, λοιπόν, το εκάστοτε εθνικό δικονομικό δίκαιο που παρουσιάζει αποκλίνουσες ρυθμίσεις σε σχέση με τις ισχύουσες στο ευρωπαϊκό δικονομικό σύστημα, θα έπρεπε, αν δεχόμασταν την παραπάνω άποψη ως ορθή, ότι δηλαδή θα έπρεπε τα εθνικά δικονομικά συστήματα να

προσαρμόζονται στις ευρωπαϊκές νομολογιακές επιταγές, να μεταβάλει τη ρύθμιση τόσο της εκκρεμοδικίας όσο και του δεδικασμένου και να τις προσαρμόσει στο πλαίσιο της θεωρίας του πυρήνα. Το δεδικασμένο όμως παραμένει ως βασική συνέπεια της δικαστικής απόφασης στις θεμελιώδεις ρυθμίσεις της εκάστοτε δικονομικής εννόμου τάξης.

Η θεώρηση του αντικείμενου της δίκης στα εθνικά δικονομικά συστήματα συμβάλλει στην διαπίστωση του τρόπου λειτουργίας της δικονομικής έννομης τάξης με τον καθορισμό των αντικειμενικά σύνθετων δικών, την δημιουργία της εκκρεμοδικίας και την συμβολή στη διαγραφή των αντικειμενικών ορίων του δεδικασμένου. Ωστόσο, ακόμα κι αν η οιαδήποτε τελεολογική σύμπτωση συνδέει του δικονομικούς θεσμούς μεταξύ τους, το γεγονός αυτό δεν συνεπάγεται ταυτόχρονα και την συστηματική θεώρησή τους υπό την έποψη της κοινής νομικής τους αντιμετώπισης. Η εκκρεμοδικία και το δεδικασμένο στο εθνικό δικονομικό σύστημα μπορεί να συνδέονται με την κοινή τελεολογία της αποφυγής των αντιφατικών αποφάσεων, αλλά, καθώς επιτελούν διαφορετική λειτουργία στο δικονομικό σύστημα, δεν εξετάζονται με ενιαίο τρόπο. Αυτή η διακριτή τους συνύπαρξη επιτρέπει την διαφορετικότητα των αντικειμενικών και υποκειμενικών τους ορίων χωρίς να δημιουργούνται αμφιβολίες για την δογματική συνέπεια της θεώρησης του αντικείμενου της δίκης.

Το ΔΕΕ πρωτοτυπεί, καθώς ερμηνεύει συστηματικά και μάλιστα υπό το πρίσμα ενιαίας αυτόνομης ερμηνείας την ευρωπαϊκή εκκρεμοδικία και τα κωλύματα της αντιφατικότητας των αποφάσεων, έτσι τουλάχιστον όπως συνάγεται από την οριοθέτηση της αντιφατικότητας των αποφάσεων στην υπόθεση Hofmann/Krieg και την ταυτότητα του επίδικου αντικείμενου στην υπόθεση Gubish/palumbo. Η θέση του αυτή απηχεί με όρους που ανάγονται στην ερμηνευτική του δικονομικού δόγματος την ενιαία δικαική αντιμετώπιση της ταυτότητας του αγωγικού αιτήματος και του αντικείμενου της απόφασης και ως εκ τούτου και του αντικείμενου του δεδικασμένου.

Αν, ωστόσο, η ταυτότητα του αιτήματος των δύο δικών ή και το αντικείμενο της δίκης κατά το εθνικό δίκαιο μπορεί να εναρμονιστεί με την θεωρία του πυρήνα του ευρωπαϊκού δικονομικού δικαίου, το δεδικασμένο κατά την κρατούσα στην επιστήμη θέση, έστω κι αν η νομολογία του ΔΕΕ δεν εμφανίζεται σταθερή ως προς αυτό, πρέπει να αποτελεί εθνικό δικαικό θεσμό, του οποίου η διαμόρφωση να προσδιορίζεται αποκλειστικά από τους δικονομικούς κανόνες του δικάζοντος δικαστηρίου. Διαφορετικά, η δημιουργία ενός ευρωπαϊκού δεδικασμένου με ιδιαίτερα διευρυμένα

αντικειμενικά όρια θα διακινδύνευε την ελεύθερη κυκλοφορία των δικαστικών αποφάσεων λόγω της συχνότητας εμφάνισης αντιφατικών δεδικασμένων.

2. Η ανασφάλεια δικαίου λόγω της νομολογιακής διαμόρφωσης του δικονομικού δικαίου.

Η προδικαστική παραπομπή αιτημάτων των δικαστηρίων των κρατών-μελών σχετικά με την ερμηνεία του ενωσιακού δικαίου αποβλέπει στην δημιουργία ενός νομολογιακού κεκτημένου, που ερμηνεύει και παράλληλα συνθέτει σε μία ενότητα το σύστημα της ενωσιακής έννομης τάξης. Ενώ όμως με την αυτόνομη ερμηνεία το ΔΕΕ επιλύει τα ζητήματα υπηρετώντας το σύστημα και την τελολογία του κανονισμού, εντούτοις η *in casu* νομολογιακή αντιμετώπιση των ζητημάτων επιτρέπει την ανάδυση αντιφάσεων και την υιοθέτηση θέσεων για θεμελιώδη ζητήματα εν προκειμένω του δικονομικού δικαίου, όπως για την ταυτότητα του αντικειμένου της δίκης, οι οποίες δεν μπορούν να τηρηθούν με συνέπεια στο συνολικό εύρος των ρυθμίσεων του κανονισμού. Για παράδειγμα, ήδη, ενώ στο σύστημα αναγνώρισης και εκτέλεσης του κανονισμού υπάγονται αποφάσεις που εμπίπτουν στο καθ' ύλην πεδίο εφαρμογής, το ΔΕΕ κρίνει ότι μπορούν να εφαρμοσθούν τα κωλύματα αναγνώρισης και εκτέλεσης και σε αποφάσεις που εξαιρούνται από το σύστημα του κανονισμού. Έτσι, λοιπόν, διευρύνεται το σύνολο των αποφάσεων που μπορούν να κριθούν ως αντιφατικές, παρόλο που ισχύει η τελολογία της συσταλτικής ερμηνείας των κωλυμάτων αναγνώρισης και δη η συσταλτική ερμηνεία του κωλύματος της αντιφατικότητας.

3. Το δεδικασμένο ως θεσμός της εθνικής εννόμου τάξεως

Το δεδικασμένο δεν μπορεί ως θεσμός να ρυθμίζεται έξω από τα όρια του εκάστοτε εθνικού δικαίου, ήτοι να διαμορφωθεί μία αυτόνομη ερμηνεία του δεδικασμένου αποκλειστικά για το ζήτημα των αντιφατικών αποφάσεων, διότι το εύρος των αντικειμενικών και υποκειμενικών του ορίων ή ο προσδιορισμός της ενέργειας αποκλεισμού των ενστάσεων που απορρέει από αυτόν, επηρεάζονται όχι μόνο από το αντικείμενο της δίκης, αλλά, όπως αναδείχθηκε, από την συγκριτική μελέτη του θεσμού κατά την διαμόρφωση και λειτουργία του στην εκάστοτε εξεταζόμενη έννομη τάξη, από τις δικαιοϊκές αρχές και παραδόσεις που διαμορφώνουν το εθνικό δικονομικό δίκαιο. Για τον λόγο αυτόν, ακόμη κι αν το ΔΕΕ διατύπωνε έναν ορισμό του ευρωπαϊκού αντικειμένου δίκης σε στενά ερμηνευμένο πλαίσιο ώστε να υπηρετείται το δικαίωμα πρόσβασης σε δικαστήριο και να οριοθετείται με σαφήνεια το εύρος της αντιφατικότητας των αποφάσεων, με συνέπεια στο στάδιο της αναγνώρισης και της

εκτέλεσης να επιτυγχάνεται η ελεύθερη κυκλοφορία των δικαστικών αποφάσεων, δεν θα έπρεπε να επεκτείνει τη δικαιοπλαστική του συμβολή στην οριοθέτηση βάσει του ευρωπαϊκού αντικειμένου δίκης, ενός ευρωπαϊκού δεδικασμένου. Άλλωστε, η νομολογία του ΔΕΕ βεβαιώνει σταθερά την άποψη υπέρ της εθνικού δικαίου διαμόρφωσης του θεσμού.

Η πολύπλευρη διαμόρφωση των ορίων του δεδικασμένου δεν αφήνει ασφαλές περιθώριο για νομολογιακή διάπλαση ενός θεσμού εκτός δογματικού κανονιστικού πλαισίου, η υπόσταση του οποίου είναι αναπόσπαστα συνδεδεμένη με τα στοιχεία της εθνικής δικονομικής εννόμου τάξεως σε σημείο που ακόμα στους κόλπους του εθνικού εσωτερικού δικαίου να παραμένει έντονη η συζήτηση για τον προσδιορισμό των ορίων του. Χαρακτηριστικό παράδειγμα συνιστά το γαλλικό δίκαιο, όπου υπήρξε νομολογιακή αναθεώρηση των αντικειμενικών ορίων του δεδικασμένου, ενώ και οι εξαιρέσεις στη διαγραφή των αντικειμενικών ορίων του ελληνικού δεδικασμένου υπό την έννοια ενός σχετικού δεδικασμένου, το οποίο καλύπτει τα πραγματικά περιστατικά, ή της ενέργειας παρεμβάσεως του γερμανικού δικαίου όπου το δεδικασμένο της απόφασης αυτής καλύπτει αντιστοίχως τις αιτιολογίες αναδεικνύουν με τον πιο εμφαντικό τρόπο τη διαπίστωση αυτή.

Το δεδικασμένο, λοιπόν, είναι θεσμός που επηρεάζει το δικονομικό σύστημα, μέσα στο οποίο προβλέπεται, αλλά και επηρεάζεται σε τέτοιο βαθμό από αυτό, ώστε οιαδήποτε σκέψη για την δημιουργία ενός ευρωπαϊκού δεδικασμένου μέσα σε ένα μη δογματικό κανονιστικό σύστημα, όπως το δικαιοσύνη του Καν44/2001, καθώς και του Καν1215/2012(ΚανΒρυξΙα), το οποίο ρυθμίζει ορισμένα μόνον επιμέρους στάδια της διαδικασίας της πολιτικής δίκης, χωρίς να λαμβάνει θέση για θεμελιώδεις θεσμούς του δικονομικού δικαίου που αναγκαία συνέχουν την δογματική πληρότητα ενός αυτοτελούς δικονομικού συστήματος, θα δημιουργούσε περισσότερα προβλήματα από αυτά που θα μπορούσε ενδεχομένως να επιλύσει. Σ' αυτό δεν συμβάλλουν μόνο οι αποκλίσεις στο ρυθμιστικό εύρος του συγκεκριμένου θεσμού στις επιμέρους ευρωπαϊκές έννομες τάξεις αλλά κυρίως η δομή και η λειτουργική συνοχή του ευρωπαϊκή δικονομικού δικαίου.

Η έλλειψη δογματικής προσέγγισης ενός ευρωπαϊκού αντικειμένου δίκης καθιστά εξαιρετικά δυσχερή την αποτελεσματική ρύθμιση θεσμών όπως του δεδικασμένου και επιμέρους δικονομικών ζητημάτων που σχετίζονται άμεσα με αυτό. Έτσι, λοιπόν, οι εθνικές έννομες τάξεις θα διατηρούν πάντοτε την αξία και τη σημασία τους στην εύρυθμη λειτουργία του ευρωπαϊκού δικονομικού δικαίου, το οποίο από μόνο του

χωρίς δογματική συνοχή δεν μπορεί να αυτονομηθεί και να διατηρεί την αυτοτέλειά του πέρα και πάνω από τις εθνικές ρυθμίσεις, στις οποίες άλλωστε ο κανονισμός παραπέμπει σε αρκετές περιπτώσεις. Ακόμα όμως και στο σύστημα της αναγνώρισης και της εκτέλεσης, η ερμηνεία της αναγνώρισης ως επέκτασης των εννόμων συνεπειών των αλλοδαπών αποφάσεων, υποδηλώνει αυτή την συμπόρευση των εθνικής εννόμου τάξεως με το ευρωπαϊκό δικονομικό δίκαιο.

4. Η εφαρμογή της αρχής της επέκτασης των εννόμων συνεπειών των αλλοδαπών δικαστικών αποφάσεων.

Από τη στιγμή που ο δικαστής του κράτους της αναγνώρισης καλείται να ερμηνεύσει την αναγνώριση ως επέκταση των εννόμων συνεπειών των αλλοδαπών δικαστικών αποφάσεων δεν θα πρέπει να κρίνει το αλλοδαπό δεδικασμένο με τα κριτήρια της δικής του εννόμου τάξεως, διότι διαφορετικά δεν θα πρόκειται για επέκταση των εννόμων συνεπειών, αλλά για προσαρμογή τους στις αντίστοιχες έννομες συνέπειες ισχύουσες στην έννομη τάξη της αναγνώρισης ή για περιοριστική εφαρμογή τους. Οι μοναδικοί περιορισμοί στην καταρχήν ανεπιφύλακτη αναγνώριση του αλλοδαπού δεδικασμένου συνίστανται στην παραβίαση της δημόσιας τάξης, στην ειδικότερη προσβολή του δικαιώματος ακρόασης κατά την επίδοση του εισαγωγικού της δίκης δικογράφου και στην ασυμβατότητα των αποφάσεων, δηλαδή τα προβλεπόμενα στον κανονισμό κωλύματα είναι εκείνα που θέτουν μόνο φραγμό στην αναγνώριση και την εκτέλεση. Ο δικαστής του κράτους της αναγνώρισης οφείλει να εξετάσει μόνο τα προβλεπόμενα στον Κανονισμό Βρυξέλλες Ια κωλύματα και δη να βασίζεται στην αυτόνομη ερμηνεία που το ΔΕΕ τους προσδίδει. Η δε συσταλτική εφαρμογή των κωλυμάτων ως γενικότερη ερμηνευτική αρχή του δικαίου της αναγνώρισης τον καθοδηγεί προς την κατεύθυνση της αναγνώρισης παρά της άρνησης της αναγνώρισης και της ανάγκης για θεμελίωση των κωλυμάτων. Η συγκριτική έρευνα έχει καταδείξει ότι παρά την διάσταση ως προς το εύρος των αντικειμενικών και υποκειμενικών ορίων του δεδικασμένου των εθνικών εννόμων τάξεων, η δικαιοπολιτική βάση του θεσμού και η λειτουργία του είναι κοινή στις έννομες τάξεις του ηπειρωτικού δικαίου και του κοινοδικαίου, και ακόμα δε ότι και οι εξαιρέσεις στην νομολογία των εθνικών εννόμων τάξεων καθιστούν τις διαφορές στο αντικειμενικό και υποκειμενικό εύρος, στοιχεία απλώς προσδιοριστικά της μοναδικής δικαιοκτικής διαμόρφωσης της εκάστοτε εννόμου τάξεως, που δεν πρέπει όμως να δίνουν αφορμή για άρνηση της αναγνώρισης, εκτός εάν παραβιάζονται κατάφωρα θεμελιώδη

δικαιώματα του εναγομένου ή θεμελιώδεις δικονομικές αρχές του κράτους αναγνώρισης κατά πρόδηλο τρόπο.

Η ανάγκη για αποδοχή του αλλοδαπού δεδικασμένου στο κράτος αναγνώρισης ως εθνικού δεδικασμένου προκύπτει άλλωστε και από την δυνατότητα επιλογής forum βάσει του κανονιστικού συστήματος ρύθμισης της διεθνούς δικαιοδοσίας. Σε επίπεδο δηλαδή διασυνοριακής επίλυσης των διαφορών, όπου οι διαζευκτική επιλογή βάσεων διεθνούς δικαιοδοσίας καταλείπει στον ενάγοντα την ευχέρεια επιλογής του forum στην έννομη τάξη του οποίου επιτυγχάνει ταχύτερη εκδίκαση ή ενός ευνοϊκότερου δεδικασμένου, όπου δηλαδή ρυθμίζεται από τον κανονισμό ένα θεμιτό forum shopping, ο δικαστής του κράτους αναγνώρισης πρέπει καταρχήν να αναγνωρίζει ανεπιφύλακτα την αλλοδαπή απόφαση και όπου προβάλλεται ένσταση να προβαίνει, με οδηγό την αυτόνομη ερμηνεία του ΔΕΕ, σε στάθμιση των δικαιικών κανόνων της δικής του δικονομικής και συνταγματικής εννόμου τάξεως, καθώς και να λαμβάνει υπόψιν του τις υπερσυνταγματικής ισχύος ευρωπαϊκές δικαιοτικές αρχές, εφόσον δηλαδή αναγνωρίζει τη δυνατότητα η διαφορά να εκδικάζεται σε τόπο διαφορετικό από τον τόπο εκτέλεσης. Η αναγνώριση λοιπόν ως επέκταση των εννόμων συνεπειών των αλλοδαπών δικαστικών αποφάσεων είναι η φυσική απόρροια πρωτίστως του σεβασμού των κυρίαρχων εθνικών εννόμων τάξεων.

5. Η δυσχερής εφαρμογή του κωλύματος της αντίθεσης στη δημόσια τάξη, καθώς και της προσβολής του δικαιώματος δικαστικής ακρόασης. Ειδικότερα η περίπτωση των διευρυμένων υποκειμενικών ορίων του αλλοδαπού δεδικασμένου.

Η παραβίαση της δικονομικής δημόσιας τάξης παραπέμπει στην παραβίαση των θεμελιωδών αρχών, που συνέχουν το πλέγμα των δικονομικών διατάξεων του κράτους αναγνώρισης ή των υπέρτερων συνταγματικής ισχύος αρχών ή δικαιωμάτων του κοινοτικού δικαίου.

Ωστόσο, η τελολογική συστολή της ερμηνείας της δημόσιας τάξης από το ΔΕΕ και η περιοριστική για την ερμηνεία παραπομπή στις θεμελιώδεις δικονομικές αρχές που ισχύουν στον ευρωπαϊκό δικαιοϊκό χώρο ή στο κράτος αναγνώρισης είναι επισφαλής και δεν υπηρετεί το σκοπό για τον οποίο θεσμοθετήθηκε. Το αποδεικνύει η αδυναμία έλεγχου της συμβατότητας μιας απόφασης με την κατά αυτόνομη ερμηνεία δημόσια τάξη ή τη δημόσια τάξη του forum της αναγνώρισης, καθώς η παραβίαση μιας θεμελιώδους συνταγματικής ή υπέρ-συνταγματικής αρχής θεμελιώνεται δυσχερώς, όχι μόνο λόγω της μη άμεσης εφαρμογής των υπέρτερων αυτών δικαιοτικών αρχών στις έννομες σχέσεις των διάδικων μερών, αλλά κυρίως λόγω της κυρίαρχης ερμηνευτικής

στον κανονισμό κατεύθυνσης του προσδιορισμού της έννοιας της ‘προφανούς παραβίασης’ της δημόσιας τάξης.

Η παραβίαση του δικαιώματος δικαστικής ακρόασης ως ειδικότερη παραβίαση της δημόσιας τάξης του κράτους αναγνώρισης στις περιπτώσεις που δεν εμπίπτουν στο ά.451.β του Καν1215/2012 θα μπορούσε να θεμελιωθεί, εφόσον η παραβίαση είναι προφανής και θίγεται ο πυρήνας του δικαιώματος δικαστικής ακρόασης σε κάθε διαδικαστική φάση- δυνατότητα ανάπτυξης πραγματικών ισχυρισμών, προσκόμισης αποδείξεων, εύλογου χρόνου προβολής ενστάσεων-, από την έναρξη της δίκης μέχρι και την έκδοση της δικαστικής απόφασης.

6. Η ανάγκη αυτόνομης ερμηνείας των όρων προσδιορισμού της αντιφατικότητας των αποφάσεων κατά την αναγνώριση του αλλοδαπού δεδικασμένου.

Η ασαφής ερμηνευτική προσέγγιση του ΔΕΕ στο ζήτημα της αντιφατικότητας προκαλεί με τη σειρά της την δυσχερή θεμελίωσή της ως κωλύματος αντιφατικότητας. Θα πρέπει, λοιπόν, λαμβάνοντας υπόψιν και τις ανωτέρω παρατηρήσεις σχετικά με τα αντικειμενικά και υποκειμενικά όρια του δεδικασμένου των εθνικών εννόμων τάξεων, καθώς και την δυνατότητα θέσπισης ενός ευρωπαϊκού δεδικασμένου να γίνει η ακόλουθη διάκριση ανάλογα με την θέση ή όχι σε εφαρμογή του τελευταίου.

Σε περίπτωση που θα διαμορφωθεί αυτόνομα ένα ευρωπαϊκό δεδικασμένο, με αφορμή ή με βάση την υπόθεση Gothaer, αυτό θα πρέπει να ισχύει μόνο για τον προσδιορισμό των κριτηρίων της αντιφατικότητας των δικαστικών αποφάσεων και όχι ως ένας θεσμός ευρωπαϊκός προς τον οποίο πρέπει να συμμορφωθούν τα εθνικά δίκαια και να μεταβάλουν τη δική τους θεώρηση των αντικειμενικών και υποκειμενικών του ορίων. Όπως αντιστοίχως το ΔΕΕ ενήργησε στον προσδιορισμό της εκκρεμοδικίας και όρισε την ταυτότητα του αντικειμένου των δικών για την κατάφαση της ευρωπαϊκής εκκρεμοδικίας, με όμοιο τρόπο θα πρέπει να γίνει δεκτό ένα ευρωπαϊκό δεδικασμένο. Το ΔΕΕ προσδιόρισε την ταυτότητα του αιτήματος των αγωγών στην ευρωπαϊκή εκκρεμοδικία, χωρίς να μπορεί να εξαχθεί με ασφάλεια το συμπέρασμα για ταυτόχρονο ορισμό ενός ευρωπαϊκού αντικειμένου δίκης, ως προς το οποίο θα πρέπει να προσαρμοστεί η ισχύουσα δογματική των εθνικών δικονομικών εννόμων τάξεων με στενά όρια αντικειμένου δίκης και ως εκ τούτου να μεταβληθεί, παρά την σε πολλές περιπτώσεις νομολογιακή προσέγγιση των εθνικών εννόμων τάξεων στην πυρηνική για το αντικείμενο της δίκης θεωρία. Το αντικείμενο της δίκης και το δεδικασμένο θα

πρέπει να εξακολουθούν να συνιστούν θεσμούς, που συγκροτούν τον σκληρό πυρήνα των εθνικών δικονομικών εννόμων τάξεων, ενώ το ευρωπαϊκό αντικείμενο δίκης και πιθανότατα η διαμόρφωση ενός ευρωπαϊκού δεδικασμένου να υπηρετούν την τελολογία και την ερμηνεία των αντίστοιχων ευρωπαϊκών διατάξεων και να θεωρούνται και αυτοί αυθύπαρκτα στο πλαίσιο του ευρωπαϊκού δικονομικού δικαίου που λειτουργεί παράλληλα και όχι ανταγωνιστικά προς τις εθνικές έννομες τάξεις.

Σε περίπτωση όμως, που δεν διαμορφωθεί ένα ευρωπαϊκό δεδικασμένο, η διάγνωση της αντιφατικότητας στο σύστημα αναγνώρισης και εκτέλεσης του Κανονισμού δεν θα πρέπει να θεωρείται ως ένας διαγκωνισμός των αντικειμενικών και υποκειμενικών ορίων του δεδικασμένου των εθνικών εννόμων τάξεων, αλλά να ερμηνεύεται στο πλαίσιο της αυτόνομης ερμηνείας συστατικά βάσει της ταυτότητας του αντικειμένου των δικών, εφόσον η αποφυγή της αντιφατικότητας συνιστά κοινή τελολογία της εκκρεμοδικίας και της αρνητικής λειτουργίας του δεδικασμένου. Παρόλα αυτά, στην εκκρεμοδικία τα διευρυμένα όρια του αντικειμένου της δίκης δικαιολογούνται από την ανάγκη αποτροπής των αντιφατικών αποφάσεων, ενώ στην διασυνοριακή αναγνώριση, καθώς προέχει η ελεύθερη κυκλοφορία των δικαστικών αποφάσεων, προκρίνεται η αυτόνομη ερμηνεία ενός στενού αντικειμένου απόφασης ή και δίκης για την διάγνωση της αντιφατικότητας των εννόμων συνεπειών των αποφάσεων.

Βιβλιογραφία Ξενόγλωσση

- Adolphsen (J.), Europäisches Zivilverfahrensrecht², 2015.*
- Adolphsen (J.), Perspektive der Europäischen-Union: Gegenwartsfragen der Anerkennung im internationalen Zivilverfahrensrecht, Die Anerkennung im internationalen Zivilprozessrecht, 2014.*
- Albrecht (H.), Die Streitsache im Deutschen und Englischen Verfahren, 2013.*
- Althammer (C.), Streitgegenstand und Interesse, 2012.*
- Althammer (C.), Unvereinbare Entscheidungen, drohende Rechtsverwirrung und Zweifel an der Kernpunkttheorie-Webfehler im Kommissionsvorschlag für eine Neufassung der Brüssel I-VO?, FS Kaissis, σ.23επ., 2012.*
- Althammer (C.)/Tolani (M.), Neue Perspektiven für einen gemeineuropäischen Rechtskraftbegriff, ZZPInt 19(2014), σ.243.*
- Althammer (C.)/Löhni (M.), Zwischen Realität und Utopie: Der Vertrauensgrundsatz in der Rechtsprechung des EuGH zum europäischen Zivilprozessrecht, ZZPInt 9(2004), σ.23επ.*
- Andrews (N.), A new civil procedural code for England: Party control 'Going, going, going', ZZPInt4(1999), σ.3.*
- Andrews (N.), English Civil Procedure, I&II, 2013.*
- Andrews (N.), Multi-party proceedings in England, Duke J. of Comp. & Int.L., 2001, τ.11, σ.260.*
- Andrews (N.), On Civil Processes, I, 2013.*

- Andrews, (N.), *The modern civil process*, 2008.
- Arens (P.), *Zur Anspruchskonkurrenz bei mehreren Haftungsgründen*, AcP(1970), σ.392επ.
- Aubert (J.-L.)/Savaux (E.), *Introduction au droit et thèmes fondamentaux du droit civil*¹⁵, 2014.
- Bach (I.), *Deine Rechtskraft? Meine Rechtskraft!*, EuZW 2(2013), σ.58.
- Bach (I.), *Grenzüberschreitende Vollstreckung in Europa*, 2008.
- Baker (Sir J.), *An introduction to English legal history*⁴, 2005.
- Barett (E.), *The doctrine of Forum Non Conveniens*, *California Law Review*, Vol.35(1947), σ.388.
- Barlow (R.F.D.)/Williams (Sir W.)/Sherrin (C.H.), *Williams on Wills*⁸, 2002.
- Batsch (K.-L.), *Zur materiellen Rechtskraft bei „Teilklagen“ und zur Repräsentationswirkung des Klageantrags*, ZJP 86 (1973), σ.254 επ.
- Baumbach (A.)/Lauterbach (W.)/Hartmann (P.), *ZPO*⁷⁵, 2017.
- Baur (F.)/Stürner (R.)/Bruns (A.), *Zwangsvollstreckungsrecht*¹³, 2006.
- Beaumont (P.)/Johnston (E.), *Abolition of the Exequatur in Brussels I: Is a public policy defense necessary for the protection of human rights?*, *IPRax* 30(2010), σ.105επ.
- Becker-Eberhard (E.), *Grundlagen und Grenzen des Verhandlungsgrundsatzes*, *Yildirim, Zivilprozess im Lichte der Maximen*, σ.16, 2001.
- Beinert (B.-G.), *Der Umfang der Rechtskraft bei Teilklagen*, 2000.
- Bergmann (F.), *Pillii, Tancredi, Gratiae Libri de iudiciorum ordine*, ed. Bergmann, 1842.
- Bettermann (K.-A.), *Rechtshängigkeit und Rechtschutzform*, 1949.
- Bettermann(K.-A.), *Die Vollstreckung des Zivilurteils in den Grenzen seiner Rechtskraft*, 1969.
- Beys (K.), *Die Ausstrahlung des deutschen zivilprozessualen Denkens auf das griechische Recht der Privatrechtsstreitigkeiten*, *Habscheid, Das deutsche Zivilprozessrecht und seine Ausstrahlung*, σ.300επ., 1991.
- Beys (K.), *Prozessuale und privatrechtliche Bestimmung des Rechtskraftgegenstandes bei privatrechtlichen Streitigkeiten*, *FS Jelinek*, σ.10, 2002.
- Beys (K.), *Zum Problem des Streitgegenstandes im Zivilprozess und den(gegebenfalls national) zu ziehenden Folgerungen, insbesondere für die Rechtskraft*, ZJP 105(1992), σ.145επ.
- BGH, *Vorlage an den EuGH-Anerkennungshindernis nach EuGVVO auch bei Unvereinbarkeit von zwei Entscheidungen aus demselben Staat?*, *RIW*(2012), σ.408.
- Blaxland (G.), *Codex legum Anglicanarum or a digest of principles of English law arranged in the order of the code Napoleon*, 1839.
- Bléry (C.), *L'efficacité substantielle des jugements civils*, préf. Mayer, 2000.
- Bléry (C.), *L'efficacité substantielle des jugements civils*, préf. P. MAYER, 1994.
- Blomeyer (A.), *Die Unterscheidung von Zulässigkeit und Begründetheit bei der Klage und dem Antrag auf Anordnung eines Arrestes oder einer einstweiligen Verfügung*, ZJP 81(1968), σ.36.
- Blomeyer (A.), *Rechtskraft und Gestaltungswirkung der Urteile im Prozess auf Vollstreckungsgegenklage und Drittwiderspruchklage*, AcP 165,(1965), σ.481επ.
- Blomeyer (A.), *Rechtskrafterstreckung infolge zivilrechtlicher Abhängigkeit*, ZJP 75(1962), σ.1επ.
- Blomeyer (A.), *Zivilprozessrecht: Erkenntnisverfahren*², 1985.
- Böhm (H.), *Der Streitgegenstandsbegriff des EuGH und seine Auswirkungen auf das österreichische Recht*, *Bajons/Mayr/Zeiler, Die Übereinkommen von Brüssel und Lugano – Der Einfluß der Europäischen Gerichtsstands- und*

- Vollstreckungsübereinkommen auf den österreichischen Zivilprozeß* (Wien 1997), σ.153επ.
- Böhm (H.), Ungerechtfertigte Zwangsvollstreckung und materiellrechtliche Ausgleichsansprüche*, 1986.
- Bork (R.), Drittbetroffenheit und rechtliches Gehör*, FS Kerameus, σ.141επ., 2009.
- Bötticher (E.), Besinnung auf das Gestaltungsrecht und das Gestaltungsrechtsklage*, FS Dölle, σ.41επ., 1963.
- Bötticher (E.), Kritische Beiträge zur Lehre von der materiellen Rechtskraft im Zivilprozess*, 1930.
- Brockmeier (D.), Punitive damages, multiple damages und deutscher ordre public*, 1999.
- Broderip (W.-J.) and Bingham (P.), Reports of cases argued and determined in the court of common pleas and other courts in Easter Term, 1820-1822.*
- Burgard (J.), Die Präklusion der zweite Vollstreckungsgegenklage*, ZZP 106(1993), σ.37.
- Cadiet (L.), /Jeuland (E.), Droit judiciaire privé⁵*, 2013.
- Cadiet (L.), L'action de groupe : le droit français à l'épreuve des expériences étrangères Colloque du du 26 mars 2015.*
- Calavros (C.), Urteilstwirkungen zu Lasten Dritter*, 1978.
- Calliess (C.), Grundlagen, Grenzen und Perspektiven europäischen Richterrechts*, NJW(2005), σ.929.
- Capelleti (M.)/Van Caenegem(R.C.), History of European Civil Procedure, Chapter 2, Vol.XVI, International Encyclopedia of Comparative Law*, 1973.
- Chand (H.), A treatise on the law of res judicata*, 1894.
- Cheshire (J.)/North/Fawcett, Private International law¹⁴*, 2008.
- Cohn (E.-J.), Zur Ideologie des Zivilprozessrechts, Erinnerungsgabe für Grünhut*, 1965.
- Cohn (E.-J.), Zur Wahrheitspflicht und Aufklärungspflicht der Parteien*, Festschrift für Hippel, σ.50, 1967.
- Cohn (E.-J.), Die materielle Rechtskraft im englischen Recht*, Festschrift für Nipperdey, σ.877, 1965.
- Collins (L.), The institute de droit international and anti-suit injunctions*, FS Jayme, σ.131επ.
- Constantinesco (L.-J.), Rechtsvergleichung, Bd.II, Die rechtsvergleichende Methode*, 1972.
- Couchez (G.), Procédure civile¹⁴*, 2006.
- Cuniberti (G.), Abolition de l'exequatur et présomption de protection des droits fondamentaux*, Rev.Crit. DIP 103 (2014), σ.303επ.
- Cuniberti (G.), Some remarks on the efficiency of exequatur*, FS von Hoffmann, σ.568, 2012.
- Darbyshire (P.), Darbyshire on the english legal system⁹*, 2008.
- David (R.), Introduction à l'étude du droit privé de l'Angleterre*, 1948.
- Delicostopoulos (I.) et (C.), L'autorité de la chose jugée et les faits*, Mélanges en l'honneur de Serge Guinchard, σ.684επ., 2010.
- Dohm (C.), Die Einrede ausländischer Rechtshängigkeit im deutschen internationalen Zivilprozessrecht*, σ.92, 1996.
- Dohmann (B.)/Briggs (A.), "Worldwide Mareva" injunctions and the enforcement of Foreign judgments in England*, Schlosser, Materielles Recht und Prozessrecht und die Auswirkungen der Unterscheidung im Recht der Internationalen Zwangsvollstreckung, σ.157επ., 1991.

- Dölle (H.), *Die sachliche Rechtskraft der Gestaltungsurteilen*, ZZP 62(1941), σ.281επ.
- Domat (J.), *Les lois civiles dans leur ordre naturel, le droit public et legum delectus*, 4^{ος} τομ. (livre IV), σ.405, 1735.
- Domej (T.), *Ein wackeliger Balanceakt. Die geplante Verordnung über die Europäische vorläufige Kontenpfändung*, ZEuP 21(2013), σ.517
- Domej (T.), *Die Neufassung der EuGVVO*, RabelsZ 78(2014), σ.52.
- Drolshammer (J.)/Schärer (H.), *Die Verletzung des materiellen ordre public als Verweigerungsgrund bei der Vollstreckung eines US-amerikanischen "punitive-damages-Urteils"*, SJZ (1986), σ.309επ..
- Duclos (J.), *L'opposabilité (Essai d'une théorie générale)*, préf. D. MARTIN, 1984.
- Eichholz (S.), *Die US-amerikanische Class Action und ihre deutschen Funktionsäquivalente*, 2002.
- Engelmann-Pilger (A.), *Die Grenzen der Rechtskraft des Zivilurteils im Recht der Vereinigten Staaten*, 1974.
- Ferrand (F.), *Le principe contradictoire et l'expertise en droit compare europeen*, R.I.D.C. Vol.52(2000), σ.345επ..
- Ferrand (F.), *Res Judicata-From national law to a possible European harmonization?*, FS Gottwald, σ.154, 2014.
- Fiche méthodologique en matière civile, *L'autorité de la chose jugée des jugements civils*, Bulletin d'information n.676(15février 2008), σ.9.
- Fischer (G.), *Objektive Grenzen der Rechtskraft im internationalen Zivilprozessrecht*, FS Henckel, σ.207, 1995.
- Fleming (J.), *Consent judgments as collateral estoppel*, University of Pennsylvania law Review No2,(1959) σ.175.
- Föhlisch (J.), *Der gemeineuropäisches ordre public*, 1997.
- Freitag (R.), *Anerkennung und Rechtskraft europäischer Titel nach EuVTVO, EuMahnVO, EuBagatellVO*, FS Kropholler, σ.762, 2008.
- Fricke (M.), *Die Anerkennung ausländischer Urteile in Frankreich nach autonomen Recht*, IPRax (1989), σ.202,206.
- Frohn (H.G.), *Rechtliches Gehör und richterliche Entscheidung*, 1989.
- Gál (A.), *Rechtskraft des fränkischen Urteils ? Zeitschrift der Savigny-Stiftung für Rechtsgeschichte Bd.33(1912) σ. 315επ.*
- Gaudemet-Tallon (H.), *Compétence et exécution des jugements en Europe*⁴, 2010.
- Gaul (H.F.), *Der Zweck des Zivilprozesses: Yildirim*, Zivilprozessrecht im Lichte der Maximen, σ.87, 2001.
- Gaul (H.F.), *Rechtskraftlehre seit Savigny*, FS Flume, σ.496, 1978.
- Gaul (H.F.), *Die „Bindung“ an die Tatbestandswirkund des Urteils*, FS Zeuner, σ.334, 1994.
- Gaul (H.F.), *Die Ausübung privater Gestaltungsrechte nach rechtskräftigem Verfahrenabschluss-ein altes und beim "verbraucherschützenden" Widerrufsrecht erneut aktuell gewordenes Thema*, Gedächtnisschrift für Brigitte Knobbe-Keuk, σ.135επ., 1997.
- Gaul (H.F.), *Die Entwicklung der Rechtskraftlehre seit Savigny und der heutige Stand*, FS Flume, σ.471επ., 1978.
- Gaul (H.F.), *Materielle Rechtskraft, Vollstreckungsabwehr und zivilrechtliche Ausgleichsansprüche*, JuS (1962), σ.7.
- Gaurier (D.), *La chose jugée dans l'ancien droit français: le Code civil, héritier des juristes de l'Ancien Régime*, Cahiers No 4, *L'autorité de la chose jugée*, Facultes Universitaires Saint-Louis Bruxelles, σ.38, 1995.

Geimer (R.), *Anerkennung ausländischer Entscheidungen in Deutschland*, σ.149, 1995.

Geimer (R.) /Schütze (R.), *Europäisches Zivilverfahrensrecht(EuZVR)*³, 2010.

Geimer (R.), *Anerkennung gerichtlicher Entscheidungen nach dem EWG Übereinkommen vom 27.9.1968, RIW/AWD,Heft3(1976),σ.140.*

Geimer (R.), *Das Anerkennungsregime der neuen Brüssel I-Verordnung (EU) Nr 1215/2012, FS Torggler, σ.333, 2013.*

Geimer (R.), *Gegenseitige Anerkennung im System der Brüssel I-Verordnung, FS Beys,σ.391επ.,399, 2003.*

Geimer (R.), *Lis pendens pendens in der europäischen Union, FS Sonnenberger,σ.364-367, 2004.*

Geimer (R.) /Schütze (R.), *Europäisches Zivilverfahrensrecht(EuZVR)*⁴, 2019.

Georganti (Ph.), *Die Zukunft des ordre public-Vorbehalts im europäischen Zivilprozessrecht*, 2006.

Georgiades (A.), *Die Anspruchskonkurrenz im Zivilrecht und Zivilprozessrecht*, 1968.

Gerland (H.), *Englische Rechtsprobleme und die deutsche Zivilprozessreform*, 1930.

Germelmann (C.), *Die Rechtskraft von Gerichtsentscheidungen in der Europäischen Union*, 2009.

Gilles (P.), *Vollstreckungsgegenklage und Einwendungen im Zwielficht prozessualer und zivilistischer Prozessbetrachtung, ZZP 83(1970), σ.102,103.*

Glasser (C.), *Civil procedure and the lawyers-The adversary system and the decline of orality principle, M.L.R 56, (1993),σ.307επ..*

Goldschmidt (J.), *Prozess als Rechtslage*, 1925.

Gottwald (P.), *Zusammenfassung von "Anmerkung zum Beschluss des BGH vom 02.09.2009, Az.: XII ZB 50/06 (Ein Unterhaltstitel, der erlassen wurde, nachdem der Beklagte wegen Missachtung des Gerichts...)", FamRZ (2009), 2074.*

Griolet (G.), *De l'autorité de la chose jugée*, 1868.

Grünbuch zur Überprüfung der Verordnung (EG) Nr. 44/2001 des Rates über die gerichtliche Zuständigkeit und die Anerkennung und Vollstreckung von Entscheidungen in Zivil- und Handelssachen KOM(2009) σ.348.

Grunsky (W.), *Grundlagen des Verfahrensrechts*², 1974.

Guinchard (S.), /Fricero (N.), *Droit et pratique de la procédure civile*⁹, 2017-2018.

Guinchard (S.), *Droit et pratique de la procédure civile*, 2006-2007.

Guinchard (S.) /Ferrand (F.) /Chanais (C.), *Procédure civile*⁶, 2019.

Guinchard (S.), *Méga nouveau code de procédure civile*², 2001.

Guyot(J.-N.), *Répertoire universel et raisonné de jurisprudence civile,criminelle,canonique et bénéficiale*, 1784.

Haas (U.), *Rechtshängigkeitssperre und Sachzusammenhang, FS Ishikawa,σ.165, 2001.*

Habscheid (W.), *Die Präklusionswirkung des rechtskräftigen Urteils,AcP152 (1952),σ.173.*

Habscheid (W.), *Rechtsvergleichende Bemerkungen zum Problem der materiellen Rechtskraft des Zivilurteils, Αφιέρωμα Φραγκίστα,τ.Α,σ.551, 1967.*

Habscheid (W.), *Der Streitgegenstand im Zivilprozess und im Streitverfahren der freiwilligen Gerichtsbarkeit*, 1956.

Hager (J.), *Die Zulässigkeit der Zwischenfeststellungsklage, σ.39επ., KTS Zeitschrift für Insolvenzrecht(1/1993).*

Hahn (C.), *Die gesamten Materialien zu den Reichs-Justizgesetzen, Materialien zur CPO*²,Bd.2,(1881), σ.259.

Hall (W.), *The Res Judicata in recent cases, Modern Law Review, Vol.13, No.3, Jul.(1950), σ.308, 309.*

- Handley (K.) *Some overlooked aspects of the Res Judicata Doctrine*, *LQR* 127 (2011), σ.83επ.
- Handley(K.) *A closer look at Henderson v. Henderson*, *LQR* 118 (2002), σ.397επ..
- Hartley (T.), *Antisuit Injunctions and the Brussels Jurisdiction and Judgments Convention*, *International and Comparative Law Quarterly*,(2000),τόμ.49, σ.171επ.
- Häsemeyer (L.), *Die Interventionswirkung im Zivilprozeß-prozessuale Sicherung materiellrechtlicher Alternativverhältnisse*, *ZZP* 84(1971), σ.179επ.
- Häsemeyer (L.), *Drittinteressen im Zivilprozess*, *ZZP* 101(1988),403επ.
- Hau (H.), *Zum Verhältnis von Art. 21 zu Art. 22 EuGVÜ*, *IPrax* 3(1996), σ.177-179.
- Hay (P.), *On Merger and preclusion (Res Judicata) in U.S. Foreign Jugments Recognition*,*FS für Geimer*,σ.329, 2002.
- Hazard (G.)/Taruffo (M.)/Stürner (R.)/Gidi (A.), *Introduction to the principles and rules of transnational civil procedure*, 33 *N.Y.U. J. Int'l L. & Pol.* (2001), σ.778.
- Heiderhoff (B.), *Materieller Anspruch und Rechtshängigkeitssperre nach Art.27 EuGVVO*, *FS Kaissis*, σ.383επ., 2012.
- Henckel (W.), *Parteilehre und die Streitgegenstand im Zivilprozess*, 1961.
- Henckel (W.), *Prozessrecht und materielles Recht*, 1970.
- Herb (A.), *Eüropaisches Gemeinschaftsrecht und nationaler Zivilprozess*, 2007.
- Héron(J.) /Le Bars(T.), *Droit judiciaire privé*⁴, 2010.
- Herrmann (U.), *Grundstruktur der Rechtshängigkeit*, 1988.
- Herzog (P.), *Brussels and Lugano, should you race to the courthouse or race for a judgment?*,*The American Journal of Comparative Law*, 43(1995), σ.381.
- Hess (B.), *Europäisches Zivilprozessrecht*, 2009.
- Hess (B.), *Die Anerkennung im internationalen Zivilprozessrecht-Europäisches Vollstreckungsrecht*, 2014.
- Hess (B.), *Die Anerkennung im Internationalen Zivilprozessrecht-Europäisches Vollstreckungsrecht*,σ.1επ., 2014.
- Hess (B.), *Die Integrationsfunktion des europäischen Zivilverfahrensrechts*,, *IPRax* (2001), σ.391επ.
- Holleaux (D.), *La litispendance internationale*, *Travaux du Comité français de droit international privé*(1974), σ.204επ.
- Hopfner(K.-P.)/Rüthers (B.), *Grundlagen einer europäischen Methodenlehre*,*AcP* 209(2009), σ.1επ.
- <http://www.actu-environnement.com/ae/news/extension-action-groupe-environnement-sante-20476.php4>.
- <http://www.argusdelassurance.com/institutions/l-assemblee-nationale-adopte-le-principe-de-l-action-de-groupe-en-sante-avec-effet-retroactif.92278>.
- https://beisgovuk.citizenspace.com/consumerrightsbill/guidance2014/supporting_documents/Enhanced%20Consumer%20Measures%20%20Draft%20Guidance%20For%20Testing.pdf.
- Huber (P.), *Die englische forum-non-conueniens Doktrin und ihre Anwendung im Rahmen des EuGVÜ*, 1994.
- Ingman (T.), *The English legal process*¹³, 2010.
- Interim Report: "Res Judicata" and Arbitration*,σ.2, *IntLawAss*, Berlin Conference(2004).
- Isenburg-Epple (S.), *Die Berücksichtigung ausländischer Rechtshängigkeit nach dem Europäischen Gerichtsstands- und Vollstreckungsübereinkommen von 27.9.1968*, 1993.
- Isidro (M.R.), *On exequatur und ECHR: Brussels I Regulation before ECtHR*,*IPRax* 1(2015),σ.69επ..
- Jacob (Sir J.), *The fabric of english legal procedure*, 1987.

- James (F.)/Hazard (G.)/Leubsdorf (J.) *Civil Procedure*⁵, 2001.
- Jauernig (O.), *Teilurteil und Teilklage, 50 jährige Bundesgerichtshof*, III, 2000.
- Jauernig (O.)/Hess (B.), *Zivilprozessrecht*³⁰, 2011.
- Jenard (P.), *Bericht zum Übereinkommen (ABl. 1979, C 59)*, zu Art. 26EuGVÜ, 1979.
- Jolowicz (H.F.)/Nicholas (B.), *Historical Introduction to the study of the roman law*³, 2008.
- Jolowicz (J.A.), *Civil Procedure in the common and civil law, Law, Legal Culture and Politics in the Twenty First Century*, σ.77, 2004.
- Jolowicz (J.A.), *On civil procedure*, 2000.
- Jousse (D.), *Nouveau Commentaire sur L'Ordonnance civile du mois D'Aoust 1667*, 1757.
- Juenger (F.), *Forum non Conveniens-Who needs it?*, FS Schütze, σ.322επ., 2014.
- Kainz (M.), *Funktion und dogmatische Einordnung der Vollstreckungsabwehrklage in das System der Zivilprozessordnung*, 1984.
- Kalavros (C.), *Urteilswirkungen zu Lasten Dritten*, 1978.
- Kannengiesser (M.), *Die Aufrechnung im internationalen Privat- undVerfahrensrecht*, 1998.
- Kaser (M.), *Zum Formproblem der litis contestatio*, 1967.
- Kaser (M.)/Hackl (K.), *Das römische Zivilprozessrecht*, 1996.
- Keller (F.L.), *Über Litis Contestation und Urteil nach classischem Römischen Recht*, 1923.
- Kiralfy (A.K.R.), *Potter's Outlines of English Legal History*, 1958.
- Klamaris (N.), *Die griechische ZPORegelung in Bezug auf die Rechtskraft im Umfeld des Eurogrundsatzes der Rechtskraft von Entscheidungen*, FS Rolf Stürner, 2017.
- Klamaris (N.), *Einführung in das griechische « Gesetzbuch über das Civil-Verfahren» und die griechische « Gerichts- und Notariatsordnung»*, Επανεκδοση της Πολιτικής Δικονομίας του Maurer (2001), σ.XI.
- Koch (M.), *Unvereinbare Entscheidungen i.S.D. Art.27Nr.3 und 5EuGVÜ und ihre Vermeidung*, 1993.
- Koch (M.)/Magnus(U.)/Winkle von Mohrenfels, *IPR und Rechtsvergleichung*³, 2004.
- Kössinger (B.), *Rechtskraftprobleme im deutsch-französischen Rechtsverkehr*, 1992.
- Köster (T.), *Haftung wegen Forum Shopping in den U.S.A.*, 2001.
- Kousoulis (S.), *Beiträge zur modernen Rechtskraftlehre*, 1986
- Krause (T.), *Turner/Grovit Der EuGH erklärt Prozessführungsverbote für unvereinbar mit dem EuGVÜ*, RIW 7(2004).
- Kronke (H.), *Acceptable Transnational Anti-suit Injunctions*, FS Kaissis, σ.549, 2012.
- Kropholler (J.)/v.Hein (J.), *Europäisches Zivilprozessrecht*¹⁰, 2019.
- Lagarde (X.), *L Adieux à la cause, Le nouveau code de procédure civile(1975-2005)* Foyer (J.)/Puigelier(C.), 2006.
- Lagarde (X.), *Réflexion critique sur la droit de la preuve*, 1994.
- Lakkis (P.), *Gestaltungsakte im internationalen Rechtsverkehr*, 2007.
- Larombiere (M.L.), *Théorie et pratique des obligations ou commentaire des titres III et IV, livre III du Code civil*, 1885, tome VI, σ.194.
- Lefèvre (E.), *Der Phormio des Terenz und der Epidikazomenos des Apollodor von Karystos*, 1978.
- Leipold (D.), *Einige Bemerkungen zu den zeitlichen Grenzen der Rechtskraft*, FS Mitsopoulos, σ.803, 1993.
- Leipold (D.), *Internationale Rechtshängigkeit, Streitgegenstand und Rechtsschutzinteresse-Europäisches und deutsches Zivilprozessrecht im Vergleich*, GS Arens, σ.227επ., 1993.

- Leipold (D.), *Neuere Erkenntnisse des EuGH und des BGH zum anerkennungsrechtlichen ordre public*, FS Stoll, σ.644,645, 2001.
- Leipold (D.), *Teilklagen und Rechtskraft*, FS Zeuner,σ.445, 2002.
- Leipold (D.), *Vom nationalen zum europäischen Zivilprozeßrecht, Vom nationalen Recht zum transnationalen*, Symposium der rechtswissenschaftlichen Fakultätes Albert-Ludwigs-Universität Freiburg und der Städtischen Universität Osaka,σ.75-76, 1997.
- Leipold (D.), *Wege zur Konzentration von Zivilprozessen*, 1998.
- Leisle (J.), *Dependenzen auf dem Weg vom EuGVÜ, über die EuGVVO, zur EuZPO*,σ.191, 2002.
- Lenel (O.),*Zur Form der klassischen litiskontestatio*,σ.331επ.,*Zeitschrift der Savigny Stiftung fur Rechtsgeschichte*, vol.24,1903.
- Lenenbach (M.), *Die Behandlung von Unvereinbarkeiten zwischen rechtskräftigen Zivilurteilen nach deutschem und europäischen Zivilprozessrecht*, 1997.
- Lenenbach (M.), *Gerichtstand des Sachzusammenhangs nach Art.21EGVÜ?*, EWS 11(1995), σ.364.
- Lent (F.), *Erhöhung von Unterhaltsrenten*, NJW (1955), σ.1866.
- Liebermann (F.), *Über das englische Rechtsbuch Leges Henrici*,1901.
- Liebs (D.), *Die Herrkunft der Regel, Bis de eadem re ne sit action*, ZZS 84 (1967), σ.104επ.
- Linke (H.), *IZPR⁴*, 2005.
- Linke (H.),*Ungelöste Probleme des europäischen Zivilprozessrechts:Anderweitige Rechtshängigkeit-zusammenhängende Verfahrensrecht-unvereinbare Entscheidungen(Urteilsanmerkungen zu EuGH Urteil vom 8.12.1987-Rs.144/86)*, RIW (1988), σ.818επ.
- Litewski (W.), *Der romisch-kanonische Zivilprozess nach den alteren ordines iudicarii, I*, 1999.
- Lüke (W.), *Die Beteiligung Dritter im Zivilprozessrecht*, 1993.
- Lüpfert (J.), *Konnexität im EUGVÜ*, 1997.
- Lüttringhaus (J.), *Übergreifende Begrifflichkeiten im europäischen Zivilverfahrens- und Kollisions-recht*, *RabelsZ* 77(2013),σ.31επ.
- Mankowski (P.), *Zum Arrestgrund der Auslandsvollstreckung in §917 Abs. 2 ZPO*, RIW(1991),σ.181επ.
- Mantzouranis (I.), *Die notwendige Streitgenossenschaft im Zivilprozess*, 2013.
- Markoulakis (M.), *Die Betroffenheit Dritter von der Rechtskraft*, 2013.
- Martens, *Rechtskraft und materielles Recht*, ZJP 79(1966),σ.404επ..
- Martin (A.), *Sur la notion de moyen*, JCP I 1976 σ.2768 του ιδίου *Le fait et le droit ou le juge et les parties*, JCP I (1974) σ.2625.
- Martiny (D.), *Die Zukunft des europäischen ordre public im internationalen privat- und zivilverfahrensrecht*, FS Sonnenberger, σ.523επ., 2004.
- Masing (J.), *Einheit und Vielfalt des europäischen Grundrechtsschutzes*, JZ (2015),σ.477επ..
- Matscher (F.), *Die indirekte Wirkung des Art.6EMRK bei der Anerkennung und Vollstreckung ausländischer Entscheidungen*, FS Kolhossler,σ.427-445, 2004.
- Matscher (F.), *Zur Theorie der Annerkenung auschlandischer entscheidungen nach österreichischem Recht*, FS Schima,σ.277, 1969.
- Mazeaud (L.), *De la distinction des jugements déclaratifs et des jugements constitutifs de droit*, 1929.
- McGuire (M.-R.), *Forum Shopping und Verweisung*, ZfRV(2005),σ.93.
- Mclachlan (C.), *Lis pendens in international litigation*, 2009.
- McLeod (I.), *Legal method⁵*, 2005.

- Metzger (E.), *An outline of roman civil procedure, Roman Legal Tradition*, 9(2013),σ.26.
- Millar (R.), *Civil Procedure of the trial court in Historical Perspective*, 2014.
- Millar (R.), *The Historical relation of estoppel by record to res judicata, Illinois Law Review (1940-1941)*, σ.45`
- Miller (A.)/Kane (M.)/Friedenthal (J.), *Civil procedure*⁴, 2007.
- Mitsopoulos (G.), *Gedanken zu einigen wichtigen Problemen der Zivilprozessrechtslehre, ZZP 91 (1978)*,σ.126.
- Mosheim (B.), *Wirkung deutscher Entscheidungen in Großbritannien, JZ(1952)*,σ,651.
- Motulsky (H.), *Écrits, études et notes de procédure civile*, 2009.
- Motulsky (H.), *Pour une délimitation plus précise de l autorité de la chose jugée en matière civile*, 1968.
- MüKo, *ZPO*⁴,2013.
- Müller (A.), *Grenzüberschreitende Beweisaufnahme im Europäischen Justizraum*, 2004.
- Müller (K.), *Zum Begriff der “Anerkennung” von Urteilen in §328 ZPO, ZZP 79(1966)*,σ.199επ.
- Müller (K.), *Zum Begriff der Anerkennung von Urteilen in §328ZPO , ZZP 79 (1966)*,σ.206.
- Müller(C.), *Die Anwendung des Art. 34 Nr. 4 EuGVVO auf Entscheidungen aus ein- und demselben Mitgliedstaat, IPRax(2009)*,σ.487.
- Mugdan(B.), *Die gesamten Materialien zum BGB,τομ.Ι,1899*.
- Murphy (P.), *A practical approach to evidence*⁴, 1992.
- Murray (P.)/Stürner (R.), *German Civil Justice*, 2015.
- Musielak (H.-J.), *Der rechtskräftig entschiedene Lebenssachverhalt - Versuch einer Abgrenzung NJW (2000)*, σ.3593.
- Musielak (H.-J.), *Der rechtskräftig entschiedene Lebenssachverhalt, NJW 49 (2000)*, σ. 3595επ..
- Musielak (H.-J.), *Rechtskraftprobleme bei Nachforderungsklagen , FS Schumann,σ.307,2002*.
- Musielak(H.-J.), *Noit (W.), ZPO*¹⁴, 2017.
- Nagel (H.)/Gottwald (P.), *Internationales Zivilprozessrecht*⁶ 2007.
- Naumann, *Englische anti suit injunctions zur Durchsetzung von Scheidvereinbarungen,2008*.
- Nelle (A.), *Anspuch, Titel und Vollstreckung im internationalen Rechtsverkehr,ZVglRWiss (2001)*,σ.495επ.
- Neuner (R.), *Rezension zum Bötticher , AcP,134,σ.121επ..*
- Newmann(K.M.), *Das englisch-amerikanische beweisrecht mit einem rechtsvergleichenden vorwort von Sachs,1949*.
- Nieroba (A.), *Die europäische Rechtshängigkeit nach der EuGVVO(Verordnung Nr.44/2001) an der Schnittstelle zum nationalen Zivilprozessrecht,2006*.
- Nokes (G.D.), *An Introduction to evidence,1967*.
- Nikisch (A.), *Der Streitgegenstand im Zivilprozess, 1935*.
- Nikisch (A.), *Zivilprozeßrecht*², 1952.
- Normand (J.), *L’etendue de la chose jugée au regard des motifs et du dispositif, Bulletin d’Information Cour de Cassaion, (2002)*, σ.27.
- Oberhammer (P.), *Internationale Rechtshängigkeit,Aufrechnung und objektive Rechtskraftgrenzen in Europa, IPRax 5(2002)*,σ.431.
- Oberhammer (P.), *Objektive Grenzen der materiellen Rechtskraft: Bindung und Präklusion, JBl(2000)*,σ.209.

- Oberhammer (P.), *Wieder einmal: Rechtskraft bei Teilklagen*, FS Kollhosser, σ.507-521, 2004.
- Ogders (W.), *The common law of England*³, Vol.I, 1927.
- Ogders (W.), *Changes in procedure and in the law of evidence , A century of law reform*, σ.203-213, 1901.
- Otte (K.), *Umfassende Streitentscheidung durch Beachtung von Sachzusammenhängen, Gerechtigkeit durch Verfahrensabstimmung*, 1998.
- Otto (H.), *Die Präklusion im Fall der Vollstreckungsgegenklage*, FS Henckel, σ.629, 1995.
- Otto (H.), *Präklusion: Ein Beitrag zum Prozessrecht*, 1970.
- Perrot (R.), *La défense des tiers contre la chose jugée, La tierce- opposition et ses substitus*, Εισηγήσεις και πρακτικά του Δ' εν Αθήναις συνέδριου δια την πολιτικήν δικονομίαν του μηνός Σεπτεμβρίου 1967, σ.8.
- Peter (H.) *Actio und Writ, Eine vergleichende Darstellung römischer und englischer Rechtsbehelfe. Untersuchungen zur vergleichenden allgemeinen Rechtslehre und zur Methodik der Rechtsvergleichung*, hg. von der Gesellschaft für Rechtsvergleichung (Fachgruppe für Grundlagenforschung), 2. Band, Zeitschrift der Savigny-Stiftung für Rechtsgeschichte: Romanistische Abteilung vol.75(1958), σ.54επ.
- Pinna (A.), *Recognition and Res Judicata of US class action judgments in European legal systems*, Erasmus Law Review 1(2008), σ.43επ..
- Pisani (C.), *Grenzen des anerkennungsrechtlichen ordre-public-Vorbehalts im EuGVÜ am Beispiel englischer 'conditional fee agreements '*, IPRax (2001), σ.297.
- Planck (G.), *Bürgerliches Gesetzbuch nebst Einführungsgesetz, I*, 1900.
- Planck (J.-W.), *Das deutsche Gerichtsverfahren im Mittelalter*, Τομος I, 1879.
- Planck (J.-W.), *Die Mehrheit von Rechtsstreitigkeiten im Prozeßrecht*, 1844.
- Planck (J.-W.), *Lehrbuch des deutschen Civilprozessrechts Band I*, 1896.
- Pontier (J.)/Burg (E), *Eu-Principles on jurisdiction and recognition and enforcement of judgments in civil and commercial matters*, σ.5επ..
- Pothier (R.J.), *Traite des Obligations*, τομ. II, μέρος.IV, 2011.
- Prütting (H.)/Gerhleim (M.), *ZPO Kommentar*⁸, 2016.
- Prütting (H.)/Gerlhein (M.), *ZPO Kommentar*⁸, 2016.
- Prütting (H.), *Der europäische Streitgegenstand und die Rechtssache*, FS Simotta, σ.437επ., 2012.
- Prütting (H.), *Rechtshängigkeit im IZPR und Begriff des Streitgegenstandes*, GS Lüderitz, σ.632-633, 2000.
- Prütting (H.), *Σκέψεις για τα υποκειμενικά όρια του ουσιαστικού δεδικοσμένου, μεταφρ.Μ.Μαρκουλακης, ΕΠολΔ(2008), σ.610επ.*
- Ranieri (F.), *Projet du Code Civil de la République Romaine (1798)*, Ius Commune: Veröffentlichungen des Max-Planck-Instituts für europäische Rechtsgeschichte: Sonderhefte, Texte und Monographien (1976).
- Rapport Gabet en arrêt du 13 mars 2009 rendu par l'assemblée plénière, Bulletin d'information de Cour de Cassation 1er Juin (2009) n.703, σ.15.
- Rauscher (T.)/Leible (S.), *Europäisches Zivilprozessrecht*¹, 2003.
- Rauscher (T.)/Leible (S.), *EuZPR*⁴, 2015.
- Rechberger (W.)/Simotta (D.), *Zivilprozessrecht*⁸, 2010.
- Reischl (K.), *Die objektiven Grenzen der Rechtskraft im Zivilprozess*, 2002.
- Riezler (E.), *Internationales Zivilprozessrecht und prozessuales Fremdenrecht*, 1949.
- Rimmelpacher (B.), *Materiellrechtlicher Anspruch und Streitgegenstandsprobleme in Zivilprozess*, 1970.
- Rimmelpacher (B.), *Zur Prüfung von Amts wegen im Zivilprozess*, 1966.
- Roland (H.), *Chose jugée et tierce opposition*, 1958.

- Rosenberg (L.)/Schwab (K.H. /Gottwald (P.), *Zivilprozessrecht*¹⁶,2004.
- Rosenberg (L.)/Schwab (K.H. /Gottwald (P.), *Zivilprozessrecht*¹⁷,2010.
- Rosenberg (L.)/Schwab(K.H.),*Zivilprozessrecht*¹⁴,1986.
- Rüthers (B.)/Fischer(C.)/Birk(A.), *Rechtstheorie*⁸, 2015.
- Rußmann (H.), *Die Streitgegenstandslehre und die Rechtsprechung des EuGH-nationales Recht unter gemeineuropäischen Einfluss* ZZP 111(1998),σ.399επ.
- Sauer W., *Grundlagen des Prozessrechts*², 1929.
- Savigny (F.C.), *System des heutigen römischen Recht*, VI,1840.
- Savigny (F.C.), *Traité de droit romain*², tom.VI, ,1860.
- Schaaff (P.), *Discovery und andere Mittel der Sachverhaltsaufklärung im englischen Pre-Trial-Verfahren im Vergleich zum deutschen Zivilprozeß*,1983.
- Schack (H.), *Drittwirkung der Rechtskraft*, NJW(1988),σ.865επ.
- Schack (H.), *Internationales Zivilverfahrensrecht*⁵,2010.
- Schack (H.), *Rechtshängigkeit in England und Art.21EuGVÜ*,IPRax (1991),σ.272,
- Schack (H.), *Wechselwirkungen zwischen europäischen und nationalen Zivilprozeßrecht*,ZZP 107(1994),σ.293
- Schack (H.), *Widersprechende Urteile: Vorbeugen ist besser als Heilen*, IPRax (1989), σ.142.
- Scheucher (I.), *Studien zur internationalen Zuständigkeit in Vermögensstreitigkeiten*,1972.
- Schick (M.), *Die Zwischenfeststellungsklage des §256 Abs.2 ZPO*, 2013.
- Schilken (F.), *Veränderungen der Passivlegitimation im Zivilprozess: Studien zur prozessualen Bedeutung der Rechtsnachfolge auf Beklagtenseite ausserhalb des Parteiwechsels*, σ.30επ., 1987.
- Schlapper (G.)/Kelly (D.), *The English legal system*, 2015.
- Schlosser (P.), *Bericht ABL(EG) C 59 παρ.184 unalex MAT-2*.
- Schlosser (P.), *Einverständliches Parteihandeln im Zivilprozeß*,1968.
- Schlosser (P.), *Eu-Zivilprozessrecht*², 2003.
- Schlosser (P.), *Gestaltungsklage und Gestaltungsurteile*,1966.
- Schlosser (P.), *Urteilswirkungen und rechtliches gehör*, JZ (1967),σ.435.
- Schlosser (P.), *Vorabentscheidungsverfahren und neues justizielles Europarecht*, FS Nemeth,σ.777επ.,1965.
- Schmidt (K.), *Vollstreckungsgegenklage-Prozessrecht und materielles Recht in der Bewährung*, FS 50 Jahre Bundesgerichtshof, II, 2000.
- Schneider (E.), *Die Klage im Zivilprozess*,2007.
- Schütze (R.), *Überlegungen zur Anerkennung und Vollstreckbarerklärung...*,FS Geimer,σ.1031επ.,2017.
- Schumann (E.), *Die materiellrechtsfreundliche Auslegung des Prozessgesetzes*, FS K. Larenz, σ. 583,1983.
- Schwab (K.-H.), *Der Streitgegenstand im Zivilprozess*,1954.
- Schwab (K.-H.), *Die Bedeutung der Entscheidungsgründe*, FS Bötticher, σ.333, 1969.
- Schwab (K.-H.), *Rechtskrafterstreckung auf Dritte und Drittwirkung der Rechtskraft*, ZZP 77(1964), σ.124επ.
- Schwab (K.-H.), *Zur Drittwirkung der Rechtskraft*, FS Walder, σ.261επ.,1994.
- Schwartz (J.C.), *„Absolute Rechtskraft“ und heutiges Deutsches Recht*, Festgabe Dernburg, σ.309,1900.
- Schweickert (K.-D.), *Die subjektiven Grenzen der materiellen Rechtskraft französischer Zivilurteile unter vergleichender Heranziehung des deutschen Rechts*,1967.
- Schwerin (C.)-Thieme (H.), *Grundzüge der deutschen Rechtsgeschichte*,1950.
- Sepperer (S.), *Der Rechtskrafteinwand in den Mitgliedstaaten der EuGVVO*, 2010.

Siehr (K.) „Forum Shopping“ im internationalen Rechtsverkehr, *ZfRV* 25 (1984), σ. 124-144.

Sime (S.), *A practical approach to civil procedure*, 1994.

Simons (T.), *Grenzüberschreitende “Torpedoklage”*, *EuLF*(2003),290.

Simons (T.)/Hausmann (R.), *Unalex Kommentar*,2015.

Sinaniotis (L.), *Prozessstandschaft und Rechtskraft*, *ZZP* 79 (1966),σ.83.

Smith (J.W.), *A selection of leading cases on various branches of the law*, vol.II, 1915.

Solus (H.)/Perrot (R.), *Droit judiciaire privé I, II*, 1961.

Sonnenberger (H.), *Privatrecht und internationales Privatrecht im künftigen Europa-Fragen und Perspektiven*, *RIW* (2002), σ.489επ.

Spellenberg (U.) /Staudinger (A.), *ZPO*, 1992.

Spellenberg (U.), *Prozessführung oder Urteil*, *FS Henckel*,σ.861, 1995.

Spencer-Bower (G.) /Turner (A.), *The Doctrine of Res judicata*, 1996.

Spiecker genn.Döhmann (I.), *Anerkennung von Rechtskraftwirkungen*, 2002.

Stabel (A.), *Institutionen des französischen Civilrechts(Code Napoléon)*,1871.

Stadler (A.), *Das Europäische Zivilprozessrecht-Wie Beschleunigung verträgt Europa?*, *IPRax*(2004),σ.3.

Stadler (A.), *Die Europäisierung des Zivilprozeßrechts*, *FS 50 Jahre Bundesgerichtshof*,σ.649,2000.

Stadler (A.), *Die Europäisierung des Zivilprozeßrechts*, *FS 50 Jahre Bundesgerichtshof*, σ.674,675,2000.

Stadler (A.), *Kollektiver Rechtsschutz und Revision der Bründel I-Verordnung*,*FS Kaissis*,σ.959επ., 2012.

Stadler (A.), *Ordnungsgemäße Zustellung im Wege der remise au parquet und Heilung von Zustellungsfehlern nach der EuZVO*,*IPRax*(2006),σ.116-123.

Stadler (A.), *Revision des Brüsseler und Luganer Übereinkommens, Revision des EuGVÜ, Revision des EuGVÜ Schiedsverfahrensrecht*(P.Gottwals), σ.44, 2000.

Stadler(A.), *Erlaß und Freizügigkeit einstweiliger Maßnahmen im Anwendungsbereich des EuGVÜ*, *JZ* (1999) σ. 1093,1094.

Stein (F.) /Jonas(M.), *ZPO*²², 2003.

Stein (F.), *Über die bindende Kraft der richterlichen Entscheidung nach der neuen österreichischen Civilprozessordnung*, 1897.

Story (W.), *A treatise in the law of the contracts*⁴,2006.

Stürner (R.), *Der deutsche Prozessrechtslehrer am Ende 20. Jahrhunderts*, *FS für Lüke*, σ.829επ., 1997.

Stürner (R.), *Gründe und Ursachen des Problems der Ineffizienz von Gerichtsverfahren*, Gilles, *Effiziente Rechtsverfolgung-Efficiency in the pursuit of justice*, σ.1-31, 1987.

Stürner (R.), *Liberalismus und Zivilprozess*, *ÖJZ*(2014) 14/15,σ.632-634.

Stürner (R.), *Modellregeln für den internationalen Zivilprozess?*, *ZZP*(1999),σ.185επ.

Stürner (R.), *Parteiherrschaft versus Richtermacht*, *ZZP* (2010), 123Band, σ.154επ..

Stürner (R.), *Rechtskraft in Europa*, *FS Schütze*,σ.913επ.

Stürner (R.), *U.S.-amerikanisches und europäisches Verfahrensverständnis*, *FS Stiefel*, σ.781,1996.

Stürner (R.), *Zur Struktur des europäischen Zivilprozess*, *FS Schumann*, σ.498, 2002.

Stürner (R., *Rechtskraft und Rechtshängigkeit(αδημ)*

Stürner (M.) ,*Fiktive Inlandszustellungen und europäisches Recht*, *ZZP*126(2013)σ.143επ.

Stürner (M.),’ ...What so exhausts finances, patience,courage,hope... ’, *ZVgIRWiss*, (2000),σ.326.

Stürner (R.) /Murray (P.), *German civil Justice*, 2004.

- Stürner (R.), *Anerkennungsrechtlicher und europäischer ordre public als Schranke der Vollstreckbarerklärung- der Bundesgerichtshof und die Staatlichkeit in der Europäischen Union, 50 Jahre BGH Festgabe aus der Wissenschaft III*, σ.677επ.,2000.
- Stürner (R.), *Die Aufklärungspflicht der Parteien des Zivilprozesses*,1976.
- Stürner (R.), *Die erzwungene Intervention Dritter im europäischen Zivilprozess*, FS Geimer, σ.1310επ.,2017.
- Stürner (R.), *Förmlichkeit und Billigkeit bei der Klagezustellung im europäischen Zivilprozeß*, JZ(1992),σ.330επ.
- Stürner (R.), *International class actions from a german point of view*, *Current topics of international litigation*, σ.109επ., 2009.
- Stürner (R.), *Parteidisposition über Umfang des Verfahrens in wichtigen europäischen Prozessordnungen*, FS Heldrich,σ.1068, 2005.
- Stürner (R.), *Preclusive effects of foreign judgments*, *Current topics of international litigation*,2009.
- Stürner (R.)/Bormann (J.), *Internationale Anerkennungszuständigkeit US-amerikanischer Bundesgerichte und Zustellungsfragen im deutsch-amerikanischen Verhältnis*,JZ(2000),σ.86,87.
- Sturm (F.), *Der Entwurf eines europäischen Vertragsgesetzbuchs*, JZ (2001), σ.1097επ.
- Thole (C.), *Die Präklusionswirkung der Rechtskraft bei Gestaltungsrechten und ihr Verhältnis zu §767Abs.2 ZPO*, ZJP 124(2011), σ.45επ.
- Thomas (H.) /Putzo(H.) , ZPO³⁵, 2014.
- Tsikrikas (D.), *Die Anerkennung von Wirkungen ausländischer Prozesshandlungen*, ZZPInt 15(2010),σ.163επ.
- Tsikrikas (D.), *Die Entstehung und Entwicklung des griechischen Zivilprozessrechts im rechtshistorischen und rechtsvergleichenden Zusammenhang*, ZZPInt 16 (2011),σ.117επ.
- Tsikrikas (D.), *Einige Gedanken über die „autonome “ Bestimmung des Streit-und Urteilsgegenstandes im europäischen Zivilprozessrecht*, FS D.Leipold,σ.354, 2009.
- Tsikrikas (D.), *Interim and freezing injunctions in civil law countries and in England*, *Litigation in England and Germany*,σ.107επ., 2010.
- Tsikrikas (D.), *Probleme der grenzüberschreitenden Vollstreckung von Maßnahmen des einstweiligen Rechtsschutzes in der europäischen Union*, ZJP 124 (2011),σ.461επ.
- Tsikrikas (D.), *Über die Bindungswirkung von Gerichtsstandsvereinbarungen in grenzüberschreitenden Streitigkeiten*,FS Stürner,σ.1375επ.,2017.
- Turpin (W.), *Formula, cognition and Proeedings extra ordinem*, RIDA,46 (1999), σ.544επ.
- v.Hein (J.), *Die Neufassung der Europäischen Gerichtsstands- und Vollstreckungsverordnung (EuGVVO)*, RIW(2013),σ.97.
- Vincent (J.) /Guinchard (S.), *Procédure civile*²⁶,2001.
- Von Amira (K.), *Grundriss des Germanischen Rechts*, 1901.
- Vooght v. Winch(1819),*A selection of legal cases on various branches of the law Vol.II,partII*,
- Wach (A.), *Vorträge über die Reichs-Civilprozessordnung*, 1896.
- Wach, *Handbuch des deutschen Civilprozessrechts*,vol.1,σ.19.
- Wagner (R.) /Beckmann(M.), *Beibehaltung oder Abschaffung des Vollstreckbarerklärungsverfahrens in der EuGVVO?*, RIW 1(2011),σ.48.
- Waldner (W.), *Der Anspruch auf rechtliches Gehör*,2000.

- Walker (R.), *Die Streitgegenstandslehre und die Rechtsprechung des EuGH-nationales Recht unter gemeineuropäischen Einfluß*, σ.629επ., ZZP 111(1998).
- Walker (R.), *Diskussionsbericht*, ZZP(199), σ.455.
- Weiller (L.), *Renouvellement des critères de l autorité de la chose jugée: L'Assemblée plénière invite a relire Motulsky Dalloz*, 2006, σ.2135επ.
- Wenger(L.), *Römisches Recht. Römisches Privatrecht Abriss des römischen Zivilprozessrechts*³, 1949.
- Wernecke (F.), *Die Einheitlichkeit des europäischen und des nationalen Begriffs vom Streitgegenstand*, 2003.
- Wernecke (F.), *Die Einheitlichkeit des europäischen und des nationalen Begriffs vom Streitgegenstand*, 2003.
- Wetzell(G.W.), *System des ordentlichen Civilprocesses*, 1878.
- Wieczorek (B.) /Schütze (R.), ZPO⁴
- Wieczorek (B.) /Schütze(R.), ZPO³, 2006.
- Windscheid (B.), *Die Actio des römischen Zivilrechts vom Standpunkt des heutigen Rechts*, 1856.
- Windscheid (B.), *Lehrbuch des Pandektenrechts, I.band*, 1906.
- Wolf (M.), *Rechtliches Gehör und die Beteiligung Dritter am Rechtsstreit*, JZ (1971),σ.431επ.
- Zamir (I.)/Woolf (J.), *The declaratory judgment*, 1993.
- Zeuner (A.), *Beobachtung und Gedanken zum Verhältnis zwischen europarechtlichen Normen und nationalen Recht*, FS Bydlinski,σ.510,2001.
- Zeuner (A.), *Beobachtungen und Gednken zur Behandlung von Fragen der Rechtskraft in der Rechtsprechung des Bundesgerichtshofes*, FS 50 Jahre BGH, Bd.III,σ.337επ.,2000.
- Zeuner (A.), *Die objektiven Grenzen der Rechtskraft im Rahmen rechtlicher Sinnzusammenhänge*, 1959.
- Zeuner (A.), *Recchtliches Gehör, materielles Recht und Urteilstwirkungen*, 1974.
- Zeuner (A.), *Zur Frage, ob die Rechtskraft eines die Vollstreckungsgegenklage abweisenden Urteils einem nachfolgenden Schadenersatzanspruch des Schuldners entgegensteht*, ZZP 74(1961).
- Zitelmann (E.), *Rechtskraft bei Theilforderungen*, ZZP 8(1885)σ.264.
- Zöller (R.) /-Vollkomer (M.), *Zivilprozessordnung*³¹, 2016.
- Zuckerman (A.), *On Civil Procedure*, 2013.
- Zweigert (K.)/Drobnig (U.), *International Encyclopedia of Comparative Law, Ordinary Proceedings in First Instance*, τομ.14, 1981.
- Zweigert (K.)/Kötz(H.), *Einführung in die Rechtsvergleichung*³, 1996.

Βιβλιογραφία Ελληνική

- Απαλαγάκη (Χ.), *Δεδικασμένο και εκτελεστότητα στα νομικά πρόσωπα και στα μέλη τους*, 2001.
- Αρβανιτάκης (Π.), *Τα χρονικά όρια του δεδικασμένου*, 1995.

- Αρβανιτάκης (Π.), Υποκειμενικά όρια και τριτενέργεια του δεδिकाσμένου επί σωρευτικής αναδοχής χρέους, *ΑΡΜ*(2017),σ.341επ.
- Αρβανιτάκης (Π.), Κάλυψη από το δεδिकाσμένο της μη προταθείσας ενστάσεως μειώσεως της ποινικής ρήτρας στο προσήκον μέτρο, *ΕΠολΔ*(2008), σ.177.
- Γέσιου-Φαλτση (Π.), Ζητήματα από την αναγνώριση του δεδिकाσμένου αλλοδαπών αποφάσεων για την αναγνώριση πατρότητας - Πότε υπάρχει αντίθεση προς την ουσιαστική και δικονομική δημόσια τάξη. *ΧΡΙΑ* (2013),σ. 219επ.
- Γέσιου-Φαλτση (Π.), Η αυτοτελής πρόσθετη παρέμβαση, Η δικονομική έννομη τάξη Ι, 1981, σ.69επ.
- Γέσιου-Φαλτση (Π.), Η πολιτική δικονομία από τη θεωρία στην πράξη, 2013.
- Γέσιου-Φαλτση (Π.), /Καίσης (Αθ.), Η πολιτική δίκη σε κίνηση, 1985.
- Γεωργιάδης (Απ.), Η «συρροή αξιώσεων» επί συνδρομής συμβατικής και αδικοπρακτικής ευθύνης, *Δ* 6(1975),σ.43επ.
- Γιαννόπουλος (Π.), Προδικαστικά και παρεμπόδιοντα ζητήματα στην πολιτική δίκη - Εννοιολογικός προσδιορισμός και ερμηνευτική συμβολή στο πεδίο εφαρμογής των άρθρων 331 και 282 ΚΠολΔ- ,*Δ* 1999.
- Δεληκωστόπουλος (Ι.), Ζητήματα από την εφαρμογή του Κανονισμού 1215/2012 για τη Διεθνή Δικαιοδοσία και την Εκτέλεση Αποφάσεων, 2016.
- Δεληκωστόπουλος (Ι.), Οι δικονομικοί λόγοι αναίρεσης, 2009.
- Δεληκωστόπουλος (Ι.), Η δημόσια τάξη ως λόγος ακυρώσεως διαιτητικής αποφάσεως κατά το άρθρο 897 αρ. 6 ΚΠολΔ, *ΕΠολΔ* (2016), 329επ.
- Δεληκωστόπουλος (Ι.), Ζητήματα δεδिकाσμένου και πραγματικών περιστατικών εξ'επόμεως αναιρετικού ελέγχου , *ΕΠολΔ* (2009),σ.27επ.
- Δεληκωστόπουλος (Ι.), Το δεδिकाσμένο υπό την επίδραση του ευρωπαϊκού δικαίου, *ΕΠολΔ* (2010),σ.660-662.
- Δεληκωστόπουλος (Σ.), /Σινανιωτής (Α.), Ερμηνεία ΚΠολΔ, Β', 1968-1969.
- Καλαβρός (Κ.), Το αντικείμενο της πολιτικής δίκης, *Ημικ.Α*, 1985.
- Καλαβρός (Κ.), Εγχειρίδιο πολιτικής δικονομίας, 2011.
- Καλαβρός(Κ.), Ζητήματα δεδिकाσμένου, διαπλαστικής ενέργειας και τριτακοπής, *ΕλλΔνη* 28(1987),σ.1190επ.
- Καλαβρός (Κ.), , Πολιτική Δικονομία.Γενικό μέρος-Διαδικασία στα πρωτοβάθμια δικαστήρια³, *Π*,2013.
- Καλαβρός (Κ.), *ΠολΔικΓενΜερ*⁴,2016.

Καλαβρός (Κ.), Σπουδή για την τριτενέργεια του δεδिकाσμένου, ΕΠολΔ(2008),σ.615-616.

Καλαβρός (Κ.), Τα υποκειμενικά όρια των ενεργειών των διαπλαστικών αποφάσεων και των παρεπόμενων ενεργειών των δικαστικών αποφάσεων, Δ 14(1983), σ.359.

Κατράς (Ι.), Αιτήσεις ασφαλιστικών μέτρων και άμυνα του αντιδίκου, §34.β.

Κεραμεύς (Κ.), Αστικό δικονομικό δίκαιο.Γενικό μέρος, 1986.

Κεραμεύς (Κ.), Δικονομική αυστηρότητα και επιείκεια, Νομικές Μελέτες, Ι,1980.

Κεραμεύς (Κ.), /Κονδύλη (Δ.)/Νίκα (Ν.), Ερμηνεία ΚΠολΔ Ι, ΙΙ, 2000.

Κεραμεύς (Κ.), Ουσιαστικόν δεδिकाσμένον περί προδικαστικών ζητημάτων, 1967.

Κιτσικόπουλος (Α.), Πολιτική Δικονομία,τ.ΙΙ, 1948.

Κλαμαρή (Ν.), Η "διαδικαστική γλωσσική διάσταση" της Δημοσίας Τάξεως και του Δικαιώματος Ακροάσεως ως προϋποθέσεων για την, ή μη, αναγνώριση/εκτέλεση Αλλοδαπών Διαιτητικών Αποφάσεων λόγω χρήσεως αλλοδαπής γλώσσας - λ.χ. της κινεζικής γλώσσας - σε διαιτητική διαδικασία. (Συμβολή και στην ερμηνεία του άρθρου 5 του ν.δ. 4220/1961 για την κύρωση της Συμβάσεως της Ν. Υόρκης της 10ης Ιουνίου 1958 για την αναγνώριση και εκτέλεση αλλοδαπών διαιτητικών αποφάσεων), ΕΠολΔ,(2017),σ.569επ.

Κλαμαρής (Ν.), Ο κανών της άπαξ μόνον ασκήσεως των ενδίκων μέσων, 1981.

Κλαμαρής (Ν.)-Κουσουλής (Σ.), Αστικό δικονομικό δίκαιο Ι, 2008.

Κολοτούρος (Π.), Υπερχειλείς εκφάνσεις του δεδिकाσμένου, ΕλλΔνη(2005),σ.994επ.

Κολοτούρος (Π.), Φαινόμενον δίκαιον, νομιμοποιήσις και δεδिकाσμένον, ΕΠολΔ 4 (2008),σ.456επ.

Κονδύλη (Δ.), Το δεδिकाσμένο², 2007.

Κουσουλή (Σ.), Η κύρια παρέμβαση στην πολιτική δίκη, 1987.

Κουσουλής (Σ.), Η δέσμευση των τρίτων από το δεδिकाσμένο,2007.

Κουσουλής (Σ.), Η νομική φύση του δεδिकाσμένου, 1988.

Κουσουλής (Σ.), Οι πραγματικοί ισχυρισμοί στην πολιτική δίκη, 2003.

Κουσουλής (Σ.), Φύσις και υποκειμενικά όρια του δεδिकाσμένου, Δ(1988)σ.1157.

Κουσουλής (Σ.), Η δογματική αξία των δικονομικών θεωριών, Δίκη (2000), σ.1151επ.

Κράνης (Δ.), Ζητήματα ανταίτησης στη διαδικασία των ασφαλιστικών μέτρων, ΝοΒ(2015), σ.1431επ.

Κράνης (Δ.), Λειτουργικές δομές των ασφαλιστικών μέτρων,Δ 34(2003),σ.679επ.

Μαθθίας (Σ.), Ειδική διαδοχή στο προδικαστικό δικαίωμα, Δ 14(1983),σ.411επ.

Μητσόπουλος (Γ.), Η θεωρία του αστικού δικονομικού δικαίου , Δ 1970,σ.22.

- Μητσόπουλος (Γ.), *Το καθήκον του δικαστηρίου καθοδηγήσεως των διαδίκων προς συμπλήρωσιν ή διασάφισιν των ισχυρισμών των*, ΝοΒ 1986, σ.753επ.
- Μητσόπουλος (Γ.), *Διαδικαστικά Πράξεις, Τόμος προς τιμή Γ.Ράμμου*,σ.638επ., 1979.
- Μητσόπουλος (Γ.), *Η αναγνωριστική αγωγή*, 1989.
- Μητσόπουλος (Γ.), *Η διδασκαλία του Οικονομίδου για την έννοια της αναγκαίας προϋποθέσεως ως όρου επεκτάσεως του δεδικασμένου στα παρεμπίπτοντα ζητήματα(331ΚΠολΔ)*,ΕλλΔνη,2010, σ.4,5.
- Μητσόπουλος(Γ.), *Η ομοδικία κατά το παρ'ημίν δίκαιο*, Δ (1979), σ.178.
- Μητσόπουλος (Γ.), *Μελέται γενικής θεωρίας του δικαίου και αστικού δικονομικού δικαίου*,τομ.Ι,σ.106,232, 1997.
- Μπαμπινιώτης (Δ.), *Διαπλαστικές αγωγές, ενστάσεις και αποφάσεις, τόμος Συνεδρίου ΕΕΔ(2010)*, σ.183-184.
- Μπαμπινιώτης (Δ.), *Η έννοια της αναγκαιότητας στο ά.331ΚΠολΔ*, 2008.
- Μπαμπινιώτης (Δ.), *Περί της δέσμευσης ή μη των κρατικών δικαστηρίων από τις οντολογικές παραδοχές των διαιτητών όταν επιλαμβάνονται αγωγής ακύρωσης διαιτητικής απόφασης με λόγο που αφορά στη δημόσια τάξη*, ΕΠολΔ (2017), 327.
- Μπέης (Κ.), *Τα αντικειμενικά όρια του δεδικασμένου*, Δ 19, 719.
- Μπέης (Κ.), *Το αντικείμενο της πολιτικής δίκης*,Δ 21(1990),σ.4επ.
- Μπέης (Κ.), *Το δεδικασμένο ως θεσμός δημόσιας τάξης ή ιδιωτικού συμφέροντος*, Παρατηρήσεις στα ά.332,559αρ.16 Δ 28,(1997),σ.28.
- Μπέης (Κ.), *Το κύριο περιεχόμενο του δικογράφου της αγωγής*, Δ 12, 408-410.
- Μπέης (Κ.), *Συμβολές στην ερμηνεία του δικονομικού δικαίου*,τομ.ΙΙ,ΠολΔ 695.
- Μπέης (Κ.), *Πολιτική Δικονομία.Γενικάί αρχαί και κατ'άρθρον ερμηνεία τ. ΙΙ, V, 1973-1974.*
- Νίκας (Ν.), *Επέκταση του δεδικασμένου επί προδικαστικού ζητήματος και στο μέλος διαδίκου νομικού προσώπου (ΚΠολΔ 329)*.
- Νίκας (Ν.) /Μακρίδου (Κ.), *Γνωμοδότηση*, Αρμ(2013),σ.207.
- Νίκας (Ν.), *Ενέργεια του δεδικασμένου επί απορρίψεως της αγωγής ως αόριστης*,Αρμ(2009),σ.969.
- Νίκας (Ν.), *Ευρωπαϊκό δικονομικό διεθνές δίκαιο²*, 2008.
- Νίκας (Ν.), *Η ένσταση εκκρεμοδικίας στην πολιτική δίκη*,σ.189επ., 1991.
- Νίκας (Ν.), *Πολιτική Δικονομία ΙΙ*, 2005.
- Νικολόπουλος (Γ.), *Η ανάκληση των αποφάσεων των ασφαλιστικών μέτρων*, 2010.

Νικολοπουλος (Γ.), *Η έννοια και η λειτουργία της ενστάσεως στο αστικό δικονομικό δίκαιο*, 1987.

Οικονομίδου (Β.) / Λιβαδάς (Μ.), *Εγχειρίδιο Πολιτικής δικονομίας*, 1990.

Ορφανίδης (Γ.), *Η ομολογία στην πολιτική δίκη*, 1987.

Παναγόπουλος (Κ.), *Η προσωρινή ισχύς της αποφάσεως των ασφαλιστικών μέτρων*, Δ 13(1982), σ.857επ.

Πανταζόπουλος (Σ.), *Η τριτανακοπή κατά τον κώδικα πολιτικής δικονομίας*, 1989.

Ποδηματά (Ε.), *Δεδικασμένο-Αντικειμενικά όρια ιδίως επί ενστάσεων Ι*, 1995.

Ποδηματά (Ε.), *Ικανότητα δικαίου χωρίς νομική προσωπικότητα; Σκέψεις για τις ρυθμίσεις των παρ. 2-3 άρθ. 251 ν. 4072/2012 και την δογματική ένταξή τους στο ουσιαστικό και το δικονομικό πεδίο*. ΕΠολΔ 1 2016.

Ράμμος (Γ.), *Εγχειρίδιον αστικού δικονομικού δικαίου*, Ι, 1978.

Σαχπεκίδου (Ε.), *Δεδικασμένο από τυπική απόρριψη της αγωγής και η επίδρασή του επί του παραδεκτού της ενστάσεως συμψηφισμού που αφορά την ίδια απαίτηση*, Τιμ.τόμος Μητσόπουλου σ.1154, 1993.

Σαχπεκίδου (Ε.), *Προβλήματα της ενστάσεως συμψηφισμού στο εσωτερικό και δικονομικό διεθνές δίκαιο*, ΕλλΔνη(1988), σ.854επ.)

Σινανιώτης (Α.), *Νομιμοποιήσις: Η νομιμοποίηση των διαδίκων εν τη πολιτική δίκη*, 1965.

Τζίφρας (Π.), *Τα ασφαλιστικά Μέτρα*, 1985.

Τσαντίνης (Σ.), *Ομοδικία πρωτοφειλέτη και εγγυητή-ομοδικία περισσότερων εγγυητών*, ΕΠολΔ(2013), σ.320επ..

Τσικρικός (Δ.), *Ο ευρωπαϊκός εκτελεστός τίτλος*, 2008.

Τσικρικός (Δ.), *Ζητήματα από την ευρωπαϊκή δικονομική ενοποίηση*, ΕΠολΔ 5(2008), σ.618επ.

Τσικρικός (Δ.), *Η διεθνής και ευρωπαϊκή διάσταση των ασφαλιστικών μέτρων*, Ζητήματα Ασφαλιστικών μέτρων 37^ο Συνέδριο δικονομολόγων, 249επ., 2012.

Τσικρικός (Δ.), *Παρατηρήσεις στη νομολογία*, ΕΠολΔ(2012), σ724.

Τσικρικός (Δ.), *Προϋποθέσεις ισχύος των παρεπόμενων συνεπειών αλλοδαπών δικαστικών αποφάσεων στην ημεδαπή έννομη τάξη*, ΕλλΔικ τομ.43(2002), σ.980επ.

Τσικρικός (Δ.), *Σκέψεις για τη φύση και τη λειτουργία του διεθνούς δικονομικού δικαίου*, Τιμ.τόμο Σταθόπουλου, σ.2855, 2010.

Τσικρικός(Δ.), *Σκέψεις για την επέκταση του ουσιαστικού δεδικασμένου και επί των στο αιτιολογικό διαπιστωθέντων πραγματικών περιστατικών*, Δικη 24(1993) σ.1041επ.

